

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK HALK EDEBİYATI BİLİM DALI**

ÂŞIK EDNA MURAT'IN HAYATI-EDEBÎ ŞAHSİYETİ-ESERLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Metin KADEROĞLU**

**Tez Danışmanı
Prof. Dr. Pakize AYTAÇ**

Ankara-2007

JÜRİ ÜYELERİ ONAY SAYFASI

Sosyal Bilimler Enstitü Müdürlüğü'ne

Metin KADEROĞLU tarafından hazırlanan “Âşık Edna Murat'ın Hayatı-Edebî Şahsiyeti-Eserleri” başlıklı bu çalışma, 06.12.2007 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan

Prof. Dr. İsa ÖZKAN

Üye

Prof. Dr. Pakize AYTAÇ

Üye

Yrd. Doc. Dr. Mustafa TATÇI

ÖN SÖZ

Âşık edebiyatı, Türk kültür ve edebiyatı içerisinde, başlangıcı tarihin ilk devirlerine kadar uzanan ozan-baksı geleneğinin bir devamıdır. Türk halk edebiyatı içerisinde önemli bir yere sahip olan âşık edebiyatının teşekkülü 16. yy.dır. Türk dili ve şiirinin ilk numuneleri incelendiğinde, bu ilk ürünlerin 16.yy.dan günümüze kadar yazılan âşık edebiyatı mahsulleri ile birçok yönden ortaklık gösterdikleri görülecektir. Âşık edebiyatı kendi mazmunlarını, üslubunu, konularını; akış yolunu oluşturmakla birlikte Türk halk edebiyatı ana mecrasından çıkmamıştır.

Teşekkülünden beri çeşitli hususiyetler kazanarak yeni mahiyetlerle ana mecrada, günümüze kadar devam eden âşık edebiyatının önemli temsilciler yetiştirdiği, önemli edebî muhitler oluşturduğu yerlerden birisi de Çankırı'dır. Çankırı, Yapraklı Panayırı çevresinde teşekkül eden, yarân sohbetleriyle beslenen âşık edebiyatının gelişiminde önemli bir yere sahiptir. Çankırı'daki bu edebi muhitlere Erzurumlu Emrah, Kalecikli Miratı, Dertli, Tokatlı Nuri gibi geleneğin birçok önemli temsilcisi gelmiş ve sanatlarını icra etmişlerdir. Eserlerini incelediğimiz Âşık Murat Özdemir de Çankırı'nın Şabanözü ilçesindendir. Amacımız, çalışmamızla özelde Çankırı, Şabanözü âşıklığını ve Âşık Edna Murat'ın hayatını, edebî şahsiyetini, eserlerini değerlendirmek; genelde Türk kültür ve edebiyatı ürünlerinden olan Özdemir'in şiirlerinin kaybolup gitmesini önleyerek Türk millî kültürüne katkı sağlamak ve şiirleri incelemek suretiyle de 20. yüzyıl âşık edebiyatının, âşıklık geleneğinin değerlendirilmesine yardımcı olmaktır.

Yukarıda saydığımız amaçlara ulaşmak için girişte Çankırı, Şabanözü'nün tarihî, coğrafi, kültürel ve dil yapısı ile ilgili bilgiler verdik. Daha sonra âşıklık geleneğinin başlangıcından günümüze tarihî akışı içerisinde gelişimini anlattık. Girişin son kısmında da Çankırı, Şabanözü âşıklığı ve âşıklarıyla ilgili bilgiler verdik. Birinci bölümde âşığın hayatını ve âşıklık geleneği içerisindeki yerini değerlendirdik. İkinci bölümde şiirleri biçim ve içerik yönünden inceleyerek âşığın edebî şahsiyetini tahlil ettik. Üçüncü bölümde toplu şiirleri verdik. Şiirleri verirken, her şiir için bir sayfa ayırmak

suretiyle, her şiiri kendi sayfası içerisinde dipnotlarla biçim ve içerik yönünden açıkladık. Bu bölümde şiirleri önce konularına göre tasnif ettik; daha sonra her konu altında, kendi içerisinde de 7, 8, 11'li gibi ölçülerine göre ayırdık.

Giriş bölümünde Çankırı, Şabanözü ve Özbek köyü ile ilgili bilgi verilmesinin amacı, âşığımızın yaşadığı coğrafyanın ona hangi açılardan, nasıl etki ettiğini belirlemektir. Birinci bölümde âşığın soyu, doğumu, çocukluğu, tahsili, aile çevresi gibi bilgilerle âşığın daha iyi değerlendirilebilmesine olanak sağlamaya çalıştık. Sanatının temelini oluşturan köy ortamlarını, edebiyatla tanışması ve ilk etkilenmelerini anlattık. Âşıklık geleneği içerisinde nerede yer aldığını, geleneğin hangi hususiyetlerini devam ettirdiğini, hangilerini sürdürmediğini inceledik. İkinci bölümde âşığın edebî şahsiyetiyle ilgili tespitlerde bulunabilmek amacıyla şiirlerin şekil özelliklerini, edebî sanatlarını, yöresel kelimelerini ve söz gruplarını, ahenk unsurlarını, anlatım özelliklerini ve konularını inceledik. Çalışmamızla Türk millî kültürüne, Türk halk edebiyatına ve 20. yüzyıl âşık edebiyatına katkı sağlayacağımız düşüncesi ve ümidi içerisindeyiz.

Çankırı, millî folklor ürünleri, edebiyat ve kültür cereyanları bakımından çok canlı bir il olmasına rağmen, bu edebî mahsuller paralelinde çalışma yapıldığını söyleyebilmek biraz güç olacaktır. Zira çalışmamıza başlamadan önce alan araştırması ve kütüphane-arşiv taraması yaparken bu bölge üzerine çok değişik ve kapsamlı çalışmalar olmadığını gördük. Tüm YÖK tez katalogunda edebiyat alanında bir tez çalışmasına rastlayamadık; yalnız bir veya birkaç folklor, dil çalışmasına tesadüf edebildik. Yöresel araştırmacılar, ellerinde yöreyle ilgili belge ve bilgi olanlar da belgeleri ortaya çıkarmaktan imtina etmektedirler. Özdemir'in ustası Âşık Sultan'ın şiirlerine -bir kısmına- ulaşmada da hayli zorlandık.

Çalışmam süresince bana her konuda destek olan eşim Seher'e; beni lisans öğrenimim boyunca yetiştiren Gazi Üniversitesi hocalarıma ve çalışmalarımı sabırla yönlendiren, ilgi ve yardımlarını esirgemeyen sayın hocam Prof. Dr. Pakize AYTAÇ'a şükran ve saygılarımı arz ederim.

Metin KADEROĞLU

Eylül 2007, Ankara

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	i
İÇİNDEKİLER.....	iii
KISALTMALAR CETVELİ.....	vii
GİRİŞ	
ÇANKIRI, ŞABANÖZÜ İLÇESİ VE ÖZBEK KÖYÜ	
1. TARİHÇE.....	1
1.1. Çankırı, Şabanözü ve Özbek Adlarının Kaynağı.....	2
1.2. Evliya Çelebi Seyahatnamesi'nde Çankırı.....	3
2. ÇANKIRI, ŞABANÖZÜ'NDE KÜLTÜR VE DİL.....	4
2.1. Kültür.....	4
2.1.1. Yâran Kültürü.....	4
2.1.2. Mahallî Oyunlar.....	10
2.2. Dil.....	11
2.2.1. Atasözleri.....	12
2.2.2. Şabanözü Ağzından Sözcükler.....	13
3. COĞRAFYA.....	15
3.1. Şabanözü'nün Yeri.....	16
3.2. Yeryüzü Şekilleri ve Arazi Yapısı.....	16
3.3. Bitki Örtüsü.....	17
3.4. İklimi.....	17
3.5. Akarsu ve Gölleri.....	17
4. NÜFUS.....	18
5. EKONOMİ.....	20
5.1. Sanayi.....	20
5.2. Hayvancılık.....	20
5.3. Ticaret.....	21
5.4. Tarım.....	21
6. TURİZM VE TARİHÎ ESERLER.....	21
7. ÂŞIKLIK GELENEĞİ VE ÂŞIKLAR.....	22
7.1. Âşıklık Geleneği.....	22

7.2. Çankırı, Şabanözü Âşıklığı ve Âşıkları.....	42
--	----

I. BÖLÜM

ÂŞIK MURAT ÖZDEMİR

1.1. SOYU.....	49
1.2. HAYATI.....	50
1.2.1. Doğumu ve Çocukluğu.....	50
1.2.2. Aile Çevresi ve Evliliği.....	52
1.2.3. Tahsil Hayatı.....	52
1.2.4. Halen Yaptığı İşler ve Çalışmalar.....	53
1.3. BEDEN YAPISI VE ŞAHSİYETİ.....	53
1.3.1. Fiziki Yapısı.....	53
1.3.2. Şahsiyeti.....	53
1.4.YETİŞTİĞİ KÜLTÜR MUHİTLERİ VE ETKİLENDİĞİ KÜLTÜR KAYNAKLARI.....	54
1.4.1. Edebiyatla Tanışma ve İlk Etki Kaynakları.....	54
1.4.2. Edebî Şahsiyetini Besleyen Muhitler.....	54
1.5. ÂŞIK MURAT ÖZDEMİR'İN ÂŞIKLIK GELENEĞİ İÇİNDE YER ALIŞI..	58
1.5.1. Rüya Motifi ve Mahlas Alması.....	60
1.5.2. Ailesindeki Âşıklar.....	74
1.5.3. Usta-Çırak İlişkisi.....	74
1.5.4. Katıldığı Âşık Toplantıları, Programları ve Yarışmaları.....	76
1.5.5. Âşık Murat Özdemir Hakkında Yapılan Yayınlar.....	77

II. BÖLÜM

ÂŞIK MURAT ÖZDEMİR'İN EDEBÎ ŞAHSİYETİ

2.1. ŞİİRLERİN ŞEKİL ÖZELLİKLERİ.....	78
2.1.1. Şiirlerde Ölçü ve Duraklar.....	78
2.1.2. Şiirlerin Kafiye Yapısı.....	82
2.1.3. Şiirlerin Nazım Şekilleri ve Türleri.....	92
2.2. ŞİİRLERDE AHENK UNSURLARI.....	136
2.2.1. Ritim ve Armoni.....	136
2.2.2. Tekrarlar.....	142
2.3. ŞİİRLERİN DİL ÖZELLİKLERİ.....	145

2.3.1. Sözcüklerin Kullanımı.....	146
2.3.2. Söz Gurupları.....	151
2.3.2.1. Tamlamalar.....	152
2.3.2.2. Deyimler.....	157
2.3.2.3. İkilemeler.....	158
2.3.2.4. Edat Grupları.....	158
2.3.2.5. Unvan gurupları.....	159
2.3.3. Mahallî Söyleyişler.....	159
2.4. EDEBÎ SANATLAR.....	160
2.4.1. Teşbih.....	160
2.4.2. İstiare.....	163
2.4.3. Mübalağa.....	166
2.4.4. Telmih.....	167
2.4.5. Teşhis.....	169
2.4.6. Tezat.....	170
2.4.7. Tevriye.....	171
2.4.8. Hüsnütalil.....	172
2.4.9. İstifham.....	173
2.5. ŞİİRLERDEKİ ANLATIM ÖZELLİKLERİ.....	174
2.5.1. Tasvir Yoluyla Anlatım.....	174
2.5.2. Tahkiye Yoluyla Anlatım.....	177
2.5.3. Nasihat Yoluyla Anlatım.....	180
2.5.4. Doğrudan Anlatım.....	185
2.5.5. Soru Yoluyla Anlatım.....	187
2.6. KONU BAKIMINDAN ŞİİRLER.....	188
2.6.1. Millî Konular.....	188
2.6.2. Dinî-Tasavvufi Konular.....	192
2.6.2.1. Dinî-Tasavvufi Motifler.....	208
2.6.3. Sosyal Konular.....	223
2.6.4. Siyasi Konular.....	227
2.6.5. Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları.....	230
2.6.6. Doğayı İşleyen Konular.....	243

2.6.7. Kişisel Duyguları İşleyen Konular.....	244
---	-----

III. BÖLÜM

ŞİİRLER

3.1. Millî Konulu Şiirler.....	255
3.2. Dinî-Tasavvufî Konulu Şiirler.....	265
3.3. Sosyal Konulu Şiirler.....	357
3.4. Siyasi Konulu Şiirler.....	393
3.5. Aşk, Sevgili ve Güzellik Konulu Şiirler.....	400
3.6. Doğayı İşleyen Şiirler.....	499
3.7. Kişisel Duyguları İşleyen Şiirler.....	507
SONUÇ.....	568
KAYNAKÇA.....	575

EKLER

Ek 1: ÂŞIK MURAT ÖZDEMİR'LE İLGİLİ FOTOĞRAFLAR.....	580
ÖZET.....	581
ABSTRACT.....	584

KISALTMALAR CETVELİ

başk.	: başkaları
Bil.	: Bilimler
bk.	: Bakınız
C.	: Cilt
çev.	: Çeviren, çevirmen
der.	: Derleyen
GÜ	: Gazi Üniversitesi
Hız.	: Hazreti
haz.	: Hazırlayan
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
Prof. Dr.:	Profesör doktor
S.	: Sayı
s.	: Sayfa
Sos.	: Sosyal
vb.	: Ve başkaları, ve benzerleri, ve bunun gibi
Yay.	: Yayın
yy.	: Yüzyıl

GİRİŞ

ÇANKIRI, ŞABANÖZÜ İLÇESİ VE ÖZBEK KÖYÜ

1. TARİHÇE

Şabanözü ilçesi, Çankırı iline bağlı bir ilçedir. Çankırı'nın bilinen tarihi Hititlere dayanır ve il bir Hitit beyi tarafından kurulmuştur. Hitit İmparatorluğunun merkezi olan Hattuşaş'a yakın oluşu sebebiyle önemli bir şehirdir. M.Ö. 1200 senelerinde iç savaşlar sebebiyle Hitit İmparatorluğu parçalanıp zayıflayınca, Çankırı, Frigyalıların eline geçmiş, daha sonra şehri Lidyalılar almıştır. M.Ö. 6. asırda Persler, bu bölgeyi Lidyalılardan almışlardır. İki asır sonra Makedonya Kralı İskender, Persleri yenerek bu bölgeyi de eline geçirmiştir. İskender'in ölümü üzerine Çankırı, Galatların eline geçmiş ve "Gangaris" (keçisi bol ülke) ismi ile başkent olmuştur. Roma İmparatorluğu, Anadolu'nun bir kısmı ile beraber Çankırı'ya hâkim olmuştur. Roma'nın ikiye bölünmesi üzerine, bu kısım Doğu Roma (Bizans) elinde kalmıştır.

1071 Malazgirt Savaşından sonra Çankırı, Türkler tarafından fethedilmiştir. Selçukluların önemli beyliklerinden olan Danişmendoğulları bölgeye hâkim olmuşlardır. Danişmend Devleti'nin kurucusu olan Melik Ahmed Danişmend Gazi, Alparslan'ın komutanıdır ve Çankırı'nın fethini Emir Karatekin'e vermiştir. Bu komutan 1082'de Çankırı'yı fethetmiş ve 1106 senesine kadar Çankırı vâililiğini yapmıştır. 1134'te Bizanslılar bir ara Çankırı'yı işgâl etmişlerse de, kısa bir müddet sonra Selçuklu Sultanı Birinci Mes'ûd, Çankırı'yı 1137'de yeniden fethetmiştir. Selçuklu devletinde mühim bir şehir olan Çankırı, Moğol ve İlhanlıların istilâsına uğramış, daha sonra Candaroğulları bölgeye hâkim olmuşlardır.

Birinci Murad, Çankırı'yı Osmanlı Devletinin topraklarına katmıştır. 1402 Ankara Savaşı'nda Candaroğulları şehri tekrar ele geçirmişse de, 1439'da Çelebi Sultan Mehmed, Çankırı'yı yeniden Osmanlı Devletine katmıştır. Merkezi Kütahya olan Anadolu beylerbeyliğinin 14 sancağından biri de Çankırı'dır. Tanzimat'tan sonra Kastamonu vilâyetinin 4 sancağından biri

olmuştur. İstiklâl Harbinde İnebolu-Kastamonu yolu ile gelen cephaneyi Ankara'ya ulaştırmada Çankırı erkek ve kadınlarının, cephanenin Ilgaz Dağı'nı aşmada Kale ve Kıyı köylerinin hizmetleri çok büyük olmuştur. Çankırı, Cumhuriyet devrinde il olmuş ve 1925'te Kengiri (Kangri) ismi "Çankırı" olarak değiştirilmiştir. 1050 ve 1944'te büyük depremler geçirmiştir.

Tarihinin çeşitli devrelerinde Gasgaslar, Hititler, Makedonyalılar, Pafloganyalılar, Galatlar, Romalılar ve Bizanslıların idaresinde kalan Çankırı'da, Şabanözü'nden yerleşim yeri olarak ilk defa Pafloganyalılar zamanında M.Ö. 217-117 yılları arasında söz edilmektedir. İlçeye bağlı Ödek Köyü Kale Harabesi, bölgenin Roma ve Bizans idaresinde kaldığını göstermektedir. 1071 Malazgirt Zaferi ile Anadolu'nun kapıları Türklere açılınca Çankırı bölgesi de Karatekin Bey tarafından fethedilmiş ve bu bölge Danişment topraklarına katılmıştır. Bu dönemde yerleşim yerlerinin isimleri de Türkçeleştirilmiştir. Daha sonraki dönemlerde sırasıyla, Çankırı ile birlikte, Şabanözü de Selçuklular, Çobanoğulları, Candaroğulları, İsfendiyaroğulları beylikleri idaresine geçmiştir. Bundan sonraki dönemlerde Osmanlı İmparatorluğu sınırları içerisinde kalan Şabanözü, Cumhuriyet'in ilanı ile bugünkü ülke sınırları içerisindeki yerini almıştır. 1944 yılında ilçe merkezi olan Şabanözü'nün 57 köyü mevcuttur ve o dönemde bugünkü Orta ilçesi Şabanözü'ne bağlı bir nahiye halindedir. 1959 yılında Orta ilçe haline getirilince, Şabanözü'ne bağlı 26 köy kalmıştır. Daha sonraki yıllarda, Şabanözü'ne bağlı bulunan Meşeli, Sarısu, Demirci, Köşrelik köyleri Ankara ili Çubuk ilçesine bağlanmıştır. Şu anda İlçeye bağlı 2 Belde, 19 köy bulunmaktadır.

1.1. Çankırı, Şabanözü ve Özbek Adlarının Kaynağı

Çankırı'ya M.Ö. bugünkü Ankara Vilayeti'nde oturan ve bir aralık Çankırı'yı da Merkez yapan Galatlar zamanında Gangrea adı verilmiş ve bu isim bugüne kadar gelen insanların dilinde değişikliklere uğramıştır. Galat lisanına göre Gangrea "Keçisi Bol Memleket" anlamını taşır.

Önceleri Cancari daha sonra Garacalla, parası üzerinde Gangaris diye

kullanılan isim, Romalılar devrinde Kangri şeklini almış, Cumhuriyet devrinde de Çankırı şeklinde kabul edilmiştir. Kangri şeklinin Çankırı olarak kabulü o zamanki Çankırı Mebuslarından Ahmet Talat, Mehmet Rifat ve Yusuf Ziya Bey'lerin 09 Nisan 1925 tarihinde TBMM'ye verdikleri bir Takrir üzerine hükümetçe yapılmıştır.

Şabanözü'nün, bugünkü Sanı Deresi Vadisi'nde, ormanlık alan olan Müsellim, Taşlı Tepe, Sarımsakçı, Evliya Tepesi ile güneyde bulunan Günecer mevki arasında kalan bölgenin Şaban Koca isminde bir şahıs tarafından kurulduğu bilinmektedir. Bu yerleşim merkezinin içerisinden geçen Sanı Çayı'nın iki yakası söğütlük ve yeşillikle kaplıdır. Böyle dere yataklarında yeşilliklerle kaplı yerlere öz dendiğinden Şaban ile öz kelimelerinin birleşiminden Şabanözü ismi doğmuştur.

Özbek Köyü, Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan 35 yıl sonra Özbekistan'dan gelen bir aşiret tarafından kurulmuş ve bu sebeple Özbek adını almıştır. Köye göç eden ilk sülalenin adı Davutoğulları'dır. Köyün kuran kişinin adı bilinmemekle beraber yatırı köyün güneydoğusunda bulunmaktadır.

1.2. Evliya Çelebi Seyahatnamesi'nde Çankırı

Kengiri Kal'ası: Dağıstan ve Türkistan içre kalmış bir vilâyettir. İlkın Kastamonu hâkimi ve Kötürüm Muharrem nâmelik vâsıtasıyla Brusa Rûm tekfûrundan feth edilmiş ba'de Yıldırım Han'ın eline geçmiştir. Sonra Çelebi Sultan Mehmed (822) tarihinde tekrar feth etmiştir. Zirâ timûr vak'asında elden çıkmış idi. Anadolu eyaletinde sancak beyi tahtıdır. Beyinin hâsı (35781) akçedir. Yedi zeâmet (381) timârı vardır.

Alaybeyi, Çeribaşı ve Yüzbaşısı vardır. Kanun üzre cebelileri ile beyinin livâsı altında bin beş yüz askeri olur. Üç yüz pâyesiyle şerif kazâdır. Üç Divân, Dört Divân, Kızıl Öz, Alaca Öz, Alaca Mescid divânlarına kadar on iki divân nâhiyeleri vardır. Kadısına senevî üç bir gurus beyine on bir gurus hâsıl olur. Amma şirret iblîs-i telbîs kavmi vardır. Sipâh yeri olmağla kethüdâ yeri yeniçeri serdârı müfti, nakib, muhtesibi, şehir kethüdası, şehir subaşı

vardır. Kal'ası murabba'ü'şekl seng bina, köçek bir ribat, bir kapusu. Vâroşu vâsi-i fezade olup dört bin kadar bağlı, bağçeli ma'mür haneleri havidir. Camilerinin en meşhuru (Sultan Süleyman Hân Camii) olup bir minareli kurşun ile mestûr müzeyyen bir cami-i ma'murdur. Âb û havası latif, halkı oldukça garib – dost olup memduhatından beyaz pirinç bozası meşhurdur.

2. ÇANKIRI, ŞABANÖZÜ'NDE KÜLTÜR VE DİL

2.1. Kültür

Şabanözü merkez ve köylerinde Türk millî kültürü yaşanmaktadır. İlçe halkı gelenek, görenek âdet ve ananelerine bağlıdır. Anadolu'nun fethinden bu güne düşman işgaline uğramamış, millî kültürün yaşatıldığı ilçelerden birisidir. Şabanözü halkı misafirperverdir. Köylerde odalar bulunmakta, gelen misafirler bu odalarda ağırlanmaktadır. Son yıllarda köylerde kurulan dernekler ile, yeni odalar inşa edilmekte ve buralarda bayramlaşma, düğün, nişan vb. törenler yapılmaktadır. İlçe ve köylerin ortak mallarının (cami, çeşme...) yapılmasında, onarılmasında imece usulü ile çalışılmakta ve maddi manevi yardımlaşma sağlanmaktadır. Dinî ve millî bayramlar, ilçe ve köylerde, tüm yurttaki olduğu gibi, büyük bir coşku içinde kutlanmaktadır. Şabanözü insanı, İç Anadolu insanının karakteristik özelliklerini taşımaktadır.

2.1.1. Yâran Kültürü

Farsça kökenli olan yâr, yâran, yâren, yârenlik etme, dilimizde dost, arkadaş, dostlar anlamına gelmekte olup “bir amaç çevresinde toplanmış ya da aynı amacı taşıdıkları için bir araya gelmiş olanlar”ı tanımlamak için kullanılır. Yâren teşkilatı, köklü bir tarihi geçmiş olan, belirli bir yaşın üzerindeki erkeklere açık, geleneksel kurumlarımızdan bir tanesidir. Uzun yıllar boyunca devam etmiş olması ve günümüze kadar gelmiş olması Yâren Teşkilatının toplumsal hayat içerisinde önemli bir fonksiyon üstlendiğini göstermektedir.

Yâran meclisi, sohbet, barana ve gezek olarak da adlandırılır. Birbirini yakından tanıyan kişilerin aralarındaki dayanışmayı sürdürmek amacıyla, belirli zamanlarda düzenledikleri toplantıdır. Temeli, 13. yüzyılda Anadolu'da ortaya çıkan Ahilik kurumuna dayanan yâran toplantıları, esnaf örgütlerinin genç ahiler yetiştirmek amacına yönelik bir tür iş dışı eğitimidir. Bu toplantılara katılanlar ahlak, davranış ve görgü kuralları bakımından denetlenir. Toplantıların başlatılması için yörede saygı beslenen iki yaşlı kişi seçilir. Bunlardan daha yaşlısına yâranbaşı (büyükbaşaga), öbürüne yâran kahyası (küçükbaşaga) denir. Bunlar yâranlarda bir kurul seçerek kurulu toplantıya çağırır. Bu kurul toplantıların nerede, ne zaman yapılacağını, masrafların kimlerce karşılanacağını, ne çeşit yemekler ikram edileceğini kararlaştırır. Toplantılar yemekli olur; haftada bir, geceleri düzenlenir. Yâranbaşının başlattığı toplantıda, sazlar eşliğinde öğütler içeren bu toplantılara özgü türküler söylenir, sabaha doğru da yemekler yenir. Yâran toplantısı geleneği Anadolu'nun bazı yörelerinde bugün de sürdürülmektedir.

Şabanözü'nde yâran, sonbahardan sonra, kış mevsimine girildiğinde, daha önce yâran ocağı yakan kişiler toplanarak "Bu yıl yâran yakalım." derler; teklif uygun görüldüğünde, kendi aralarında bir liste hazırlayarak büyükbaşaga ve küçükbaşagayı seçerler. Yârana girecek efradı tespit ederler.

Yâran, hafta ortası ile başlar. İlk yârani yakacak kişinin evinde, hafta sonunda bir toplantı yapılır. Bu ev yâran ocağındaki şekilde süslenmez. Hafta ortası toplantısına yâran üyeleri dışında kimse katılmaz. İlk hafta ortası toplantısına bütün yâran üyelerinin katılması şarttır. Bu toplantıda yakılacak yâran ocağı ile ilgili yapılacak işler konuşulur, yemek yenir, eğlenceler düzenlenir. Hafta ortası toplantılarına yâran üyelerinin almış olduğu cezalar tahsil edilerek yemekler, alınan cezalardan hazırlanır. Ceza yoksa, hazırlanan yemek masraflarını yâran ocağını yakacak kişiler karşılar. Hafta ortasında çorba, kavurma, pilav ve dondurma helvası yenir. Yâran ocağının yakılacağı cumartesi günü, daha önceden tespit edilen bir kahvehanede belirtilen saatte, bütün yâran üyeleri milli kıyafetleri ile giyimli olarak toplanırlar. Burada yârânın sazcısı da bulunur. Kahvehane, masalar

birleştirilerek hazır hale getirilir. Bütün yâran üyeleri yaş sırasına göre oturlar. Yâran ocağını yakan kişiler kahvehanenin girişinde yâran üyelerini karşılarlar. Yâran ocağı iki kişi tarafından yakılır ve yapılan masraflar ortaklaşa karşılanır. Yâran üyeleri kahvehanede yaş sırasına göre oturduktan sonra kahya, büyükbaşaga ve küçükbaşaga haber vererek yâran üyelerinin hazır olduğunu bildirir. Küçükbaşaga ve büyükbaşaga kahvehaneye girdiğinde bütün yâran üyeleri ayağa kalkarlar. Başağalar, üyeleri selamlayarak yerlerine geçerler. Büyükbaşaga, yerine oturur, daha sonra küçükbaşaga yerine oturur ve diğer yâran üyeleri sıra ile oturlar. Herkes oturduktan sonra, büyükbaşaga ayağa kalkarak: "Arkadaşlar, cümleden hoş geldiniz, sefa geldiniz, merhaba!" der. Bütün yâran üyeleri hep bir ağızdan "Merhaba!" diyerek selamlaşırlar. Bu selamlaşma sıra ile bütün yâran üyeleri tarafından yapılır. Selamlaşma bittikten sonra yâran ocağını yakan kişiler tarafından, büyükbaşagadan başlamak üzere misafirlere kadar sıra ile sigara tutulur. Kahvehanede hazır bulunan yâran sazcısı türküler söyler. Kahveci, büyükbaşagadan başlamak üzere sıra ile –misafirler dahil- herkese çay verir. Çay dağıtma işi tamamlandıktan sonra büyükbaşaga, çayın şekerini atar ve bütün yâran üyeleri sıra ile şekerlerini atarlar. Büyükbaşaga çayını karıştırmaya başlar ve yine sıra ile yâranlar çaylarını karıştırır. Çaylar içilirken sohbet edilir. Artık yâran odasına gitme zamanı gelmiştir. Yâran ocağı yakan kişiler kahvehane çıkışındaki kapının önüne gelirler. Büyükbaşaga ile küçükbaşaga ayağa kalkarak yan yana yürürler, yâran üyeleri de sıra ile başağaları takip ederler. Yâran ocağını yakan kişiler en arkadan giderler. Yâran ocağına davul-zurna veya saz çalınarak gidilir. Davul-zurna ile gidilecekse kahveden çıktıktan sonra, çarşı içerisinde yâranlar tarafından halay çekilir. Halay bittikten sonra büyükbaşaga ve Küçükbaşaga yan yana yürürler ve diğer yâranlar da sıra ile kılıç oyunu oynayarak, ilçe içerisinde dolaşarak yâran yakılacak evin önüne gelirler. Burada tekrar halay çekilir. Yâran odasına sıra ile gidilir. Yâranı yakacak kişiler evlerinin kapısında yâranları karşılarlar. Yârana girecek üyeler 18-24 kişi arasında tespit edilir. Yârana herkes alınmaz. ahlâka ve karakter özelliklerine dikkat edilir. Küçükbaşaga, tespit edilen yâran üyelerine haber

vererek "Bu yıl yâran yakacağız." der ve bir gün tespit edilir, yâran yakacak kişilerin tamamı bu günde toplanır. Bu toplantıda yapılacak işler ve yenilecek yemekler; ahçı, kahya, sazıcı tutulması konuşulur. Bunların ücretleri yâran yakan ocak sahipleri tarafından karşılanır. Bunlar yâran üyelerinden sayılmazlar. Ayrıca yapılan bu ilk toplantıda, ilk yâran ocağı yakacak kişi seçilir, ilk yâran yakılacağı gün belirlenir. Diğer hususlar konuşularak çay, kahve içilir, "Bu yıl yakacağımız yâran hayırlı olsun" denilerek toplantı sona erdirilir. Yâran, hafta ortası ve yâran ocağı olarak haftada iki gün, geceleri eğlence şeklinde yapılır. Hafta ortası, çarşamba geceleri; yâran ocağı, cumartesi geceleri yapılır.

Yâran ocağı yakılacak odanın duvarları ve tabanı halılarla kapatılır, tavan ise çeşitli renklerde örtülerle süslenir, renkli ışıklarla donatılır. Yâran odasının giriş kapısının karşısındaki sağ köşeye büyükbaşağanın oturacağı yer, sol köşeye küçükbaşağanın oturacağı yer hazırlanır. Büyükbaşağanın oturacağı yere katlanmış şekilde dört kat yatak, küçükbaşağanın oturacağı yere de katlanmış şekilde üç kat yatak konarak ortamın hazırlanmasına büyük özen gösterilir. Yâran odaları her yakılan ocakta farklı olmaktadır. Ocak yakma sırası küçükbaşagağa geldiğinde diğer yakılan ocaklara nazaran, oda daha iyi süslenmek zorundadır. Büyükbaşağanın odasından daha gösterişli olması gerekir. Büyükbaşağanın ocağında, yâran yakılacak yerin dışı da renkli ışıklarla donatılır. Yâran odalarının hazırlanması küçükbaşağanın kontrolünde, yâran yakacak kişiler ile, parayla tutulan kahya tarafından süslenir.

Yâranlar, milli kıyafet diye adlandırılan giysiler giyerler. Elbiselerin tek tip olmasına dikkat edilir. Bu elbiseler zıvga, gömlek, yelek, kuşak ve şapkadır. Küçükbaşağanın yakacağı ocakta bu kıyafetlere ilave olarak omuza poşu (şal) takılır. Büyükbaşağanın ocağında ise şapkalar çıkarılarak omuz ve başa poşu takılır. Büyükbaşaga ve küçükbaşaga daha önce hazırlanan yerlerine çıkarlar ve ayakta beklerler. Bütün yâran üyeleri yaş sırasına göre yâran odasına karşılıklı olarak dizilir ve ayakta beklerler. Yâranlar odaya girdikten sonra yâran kahyası "Tamamdır Başağam!" der ve kapıyı kapatır. Büyükbaşaga şapkasını çıkararak önüne koyar ve iki dizinin üzerine oturur.

Küçükbaşğa ve diğer yâran üyeleri de sıra ile aynı şekilde otururlar. Büyükbaşğa oturduğu yerden "Arkadaşlar, cümleden hoş geldiniz, sefa geldiniz, merhaba!" diye selamlar ve bütün yâranlar hep bir ağızdan "Merhaba!" diyerek sıra ile selamlaşma bütün yâranlar tarafından yapılır. Yâran ocağını yakanlar ile kahya selamlaşmayı ayakta yaparlar. Selamlaşma bittikten sonra yâran üyelerinden bir kişi kalkarak büyükbaşğa ve küçükbaşğaya selam vererek şapkaları toplar. Yâran ocağını yakanlar da ayağa kalkarak, selam verdikten sonra sıra ile sigara tutarlar. Yâran üyeleri dışarı çıkacaklarında, yâran odasında yapılacak her türlü hizmet ve oyunlarda ayağa kalktıklarında büyükbaşğa ve küçükbaşğaya selam vermek zorundadırlar. Yâran odasında büyükbaşğanın oturuş şekline dikkat edilir ve aynı şekilde oturulur. Daha sonra, kahya tarafından hazırlanan çay servisi yapılır. Çaylar içildikten sonra sazıcı, oda içerisinde hazırlanan yerini alır ve yâran üyelerinden 6-8 kişi sazıcının etrafında toplanarak çeşitli türküler, koro ile söylenir. Sazcıya darbuka, zilli maşa ve kaşık çalınarak eşlik edilir. Yâranlar söylenen hareketli türkülerle oynarlar ve eğlenirler. Daha önceden haber verilen misafirler gelmeye başlarlar, misafir geldiğinde, kahya misafirin geldiğini haber verir ve yâran üyeleri yerlerini alarak ayağa kalkarlar. Misafirler yâran odasına alınarak oturtulur. Büyükbaşğa oturduğu yerden iki dizi üzerinde "Misafir ağalar, cümleten hoş geldiniz, sefa geldiniz, merhaba!" diye selamlar ve selamlaşma sıra ile devam eder. Gelen misafirlerden birisi selamlaşma sırasında "Cümleten merhaba!" derse selamlaşma tamamlanmış olur. Bütün misafirler bu şekilde karşılanır, gelen misafirlere şekerli kahve verilir. Sazcı tarafından türküler söylenir, çeşitli oyunlar oynanır. Oynanan oyunlar arasında, tura oyunları, benim tavuğu kim çaldı, yastık oyunu, askerlik, arı oyunu, eşim-eşim şaşkın eşim oyunu, şildir şip vb. oyunlar vardır. Bu oyunlara misafirler de eşlik edebilirler. Saat 23.00'ten sonra yemek yenir. Yemekten önce sırayla eller yıkanır ve yemekler yer sofrasına hazırlanır. Yemek çeşitleri sıra ile çorba, güveç, tatlı, bamya, sütlü, dolma ve pilavdır. Her sofrada on kişi oturur. Misafirler sofrada, yâran üyeleri arasında otururlar. Bütün sofralar hazır olduğunda, Büyükbaşğa "Afiyet olsun!" der ve yemeğe başlanır. Yemek sırasında pilav geldiğinde, yâran üyeleri aralarında hata

veya saygısızlık yapan birisini gördüklerinde, pilavın üzerine kaşık dikerler. Bunun anlamı, yâran üyelerinden birinden davacı olduğunu belirtmektir. Küçükbaşaga davacı olanların isimlerini alır ve misafirler gittikten sonra mahkeme kurulur. Yemek bittikten sonra bir kişi dua eder ve herkes yerine oturur. Sofralar kaldırıldıktan sonra saz ve türküler; oyunlar ve eğlenceler devam eder. Saat 01.00'e doğru misafirlere şekersiz kahve ikram edilir. Şekersiz kahve, artık misafirlerin gitme zamanının geldiğini gösterir. Misafirler şekersiz kahveyi içtikten sonra müsaade isterler ve giderler. Misafirler giderken ayağa kalkılır ve küçükbaşaga tarafından uğurlanır. Daha sonra davacı olanların davaları görülür. Davaların görülmesi için kurulan mahkemede, yâran üyelerinden yaşlı üç kişi seçilir ve davaları görürler. Mahkeme kurulduğunda herkes iki dizinin üzerine oturur, buna mahkeme vaziyeti denir. Davacılar ve davalılar dinlenir, davayı gören kişiler kendi aralarında sessizce görüşerek davalının cezasını açıklarlar ve küçükbaşaga sunarlar. Küçükbaşaga verilen cezayı ya azaltır ya çoğaltır veya aynı şekilde onaylar. Böylece ceza kesinleşmiş olur. Cezalar genellikle tavuk, şeker ve hafta ortası masraflarını karşılama cezalarıdır. En büyük ceza ise yâran üyelerinden birisinin, yârının sırlarını dışarıya aktaranlara verilir. Bunun cezası yârandan çıkarılmaktır. Yârandan çıkarılan kişiler toplum içerisine alınmazlar ve toplum içerisinde sevilmezler. Eskiden yârandan çıkarılan kimselere kız verilmediği dile getirilmektedir. Verilen cezalar kesinleştikten sonra davacı ve davalı birbiriyle kucaklaşırlar, helalleşirler ve bütün yâran üyeleriyle tokalaşırlar. Mahkeme sırasında yâran üyeleri dışında hiçbir kimse odada bulunmaz. Artık yâran ocağı bitmiştir, haftaya yakılacak yâran ocağının teslimi yapılacaktır. Bunun için kahya iki kahve yapar ve tepsi üzerinde getirir. Yâran üyelerinden biri elinde darbuka ile odanın içerisinde dolaşarak yâran ocağını yakanlar ile haftaya yakılacak olan yâran ocağına yâran üyelerini aşağıdaki maniye söyleyerek davet eder:

Hey hani ki, hani ki,

Yıldız saydım on iki,

Hep dedeler geldiler,

..... dede sende gel,

Eyvallah, Şeydullah baklava yeriz inşallah. (..... Yâran ocağını yakanlar ile, haftaya yakacakların isimleridir. Ayrı ayrı çağırılırlar.)

Yâran odasının ortasına, yâran ocağını yakanlar ile, haftaya yakacak olanlar yan yana otururlar. Yâran üyelerini çağıran kişi karşılına oturarak kahve tepsisini eline alır ve önlerinde tepsiyi dolaştırarak: “Evlerinin önü arduç, topçularda olur marpuç, şu güveyisi, şu da sağduç, iç ağam afiyet olsun, içmezsen de uğurlar olsun.” (Güveyi: Yâran ocağını yakan kişi. Sağduç: Haftaya yâran ocağını yakacak olan kişi.) diye mani söylenir ve kahveler uzatılarak, yâran ocağını yakanlardan birisi ile, haftaya yâran ocağını yakacak olanlardan biri kahveleri içerler. Birbirlerine "Hayırlı olsun." derler ve artık o günkü yâran sohbeti sona ermiştir. Sabaha karşı herkes evine dağılır. Yâran ocağı sırası küçükbaşagağan bir önceki yakılan ocağa geldiğinde, yemek verilirken, pilavın üstüne tavuk kesilir. Küçükbaşagağanın ocağında ise iki tavuk ya da bir tavuk, bir hindi kesilir. Sıra büyükbaşagağanın ocağına geldiğinde ise, pilavın üzerinde kuzu veya iki adet hindi kesilir. Büyükbaşagağanın ocağı son ocaktır. O gün sabaha kadar eğlenilir ve artık ayrılık vakti gelmiştir. Sabah olduğunda bütün yâran üyeleri birbirleri ile kucaklaşarak vedalaşırlar. Artık yâran sona erer, bir dahaki yıl tekrar buluşmak dileğiyle ayrılırlar. Herkes evine gider, yâran bittikten sonra da yâran üyeleri aralarında birbirlerine karşı saygı ve sevgi devam eder.

2.1.2. Mahalli Oyunlar

İlçenin mahalli halk oyunu halaydır. Davul-zurna eşliğinde düğün, bayram ve yâran eğlencelerinde milli giysilerle oynanır. Düz ayakla başlanır. “Anam bahçelerden geçiyor,
Yavrum bir kuş olmuş uçuyor,
Anam beni kendine yaktın,
Yavrum şimdi benden kaçıyor.
Anam böyledir, yâr böyledir,

Yavrum bizde adet böyledir.” şeklinde başlayarak devam eder.

Cirit oyunu, dört kişi tarafından milli bayramlarda yapma at ile oynanır. Karşılıklı olarak ağaçtan yapılan ciritleri (değnek) birbirlerine atarlar.

Deve oyunu, saban, koyun postu, kilim ve merdivenden deve yapılır. Zil takılır. Merdiven uçlarına gizlenen iki kişinin hareketleri ile deve oynatılır.

Kılıç-Kalkan oyunları, İlçede sadece kılıç oyunları oynanmaktadır. Genellikle yâran eğlenceleri ve düğünlerde karşılıklı iki kişi tarafından davul-zurna eşliğinde oynanır.

Sinsin oyunları, düğünün birinci ve ikinci gecesi yakılan bir ateş etrafında davul-zurna eşliğinde hareketli olarak oynanan bir oyundur. Oyuna çıkan kişi müziğin ritmine göre hareket ederek karşıdan el işareti yaptığı kişinin sinsine gelmesini belirtir. Çağırıcı alan kişi kendisini çağırıcı oyuncuya doğru koşar ve onu oyun alanından uzaklaştırarak oyuna kendisi devam eder.

Düğünlerde yapılan seyirlik oyunlar, sekiz kişi ile birlikte oynanan bu oyunda dört kişi ebe olur ve yere ikisi eğilir. İkisi yanlara dikilir. Diğer dört kişi sıra ile bunların üzerinden takla atarak atlarlar, taklayı atamayan oyuncunun grubu ebe olur. Körebe, sekkelemeç, tura vb. oyunlar düğünlerde herkesin görebileceği bir meydana oynanır.

Kaşık oyunları, düğünlerde, yâran eğlencelerinde kadınlar ve erkekler tarafından karşılıklı olarak iki ve dört kişilik gruplar halinde oynanır. Hüdayda, misket, çiftetelli gibi oyunlardır.

2.2. Dil

Çankırı ağız, ilin komşularından olan Kastamonu ve Çorum'un ağızlarıyla benzerlikler gösterir. Çankırı'ya özgü kimi ağız özellikleri ve bazı yöresel söyleyişler şöyledir:

*“a” sesi zaman zaman “o” ve “e” sesine dönüşür: baba>boba; mezar>mezer...

*“e” sesi “ö” ve “a” sesine dönüşür: gece>geca; değil>döğül...

*"ı" ve "i" sesleri "u" veya "ü" sesine dönüşür: gidemedik>gidemedük...

*"ü" sesi ise bazı sözcüklerin kullanımında "ö" sesine, "u" sesi ise "o" sesine dönüşür: küser>köser; uyanır>oyanur...

*Sözcüklerde ünsüz değişimleri sıkça görülür. "ç" sesinin yerini çoğunlukla "ş" sesi alır: geçtik>geştik; gençlik>geşlik...

*Bazı sözcüklerde "t" sesinin yerini "d" sesi, bazılarında da "d" sesinin yerini "t" sesi alır: tazı>dazı; geçti>geşdi...

*"k" sesi çoğu kez "g", "ğ" ve "h" sesine dönüşür: çakarım>çaharun; kalbur>galbur; âşık>âşığ...

*"r" sesinin "l" sesine, "l" sesinin ise "s" sesine dönüştüğü görülmektedir: öğrenmek>öğlenmek; kalsın>kassın...

*Yöresel ağızda zaman zaman "ğ" sesi "y" sesine "z" sesi ise "s" sesine dönüşmektedir: değirmen>deyirmen; pazu>pasu...

*Sözcük sonundaki geniş zaman eki veya sayı sözcüğündeki "r" sesinin düştüğü görülür: alır>alı; bir>bi...

*Bazı fiillerde "m" sesinin yerini "n" sesi alır: aldım>aldın; yapacağım>yapacan...

2.2.1. Atasözleri

Çankırı, Şabanözü'ne has, kişilerin yaşam tecrübelerinden hareketle oluştuğu izlenimi veren ve öğretici özelliği olan birçok kalıplaşmış söz vardır; bazı sözler de ortak dilde yer alan atasözlerinin yöresel söylenişidir. Yöreyle ait bazı sözler şunlardır:

Yoktan çıkmaz, pekten çıkar.

Anasına bak kızını al, kenarına bak bezini al.

Aşı olmayanın işi olmaz.

Deliye dalaşmadan çalıyı dolaşmak evlâdır.

Hile ile iş gören mihnetle can verir.

Adama dayanma erir, ağaca dayanma çürür.

Oynamadan maksat (murat) ütmek, okumadan maksat (murat) tutmak.

Var evi kerem evi, yok evi verem evi.
 Oğlan babadan öğrenir sohbet gezmeyi, kız anadan öğrenir sofrayı düzmeyi.
 Deliye kalk oyna demişler, tadı kaçtı demiş.
 Dirgene dayanmayan porsuk harmana gelmez.
 Varamadığım köy zekatım olsun.
 Yoğurdun akına insanın pakına bak.
 Zengin malı züğürdün çenesini yorar.
 Suyun ağır akanından, insanın yere bakanından kork.
 Zengin dağı taşı aşırır, fakir düz ovada şaşırır.
 Tepme zamanı izin olsun, yeme zamanı yüzün olsun.
 Yarım çalının gölgesi olmaz, elin ele taydaşı olmaz.
 Davul bile dengi dengine çalar.
 Çağırılan yere gitmeyi ar eyleme.
 Çağırılmayan yere gidip de kendini dar eyleme.
 İftira tutmaz ama iz yapar.
 Çingene ata binince bey oldum sanır.
 Yoğurt yayığa girince yağ oldum sanır.

2.2.2. Şabanözü Ağzından Sözcükler

Çankırı, Şabanözü ağzındaki yöresel kelimelerin bir kısmı ortak dilde kullanımdan düşmüş Türkçe sözcüklerdir. Arapça ve Farsçadan Türkçeye geçmiş kelimelerin yörenin ağız özelliklerine göre değişikliğe uğramış şekilleri de görülmektedir. Bugünkü Türkçede yer alan kelimelerden bazıları yörenin ses ve şekil özelliklerine göre değişikliğe uğramış biçimde kullanılmaktadır.

Yöreden bazı kelimeler ve anlamları şöyledir:

Abari: Bir hayret ifadesi olarak “aman, amanın” anlamlarında kullanılır.

Ağnanmak: Debelenmek, yuvarlanmak.

Apalamak: Emeklemek.

Baldırcan: Patlıcan.

Betine gitmek: Hoşuna gitmemek, tuhaf gelmek.

Bıldır: Geçen yıl.

Cılka, çıkla: Sade, yavan.

Çarkıt: Eski at arabası, eskimiş, bozulmuş.

Çörten: Atık suların çatı, balkon vb. yerlerden dışarı akmasını sağlayan genellikle taştan, tahtadan yapılmış boru.

Dellal: Haberci.

Dulda: gölge.

Duluk: Saçın döküldüğü, yüzün yan tarafları.

Egsiran: 20-25 cm. uzunluğunda, saplı, üçgen biçiminde, demirden yapılmış ve teknedeki hamuru kazımada kullanılan araç.

Fışkı: Hayvan pisliği.

Gağşamak: Yıkılacak, çökecek duruma gelmiş.

Gaş: 1. Kaş 2. Damın, çatının uç kısmı.

Gıpcıtmak: Koparmak.

Hampa: Bedava.

Heybe: Karşılıklı gözleri olan, yük vb. öteberi taşımada kullanılan eşya.

Hayat: Salon, balkon.

Kovsatma/Koglatma: Arkasından konuşmak, laf taşımak.

Kuzukulağı: Ekşimsi, yapraklı, yenen bir bitki.

Kürü: Eşek yavrusu.

Mırık: Sulu, özlü çamur.

Nodul: Övendirinin ucundaki çivi.

Oluk: Ağaç gövdesi oyularak yapılan, su taşıyan araç.

Onculayın: Onun gibi.

Öndüç: Geri vermek üzere, borç.

Pinnik: Kümes.

Seğertmek: Koşmak.

Sırkalamak: Sallamak, silkelemek.

Soğuk kuyu: Lastik ayakkabı.

Sumsuk: yumruk.

Süsmek: Boynuzlu hayvanların tos vurması.

Tokaç: Çamaşır yıkarken çamaşır dövülen tahta eşya.

Urba: Elbise.

Yarsımak: Özenmek, hoşuna gitmek.

Yılbirt yılbirt yanmak: Pırıl pırıl parlamak.

Yırtlaşık: Taklit yaparak, dalga geçerek davranan; yaramaz çocuk.

Yülümek: Tıraş etmek, kazımak.

Zartlak: Geveze, dırdırcı, yaramaz.

3. COĞRAFYA

İç Anadolu Bölgesi, Orta Kızılırmak sınırları içinde, Çankırı il Merkezi'nin güneybatısında, Aydos, Eldivan Dağları arasında, Sanı Deresi Vadisi'nde Müsellim, Taşlıtepe, Sarımsakçı, Evliya Tepeleri arasında kurulmuştur. İlçenin güneyindeki düzlük ileride oldukça geniş bir ova oluşturur. Kuzeyde Kurşunlu; batıda Orta, Çubuk, Kalecik; doğuda Çankırı merkez ve Eldivan ilçeleri ile çevrelenmiştir.

İlçe, İç Anadolu Bölgesi ile Kuzey Anadolu Bölgelerini birbirinden ayıran Köroğlu dağ silsilesinin güneyinde yer almıştır. Bu nedenle Karadeniz'in ılıtıcı etkisine kapalıdır. Bu konumu nedeniyle iklimi karasaldir. Yörede kışlar soğuk, uzun ve karlıdır. İlkbahar kısa sürelidir ve hemen yaz başlar. İlçede ortalama ısı yazın 28-36 derece, kışın ise 7-11 derecedir. Yıllık maksimum yağış 591 mm3'dür. Yaz ve kış mevsimlerinde dağ ve vadi meltemleri sıkça görülür. Şiddetli rüzgarlara pek rastlanmaz.

594 kilometrekare yüz ölçümlüdür. Deniz seviyesinden yüksekliği 1.100 metredir. İlçe, volkanik kayalardan aglomera, bazalt, andezitten oluşan yamaçlarda ve Sanı Deresi'nde kurulmuştur. Kurşunlu, Çerkeş, Ilgaz deprem kuşağı içinde bulunur. 1943 depreminde hasar görmüştür. Saha, iç Anadolu'nun yüksek platolarından Kuzey Anadolu sıra dağlarına geçiş bölgesinde yer almaktadır. Kuzeybatıda Dumanlı ve Elden, batıda Yıldırım ve Aydos, doğuda Eldivan, kuzeydoğuda Sanı en önemli yükselti ve dağlarıdır. Yükseltileri 1800-1950 metre arasındadır. Çankırı ile irtibatı sağlayan Arapboğazı geçidi ise başlıca geçit olarak sayılır. Sanı ve Aydos belli başlı olanlarıdır. Önceki yıllarda bu yaylalarda yaz süresince kalınabilecek yayla evlerinin ve hayvan barınaklarının bulunduğu bilinmektedir. Ancak göç

nedeniyle, nüfusun hızla azalması ile birlikte yaylacılık da yok denecek kadar azalmıştır. Hafif dalgalı, meyilli yamaçları arasındaki vadilerde oluşan akarsulardan, Çubuk istikametine akan ve ilçenin Kamış köyü yakınlarındaki Sanı Dağı eteklerinden doğan Sanı Çayı, ilçenin ortasından geçer. Gündoğmuş Köyü yakınlarından kaynaklanan Terme Çayı, Sanı Çayı ile birleşerek ileride Ana Terme Çayı'na katılır. Çankırı'dan gelen Acı Su ile birleşerek Kızılırmak'a dökülür.

3.1. Şabanözü'nün Yeri

İç Anadolu Bölgesi, Orta Kızılırmak sınırları içinde, Çankırı il merkezinin güneybatısında, Aydos, Eldivan Dağları arasında, Sanı Deresi Vadisi'nde Müsellim, Taşlıtepe, Sanmsakçı, Evliya Tepeleri arasında kurulmuştur. İlçenin güneyindeki düzlük, ileride oldukça geniş bir ova oluşturur. Kuzeyde Kurşunlu; batıda Orta, Çubuk ve Kalecik; doğuda Çankırı merkez, Eldivan ve güneydoğuda Korgun ilçeleri ile çevrelenmiştir. Köyleri genellikle tepe eteklerinde yerleşmiştir.

3.2. Yeryüzü Şekilleri ve Arazi Yapısı

594 Kilometrekare yüzölçümlüdür. Deniz seviyesinden yüksekliği 1100 metredir. İlçe, volkanik kayalardan aglomera, bazalt, andezitten oluşan yamaçlarda ve Sanı Deresi'nde kurulmuştur. Kurşunlu, Çerkeş, Ilgaz deprem kuşağı içinde bulunur. 1943 depreminde hasar görmüştür. İlçe, iç Anadolu'nun yüksek platolarından Kuzey-Anadolu sıra dağlarına geçiş bölgesinde yer almaktadır. Kuzeybatıda Dumanlı ve Elden, batıda Yıldırım ve Aydos, doğuda Eldivan, kuzeydoğuda Sanı en önemli yükselti ve dağlarıdır. Yükseltileri 1800-1950 metre arasındadır. Çankırı ile irtibatı sağlayan Arapboğazı ise başlıca geçit olarak sayılır.

3.3. Bitki Örtüsü

Aydos, Elden ve Eldivan Dağları yer yer ormanlarla kaplıdır. Meşe, karaçam, ardıç, kısmen sarıçam orman dokusunu oluşturmaktadır. Su kenarlarında söğüt, kavak ile açık arazilerde ahlat, alıç gibi ağaç türleri görülmektedir. Büyük alanlarda ise ilkbahar ortası gelişmeye başlayıp yaz mevsiminde sararıp gelişimini tamamlayan bozkır bitki örtüsü hakimdir. Elverişli toprak alanlarında halen fidan dikimi çalışmaları devam etmektedir.

3.4. İklimi

İlçe, İç Anadolu Bölgesi ile Kuzey Anadolu Bölgelerini birbirinden ayıran Köroğlu dağ silsilesinin güneyinde yer almıştır. Bu nedenle Karadeniz'in ılıman iklimine kapalıdır. Bu yüzden karasal iklim hüküm sürer. Yörede kışlar soğuk, uzun ve karlıdır; ilkbahar kısa sürelidir ve hemen yaz başlar. Ortalama ısı yazın 28-36 derece, kışın ise 7-11 derecedir. Yıllık maksimum yağış 591 mm³'dür. Kar kalınlığı ortalama 20-40 cm, karlı günler sayısı 58 gündür. Kışın don derinliği toprakta 30 cm.dir. Yaz ve kış mevsimlerinde dağ ve vadi meltemleri sıkça görülür. Şiddetli yüksek rüzgarlara pek rastlanmaz.

3.5. Akarsu ve Gölleri

İlçenin yamaçları arasındaki vadilerde oluşan akarsulardan, Çubuk istikametine akan ve ilçenin Kamış köyü yakınlarındaki Sanı Dağı eteklerinden doğan Sanı Çayı ilçenin ortasından geçer. Gündoğmuş köyü yakınlarından kaynaklanan Terme Çayı, Sanı Çayı ile birleşerek ileride Ana Terme Çayı'na katılır. Çankırı'dan gelen Acı Su ile birleşerek Kızılırmak'a dökülür.

Tarımsal faaliyetlere yönelik olarak arazi yapısına uygun alanlarda DSİ ve Köy Hizmetleri Müdürlüklerince yapılan 5 adet gölet bulunmaktadır:

Gümerdiğin Göleti 1, Gümerdiğin Göleti 2, Şabanözü Göleti, Karaören Göleti, Mart Göleti.

4. NÜFUS

1831'de Çankırı ve kazalarında yapılan sayıma göre Şabanözü'nde 2197 nüfusun yaşadığı tespit olunmuştur. Kastamonu salnamelerine göre 1869'da Şabanözü nüfusu 7056 olarak gözükmemektedir. Ancak bu sayımın ayrıntıları ve özelliği bilinmemektedir.

Şabanözü ve köylerindeki nüfusun yıllara göre dağılımı aşağıya çıkarılmıştır:

YILLAR	İLÇE MERKEZİ	KÖYLER	TOPLAM
1975	3442	14063	17505
1980	2864	11902	14766
1985	3009	10157	13166
1990	3002	8777	11779
1997	4196	9952	14148
2000	5996	8633	14629

Son olarak 2000 yılında yapılan nüfus tespitine göre, İlçe merkezi ve köylerine ait nüfus dağılımı:

S.NO	KÖYÜN ADI	NÜFUSU
1	İlçe Merkezi	5996
2	Gümerdiğin Beldesi	2180
3	Gürpınar Beldesi	1952
4	Bakırlı Köyü	180
5	Bulgurcu Köyü	60
6	Bulduk Köyü	124
7	Büyükyakalı Köyü	487
8	Çapar Köyü	62
9	Çaparkayı Köyü	239
10	Çerçi Köyü	131
11	Göldağı Köyü	40
12	Gündoğmuş Köyü	344
13	Kamış Köyü	338
14	Karahacı Köyü	202
15	Karakoçaş Köyü	180
16	Karamusa Köyü	149
17	Karaören Köyü	858
18	Kutlusar Köyü	96
19	Küçükyakalı Köyü	289
20	Mart Köyü	347
21	Ödek Köyü	213
22	Özbek Köyü	162
TOPLAM		14629

5. EKONOMİ

İlçenin ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayalıdır. Yetiştirilen başlıca bitkisel ürünler, buğday, arpa, şeker pancarı ve patatestir. Hayvancılık önemli bir gelir kaynağı olup sığır ve Ankara keçisi yetiştirilir. Tuğla üretimi yapılmaktadır. Ayrıca doğadan alınmış motiflerin kullanıldığı yazmalar da halkın el sanatları yönünden geçim kaynağını oluşturmaktadır. İlçe toprakları içerisinde magnezit yatakları bulunur.

5.1. Sanayi

Yatırımların ve İstihdamın desteklenmesine ilişkin 5084 sayılı kanun ile Şabanözü Organize Sanayi Bölgesi Nisan 2005'te tescil edilmiştir. Bölgede sanayi kuruluşları üretim yapmaktadır. Şabanözü, alt yapısı tamamlanmış, sanayide hızla gelişen bir ilçedir. Çankırı'nın kalkınmada öncelikli yörelerden birinci dereceli il olması, Şabanözü'nde sanayi kuruluşlarının artmasında en büyük etken olmuştur. Bunun yanı sıra kaymakamlık ve belediyenin ortaklaşa yaptıkları ilçeyi kalkındırma çalışmaları sürmektedir. Çankırı trafo merkezinden Eldivan üzerinden Orta ilçesine kadar devam eden 31500 voltluk enerji nakil hattı 1998 Kasım ayından bu tarafa hizmettedir. Söz konusu hat, Sanayi Bölgesi içerisinde geçmektedir. Sanayicinin enerji sorunu bulunmamaktadır. Sanayinin gelişmesi amacıyla 1990-1991 yıllarında İlçede Yeni Mahalle Orta yolu üzerinde Elegeşardi ve Çimenözü mevkilerinde 75 hektarlık alanda imar çalışmaları yapılmış ve bu arazinin tamamı sanayi alanına ayrılmıştır. İlçede üretim yapan bazı kuruluşlar şunlardır: Şabanözü un sanayi, Erna-Maş AŞ., Hastürk, Film Fabrikası, ayakkabı fabrikası, Gürel Av Sanayi, KBS Beton Boru Sanayi.

5.2. Hayvancılık

Hayvancılık, son dönemde bir gerileme eğilimi göstermesine rağmen büyükbaş, küçükbaş hayvancılık ve kümes hayvancılığı ilçe halkının önemli geçim kaynaklarındandır.

5.3. Ticaret

İlçe küçük olmasına rağmen esnaf ve ticarethaneler açısından zengindir. Ankara iline yakın olması sebebiyle ticaret hayatı canlıdır. Halkın ihtiyaçları genellikle karşılanmaktadır. Haftanın pazartesi günleri ilçede sebze, meyve, hayvan, hayvan ürünleri, giyim ve bakkaliye üzerine pazar kurulmaktadır. Şabanözü halkı kendi ürettiklerini bu pazarda değerlendirmektedir. Çevre il ve ilçelerden gelen esnaf, ticari hayata ortak olmaktadır.

5.4. Tarım

Şabanözü ilçesinin ekonomisi tarım ağırlıklıdır. İlçe merkezinde kentsel ekonomik faaliyetlerin gelişimi Ankara iline yakın olması ile hızlanmıştır. Bugün ilçe ekonomisi büyük ölçüde tarıma dayanmaktadır. İlçede 396000 dekar sulu, 1743000 dekar susuz, toplam 2139000 dekar tarım alanı bulunmaktadır. Yöre topraklarında en fazla üretilen ürünler buğday, arpa, şeker pancarı, kavun ve soğandır. İlçe genelinde tarımsal faaliyetlerin yanında seracılık da yaygınlaşmaktadır.

6. TURİZM VE TARİHİ ESERLER

Şabanözü ilçesi ve köylerinde genelde Paflagonya, Eti, Roma, Bizans dönemlerine ait kalıntılara rastlanmaktadır. İlçe merkezine bağlı Ören, Akyazı Mevkileri ile Ödek, Karaören, Çaparkayı, Mart (Kale Mevkii); Gürpınar, Büyükyakalı ve Küçükyakalı köylerinde bu uygarlıklara ait kalıntılara sıkça rastlanır. Ödek Kalesi, Sanı Yaylası'nda bulunan Horatakale, Mart köyü Asalar Mevkii'nde bulunan kale ve Çaparkayı köyünde Oğuz Türklerine ait yeraltı mağaraları ilçedeki tarihi kalıntılardandır. İlçe merkezinin Akyazı, Ören, Sanı Yaylası mevkileri ile Büyükyakalı, Küçükyakalı köyleri arasında bulunan Doruk Mevkii'nde tarihi çanak çömlek parçalarına rastlanmaktadır. Gümerdiğin, Küçükyakalı köyü arasında Aydos Dağı'nın doğusunda yer alan

Kilise Tepe'de karşılıklı iki kilise harabesi, Aydos'un doğu yakasında Ortaklar, Kutluşar köyünde bir harabe vardır.

7. ÂŞIKLIK GELENEĞİ VE ÂŞIKLAR

7.1. Âşıklık Geleneği

Âşıklık geleneğinin ortaya çıkışı Türk milletinin tarih sahnesine çıktığı ilk dönemlere kadar gitmektedir. Türk edebiyatı içerisinde âşık edebiyatı, gelenek içerisinde kendi kaidelerini kurmuştur ve başlı başına bir edebiyat şubesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak âşık tarzı şiir geleneği ve mahsullerini değerlendirebilmek, âşık edebiyatının Türk edebiyatı içerisindeki yerini tespit edebilmek çok da kolay değildir. Bu konuyu ve buradaki güçlüklerin sebeplerini Günay (2005:35) “Tarih sahnesine çıktıkları kabul edilen M.Ö. IV binden beri dünya coğrafyası üzerinde çok geniş alana yayılan ve en uzun ömürlü milletlerden biri de Türklendir. Uzun bir tarih içinde çok geniş bir mekana yayılan ve sık sık yurt değiştirerek pek çok kültür ve dinin tesiri altında kalan ayrıca farklı medeniyet seviyelerinde ve her zaman hareket halinde yaşayan milletimizin edebiyatını değerlendirebilmemiz çok zordur. Bu zorluğun sebepleri kısaca şöyle özetlenebilir: Uzun bir tarihi dönem içinde çok mekan değiştirmelerinden dolayı yeterli yazılı kaynaklar bulunmamaktadır. Farklı coğrafi alanlarda ve farklı kültürlerin tesiri ile lehçe farkları doğmuş, yaşamak zorunda oldukları şartlar sonucunda medeni seviyeleri farklılaşmış olduğundan edebiyatları da farklı seviyelerdedir. Tarih sahnesine çıktıkları günden bugüne çoğalan çoğaldıkça parçalanıp birbirinden uzaklaşan, zaman zaman büyük başarılar kazanarak büyük imparatorluklar kuran, zaman zaman bütün başarılarını kaybederek kabuğuna çekilerek yaşayan Türk milletinin bu karışık ve dağınık tarihi içinde ilk günden bugüne daima tekamül eden, fakat mahiyetini değiştirmeyen müşterek milli geleneğe bağlı bir edebiyatları vardır. İslamiyet’ten önce Türklerin Orta Asya’da yaşadıkları devirlerde bütün Türk boylarında müşterek olan bu milli edebiyat İslamiyet’in kabulünden sonra kültürel, dini, sosyal ve politik şartlar altında hem çeşitlenmiş hem de zaman zaman yazılı

kaynaklarda yer almayacak kadar ikinci dereceye inmiştir. Bu edebiyatın mahsulleri Tanzimat hareketi ve Cumhuriyetten sonra ‘Halk Edebiyatı’ genel başlığı altında değerlendirilmeye başlanmıştır.” şeklinde değerlendirmektedir.

Sakaoğlu (1989:105), saz şiiri tarihini Orta Asya’dan başlatmanın gerekçesini: “Türk Saz Şiiri Tarihi’ni Orta Asya Türk edebiyatıyla başlatmak bir gelenek haline gelmiştir. Bunda, Türklerin, ilk edebi ürünlerini ortaya koyarken kopuzlarının refakatinde çalıp söylemeleri düşüncesi ön planda yer almaktadır.” şeklinde dile getirmektedir. Bir milletin tüm tarihi boyunca hiçbir surette değişmeyen ve milleti millet yapan unsurların başında dil gelir. Dil ürünü olan âşık edebiyatının da birdenbire 16. yüzyıllarda başka kültürlerin, edebiyatların etkisiyle veya Türk edebiyatının o döneminde ortaya çıkan edebi anlayışlarıyla oluştuğunu söylemek, tarih içerisinde İslamiyet öncesi Türk edebiyatı hususiyetlerini göz ardı etmiş olmaktır. Tabii ki Türkler İslam dairesine girdikten sonra, sosyal ve kültürel hayattaki değişikliklerin yansıması olarak Türk nazımının da birçok ögesi yeni anlayışa uygun biçimde ele alınmıştır; mesela konularda farklılaşmalar olmuştur. Ancak ozan, âşığa; kopuz, saza dönüşürken üslup ve eda Türk kültür, sanat ve edebiyat anlayışıyla devam etmiştir. Eski Türk şiirinin şekil hususiyetleri 16. yüzyılda, sonrasında âşıklarca kullanılmış ve hatta günümüzde halen kullanılmaktadır. Eski Türk şiiri aşağıda da görüleceği gibi bir müzik aletiyle icra edilmiştir. Arat’ın da Eski Türk Şiiri adlı eserinde vurguladığı gibi en eski Türk şiiri örneklerinde hece ölçüsü, kafiye ve nazım birimi olarak dörtlük kullanılmıştır. Sertkaya (1986:43,44), en eski Türk şiiri örneklerinin hususiyetlerini sayarken, şiirlerin dörtlükler halinde yazıldığını ve şiirlerde kafiye kullanıldığını dile getirmektedir. İslamiyet’ten önce kahramanlık destanları söyleyen ozanlar, İslamiyet’ten sonra bunun mukabili olarak değerlendirilebilecek anlatı türlerinden olan halk hikayeleri ve tarihe kaynaklık edecek sosyal destanlar söylemişlerdir. Şamanizm’de görülen Şamanlığa giriş merasimleri ile âşıkların rüya-bade ve aşıklığa giriş merasimleri gibi birçok nokta birlikte değerlendirildiğinde âşığın atasının ozan, sazın atasının kopuz olduğu görülür.

Âşıklık geleneği Türk kültür ve edebiyatı içerisinde ozan-baksı

geleneğinin bir devamıdır. Türk halk şairleriyle ilgili ilk bilgileri Köprülü (1999:157) “Türklerin halk şair-musikişinasları hakkındaki ilk tarihi malumat, Attila devrine, yani miladi v. asrın ilk yarısına aittir. Garp kaynaklarının verdiği bu bilgiye göre, Attila’nın ordusunda şairler ve muzıkacılar vardı; onun ziyafetlerinde bu şairler, Attila’nın kahramanlıklarına, zaferlerine dair inşad ettikleri şiirleri okurlardı. Priscus, böyle bir ziyafet sahnesini tasvir ediyor: ‘Akşama doğru meşaleler yanınca, ziyafetin verildiği ipekten yapılmış muhteşem çadıra iki şairin girdiği görüldü; bunlar Attila’nın önünde, Hun lisanıyla kendi tanzim ettikleri şiirleri okudular; bu şiirler Attila’nın kahramanlıklarına, zaferlerine aitti. Orada hazır bulunanlar bu şiirlerin tesiri ile vecd ü heyecana geldiler; gözler parlıyor, çehreler korkunç bir hal alıyordu. Birçokları ağlıyorlardı; gençler arzu ve ihtiras, ihtiyarlar da elem ve teessür yaşları döküyorlardı.’

Attila’nın ölüm merasimlerinde de yine şairlerin mühim yerleri olduğunu görüyoruz: O münasebetle tertip edilen cenk oyunları esnasında, şairler ve muharipler Hun lisanında yazılmış bir mersiye okumuşlardı...Attila’nın cenazesinin konulmuş olduğu ipek çadırın etrafında bir daire teşkil etmiş olan ordu efradı, bu mersiye, elem gürültüleri arasında tekrar ediyorlardı. Düdüklerin, davulların nağmeleri ile birlikte olarak söylenen bu destani şiirleri tertip eden şairler, hiç şüphesiz, daha sonraki saz şairlerimizin dedeleridir.

V.asırda Hunların ordularında gördüğümüz bu halk şairlerinin daha önceki asırlarda Hiyung-nu’larda, sonra da muhtelif Türk şubelerinde mevcudiyeti ve bunların içtimai vazifelerinin Hunlarda gördüğümüz şairlerinkine benzediği kolaylıkla tahmin olunabilir.” şeklinde aktarıyor. Dursun Yıldırım (1998:182), Çin kaynaklarına göre, Hunların karşılıklı türküler söyleyerek at üstünde savaşa gittiklerini söylemektedir.

Görüldüğü üzere âşıklık geleneğinin temeli olarak kabul edebileceğimiz ozanlık, Türk tarihinin en eski devirlerine kadar uzanmaktadır. Attila’nın ordusunda ve diğer Türk hükümdarların ordularında mutlaka ozanlar bulunmaktadır. Köprülü (1999:159)’ye göre yalnız umumi ve hususi toplantılarda, ziyafetlerde, orduda değil, eski Türklerde büyük bir ehemmiyeti

olan matem merasimlerinde de bu halk şairlerinin yeri çok mühimdir. Eski Türk törenlerinde, şölen, yug, sığır merasimlerinde ozanlar çok önemli bir rol üstlenmekte; şairliğin yanında dini, içtimai birçok görevi de yerine getirmektedirler. “Türklerin şair-çalgıcıları hakkında en eski bilgiler Hiyung-nulara kadar varır. Daha sonraki saz şairlerinin dedeleri olan bu şair-çalgıcılar, Atilla ordularının at koşturduğu zafer meydanlarına ritm getirmişlerdir; Karahanlılarda, Selçuklularda, Harzemşahlarda, Anadolu Beyliklerinde, Osmanlılarda tarihe özlem sindirmişler; halk ve ordu saflarından bir müzik abidesinin günümüze kadar getiricisi olmuşlardır.” (Keskin, 1984:7). Keskin (1984:7), ozanların tarihi vakaları ele alan şiirleri, halk içerisinde kopuzla söylediklerini aktarmaktadır. Türk sözlü şiirinin daha o dönemlerde bir gelenek oluşturduğu ve çeşitli içtimai muhitlerde bu geleneğin sürdürüldüğü görülmektedir.

“Aprın Çor Tigin’in ikinci şiiri, dua ile sona ermekle birlikte, aşk konusunda yazılmış din dışı bir eserdir. Bu eserin, Türk ‘lirik’ şiirinin ilk ve en eski örneği olduğu söylenebilir.”(Tekin, 1986:13). “Yakın zamana kadar, İslamıktan önceki Türk şairlerinden sadece Çuçu’nun adı biliniyordu. Turfan kazılarında ele geçen Mani metinlerinden Aprınçur Tigin, Kül Tarkan, Sungku Seli Tutung, Ki-ki, Paratayaya-Şiri, Asıng-Tutung, Çısıya Tutung ve Kalım Keyşi gibi şairlerin de adları öğrenildi.” (Keskin,1984:7).

En eski Türk şairlerine Türk boylarında değişik isimler verilmiştir. Altaylar, kam; Kırgızlar, bahşı/baksı; Tonguzlar, şaman; Yakutlar, oyun; Oğuzlar, ozan adını vermişlerdir. “Oğuz Türkleri şair-çalgıcılara ozan derlerdi. Ozan sözcüğü, tarih boyunca türlü anlam değişikliğine uğramıştır. Ozanlar, ilk zamanlarda büyücü, oyuncu, hekim, çalgıcı ve şarkıcı görevlerini yüklenmişlerdi. Sonraları şiirin hem ezgisini hem sözünü hem de çalgıyı anlatır oldu. Üçüncü aşamada şair çalgıcı; yani kopuzlarıyla şiirler söyleyen halk şairi anlamında kullanılmaya başlandı.”(Aktaran:Keskin,1984:7).

Ozanlar, XVI. yüzyıla, âşıklık geleneğinin tam olarak teşekkül ettiği yüzyıla kadar, hem İslamiyet’ten önce hem de İslamiyet sonrası hemen her dönemde Türk kültür hayatı içerisinde önemli bir vasıfla yer almışlardır. “Türkler İslamiyet dairesine girdikten sonra da, halk arasında ve ordularda,

hatta İslam medeniyetinin tesirlerine rağmen kavmi ananelerden birçoğunu saklayan hükümdar saraylarında bu halk şairlerinin mevcut olacağı pek tabiidir. Bize şimdiye kadar malum olan tarihi vesikalarda buna ait kayıtlar çok nadir ve bir dereceye kadar müphem olmakla beraber, edebi tekamülün umumi çizgilerini gözden kaybetmemek şartıyla, o müphem ifadelerden açık manalar çıkarmak mümkündür. Mesela bir Türk sülalesi tarafından kurulan ve ordusunun büyük bir kısmı Türklerden tereküp eden Gazneliler devrinde, gerek Şarkî Türk lehçesi ile, gerek Garbî Türk, yani Oğuz lehçesi ile şiirler yazılmış olduğunu son tetkiklerimizin birinde meydana çıkarmıştık.

İşte bu netice, bize, Gazneli ordularındaki Türk kabileleri arasında halk şairleri bulunduğunu pek ala gösterebilir. Karahanlılar devrinde, Türk halk şairlerinin bulunduğunu ve o zaman Türkler arasında kullanılan muhtelif musiki aletlerini Divanu Lüğati't Türk bize gösterdiği gibi, yine aynı eser sayesinde, o devir halk edebiyatının çok zengin örnekleri de elimizde bulunuyor. Demek oluyor ki miladi X-XI. asırlarda Türk halk şairleri mevcuttu. Kaşgarlı Mahmut, bu sıralarda Cuci adlı bir Türk şairinin ismini kaydettiği gibi, bu halk şairleri arasında saraya mensup olan ve hükümdara methiyeler yazanların bulunduğunu da anlatmaktadır. Orta zaman Türk kabileleri arasındaki bu edebi faaliyetin Selçuklular ve Harezmşahlar devrinde de devam etmemesi için hiçbir sebep yoktur. İlk Selçuk hükümdarı Tuğrul Bey'in, Abbasi Halifesi'nin kızıyla izdivacı merasimini tasvir eden tarihçi Abu'l-Farac, Türklerin bir oturup bir kalkmak suretiyle bir nevi raks edişlerini anlatıyor. Bu gibi rakslar, eğlenceler, ziyafetler sırasında birtakım şiirler inşad olunduğu ve bunları tanzim ve inşad eden Oğuz halk şairlerinin bulunduğu pek tabiidir. İslamiyet'ten önceki Türk devletlerinde olduğu gibi, İslamiyet'ten sonraki Türk devletlerinde de, Gazneliler'de, Selçuklular'da, Harezmşahlar'da ve en nihayet Osmanlı İmparatorluğu'nda da askeri mızıkânın bulunması, o devirlerde halk şair-musikişinaslarının bulunduğu en kuvvetli bir delildir."(Köprülü, 1999:160).

Sözlü gelenek tesiriyle ve yukarıda sayılan sebeplerle, Türk halk edebiyatına ait belge, bilgi ve eserlerin önemli bir kısmı günümüze ulaşamamıştır. "İslamiyet öncesi Türk edebiyatı hakkında bilebildiklerimiz

kadar bilemediklerimiz de vardır ve bunlar bizim saz şiiri tarihimizi ele almamızda bazı güçlüklerin ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Bunların zaman içinde çözüleceğine inanıyoruz.”(Sakaoğlu, 1989:105).

Türklerin en eski halk şairleri olan ozanlar, kopuz eşliğinde XV. yüzyılın ortalarına kadar sanatlarını icra etmişlerdir. Köprülü (1999:162), ozanların XIV. ve XV. yüzyıllarda da bu bedii faaliyetlerine devam ettiklerini, XV. yüzyılda dahi saraylarda ozanlara yer verildiğini; XV. yüzyılın ilk yıllarında, Anadolu’da ellerinde sazlarıyla ilahiler okuyarak gezen derviş-şairlerin önceleri ozanlık ruh ve üslubuyla eski şiir geleneğine uygun eserler söylediklerini daha sonra da fert ve toplum hayatının tüm konularını işlemeye başladıklarını dile getirmektedir. “Âşıkların kökü, İslâmiyet öncesi ozanlara kadar dayanır. Ozanlar, İslâmiyet’ten sonra da bir müddet işlevlerini sürdürmüşlerdir. Selçuk ordularında 9. 12. yüzyıllarda ozanlar kopuz denen müzik aletlerini çalarak epik şiirler söylerler, askerleri eğlendirirlerdi.”(Aktaran: Artun, 2001).

Ozanlık geleneği, tüm özellikleriyle XV. yüzyılın ikinci yarısına kadar devam etmiştir. İslamiyet’in kabulünden sonra yeni bir kültür ve medeniyet dairesine giren Türkler, kültürel, siyasi, sosyal vb. birçok yönden farklı unsurlarla karşı karşıya kaldılar. İslam kültürünün Türk kültür ve edebiyatına etkileriyle birlikte ozanlık geleneği yerini âşıklığa bırakmıştır. “İslamiyet’in kabulünden XVI. yüzyıla kadar olan devre, geniş halk kitleleri açısından bir geçiş devresi olmuştur. Bu devrede eski kültürün devamcısı olan ‘ozan’ gerek Azerbaycan’da gerekse Anadolu’da aynı çizgiyi takip ederek yavaş yavaş yerini ‘âşık’a bırakmıştır. Bu geçiş döneminde bu halk şairleri için, ‘ozan’, ‘Dede’, ‘Ağsakal’, ‘Varsag’, ‘Yanşag’, ‘Varsağı-gü’ gibi çeşitli adlar kullanılmış, ayrıca XIII. yüzyıldan itibaren dini ve tasavvufi şiirler yazan aydın şairler arasında tamamen farklı bir anlamda ‘âşık’ kelimesi de kullanılmaya başlanmıştır. Dini ve tasavvufi şiirler söyleyen bu şairlerin ve günden güne bu sahada kökleşen İslami kültürün tesirinde kalan halk şairleri, ‘âşık’ terimini kendilerine de yakıştırır olmuşlardır.” (Oğuz,1995:424). Çobanoğlu (2000:129), XVI. yüzyıldan evvel vücuda getirilen eserlerin âşık tarzı şiir geleneği mahsullerine benzediğini söylemekle birlikte; bu İslami mahsullerin

aşık tarzının sadece öncüsü olabileceğini, ancak ozan-baksı geleneği içerisinde değerlendirilmesi gerektiğini dile getirmektedir.

“Âşık edebiyatı, ozan-baksı edebiyatı geleneğinin İslamiyet’ten sonra tasavvufi düşünce ve Osmanlı yaşam biçimi ve kabulleriyle birleşmesinden doğmuştur. Önceleri dini-tasavvufi halk edebiyatı olarak gelişen milli Türk edebiyatı 15. yüzyılın sonlarından sonra sosyal ve siyasi nedenlerden dolayı yeni bir oluşum içerisine girerek âşık edebiyatı olarak şekillenmeye başlamıştır. Bunda üç süreç etken olmuştur. Bunlar: kutsallıktan arınma, kültürel farklılaşma ve halkın yeni coğrafyada yerleşik düzenle bireyselleşmesidir.”(Artun, 2001:29). “Her edebî gelenek, belli bir kültür birikimi, dünya görüşü ve inanç sisteminin, yaşama tarzının sanatkârlar tarafından özümlemesi ve eserlerine yansması, edebî tarzda yaşanması ile hasıl olur. Âşık edebiyatı geleneği klâsik şekli ile 16. yüzyılda ortaya çıkmıştır. Türklerin, ilk ve millî edebiyat gelenekleri olan ozan-baksı edebiyat geleneğinin geniş mânâda değişen zaman, zemin, inanç sistemi, dünya görüşü ve yaşama tarzının etkisiyle şekillenmesi sonucunda ortaya çıkmıştır. Kopuz eşliğinde eserler veren ozanlar, Osmanlı kültür ve üslûbu içinde âşık-şâir tipine dönüşmüştür. Türk tarihî hayatı içinde önemli yer tutan Şamanlığa giriş merasimlerinin, İslâmiyetin kabulü ve yeni yaşama tarzının tesirleri altında kompleks rüya motifi haline dönüşmesi, ozanların âşık kişiliğine bürünmelerine yardımcı olmuştur.”(Günay, 1999: 227).

“Bugünkü âşıklık geleneğinde eski inanış ve geleneklerin izlerini bulmak mümkündür. Türklerin İslamiyet’i kabul etmelerinden sonra edebî şekiller, yeni özle İslami renge bürünerek varlıklarını sürdürmüşlerdir. Ozan-baksıların söyledikleri mitlerle örülü destan şiirleri Anadolu’da yeni kültür gereği İslami öğelerle bezenen âşık şiirlerine dönüşmüştür.

Yeni kültür ve uygarlık dairesinde küçümsenen ozanlar, yavaş yavaş işlevlerini kaybetmişlerdir. Anadolu kültüründe yeni yaşama biçimi âşıklık geleneğini ve âşık adı verilen yeni sanatçı tipini ortaya çıkarmıştır. Âşıklar, ataları ozanların Anadolu’ya getirdiği destan geleneğiyle beslenerek aşk, tabiat, kahramanlık şiirlerini saz eşliğinde söylemişler, halkın öğrenme ve eğlenme ihtiyacını da karşılamışlardır. Kopuz eşliğinde söylenen destanların

yerini saz eşliğinde söylenen çeşitli konulardaki halk hikayeleri almıştır.”(Artun, 2001:31).

Anadolu’da tarikatlar çoğalıp tasavvufi düşünce yaygınlaşınca ozanlar da bu düşünce sistemi içerisine girmişler ve eserlerinde eski kültür izleriyle birlikte yeni düşünceleri de ele almışlardır. Ozanlık, İslami düşünce sistemi içerisinde âşıklığa dönüşürken ozan kelimesi de eski ehemmiyetini yitirmeye başlamıştır. Ozanın yerini âşığa bırakmasıyla ozan kelimesi geveze, yersiz konuşan manasında, küçültücü bir anlam almıştır. “Anadolu ve Azerbaycan Oğuzları arasında bu eski manası unutulduktan sonra da, ozan kelimesi çok söyleyen, herze söyleyen manalarında şu son zamanlara kadar, gerek edebi dilde gerek halk lisanında devam etmiştir. Anadolu’nun bazı yerlerinde çalgıcı çingenelere de bu isin verilmektedir.(Köprülü,1999:144).

Âşıklar, yeni kültür dairesi içerisinde, İslam kurallarının toplumsal hayatta yerleşmesinden, tekke çevresinde tasavvuf cereyanlarının olgunlaşmasından ve bu değişikliklerin âşıklar tarafından özümsemesinden sonra, yeni bir şair tipi olarak karşımıza çıkmışlardır. Ozanlık geleneğinin, eski kültür ve dinin birçok kaidesi renk değiştirerek yeni uygarlık dairesinde, tarihi süreç içerisinde yerlerini almışlardır. “Âşık edebiyatı 12. yüzyıldan beri süren tekke edebiyatından ayrılarak 16. yüzyılda ayrı bir edebiyat olmuştur. Tekke kurumu Türklerin İslamiyet’i kabulünden sonra sosyo-kültürel hayatı düzenleyen merkezlerden biridir. Dinsel işlevinin yanı sıra birçok etkinliği de bünyesinde toplaması, tekkeleri eğitim yönü de olan etkin bir sosyal kurum haline getirmiştir. Âşıklık geleneği ve âşık edebiyatı bağımsız bir sosyo-kültürel kurum kimliğiyle ortaya çıktığı 16. yüzyıldan günümüze kadar, Türk kültür yaşamı içinde yer alan tüm öğeleri içine alan Türk kültürünün tüm katmanlarınca özümsemenin ve çağlar süren toplumun ortak kültür kodlarını oluşturan önemli bir kurum olmuştur.”(Çobanoğlu,1999:54). “Âşıklık geleneği, Anadolu’da ozan-baksı geleneği ve tekke edebiyatının yapısal ve tematik verimlerinden yararlanarak yeniden yapılanmıştır. Âşık edebiyatı özel bir edebiyat biçimidir. 16. yüzyılda başladığı kabul edilen âşık edebiyatının bu yüzyılda başlayış nedeni toplumun toplumsal değişim ve gelişimi ile açıklanabilir...Âşık edebiyatının 16. yüzyılda başlaması bir tesadüf değil, bir

değişimin sonucudur. Yeni kültür dairesiyle birlikte yeni bir edebiyat ve sanatçı tipinin ortaya çıkması doğaldır.”(Artun, 2001:32).

Değişen sosyal hayata ve ihtiyaçlara cevap verecek yeni sanatçı tipi, XVI. yüzyıldan başlayarak, toplumun bu ihtiyaçlarına cevap verecek bir sanat anlayışını kurmuştur. “16. yüzyıldan sonra ozanlar artık görülmez olur. Onların yerini âşık alır. Göçebelikten yerleşik hayata geçerek yeni bir toplum düzeninin kurulması, şehir ve kasabaların büyük ölçüde oluşumu, destan anlatıcısı ozanın yerine âşık tipinin geçmesini hazırlayan en köklü etkidir. Destan anlatan epik şiirden, günlük hayata yönelen ‘koşma’ya geçiş bu yolla olmuştur. Âşıklar, kopuz yerine saz çalmaya, epik şiir yerine yerleşik hayata bağlı tablolar isteyen halka koşmalar söylemeye başlamışlardır.”(Aktaran: Artun, 2001).

Âşıklık, gelenek içerisinde çağlar boyunca şekillenerek kendine özgü kurallar, kalıplar ortaya çıkarmıştır. Âşık edebiyatı sözlü kültür ürünüdür. Bu sebeple eserler ilk ortaya çıktıkları şekliyle günümüze ulaşamayabilir. Zira nice tanınmış ozanlarımızın şiiri farklı yörelerde, farklı cönklerde değişik şekillerde karşımıza çıkar. Bu şiirlerin yazarının unutulmamış olması, şiirlerin son dördlüğünde şairlerin mahlasının kullanılmasındandır. Âşık şiirinde âşıkların şiirlerini dörtlüklerle, hece ölçüsünde ve bu ölçünün yedili, sekizli, on birli kalıplarıyla söylemeleri bu geleneğin belirgin özelliklerindendir. Bunların dışında âşıklığın ortaya çıkardığı gelenek unsurlarını şöyle sıralayabiliriz: mahlas alma, bade içme ve rüya motifi, usta-çırak ilişkisi, atışma-karşılaşma yapma, lebdeğmez söyleme , muamma asma, dedim-dedi/söyleşme, tarih bildirme, saz çalma. “Âşık edebiyatının temel özelliklerinden en önemlisi sözlü oluşudur. Bu yönüyle anonim Türk edebiyatın geleneğinin birçok özelliğini taşır. Sözlü geleneğin kural ve ilkelerine âşık da bağlıdır. Âşıklık geleneğinde söz hece ile tartılır, dörtlük içinde anlamsal bir bütünlüğe kavuşur, dize başı ve sonu kafiyeyle ritm kazanır. Âşık edebiyatı ürünleri şiirler ve anlatı türü olarak ikiye ayrılır. Anadolu’da âşıklar toplumsal, tarihsel olgular karşısında epik diye niteleyebileceğimiz, bireysel olgu ve durumlar karşısında lirik bir söyleyiş geliştirmişlerdir. Âşık bir aktarmacıdır, önce

gelenekte usta malı diye adlandırılan usta âşıkların ürünlerini söyler, sonra dili çözüldüğünde âşıklık geleneği çerçevesinde kendi şiirlerini söyler. Genellikle doğaçlamayla yaratılan, sözle ve sazla yayılan âşık şiiri özgün biçimiyle yazıya geçirelemediği, yeni eklemeler ve çıkarmalarla değiştirildiği için yazılı edebiyat ürünleri gibi tam bir kesinlik taşımaz.”(Artun, 2001:35).

Âşık edebiyatı, âşık tarzı şiir ve saz şiiri olarak da adlandırılmaktadır. Âşık edebiyatını bir zümre edebiyatı olarak niteleyen araştırmacıların yanında farklı sınıfların müşterek edebiyatı olarak niteleyenler de vardır. Her şekilde âşık edebiyatı bir gelenek edebiyatıdır ve Türk kültür tarihinde, sanat hayatında yerini almış ve çağlar boyunca canlılığını, sosyal hayat koşullarına uyarak, bir değişim ve tekamül içerisinde sürdürmüştür. “Yalnız bir içtimâî sınıfa veya bir dinî taifeye ait hususî bir zümre edebiyatı değil, birbirinden farklı muhtelif çevrelere, hayat ve geçim şartları ayrı muhtelif gruplara, muhtelif tarikat ve meslek mensuplarına, fikir ve zevk seviyeleri birbirinden çok farklı insanlara hitap eden muhtelif zümreler arasında müşterek bir edebiyattır.”(Köprülü, 2004:47). Anadolu’da saraylardan konaklara, şehirlerden köylere kadar çok değişik tabakalar arasında âşıklar bulunmuş ve bu tabakaların sanat zevkine hitap edebilmişlerdir. “Âşık edebiyatı ferdî bir edebiyat olduğu kadar bir gelenek edebiyatıdır. Bu edebiyatın temsilcileri mensup oldukları geleneğin kurallarına değer vermekte ve bu kurallara titizlikle uymaktadırlar”(Günay, 1999:8).

Âşık edebiyatı, oluşumundan günümüze kadar Türk sanat ve edebiyatı içerisinde yerini almış, yüzyıllardaki sosyal, siyasi, ekonomik vb. şartlara göre mahiyet kazanmıştır. XIII. yüzyılın ikinci yarısından sonra yazılı eserlere rastlanmıştır; ancak bunlar arasında saz şiiri ürünleri bulunmamaktadır. Var olan ürünler ozanlık geleneği içerisinde değerlendirilebilir. XIII. yüzyılda saz şiirinin varlığı; ancak ürünlerin elde bulunmayışı XIV. yüzyıl ürünleri için de geçerlidir.

XV. yüzyılda saz şiiri gelişimini devam ettirmiş, ruh ve yapı bakımından eski ozanlık geleneğini devam ettirmekle beraber; artık âşık adını almaya başlamış olan ozanlar eski şiiri geliştirerek kişi ve toplum hayatının bütün konularını söylemeye başlamışlardır.

XVI. yüzyılda adlarına âşık, saz şairi denilen kişiler, âşık edebiyatı tam teşekkül ettikten sonra, yeni edebiyat çeşnisiyle eserler vermeye başlamışlardır. XVI. yüzyıl, âşık edebiyatının tam olarak yerleştiği ve yaygınlaştığı yüzyıldır. Âşık edebiyatının oluşumunu bu yüzyılda tamamladığı konusunda araştırmacılar birleşirler. Bu yüzyılda geçen yüzyılda da olduğu gibi arı bir Türkçe, biçimde ve özde halk edebiyatı özellikleri hakimdir. Ancak yüzyılın ortalarından sonra, divan edebiyatının da gelişimiyle klasik edebiyat unsurları, Arapça ve Farsça kaideler yaygınlaşmaya başlar. “16. asır saz şâirlerinin eserlerini umumî ve mukayeseli bir surette tetkik edince, bu şiir tarzının bu asır esnasında tekâmülü hakkında şu neticelere varıyoruz: İlk zamanlarda asıl halk edebiyatı unsurları, gerek esasta, gerek şekilde çok kuvvetlidir; dil tamamıyla halk dilidir; ifade şekli, tabirler, mecazlar, halk türkülerinde gördüğümüz birtakım hususîyetleri ihtiva eder; hece vezninin sekizlisi eski halk edebiyatı ananelerine tamamıyla uygun olarak, çok kullanılır, bu asrın ikinci yarısından başlayarak, klâsik edebiyat ve tasavvufî halk edebiyatı tesirleri sûratle kendini göstermeğe başlar; Arap ve Fars kelimeleri ve yabancı terkipler çoğalır. Üslupta, mecazlarda, klâsik edebiyat nüfûzu gitgide bariz bir şekil alır; aruz ile yazılan ve klasik murabba şeklinde tertip olunan dîvanlar da yavaş yavaş saz şâirleri tarafından kullanılmağa başlar.”(Köprülü, 2004:58).

“Bu yüzyılın en önemli olayı âşıklık geleneğinin iki ayrı coğrafyada gelişip boy atmasıdır. Yüzyıla damgasını vuran saz şairlerimizden bir bölümü Anadolu ve Rumeli sahasında toplumun sesi olurken daha küçük bir bölümü de Kuzey Afrika’nın orta sahillerinde, çoğu kahramanlık ve savaş üzerine söylenmiş şiirlere imzalarını atmışlardır. ‘Garp Ocakları’ adını verdiğimiz bu uzak ellerde yetişenler de elbette Anadolu ve Rumeli’nin izlerini nakşediyorlardı.”(Sakaoğlu, 1998).

Yüzyıl şiirinde işlenen konulara bakıldığında, âşık edebiyatının geleneksel konularının olduğu, işlendiği görülür. Birey ve ferdi duygu şiirlerde işlenir. “Bu dönem şiirinin tematik yapısına dokunacak olursak, önemli ve yoğun olarak işlenen konunun aşk ve buna bağlı gurbet, ayrılık, vefasızlık, sevgilinin güzelliği olduğu görülür. İkinci önemli konu âşıkları

etkileyen önemli kaynaklardan biri olan tasavvuf düşüncesi ve bu düşüncenin doğurduğu çatışma konularıdır. Üçüncü konu ise 'ötekiler' karşısında 'biz' ve bunun kahramanlık olarak şiire yansımalarıdır. Bu tarz şiirler, daha çok sınır boylarında bulunan ve savaşımlara katılan veya savaşımları gözleyen âşıklar arasında yaygındır. Bu konuların dışında şiire konu olabilecek başta ölüm ve bu konuda duyulan acı, toy, düğün ve şenlikler de şiirlere yansıyan konular arasındadır.”(Oğuz, 2003:546).

XVII. yüzyılda köy, oba, kasaba, şehir çevrelerinde yetişip yaşayan halk sanatçıları âşık adıyla anılmışlardır ve halk şiirinin asıl gelişimi bu dönemde olmuştur. Bu yüzyılda saz şiirinin, divan şiirinden ilhamlar alarak dil ve estetik anlayış bakımından ona yaklaştığı ve o tarzda kelime, mana ve kavramlar kullanmaya başladığı görülmektedir.

Bu yüzyılın Türk saz şiiri tarihinin en parlak iki devrinden biri olduğunu söyleyen Sakaoğlu (1998), diğer parlak devir olarak da 19. yüzyılı gösterir. “Âşık tarzı, 17. asırdan itibaren, daima terakki ve taammüm ediyor, bu sanat tarzının mensupları ve takdirkârları her tarafta çoğalıyordu. Saz şairlerine gösterilen umumî rağbet neticesinde, şüara tezkireleri muharrirleri, artık onlardan bazılarını istihzalı bir eda ile kitaplarına geçirmekte mahzur görmüyorlardı.”(Köprülü, 1999:214).

Daha çok şehirli âşıklar, klasik edebiyat kurallarıyla Arapça, Farsça dil kaideleriyle bu tarz şiirler yazmışlardır. Buna mukabil şehirlerde, saray çevresinde de parmak hesabıyla şiir yazma yaygınlaşmıştır. “17. yüzyıldan sonra divan şiiri ile âşık şiiri arasında bir yakınlaşma görülmektedir. Bazı âşıkların şehirlere gelip yönetimden sınırlı da olsa destek görmeleri, medrese ve divan kültüründen etkilenmeleriyle, 'kalem şuarası' adı verilen divan şiirinin taklitçileri diye niteleyebileceğimiz yeni bir âşık topluluğu oluştu. Bunlar genellikle saz çalmayı bilmezdi. Bu âşıklar, âşık geleneği ile divan şiiri arasında bir tür köprü işlevi görmüşlerdir. Âşıklar ve divan şairleri birçok mazmun, mecaz ve benzetme öğelerini küçük değişiklikler yaparak ortaklaşa kullanmışlardır. Sanatçılar bu ortak motifleri kendi geleneklerine uygun bir şekilde işlemişlerdir. Âşıklar, 17. yüzyıldan sonra teşkilatlanmış, 'geleneksel âşıklık gezileri' diye adlandırılan seyahatleri yapmışlardır. 17. yüzyılda

âşıkların en büyükleri yetişmiştir. Âşıklık geleneği bu yüzyılda gelişerek şekilde, türde, konuda mükemmeli yakalamıştır. Âşıklar, âşıklık geleneği kurallarını belirleyerek bunlara uyulmasını sağlamıştır.(Artun, 2001:37).

Birçok siyasi, sosyal olayın yaşandığı yüzyılda, bu hadiseler âşık edebiyatının konuları arasına girerek destan tarzında kaleme alınmıştır. “Bu yüzyılda yaşanan tarihi olaylar destanlara konu olmuştur. Bunlar tarihin destanlaştırılmış örnekleridir. Âşıklar katıldıkları savaşları, duydukları zafer ve hezimetleri konu almışlardır.”(Artun, 2001:39).

Bu yüzyılda bazı âşıklar çöğür kullandıklarından şairler, çöğürcü olarak nitelendirilmiş ve bu terim yüzyıllar boyunca âşık kelimesiyle birlikte kullanılmıştır.

XVIII. yüzyılda âşıklar içerisinde geniş çevrelerde ün yapabilmiş bir şair yoktur; ancak bazı divan şairlerinin bu dönemde âşık şiirine eğilim duydukları ve âşıklık geleneğine uygun şiir yazma denemelerinde bulundukları dikkati çekmektedir. Bazı âşıklarda da divan edebiyatına karşı ilgi artmış, bu ilgi geçen yüzyılın sonlarında başlayarak bu yüzyılda da devam etmiştir.

Âşıkların şiir icra mekanları genişlemiş, âşıklar saray çevresinde teşkilatlanmışlardır. “Zamanla şehirlere toplanan bu âşıklar teşkilatlandılar. 17-18. asırda görüleceği gibi İstanbul Tavukpazarı’nda bunların loncaları, kahyâları bulunurdu. Padişahlar bile onlara iltifat etmeye başladılar. Bu asırda tezkirelere giren saz şairleri de olmuştur. İstanbul’da sonraları ‘semâî’ kahveleri adını alacak olan âşık kahveleri Osmanlı’nın her yanında saz şairlerine konak ve mesken olurdu. Her çeşit gelenek ve töreleri kurulmuş olan bu kahvelerde saz ve sözden anlayan dinleyiciler bulunur, gelen misafir şairler ağırlanırdı.”(Kabaklı, 1985:439).

Osmanlı Devleti’nin gerilemesinin başlangıcı olan Viyana bozgunu bu yüzyılda yaşanmıştır. Bunun da edebiyat hayatımıza tesiri olmuştur. “18. yüzyılın âşıkları siyasal tarihimizde çok önemli olaylar olmasına rağmen 17. yüzyılda yetişen usta âşıkların gücüne ulaşamamışlardır. Âşık edebiyatı gerilemeye başlamıştır. Buna rağmen âşıklar, divan şairlerine göre daha canlı daha hayati konulara yönelen şiirler söylemişlerdir.”(Artun, 2001:40).

17. ve 19. yüzyıllar âşık edebiyatının altın devirleri olmasına rağmen 18. yüzyıl bu özelliği göstermez. “Türk saz şiiri tarihini her bakımdan en az tanınan bu yüzyılında, önemli, çağa mührünü vurmuş bir temsilcisi yok gibidir. Hayli kalabalık bir ad kadrosuna sahip olmakla birlikte, çağını aşıp gelecek nesilleri etkileyecek bir usta âşık yetişmemiştir. Hemen hepsi karşısındaki bilgilerimiz son derece sınırlı ve yetersizdir. Şiirlerinde klasik şiirimizin izleri son derece belirgindir.” (Sakaoğlu, 1998:).

XVIII. yüzyılda, geçen yüzyılda başlayan âşık-klasik şiir yaklaşması, artarak devam etmiştir. Köprülü (2004:343), Klasik edebiyat tesiri altında, artık aruz vezni çok kusurlu bir tarzda kullanmaya çalışan saz şairlerinin bu asırda büsbütün çoğaldığını; kahvelerde, bozahanelerde, panayırda ellerindeki sazlarıyla şiirler terennüm eden asıl meslekten yetişme âşıklardan başka, teknik ve ilham itibarıyla bu tarzda manzumeler yazan şairlere de her tarafta tesadüf olunduğunu dile getirmektedir. “Bu yüzyılda âşıklar arasında medrese tahsili gören, medrese çevresine giden, klasik şiir üslubunu tanıyan şairlerin arttığı görülmektedir. Bu âşıklar bir önceki yüzyılda hızlanan aruzla şiir yaratma geleneğini gazel, divanî, semaî, muhammes gibi nazım şekilleriyle devam ettirmişlerdir. Klasik şiir ekolüne yaklaşma sürecinde, 16. yüzyıldaki eğilimin habercisi bir iki örneği dikkate almazsak, 17. yüzyılda bu eğilimin ilk başarılı örneklerini veren âşık edebiyatının 19. yüzyılda bu tarzın en gelişmiş örneklerini ortaya koyduğu dikkate alınırsa, 18. yüzyılın bu iki dönem arasında bir ara dönem niteliği taşıdığı söylenebilir.” (Oğuz, 2003:570).

18. yüzyılda ordu şairlerinin varlığı devam etmektedir. “Ordu şairleri, Mağrip ocaklı şairler genel olarak destan üslubunu benimsemişlerdir ve şiirlerini koçaklama diye adlandırdığımız türde vermişlerdir.”(Oğuz,2003:571).

XIX. yüzyıl, âşık şiirinin en verimli olduğu dönemdir. Bu dönemde her ne kadar divan şiiri etkisini sürdürse de yetişen âşıkların sözünde ve sazında âşıklık geleneği olgunluk evresini yaşamıştır. XIX. yüzyılın sonlarında ise yozlaşma ve dar toplum edebiyatı haline gelmeye başlayarak gerileme ve çöküş başlamıştır. Bu gerilemede o dönemde ortaya çıkan birçok sosyal olayın etkisi vardır.

“19. yüzyıl, Türk saz şiiri tarihinin en önemli ve en parlak devridir. Bu yüzyılda yetişen sanatkarlar, Türk saz şiiri tarihinin en başarılı ve en kalıcı sesleri olmuşlardır. Birkaçı dışında hemen hepsi hakkında yeterli bilgiye sahibiz. Dikkati çeken başlıca özelliğin, aruzlu türlere de ağırlık verenlerin çoğunlukta olmasıdır.”(Sakaoğlu, 1998).

Bu yüzyılda âşıkların, bir takikata, daha çok da Bektaşiliğe bağlı olduklarını, eserlerinin tam bir tekke şiiri hüviyeti taşımamakla birlikte, bir derviş edasını da zaman zaman gösterdiğini Köprülü(2004:471), dile getirmektedir. “Bir taraftan, klasik edebiyat çerçevesi içinde gittikçe daha ziyade kuvvetlenen mahallileşme cereyanının da tesiriyle, yüksek sınıf arasında daha mühim bir yer tutmağa başladığı gibi, diğer taraftan da, klasik edebiyatın cazibesine her gün daha fazla kapılarak, halk zevkinden gittikçe uzaklaşma temayülünü gösterdi. İstanbul’dan başlayarak, imparatorluğun bütün büyük kültür merkezlerinde yetişen saz şairleri, XVIII. asır âşıkları gibi ve belki daha fazla, şehir hayatının ve şehir kültürünün tesiri altında kaldılar... Şehirlerde muhtelif tarikatlere mensup tekkeler ve oralarda yetişen mutasavvıf şairler, eskiden beri bu iki cereyanı birbirine yaklaştırmaya çalışan amillerdi. Medrese ilmine yabancı hatta düşman olan saz şairleri, tekke muhitinde, muhtaç oldukları serbest irfan havasını teneffüs ediyorlar ve orada klasik musikiye ve klasik şiire de az çok aşına oluyorlardı. ...Bunun neticesi olarak, saz şairlerinin eserlerinde asıl halk zevkinin bozulduğunu, zayıfladığını, tereddiye uğradığını görüyoruz.”(Köprülü, 2004:469).

Âşıklık bir taraftan Türkmen aşiretlerine mensup âşıklar tarafından eski öze bağlı biçimde, doğal akışı içerisinde devam ederken diğer taraftan da klasik şiirin hususiyetlerini öğrenmiş şairler elinde, bu şiirin tesiri altında kaleme alınmış şiirlerle şehirlerde belli muhitlerde, belli sınıflar içerisinde eski mecrasından uzaklaşmıştır. Bu yüzyıl âşıkları gazel ve divanî gibi aruzlu şekilleri kullanmışlar ve hatta divan tertip emişlerdir. Oğuz(1998), medrese tahsili gören âşıkların bir bölümünün âşıklık geleneği içinde ilk defa divan tertip ettiklerini söylemekte; bunlara örnek olarak da Erzurumlu Emrah, Sileli Sururî, Konyalı Şemî, Yozgatlı Fennî, Bayburtlu Zihnî’yi göstermektedir.

Sakaoğlu (1998) yüzyılın en dikkati çeken olaylarından biri olarak ‘âşık Kolu’ adı verilen usta-çırak münasebetlerinin ilk örneklerinin bu yüzyılda ortaya çıktığını söylemektedir. Usta-çırak ilişkisi ortaya çıkarak geleneksel bir öge haline gelmiştir.

Köprülü’den (2004:470) edindiğimiz bilgilere göre İstanbul’da, devlet desteğiyle oldukça önemli bir konuma sahip olan 19. asır âşıklarının toplandıkları kahvehaneler vardı. Âşıklar bu Kahvehanelerde saz, söz fasılları yaparlardı. Bunlardan en tanınmışı Tavukpazarı’ndaki bir kahvehanedir. Hatta bu âşıkların reisi olarak nitelenen, âşıkları idare etmek üzere devlet tarafından görevlendirilen, âşıklar kethüdası (Köprülü, 1999:221) ünvanlı bir görevlinin olduğu da bilinmektedir. Böylece saz şairleri devlet tarafından kontrol altında tutmuş; zaman zaman da devlet, âşıkları propaganda aracı olarak kullanmıştır. Sultan II.Mahmut, Abdülmecit ve Abdülaziz zamanlarında, saraydan maaş alan saz şairleri olmuş; bu şairler bazen padişahın huzurunda fasıllar yapmışlardır.

“19. yüzyılın sonlarında büyük yerleşim merkezleri ve özellikle İstanbul’daki kuvvetli âşıklık geleneği, yerini başka bir geleneğe, ‘semai kahvehanelerine’ bırakmıştır. Bu kahvelerde söz sahibi olan âşıklar artık gezginci âşık değildir. ‘Meydan Şairleri’ de denen bu tarzın temsilcileri semai kahvelerinde mani, destan, koşma, divan, semai, kalenderî gibi şiirler söylerlerdi. Ramazan, bayram ve cuma geceleri semai kahvelerinde büyük toplantılar olurdu. Önce klarnet, darbuka ve zilli maşa gibi çalgılarla mızıka faslı yapılırdı. Alafranga marşlardan sonra türkülere geçilirdi. En sonunda âşık şiirleri okunurdu. İstanbul’da semai ocakları genellikle tulumbacı ocaklarına bağlı İstanbullu âşıklardı.”(Artun, 2001:42). Bu meydan şairleri âşık şiirinin eski özüne değil, daha çok şehirde ortaya çıkan ve klasik edebiyatın etkisi altında şekillenmiş kalem şairliğine yakın olduklarından eserleri çok tesirli olmamış, çoğu günümüze ulaşamamıştır. Yüzyılda semai kahveleri ve muamma asmak gibi gelenekler yaygınlaşmıştır. Sonraki yüzyılda bu gelenek âşık kahvelerinin yerini tamamen alacak ve âşık edebiyatı çağın sosyal, siyasal şartlarının da tesiriyle gerileyecektir.

XX. yüzyıl âşıkları geleneksel çizgiyi sürdürürken, konularda yer yer çağın içindeki toplumsal, siyasal vb. olaylara yer verilmiştir. Yüzyılın başlangıcında Balkan savaşları, Trablusgarp Savaşı, Birinci Dünya Savaşı ve daha sonra da Kurtuluş Savaşı yaşanmıştır. Bu savaş ortamları gelenek temsilcilerinin olumsuz etkilemiştir. 20. yüzyılın ilk çeyreğinden sonra âşık edebiyatı önemini kaybetmeye başlamıştır.

Ahmet Kutsi Tecer, Sivas' ta görevli olduğu dönemlerde Sivas dili, şiiri ve folkloruyla ilgili mühim araştırmalar yapmış ve Âşık Veysel'i ilim dünyasına tanıtmıştır. "1931 yılında Ahmet Kutsi Tecer Sivas'ta Âşıklar Bayramı düzenlemiştir. 1931 yılında Ahmet Kutsi Tecer tarafından Sivas'ta düzenlenen âşıklar bayramı ile bu geleneğin yaşamakta olduğuna dikkat çekilmiştir. Daha sonraki yıllarda çeşitli vesilelerle düzenlenen âşıklar ile ilgili toplantılar 1966 yılından itibaren Konya Turizm Derneği tarafından sistemli bir şekilde 14 yıl sürdürülmüştür."(Günay, 2005:32).

Bu yüzyılda sosyal işbölümü artmış, birey kavramı toplumsal hayat içerisinde ön plana çıkmıştır. Bireyin kişisel dünyası ve sosyal hayatın birey üstündeki etkileri hemen hemen tüm tabakalarda öncelikle birbirine yaklaşmıştır. Aynı veya birbirine yakın sosyal sorunlardan etkilenen bu yüzyıl insanının sanat ve edebiyatı da özellikle konularda, birbirine yaklaşmıştır. "Günümüz âşıkları biçim açısından geleneğe bağlı olsalar da işledikleri temalar bakımından aydın sanatçılara yaklaşmışlardır"(Artun, 2001:47).

Yirminci yüzyıl âşıklığını matbaanın yaygınlaşması, yazılı kültür ortamları ve diğer gelişmeler önemli ölçüde etkilemiştir. Bu sayelerde âşık, okuyucu kitleye dönüşen dinleyici kitleye artık yazılı ortamda ulaşabilmiş ve daha geniş kitlelere sesini duyurabilmiştir. Bu gelişmelerden biri de çeşitli dernekler ve dernekler etrafında yayımlanan dergilerdir. Bu sayede unutulup gidecek birçok gelenek unsuru geleceğe aktarılabilmektedir. Halkevlerinin kuruluşuyla yayın hayatına giren Halkevleri Dergisi'nde âşık şiirlerinin yer aldığı görülmektedir. Bu dergilerden bazılarının adlarını, yayımlandıkları yerleri şöyle sıralayabiliriz: Ülkü (Ankara), Başpınar (Gaziantep), Dicle (Diyarbakır), Görüşler (Adana), İnan (Trabzon), Atlan (Elazığ), Doğuş ve Karseli (Kars), Gediz (Manisa).

Bu yüzyıldaki teknolojik gelişmelerin âşık edebiyatı üzerindeki etkileri günümüzde de halen söz konusudur. “Ülkemizde elektronik kültür ortamının başlangıcı 1900’lü yıllarda gramofonla olmuştur. Bununla beraber söz konusu dönemde âşık tarzı mahsullerinin kayıtlarına dair herhangi bir bilgi yoktur. Âşık tarzı mahsullerinin kayıtlı yerli plak sanayinin kurulmasından 1932 yılından sonra başlamış olmalıdır. Gramofonu takip eden en mühim elektronik gelişme ise radyo yayınlarıdır. Radyo yayınları, 1940’lı yıllardan itibaren Muzaffer Sarısözen ve arkadaşlarının gerek derlemeleri ve gerekse mahalli sanatçıları olarak takdim edilen ‘Yurttan Sesler’ gibi programlarda hem mahalli ezgilerin hem ulusal seviyede yaygınlaşmasını hem de Âşık Veysel gibi bazı sözlü kültür ortamı âşıklarının ülke çapında tanınmasını sağlamıştır. Radyo yayınlarından sonra elektronik kültür ortamının söz, ezgi ve müziği kaydedilerek dondurulması, bir başka ifadeyle söz ve müziğin icralarının kaydedilerek paketlenmesi anlamında 1960’larda plak ve pikapların kullanılması yaygınlaşır. Pikap ve plakları, kasetçaların ve kasetlerin 1970’lerden sonra yaygınlaşması takip eder. 1970’lerin başından itibaren televizyon yayınları başlar ve yaygınlaşır.”(Çobanoğlu, 2000:152). Televizyonlar, yerel televizyonlarla birlikte iyice artmış, âşıklar bu mekanlarda program yapar duruma gelmişlerdir. Saz mahsulü ürünlerini kaset, cd ile elektronik ortamda satışa sunmuşlardır.

“Araştırmacıların birçoğu tarafından XX. yüzyılın başında sona erdiği kabul edilen Âşık edebiyatı ve bu edebiyatı yaşatan gelenek XX. yüzyılın sonlarına yaklaştığımız şu günlerde yaşamakta ve yeni temsilciler yetiştirmektedir. Âşık tarzının son bulmasına sebep olarak gösterilen radyo, televizyon, pikap, teyp ve benzeri araçların tam aksine bu edebiyatın temsilcileri tarafından sanatlarını daha hızlı yayma ve eserlerini muhafaza etmede kullanıldığını görüyoruz.” (Günay, 2005:29). Âşık edebiyatının, güçlü, geleneğe tam bağlı ürünlerin tüm hususiyetlerini aynen devam ettirmesini bekleyemeyiz; zira o ürünlerin meydana çıktığı edebiyat ortamları, hayat şartlarıyla bugünküler arasında dağlar kadar fark vardır. Bu farklılıklar, âşık edebiyatını, yeni durumlara göre eski geleneğin hususiyetleriyle olgunlaştırarak biçimlendirmiştir. Âşık edebiyatı, toplumun ve âşıkların

bilinçliliği sayesinde çağın şartlarına uygun, güçlü bir şiir sanatı ortaya koyabilir; ama âşıklık geleneğinin bu yüzyılda sona erdiğini söyleyemeyiz. Âşıklar bu yüzyılda düğün, açılış, şenlik gibi etkinliklere katılmakta ve sanatlarını icra etmektedirler.

Türk tarih ve edebiyatının akışı içerisinde, oluşturduğu mecradan aynı geleneksel hususiyetlerle gelişerek günümüze kadar ulaşan âşık edebiyatında sürekliliği ve müşterekliği sağlayan unsurları Günay (2005:40) şöyle sıralamaktadır:

"1- Nazım öğeleri: Hece vezni, nazım birimi olarak dörtlükler. Türk Halk Edebiyatının temel iki nazım şekli olan koşma ve mani dörtlüklerine dayalı çeşitlenen nazım türleri.

2- Müzik eşliğinde nazım: İslamiyet'ten önce ve sonra halk arasında nazım, daima ezgili ve müzik aleti eşliğindedir. Anonim, aşık ve tekke şiiri her zaman ezgiyle okunmuştur, çok kere de müzik aletinin eşliği söz konusudur. Başlangıç ve türevleri şiire eşlik ederken zaman, içinde müzik aletleri bağlama, çöğür, ney, mey, kadum, tambur, kaval, düdük vb. gibi farklılaşmış, fakat şiir hiçbir zaman müzikten ayrılmamıştır.

3- İcrada Diyalog: Nazımda diyalog, konuya açıklık getirmek, imtihan şeklinde soru cevapla bir konuyu öğretmek, belirlenen bir konu ve bir ayakla en güzel deyişi yaratabilmek için anonim, tekke ve aşık tarzı geleneklerinde her zaman yer almıştır. Anonim Halk şiirinde türkülerde, destanlarda, manilerde, düğün adetleri ile ilgili küçük dramatik oyunlarda, âşık tarzı şiir geleneği içinde önemli yer tutan karşılaşmalarda, tekke şiiri geleneği içinde cansız canlı gibi konuşturma ve soru cevap şeklinde örnekleri çeşitli kaynaklarda görmek mümkündür.

4- Orta Asya Türk Edebiyat geleneğine dayalı üç edebiyat tarzında da başlangıcından bu yana şiir büyük ölçüde doğmaca yaratılmış, hafızalarda muhafaza edilmiş, sözlü nakille yayılmıştır. Bu sebeple varyantlaşma anonim türlerde olduğu kadar şairi belli aşık ve tekke şiir tarzında da meydana gelmiştir. Bu özelliklerinden dolayı geç yazıya geçirilen şiirlerin ilk şekilleri kaybolmuştur. Sözlü gelenekte yaşayan şiirler kolaylıkla bir edebiyat

tarzından diğerine aktarılmış, zamana ve zemine uyma esnekliği ile yeni unsurlarla zenginleşmiştir.

5- Tanzimat dönemine kadar Türk milletinin tamamına hitap eden anonim, âşık ve tekke şiiirlerinde yaratıldıkları ve yaşadıkları devrin ve çevrenin yaygın Türkçesi kullanılmıştır. Âşık şiiirinin, divan şiiirinin etkisiyle şekillenen bir grup örnekleri ve tekke şiiirinin bütünüyle medrese eğitim ve öğrenimi altında teşekkül eden kısmı hariç tutulmak kaydıyla Arapça kelime sayısı ve gramer birlikle bu edebiyatları yaşatan halkın günlük hayatında kullandıkları ile orantılı olmuştur. Ağız özellikleri, arkaik dil kalıntıları her üç edebiyat tarzı örneklerinin dikkat çekici özelliği olmuştur." Âşıklık geleneği Orta Asya'da kaynaklarından ve teşekkülünden günümüze kadar yukarıda da zikredilen müşterek hususiyetleriyle devam etmiştir. Türk millî kültürünün, kültür hayatının nakışlarından olmuştur. Çağımız içerisinde bulunduğu şartlara göre gerilediği söylenebilir; ancak tarih içerisinde de örnekleri görülebileceği üzere, bu gerileyiş yüzyılın hususiyetleriyle açıklanabilir. Zira 18. yüzyılda gerileyen, mühim bir temsilci yetiştiremediği görülen gelenek, 19. yüzyılda zirve isimlerle karşımıza çıkabilmiştir.

"Âşıklık geleneği her gelenek gibi değişen sosyo-kültürel şartlara uyum göstererek değişmeğe mecburdur. Gelenek, sosyo-kültürel yapı içinde ancak yeni işlevler kazanarak varolan işlevlerini koruyarak yaşayabilir. Kültürel değişim ve gelişimle yozlaşma farklı olgulardır. Âşıklar bir değişimin farkındadır. Bu değişimi yakalayıp halkın beğenisini kazanmazlarsa geleneğin eski canlılıkla süremeyeceğinin bilincindedir. Âşıklar atalar mirası geleneği her yönüyle öğrenmeli, genç âşıklara öğretmelidir."(Artun, 2001:52). Bir toplumun kültür, sanat ve edebiyatında; geleneğinde ortaya çıkan olumlu ve olumsuz değişiklikler tabii ki yaşanan dönemin siyasi, soyo-kültürel vb. hayatından bağımsız olamaz. Dünya, hızla değişmekte ve tüm millet kültürlerini popüler kültür çevresinde toplama rüzgarlarını estirmektedir. Her şeyden önce, toplumun kültürel farkındalığı ve bilinçliliği olmalıdır. Toplum, popüler kültürün yozlaştırmalarına karşı, kültür ürünlerini, geleneklerini yeni yüzyılın düşünce ve yaşam biçimiyle, özünden kopmadan harmanlayarak bu

millî kültür mahsullerine sahip çıkabilmelidir. Bireyleri bilinçli olan bir toplumun sanatçılarının da bilinçli olacağı muhakkaktır.

7.2. Çankırı, Şabanözü Âşıklığı ve Âşıkları

Çankırı, gelenek, örf, adet, töre; Türk millî kültür ve folklor ürünleri bakımından çok güçlü ve zengin bir ildir. Çankırı, âşıklık geleneğinde önemli bir yere sahiptir. Bu yeri, kendisinin yetiştirdiği aşıkların yanında, âşıklar için adeta bir sınav yeri olan Yapraklı Panayırı'nın önemi ortaya koyar. Çankırı'da yâran meclisleri de âşıklık geleneğinde önemli icra mekanlarından olmuştur. Bu meclislerde âşıklar şiirlerini icra etmiş ve sanatlarını ortaya koyarak geleneği sürdürmüşlerdir. Çankırı'da âşıklık geleneğinin daha başka muhtelif icra mekanları da vardır. Ayin-i cemler, Köy odaları, düğün vb. âşıklığın saz ve sözlerle canlı olarak yaşatıldığı yerlerdir. Son zamanlarda köy odalarında nişan, düğün gibi kutlamalar da yapılmakta, buralarda âşıklar şiirlerini söylemektedirler. Çeşitli açış ve açılışlarda da âşıklar bulunmaktadır.

Kendisi de Çankırlı olan Ahmet Talat Onay Çankırı ve Çankırlılar için (1930: 5), "Miladın ilk asırlarında krallık, başpiskoposluk; Selçuklulardan beri eyalet, mutasarrıflık ve vilayet merkezi olan Çankırı'nın tarihteki siyasi ehemmiyeti kadar halkiyatça da mühim mevki vardır. Vilayet şimalden, şark ve garptan yüksek dağlarla; cenuptan payansız ovalarla muhat bulunduğundan daima hariçle irtibatı kesik bir halde kalmış; bu cihetle hususiyetini muhafaza eden karışmamış, saf bir Türk diyarı olmak şerefini muhafaza etmiştir.

Dikkatli bir müddekik ve mütetebbi için Çankırı Türk harsi itibar ile tükenmez bir hazinedir...Kuvvetle iddia edebilirim ki vilayet dahilinde yaşayan Türkler; Anadolu'ya yerleştikleri günden beri gerek ahlak ve âdet gerek ibadet ve dini telakkiyat hususunda Hristiyanlıktan asla müteessir olmamışlar ve belki Orta Asya'dan beraber getirdikleri ahlak ve telakkiyeti bugüne kadar az çok muhafaza etmişlerdir...Tepeden tırnağa kadar ektiği pamuğu dokuyarak vücuda getirdiği kumaşı giyinen, sima, telebbüs, telaffuz, âdet itibar ile daha dün Orta Asya'dan gelmiş zannedilecek derecede hususiyet gösteren

köylerin adedi yüze, nüfusu on bine yakındır...İşte hariçle rabitası pek az olan bu memleketin etrafla münasebetini yalnız meşhur panayırı temin ederdi.” demektedir.

Yapraklı Panayırı, öncelikle Çankırlı âşıklar ve tüm Anadolu-Rumeli âşıkları için mühim bir tanışma ve tanıtma vesilesi olmuştur. Onay (1933: 5), “Çankırı; yüzlerce şaire masdar olmuş, pek çok âşık mücadeleleri, müsabakaları dinlemiş bir memlekettir. Payansız ovaları, ferah-feza bahçeleri, azametli dağları ve esrarengiz ormanlarıyla bir şiir diyarı olan bu vilayette yetişen bazı erbab-ı istidad, ellerinde asa ve omuzlarında saz diyar diyar dolaşırlar; gittikleri yerlerin söz ve saz sahiplerini müsabakaya, böylelikle memleketlerini ziyarete davet ederlerdi. Hele asırlardan beri kurulan Yapraklı Panayırı Rumeli ve Anadolu'nun bütün âşıkları için Çankırı' yı ziyarete mühim bir vesile olurdu.” sözleriyle Yapraklı Panayırı'nın ehemmiyetini; âşık edebiyatı ve Çankırlı şairler üzerindeki tesirini belirtmiştir.

Kuruluş tarihi kesin olarak bilinmemekle beraber çok eski bir geçmişe sahip olan Yapraklı Panayırı 19. Yüzyıl sonlarına kadar yaşamış; bölgenin ticari, kültürel, edebi hayatına, Türk edebiyatına büyük katkı sağlamıştır. Yapraklı'nın eski ipek yolu üzerinde bulunmasından dolayı yoğun bir talep gören panayır 1780 metre yükseklikte Yapraklı Yaylası'nda kurulmuştur. Yapraklı İlçe merkezine 8 km uzaklıkta, etrafı ormanla çevrili bu bölgede, muhtelif su kaynakları yanında kırk filkeli panayır çeşmesi vardır. Bu çeşme Belediye tarafından onarılarak 33 çeşme haline getirilmiş bulunmaktadır.

Onay'ın ifadesine göre (1933:5; 1930:6-7) her yıl eylül ayında ve ayın bedir halinde bulunduğu zamanda kurulan panayır “Namazgah” denilen mevkide topluca kılınan cuma namazından sonra dualarla açılmış ve salı gününe kadar devam etmiştir. Halen kalıntıları mevcut olan dükkanların sayısının 999 olduğu rivayet edilmektedir. Bu dükkanlar Hint'ten, Fas'tan, Mısır'dan, Suriye'den ve Anadolu'nun her tarafından gelen tacirlerin oluşturduğu baharat, kuyumcu, saraç ve diğer çarşılarından kurulmuştur.

Panayıra bir ay kala Çankırı civarındaki köylerin gençleri bir araya toplanarak kendi aralarında kafileler oluşturup eğlence çıkarırlar ve yol

güvenliğini sağlamak için yardımlaşmada bulunurlar. Bu arada çocuklar da mahalle aralarında ateşler yakarak ateş etrafına dizilir ve hep bir ağızdan:

Boğaz düşkünü

Yapraklı düşkünü

Yapraklı'ya varamamış

Anasına sakız alamamış.

diye bağırırlar.

Panayırın başlamasına iki gün kala panayır yerinde çam dallarından bir daire-i hükümet kurulur. Kadılar mahkemeyi kurarlar, eyalet valileri ve mutasarrıflar için çadırlar kurulur; panayır günü valiler, mutasarrıflar, kaymakamlar burada hazır olurlar. Panayırın ve kervan yolunun güvenliğini sağlamakla Şabanözü'nün on bir köyünden gelen kimselerle Maraş tarafından getirilen "Tabanlı Aşireti" görevlidir. Bunların bu hizmetine karşı vergiden muaf olduklarına dair fermanın mevcudiyeti saltanatın panayıra yakın ilgisini göstermektedir.

Başlangıç zamanlarında karşılıklı mal takası şeklinde yapılan ticaretin zamanla mal-para mübadelesine dönüştüğü ve hemen her çeşit eşya ticaretinin yapıldığı bilinen panayırda satılmak istenen mallar "Manifaturacılar arastası, Bağdat çarşısı, Acem çarşısı, At panayırı" gibi çarşılarda sergilenmiştir.

Bu panayırda genelde Suriye ve Hint kumaşları, mercanları, incileri, at takımları; tabaka, ağızlık gibi gümüş takımlar; tokat alacası, yemenisi ve bakırı; Gümüşhacıköy'ün gümüşü, Gürün'ün şal dokuması, Kastamonu bezi, Uzunova ve Çukurova'nın katır ve hayvanatı rağbet görmüştür.

Kaygusuz Abdal'ın panayır ile ilgili şu dördlüğü günümüze kadar ulaşmıştır:

Gider Yapraklı'ya alırım tosun.

Boyunduruk bilmez acemi olsun.

Müşteri gelince semizce olsun.

Bağzı bilmezlere torlak diye satarım.

Yapraklı panayırında, akşam karanlığı basınca davullar zurnalar çalınır; hokkabazlar, cambazlar gösterilerini yapar. Bu panayıra İslam

memleketlerinde Anadolu ve Rumeli'den tacirlerle beraber şairler de gelmiş ve bu şairler büyük hürmet görmüşlerdir. Yerli şairlerle dışarıdan gelenler arasında muamma asmak, tekellümde bulunmak, nazireler söylemek suretiyle yarışmalar yapılmış, atışmalarda üstün gelenler mükafatlandırılmıştır. Aşıklar sırayla saz ile peşref yaptıktan sonra koşma, zincirli koşma gibi şiir ve destanlar okumuşlar, bunun yanında mecliste bulunan zenginleri irticalen methederek bunlardan bahşiş almışlardır.

Yapraklı Panayırı âşıkların hüner gösterdikleri bir yer olmanın ötesinde bir sınav yeridir. Burada başarılı olan âşıkların ünü tüm Anadolu'ya âşıkların kendilerinden önce yayılır; âşıklar gittikleri yerlerde, bu sebeple tanındıkları için güçlük çekmezler. "Yapraklı Panayırı Arapların Suki-ukazına benzerdi. Ukazda nasıl her kabilenin şairleri müşaare neticesinde ibrazı faikiyet, böylelikle kendilerine, kabilelerine temini söhret gayretinde bulunmuşlarsa; Yapraklı ve şehir panayırında da şarktan, garptan gelen şairler yekdiğer ile yahut Çankırılı şairlerle müşaare ve müsabakada bulunmuşlar ve binnetice saz ve söz sahibi olduklarını göstererek şöhret ihraz ve memleketlerinin şanını ilâ etmişlerdir. O derece ki memleketine dönen tacir...dinlediği âşıkların bir iki parçasını da naklederdi; böylelikle bir şair, hangi tacirin memleketine uğrasa şöhreti daha evvel vardığı için yabancılık duymazdı." (Onay, 1933:8). Çankırı Panayırı'nda sanatını icra ederek şöhrete ulaşan şairlerin başında Erzurumlu Emrah, Dertli, Seyrani, Tokatlı Nuri gelmektedir. Bu sınav yerinde başarılı olan âşıklar diğerk âşık meclislerinde de hürmet görür. Çankırı'da Kalecikli Mirati, Kemalî ile fasıl yaparken araya Tosyalı Mirati girmiş ve onu Miratiliği ayırt edelim, diyerek müşaareye davet etmiş. Yarışma sonunda Tosyalı Mirati mat olmuş ve kahveden uzaklaştırılmıştır. Görüldüğü gibi âşık icra mekanı olmasının yanında Çankırı, adeta âşıklığı tescil yeri de olmuştur. Burada başarılı olan, üne kavuşan âşıklar İstanbul'da Tavukpazarı âşık kahvelerinde de hürmet görmüş, sanatlarını icra etmişlerdir. Emrah, Çankırı'ya ilk defa 1265/1849'dan (Onay, 1933: 11) evvel geldiği zaman hiç yabancılık duymamış, Yeşil Direk kahvesinde çalmış; ilk defa Yapraklı Dağı'nda Kalecikli Mirati ile birlikte çalmışlardır. Emrah'la Tokatlı Nuri Çankırı'da bir araya gelmiş, Çeşitli edebi ortamlarda şiirlerini

söylemişlerdir. Bu rivayeti (Onay, 1933: 77) Emrah ve Nuri'nin başka memleketlerdeki mecmualarda görülmeyen ve yalnız Çankırı mecmualarında görülen şiirleri de teyit etmektedir. Görüldüğü gibi Çankırı, yalnız kendi içerisinde bir âşık şiiri vücuda getirmemiş; tüm Türk edebiyatı âşıklık geleneğinde önemli bir yer tutmuştur. Türk âşık edebiyatının önemli simaları Çankırı'da şiir söylemiş, burası sanatın, edebiyatın merkezlerinden olmuştur.

Çankırı'nın bir kültür, sanat, ticaret merkezi olmasında ipek yolu üzerinde bulunmasının yanında, Çankırı halkının mizacı da belirleyici olmuştur. Hemen her içtimai gurubun muhtelif eğlence ve sohbet mekanlarında şiir, saz, söz hep alaka görmüş; eli kalem tutan birçok kişi cönkler, çeşitli mecmualar tutmuşlardır. "Çankırı'ya hangi mezhep ve meşrepten olursa olsun yüzlerce şair gelip gittiği halde hiçbirisi şiirlerinden dolayı ta'yip ve tekfir edilmemiştir." (Onay, 1933:21). Bu kadar değişik memleketlerden gelen söz ustaları, sanatın ve şiirin incelikleriyle birlikte vücuda getirdikleri edebi muhitlerin estetik havasını Çankırı'ya miras olarak bırakmışlar. Bu havayı teneffüs eden Çankırı âşıklığı ve âşıkları sanatlarını olgunlaştırmış; halk da edebi çeşnisine yeni perspektifler katmıştır.

Erzurumlu Emrah, Geredeli Dertli, Konyalı Şemi, Kalecikli Mirati, Everekli Seyrani, Tokatlı Nuri, Beşiktaşlı Kedayi, Bayburtlu İrşadi, Giresunlu Metfun Fethi gibi âşıklar, bu panayırda bulunmuşlar ve Çankırlı Hürrem, Cünuni, Mefhari, Sabri, Hayri, Zahmi, Yadi, Rindi, Yapraklılı Ruyeti, Merdi, Efkari, Fikri gibi saz ve kalem şairleriyle yarışmışlar, Yapraklı panayırında çalıp söylemişlerdir. Ayrıca son panayırda âşıklardan Ceyhuni, Serdari, Hüznî'nin çalıp söylediklerini Onay (1933: 8), dile getirmektedir.

Yüzyıllarca bu kadar büyük bir canlılıkla yaşanmış olan panayır, 19. Yüzyıl sonlarına doğru çeşitli sebeplerle ve özellikle de zamanın mutasarrıfı Gözlüklü Hamdi Bey'in panayır çarşılarıyla ilgili yeni düzenlemeleri, gelen tacirleri zor durumda bıraktığından tacirler panayırdan soğumuşlar ve gelmemeye başlamışlardır.

Çankırı yâran sohbetleri de âşıklık geleneğinde önemli bir yere sahiptir. Belli bir düzen içerisinde yürüyen bu sohbetlerde âşıklar ve şiirin de önemli bir yeri vardır. Onay (1930: 11-12), yâran sohbetlerine katılan zatların şiire

meraklı olduklarını ve cönk tuttuklarını söylemektedir: “...Mühim bir terbiye ocağı olan sohbet âlemleri, sıkı bir nizam içtimai halini alan esnaf teşkilatı yanında taassup bilmeyen alimleri, âşık ve kalem şairleri de halkı hayre, fazilete sevk etmişlerdir. Kendilerine yetiştigim Vehhaç, Bezli, Mecbur, Mahir Hüsnü, Behçet Ata, Kadri, Pünhan, Fahri, Şemsi gibi kalem ve Nuri, Yadi gibi saz şairlerinden ve az çok tahsil gören kalem ve medrese efendilerinden başka sohbet yâranından pek çoklarının bile uzun kıtalı, müzeyyen ciltli cönkleri ve bunların içinde nadide şiirler bulunurdu.”

Çankırı Şairleri adlı eserinde Onay (1930) şu şairlere yer vermiştir: Ali Bezli, Ali Kadri, Ali Mihrî, Ali Dehrî, Âşık Ali, Abdulkadir Bedrî, Atâî, Cevheriye Banu Hanım, Behcet, Bezmî Baba, Cünunî, Hayrî, Hürrem, Hıfzî, Hamdi, Hazim, Kemal Ahmet, Mâhî, Mahir Hüsnî, Micmerî, Mahvî, Mefharî, Naili, Nurî, Osman Talat, Pünhanî, Rindî, Fahrî, Osman Behçet, Sabrî, Sadık, Sıdkı, Sıdkı Hanım, Şerifî, Vafî, Vehhaç, Vahyî, Yadi, Yesarî, Yumnî, Zarifi Hanım, Zamirî, Hürrem, Galip Paşa, Zahmî, Ahmet Mecbur.

Alper, Çankırı şairlerine (2004:160-171), “Rüyetî, Naili Baba, Necati, Vehbî” isimlerini ekler. Ayhan (2007), Çankırı şairlerinden “Âşık Muhittin Tekmen, İsmail Karaahmetoğlu, Muharrem Demirtaş, Sadık Çakırsipahi, Sadık Softa” isimleri zikreder. Muhakkak ki Çankırı’da daha nice âşıklar sanatlarını icra etmiş, etmekte ve geleneği devam ettirmektedir. Onay’ın naklettiği (1930:14) şu bilgi bize yüzlerce âşığın, günümüze eserleri ulaşmadığından, unutulup gittiğini göstermektedir: “Merhum Mecbur efendiye ve pederine ait üç mecmuanın son senelerde birisi tarafından götürüldüğünü ve bu mecmualarda üç yüz kadar Çankırlı şairin şiiri olduğunu mahdumu Muhlis efendi söyledi. Bu mecmualar bugün elde bulunsaydı Çankırlı şairlerin asârından mürekkep bir müntehabat yahut hususi bir tarihi edebiyat vücuda getirmek mümkün olurdu.”

Onay, Çankırı şairlerini sayarken Âşık Murat Özdemir’in köyünden olan Âşık (Sefil) Ali’nin ismini de zikretmiş, eserlerinden örnekler vermiştir. Âşık Ali ile ilgili Onay (1932: 92-93), “Âşık Ali vakıa cahildir; fakat tam manasıyla bir ümmidir. Ümmilik ise fitreten bir oyanıklık, zekilik demektir...Kendi şiirlerini, başkalarının eserlerini okurken asla tevekkuf etmez,

kollarını çaprazlar, dirseklerini dizlerine dayar, gözlerini bir noktaya diker ve mütemadiyen okur...” şık Murat zdemir, yukarıda bahsedilen kültürel ve edebi geleneğın günümüz temsilcilerinden biridir. Burada anlatılan kültürel ortamlar, dinî-içtimai-edebî muhitlerde şık edebiyatının temsilcisi olarak sanatını icra etmektedir.

I. BÖLÜM

ÂŞIK MURAT ÖZDEMİR

1.1. SOYU

Murat Özdemir'in köyü ile ilgili şu bilgiye ulaşabildik. Köy, Osmanlı Devleti'nin kuruluşu dönemlerinde Özbekistan'dan gelen bir aşiret tarafından kurulmuş ve bundan ötürü Özbek adını almıştır. Köye göç eden ilk sülale Davutoğulları'dır. Köyü kuran kişinin adı bilinmemekle beraber, bu kişinin yatırı köyün güneydoğusunda bulunmaktadır.

"Davutoğulları" diye adlandırılan sülale Cumhuriyet'ten sonra Özdemir, Aydın, Şahin, Atik, Eroğlu, Aksoy soyisimleriyle adlandırılmıştır. Murat Özdemir'in anne tarafı Şabanözü Göldağı köyünden gelerek "Gazioğulları" ünvanı ile Özbek'e yerleşmiş daha sonra "Şehirli" soyadını almıştır. Âşık, köyüyle ilgili yazdığı Özbek'te adlı şiirde şöyle diyor:

ÖZBEK'TE

Altı asır önce göç eylemişler.
Burada kalmaya karar vermişler.
Şimdiki Özbek'in yerin seçmişler.
Beğenip burayı yurt eylemişler.

Özbek zatlarının çokları ermiş.
Kimi zengin, fakir kimisi derviş.
Düşünün bu dünya kimlere kalmış.
Genci ihtiyarı göç eylemişler. (133.şiir)

...

1.2. HAYATI

1.2.1. Doğumu ve Çocukluğu

Murat Özdemir 1943 yılı Haziran ayının son günlerinde dünyaya gelmiştir. Doğumunda 1,5 kilo civarlarında olduğundan bu çocuk yaşamaz, denilerek nüfusa 1944'e kadar yazdırılmamıştır. Nüfustaki doğum tarihi 10.01.1944'tür. Özdemir şu dörtlüğünde memleketini söylemektedir:

...

Bir doluyu içemedim elinden.

Dökülür kelimeler tatlı dilinden.

Bense Çankırı'nın Özbek Köyü'nden,

Muhabbete eremedim sevdiğim. (286.şiir)

...

Murat Özdemir, annesinden naklettiği rüyaya dayanarak kendisini tekke vergisi olarak nitelendiriyor: *"Annem ve babamın evlendikten sonra beş altı yıl kadar çocukları olmuyor. Bir gün babam eve gelirken, Hanıfioğlu diye adlandırılan karşı komşular evlerinin önünde oturuyorlarmış. Bunlardan Topal Senem adlı kadın Mehmet Baba'ya: 'Baba, baba! Siz Muhammed Hanefi soyundansınız, bir gidelim evine. Oturalım, yiyelim, içelim; ama bir dua et, gülbank çek; Hak yanında duası kabul olan kişilersiniz.'* diyor. Bunun üzerine Mehmet Baba, babama: *'Rıza bu akşam sizdeyiz.'* diyor. Babam, başım üstüne deyip eve geliyor, anneme söylüyor, yemeklik yapılıyor. Akşam misafirler geliyor. Yeme içmeden sonra Hanefi neslinden olan Mehmet Baba, dua edip gülbank çekiyor. Dualarla evden ayrılıyorlar. O gece annem köyün alt başındaki türbede, o türbede yatan zatı canlı olarak görüyor. O kişi anneme: *'Gel kızım!'* diyor. Dua ediyor, nasihat ediyor; o esnada geriye dönüp birinden *'lokma'* istiyor. Tabakla gelen lokmalardan bir lokma alıp dualayı anneme veriyor. *'Bunu hemen yut.'* diyor. Annem lokmayı yutuyor. Yine bir duadan sonra ikinci lokmayı veriyor. Avucuna verdiği lokmayı annem yutamıyor ve lokma avucunda sıkılı kalıyor. İlerde annem bu rüyayı, eve gelip dua eden kişilere anlatınca onlar bu elde sıkılıp kalan lokmayı annemin

karnından sezaryenle cansız alınan çocuğa yoruyorlar. Kardeşlerim yaşamadı ve ben tek çocuk olarak kaldım; yani ben tekke vergisiyim.

Annem beni o türbenin verdiğine kanaat getirerek büyütüyor. Ben ilkokulu bitirdiğim dönemlerde annem rüyasında aynı zatı yine görüyor. O kişi: ‘Sen sözünde durmadın, siz dört ayaklı bir kurban adamıştınız, sözünüzü yerine getirmediniz; getir Murat’ın yatağını bu türbenin yanına yap!’ diyor. Bu rüya üzerine annemler üç yaşında bir düveyi kurban edip tüm köy halkına yemek veriyorlar.”

Aşık Murat Özdemir iki yaşlarındayken babası Rıza hastalanarak yaşamını yitirmiştir. Annesi iki çocukla kalmış ve bir yıl sonra Davut Şahin ile evlenmiştir. Davut Şahin’den olan çocuk anne karnında ölünce ve daha sonra âşığın dört yaşlarındaki kız kardeşi de hastalanarak ölünce Murat Özdemir ailenin tek çocuğu olarak kalıyor.

Murat Özdemir yedi yaşında ilkokula başlamıştır. Öğretmeni Şabanözü Çapar Köyü’nden Veli Özer’dir. Murat Özdemir ilkokul yıllarında emsallerine ders verecek derecede disiplinli, çalışkan ve dikkatli bir öğrencidir. Her ne zaman akranlarından biri bir şey soracak olsa ilk ona gelirmiş. İlkokul yıllarını öğreniminin yanında, babasına işlerde de yardımcı olarak böylece sürdürmüştür.

Âşık, çocuk oyunlarından ziyade büyüklerin sohbeti, konuşmaları ilgisini çektiğinden bu dönemlerde genellikle onların ortamlarında bulunduğunu dile getirmektedir. Üçüncü sınıftan itibaren köy odasındaki toplantı, söyleşilere ve köydeki ayin-i cemlere babasıyla katılmış, okunan şiirleri, hikâyeleri dinlemiş, hoşuna giden eserleri not alıp ertesi günlerde eksik kalan kısımlarını eserlerin sahipleriyle görüşerek tamamlamıştır. Köy âşıklarından Niyazi Aksoy, Ali Tombak ve ustası Âşık Sultan Demir’in eserlerini dinlemiş ve bunların bir kısmını kaleme almıştır. Âşıklığa merakı ve âşıklılığının temeli kendi köyünde, çocukluk döneminde bulunduğu bu muhitlerde teşekkül etmiştir.

İlkokulu aynı öğretmende bitirdikten sonra öğretmenin “Bu çocuğu Hasanoğlu Öğretmen Okulu’na verelim.” ısrarlarına rağmen babası, Murat Özdemir’i okula göndermeyip onun, yanında kalmasını istemiştir. Bundan

sonra 6 Mayıs 1961'e kadar köyünde kalarak köy işlerinde babasına yardım etmiştir.

1.2.2. Aile Çevresi ve Evliliği

Murat Özdemir'in dedesi Satılmış Bey, Kurtuluş Savaşı'nda Sakarya'da şehit düşmüş; âşığın babası Rıza'yı bundan sonra, amcası Çöl Veli yanına almıştır. Çöl Veli'nin vefatından sonra Rıza, Karahacı Köyü'nde askerlik sonuna kadar çoban duruyor. Rıza, askerden sonra Senem Hanım ile evlenmiş ve bu evlilikten ilk çocuk olarak Murat Özdemir dünyaya gelmiştir. Âşığın kardeşi, Gültaze ismindeki İkinci çocuk dört yaşındayken vefat etmiştir.

Âşığın babası Rıza'nın erken yaşta vefatından sonra eşi Senem Hanım, Davut Şahin ile evlenmiştir. Murat Özdemir, kişisel duyguları işleyen şiirleri arasında verdiğimiz "Babacığım" adlı şiirinde de görüleceği üzere manevi babasının ona öz babasıymış gibi davrandığını dile getirmektedir. Senem ve Davut Şahin'in ayı, günü tamamlanmış çocukları, anne karnında ölüyor ve sezaryenle alınıyor; bundan sonra başka çocukları olmuyor.

6 Mayıs 1961'e kadar köyünde, ailesinin yanında ikamet eden aşık, Ankara'da meslek sahibi olunca Davut Şahin tarafından evlendirilmiştir. Murat Özdemir, Çorum merkeze bağlı Yukarı Hamdi Köyü'nden Molla Hüseyin oğlu Şükrü ve eşi Altın'dan olma Gülseren Kayacı ile evlenmiştir. Âşığın Kezban, Rıza ve Davut adlarında üç çocuğu; Anıl, Habip, Dicle ve Dilan adlarında dört torunu vardır. Murat Özdemir'in eşi Gülseren Hanım, 29 Mart 2005 tarihinde vefat etmiştir.

1.2.3. Tahsil Hayatı

Murat Özdemir, köyünde ilkokulu bitirmiştir. Ancak sonra tahsil hayatına devam edememiştir. Kendisini yetiştirmeye gayret etmiştir. Kitap okumaya meraklı olan âşık, bu güne kadar beş yüz civarında kitap okuduğunu dile getirmektedir. Ayrıca Kuran-ı kerim'i Türkçesinden 3 defa hatim etmiştir.

Âşık, askerliğini Konya Aslanlı Kışlada piyade sınıfında tamamlamıştır.

1.2.4. Halen Yaptığı İşler ve Çalışmalar

Murat Özdemir, 1961'de Ankara'ya geldikten sonra, sekiz ay oto boyacılığında çalışmıştır. Bu iş sağlığını olumsuz etkilediğinden oturak sanatı olarak kunduracılığı seçmiştir. Kunduracılığı çeşitli atölyelerde kalfalık yaparak sürdürmüş, 1977'de Dışkapı SSK Hastanesi'ne bedensel engelli kadrosunda işçi olarak girmiştir. Bu işi ile birlikte kunduracılığa devam etmiştir. SSK'den emekli olmuştur. Halen kunduracılığa devam etmektedir.

1.3. BEDEN YAPISI VE ŞAHSİYETİ

Özdemir'in, "Kimliğim" diye söylediği bir dördlük şöyledir:

Şabanözü, Özbek köyüm.

Hakk'a doğru akar suyum.

Tanımak istersen beyim,

Edna Murat budur işte.

1.3.1. Fiziki Yapısı

Murat Özdemir'in boyu 1.55, kilosu 55'tir. Buğday tenlidir. Babası Rıza'nın yakalandığı hastalık dolayısıyla gözleri görmez olmuş ve âşık iki yaşlarındayken babasının kucağından düşerek sol kalça çıkığı meydana gelmiş; bu, zamanında fark edilemediğinden bir bacağı özürlü kalmıştır.

1.3.2. Şahsiyeti

Murat Özdemir, sohbete, araştırmaya, sormaya, öğrenmeye meraklı; ilme gönül vermiş bir kişidir. Çalışmayan, bu dünyaya geldiği gibi giden kişilere devamlı nasihat halindedir; bunların izini şiirlerinde de görmekteyiz. İnsan doğruluktan ayrılmayan, iyilikten bıkmayan, her hareketinde hakkı

gözeterek adım atan kişidir ona göre. Kendi kişiliğini de bu düsturlara göre oluşturmak için çabalamaktadır. Kemâl, kalender bir şahsiyete; ince, kırılgan bir duyuya sahiptir.

Murat Özdemir, çocukluğundan beri sohbete, dinlemeye ve dinletmeye bir vaaz hocası kadar meraklı olduğundan kunduracı dükkânına her gelen müşteriyle bir muhabbet kurmaktadır. Her ne zaman dükkanına giderseniz gidin orada muhakkak birkaç misafiri ile sohbet etmektedir; ya bir hoca ya âşık, şair, araştırmacıyla kıvamlı bir sohbet içerisinde bulursunuz. Zaten âşık kendisini sohbet aşinâsı olarak nitelendirmektedir.

1.4. YETİŞTİĞİ KÜLTÜR MUHİTLERİ VE ETKİLENDİĞİ KÜLTÜR KAYNAKLARI

1.4.1. Edebiyatla Tanışma ve İlk Etki Kaynakları

Murat Özdemir, ilkokul yıllarında köyünden ve çevre köylerden olan âşıkların şiirlerini çeşitli muhitlerde dinlemiş, bu muhitlerdeki edebi ruh ile beslenmiş ve ilk önce kendi köyünden âşıkların şiirlerini ayin-i cemlerde dinleyip yazabildiklerini yazarak bir şiir çeşnisi oluşturmuştur. Âşık şiire karşı bu istek ve hevesinin doğuştan geldiğine inanmaktadır. Âşık, edebiyatla tanışması ve şiirlerinin ilk etki kaynakları olarak ayin-i cemleri, köy odası sohbetlerini, köyünden âşıkların ve misafir âşıkların edebi sohbetlerini göstermektedir.

1.4.2. Edebi Şahsiyetini Besleyen Muhitler

Murat Özdemir'in edebi şahsiyetini besleyen muhitlerin başında, çocukluğunda ailesiyle misafirliğe gittikleri evler, köy odası ve ayin-i cem ortamları gelmektedir. Bu muhitlerde çeşitli menkıbeler, halk hikâyeleri anlatılmakta, derin sohbetler kurulmaktadır. O zamanlar âşık bu anlatılanları dikkat ve büyük bir ilgiyle dinlediğini dile getirmektedir.

Murat Özdemir'in edebiyatla tanışmasını sağlayan ortamların ve şiirlerinin ilk etki kaynaklarının sanatı üzerindeki etkisi halen devam etmektedir. Bu kültürel, dini, geleneksel ortamlar devam ettiği paralellikte şairin sanatını beslemiştir. Âşığın katıldığı bir cem ayininde dedenin post âşığına “Haydi âşık!” demesi üzerine, âşık müsaade alıp Susuzlu Seyit Süleyman'ın bir eserini okumuştur. Âşık Murat Özdemir'in bana ezberden okuduğu bu eser onun şiir ve tasavvufa karşı ilgisini artırmıştır:

“Muhabbet arkında seli olanın,
Daim çağlar akar Ali hu diye.
Evladı Resul'den eli olanın,
Burcu burcu kokar gülü hu diye.

İhlas ile binasını kuranlar,
Nefsini öldürüp dara duranlar,
Nesli Muhammed'e ikrar verenler,
Daima dür döker dili hu diye.

Ahidim, vahidim, birdendir alem.
Kağıtsız yazarız, sırdandır kalem.
Bir pire beli dedi hep cüml' alem.
Cihan saddak dedi beli hu diye.

Hünkar Hacı Bektaş bediri mahım.
Yetiş bun günleri gül yüzlü şahım.
Beş vakit salatım hem kiblegâhım.
Budur erenlerin yolu hu diye.

Seyit Süleyman'ım zikrim hayıra.
Hâlim arz ederek geldim şu pire.
Sinem bölük bölük böldü bin pare.
İlla bin bir ismim biri hu diye.”

Çubuk, Aşağı Emirler Köyü'nden âmâ doğup âmâ dünyasını değiştiren Âşık İsmail'in şiirlerinin de Âşık Murat Özdemir'in şiire yönelmesinde etkisi olmuştur. Murat Özdemir'in, Âşık İsmail'e ait ve Kuran-ı Kerim'in tefsiri olarak nitelendirdiği şu beş kıtalık eser de âşığı etkilemiştir:

“İki nokta, üç huruf, dört kitap ondan çıkar.
Elifi mimden ayıran o kezzap dinden çıkar.
Elif mimin rumuzunu binde bir can anlamaz.
Ziya verir şemsi kamer mahitap ondan çıkar.

Ârifi billah olanlar seçer aktan karayı.
Dost cemalin hor görenler yıkar gönlüm sarayı.
Elifte f'yi sadda dalı bilen sarar yarayı.
Hattı üstüvayı, vav'daki nun'dan çıkar.

Men aref esrarını yine ârifler bilir.
Ehlibeytte eli olmayan ikrarın şeytan alır.
Çar anasırı babında gönül dostunu bilir.
Cümle mahlukat atasın kaf ile nun'dan çıkar.

Ey İsmail tefekkür ol gözet Hakk'ın yolunu!
Küntü kenze nazar eden bilir kendi halini.
Ba ile za ça ile ka o gösterir yolunu.
Sırrı hakikat madenidir cavidan ondan çıkar.”

Özbek Köyü'nden Âşık Ali Tombak'ın aşağıya aldığımız eseri de şairi etkilemesi açısından önemlidir:

“Ana rahmi diye düştüm bir yere.
Dokuz ay eğleştim kanda misafir.
Bugün geldim ise yarın giderim.
Ulu bezirganım handa misafir.

Müminlerin defterine bakarlar.
 Münafığı cehennemde yakarlar.
 Can bedenden çalı gibi çekerler.
 Emanetullahtır tende misafir.

Sefil Ali'm zikredeğör erleri.
 Bir zaman yaslandık kuru yerleri.
 Hazır ol vaktine cihan serveri.
 Bir gün ümmetlerin sende misafir.”

Murat Özdemir, Çankırı ve Ankara'ya ait Karahacı, Göldağı, Çapar, Karaağaç, Sarısu, Kalfat, Sele, Çit köylerinde ve yurdun çeşitli köylerinde cem ayinlerinde şiirlerini icra etmiştir. Âşık, yukarıda bahsedilen geleneksel ortamlarda bulunmuş bu ortamlarda hikâyeleri, menkıbeleri ve yukarıda örneklerini verdiğimiz tarzlardaki şiirleri dinlemiş bu ortamlarda şiirlerini söylemiştir. Bu geleneksel icra mekânları şairin sanatının teşekkülünde önemli yer tutar. Âşığın kendisini yol âşığı, erkan âşığı olarak nitelemesi de bize bu muhitlerin onun sanatı üzerindeki etkisi hakkında önemli bilgiler vermektedir.

Ayrıca Murat Özdemir'in ustası Âşık Sultan Demir ile edebi anlamda tanışması böyle bir ortamda gerçekleşmiştir. Ustasını dinlemiş, cem esnasında Sultan Demir şiirini söylerken yazabildiğini yazmış, şiirin yazamadığı kısmını da ustasının evine gitmek suretiyle tamamlamış ve usta-çırak ilişkisi bu şekilde âşık henüz ilkokul yıllarındayken başlamıştır. Âşık Sultan'ın onu dinlemesi, eserlerini yazıya geçirmesine izin vermesi, ki Âşık Sultan okuma yazma bilmemektedir ve Âşık Sultan Demir'in şiirlerinden bugüne kalanlar Murat Özdemir'in o zaman yazıya geçirdiği şiirlerdir, bu şiirlerin yazıya geçirilmesi esnalarında şiirde geçen kişi adları ve olaylarla ilgili verdiği bilgiler, onun edebi şahsiyetini besleyen ve bu şahsiyetin olgunlaşmasını sağlayan önemli unsurlardandır.

1.5. ÂŞIK MURAT ÖZDEMİR'İN ÂŞIKLIK GELENEĞİ İÇİNDE YER ALIŞI

Âşıklık, gelenek içerisinde tarihler boyunca şekillenerek belli kalıplar ortaya çıkarmıştır. Kuşaktan kuşağa aktarılan kültürel kalıntılar, alışkanlıklar, bilgi, töre ve davranışlar olarak ifade edilen gelenek, belirli bir işlevi yerine getirmek, bir ihtiyacı karşılamak üzere kültürün aktarımı ve biriktirilmesi sonucu ortaya çıkan bir değerdir.

Âşık şiirinde âşıkların şiirlerini dördlüklerle, hece ölçüsünde ve bu ölçünün yedili, sekizli, on birli kalıplarıyla söylemeleri bu geleneğin belirgin özelliklerindendir. Bunların dışında âşıklığın ortaya çıkardığı gelenek unsurlarını şöyle sıralayabiliriz:

- a)Mahlas alma.
- b)Rüya ve bade içme motifi.
- c)Usta-çırak ilişkisi.
- d)Atışma-karşılaşma yapma.
- e)Lebdeğmez söyleme.
- f)Askı (muamma asma).
- g)Dedim-dedi, söyleşme.
- h)Tarih bildirme.
- ı)Saz çalma.

Mahlas, âşıkların şiirlerde adlarının yerine kullandıkları takma ada denir. Halk edebiyatında mahlas, geleneğe bağlı uygulanan bir kuraldır. Âşıkların çoğunun asıl ismi unutulmuş, mahlasları isim olarak kullanılır olmuştur. Örneğin, Dadaloğlu'nun asıl adı Veli, Sümmani'nin Hüseyin, Gevheri'nin Mehmet'tir. Âşık, geleneğe uygun olarak kullanacağı mahlası şu yollarla alır:

Âşık, kendi ad veya soyadını mahlas olarak seçebilir. Bunun yanında mizacına uyan, kendi seçtiği herhangi bir ismi de mahlas olarak kullanabilir.

Bir usta âşıktan, pir ya da mürşitten mahlas alanlar da vardır. Rüyada bade içerek mahlas alma da âşıklık geleneğinde sıkça karşımıza çıkmaktadır.

Rüya motifi Türk halk edebiyatında sıkça karşımıza çıkan bir motiftir. Genellikle halk hikayelerinde bulunan bu motif, bazı âşıkların hayat hikayelerinde de görülmektedir. Âşık edebiyatında bade içme, rüya motifi bir gelenek icabıdır. İnanişâ göre âşık olmak için ya usta bir âşıktan el almak ya da mutlaka pir elinden bade içmek gerekir.

Âşık edebiyatında yüzyıllar boyu yaşatılan geleneklerin en önemlilerinden biri de usta-çırak ilişkisidir. Âşıklar genellikle bir usta âşığın yanında yetenekleri ölçüsünde eğitimden geçerler. Bu yetişme sonunda âşıklar kendi şiirlerini icra edecek sanat gücüne ulaşırlar ve şiirlerini söylerler.

Âşıkların doğaçlama olarak belli kurallar çerçevesinde birbirini sözle yenmeye yönelik karşılıklı şiir söylemelerine atışma diyoruz. Atışma, âşıkların dinleyiciler karşısında, söyleşme esnasında birbirini iğneleyici bir tarzda; fakat mizah sınırlarını aşmadan söyleşmeleridir. Bu şiir söyleme, deyişme de âşıklığın geleneksel unsurları arasında önemli bir yere sahiptir.

Âşıklık geleneğinin ortaya koyduğu kültür öğelerinden biri de lebdeğmez söylemedir. Âşıkların ustalıklarını sergilemek için söz hüneri olarak başvurdukları bir yöntemdir. İçinde dudak ve diş-dudak sesleri (b,m,v,p,f) bulunmadan şiir söylemeye lebdeğmez diyoruz. Bu atışma biçiminde âşıklar dudakları arasına iğne koyarak yarışmayı daha iddialı ve heyecanlı biçime getirirler.

Muamma söylemede esas, bir kimsenin veya varlığın adını gizleyen şiirler ortaya koymaktır. Âşık edebiyatında muammanın âşığa kazandırdığı özel bir hususiyet vardır; zira muamma asmak, düzenlemek, bir muammayı çözmek bilgi, beceri ve zekanın göstergesidir.

Âşık edebiyatında yaygın olarak kullanılan bu şekil, çoğunlukla koşma ve semailerde âşık ve sevgilinin “dedim-dedi” şekline dayalı karşılıklı söyleşmeleridir. Bu tarz şiir söyleme biçimi, âşıkların ifade alanını ve biçimini genişleten gelenek unsurlarındandır.

Tarih bildirme olarak ifade edebileceğimiz şiir söyleme biçimi sayesinde âşıklık geleneği, kıtlık, savaş, göç, yangın, salgın hastalık gibi

toplumu derinden etkilemiş hadiselerle ışık tutarak tarih bilimine önemli katkı sunmaktadır. Âşık edebiyatında destan söyleme olarak adlandırılan gelenek sayesinde birçok unutulup gidecek olay günümüze aktarılmıştır.

Başlangıcından beri âşıklık geleneğinin en önemli unsurlarından birisi de sazdır. Âşık edebiyatında şairler bazı bilim adamları tarafından çeşitli şekillerde adlandırılmıştır. Bu adlandırışta ölçülerden biri de saz çalıp çalamama olmuştur. Bu adlandırışa göre; halk şairi, Hak şairi, Hak âşığı, kalem şairi, saz şairi gibi kavramlar ortaya çıkmıştır. Saz, âşıkların ataları olan ozanların sırtlarına vurup ilden ile beyde beye gezdirdikleri kopuzun yerini almıştır; bir başka deyişle âşıkların atası ozan ise sazın atası da kopuzdur. Bu hususiyetleri göz önüne alınca sazın âşık edebiyatındaki mahiyeti daha açık görülebilmektedir.

Görüldüğü üzere âşık edebiyatı kendisine göre kurallarını oluşturmuştur. Bu yönden ele alındığında müstakil bir yol ortaya çıkardığı söylenebilir. Ancak Türk halk edebiyatının ana mecrasından çıkmamış, Türk kültür bakiyelerini yüzyıllar boyu biriktirip pekiştirerek olgunlaşmış, Türk kültür ve edebiyatının başlangıcından günümüze akışı içerisinde devam edegelmiştir.

1.5.1. Rüya Motifi ve Mahlas Alması

Âşık edebiyatı geleneğinde âşıklar, şiirlerinde muhakkak bir isim kullanırlar. Bu isim halk arasında tapşıрма olarak adlandırılan mahlastır. Âşıklar, genellikle sonradan edindikleri bu takma isimlerini çeşitli yollarla kazanmışlardır. Yaygın olarak âşık adaylarına mahlaslar ya ustaları tarafından ya da rüyada görülen ulu bir zat tarafından verilmiştir. Mahlasını bu şekillerde değil de kendisi seçen âşıklar da vardır.

“Âşıklık geleneğinde mahlas kullanma geleneğe bağlı bir kuraldır. Hâlas kelimesinden gelen mahlasın sözlük anlamı ‘kurtulacak yer’ dir. Saflık, halislik, gönül temizliği anlamlarına da gelmektedir. Mahlas kelimesi yerine ‘tapşıрма’ da kullanılmaktadır. ‘kendini tanıtmak, bildirme’ anlamına gelen tapşıрма şiirin son dördlüğünde yer alır.”(Kaya, 1994:83).

“Âşıklık geleneğinde âşıkların mahlas alması, yaygın ve kabul edilen bir görüşe göre 1) Şeyh veya pir tesiriyle 2) Üstatlar veya imamlarla 3) Kendi kendine olmak üzere üç şekilde gerçekleşmektedir. Takma ad veya mahlasın dîvân şâirleri tarafından daha önceki zamanlardan beri kullanıldığı düşünülürse, âşıklık geleneğinde mahlas alma olmasa da mahlas kullanmanın klasik edebiyat kaynaklı bir husus olduğu ortaya çıkmaktadır”(Özarslan, 2001:118)

Âşıklık geleneğinde mahlas almanın veya kullanmanın temelinin Türk kültürünün kökenlerinde ve ozan-baksı geleneğinde aranması gerektiği söylendiği gibi divan edebiyatı kaynaklı olduğunu söyleyen araştırmacılar da vardır. Divan edebiyatına da ozan-baksı geleneğinden geçmiş olması kuvvetle muhtemel olan bu geleneksel mahlas alma, kullanma ögesi İslamiyet’ten önce de Türk şairleri arasında vardır. Ayrıca Divan edebiyatı ve Âşık edebiyatı 17. yüzyılda yakınlaşmış ve birbirini etkiler duruma gelmiştir. Âşık edebiyatı teşekkülünden 17. yüzyıla gelinceye kadar birçok temsilci yetiştirmiş ve bu temsilciler mahlas kullanmışlardır.

“İslamiyet’in kabulünden sonraki metinlerde, Türk şairleri şiirlerinde ad ve mahlaslarını kullanırlar. İslamiyet’ten önceki dönemde yaşayan Pratyaya Srı, Kamala Ananta Srı, Sılıg Tigin gibi şairler de mahlas kullanmıştır.”(Kaya, 1994:84). “Yusuf Has Hacib ve Edip’le başlayan bu gelenek Ahmet Yesevi ve Hakim Süleyman Ata ile devam etmiştir. 13. ve 14. yüzyıllardan sonra mahlas alma geleneği sistemleşmiştir.”(Yazıcı,1992:40)

Âşıklığın geleneksel motiflerinden biri de bâde içme ve rüya motifidir. Âşıklar, rüya neticesinde sade kişilikten sanatçı kişiliğe geçerek sanatlarını icra etmişlerdir. Âşık edebiyatında rüya motifinin temelleri Şamanlığa giriş merasimlerine, ozan-baksı geleneğinin ilk dönemlerine kadar uzanmaktadır.

Bade, âşık edebiyatında illa ki şarap gibi alkollü içki anlamına gelmez; başka bir meşrubat da olabilir. Bazı âşıkların rüyalarında badenin yerini, bir eşya veya yiyecek bir şey de alabilir. Bu motifte asıl olan şey sade kişilikten sanatçı kişiliğe geçiş ve bu ruh hâlinin değişimidir.

“Âşık Edebiyatı geleneği içinde sade kişilikten sanatçı kişiliğe geçişte önemli role ve fonksiyona sahip olan rüya motifi, Orta Asya Türk kültüründe

yer alan Şamanlığa giriş dönemlerinin İslâmiyet ve Osmanlı kültürü adı altında sembolleşerek rüya motifine dönüşmesiyle ortaya çıkmıştır.”(Artun, 2001:69). “Âşık Edebiyatının temsilcileri için rüya motifi bir hareket ve başlangıç noktasıdır. Âşıkların gerçek hayat hikâyelerini incelediğimizde rüya görene kadar belli bir süre ya usta bir âşığın yanında çıraklık yaptıkları ya da âşık fasıllarının sık sık icra edildiği, halk hikâyelerinin anlatıldığı yerlerde yetiştiklerini görmekteyiz.”(Günay,1999:92). “Âşıkların mesleğe giriş törenleri, âşık olmak için seçilmeleri ile Şamanların mesleğe girmek için seçilmeleri ve mesleğe girme törenleri arasında sıkı bir benzerlik olması tabidir. Düşte, sanatçılık vergisine kavuşma, hatta âşk dolusu içme, Bahşılının, Akınların ve Manasçıların hayatında da görülüyor.”(Başgöz, 1986:28-29). “Âşığın şairlik gücünü ve yetkisini, düşünde kendisine pirinin sunduğu ‘aşk bâdesi’ni içmekle ve ‘ideal sevgili’nin hayalini görmekle kazandığına inanılır.”(Boratav, 2000:31). “Rüyayı gören kişi bir sevgiliye sahip olmanın yanında, Tanrı aşkına ulaşmak için gerekli bilgi, erkân ve usulleri, saz şâiri vasıflarını da rüyada kazanır. Âşık Edebiyatının temsilcileri bu rüya motifi ile sade kişilikten sanatçı kişiliğe geçmektedirler.”(Günay, 1999:94). “Âşık edebiyatındaki rüya motifi kompleks bir yapıya sahiptir. Şöyle ki, rüyasında bir güzele âşık olmakla beraber, âşıklığın vecibelerini de yine rüyasında öğrenir. Böylece sade kişilikten sanatçı kişiliğe geçer. Bu söylediğimiz bilhassa, rüyasında bade içerek âşıklık istidadı kazanma hadisesine bağlı olarak gerçekleşir.” (Kaya, 1994:62)

Rüya motifi bu kaynaklarından ve tarihin akışı içerisindeki şekillenmelerinden sonra, âşık edebiyatı içerisinde tekamüle uğrayarak sistemleşmiş bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Günay (2005:46), İlhan Başgöz’ün “Türk Halk Hikâyelerinde Rüya Motifi ve Şamanlığa Giriş” adlı makalesinden hareketle halk hikâyelerindeki rüya motifinin ortaya çıkışları ve muhtevaları bakımından aynı olduğunu ve bu rüya motifinin belli bir plânı olduğunu vurgulamıştır. Bu plana göre:

“a. Bu rüyaların hepsinde rüya manevî veya maddî bir sıkıntının ardından görülmektedir.

b. Rüya, büyük sıkıntının ardından hemen görülmezse kahramanın sıkıntılarından kurtulmak üzere Tanrıya yalvarması sonucunda ortaya çıkmaktadır.

c. Örneklerin pek çoğunda rüya kutsal mevkilerde uyurken görülmektedir. Mezar ve pınarlar rüyaların en çok görüldüğü müşterek mevkilerdir.

d. Rüya kutsal bir kişi veya kişiler bazen bir genç kızın elinden kahramana aşk bâdesi sunarlar. Hızır-İlyas, üçler, kırklar, üç derviş, bir pir, sadece bir yaşlı adam veya yaşlı bir kadın rüyalarda yer alan kutsal kişilerdir. Kutsal kişilerin çeşitlilik göstermelerine rağmen rüyadaki rolleri hep aynıdır.

1. Kahramana bir veya üç bardak dolu (bâde) sunarlar veya kız ile oğlana birbirlerine sundururlar.

2. Kahramana çok güzel bir kız tanıttıktan sonra adını ve memleketini söylerler.

3. Şiirlerinde kullanacağı bir mahlas verirler.

4. Kahramanların ihtiyaçları olduğunda yardım edeceklerini belirtirler.

e. Kahraman kutsal kişinin elinden bâdeyi içtikten sonra vücudunu bir ateş sarar. Düşer bayılır, ağzından kanlı köpük gelir. Bu halde 3-6-7 gün kalır.

f. Herkes kahramanın deli olduğunu düşünürken yaşlı bir kadın veya erkek sazın teline dokunur.

g. Saz sesiyle kahraman gözlerini açar. Sazı eline alır, kendine verilen mahlasla irticalen şiirler söylemeye başlar. Böylece hem bâdeli hem de hak âşığı olur.”.

Günay (2005:131), mahiyetlerini göz önüne alarak rüyaları şöyle gruplandırmıştır:

“1. Kehanet bildiren veya bir teamül koyan kutsal nitelik taşıyan rüyalar. Bu tür rüyalarda açıkça ve doğrudan doğruya bir nasihat veya bir emir verilmektedir. Türk halk hikâye ve masallarında daha çok bu gruptan sözlü mesaj taşıyan rüyalara rastlanmaktadır.

2. Alegorik mesajlı rüyalar, bu tür rüyalarda tabir ve tefsirle anlaşılan şifreli bir dil kullanılmaktadır. Halk hikâyesi ve masallarda örnekleri mevcuttur.

3. Kompleks tabiatlı rüyalar, bunlarda olağanüstü anlayış ve tabiatüstü güç gerektiren olaylara işaret edilir. Özellikle masallarda rastlanılan bu tür rüyalarda bir problemin çözümü için gerekli çareler olağanüstü güçlerle elde edilir. Bir ejderhanın başının altındaki topraktan bir avuç alabilmek gibi.

4. Eğitici ve ders verici rüyalar, bazı hikâye ve masallarda rüya kıssadan hisse çıkarmağa sebep olduğu gibi ahlakî ve ananevî değerlere de işaret eder. Böyle rüyalar eğitici ve nasihat verici niteliğe sahiptir. Masal ve menkıbelerde örnekleri mevcuttur.

5. Âşık biyografileri etrafında teşekkül eden halk hikâyelerinde daima aynı şekilde ortaya çıkan rüyalar, âşık olacak kişinin zihnine kaydedilmiş bir örneğin (archetype) tekrarlanan şekilleridir. Bu tür rüyalar zihne ve ruha işlenmiş plâtonik bir mefhumla bağlı olarak şâirin gerçekleştirmek istediği bir mesaj taşırlar.

6. Hayal-rüya karışımı rüyalarda ise haber verme, ikaz etme gibi realist olaylara dayalı unsurlar yoktur. Bu rüyalar bütünüyle insanların hayallerini temsil ederler. Bu tür rüyalar daha çok fıkra türü örneklerinde karşımıza çıkmaktadır.”

Halk hikâyelerinden hareketle Asıl Tip kompleks rüya motifinin planını çıkaran Günay (2005:139), âşık biyografilerindeki örnekleri asıl tipin varyantları olarak değerlendirmiştir:

“Âşık hikâyelerinde ve âşık biyografilerinde hareketi sağlayan ve sade kişilikten sanatçı kişiliğe geçişte önemli rol oynayan kompleks rüya motiflerinin ortaya çıkışları, muhtevaları ve sonuçları ortak bir yapıya sahiptir. Bu ortak plan incelendiğinde âşık adaylarının aşk, sanat ve bilgiye dört safhada ulaştıkları görülür. Türk âşık edebiyatında tespit edilen Asıl Tip kompleks rüya motifinin planı şöyledir:

I. Hazırlık Devresi

a) Çocukluk ve gençlik çağının şartları

b) Karşılaşılan maddi veya manevi bir sıkıntı

c) Bir sıkıntı veya bir dilekle uykuya dalış. Uyunan yerler, kutsal sayılan mevkiler olabildiği gibi ıssız ve uzak, kahramanın korku ve yalnızlık duyduğu herhangi bir yer de olabilir.

II. Rüya

Bu rüya çok kere uyku ile uyanıklık arasında, görenlerde gerçek duygusu bırakan canlı bir rüyadır.

- a) Kutsal kişilerle kutsal sayılan bir yerde karşılaşma.
- b) Pir elinden bade içme.
- c) Sevgilinin kendisi ile veya resmi ile karşılaşma.
- d) Kahramana pirler, bilmesi gereken bilgileri öğretirler.
- e) Kahramana bir mahlas verilerek deyiş söylenmesi istenir.

Rüyalarda bu unsurların sırası her zaman aynı değildir. Bazen biri diğerinin önüne geçebilir ayrıca badeyi pir yerine sevgili sunabilir.

III. Uyanış

a) Kahraman kendi kendine uyanır, ilk fırsatta eline geçen bir saz ile başından geçenleri anlatır.

b) Kahraman bir süre (3, 6, 7, 20, 40 gün) baygın yatar ve ağzından burnundan kanlı köpükler gelir. Ehl-i dil bir kişinin sazının tellerine dokunması ile uyanır.

c) Kendi kendine uyanır ama bakışları, hali, tavrı bir acıdır. Dünya ile ilgisi kalmamış gibidir. Herkes deli olduğunu kabul ederken halden anlayan bir kişi sazının tellerine dokunarak, âşık adayının çözülmesini sağlar.

IV. İlk Deyiş

Rüyada âşıklığa ulaşan kişilerin uyandıkları zaman söyledikleri ilk deyişleri gördükleri rüyanın tasviridir. Bu ilk deyişlerde âşık başından geçenleri naklettiği gibi ilk tapşırmasını da bu ilk deyişin sonunda yapar.”

Âşık Murat Özdemir’in mahlas alması da bir rüya neticesinde olmuştur. Âşık, rüyasında Hz. Hüseyin elinden dolu içmiş ve Edna mahlasını ‘Hakikat şehrinde’ almıştır. Âşığın mahlas alma şiiri üç ayrı şiirden oluşmaktadır. Âşık rüyasını ve mahlas almasını şu şekilde anlatıyor: *“Çocukluktan beri erken âşıklaştım dinledim ve örnek aldım. Devamlı serini toprak etmek anlamında Allah’a dua ederim. Bir gün beni Hz. Hüseyin’in cemine götürdüler. Rüya aleminde gördüklerimi şiir olarak dile getirdim. Birinci şiir lakabımı Edna olarak verişleri:*

Hakikat şehrine yolum uğradı.
 Destursuz giremen durun, dediler.
 Ciğerlerim pare pare doğradı.
 Buna sualini sorun, dediler.

Hüdaya kul diye dünyaya geldim.
 Muhammed Mustafa habibim bildim.
 Aliyel Murtaza'ya talib oldum.
 Nereye bağlıdır elin dediler.

İrahberim Hanif'oğlu yetirir.
 Tûrabi'nin huzuruna götürür.
 Mürşidim Kalender sağda oturur.
 Alın ileriye varın dediler.

Yer verdiler bir kenara oturduk.
 Himmet verdi hizmetimiz yetirdik.
 Şehitler Şahı'na dolu götürdük.
 Ednaya nasibin verin dediler.

Edna oldu lakabımız orada.
 Çok şükür göründük biz de sırada.
 Benliğimiz sermiş idik tûraba.
 Evvel aslın yerin budur dediler.

Edna Murat ayan eyleme sözü.
 Gün gibi parlıyor Tûrabi yüzü.
 Pirim lütfunuzdan ayırma bizi.
 Var dünyada biraz görün dediler.

Bu rüyaya kadar şiirlerimde mahlas olarak ismimi kullanırken rüyadan sonra Edna mahlasını kullanmaya başladım. Sonra ikinci şiiri söyledim.

İkinci şiir:

Cemalini gördüm salavat verdim.
Gören ayrılır mı böyle güzelden?
Ayağın tozuna yüzümü sürdüm.
Süren ayrılır mı böyle güzelden?

Yaradan halk etmiş veçhin nurundan.
Muhammed neslinden, Ali soyundan,
Hasan ile Hüseyin'in huyundan,
Eren ayrılır mı böyle güzelden?

Yüzünde okunur Yasini Taha.
Kaşlarında yazılıdır veddua.
Emsali cihana gelmemiş daha.
Bilen ayrılır mı böyle güzelden?

Ay mıdır gün müdür cemalin nuru?
Desinler Edna'nın bu imiş piri.
İşte imamlardan burada biri,
Seven ayrılır mı böyle güzelden?

Edna Murat sözlerimiz haklarız.
Gece gündüz gök eşiği yoklarız.
Divanda şefaath sizden bekleriz.
Ölen ayrılır mı böyle güzelden?

Aynı cemde üçle dediklerinde üçüncü şiir olarak şu şiiri söyledim:

Ehlibeyit güllerin,

Derdik elhamdülillah.
 Ulu canlara gönül,
 Verdik elhamdülillah.

Hu diyerek geleni,
 Helal kazanç yiyeni,
 Cemde Hakk'ı göreni,
 Gördük elhamdülillah.

El uzatma harama.
 Başka yerde arama.
 Pir merhemi yarama.
 Sürdük elhamdülillah.

Âşığın gülü solmaz.
 Yalvaran yolda kalmaz.
 Emekler zayi olmaz.
 Bildik elhamdülillah.

Edna Murat Veli'ye,
 Allahümme Salli'ye,
 Hak, Muhammed, Ali'ye,
 Erdik elhamdülillah.

Âşık Murat Özdemir, rüyasında söylediği bu şiirlerini uyanınca yazıya geçirmiştir. Âşığa, rüyasında mahlas alma şiiri olarak üç ayrı şiir söylemesinin nedeninin ne olabileceğini sorduk. Âşıkların ayin-i cemlerde Allah, Hz. Muhammed, Hz. Ali aşkına üç şiir okuduklarını ve çocukluğundan beri katıldığı bu ayinlerde üçlü şiir okumanın bir gelenek hâlinde sürdüğünü dile getirdi. Murat Özdemir'in rüyasında üç ayrı şiir söylemesinin bu geleneğin etkisiyle olduğu düşünülebilir.

Murat Özdemir'in rüyasını ve mahlas alma şiirlerini incelediğimizde, şiirlerdeki motifler bize ayin-i cemlerdeki ibadet safhalarını hatırlatmaktadır. Günay (2005:50) tarikata giriş merasimleri hakkında şöyle demektedir: "...Bu tarikatta aday bir süre tarikatın kıdemli bir üyesi nezaretinde hizmet görür, tarikata kabul edilmeden önce de bazı imtihanlardan geçirilir...Bütün kabul merasimlerinde olduğu gibi Aleviliğe giriş ayini de Alevilerin Hz. Muhammed'in, Ali'nin tarikata giriş merasiminin gerçekleşme şekli olarak kabul ettikleri ilk merasimin tekrarı şeklindedir...Şiirlerde bade ile ilgili ifadelerin kaynağının bu kabul merasimlerinden geldiğine şüphe yoktur. Sofi şairler ulu kişi olarak kabul ettikleri bir liderin elinden içilen 'bir bardak şarabı' azalığa kabul merasimlerini canlandırmaya işaret olarak kullanmaktadırlar. Hayali kabul merasimlerinin aksi, Türk sofi ve şairlerinin biyografik menkıbelerinde de mevcuttur."

Âşık Murat Özdemir'in köyü Özbek, Seyit Hacı Ali Türibi ocağına bağlıdır. Araştırmacı Haydar Teberoğlu'nun, Horasan Pirlerinden Seyit Hacı Ali Türibi'nin soy şeceresinin de yer aldığı eserini tanıtan makalede Kurdayıoğlu (2000) Türibi ile ilgili şu bilgileri aktarmaktadır: "S. Hacı Ali Turab-ı Velî, Peygamberimizin on yedinci göbekten torunu olup, Seyyid'dir. Hz. Ali'nin soyundan olup İmam Muhammed Bakır Hazretlerinin neslinden gelmektedir. Babası Seyyid Ahmed Hazretleri, annesi Zeynep Hatundur. S. H. Ali Turabi Horasan'ın bugün Türkistan sınırları içinde kalan Sayram kasabasında kendi el yazmasından Hicrî 551 Miladî 1173 yılında dünyaya geldiğini anlıyoruz. Bu gün Çankırı iline bağlı Şabanözü'nün Mart Köyü'nde 92 yaşında Hicrî 643 Miladî 1265 yılında Hakk'a yürümüştür. Anadolu'ya Kutbettin Haydar komutasındaki orduda sancaktar olarak; 32 yaşında geldiği tahmin ediliyor.

S. Hacı Ali Turab-ı Velî Anadolu'ya Hoca Ahmed Yesevî'nin sancakla (Bu sancağın alemi türbesindedir.) gönderdiği ilk Evliya'dır. Mart Köyü'nün kurucusu olan Turabi'nin kabri Mart Köyü'ndeki türbesindedir."

Seyit Hacı Ali Türibi'nin Türkistan'dan Anadolu'ya gelmesi, burada yerleşerek bu bölgenin Türkleşmesi ve İslâmlaşmasında büyük rolü vardır. Bu ocağa bağlı Özbek köyü âşıklarından Murat Özdemir, mahlas alma

şiiirinde, ayin-i cemlerde dede-talip söyleşmeleri esnasında geçen talip, rehber, pir, mürşid unsurlarını motif olarak işlemiştir. Bu motif hacca gittiğini anlattığı rüyasında tasvir ettiği ayin-i cemde de vardır: *“Hacı Bektaş-ı Veli efendimizin dergâhına vardık. O rüya esnasında Hacı Bektaş-ı Veli efendimiz hali hayatta idi, giyimi o günkü giyimdi. Ona niyaz ettikten sonra tüm dervişlerle görüştük. Akşam Hünkar efendimizin cemine gittik. On iki postlu cem evine girdik, halaka açıldı, meydana girdik. Tarikat namazından sonra bizi bir kenara oturttu. Bana kimin kulusun, dedi. Allah’ın kuluyum, dedim. Kimin ümmetisin, dedi. İki cihan serveri Muhammed Mustafa’nın ümmetiyim, dedim. Kimin talibisin, dedi. İmam Ali’nin talibiyim, dedim. Annenin adı ne, dedi. Hz. Havva, dedim. Babanın adı ne, dedi. Hz. Adem, dedim. Pirin kim, dedi. Seyid Hacı Ali Tûrabi, dedim. Mürşidin kim, dedi. Kalender Veli, dedim. Rehberin kim, dedi. Hanefioğlu, dedim. Ne oğlusun, dedi. Yol oğluyum, dedim. Dört kapı, kırk makamla nasılsın, dedi ve cevaplandırdım. Sonra kapının eşik ve sövelerini sordu. Üst eşik Muhammed Mustafa, alt eşik Fatıma-i Zehra’dır. Sağ İmam Hasan, sol İmam Hüseyin, kapının kendisi İmam Ali’dir dedim. Bundan sonra kapı eşiğine oturup basılmayacağını söyledi. Sabah gün ağarınca kadar cemde Hak muhabbeti ettik ve bize lütfü ihsan eyledi.”*

Âşık Murat Özdemir’in aşağıda verdiğimiz rüyası da onun sanatının, edebi şahsiyetinin zihni arka planının daha iyi değerlendirilebilmesi açısından önemlidir. Zira bu rüya, âşığın mahlas alma rüyasıyla birlikte değerlendirildiğinde, bize âşıklık geleneğinde rüyanın hüviyetini ve âşığın sanatçı kişiliğindeki etkilerini göstermektedir:

“2000 yılı hac mevsiminde gecekondumun önünde otururken hacca gitmek için hazırlık yapanları gördüm, hüznümlendim. Yarabbi beni de bu kataraya katsaydın, iki cihan serverinin ayak bastığı toprakları bir de ben görseydim, dedim. Gece uykuya yatınca, rüyamda hiç tanımadığım bir şahıs geldi. Haydi kalk, dedi. Kalktım, giyindim. Bu arada eşim Gülseren de uyandı ve bu adama, ey ağabey bu adam zararsız nereye götürüyorsun, dedi. Adam, kardeşim biz zarar verenlerden değiliz, dedi. Evden Allahısmarladık deyip çıktık. Hemen evin altından arabasına bindik. Emniyet sarayına gittik. Adam

bana ve kendisine pasaport çıkarttı. Oradan Suudi Arabistan elçiliğine giderek vize ve para değişimi yaptırdık. Sonra Aydınlıkevler'deki THY bürosuna vardık, biletlerimizi on altı gün sonraya aldık.

Hac yolculuğuna çıkmadan önce Ankara'nın Çubuk ilçesine gittik. Çubuk'tan bir koç kurban aldık. Özbek Köyü'ndeki türbeye tekbirleyip kestik. Köylüye yemek verdik, herkesle helalleştik. Ardından Mart Köyü'ne Türibi Dede'min kabrine gittik. Orada niyaz edip iki rekat namaz kıldıktan sonra Seyit Hacı Muradı türbesini ziyaret ettik. Çankırı Orta kazasının Avraderi köyünde Mehmed Abdal'ı, Çubuk'un Susuz köyünde Seyit Süleyman Dede'yi, Sele köyünde Kalender Veli'yi, Cücük köyündeki Hamdi Sultan'ı ziyaret ettikten sonra Ankara'ya dönüp Hacı Bayram Veli ve Hüseyin Gazi türbesini de ziyaret ettik. Daha sonra Elmadağ'dan Hasan Dede'ye vardık. Türbeyi ziyaret ve iki rekat namazdan sonra Atı Yörük Kulu Dede'yi de ziyaret ettik. Haydar-ı Sultan'dan sonra Hacı Bektaş-ı Veli efendimizin dergâhına vardık. O rüya esnasında Hacı Bektaş-ı Veli efendimiz hali hayatta idi, giyimi o günkü giyimdi. Ona niyaz ettikten sonra tüm dervişlerle görüştük. Akşam Hünkar efendimizin cemine gittik. On iki postlu cem evine girdik, halaka açıldı, meydana girdik. Tarikat namazından sonra bizi bir kenara oturttu. Bana kimin kulusun, dedi. Allah'ın kuluyum, dedim. Kimin ümmetisin, dedi. İki cihan serveri Muhammed Mustafa'nın ümmetiyim, dedim. Kimin talibisin, dedi. İmam Ali'nin talibiyim, dedim. Annenin adı ne, dedi. Hz. Havva, dedim. Babanın adı ne, dedi. Hz. Adem, dedim. Pirin kim, dedi. Seyid Hacı Ali Türibi, dedim. Mürşidin kim, dedi. Kalender Veli, dedim. Rehberin kim, dedi. Hanefioğlu, dedim. Ne oğlusun, dedi. Yol oğluyum, dedim. Dört kapı, kırk makamla nasılsın, dedi ve cevaplandırdım. Sonra kapının eşik ve sövelerini sordu. Üst eşik Muhammed Mustafa, alt eşik Fatıma-i Zehra'dır. Sağ İmam Hasan, sol İmam Hüseyin, kapının kendisi İmam Ali'dir dedim. Bundan sonra kapı eşiğine oturup basılmayacağını söyledi. Sabah gün ağarıncaya kadar cemde Hak muhabbeti ettik ve bize lütfü ihsan eyledi. Oradan sabah helalleşip ayrıldık.

Uçağa binmek üzere havaalanına yola çıktık. Uçağa bindik, uçağımız Necef'e indi. Akşamüzeri İmam Ali efendimizin kabrini ziyaret ettik. İki rekat

namaz kıldık. Daha sonra Kerbela'ya vardık. Kerbela vakasının olduğu dakika gibi tüm şehitleri gördüm. Beni götüren rehber yetmiş iki şehidin tek tek kim olduğunu bana anlattıktan sonra büyük bir üzüntüyle oradan ayrıldım. Ardından Hz. Hüseyin' in türbesine gittik. Türbe kapalı idi. Türbenin üzerinde boş bir beşik duruyordu. O beşiğin kimin olduğunu sorduğumda, Emreül Kays'ın kızı Rehap'tan doğan ve altı aylıkken Kerbela'da şehit edilen Abdullah'ın beşiği olduğunu söylediler.

Akşam bir yasavur gelip İmam Hüseyin'in bizi ibadete davet ettiğini söyledi, gittik. Bulunduğu yerde posta oturmuş ayakları yalın idi. Meydana girdik. Hünkar efendimizin sorduklarını o da sordu, cevapladık. İbadet ettik. Sabah altı otuzda kalktık, yemek yedik. Buradan Mekke-i Münevveriye'ye vardık. Hac vazifemizi gördük. Mina'ya da çıktık, şeytan da taşladık. Haccın son günü Peygamber'i ziyaret için Medine'ye de gittik. Sonraki sabah namazımızı Mekke'de kıldık, kurban almaya gittik. Yedi kişi bir deve kurban ettik.

Daha sonra hatırladığım bir tespihe müşteri oldum, on riyal dediler; param olmadığı için alamadım. Uçağa binerek memleketimize geldik. Biz de hacılığımızı yaratanın lütfü ihsanıyla bu şekilde yaptık. Rüyadan üç ay sonra rüyamda kurban kestiğimiz yedi kişiden birisi olan Seyit Sabur evlatlarından Cafer Doğan kunduracı dükkanına gelerek rüyamda beğenip alamadığım tespihi bana hediye etti. Bu rüya üzerine söylediğim şiir şudur:

Hak'tan himmet alıp işe koyulduk.
Üç günde pasaport aldık çok şükür.
Elçiliğe varıp orda sayıldık.
Sonunda vizeyi aldık çok şükür.

Hacı Bayram Veli, Baddal-ı Gazi,
Erenler bağında keskindir sözü.
Hasan Dede köyü güzeldir özü.
Orada bir niyaz kıldık çok şükür.

*Kulu Dede'me de niyaz eyledik.
Haydar-ı Sultan'ın yolun boyladık.
Muhabbet eyleyip kelam söyledik.
Aşkı niyazını aldık çok şükür.*

*Oradan yolumuz Hacı Bektaş'a,
Sözünü geçirir hem kara taş'a.
Nazenin yolunda padişah baş'a,
Bir gece ceminde olduk çok şükür.*

*Oradan gelince uçağa bindik.
Hak yolunda şimdi benliği sildik.
Buradan doğruca Necef'e indik.
Aşkın deryasına daldık çok şükür.*

*Oradan doğruca Kerbela çölü,
Ziyaret eyledik yetmiş üç gülü.
Orada sanmayın hür şehit ölü.
Şehitlere yüzler sürdük çok şükür.*

*Otobüse binip Mekke'ye vardık.
Orada cumanın farzını kıldık.
Sonunda Muhammed darına durduk.
Bakide Fatma'ya vardık çok şükür.*

*Mina'da şükürler namazı kıldık.
Şeytanı taşılayıp sineye vurduk.
Hacer Ana'mızın sırrına erdik.
Zemzemin gölünü gördük çok şükür.*

On altı günde tam eyledik tavafı.

Yardımcımız oldu orda Tûrabi.

Yaradan şad etti Edna Murat'ı.

Yeniden dünyaya geldik çok şükür."

Âşık edebiyatında geleneksel bir unsur olan rüya motifi Âşık Murat Özdemir'in âşıklığında da önemli bir yere sahiptir. "Şamanlığa giriş merasimleri milletimizin kolektif şuur altında muhafaza edilmiş, ozan-baksı edebiyat geleneğinin İslamiyet içinde âşık edebiyatı geleneği hâline dönüşmesi sırasında rüya şeklinde ortaya çıkmıştır. İslamiyetin kutsal kişilerin görüldüğü rüyalara verdiği değerin tesiri ile bu rüyalar toplum tarafından takdirle kabul edilmiştir."(Günay,2005:133). Türk edebiyatının başlangıcından beri olgunlaşarak günümüze gelen bu gelenek yüzyılımızda da varlığını sürdürmektedir.

1.5.2. Ailesindeki Âşıklar

Murat Özdemir'in köyünden, bildiği âşıklar şunlardır: Âşık Hasan, Âşık Ali Tombak, Âşık Niyazi Aksoy, Âşık Sultan Demir.

Murat Özdemir'in ailesinde başka âşık yoktur. Kendi âşıklık vergisinin bir türbe adağı evlat olmasından mütevellit olduğunu düşünmektedir.

1.5.3. Usta Çırak İlişkisi

Murat Özdemir'in ustası Âşık Sultan'ın ustası yoktur. Âşık Edna Murat'ı yetiştirmiştir. Âşık Murat Özdemir Çubuk Demirci köyünden Ayhan Karasüleymanoğlu'na ve Amasya, Gümüşhacı kazası Kırca köyünden Bayram Zeytüllü'ye ustalık ettiğini belirtmektedir.

Murat Özdemir ile ustası Âşık Sultan aynı köydendir. 1953 yılında, Murat Özdemir ilkokulda okurken ustası ile tanışmıştır. Âşık Sultan ve diğer âşıklar, köyde muhtelif mekanlarda, toplantılarda, köy odasında şiirlerini söylerken Murat Özdemir'de de şiire karşı bir merak uyanmıştır. Âşıklar bu dinî, içtimai, edebî muhitlerde şiirlerini söylerken, şiirlerin okunması

esnasında Murat Özdemir birinci mısraları not etmekte, bu eserlerin kimin olduğunu anlayınca da şiirleri tamamlamak için âşıklerle görüşmektedir. Bir gün Âşık Sultan'ın kapısını çalıp “Ana, senin eserlerinin tamamını yazıya geçireceğim.” demiştir. Ondan sonra usta-çırak ilişkisi başlamış ve Murat Özdemir iki üç günde bir ustasının yanına gidip onun şiirlerini yazıya geçirmiştir. Âşık Sultan Demir okuma yazma bilmemektedir. Şiirlerini şifahen ve birçok ortamda irticalen söylemektedir. Murat Özdemir'in şiire karşı küçük yaştaki merakı Âşık Sultan'ın hoşuna gitmiş ve ona şefkatle yaklaşıp onu yetiştirmiştir. Bundan sonra Âşık Sultan'ın şiir söylediği ortamlara Murat Özdemir sıkça gitmiş, dinlediği şiirleri kaleme almış, bu sohbet ortamlarında bulunmuş ve şiirle ilgili soracaklarını sorup kendi şiirlerini olgunlaştırmıştır. Murat Özdemir ustasına saygısından ötürü ve “benliklenmemek” için kendisinin şiir yazdığını söylememiş ve önceleri usta malı satmıştır. Özdemir'in ustasına rahmet dilediği şiirini burada veriyoruz:

ÖĞRETTİ

Hak rahmet eylesin Garip Sultan'a
Rabbimize giden yolu öğretti.
Özüme öz kattı, üstadım bana.
Bülbül gibi öten dili öğretti.

Âdem'den, Havva'dan beri sayardı.
Hak içinse bir lokmadan doyardı.
Ehlibeytin kervanına uyardı.
Kırklar meclisinde hâli öğretti.

İrfan meclisinde sohbeta girmiş.
Kerbela Çölü'nde benliğin vermiş.
Türabi Sultan'ın lütfüne ermiş.
Erenler bağında gölü öğretti.

İkrar verip ikrarında durmayı,
Destur alıp has bahçeye girmeyi,
Seri başı Hak yoluna vermeyi,
Diri bedenleri ölü öğretti.

Türabi'ye açtırmıştır bendini.
Yaşar iken ölü saydı kendini.
Hak, Muhammed, Ali evlat virdini,
Şu Edna Murat'a sırrı öğretti. (301.şiiir)

1.5.4. Katıldığı Âşık Toplantıları, Programları ve Yarışmaları

Murat Özdemir, öncelikle şiirinin temellerini, köyündeki dini-içtimai ortamlarda bulunmak suretiyle oluşturmuştur. Şiirini etkileyen, üslubunun ana hatlarını çizen ve edebi bakış açısının kaburgasını oluşturan bu ortamlarda halen şiir söylemekte, dolayısıyla bu ortamların şiiri üzerindeki etkisi devam etmektedir. Ankara ve Çankırı illerinde değişik yörelerdeki ayin-i cemlere katılmış ve katılmaktadır.

Çeşitli televizyon ve radyolarda programlara katılmıştır. Flash TV'de, Çankaya TV'de; Ekin, Çankaya radyoda programlarda bulunmuştur. Kavaklıdere Türk–Amerikan Kültür Merkezi'nde ve Amasyalılar Lokali'nde düzenlenen âşık yarışmalarına katılmıştır.

Bir televizyon programında Âşık Hüseyin Çırakman ve Orhan Şahadoğlu ile program yapmışlar, bu programdan sonra Hüseyin Çırakman âşığın eserlerini küçümseyici bir tavır takınınca Murat Özdemir ona şu şiiri söylemiştir:

“Değirmenin kurup argın açmayan,
Ben âşığım diye yola çıkmasın.
Derdini un edip serden geçmeyen,
Saz çalıyom diye tele çıkmasın.

Su vurup çarkına taş dönmeyince,
 Buğday girip taşa un olmayınca,
 Erişmez menzile nefis ölmeyince.
 Bülbülüm diyerek güle çıkmasın.

Edna Murat oldu özünü yuyan.
 Benliğini tanı gafletten uyan.
 Ellerin malına benimdir diyen,
 Köyden kasabadan ile çıkmasın.

Murat Özdemir çeşitli yöresel toplantılara, açılışlara katılmış ve halen katılmakta şiirlerini söylemektedir.

1.5.5. Âşık Murat Özdemir Hakkında Yapılan Yayınlar

Haydar Teberoğlu'nun Seyid Hacı Ali Turabı Velayetnamesi adlı eserinde yirmi iki şiiri, Seyid Mehmet Abdal Velayetnamesi adlı eserde on şiiri, Seyid Kalender Veli Velayetnamesi adlı eserde on iki şiiri yayımlanmıştır.

Gazi Üniversitesi Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi'nde üç şiiri yayımlanmıştır. Yöresel Aydos dergisinde âşığı tanıtıcı makale yayımlanmıştır.

II. BÖLÜM

ÂŞIK MURAT ÖZDEMİR'İN EDEBÎ ŞAHSİYETİ

2.1. ŞİİRLERİN ŞEKİL ÖZELLİKLERİ

2.1.1. Şiirlerde Ölçü ve Duraklar

Hece ölçüsü, Türk halk şiirinde dizelerdeki hece sayılarının eşitliğine dayalı ölçü sistemidir. Türkçenin yapısına uygun olan bu ölçü sisteminde heceler parmakla da sayılabildiği için parmak ölçüsü olarak da adlandırılmıştır. Bu sistem, sözlü başlayan Türk şiirinde şiirlerin akılda kalmasını kolaylaştırmıştır. Türk edebiyatının yazılı ilk ürünlerinden olan Göktürk Yazıtları'nın, nesir olmasına rağmen, şiirsel özellikler taşıdığından hece ölçüsüne uyan bölümleri vardır ve hatta Türkolog Steblava, Korş Türk dilinin bu özelliğinden hareketle yazıtlardaki ahenkli nesir parçalarını Türk şiirinin ilk nazım parçalarından saymış, Fuat Köprülü de bu görüşe katılmıştır(Tekin, 1986:3-4). Kaşgarlı Mahmud'un Divanü Lugati't Türk adlı eserindeki Türk şiiri örnekleri de hece ölçüsüyle yazılmışlardır.

Hece ölçüsünde kalıbı, dizelerdeki hecelerin sayısı belirler. Bir dizede bölümlerin okuma sırasında hafifçe durularak vurgulanan yerlerine "durak" denir. Hece ölçüsünde kalıplar 2'li'den başlayarak 20'lilere kadar gider. Mutluay, (1977:28) Türk edebiyatında en azı beş, en çoğu 19 hece tutarında dizelere uygulanmış kalıplara rastlanabildiğini söylemektedir. Halk şiirinde, İkiliden altılıya kadar olan kalıplar tekerleme, atasözü, bilmece gibi ürünlerin şiirsel parçalarında uyumu sağlamak için kullanılır. Âşık Edebiyatı nazım şekillerinde kullanılan Ölçü ve duraklar, 4+3=7; 4+4=8, 5+3=8; 4+4+3=11, 6+5=11 biçimindedir. Bunların dışında yedi hecelilerde 5+2, sekiz hecelilerde 6+2, on bir hecelilerde 8+3, 7+4 biçiminde de durak kullanılabileceği dile getirilmekle birlikte bunlarda tam bir kesinlik söz konusu değildir. 7'li ölçü daha çok mani türünde, 8'li kalıp semai, varsağı, destan ve türkülerde, 11'li ölçü ise başta koşma ve destan olmak üzere âşık ve tekke edebiyatı nazım

şekillerinde kullanılmıştır. 14'lü hece ölçüsü ise daha çok tekke şiirinde görülür.

Âşık Murat Özdemir'in incelediğimiz 312 şiirinden 6 tanesi 7'li, 68 tanesi 8'li, 237 tanesi 11'li, bir tanesi de 12'li hece ölçüsüyle yazılmıştır. Âşık Özdemir, hece ölçüsünü başarıyla kullanmıştır. Âşığın ölçüsüz yazdığı şiiri yoktur; ölçüsü tutmayacak dizelerde kelimelerin, genellikle yöresel, değişik söylenişlerini kullanarak, kısaltmalar yaparak, belirtme hâl ekini düşürerek hece sayısını eşitlemiştir. Bunlara birkaç örnek verelim:

Önek1:

...

Murat bakış etti tarihte düne.

Nöbetinde asla düşünme hile.

Paşadan erine **selamım** söyle.

Teskereyi eline kap da öyle gel. (5.şiir)

Örnekle2:

...

Cahil iken bilmez olduk **kıymetin**.

Çoluğun çocuğun çektik **zahmetin**.

Üzerine olsun Hakk'ın rahmetin.

Meğer sensiz hayat zindan imiş yâr. (227.şiir)

Örnekle3:

...

Dünyanın nimeti bende bir karar.

Yalnız yaşanmıyor **ömüre** zarar.

Edna Murat garip eşini arar.

Melül mahzun bakışından belliydi. (235.şiir)

Şiirlerde ölçü uygunluğunu sağlamak için bazı kelimelerin kullanımı şöyledir: ayıbını> aybın, yaralarını> yaraların, rehber> ırhber, Anadolu>

Anadol, ne olursun> n'olursun, rızık> ırızık, seksen> sekizen, seçelim> seçek, hasret> hasiret, şimdiden> şimden, istiyorum> istiyom...

Âşık, 233 şiiri 6+5, üç şiiri 4+4+3, 62 şiiri 4+4, altı şiiri 4+3, üç şiiri 5+3, bir şiiri 6+6 duraklı olarak yazmıştır. Bazı şiirlerde değişik duraklar kullanılmıştır; çok az şiir de serbest duraklıdır. Kimi şiirlerde birkaç dize, birkaç dörtlük farklı durakla yazılmışsa, biz bu şiirlerde şiire hakim olan durağı kabul ettik; yine az sayıda farklı durakları olan ayaklı ve kavuştaklı şiirlerde, ahengi tüm şiirde ortak olarak sağlayan dizeler bunlar olduğundan, ayaklı, kavuştaklı dizenin durağını kabul ettik. Duraksız ve serbest duraklı şiirlerden birkaçını şöyle örneklendirebiliriz:

Örnek1:

SEVDİĞİNİ ALMAYINCA

Gül budamaya / başlanır. (5+3)

Meyve dikene / aşlanır. (5+3)

Yiğit güzelden / hoşlanır. (5+3)

Yoksul olup / kalmayınca, (4+4)

Gülleri sabahtan açar. (?)

Kokusun etrafa saçar. (?)

Yiğit kendisinden geçer. (?)

İstediğin /olmayınca, (4+4)

Keklik gibi / seken ister. (4+4)

Ahu gibi / bakan ister. (4+4)

Saçın tel tel / döken ister. (4+4)

Gözü gönlü / kanmayınca, (4+4)

Güzel sevenler / çürümez. (5+3)

Gönlüm güzelden / farimez. (5+3)

Her güzel bana / yaramaz. (5+3)

Huyu güzel / olmayınca, (4+4)

Murat güzele / bakılır. (5+3)
 Ömrü ardından / sökülür. (5+3)
 Genç yaşta beli / bükülür. (5+3)
 Sevdiğini / almayınca, (4+4), (164.şiiir)

Örnek2:

OLURSA

Sessizlik dünyamda yeter. (?)
 Dilden anlayan / olursa, (5+3)
 Buram buram / sevgi tüter.(4+4)
 Gülden anlayan / olursa, (5+3)

Mücadele / başaretle. (4+4)
 Anlaşırız / işaretle. (4+4)
 Hayat boyu / cesaretle, (4+4)
 Halden anlayan / olursa, (5+3)

Murat ne var / bu âlemde. (4+4)
 Sevinç, keder / ve elemde,(4+4)
 Geri kalmayız / ilimde, (5+3)
 Yoldan anlayan / olursa. (5+3), (252.şiiir)

Örnek3:

BU SENE

Esti mart rüzgârı / kökten devirdi. (6+5)
 Göremedim / ilkbaharı / bu sene. (4+4+3)
 Nisanımı / zemheriye / çevirdi. (4+4+3)
 Göremedim / ilkbaharı / bu sene. (4+4+3)

Karlar erimeden / ayazlar esti. (6+5)
 Güneşi bekledim / bulutlar kesti. (6+5)
 Suçum ne idi ki / yâr bana küstü. (6+5)
 Göremedim / ilkbaharı / bu sene. (4+4+3)

Kırk senelik yuvam / birden yıkıldı.	(6+5)
Yüreğim yanıyor / canım sıkıldı.	(6+5)
Gülseren'im gidip / kabre tıkıldı.	(6+5)
Göremedim / ilkbaharı / bu sene.	(4+4+3)
Unutamam / kalp evimde / serdesin.	(4+4+3)
Her saniye / her dakika / bendesin.	(4+4+3)
Biliyorum / gelinmez bir / yerdesin.	(4+4+3)
Göremedim / ilkbaharı / bu sene.	(4+4+3)
Kurtulurum / bir gün olur / bu handan.	(4+4+3)
Doyup usanmadım / sevdiğim senden.	(6+5)
Ayrılacak / Edna Murat / can tenden.	(4+4+3)
Göremedim / ilkbaharı / bu sene.	(4+4+3), (102.şiiir)

2.1.2. Şiirlerin Kafiye Yapısı

Uyak Şiirde dize sonlarındaki ses benzerliğidir. Uyakta ses açısından benzeşen sözcüklerin anlam bakımından farklı olmaları gerekir. Şiirde ses benzerliği yoluyla uyum sağlamak ve genellikle okuru etkilemek amacıyla kullanılan uyak, sözlü edebiyat ürünlerinde hatırlamayı ve ezberi kolaylaştıran bir ögedir. Ses benzerliğinin niteliğine göre uyaklar çeşitli türlere ayrılır. Yalnızca bir ünsüzün benzeştiği uyaklara "yarım uyak" denir. En az bir hecedeki ünlü ve ünsüzün benzediği uyaklara "tam uyak" adı verilir. Birden fazla hece arasındaki ses benzerliği ise "zengin uyak"tır. Bir kelimenin bir başka kelime içerisinde yer alarak ses benzerliği kurması "tunç uyak" olarak adlandırılır. Dizeler arasında aynı anlamlı veya görevli ek ve sözcüklerin kullanımı sonucu "redif" ortaya çıkar; sesteş kelimeler arasındaki ses benzerliğine "cinas" denir.

Aksan (1999:173), uyak konusu üzerinde duran araştırmacılardan Köprülü'den, Türklerin kopuzla çalıp söylenen ilk şiirlerinin hece ölçüsünde olduğunu, çoğunlukla dört dizeden kurulan dörtlüklerde ilk üç dizenin

birbiriyle, dördüncünün de bütün dörtlüklerle uyak oluşturduğunu aktarmaktadır.

Âşıklar, daha çok yarım, tam uyak ve redif kullanmışlardır. Alptekin de (2003), âşıkların büyük çoğunluğunun yarım ve tam kafiye sıklıkla kullandıklarını söylemektedir. “Saz şairlerinin şiirleri ve anonim ürünler bir bütün olarak incelendiğinde, genel olarak halk şiirimizde uyak anlayışının ve uygulanmasının Divan şiirinin ve sonraki dönemlerdeki Türk şiirinin uyak bulma konusundaki katı tutumuna uzak kaldığını kabul etmek gerek. Bizim görüşümüze göre, bir bakıma halk ozanları şiiri tekdüzelikten kurtarmış, dinleyen/okuyanı bir ölçüde ‘uyak bekleme’ tutumundan sıyrarak daha değişik, çeşitli ses benzerlik ve yakınlıklarına götürmüştür. Bunlarda elbette, anonim ürünlerin ozanlarının kültür düzeylerinin de payı vardır. Ancak, çoğunlukla yarım uyaktan yararlanan bu ozanlarda öteki uyak çeşitleri de görülmektedir.” (Aksan, 1999:174).

Âşık Murat Özdemir de şiirlerinde yoğunluklu olarak yarım ve tam kafiye kullanmıştır. Âşık, özellikle tahkiyeli ve nasihate dayalı şiirlerinde düşünceyi özgür bırakmak, anlatımın sınırlarını genişletmek için yarım uyak kullanmıştır. Yarım uyağın ahengi sağlayamadığı, düşüncenin şiir ahenginin önüne geçtiği noktalarda nakarat, tekrarlar, ayak ve rediflere başvurulduğu görülür. Şiirlerin çoğunda ek veya sözcük redif kullanılmıştır. Şiirin bütününde aynı uyak türünün kullanımı yaygın değildir. Yani aynı şiirde, bir dörtlükte yarım uyak kullanılmışsa diğer dörtlükte tam veya zengin uyak kullanıldığı görülebilir. Uyak olmayan şiirlerde, dörtlüklerde yoğun olarak redif kullanılmıştır. Âşık, uyakla ilgili tüm biçim unsurlarına hakim olmamakla birlikte uyak; serpmeye, serbest ayak vb. şekle bağlı terimlerden bazılarını bilmektedir. Âşığın şiirlerindeki uyakla ilgili bazı hususiyetleri örneklendirelim:

a) Yarım Kafiye: Dize sonlarındaki tek ses benzerliğine dayalı kafiye çeşididir.

Örnek1:

...

Kimi doğar kimi ölür.
 Arayan özünde bulur.
 Kazancın dünyada kalır.
 Bunu sana demedim mi?(269.şiiir)
 ...

Örnek2:

...
 Ben doğmadan ırzgımı verensin.
 Dünyayı halk edip bina kuransın.
 Çağırmadan dört köşeyi görensın.
 Mürvet didarından ayırma bizi.(56.şiiir)
 ...

Örnek3:

...
 Bor boraksı işleyip de satsaydık.
 Fakir fukaranın elin tutsaydık.
 Uygarlığın menziline yetseydik.
 Yoksulluğa isyan eden aşığım.(117.şiiir)
 ...

b) Tam Kafiye: Dize sonlarındaki çift ses benzerliğine dayanan kafiye çeşididir.

Örnek1:

...
 İşsiz iş arıyor ekmek peşinde.
 Kuzgun fırsat kollar leş üleşinde.
 Âşık yenik düşmüş aşk güreşinde.
 Sevginin saygının adı kalmamış.(118.şiiir)
 ...

Örnek2:

...

Edna Murat dünya yalan.

Benim halim Hakk'a ayan.

Her şeyini etmiş talan.

İki körpe yavru için.(254.şiiir)

...

Örnek3:

...

Bahçelerin layık olur şanına.

Askerlerin koştı geldi hanına.

Edna Murat bir gün gelir yanına.

Allı gelin, sefa geldin demedin.(307.şiiir)

c) Zengin Kafiye: Üç veya üçten fazla ses benzerliğine dayalı kafiye çeşididir. En az üç ses benzerliği olmalıdır. Yarım ve tam kafiyeyle oranla, âşık bu kafiye çeşidini daha az kullanmıştır.

Örnek1:

...

Ulaştırın bu**cak**lara.

Emziğinde ku**cak**lara,

Her hanede o**cak**lara,

Türküleri seslendirin.(3.şiiir)

...

Örnek2:

...

Yüce dağda du**man**lara,

Savrulacak har**man**lara,

Karışırım um**man**lara,

Kaptırma sellere beni.(154.şiiir)

...

Örnek3:

...

Hafta altı gündür, geldik pazara.

Uğradık mı yoksa bizler nazara?

Konmadan gel Edna Murat mezara.

Gelmez oldun bizden yana bu sıra.(190.şiiir)

...

ç) Tunç Kafiye: Dörtlükte bir dize sonundaki kelimenin bir diğer mısra sonundaki kelimenin içerisinde kullanılmasıyla oluşturulan uyak biçimidir. Âşığın şiirlerinde bu uyak biçimi de az kullanılmıştır.

Örnek1:

...

Başlarını kesip terkiye **alan**,

İmamlar neslidir, söylemez **yalan**.

Konstantine'yi de telaşa **salan**,

Türk'ün er kişisi Battalı Gazi.(40.şiiir)

...

Örnek2:

...

Yolu yok, suyu yok, yolları çamur.

Maaşlar yetmiyor, geçiyor **ömür**.

İthal diye verir katkılı **kömür**.

Kül olmuşuz kor görülen bizleriz.(111.şiiir)

...

Örnek3:

...

Şu Edna Murat'tan budur nasihat.

Cehalet fikrini kaldır çöpe **at**.

Baharda yemyeşil bütün tabiat,

Yaşamda gidecek yola layık ol.(309.şiiir)

...

d) Cinas ve Redif: Sesteş kelimelerin dize sonlarında kafiye oluşturmasına cinaslı uyak diyoruz; bu uyak biçimi edebî sanat oluşturur. Âşığın şiirlerinde bu tarz uyağa tesadüf edemedik.

Redif, mısra sonlarında aynı kelime, kelime gurubu ve eklerin tekrarı sonucu oluşur. Murat Özdemir'in hemen tüm şiirlerinde ek veya sözcük redif kullanılmıştır.

Örnek 1:

...

Altı asır önce göç **eylemişler**.

Burada kalmaya karar ver**mişler**.

Şimdiki Özbek'in yerin seç**mişler**.

Beğenip burayı yurt **eylemişler**.(133.şiir)

...

Örnek2:

...

Eller bu halıma güldük**ten sonra**,

Düzenim bozulmuş oldu**ktan sonra**,

Garip bülbul gibi kaldı**ktan sonra**,

Çiçekli bahçeler gül senin olsun.(179.şiir)

...

Örnek3:

...

Gözüm yaşlarına ark **eyleseydin**.

Şu benim sevgimi fark **eyleseydin**.

Gururu, kibiri terk **eyleseydin**.

Sarsaydın sinene yâr beni beni.(228.şiir)

...

e) Nakarat (Kavuştak): Şiirlerde dördlüklerin sonunda tekrarlanan mısra veya mısralardır. İlk dördlüğün ikinci ve dördüncü dizeleriyle, diğer dördlüklerin son mısralarının tekrar edilmesiyle de oluşturulabilir. Şiir, nakarat bölümlerinde ifade edilen duygu ve düşünce etrafında gelişir. Nakarat, halk

şiiirinde bağlama veya kavuştak diye adlandırılır. Âşık Murat Özdemir, şiiirlerinden 88'inde kavuştak kullanmıştır.

Örnek1:

NE OLURSUN?

Var oluşu incelersen,

Âşık olmaz ne olursun?

Kudretini dinler isen,

Âşık olmaz ne olursun?

Uçsuz bucaksız çölleri,

Ormanları o gölleri,

Türlü türlüdür dilleri.

Âşık olmaz ne olursun?

Kudretinden sual olmaz.

Ahmakları ilham almaz.

İzinsiz yaşam bulunmaz.

Âşık olmaz ne olursun?

Kâinatı seyredersen,

Sırlar ayan fark edersen,

Doğru râha meyledersen,

Âşık olmaz ne olursun?

Yerde karınca var etmiş.

Mayasına sevgi katmış.

İsteyeni ilim tutmuş.

Âşık olmaz ne olursun? (13.şiiir)

Örnek2:

BU SIRA

Güzel şahım ayırma sen sıradan.

Gelmez oldun bizden yana bu sıra.

Kavuştursun gül yüzüne Yaradan.

Gelmez oldun bizden yana bu sıra.

Sağlığın mı bozuk sorun mu vardır?

Bağım viran oldu, güllerim hârdır.

Özleminiz bana ölümden zordur.

Gelmez oldun bizden yana bu sıra.

Hafta altı gündür, geldik pazara.

Uğradık mı yoksa bizler nazara?

Konmadan gel Edna Murat mezara.

Gelmez oldun bizden yana bu sıra. (190.şiiir)

Örnek3:

ÂŞIK ASLAN'A

Amasya'dan acı haber duyuldu.

Ahbapların hepsi yola koyuldu.

Senin kısmet gurbet ele verildi.

Allah'ım rahmet et Âşık Aslan'a.

Ocak doksan dokuz yirmi altısı,

Şu sinemin yandı gitti ortası.

Kaderimin böyle olmak hatası.

Allah'ım rahmet et Âşık Aslan'a.

Hamdullah Seyid'i ziyaret etmiş.

Sonra Suluova yolunu tutmuş.

Azrail peşinden orada yetmiş.

Allah'ım rahmet et Âşık Aslan'a.

Ehlibeyti zikir etmiş diline.

O güzel sazını almış eline.

Bizler ne diyelim Senem geline.

Allah'ım rahmet et Âşık Aslan'a.

Yansın da derdime gül canım yansın.

Ben kanmadım ona topraklar kansın.

Gelen ahbabların namazın kılsın.

Allah'ım rahmet et Âşık Aslan'a.

Her yörede vardı âşığın üzü.

Cemde belli olur Aslan'ın yeri.

İşte bundan sonra hep yanar yâri.

Allah'ım rahmet et Âşık Aslan'a.

Arzuladı Amasya'yı gezecek.

Gurbet elde nazını kim düzecek.

Destanını Edna Murat yazacak.

Allah'ım rahmet et Âşık Aslan'a. (312.şiiir)

f) Ayak: Âşık tarzı şiirde birinci dörtlüğün ikinci ve dördüncü dizesi ile tüm dörtlülerin son dizesinin aynı kelime ve eklerle kurulmasıdır. Kavuşmakta olduğu gibi ayak da âşığın çok kullandığı şekil hususiyetlerindendir. Şiirlerde 8 tane ekle kurulan; 168 tane, sözcükle kurulan ayak vardır.

Örnek1:

GARİP GARİP

Evin barkın Kara Senem,

Döktü anam **garip garip.**

Baba diye kime dönem.

Çöktü sinem **garip garip.**

Her tarafta belli yerin.
 Ulaştı acı haberin.
 Torunların, oğlun, gelin,
 İçin çekti **garip garip**.

Evine figân kuruldu.
 Konu komşular derildi.
 Bacına haber verildi.
 Ağlar şimdi **garip garip**.

Sağlığını bekler idim.
 Gelenleri dekler idim.
 Allah'a duacı idim.
 Babam göçtü **garip garip**.

Murat'ın beli kırıldı.
 Mevta salası verildi.
 Sitemli taşlar vuruldu.
 İçim ağlar **garip garip**. (261.şiiir)

Örnek2:

SIRAMIZ BİZİM

Küçük yavrulardan ayrı düşeli,
 İki gözüm görmez oldu şişeli.
 Hasret çeken gönül olmaz neşeli.
 Her geçen gün uzar aramız **bizim**.

Yakup gibi ben hasretlik çekerim.
 Yusuf gibi göz yaşlarım dökerim.
 Eyüp gibi tatlı candan bıkarım
 El değmeden azar yaramız **bizim**.

Murat kaderiyle durmaz dövüşür.

Bu dünyaya gelen gider savuşur.

Ayrılanlar elbet bir gün kavuşur.

Acep ne gün gelir sıramız **bizim**. (278.şiiir)

Âşığın şiiirlerini uyak dizilişi bakımından incelediğimizde şu sonuçlara ulaştık:

abab/cccb/dddb...:	196 şiiir
aaab/cccb/dddb...:	87 şiiir
abcb/dddb/eeeb...:	21 şiiir
aaaa/bbba/ccca...:	3 şiiir
aaab/cccd/eeef...:	1 şiiir
aabb/cccb/dddb...:	1 şiiir
aaba/ccca/ddda/eeef/gggf:	1 şiiir
abbc/dddc/eeec...:	1 şiiir
abcd/eeef/(düzensiz):	1 şiiir

2.1.3. Şiiirlerin Nazım Şekilleri ve Türleri

Türk edebiyatında, âşık şiiiri nazım biçimleriyle ilgili yapılan birçok tasnif vardır. Halıcı (1992), bu konuda değerlendirmeler yapmış ve ana başlıklarıyla türler üzerinde durmuştur. Divan şiiirinde nazım biçimi şekilleri belirlidir. Bu kurallar hiç değişmez. Halk şiiirinin türlerini oluşturan koşma, semai, dudak değmez, destan ve türküler için nazım şekilleri açısından uygulanacak kurallar tam netlik kazanmamıştır. Pertev Naili Boratav'a göre halk şiiirimizdeki türleri biçimleriyle değil; ezgileri ve okunuşlarıyla birbirinden ayırabiliriz. Fuat Köprülü de, halk şiiirindeki türlerin arasındaki fark, kısmen şekillerinden ve daha ziyade bestelerinden ortaya çıkar, demektedir. İsmail Habip Sevük de, halk şiiiri türlerinin yalnız şekilleriyle değil, nağmeleri ve makamlarıyla ayrılır, derken aynı gerçeğe değinir. Hikmet İlaydın'ın Türk Edebiyatı'nda Nazım adlı eserinde vurguladığı gibi, halk şiiirinde tip olarak gerçekte iki tür vardır: mani ve koşma. Öteki türler yani türkü, semai, destan, varsağı, ilahi ve nefes ise bu iki tipin türevleridir.

Mani: Maniler tek dörtlükten oluşan ve kafiye düzeni değişik, bir bütünlük arz eden, içerdiği manayı veya verdiği mesajı dörtlük içinde tamamlayan, genellikle yedi heceli bir halk şiiri türüdür. Anonim halk şiiri içinde önemli bir yer bulmuştur. Manilerin çoğunlukla dört mısradan oluştuğunu söylemiştik. Bu tür manilerde birinci, ikinci ve dördüncü mısralar birbirleriyle kafiyeli, üçüncü mısra ise serbesttir.

Koşma: Aşık edebiyatında aşkı, acıları, üzüntüleri, özlemi, gurbeti, doğayla ilgili duygulanmaları anlatmak için en fazla koşma türünden yararlanılmıştır. Koşmalar genelde 11'li hece vezniyle, 6+5 ve 4+4+3 durak kalıbıyla yazılır. Dörtlükler ise 3 ila 5 arasında değişir. Son dörtlükte âşık kendi mahlasını mısralardan birine yerleştirir. Buna Tapşırma denir. On bir heceli olmak koşmanın en büyük özelliğidir. Duraklı kalıbıyla Türk dilinin güzelliğini şiire uygulayan saz şairleri, bu doku içinde duygularını daha kolay, daha güzel aktarabilmektedirler. Koşmalara uygulanan bestelerin etkinliği on bir heceli şiirler olması nedeniyle daha belirginleşir ve çekici olur. Koşmalar konularına göre güzelleme, ağıt, koçaklama, taşlama adlarını alır. Güzellemeler, aşk, sevgili, güzellik konularını işleyen; taşlamalar, bir kişiyi yeren ya da toplumun aksayan yanlarını eleştiren; koçaklamalar, coşkun ve yiğitçe bir söyleyişle kahramanlık ve savaşları işleyen; ağıtlar, bir kimsenin ölümünden duyulan acıyı işleyen şiirlerdir.

Varsağı: Güney Anadolu'da Maraş'tan Mersin'e kadar uzayan bölgede yaşayan Varsak Türklerinin kendilerine özgü bir ezgiyle söyledikleri türküdür. Varsağılarda yiğitçe seslenişler vardır. Bunu sağlamak için de "behey", "bre", "hey" gibi ünlemler kullanılır. Hece vezninin sekizli kalıbıyla yazılır. Ancak on birli olanlarına da rastlanabilir.

Destan: Türk Halk Edebiyatında destanlar uzun bir olayı hikaye etme, anlatma sanatıdır. Destan kelimesi Farsçadır. En uzun nazım biçimi olan destan hece vezninin genellikle on birli kalıbıyla yazılır. Bazı destanlarda dörtlük sayısının yüzü geçtiği görülmüştür. Destanlarda ele alınan olay

hikayeleştirilir. Öğretici ve gösterici olmaya çalışılır. Destanlar özel bir ezgiyle okunur.

Semai: Semailer halk şiiri içinde aruz vezniyle de yazılmıştır. Hece vezniyle yazılan semailer koşma tarzındadır. Saz şairleri aruzu da heceyi de denemişlerdir. Semaileri koşmadan ayıran özelliği hecenin sekizli kalıbıyla yazılmış olmasıdır. Dörtlük sayısı ise 3-5'tir. Konu olarak doğa, sevgi ve güzellik işlenir. Semailerin de ezgili olanları vardır.

Türkü: Kendine özgü ve değişik ezgilerle söylenen türkü zamanla anonimleşen bir nazım biçimidir. Türküler ana dörtlüklerle, onu izleyen nakaratlardan oluşur. Türkülerdeki dörtlüklere bent adı verilir. Nakaratlar, halk dilinde bağlama ve kavuştak olarak adlandırılır. Türküler hece vezninin her kalıbıyla söylenir. Yani hece sayısı itibarıyla bir sınırlama olmaz.

Dudak değmez(Lebdeğmez): Halk edebiyatında saz şairleri arasında atışmalar, taşlamalar yapılır. Bu karşılaşmalardan birisi de dudak değmezdir. Bu türde aşıklar söyleyecekleri dörtlüklerde dudak seslerinden b, f, m, p, v harflerini kullanamazlar. İki dudak arasına bir iğne konularak yapılan yarışmalı şiirlerdir.

Aruzlu Türler: Halk şiirinde kullanılan aruzlu türlerin adları şöyledir: divan, selis, semai, kalenderi, satranç ve vezn-i aher.

İncelemelerimiz esnasında yeri geldikçe türlerden yine bahsedeceğiz. Yukarıda da belirttiğimiz üzere halk şiirinde tür ve şekil konusunda tam bir netlik yoktur. Araştırmacılar farklı tasnifler ortaya koymuşlardır. Ama halk şiirinde asıl iki tür, mani ve koşma, olduğu; diğer türlerin bu asıl iki türe göre ortaya çıktıkları düşüncesi yaygınlık kazanmıştır. Türk halk şiirinde şekil ve tür konusunda ilk çalışmalardan olan Ahmet Talat Onay'ın Türk Halk Şiirlerinin Şekil ve Nev'i (1996) adlı eserde yazar, koşmayı murabbalar başlığı altında değerlendirir ve şarkı, musammat koşma, yedekli koşma, zincirli koşma, musammat zincirli koşma, zincirli yedekli musammat koşma,

Acem koşması, tecnis, dasitan gibi başlıklar altında inceler; aruzlu şekilleri de vezni ahar, satranç, gazel, selis, semai, divan, kalenderi biçiminde ayırır. Şekil ve tür hususunda bazı tasnifleri ele almak istiyoruz:

Erman Artun'un(2001:92) âşık şiirindeki biçim ve türlerle ilgili tasnifi şöyledir:

A. Nazım Biçimleri

a. Koşma

1) Yapıları Bakımından Koşma Çeşitleri

- 1- Düz Koşma
- 2- Ayaklı Koşma
- 3- Musammat Koşma
- 4- Musammat Ayaklı Koşma
- 5- Zincirbend Koşma
- 6- Zincirbend Ayaklı Koşma
- 7- Yedekli Koşma
- 8- Dedim-Dedi

2) Konuları Bakımından Koşma Çeşitleri

- 1- Güzelleme
- 2- Yiğitleme (Koçaklama)
- 3- Ağıt
- 4- Taşlama/Takılma
- 5- Öğütme
- 6- Yalanlama
- 7- Sicilleme
- 8- Kargışlama (Kara Alkış)
- 9- Alkışlama (Alkış Verme)
- 10- Salavatlama

3) Ezgileri Bakımından Koşma Çeşitleri

- a. Semâi
- b. Varsağı
- c. Destan

Konuları Bakımından Destanlar

1. Yaşnameler (Yaş Destanları)
2. Elifnameler
3. Şairnameler
4. Medednameler (Mürüvvetname-İstimdatname)
5. Savaş Destanları
6. Öğüt Destanları
7. Hapishane Destanları
8. Afet Destanları
9. Hayvan Destanları
10. Güldürücü Destanlar
11. Toplumsal Konulu Destanlar
12. Kaderden Yakınma Destanları
13. Davulcu Destanları
14. Bekçi Destanları
15. Meslek Destanları

B. Âşık Edebiyatında Heceli Şekiller

- a. Mânî
- b. Bayatî
- c. Tecnis
- d. Ciğalı Tecnis (Yedekli Koşma)
- e. Sicilleme (Şeki)
- f. Divan
- g. Murabba
- h. Muhammes
- ı. Müstezat
- i. Semâî
- j. Nefes
- k. Dübeyt

C. Âşık Edebiyatında Aruzlu Şekiller

1. Divan
 - a. Gazel Biçiminde Divan
 - b. Murabba Biçiminde Divan

2. Selis

- a. Gazel Şeklinde Selis
- b. Murabba Şeklinde Selis

3. Semaî

- a. Gazel Biçiminde Semaî
- b. Murabba Biçiminde Semaî
- c. Musammat Semaî
- d. Ayaklı Semaî

4. Kalenderî

5. Satranç

Cem Dilçin (1997) “Halk Şiiri Nazım Biçimleri ve Türleri” başlığı altında tasnifi şöyle yapmıştır:

I. Hece Ölçüsüyle Yazılan Halk Şiiri Nazım Biçimleri Ve Türleri

A. Anonim Halk Şiiri Nazım Biçimleri

- 1. Mânî
- 2. Türkü

B. Âşık Edebiyatı Nazım Biçimleri

- 1. Koşma
- 2. Destan
- 3. Semâî
- 4. Varsağı

C. Âşık Edebiyatı Nazım Türleri

- 1. Güzelleme
- 2. Taşlama
- 3. Koçaklama
- 4. Ağıt

Ç. Tekke Edebiyatı Nazım Türleri

- 1. İlâhi
- 2. Nefes
- 3. Nutuk
- 4. Devriye

5. Şathiyât-ı Sofiyâne

II. Aruz Ölçüsüyle Yazılan Halk Şiiri Nazım Biçimleri

1. Divan
2. Semâi
3. Kalenderî
4. Selis
5. Satranç
6. Vezn-i Âher

Dizdaroğlu'nun (1968:216) tasnifi şöyledir:

1.) Mânî

- a. Düz Mânî
- b. Kesik Mânî

2.) Koşma

1. Ezgilerine Göre Koşma Çeşitleri
2. Yapılarına Göre Koşma Çeşitleri
 - a. Düz Koşma
 - b. Yedekli Koşma
 - c. Musammat Koşma
 - ç. Ayaklı Koşma
 - d. Zincirbend Ayaklı Koşma
 - e. Zincirleme
 - f. Koşma-Şarkı

3.) Varsağı

4.) Semâi

5.) Destan

A. Divan Edebiyatında Destan

1. Aruz ölçüsüyle ve mesnevi biçiminde yazılmış dinî hikâyeler
2. Aruz ölçüsüyle ve mesnevi biçiminde yazılmış fikrî-tasavvufî eserler
3. Aruz ölçüsüyle ve mesnevi biçiminde yazılmış “aşkî hikâyeler”
4. Mensur öğüt kitapları
5. Manzum tarih kitapları

6. Mensur tarih kitapları

B. Halk Edebiyatında Destan

1. Dörtlük Sayısı Bakımından

2. Konu Bakımından

a. Savaş Destanları

b. Deprem, yangın, salgın gibi yıkım olaylarıyla ilgili destanlar

c. Eşkıyaların ya da çevrede ün salmış kişilerin serüvenlerini anlatan destanlar

ç. Güldürücü Destanlar

d. Toplumsal yergi, taşlama ya da eleştirme niteliğinde destanlar

e. Bekçi Destanları

f. Öğüt (Atasözü) Destanları

g. Yaş Destanları

ğ. Hayvan Destanları

h. Değişik Konulu Destanlar

3. Anlatım (Kompozisyon) Bakımından

4. Ezgileri Bakımından

Özkul Çobanoğlu'nun (2000) tasnifi şöyledir:

I. Biçim Bakımından

a. Kısa Biçimler

1. Koşma

2. Mânî

b. Uzun Biçim

1. Destan

II. Şekil Bakımından

a. Mânî

b. Koşma

III. Ezgi Bakımından

a. Ağıt Havaları

b. Güzelleme Havaları

c. Koçaklama Havaları

- ç. Taşlama Havaları
- d. Semaî Havası
- e. Varsağı Havası
- g. Diğer koşma ve destan havaları

IV. Âşık tarzı heceli türleri

A. Koşma Türü

- 1. Koçaklama Koşmalar
- 2. Güzelleme Koşmalar
- 3. Ağıt Koşmalar
- 4. Taşlama Koşmalar
- 5. Ezgi, şekil ve konuya bağlı diğer koşmalar

B. Destan Türü

- 1. Koçaklama Destanlar
- 2. Güzelleme Destanlar
- 3. Ağıt Destanlar
- 4. Taşlama Destanlar
- 5. Ezgi, şekil ve konuya bağlı diğer destanlar

C. Semaî Türü

- 1. Semaî (Heceli)
- 2. Semaî (Aruzlu)

D. Varsağı

Türkü

- 1. Ezgilerine Göre
- 2. Konularına Göre
- 3. Yapılarına Göre
 - a. Mânî Kıtalarından Kurulu Türküler
 - b. Dörtlüklerle Kurulu, Dördüncü Dizeleri Kavuştak Olan Türküler
 - c. Dörtlüklerle Kurulu Türküler
 - ç. Bentleri Dörtlük, Kavuştağı Tek Dize Olan Türküler
 - d. Bentleri Dörtlük, Kavuştağı İki Dizeli Olan Türküler
 - e. Bentleri Dörtlük, Kavuştağı Üçlük Olan Türküler
 - f. Bentleri de, Kavuştakları da Dörtlük Olan Türküler

- g. Bentleri Dörtlük, Kavuştakları Beşlik Olan Türküler
- ğ. Üçlüklerden Kurulu Türküler
- h. Bentleri Üçlük, Kavuştağı Tek Dizeli Türküler
- ı. Bentleri Üçlük, Kavuştakları İki Dizeli Türküler
- i. Bentleri de Kavuştakları da Üçlüklerle Kurulu Türküler
- j. Bentleri Üçlük, Kavuştakları Dörtlük Olan Türküler
- k. İki Dizeli Türküler
- l. Bentleri İki, Kavuştakları Bir Dizeli Türküler
- m. Bentleri de, Kavuştakları da İki Dizeli Türküler
- n. Bentleri İki, Kavuştakları Altı Dizeli Türküler

ARUZLU TÜRLER

1.Divan

2.Selîs

3.Semâi

- a.Gazel, Murabba, Muhammes, Müseddes Biçiminde Olanlar
- b.Musammat Semâi
- c.Ayaklı (Yedekli) Semâi

4. Kalenderî

- 1. Aruzun Özel Bir Kalıbı İle Gazel, Murabba, Muhammes, Müseddes Biçimlerinde Olanlar
- 2. Ayaklı (Yedekli) Kalenderî
- 3. Hece Ölçüsü Ve Dörtlük Biçiminde Kalenderî

5. Satranç

6. Vezn-i Âher

Sakaoğlu, âşık edebiyatının heceli şekillerini koşma başlığı altında değerlendirerek tasnifi şöyle yapmıştır:

I. Yapılarına Göre Koşma

A. Asıl Koşma

B. Kelime Oyunu İle Kurulan Koşmalar

- 1. Dedim-dedi'li Koşmalar
- 2. Tecnisler

3. Koşma şarkılar

4. Musammat Koşmalar

C. Ek Getirilerek Kurulan Koşmalar

1. Ayaklı Koşmalar

2. Yedekli Koşmalar

Ç. Kelime Taşırması İle Kurulan Koşmalar

1. Zincirbendler

2. Zincirlemeler

D. Karışık Kurulan Koşmalar

1. Zincirbend Ayaklı Koşmalar

2. Musammat Ayaklı Koşmalar

3. Musammat Zincirbend Koşmalar

4. Musammat Zincirleme Ayaklı Koşmalar

II. Konuları Bakımından Koşmalar

1. Güzelleme

2. Koçaklama

3. Taşlama

4. Ağıt

III. Ezgileri Bakımından Koşmalar

1. Varsağı

2. Semai

3. Destan

Öcal Oğuz (2001:18), tüm anonim halk şiiri, tekke şiiri, âşık şiiri mahsullerini halk şiiri başlığı altında değerlendirerek nazım şeklinin, bu üç tarz şiirde de mani, koşma, destan olduğunu söyler. Tasnifi şöyle yapar:

A. Nazım Şekilleri

1. Mâni

2. Koşma

3. Destan

B. Nazım Türleri

1. “Ezgi” Ağırlıklı Türler

- a. Türkü
- b. Varsağı
- c. Semaî
- ç. Koşma

2. “Konu” Ağırlıklı Türler

- a. Koçaklama
- b. Taşlama
- c. Güzelleme
- ç. Destan
- d. İlahî
- e. Devriye
- f. Nutuk
- g. Şathiyye

3. “Ezgi” ve “Konu” Ağırlığı Aynı Yoğunlukta Olan Türler

- a. Ninni
- b. Ağıt
- c. Mâni

Yukarıda da görüleceği üzere âşık şiirinde tür-şekil konusunda kesinleşmiş, ortak kabul gören bir sınıflandırma henüz yoktur. Edebiyat dünyası yeni belge ve bilgiler ışığında bu konuyu aydınlığa kavuşturacaktır kanaatindeyiz. Yukarıda bazı araştırmaların da kabul ettiğini belirttiğimiz, âşık şiirindeki nazım şekilleri konusunda, Günay (1999:5), halk şiirinde koşma ve mani olarak iki temel nazım şekli olduğunu dile getirmektedir. Bu düşünce etrafında birleşilmekle birlikte araştırma ve yorumlamalar devam etmektedir. Aynı zamanda şekil denince kafiye şeması, nazım birimi, vezin gibi dış özelliklerin; tür denince de konu, ezgi akla geldiği ve değerlendirmelerin buna göre yapıldığı görülmektedir.

Âşık Murat Özdemir, şiir yazarken öncelikle şu tür bir şiir yazacağım, diye şiire oturmadığını; konuya bağlı olarak, ilhama dayalı şiir yazdığını belirtmektedir. Şiir kendi biçim özelliklerini yazılma esnasında kendisi belirler, düşüncesindedir. Ona göre âşıklık doğuştan gelen, Allah vergisi bir yetenektir.

Şiir üzerinde çalışılarak yazılacak bir tür değildir, duygulanım sonucu hemen ortaya çıkar. Üzerinde çalışılan şiir artık eski şiir olamaz. Bu şekilde belki biçimsel olarak düzeltme yapabilirsiniz; ama manada eski duygunun kaybolduğu görülecektir, düşüncesindedir.

Özdemir, nazım türlerinden koşma, mani, semai, türkü, destan; nefes, deme, deyiş, duvazımam terimlerini bilmektedir. Bu kavramlardan bazılarını şu şekilde açıklamıştır:

Koşma: Güzellikleri, sevgiliyi anlatan 7, 8, 11'li heceyle yazılan Karacaoğlan tarzı şiirlerdir.

Destan: Uzun, genellikle etkileyici, üzüntü verici eserlerdir.

Nefes: Deyiş ve demeye göre kelime bakımından daha ağır tasavvuf şiirleridir.

Deme: Cemde tarikat üzerine söylenen şiirlerdir.

Deyiş: Cemde insanlara, bir kişiye hitaben de söylenebilen şiirlerdir. Cemde söylenmekle birlikte dini ve diğer konuları da kapsar. Genel olarak deme, nefes, duvazımam deyiş olarak adlandırılabilir.

Duvazımam: Cemde söylenen 12 imamın adının geçtiği şiirlerdir.

Âşık Murat Özdemir, şiirleri türlerinden ziyade konularına göre adlandırıyor. Şiirlerin söylendiği yere ve konularına göre, güzelleme, ağıt, koçaklama, taşlama, sefalama, mürüvetleme gibi adlar aldığını belirterek bu tabirlerle ilgili şu açıklamaları yapmıştır:

Güzelleme: Sevgiliyi, doğayı, meclisi, ortamı, güzellikleri övgü şiirleridir

Ağıt: Bir Ölüm üzerine duyulan acıyı anlatan şiirlerdir.

Koçaklama: Kahramanlıkları övme şiirleridir.

Taşlama: Bir kimseyi veya toplumu eleştiri şiirleridir.

Sefalama: Herhangi birini, bir dostu; genellikle misafiri metheden 'hoş geldin' şiirleridir.

Mürüvetleme: Sefalamayla aynı mahiyetteki şiirlerdir; yalnız mürüvetleme bir pîre, mürşide, seyit evladına söylenmektedir.

Âşığın, diğer türler, aruzlu şekiller hakkında herhangi bir malumatı yoktur. Murat Özdemir'in tüm şiirlerinde kullandığı nazım birimi dördüktür. Âşığın şiirlerini genel olarak koşma başlığı altında değerlendirebiliriz.

Koşmayla ilgili genel bilgiyi yukarıda vermiştik. Hecenin çoğunlukla 7, 8, 11'li kalıplarıyla yazılan, muhteva yönünden, aşk, doğa sevgisi, yiğitlik, yergi, acı, sosyal, siyasal vb. konuları işleyen nazım biçimidir. Nazım birimi dördlüktür. Dördlük sayısı 3-5 olarak ifade edilmekle birlikte, tam bir sınırlamadan söz edilemez. Kafiye şeması, abab/cccb/dddb/..., aaab/cccb/dddb..., abcb/dddb/eeeb...biçimindedir. Koşmayı araştırmacılar, yapı, konu, ezgi vb. bakımlardan tasnif ederek incelemişlerdir. Âşığın koşmaları yapı bakımından, düz (asıl), dedim-dedi ve koşma şarkı biçimlerine girmektedir. Şiirleriyle konuyu örneklendirelim:

Düz, asıl koşma olarak adlandırılan koşma âşığın yaygın olarak kullandığı biçimlerdenidir. Genellikle 8'li, 11'li heceyle yazılan, 4+4; 6+5; 4+4+3 durak kullanılan, 3-5 dördlükten oluşan koşma şeklindedir.

Örnek 1:

DİLBİR

Yükseklerden bakan dilber,
Sen aşağı inmez misin?
Sulu sepin akan dilber,
Usanıp da dinmez misin?

Bir gün olup uslanırsın.
Topraklara yaslanırsın.
Küflenirsin paslanırsın.
Hiç sözünden dönmez misin?

Varlığınız elinde kir.
Cümle âlemi eşit gör.
Seni beni yaradan bir,
Hakk'a yarar olmaz mısın?

Aslanlar güçlüdür, açtır.
 Dağlar ovaya muhtaçtır.
 Sevgi sana ihtiyaçtır.
 Bu pınardan kanmaz mısın?

Yüce dağlar karlı olur.
 Güzelleri yârlı olur.
 Sevenler efkârlı olur.
 Murat gibi yanmaz mısın? (155.şiiir)

Örnek2:

GİDİVER

Ümit verip beni terk edeceksen.
 Kalbime bir kurşun sık da gidiver.
 Gönül tarlasını herk edeceksen.
 Ölmüş de nazlı yâr yok de gidiver.

Hayal vadisine karlar yağdırma.
 Bu kalbime kötü imaj sığdırma.
 İstemezsen beni plan uydurma.
 Sevda kervanını çek de gidiver.

Endamına güzel boya hasretim.
 Huri melek olan soya hasretim.
 Çiçekler kuruyor, suya hasretim.
 Ellerinle bir su dök de gidiver.

Eğer çiçeklerim bir gün açarsa,
 Etrafına miski amber saçarsa,
 Yaşam yaylasından maral kaçarsa,
 Diktiğin gülleri sök de gidiver.

Allah'ım Murat'a sen yardım eyle.
 Gücenme ey güzel doğruyu söyle.
 Sevmiyorsan eğer naz etme böyle.
 Verdiğin sözlerden çık da gidiver.(167.şiiir)

Örnek3:

DOLANDI KOLLARIM BELİN ÜSTÜNE

Bu gün ben yârimin koynuna girdim.
 Saçların okşayıp hâlini sordum.
 Çiğdemler açılmış göğsünde gördüm.
 Başım koyup yattım kolun üstüne.

Gerdanda saçılmış sıra beni var.
 Miski amber kokar, esmer teni var.
 Gülün kıymetini gel sen bana sor.
 Bülbül gelir konar gülün üstüne.

Gözleri güneştir cemali kamer.
 Her âşık sevdiği güzeli över.
 Seven sevileni sıcacık sarar.
 Dolandı kollarım belin üstüne.

Sevip okşadıkça ince parmaklar,
 Tükenir hasretlik gider meraklar.
 Birbirine birleşince dudaklar,
 Hemen kaymak tutar dilin üstüne.

Murat'ım söylerim yâre kelamı.
 Ayda bir kerecik gelir selamı.
 En sonunda keder ile elemi,
 Yapıştırma felek bunun üstüne. (173.şiiir)

Koşma şarkıda, koşma hanelerinin son dizeleri aynen tekrar edilir. Bu tekrarlar, şiiri şarkı ve türküye benzetir. Âşığın yine çoğunlukta kullandığı şiir şekillerindendir.

Örnek1:

SANA YAKIŞIR

Endamıyla boyu ile huyuyla,
Ancak bu güzellik sana yakışır.
Elif gibi melek ile huriyle,
Ancak bu güzellik sana yakışır.

Yaradan özenmiş kaşları keman.
Bal ile yoğurmuş doğuran anan.
Bilmem ne gösterir gelecek zaman.
Ancak bu güzellik sana yakışır.

Kibarlığı tahsil edip almıştır.
On beşinde ay cemâli olmuştur.
Güllerin utançtan yüzü solmuştur.
Ancak bu güzellik sana yakışır.

Top top zülüflerin gerdanı döğer.
Hele bir gülüşü dünyayı değer.
Affet Edna Murat güzeli över.
Ancak bu güzellik sana yakışır.(174.şiir)

Zincirleme koşma, hane sonundaki kelimenin bir sonraki hane başında kullanılmasıdır. Şiirlerde bu şekil, bir şiirin bütününde şekil özelliği olarak kullanılmamıştır; ama iki dörtlük arasında görülebilir:

Örnek1:

BEN BEKLEYİ BEKLEYİ

Beklemekten harap oldum sevdiğim.

Yâr yolların ben bekleyi bekleyi.

Çürüyüp de tûrap oldum sevdiğim.

Yâr yolların ben **bekleyi bekleyi**.

Bekleyi bekleyi ben oldum helak.

Masum cemâlini sanırdım melek.

Dizler tutmaz oldu kollarım çolak.

Yâr yolları ben bekleyi bekleyi.(186.şiiir)

...

Dedim-dedi'li koşmalar, karşılıklı manzum konuşmalar biçiminde yazılmıştır. Bu şiirler soru-cevap şeklinde olanlar ile soru ve cevabı aynı dizede olanlar şeklinde ayrılır. Âşığın bu tür şiirleri çok azdır.

Örnek1:

...

Dünyada meşalem bana yak **dedi**.

Yaradan ihsanı burda çok **dedi**.

Yavrulara Allah için bak **dedi**.

O zaman derinden kaynadım geldim.

Dedim sefa ile geziyor sanma!

Koca dünya bana oldu dar amma,

Dedi süslü dünya sakın aldanma!

Dedim ki ben sana doymadım geldim.

Yat dedim burada huzurla diye,

Pirim yardım etsin hızırla diye,

Bana da bir mekân hazırla diye,

Edna Murat söze uymadım geldim.(304.şiiir)

Örnek2:

DEDİLER

Hakikat şehrine yolum uğradı.

Destursuz giremen durun **dediler**.

Ciğerlerim kebab edip doğradı.

Buna sualini sorun **dediler**. (soru)

Hüda'ya kul diye dünyaya geldim. (cevap)

Muhammed Mustafa habibim bildim.

Aliyel Murtaza'ya hem talip oldum.

Nereye bağlıdır elin **dediler**. (soru)

Irahberim Hanif oğlu yetirir (cevap)

Türabi'nin huzuruna götürür.

Mürşidim Kalender sağda oturur.

Alın içeriye varın **dediler**.

Şeriatta dış derimi yüzdüler.

Tarikatta ince elek süzdüler.

Marifette matahımız düzdüler.

Hakikatte biraz durun **dediler**.

Yer verdiler, bir kenara oturduk.

Himmet etti, hizmetimiz yetirdik.

Şehitler şahına dolu götürdük.

Ednaya nasibin verin **dediler**.

Edna oldu lakabımız orada.

Çok şükür göründük bizler sırada.

Benliğimiz sermiş idik türaba.

Evvel aslın yerin budur **dediler**.

Edna Murat ayan eyleme sözü.
 Ay gibi parlıyor pirimin yüzü.
 Şefaatten mahrum eyleme bizi.
 Var dünyada biraz görün **dediler.** (69.şiir)

Âşık Murat Özdemir, koşmanın güzelleme, koçaklama, taşlama, ağıt, destan türlerinde ve araştırmacılar tarafından tür, konu, ezgi yönünden değişik sınıflarda değerlendirdikleri semaî türünde şiirler yazmıştır.

Semaî, koşmanın sekizli kalıbıyla yazılır. Dörtlük sayısı 3-5 arasındadır; ancak beşten fazla dörtlükle yazıldığı da olur. Aşk, sevgi, doğal güzellikler gibi konuları işler. Güzellemelerden özel ezgisi ve ezgisinin kıvraklığıyla ayrılır.

Örnek 1:

DALIP GİTTİ

Sarı saçlı, ela gözlü,
 Şu gönlümü alıp gitti.
 Güler yüzlü, açık sözlü,
 Benliğimi çalıp gitti.

Sarı saçlı, beyaz tenli,
 Yanakları çifte benli,
 Beyaz bilek, tombul elli,
 Beni aşka salıp gitti.

Dur desem de duramıyom.
 Sırım ele diyemiyom.
 Yemek dahi yiyemiyom.
 Gözüm gönlüm dolup gitti.

Sallanışı bir gülüşü,
 Gözleri yaptı bu işi.
 Yok mu bu işin çıkışı?
 Murat derde dalıp gitti. (160.şiiir)

Örnek2:

NE GÜZELDİR

İlkbaharda mayıs ayı,
 Çiçek dalda ne güzeldir.
 Eşler birbirini bulmuş.
 Güzel kolda ne güzeldir.

Çiçekler her yeri bezer.
 Derelerden sular sızar.
 Geyik yavru ile gezer.
 Ceylan çölde ne güzeldir.

Gönül dağı, taşı gezer.
 Turnalar katarın düzer.
 Üveyikler öter ezel.
 Ördek gölde ne güzeldir.

Koyun, kuzu geziniyor.
 Güzel bağda süzülüyor.
 Koparınca bozuluyor.
 Güller dalda ne güzeldir.

Boyu fidan gibi çıkmış.
 Saçların omzuna dökmüş.
 Sevenlerin belin bükmüş.
 Kemer belde ne güzeldir.

Ağaçları hışır hışır,
Yalnız âşıkları üşür.
Murat aklın başın devşir,
Böylesi daha güzeldir.(244.şiiir)

Güzellemeler, doğa güzelliklerini ve aşk, sevgi, ayrılık gibi duyguları işleyen lirik şiirlerdir. Âşığın aşk, sevgili ve güzellik konuları başlığı altında değerlendirdiğimiz 99 şiiri vardır.

Örnek 1:

ŞÖYLE BİR GÜZEL

Sarı saçlarını salmış gerdana.
Kanarya sanmıştım şöyle bir güzel.
Sivri ayakkabı geldi meydana.
Kanarya sanmıştım şöyle bir güzel.

Kaşı ile gözün çokça boyanmış.
Yaşı gelmiş otuzlara dayanmış.
Dertlerini sinesine koyanmış.
Kanarya sanmıştım şöyle bir güzel.

Fidana benziyor, ince boyu var.
Bir melek misali olgun huyu var.
Göğsün yaylasında iki toyu var.
Kanarya sanmıştım şöyle bir güzel.

Yürüdükçe şavkı vurur meydana.
Gümüş kemer uymuş ince endama.
Sanki lalezarda gelmiş hengâma.
Kanarya sanmıştım şöyle bir güzel.

Görenlerin kaynatıyor kanını.
 Yaradanım nazik etmiş canını.
 Edna Murat anne katmış balını.
 Kanarya sanmıştım şöyle bir güzel. (172.şiiir)

Örnek2:

ÇİÇEKLER SİZİ

Nasıl mest ediyor çiçekler sizi.
 Kimi beyaz açar kimi kırmızı.
 Mevla'nın aşkına severim sizi.
 Dikeni var, yaprağı var, dalı var.

Akılsız çiğdemler kışın çıkarlar.
 Eser acı poyraz candan bıkarlar.
 Köylüler de yakasına takarlar.
 Kendine has kokusu var, yeri var.

Her birisi ayrı ayrı süslenmiş.
 Kimi sarı kayaya çıkıp gizlenmiş.
 Yüzün açıp sevdiğine seslenmiş.
 Her çiçeğin ayrı ayrı hali var.

Kimi utanır da açmaz yüzünü.
 Arı alır çiçeklerin özünü.
 Her aşık çekemez güzel nazını.
 Ayrı ayrı edası var, gülü var.

Kimi pembe açar kimi kırmızı.
 Seven sevdiğine gönderir bazı.
 Her mevsimde biri gösterir yüzü.
 Anlar isen her lisandan dili var.

Kimi tomurcuktur, kimisi yetmiş.
 Biri mahşerece boynunu bükmüş.
 Birisi var, bir devire hükmetmiş.
 Sayar isen yetmiş iki kolu var.

Kimi has bahçede kimi dağdadır.
 Kimi susuz kalmış, ahu zardadır.
 Kimi bir saksıda kimi eldedir.
 Her renginden ayrı ayrı donu var.

Murat çiçekleri methedip gider.
 Kimi siyah açmış, yas edip gider.
 Bülbül hasret kalmış, ah edip gider.
 Papatya, kuşkonmaz, hanımeli var. (284.şiiir)

Koçaklama coşkunun, yiğitçe bir üslûpla savaş, dövüş ve kahramanlıkları
 işleyen şiirlerdir.

Örnek 1:

BATTAL GAZİ

Malatya şehrinin serdarı olan,
 Hüseyin Gazi oğlu Battal Gazi,
 Müminin İslam'ın yarasın saran,
 Bizans'ı bıkırtıran Battalı Gazi.

Bizans askerinden ahtını alan,
 Tayfur'un toprağın eyledi talan.
 Hüseyin Gazi'nin kanını alan,
 Gaziler serdarı Battalı Gazi.

Anadol toprağın eyledi vatan,
 Atılan gülleyi havada tutan,

El aman diyene imdada yeten,
İslam'ın sancağı Battalı Gazi.

Başlarını kesip terkiye alan,
İmamlar neslidir, söylemez yalan.
Konstantine'yi de telaşa salan,
Türk'ün er kişisi Battalı Gazi.

Edna Murat methin eyliyor sizi.
Türbene varınca sürüyor yüzü.
Hakk'ın divanında unutma bizi.
Ehlibeyit nesli Battalı Gazi. (40.şiir)

Taşlama, bir kişiyi yermek, toplumun aksayan yönlerini eleştirmek amacıyla yazılan şiirlerdir. Âşık, kişisel ve toplumsal taşlamalar yazmıştır. Sosyal, dinî-tasavvufi konulu şiirlerinde ve kişisel duyguları işleyen şiirlerinde taşlama türü vardır. Âşık, toplumdaki haksızlıkları, gerilikleri, ekonomik sorunları; ilimden ayrılan düşünceleri ele almış ve eleştirmiştir.

Örnek1:

NE GEREK VAR
Hele gel meydana âşık.
Aklımı etme garışık.
Âdem'den geldik, gardaşık.
Yoklamaya ne gerek var.

Biri toprak, üçü deniz,
Biz yedinci nesildeniz.
Hem Güruhu Naci'deniz.
Saklamaya ne gerek var.

Yaratılmış her ne varsa,
 Cahiller gönlünü yorsa,
 Âlemi bir gözle görse,
 Paklamaya ne gerek var.

Âşıkları aşka düşer.
 Piri olmayanlar şaşar.
 Yaratılan kuluz beşer.
 Haklamaya ne gerek var.

Edna Murat diyor kulum.
 Kelamı derceder dilim.
 Tûrabi'ye bağlı elim.
 Aklamaya ne gerek var. (21.şiiir)

Örnek2:

HOCAM

Hak ile bir hak olmuşuz.
 Ne sorarsın bize hocam?
 Fark edip özde bulmuşuz.
 Ne sorarsın bize hocam?

Kimi baba kimi derviş,
 Tûrabi'den himmet ermiş.
 Özbek Türbesi de vermiş.
 Ne sorarsın bize hocam?

Lütf eyledi bize Ulu.
 Onundur özdeki dolu.
 Aranızda gezen ölü,
 Ne sorarsın bize hocam?

Özümüz biz bilmemizdir.
 Kin, kibiri silmemizdir.
 Bu kaçınıcı gelmemizdir.
 Ne sorarsın bize hocam?

Onundur söylenen sözü.
 Her nesnede odor özü.
 Edna Murat'taki gözü,
 Ne sorarsın bize hocam? (30.şiiir)

Örnek3:

BAŞIMIZA GELENE BAK

Nazar ettim sağa sola.
 Giden azdır doğru yola.
 Fakir düşer kötü hale.
 Bu duruma gülene bak.

İtimat kalmayıp gider.
 Namus çoğunu terk eder.
 Durmaz dili küfür eder.
 Başımıza gelene bak.

Kıymet kalmadı parada.
 Tefeci çoğaldı arada.
 Ne alırsan dur sırada.
 Şu asırda olana bak.

Cani yurdumuz bölüyor.
 Millete tuzak kuruyor.
 Gençler birbirin vuruyor.
 Nice güller solana bak.

Murat düşün kendi halin.
 Kısalt biraz uzun dilin.
 Gecem zindan kara günüm.
 Hiç uğruna gidene bak. (106.şiir)

Örnek4:

NE OLDUM

Mutfakta yemeklik, ekmek kalmadı.
 Cebimde beş lira bulamaz oldum.
 Çok bekledim, amma huzur gelmedi.
 Vatandaş perişan gülemez oldum.

Her ne geldi ise yokluktan geldi.
 Ulusum ağladı, ne zaman güldü.
 Benzin derdi, mazot derdi de yoldu.
 Doğduğum köyüme gidemez oldum.

Ne tarafa gitsen herkes işsizdir.
 Akarsularımız sonsuz uçsuzdur.
 Yapı briketten temel taşsızdır.
 Ağır bir fabrika göremez oldum.

Para alıp Avrupa'ya borçlanman.
 Sömürür vatani sakın aldanman.
 Türkiye'ye yardım ediyor sanman.
 Gerçek dostumuzu göremez oldum.

Murat milletimin derdi içimde.
 Boyalı basında başka biçimde.
 Çaresizlik fukaralık içinde,
 Kendim ne haldeyim bilemez oldum. (123.şiir)

Örnek5:

KÖYE MUHTARI

Öğretmen, imamı, köylü bir olduk.

Seçmek için bizim köye muhtarı,

Arayı arayı bir keli bulduk.

Seçmek için bizim köye muhtarı,

Şu benim köyümde ikilik olmaz.

Ayırt kayırt eden fazla yaşamaz.

Babası kılıyor beş vakit namaz.

Seçek, dedik bizim köye muhtarı.

Araştırdık o muhtarın soyunu.

Anladık ki yiyiciymiş huyunu.

Zenginler, ağalar köye dayı mı?

Seçmeseydik o adamı muhtarı.

Komşulara cezasını yazdılar.

Birkaç kişi hilesini sezdiler.

Fakir fukarayı bulup ezdiler.

Seçmeseydik o adamı muhtarı.

Satar mobilyayı, alır pirinci.

Üyelerin hepsi kendisi gibi,

Uyutur bizleri, yapar işini.

Seçmeseydik o adamı muhtarı.

Koperatif diye temeli attı.

Toplanan paranın üstüne yattı.

Bir sürü araba şoförü tuttu.

Böyle etti bizim köyün muhtarı.

Ceza yazmaz zengin ile sövene.
 Kul olduk biz kara saban dövene.
 Muhtaç kaldı köylü acı soğana.
 Zengin oldu bizim köyün muhtarı.

Sahtekâr, hırsız muhtar etmeyek.
 Eski yanlışlığa yine gitmeyek.
 İnsan seçek, zenginleri seçmeyek.
 Çalışanı seçek köye muhtarı.

Murat söyle dünya sana da kalmaz.
 Fakirin hakkını yiyenler onmaz.
 Sahtekâr hırsızdan hiç hayır gelmez.
 Dürüst seçek bizim köye muhtarı. (124.şiiir)

Örnek6:

BİLLAHİ

Sevdiğim bir kere kırdın gönlümü.
 Dönüp de yüzüne bakmam billahi.
 Taa can evinden vurdun gönlümü.
 İnan ki sözümünden çıkmam billahi.

Güneş olsan bana doğma istemem.
 Rüzgâr olsan tene değme istemem.
 Bulut gibi kaşın eğme istemem.
 Gül olsan da alıp takmam billahi.

Murat'ı beyhude yorma boşuna.
 İster devlet kuşu konsun başına.
 Kendimi kaptırmam meşakkatine.
 Giremen gönlüme sokmam billahi. (185.şiiir)

Örnek7:

ÇIKMASIN

Değirmenin kurup argın açmayan,
Ben aşığım diye yola çıkmasın.
Derdini un edip serden geçmeyen.
Saz çalarım diye tele çıkmasın.

Su vurup çarkına taş dönmeyince,
Buğday girip taşa un olmayınca,
Erişmez menzile nefis ölmeyince.
Bülbülüm diyerek güle çıkmasın.

Edna murat oldu özünü yuyan.
Benliğini tanı gafletten uyan.
Ellerin malına benimdir diyen.
Köyden kasabadan ile çıkmasın. (283.şiiir)

Âşık şiirinde kargışlama (Artun, 2001:100), karşımızdaki kişinin türlü nedenlerle kötülüğünü isteyerek söylenen koşma türüdür. Âşık Murat Özdemir'in kişisel taşlamalar olarak da değerlendirebileceğimiz bu şiirlerinden birkaçını örneklendirelim:

Örnek1:

BEDDUA

Sevdiceğim bana dost demez isen,
Söylemez lal olsun dilin sevdiğim.
Benden başkasına gönül verirsen,
İnşallah kırılır kolun sevdiğim.

Yazın kışın senin derdin bitmesin.
Yaren fazla olsun, merhem yetmesin.
Kötürüm ol, sağın solun tutmasın.
Hem de çolak olsun elin sevdiğim.

Ağrı gelsin, bütün dişin dökülsün.
 Halin yaman olsun, sağın dökülsün.
 Kendin kocamadan iki bükülsün,
 Kamburlara dönsün belin sevdiğim.

Eğer kurtarmazsan beni yanmadan,
 Vaden yetsin dileğine kanmadan,
 Cenazeni defnetsinler yumadan,
 Bir hınzıra dönsün ln sevdiğim.

Ağzından, burnundan kanlar akarak,
 Mell mahzun dört yanına bakarak,
 Yürüyesin düşüp düşüp kalkarak,
 Sırata uğrasın yolun sevdiğim.

Bu garip Murat'ı düşürme zara.
 Bedduamı alma sen kaşı kara.
 Sıratın geçerken acharsa yara,
 O zaman cürmünü bulun sevdiğim. (216.şiiir)

rnek2:

GİDER

Evliyalar şahı adlı kitabı,
 Zatın birisi benden aldı da gider.
 Getirip de bana geri vermedi.
 Sandım kütüphane hepsi de gider.

Alıp vermeyenin namusu var mı?
 Bilmem mezhebi geniş mi dar mı?
 Alırken kolay da verirken zor mu?
 Kulağı duyar da çekilip gider.

Çağırdığı pirden hayır bulmasın.
 Zikrettiği şahtan dilek almasın.
 Dilerim ki zürriyeti gelmesin.
 Sakalı diline ekilip gider.

Lal olsun dilleri okuyamasın.
 Hakikat libasın dokuyamasın.
 İrfan meclisinde şakıyamasın.
 Dili boğazına tıkılıp gider.

O da ehlibeyti sevendir hazer.
 Murat efkârlandı deyişi yazar.
 Mahşer günü kurulunca pazar.
 Herkesin emeli dökülüp gider. (290.şiiir)

Ağıt bir kimsenin ölümü üzerine duyulan acıları anlatmak için söylenen şiirlerdir. Ağıtta, ölümden duyulan üzüntü ve acının yanında ölenin iyilikleri de anlatılır. Âşığın bu türde de şiirleri vardır, eşinin ölümü üzerine yazdığı ağıtlar çoğunluktadır.

Örnek 1:

BU SENE

Esti mart rüzgârı kökten devirdi.
 Göremedim ilkbaharı bu sene.
 Nisanımı zemheriye çevirdi.
 Göremedim ilkbaharı bu sene.

Karlar erimeden ayazlar esti.
 Güneşi bekledim, bulutlar kesti.
 Suçum ne idi ki yâr bana küstü.
 Göremedim ilkbaharı bu sene.

Kırk senelik yuvam birden yıkıldı.
 Yüreğim yanıyor, canım sıkıldı.
 Gülseren'im gidip kabre tıkıldı.
 Göremedim ilkbaharı bu sene.

Unutamam kalp evimde serdesin.
 Her saniye her dakika bendesin.
 Biliyorum, gelinmez bir yerdesin.
 Göremedim ilkbaharı bu sene.

Kurtulurum bir gün olur bu handan.
 Doyup usanmadım sevdiğim senden.
 Ayrılacak Edna Murat can tenden.
 Göremedim ilkbaharı bu sene. (293.şiiir)

Örnek2:

SEÇTİN Mİ?

Dünyadan göçeli sekiz ay oldu.
 Bu bayramda gelemedim küstün mü?
 Yaşlı eşin boynu bükülmüş kaldı.
 Yareli gönderdim bana küstün mü?

Sebze, katık ne bulduysan yiyordun.
 Siparişim getir, haşlık diyordun.
 Emeğimin sonun aldım, diyordun.
 Selamı sabahı benden kestin mi?

Maziye bakınca seni görürüm.
 Aklıma düşünce hemen eririm.
 Elimden gelseydi ömrüm veririm.
 Gönül koyup gelmez yola düştün mü?

Rabbim seni darda bunda koymasın.
 Bize zulüm yapan karnı doymasın.
 Sürünsünler pislik ile oynasın.
 Sıratı, nizamı uçup geçtin mi?

Bilmem ki yerini kimler tutacak?
 Gün olup bu toprak bizi yutacak.
 Edna Murat sol yanına yatacak.
 Ehlibeyt'in katarını seçtin mi? (294.şiiir)

Örnek3:

KIZIMA HABER

Ananın yanına uğrayıp geldim.
 Benliğim öldürüp doğrayıp geldim.
 Kendine dualar eyleyip geldim.
 Allah'a emanet eyleyip geldim.

O kara toprağa sırtını vermiş.
 Yaşarken bizlere daim sipermiş.
 Ömürü tükenmiş mezara girmiş.
 Bir daha yanına uğrayıp geldim.

Dünyada meşalem bana yak dedi.
 Yaradan ihsanı burda çok dedi.
 Yavrulara Allah için bak dedi.
 O zaman derinden kaynadım geldim.

Dedim sefa ile geziyor sanma!
 Koca dünya bana oldu dar amma,
 Dedi süslü dünya sakın aldanma!
 Dedim ki ben sana doymadım geldim.

Yat dedim burada huzurla diye,
 Pirim yardım etsin hızırla diye,
 Bana da bir mekân hazırla diye,
 Edna Murat söze uymadım geldim. (304.şiiir)

Örnek4:

PERİŞAN

Hüseyin göçmüştü fani dünyadan.
 Gördüm yaraları hâli perişan.
 Nefes ile canı gitmiş bünyeden
 Raporu yazanın eli perişan.

Konu komşu dizilmişler yollara.
 Acı haber tez ulaşır illere.
 Yârin amaneti o yavrulara.
 Kefenin biçenin eli perişan.

Sokakları alamadı mehmanı.
 Zalim felek hiç koymamış dermanı.
 Ani ecel geldi Hakk'ın fermanı.
 Bağlı harap olmuş gülü perişan.

Hoca başlamadan besmele çekti.
 Seven ahbapları gözyaşı döktü.
 Felek acımadı genç yaşta çöktü.
 Özbekli yas tutar evi perişen.

Kefenleyip el üstünde götürdük.
 Namazında fatihasin yetirdik.
 Göktepe'nin bir ucuna yatırdık.
 Şu Edna Murat'ın hali perişan. (305.şiiir)

Örnek5:

GİTTİ

Haberini aldım Haydar Hoca'mın.
Şu sinemi bir köz yakıp da gitti.
İlmin ışığıyla meclis ışırdı.
Kuyruklu yıldızdı, akıp da gitti.

Ben ilim almaya kime varayım?
Gerçek hakikati kimden alayım?
Elden gelmez idi yaren sarayım.
Bir ulu kervandı çekip de gitti.

Bir ulu çınardı eğilmez gibi.
Bitmezdi kaynağı çevirgen gibi.
Suları kesilmiş değirmen gibi,
Argımı bendimi yıkıp da gitti.

İlmiyle amildi ne olsa biraz.
Oğluna bırakmış ilminden miras.
Yas edecek Âşık Sultan da biraz.
Şu Özbek Köyü'ne bakıp da gitti.

Dünya malı elde olsa ne eyle?
Temelden kuruluş âdeti böyle.
Âşık Ali Niyazi'ye selamım söyle.
Sağların kıymeti deyip de gitti.

Resulü Ekrem şefahatin kılsın.
Hacı Türibi de yarasın sarsın.
Duyan ehlibeyt Fatiha sunsun.
Murat gözyaşların döküp de gitti. (311.şiiir)

Destan, Koşma biçiminin en uzun türüdür. Destanlar savaş, deprem, salgın hastalık vb. bir olay etrafında yazılır. Genellikle 4-120 (Artın, 2001:101) dördlük arasında, hecenin 7, 8, 11 kalıplarıyla yazılır. Destanları, araştırmacılar konu bakımından kendi içinde ayırırlar: savaş, deprem, yangın, ölüm, salgın hastalık, hayvan destanları...

Örnek 1:

KADINLARIMIZ

Kadınlık Havva'dan kaldı.
Adem'in sırdaşı oldu.
Bütün millet ondan geldi
Bu tarihi bilinmezmiş.

Ses verince ellerinde,
Tatlı sözler dillerinde,
Şu dünyanın her yerinde,
Onsuz nesil üremezmiş.

Kadındır hepsin arıtan,
Nice gözyaşı kurutan,
Bizim neslimiz yürüten,
Eşsiz huzur olmaz imiş. (105.şiiir)

...

Örnek2:

ÂŞIK ASLAN'A

Amasya'dan acı haber duyuldu.
Ahbapların hepsi yola koyuldu.
Senin kısmet gurbet ele verildi.
Allah'ım rahmet et Âşık Aslan'a.

Ocak doksan dokuz yirmi altısı,
Şu sinemin yandı gitti ortası.

Kaderimin böyle olmak hatası.
Allah'ım rahmet et Âşık Aslan'a.

Hamdullah Seyid'i ziyaret etmiş.
Sonra Suluova yolunu tutmuş.
Azrail peşinden orada yetmiş.
Allah'ım rahmet et Âşık Aslan'a.

Ehlibeyti zikir etmiş diline.
O güzel sazını almış eline.
Bizler ne diyelim Senem geline.
Allah'ım rahmet et Âşık Aslan'a.

Yansın da derdime gül canım yansın.
Ben kanmadım ona topraklar kansın.
Gelen ahbabların namazın kılsın.
Allah'ım rahmet et Âşık Aslan'a.

Her yörede vardı âşığın ünü.
Cemde belli olur Aslan'ın yeri.
İşte bundan sonra hep yanar yâri.
Allah'ım rahmet et Âşık Aslan'a.

Arzuladı Amasya'yı gezecek.
Gurbet elde nazını kim düzecek.
Destanını Edna Murat yazacak.
Allah'ım rahmet et Âşık Aslan'a. (312.şiiir)

Türk Halk Edebiyatı içerisinde Alevi-Bektaşî şiir mahsulleri çeşitli şekillerde isimlendirilmiştir. Nefes için Onay (1996:246), Bektaşî tekkelerinde, ayin-i cemlerde, hususi bestelerle okunan; nükteli, zarif, az çok laubali ve müstehzi şiirlerdir, demektedir. Oğuz (2004:300), tekke şiirinin türleri altında

değerlendirilen nefesin, gazel, koşma nazım şekilleriyle, hece veya aruzlu olarak, ayin-i cemlerde saz eşliğinde, makamla okunduğunu söylemektedir. Ayrıca, halk arasında ‘düvezdeh imam, düvezman, düvaz’ olarak da adlandırılan ‘dövaz’ı, on iki imamı ad ve özellikleriyle sayan şiirlerdir, şeklinde tanımlamıştır. Âşık Murat Özdemir bu şiirleri için ‘duvazimam’ tabirini kullanmaktadır. Erman Artun, “Alevi-Bektaşî Edebiyatına Genel Bir Bakış” adlı yazısında, “Aleviler çoğu 11 li heceyle, bir kısmı 7’li ya da 8’li heceyle yazılmış olan ve dörtlüklerden meydana gelen bu şiirlere ‘ayet, deyiş’, Bektaşîler bazen ‘nutuk’, fakat genel olarak ‘nefes’ demektedirler...Alevi-Bektaşî aşıkların nefes, deme ve deyişlerinde kullandıkları kelime terkip ve mazmunlar klişeleşmiş söz ve bilgilerdir. Onlar bu bilgileri geçmişte yaşamış aşıklardan ve katıldıkları sohbetlerden öğrenmişlerdir. Aşıklar Allah'ın birliğini anlatırlar, insanı iyiye doğruya götürme yolu olarak niteledikleri ‘Hak Yolu’ için şiirler yazmışlardır. Onlar yürekten bağlı bir sevgiyle Allah sevgisini şiirlerinde dile getirirler.” demektedir. Ayin-i cemlerde icra edilen bu türler, değişik adlar almışlardır. “Hece vezni ile yazılmış, ‘Deyiş’, ‘Buyruk’, ‘Ayet’ adı da verilen ‘Nefes’ler, ‘Hayırlı’ adı verilen gülbanklar özellikle cem törenlerinde ve çeşitli toplantılarında, saz çalınarak veya sözlü olarak okunur ve ‘Yolun ve Sürekin’ esasları bunlar vasıtasıyla öğrenilir ve öğretilir. Melih Duygulu bu tanımlarla ilgili: Deyiş teriminin karşılığı olarak bazı Aleviler, deme, beyit, dime, deylem, ayet gibi sözcükleri de kullanmaktadırlar.” (Aktaran: Taşğın: ty:31)

Âşık Murat Özdemir, bazı araştırmacıların nazım biçimi bazılarının da tür başlığı altında değerlendirdikleri nefes, deme, deyiş, duvazimam türlerinde de şiirleri vardır. Dinî-tasavvufi konulu 92 şiiri bulunan âşık, bu terimleri şiirlerinde başlık olarak da kullanmıştır. Nefes başlıklı 3 şiiri vardır. Bunlarda Kerbela Olayı (81. şiir); pîre, mürşide ‘hoşgeldin’ (82. şiir); ibadet, cem ortamı (86. şiir) gibi konular işlenmiştir. Duvazimam başlıklı 4 şiiri vardır; bu şiirlerde (27, 45, 55, 56. şiirler), 12 İmamın adları anılmış, onlara karşı övgü ve sevgi dile getirilmiştir. Deyiş başlıklı 2 şiirinde de (79, 85. şiirler) Yaratana övgü, Allah sevgisi, ehlibeyt sevgisi işlenmiştir. Âşığın dinî-tasavvufi konulu şiirleri içerisinde, değişik başlıklar altında aynı konuları işlediği birçok şiiri vardır. Bu şiirleri, ileriki kısımda konularına göre şiirler başlığında

değerlendireceğiz. Âşık, bu şiirlerden sadece bir şiiri (27. şiir) 8'li hece ölçüsüyle yazmıştır. Diğer şiirler hecenin 11'li kalıbıyla yazılmıştır. Bu şiirleri biçim yönünden değerlendirmeyen âşık, bu kavramları kültür akışı içerisindeki mahiyetlerine göre, gelenek içerisinde öğrenmiştir. Günümüzde bu türlerde güncel konuların da işlendiği dile getirilmekle birlikte âşığın şiirlerinde dinî-tasavvufi konulu şiirlerden oluştuğunu söyleyebiliriz. Âşık, nefes, deme, duvazımam kavramlarını deyiş tabiri içerisinde, hepsini muhteva bakımdan din, tasavvuf konularını işleyen şiirler olarak nitelendiriyor. Bu tür şiirlerinden birkaçına örnek verelim:

Örnek1:

NEFES

Çektiğini Ehlibeytin duyunca,
İmanı olan da öz ağlamaz mı?
Akar gider isen Fırat suyunca,
Kerbela Çölleri düz, ağlamaz mı?

Kurmuş Kerbela'ya kara çadırlar.
Şehitleri mümin olan hatırlar.
Zalimin elinde keskin satırlar.
Can evime düşen köz ağlamaz mı?

Abbas'ı, Kasım'ı yetmiş üç şehit,
Peygamber torunu hepisi seyit,
Suçu işleyenler lanete kayıt,
Âşığın elinde saz ağlamaz mı? (81.şiir)

...

Örnek2:

DEYİŞ

Bana bu sevdadan vazgeç diyene,
Sevsen ehlibeyti ayrılaman ki.
Söyleyin bu yolu hiç bilmeyene,
Görsen ehlibeyti ayrılaman ki.

Neylersin dünyanın parasın, malın.
 İster saray olsun, isterse hanın.
 Yarın mahşer günü nic' olur halın?
 Ersen ehlibeyti ayrılaman ki.

Dünyada âşıklar sevdasın çeker.
 Matem günlerinde gözyaşı döker.
 Divanda onlardan şefaât bekler.
 Bilsen ehlibeyti ayrılaman ki. (85.şiiir)

...

Örnek3:

...

İmam Zeynel pir postunu serince,
 İmam Bakır ol kazana girince,
 İmam Cafer ledün dersin verince,
 Mürvet didarından ayırma bizi.

Kazım Musa, Rıza'dandır damanım.
 Tâki'den, Nâki'den imdat umarım.
 Hasan Ali Askeri'ye yanarım.
 Mürvet didarından ayırma bizi.

Kul diye yarattın Edna Murat'ı.
 Bekleriz mehdi'yi yolu ıradı.
 Bağışla suçumu sultan Tûrabı.
 Mürvet didarından ayırma bizi. (56.şiiir)

Âşık Murat Özdemir'in Mürüvetleme olarak konusuna göre isimlendirdiği bir tür vardır. Bu tür, bir çeşit sefalamadır. Sefalamalar herhangi bir kişi, eş dost için söylenen, "Hoş geldin sevdiğim yüzüm üstüne" kalıp dize duygusu etrafında yazılan şiirlerdir. Mürüvetleme de bu şekilde yazılmakla birlikte, sefalamadan farkı, bu şiirlerin pîre, mürşide söyleniyor olmasıdır.

Örnek1: sefalama

SEFA GELDİNİZ

Sizi gönderene kurban olurum.
Bu fakirhaneye sefa geldiniz.
Mehmanımı âli cenap bilirim.
Bu fakirhaneye sefa geldiniz.

Açar çiğdem gülü dostun izinde.
Kerbela kokusu gelir yüzünde.
Cavidan lezzeti vardır sözünde.
Bu fakirhaneye sefa geldiniz.

Bedesteni dostlar için düzerdim.
Hasret idim, deli gibi gezerdim.
Hayalimde cemalini süzerdim.
Bu fakirhaneye sefa geldiniz.

Cemalin görünce aklım yitirdim.
Şu gönlümde nergisleri bitirdim.
O dosttan mı geldin selam getirdin?
Bu fakirhaneye sefa geldiniz.

Bir âşık geliyor der ise bizim.
Ayağın tozuna süreyim yüzüm.
Murat der çekinmen haneler sizin.
Bu fakirhaneye sefa geldiniz. (279.şiiir)

Örnek1: mürüvetleme

YÜZÜM ÜSTÜNE

Hakk'ı arz eyleyip gelen mehmanlar,
Canlar sefa geldi yüzüm üstüne.
Elestide ikrar veren bu canlar,
Canlar sefa geldi yüzüm üstüne.

Himmet edin, muhabbetler derelim.
 Hak yoluna gelenleri görelim.
 Hüseyin yoluna seri verelim.
 Canlar sefa geldi yüzüm üstüne.

Erenler gelmişler ikişer üçer.
 Aşnası olanlar muhabbet açar.
 Mehmanız dünyaya gelenler göçer.
 Canlar sefa geldi yüzüm üstüne. (67.şiiir)

...

Örnek2: mürüvetleme

NEFES

Özlemimi hayli demdir çektiğim,
 Muhabbet güllerin derenim gelmiş.
 Şu boynumu garip kalıp büktüğüm,
 Kırkların cemine girenim gelmiş.

Canım kurban arzu edip gelene.
 Gelip hâki paye yüzler sürene,
 Sevabı yazılır cemal görene,
 Dertlerime deva sürenim gelmiş.

Erenler bağında çoktur hizmeti.
 Bizleri görmeye çekmiş zahmeti.
 İkrarı kadimdir almış himmeti.
 Bakmadan cihanı görenim gelmiş. (82.şiiir)

...

2.2. ŞİİRLERDE AHENK UNSURLARI

2.2.1. Ritim ve Armoni

Ritim ve armoni şiirde ahengi sağlayan unsurlardandır. Şiirde ses zenginliği aynı seslerden kurulan hece, kelime, dizelerin yoğunluğuna bağlıdır. Ünlü, ünsüz kelimelerin yerli yerinde ve bir uyum içerisinde kullanılması şiirin ahengini güçlendirir. Kafiye, ayak, kavuştak şiirde belli bir akış içerisinde devam ettiğinden şiirin en önemli şekil unsurlarındandır ve anlam ile şekli birbirine bağlayan, şiirde estetiği oluşturan öğelerdendir. Aksan (1999:77), her şiirin özünde, içeriğinde şairine özgü imgeler, tasarımlar, duygular vardır. Bunların yazıya dökülerek şiire dönüştürülmesi dilin öğeleriyle, sözcüklerle olur. İşte, şiirin özünün dile getirilmesi sırasında uygun sözcüklerin seçilmesi, şairin coşkuları yansıtacak, çekiciliği sağlayacak ses ve anlam öğelerinden yararlanılmasıyla gerçekleşir; bundaki başarıyla iyi bir şiir ortaya konmuş olur. Bu ses ve anlam öğeleri arasında ses yinelemeleri, uyaklar, ölçü, ritim gibi sesle ilgili öğeler bulunduğu gibi sözcüklerin anlam özelliklerinden yararlanan çeşitli söz sanatları, benzetmeler, aktarmalar da vardır, diyor. Biz burada âşığın şiirlerindeki ahenk unsurlarından ritim ve armoni üzerinde duracağız .

Ritmi sağlayan unsurların başında şiirin ölçüsü, durağı gelir. Âşık şiiri sözlü gelenek ürünüdür. Âşıklık geleneğinde âşıklar irticalen şiir söyleme yetisine sahiptirler. Şiirin gelenek kalıplarını zihnine yazmış âşık, bu kalıpları kullanarak yeni şiirler yazar. Burada âşık şiirinde sanat gücünün daha çok mizaca, ilhama, daha sonra da geleneğin öğrenilme derecesine bağlı olduğu görülüyor. Sanatçı mizaç, ilham alma gücünü, geleneği çok iyi bir şekilde öğrenerek, uygulayarak ortaya çıkarır. Âşık Murat Özdemir, şiir yazdıktan sonra –sözlü geleneğin etkisinden ve geleneğin sözlü başlamasından olacak- aynı şiir üzerinde çalışmadığını söylemektedir. Şiirlerini yazılı ortama aktarmasına karşın, eserler üzerinde çalışmadığından, kalem şairi olarak nitelememiz güçleşecektir. Tabii ki bu şiirler üzerinde çalışmama, şiirleri şekil yönünden etkileyecektir. Ancak âşık, şiir üzerinde yapılacak değişiklik şiirin

duygusunu incitir kanaatindedir; çünkü yeni eklenen kelimelerle belki şeklen bir iyileşme sağlanabilir, ama yeni şiir eski şiirin duygusunu koruyamaz. Bütün bunların ötesinde Özdemir'in şiirleri ritim yönünden kusursuz olmadığı gibi zayıf da değildir. Hemen her şiirde ahenk bir şekilde sağlanmıştır. Kafiye yerli yerinde kullanılmıştır. Nasihat yoluyla anlatımı seçtiği didaktik şiirlerde uyak zayıflamışsa redif ile uyağı desteklemiştir. Zaten şiirlerinin çoğunda –redif, kavuştak bölümünde sayıları vermiştik- ayak ve kavuştaklar ana iskelet olarak ritmi temelde sağlamıştır. Bundan sonra diğer dize sonlarındaki uyak ve redifler ve bu dize içlerinde aynı seslerle kurulmuş kelimeler şiirin armonisini tamamlamıştır.

Âşığın 312 şiirinin tamamı hece ölçüsüyle yazılmıştır. Hecenin 7, 8, 11'li kalıplarıyla yazılmış şiirlerde, 4+3 (sayısı:6) ; 4+4 (sayısı:62), 5+3 (sayısı:3); 6+5 (sayısı:233), 4+4+3 (sayısı:3); 6+6 (sayısı:1) duraklar kullanılmıştır. Aşağıda örneklerini vereceğimiz bazı şiirlerde, aynı dörtlükte farklı duraklar kullanmıştır, bazılarında aynı şiirde birden fazla durak kullandığı görülür. Serbest duraklı şiiri birkaç tanedir. Hecenin şiirin ölçüsüne uymadığı dizelerde, değiştirilebilecek kelimeyi kelimenin yöresel söylenişine uydurarak, kısaltıp uzatarak ölçüyü sağlaması, âşığın ölçü ve durakta ritim aradığını göstermektedir. Âşık edebiyatının ölçü, durak geleneğini başarılı şekilde uyguladığını söyleyebiliriz. Bazı şiirlerini ölçü, durak yönlerinden örneklendirelim:

Örnek1:

Sevdan beni / kör eylemiş.	(4+4)
Vah ömrüme / vay ömrüme!	(4+4)
Dalga geçtiğin / söylemiş.	(5+3)
Vah ömrüme / vay ömrüme!	(4+4)

Senelerdir / oyaladı.	(4+4)
Sevgi bilmez / payaladı.	(4+4)
Eşe dosta / karaladı.	(4+4)
Vah ömrüme / vay ömrüme!	(4+4)

Acırım kendi / halime. (5+3)
 Gençliğim verdim / yoluna. (5+3)
 Göz atmadı / hiç gülüme. (4+4)
Vah ömrüme / vay ömrüme! (4+4)

Sevilenler / kalles olur. (4+4)
 Bu güzellik / kime kalır. (4+4)
 Âşıklar murat / mı alır? (5+3)
Vah ömrüme / vay ömrüme! (4+4)

Edna Murat / ecel hani? (4+4)
 Ecel alır / seni beni. (4+4)
 Toprak eder / güzel teni. (4+4)
Vah ömrüme / vay ömrüme! (4+4) (156.şiiir)

Örnek2:

CAN ARARIM

Her halimden / anlayacak, (4+4)
 Senin gibi can / ararım. (4+4)
 Garip dilim / dinleyecek, (4+4)
Senin gibi / can ararım. (4+4)

Yaşamıma / hayat versin. (4+4)
 Kıskanana / siper gersin. (4+4)
 Mutluluğu / bende görsün. (4+4)
Senin gibi / can ararım. (4+4)

Dünya handır / kervan bizler. (4+4)
 Tatlı diller / güler yüzler, (4+4)
 İncitmeden / seven sözler, (4+4)
Senin gibi / can ararım. (4+4)

Kırık kanat / uçamıyom. (4+4)
 Dünya güzel / geçemiyom. (4+4)
 Güzel çoktur / seçemiyom. (4+4)
Senin gibi / can ararım. (4+4)

Emekliyim / kahretmeyen, (4+4)
 Ne olduğun / fark etmeyen, (4+4)
 Edna Murat / terk etmeyen, (4+4)
Senin gibi / can ararım. (4+4) (159.şiiir)

Örnek3:

ÖLÜR MÜ OLA?

Gönül seyyah olmuş / cihan dolaşır. (6+5)
 Acep aradığın / bulur mu ola? (6+5)
 Kakülüne siyah / perçem ulaşır. (6+5)
 Seven bu sevdadan / farır **mı ola?** (6+5)

Boyum gibi buldum / huyu benzemez. (6+5)
 Yıldızı benzese / ayı benzemez. (6+5)
 Adeti benzese / toyu benzemez. (6+5)
 Dünya güzellere / kalır **mı ola?** (6+5)

Salkım söğüt gibi / saçları salmış. (6+5)
 Gerdanı terlemiş / yanağı almış. (6+5)
 Edna Murat güzel / sana mı kalmış? (6+5)
 Seni saran yiğit / ölür **mü ola?** (6+5) (212.şiiir)

Âşık, yukarıdaki örneklerde de görüleceği üzere ayak ve kavuştaklarla şiirlerinin çoğunda ritim kurmuştur. Kafiye konusuna önceki kısımda değinmiştik. Âşık, kafiyei hemen tüm şiirlerinde kullanmıştır. Bir şiirinde dördüncü dörtlükten sonra ayak değiştirmiştir. Bir şiirinde de bazı dörtlükleri kendi içinde kafiyeli olmakla birlikte düzensiz kafiye vardır. Bir şiirde birden

fazla kafiye şekli kullanımı yaygındır. Kafiye, anlam noktasında şairi zorladığı zamanlarda, âşık anlama öncelik vermiş ve rediflerle şiirin kafiye ahengini desteklemiştir. Redif ağırlıklı kafiye kullanmıştır.

Aliterasyon ve asonans şiirde ahengi sağlayan armoni unsurlarındandır. Ünlülerin düzenli ve dengeli kullanımından asonans, ünsüzlerin kullanımından aliterasyon doğar. Bunların yanında iç kafiye olarak nitelendirilemeyecek ancak yine ahengi sağlamaya yardımcı olacak heceler de armoni kurar. Özdemir'in şiirleri incelendiğinde, aliterasyon ve asonansı bir armoni unsuru olarak çalışarak oluşturduğunu söyleyemeyiz. Ancak bunun şiirlerde ritim ve armoniyi olumsuz etkilediğini, ahengin güçsüz olduğunu söyleyemeyiz. Bilakis şairin bu tutumu şiirleri yapmacıktan uzak, doğal kılmıştır. Âşık edebiyatının geleneksel öğeleri kuşaktan kuşağa aktarılırken tabii ki estetik kullanım öğeleri de yeni âşıklara aktarılmıştır. Hülâsa Özdemir'in şiirlerinde armoni, aliterasyon, asonans ahenk unsuru olarak vardır; bazı şiirlerde –âşığın yazdığı şiirler üzerinde sonradan değişiklik yapmadığı halde- bu armoni öğeleri dikkat çekici oranda kullanılmıştır.

Örnek1: Şiirde 'u, ü, i' sesleri asonans, 'n' sesi ise aliterasyon kurmuş; bu 'sevdiğim' ayağının ve diğer rediflerin tekrarıyla kuvvetli bir armoni ortaya çıkarmıştır. Ayrıca 's' sesi de ilk üç dörtlükte müsavî olarak dokuzar defa, dördüncü dörtlükte beş, beşincide dört, altıncı dörtlükte dört defa tekrar edilerek ahenk unsuru olarak kullanılmıştır. Baskın ses tekrarları şiirde koyu olarak gösterilmiştir.

BEDDUA	Ünsüzler	Ünlüler
Sevdiceğim bana dost demez isen,	svdcğmbndstdmzsn	eieiaaoeieie
Söylemez lal olsun dilin sevdiğim.	sylmzllsndlnsvdğm	öeeauuiieii
Benden başkasına gönül verirsen,	bndnbşksngnlvrssn	eeaaiaöüeie
İnşallah kırılır kolun sevdiğim.	nşllhkrlrklsvdğm	iaaıııoueii
Yazın kışın senin derdin bitmesin.	yznkşnsndrdnbtmsn	aııııeieieie
Yaren fazla olsun, merhem yetmesin	yrnfzllsnmrhmytmsn	aeaaoueeeeie
Kötürüm ol, sağın solun tutmasın.	ktrmlsğnslntrmsn	öüüoaıouuaı
Hem de çolak olsun elin sevdiğim.	hmdçlklslnsvdğm	eeoaoueieii
Ağrı gelsin, bütün dişin dökülsün.	ğrglsnbtndşndklsln	aıeıüüüıöüü
Halın yaman olsun, saçın sökülsün.	hllymnlslnsçndklsln	aıaaouaıöüü
Kendin kocamadan iki bükülsün,	kndnkcmdnkbklsln	eioaaaiüüü
Kamburlara dönsün belin sevdiğim.	kmbrlrdnsnblnsvdğm	auaaöüeieii
Eğer kurtarmazsan beni yanmadan,	ğrkrtrmzsnbnynmdn	eeuaaaeiaaaa
Vaden yetsin dileğine kanmadan,	vdnytsndlgñknmdn	aeııeıeıeaaa
Cenazeni defnetsinler yunmadan,	cnzndfntsnlrynmdn	eaeıeeıeıeuaa
Bir hınzıra dönsün ölün sevdiğim.	brhnzrdnsnlnsvdğm	ıııaöüöüeıı
Ağzından, burnundan kanlar akarak,	ğzndnbnrñdnknlrkrk	aıauuaaaaaaa
Melül mahzun dört yanına bakarak,	mllmhznrtynnbkrk	eüauöaıaaaa
Yürüyesin düşüp düşüp kalkarak,	yrysndşpdşpkkrk	üüeıüüüüaaaa
Sırata uğrasın yolun sevdiğim.	srtğrsnylnsvdğm	ıaauaıoueıı
Bu garip Murat'ı düşürme zara.	bgrpmrtdşrmzr	uaıuaıüüeaa
Bedduamı alma sen kaşı kara.	bddmlmsnkşkr	euaiıaeaiıaa
Sıratın geçerken açarsa yara,	srttngçrkñçrsyr	ıaeıeeaaaaaa
O zaman cürmünü bulun sevdiğim.	zmncrmnblnsvdğm	oaaüüüueıı

(216.şiiir)

Örnek2: Aşağıdaki dördlükte olduğu gibi âşığın şiirlerinin çoğunda ek ve sözcük redif, uyak aliterasyon ve asonansla desteklenmiştir.

ÇİLE GETİRİR

Anlamaz derdimden sevdalanmayan,	nImzdrdmdnsvdInmyn	aaaeieeaaaa
Kanayan yaresin yâri sarmayan,	knynyrsnysrsmyn	aaaaeiaiaaa
Şu dünyada bir kez yüzü gülmeyen,	şdnydbrkzyzglmyn	uüaaieüüüee
Söyler dertlerini dile getirir.	sylrdtrlndlgtrr	öeeeiieeii

(215.şiir)

2.2.2. Tekrarlar

Yukarıda verdiğimiz örneklerde de görüldüğü üzere âşığın şiirlerinde en önemli ritim unsurları ayakların ve kavuştak dizesinin tekrarı biçiminde karşımıza çıkar. Şiirde bu tekrarlar şiiri müziğe yaklaştırır. Birçok koşma bu hususiyetlerinden dolayı türkü olarak söylenmiştir. Özdemir'in bu tarz şiirleri çoktur. Âşık şiiri, kafiye, redif, kavuştak, tekrarlar gibi ritim unsurları yönünden güçlüdür ve güçlü olmak zorundadır. Bu zorunluluğu geleneğin sözlü ortaya çıkması ve sözlü devam etmesi doğurur. Âşık şiirinin sözlü olması, eserlerin kayıt altına alınmasını, şiirlerin ilk şekillerine ve âşık şiirinin temsilcileriyle ilgili bilgilere ulaşılmasını zorlaştırmıştır; ancak şunu söyleyebiliriz ki geleneğin sözlü oluşu, ahenk ve ritmi 'olmazsa olmaz' bir koşul olarak ortaya çıkarmıştır. Ritim ve ahenkten yoksun bir şiir akılda kalamaz ve gelenek içerisinde mevcudiyetini devam ettiremez. Bunu bilen aşıklar kafiye, ek ve sözcük redif, ölçü, durak, ayak, kavuştak, tekrarlar gibi nazmın ahengini kuran şekil özelliklerini dikkatle ve incelikle kullanmışlardır.

Âşık Murat Özdemir'in şiirlerinde, daha önce de belirttiğimiz gibi tekrarlar ayak ve kavuştaklarda yoğunlaşmıştır. Kullandığı tekrar grupları da şiire ayrı bir ahenk vermiştir. Kullandığı tekrar gruplarını söz grupları başlığı altında değerlendireceğiz, burada ahenk yönünden tekrarlanan kelimeleri ve bazı ikilemeleri örneklendirmek istiyoruz.

Örnek1:

TÜRKÜLERİ SESLENDİRİN

Sevda hamurunu katın.

Türkü alın, türkü satın.

Sevgi köşesini tutun.

Türküleri seslendirin.

Türkü söylen her köşeden.

Bal dudaktan öz neşeden,

Lale, çiğdem, menekşeden,

Türküleri seslendirin.

Ulaştırın bucaklara.

Emziğinde kucaklara,

Her hanede ocaklara,

Türküleri seslendirin. (3.şiiir)

...

Örnek2:

SORMA GARDAŞ

Beni benden sorma gardaş.

Beni Hak'tan sor da öğren.

Bedenini yorma **gardaş.**

Beni Hak'tan sor da öğren. (14.şiiir)

...

Örnek3:

...

Şabanözü bir kazadır.

Laleleri hep tazedir.

Şirin sözleri mezedir.

Şabanözü Şabanözü. (245.şiiir)

...

Örnek4: Bu şiirde ahengin baskın özelliği tekrarlarla kurulmuştur.

ÇİÇEKLER SİZİ

Nasıl mest ediyor çiçekler **sizi**.

Kimi beyaz açar **kimi** kırmızı.

Mevla'nın aşkına severim **sizi**.

Dikeni **var**, yaprağı **var**, dalı **var**.

Akılsız çiğdemler kışın çıkarlar.

Eser acı poyraz candan bıkarlar.

Köylüler de yakasına takarlar.

Kendine has kokusu **var**, yeri **var**.

Her birisi **ayrı ayrı** süslenmiş.

Kimi sarp kayaya çıkıp gizlenmiş.

Yüzün açıp sevdiğine seslenmiş.

Her çiçeğin **ayrı ayrı** hali **var**.

Kimi utanır da açmaz yüzünü.

Arı alır çiçeklerin özünü.

Her aşık çekemez güzel nazını.

Ayrı ayrı edası **var**, gülü **var**.

Kimi pembe açar **kimi** kırmızı.

Seven sevdiğine gönderir bazı.

Her mevsimde biri gösterir yüzü.

Anlar isen her lisandan dili var.

Kimi tomurcuktur, **kimisi** yetmiş.

Biri mahşerece boynunu bükmüş.

Birisi **var**, bir devire hükmetmiş.

Sayar isen yetmiş iki kolu **var**.

Kimi has bahçede **kimi** dağdadır.

Kimi susuz kalmış, ahu zardadır.

Kimi bir saksıda **kimi** eldedir.

Her renginden **ayrı ayrı** donu **var**.

Murat çiçekleri methedip **gider**.

Kimi siyah açmış, yas **edip gider**.

Bülbül hasret kalmış, ah **edip gider**.

Papatya, kuşkonmaz, hanımeli **var**. (248.şiir)

2.3. ŞİİRLERİN DİL ÖZELLİKLERİ

Âşık edebiyatında üslup, âşığın mizacına ve dili kullanım biçimine göre şekillenir. Âşığın içerisinde yetiştiği kültür ortamı ve bu kültür ortamının dili kullanışı yine üslupta belirleyicidir. Üslup, şiirin biçim ve içerik hususiyetlerini birlikte değerlendirerek şairin kendi söyleyiş özelliğini oluşturmaktadır.

Âşık Murat Özdemir, ilkokul mezunudur. Âşıklıkla ilgili bilgileri, şiiri, sanat anlayışını ustası Âşık Sultan'ın ve köyündeki edebî muhitlerin tesiriyle olgunlaştırmıştır. Yöresinin edebî geleneğini şiirlerine yansıtmıştır. Âşık düzenli bir öğrenim görmediği halde kendisini yetiştirmeye çalışmıştır, beş yüz kadar kitap okuduğunu dile getirmektedir. Köyde geçirdiği günlerden sonra çalışma hayatına şehirde atılmıştır. Hala Ankara'da ikâmet etmektedir. Dolayısıyla dilinin temeli köy çevresinin ağız özellikleriyle kurulmakla birlikte üslubunda şehir dilinin özellikleri de vardır. Şiirleri dil yönünden sade ve yalındır. Bazı dinî içerikli şiirlerinde Arapça, Farsça kelimelerin halk içerisinde söylenen şekillerine rastlanmaktadır. Biz yazım noktalama yönünden şiirleri düzenlediğimiz halde, şiirin muhtevasını, havasını ve üslubunu bozabilecek değişikliklerden kaçındık. Bugün ortak dilde kullanılmayan yöresel kelimeleri, mahalli söyleyişleri aynen koruduk.

2.3.1. Sözcüklerin Kullanımı

Özdemir'in üslubunda görülen bir özellik, şiirlerde, bazı dördlüklerde devrik cümleye sıkça yer veriyor olmasıdır. Bu şiirlerde diğer dizelerin cümle özellikleri ve kelime dizilişi devrik cümlelerin oluşturduğu şekil ve üsluba göre şekillenmiştir.

Örnek1:

ÜSTÜNE

Aslı nurdan halk eylemiş yaradan.

Bir güzel salınır yolun üstüne.

Efendim ayırma bizi sıradan.

Bülbüller dolandır gülün üstüne.

İzine düşüyor bilen ezelin.

Gören geçemez, yolun nazenin.

Hak katında kabul olur sözlerin.

Şükür, gıda vermiş kulun üstüne. (61.şiir)

...

Âşık, bazı kelimelerde belirtme hâl ekini düşürerek şiirdeki ölçüyü sağlamıştır.

Örnek1:

...

Bir sıcak yuvanın **hasretin** çeker.

Gecenin hüznü üstüne çöker.

Emsalin görünce gözyaşı döker.

Öksüzün hâinden kimler bilecek? (303.şiir)

...

Örnek2:

...

Çalış ki layık ol ceddin soyuna.

Milletimiz sen getirdin rayına.

Canım feda olsun vatan uğruna.

Gözünü düşmandan sapma öyle gel. (5.şiiir)

...

Örnek3:

...

Gel hey güzel yüksek uçma!

Seni seven candan kaçma.

Her nadâna **sırrın** açma.

Pişman olun halin kalmaz.(149.şiiir)

...

Kimi kelimeleri şiirin ölçüsü için değişik şekillerde kullanmış, bazı şiirlerde iki kelimeyi birleştirerek kısaltma yapmıştır. Şiirlerde bu şekilde kullanıma otuz beş örnek vardır: nic'olur, zay'etmek, var m'ola, n'ideyim, n'olur...

Örnek1:

...

Ya Hak benim dileğimi,

Sazımla ver, sözümle ver.

Zay' eyleme emeğimi.

Sazımla ver, sözümle ver. (22.şiiir)

...

Örnek2:

...

Kültürünü almış gelmiş kemale.

Kanadı kırılmış olmuş avare.

Bakar **m' ola** benim gibi hamale?

Keklik gibi sekişinden belliydi. (235.şiiir)

...

Yukarıdaki dördlüğün üçüncü dizesinde 'hamal' kelimesine gelen ek uyak-redif zaruretinden 'e' şeklini almıştır. Âşık, şiiri biçim yönünden daha güzel hale getirmek düşüncesiyle, bu yöntemi başka şiirlerinde de kullanmıştır. Âşık şiirinde -ağızdan, mahalli söyleyişten farklı olarak- ortak

dilden uzak kullanılan kelimeler vardır. Bu kullanımı çoğu zaman biçimsel kaygılar doğurmuştur. Edebiyat terminolojisinde bu kullanım ‘sapma’ olarak adlandırılır. “Şiir dili incelemelerinde sapma denen terim, sanatçıların çoğu kez bilinçli olarak, kimi zaman da uyak, ölçü gibi zorunluluklar nedeniyle dilde ses, biçim ve sözdizimi açısından değişiklikler gerçekleştirmelerini anlatır.” (Aksan, 1999:162). Yukarıdaki dörtlükte örneği olan şiirde sapmaya başka şiirlerde de rastlamaktayız. Bunlardan bazıları: benziyorsun> benziyon, şimdiden> şimden, seksen> sekizen, kah> gahi, rehber> ırhber, sabrına> sabırına, rızkımı> ırızgımı, daire> dayre, yoklayın> yoklan, payladı> payaladı, hasret> hasiret, yalnız> yalınız, gelene kadar> gelenecek...

Halk şiirinde, arasında uyum bulunmayan kelime ve kavramların, birbirine, söz grubu oluşturmak gibi bazı yollarla bağlanması sonucu ortaya çıkan kalıplaşmalar ‘alışılmamış bağdaştırmalar’ (Aksan, 1999:121) olarak nitelendiriliyor. Bu bağdaştırmalar şiiri besleyen üslup öğelerindendir. Güçlü bağdaştırmalar şairin üslubunda belirleyici olur. Özdemir’in şiirlerinde görülen bağdaştırmalardan bazıları şunlardır: gönül gülü, gönül köşkü, gönül pazarı, gönül tezgahı, gönül vadisi, kalp evi, sabır durağı, sevda gölü, vicdan terazisi, acı tokat, açılan yanak ,aşkın atı, aşkın salı...Bazı örnekleri aşağıda veriyoruz.

Örnek1:

...

Âşığın gülü solmaz.

Yalvaran yolda kalmaz.

Emekler zayi olmaz.

Bildik elhamdülillah. (11.şiir)

...

Örnek2:

...

Edna Murat dersin alır pirinden.

Merhemini bulur yine yârinden.

Âşıkların seda veren telinden,

Ustaz isen eğer söze nazar et. (53.şiir)

Örnek3:

...

Açar çiğdem gülü dostun izinde.

Kerbela kokusu gelir yüzünde.

Cavidan lezzeti vardır sözünde.

Bu fakirhaneye sefa geldiniz. (279.şiiir)

...

Örnek4:

...

Murat **çile cephesinde** savaşıır.

Elem, keder benim ile yarışır.

Eller şimdi mutluluğa karışır.

Dünyadan bir dilek alamıyorum. (281.şiiir)

...

Örnek5:

Şöyle bir gencecik güzel peşinden,

Benliğimle koştum yetemiyom ki.

Fikir bahçesinde gönül kuşunu,

Kafese koysam da tutamıyorum ki. (236.şiiir)

...

Örnek6:

...

Beni ele kaptırdın.

Gönül köşküm yıktırdın.

Murat'ı çok bıktırdın.

Eylediğin naz için. (146.şiiir)

...

Örnek7:

...

Gönlümün şehrinde zelzele oldu.

Hayaller yıkıldı, yerle bir oldu.

Bahçemin yerini virane aldı.

Yaprağım gazeldi, yel oldu şimdi.(213.şiiir)

...

Şiirlerde geçen Ayet-dua adları, özel adlar, yer isimleri, hayvan adları ve yabancı sözcükleri örneklendirelim.

a) Ayet, Dua ve Sûreler: Kelime-i Şahadet, Fatiha, Amentübillah, Allahümme Salli, Yasin-i Taha, Kevser Suresi, Alak Suresi, Ali İmran, Şura Suresi, Elham, Azam Duası, Secde Suresi, Ashap Suresi.

b) Kişi Adları: Adem, Havva, H.z. Muhammed, Muhammed Mustafa, H.z. Ali, Rıza, Naki, Taki, Bakır, Cafer, Musa, Zeynel, Hasan, Hüseyin, Hacı Bektaş, Türebî, Mehdi, Cafer-i Sadık, Celal Abbas, Seyit Muradı, Atatürk, Hünkar Bektaş, Pir Sultan, Âşık Veysel, Şuayip, Lokman, Eyüp, Salih, Zeynep-i Şehriban, Şerban Ana, Şuha, Kazım, İbrahim, Selman, Hoca Ahmed, Mansur, Hızır, Kul Himmet, Hanifi, Kalender Cibali, Kemal, Veli, Mehmet Abdal Muradı, Kalender, Cibali, Kazım, Şit, Lut, Kerem, Mecnun, Leyla, Ferhat, Şirin, Ziryam, Âşık Sultan, Yudum Bacı, Mahsuni, Veysel Baba, Zehra, Edison, Yunus, Taptuk, Gülseren, Yasemin, Şemsi, Hidayet, Hasret Gültekin, Nurettin Bey, Âşık Aslan, Züleyha, Haydar Hoca, Âşık Ali, Ahmet Mortaş, Nuriye, Şaziye, Gül, Elif, Kenan, Hülya, Ayhan, Firavun, Mervan, Yezid, Muaviye, Eşençaylı Arap Ali, Karun Aslan Bey.

c) Yer Adları: Ankara, Özbek (Türbesi), Kufe, Erzurum, Esenboğa, Gençlik Parkı, Kutluşar Köyü, Göladağı köyü, Bulgurcu köyü, Mart, Eldivan, Dümeli, Saray köyü, Ağrı, Çubuk, Almanya, Çankırı, Kabe, Kerbela, Anadolu, Horasan, Ovacık köyü, Amasya, Suluova, Göktepe, Erduran Dağı, Nil, Fırat,

Sivas, Rusya, Çin, Amerika, Kars, Edirne, Ulus, Çiftlik, Akdeniz, Altındağ, Aydos Dağı, Ardahan, İstanbul, Malatya, Çorum.

ç) Bitki-Çiçek Adları: gül, mor sümbüllü bağ, çimen, orkide, çam fidanı, ardıç, çiğdem gülü, nergis, kuşburnu, gül ağacı, lale, mor sümbül, filiz tomurcuk, fidan, çalı, papatya, kuşkonmaz, hanımeli, zambak, gazel, reyhan, menekşe, laleazar.

d) Hayvan Adları: keklik, kuzgun, turna, üveyik, ördek, bülbül, yeşil ördek, ala karga, kanarya, karga, kaz, baykuş, ceylan, kurbağa, balık, kelebek, kuzu, koyun, geyik, kedi, köpek.

e) Özdemir'in şiirlerinde çok görülmemekle birlikte Batı kökenli, yabancı kelimeler de vardır: prof, paraf, Edison, gazoz, bisküvi, sondaj, petrol, döviz, atom, bar, teknoloji, enerji, uranyum, ambargo, etnik, ...

2.3.2. Söz Grupları

Söz grupları, tek bir kelimedenden oluşmadığından kelime olarak niteleyemeyeceğimiz; yüklemi olmadığından da cümle olarak niteleyemeyeceğimiz anlam kalıplaşmalarıdır. Söz grupları dilin imkanlarını genişletir, bir dildeki söz grubu oranı ile o dilin işlenmişliği arasında doğru bir orantı vardır. Bir şair bu kalıplaşmaları ne kadar güzel ve yerinde kullanırsa şiirlerini o derece estetik kılar. Şiir, yoğunluk gerektiren bir sanattır. Şairler deyim, ikileme, tamlama gibi söz gruplarının geniş kavramsal çerçevesi olan anlam kalıplaşmalarını kullanırlarsa yoğunluğu yakalayabilirler. Özdemir'in şiirlerinde de söz öbekleri çokça yer alır. Bunlardan bazılarını örneklendirelim.

2.3.2.1. Tamlamalar

a) İsim tamlamaları: 93 yılı, Abdestin manası, Adem atamızın aslı hakkı, ağlayan garibin yaşı, ahret sorgusu, Alak suresi, alemlerin yolun rehberi, Ali evladı, Ali Fatıma izi, Ali ile Muhammed'in kızı, Allah'ın kulu, ana babanın boynu, Ankara'nın gecekondusu, Ankara'nın gerçek dostları, Ankara'nın gülleri, Ankara'nın hali, araba şoförü, âşığın gülü, âşık hali, âşıkların akli, âşıkların aşkı, âşıkların coştığı, âşıkların gönlü, âşıkların hepisi, âşıkların seda veren teli, aşk yolu, aşkın çilesi, aşkın odu, ata şefkati, atanın kanı, ayağın tozu, Aydınlikevler Lisesi, Ayetin ilmi, ayrılık günleri, Azam duası, bahçemin gülü, bahçemin yeri, bakımlı bahçenin gülü, Bakır'ın kazanda döktüğü, bal şerbeti, bankerin parası, barajın özü, belin üstü, benim derdim, benim dileğim, benim dilim, benim kolum, benim köyüm, biçenin eli, bilmeyenin ahreti, bilmeyenin gözü, bilmeyenin işi, bin bir ismin biri, binaların malzemesi, bir güzelin kastı, bir güzelin peşi, bizim Ali gibi merdanımız, bizim halimiz, bizim köyün muhtarı, bizim neslimiz, bu dünyanın hali, bu gençlerin hesabı, bu gidişin sonu, bu güzelin çalışması, bu güzelin yüzü, bu sinemin yarası, buğday rengi, Bulgurcu Köyü, bunalanın imdadı, bunca gencin kanını, bunun tarihi, bunun üstü, bunun üstü, bunun vebelini, bülbüllerin ötüşü, bülbüllerin sesi, Cafer'in ilmi, cahil eli, cavidan lezzeti, Cemalin görenin akli, cemalin Hakk'ın (hak'kın cemalini), cennet kapısı, coşkun denizler önü, cümle düşmüşlerin eli, cümlelerin dileği, cümlelerin muradı, çağılayan suları, çalışmanın gururu, çam fidanı, çamlığın havası, çanağın içi, çay kenarı, çiçeklerin özü, çiğdem gülleri, çiğdem gülü, çile cephesi, çocukluk çağı, çoğunun arı, Çorum ili, dengine düşmeyen ömrü, derenin içi, dergah kapısı, devlet kuşu, didem yaşı, dil yarası, dilin üstü, dost aynası, dost bağı, dost eli, dostun cemali, dostun ili, dostun izi, dünya malı, dünya temahı, dünyanın tadı, dünyanın zengini, dürüst kulları, düşenlerin dostu, Edna Murat gözüm yaşı hakkı, Edna Murat seri, ehlibeyti bilmeyenin hali, ehlibeytin didarı, ehlibeyt aşkı, ehlibeyt gülleri, ehlibeyt vasfı, ehlibeytin yolu, ehlibeytin yüzü, el keşi, el üstü, Elestü günü, elin aybı, ellerin malı, Erduran Dağı'nın etekleri, erenler gönlü, erenlerin hizmeti, erenlerin yolu, Esenboğa alanının önü, eşini bulanın günü, Evliya süreği, evliyanın yolu, Eyüp'ün sabrı, Eyüp'ün yarası,

fakir fukaranın yüzü, fakirin dili, fakirin hakkı, fakirin hali, fakirlerin derdyar başı, fakirlerin işi, feleğin yazdığı, feleğin yazgısı, felek işi, fırat'ın seli, fikir bahçesi, fukaralık zinciri, garip sözleri, garip kuşun gideceği, garip yetimlerin yüzleri, geçtiğin yerleri, Gençlik Parkı, gençlik yuvası, gerçek güzelliğin bendi, girdap denizi, Göktepe'nin bir ucu, Göladağ'ın Köyü, gönlüm çırası, gönlüm havuzu, gönlüm içi, gönlüm varı, gönlümün şehri, gönül gülü, gönül isteği, gönül köşkü, gönül kuşu, gönül pazarı, gönül sevdası, gönül tezgahı, gönül vadisi, göz yaşları, gözüm nuru, gözüm yaşı, gözüm yaşı hakkı, gözümün pusu, gül ağacı, gülün kıymeti, gülün ömrü, gülün üstü, gündüzün sonu, günün üstü, güzelin hası, güzelin kara kaşlısı, Güzellerin iyileri, Habibin aşkı, Hacı Tütabı'nın kulu, Hak ışığı, Hak yolu, Hakk'ın nişanı, hakikat şehri, hakikat yolu, Hakk'ın fermanı, Hakk'ın kabesi, Hakk'ın öz nuru, haksızın başı, halkın malı, hane halkını, hanedanın öz soyu, Hasan Ali askeri, Hasan Hüseyin huyu, Hasan Hüseyin'in nuru, hasta yakını, Hazreti Ademin halk olduğu, hepsinin fendi, her ilmin bir dalı, her ilmin sesi, her konak yeri, her meyvenin ayrı birer tadı, her yazın sonu, herkesin ameli, huzuru arayanların yolu, Hüseyin aşkı, Hüseyin yolu, hüznün bulutları, İbrahim'in kabesi, iç dış sıvası, ilaç fabrikası, ilim deryası, ilimsizin ahı, ilmin aynası, ilmin görevi, ilmin ışığı, ilmin kapısı, ilmin yapısı, İmam Hasan'ın suyu, İmam Hüseyin'in başı hakkı, insanlığın bir ucu, insanlığın kıymeti, insanlık hali, İslam'ın sancağı, işçimizin hepsi, işçinin hakkı, kaderin takdiri, kadın sözü, kalbim içi, kalbim yağı, kalbim evim ucu, kalp evi, kamiller safı, kan damarı, kara toprak üstü, kardeş efkati, karşiki yaylanın çiçekleri, kaşların arası, kaşların üstü, kaşların yayı, kaynayıp bişmenin zamanı, keder ile neşenin madeni, kendi benliği, Kerbela çölü, Kerbela kokusu, kimin hakkı, kiracının belini, kolun üstü, kötülük düşünenin ömrü, kulun Hak yanında etiketinde, kulun hakkı, kulun üstü, küffarın tahtı, ledün ilmi, maksadım izi, Mart Köyü, matem günü, mazlumun kimsesi, medeniyet havası, medeniyetin katı, mefta selası, mehmanın gönlü, Mevla'nın aşkı, milletimin derdi, milletin sırtı, milletinin evladı, muhabbet deşmenin zamanı, muhabbetin başlangıcı, Muhammed Mustafa dişi hakkı, Muhammed'in Hak sözü, Muhammed'in vasi diye seçtiği, Muhammed'in aşkı, muhtarın soyunu, mukaddes borcu, murat hizmeti,

Murat'ın beli, Murat'ın gül benzi, Murat'ın günleri, Murat'ın hali, Murat'ın nasibi, Murat'ın ömrü, mümin kulları, mürvet didarı, nebilerin hakkı, nicesinin gönlü, nimet tarlası, niyaza düşmenin zamanı, Nur'un ziyası, nurun üstü, nutuk kitabı, o veli aşkı, oğul balı, on sekiz bin alemin fark olduğu, on sekiz bin alemin vatani, onların seçmediği, onun kıymeti, ordumun eşi, Oymak ailesi, ölümlü dünyanın sonu, ömrüm sonu, ömrümün mevsimi, Özbek zatlarının çokları, Özbek'in önü, Özbek'in yeri, para kozu, Peygamberin amaneti, Peygamberin nesli Hakkı, Peygamberin vasiyeti, Peygamberin yüz suyu, pir postu, pirimin yüzü, pirin huzuru, pirin izi, pirin sesi, Rab katı, rahmet kainatı, Rıza'nın lokması, rızkın üretimi, sabahın sehri, sabur durağı, sağların kıymeti, sahtekar hırsız, sakının eli, seccadenin üstü, seher vakti, Seher yelleri, Selman'ın aşkı, senin aklın, senin derdin, senin rengin, senin sevgin, senin yolun, senin zahmetin, serinden geçmenin zamanı, sevda cephesi, sevda gölü, sevenin boynu, sevenlerin gönlü, sevgi dalı, sevgin yarısın, sevip almayanın ömrü, sizin ilin töresi, suçlu parası, Şehitler şahı, Şehitler şahının nesli hakkı için, şehitlerin başı, şehitlerin yası, şu başımın belası, şu dünyanın her yeri, şu dünyanın ziyneti, şu Edna Murat'ın dili, şu Edna Murat'ın hali, şu Edna Murat'ın piri, şu feleğin işi, şu gönüllerin pası, şu insanoğlu, şu milletin hali, şu Murat'ın aklı, şu Özbek'in iklimi, Şura suresinin yirmi üçü, tan vakti, toplanan paranın üstü, Türabı zadenin aslı hakkı için, Türabı'nın huzuru, Türabı'nın önü, Türabı'nın peşi, Türk ulusu, Türkiye'nin kalbi, Türklüğün sonu, umut güneşinin mor bulutlara girip girip çıkışı, uygarlık yolu, üyelerin hepsi, üzüm salkımı, varlığın sahibi, vatan sathı, vatanımın köşesi, vicdan terazisi, yalan dünya malı, yar eli, yar yolları, yar yolu, Yaradanın lütfü ihsanı, yarimin koynu, yarin amaneti, yarin desti, yarin iyisi, yarin otağı, yaşam günü, yaz ayları, yeşil ördekler, yetimin hakkı, Yezidin askeri, yıkım ekipleri, yoksulların dili, yoksulların yüzü, yoksulun yetimin hakkı, yolun üstü, yurdumun neşesi, yurdun filizi, yurdun yaraları, Yusuf'un aşkı, yürek ortası, yüzüm üstü, zalımın eli, Zeynel'in zindanda çektiği, Ziryam'ın borcu...

b) Sıfat tamlamaları: 72 millet, acı haber, acı poyraz, acı soğan, acı tokat, aç kalan insan, açık sözlü, açılan gül, açılan yanaklar, ağaçsız dünya, ağaçsız vatan, ağır başlı, ağır bir fabrika, ağzından dökülen her bir kelam, ahu bakışlı, ak dere, ak gerdan, akan gözyaşım, akılsız çiğdemler, ala karga, alınan aylıklar, altı gün , altmış yedi il, anadan doğduğun zaman, anasın yitirmiş kuzular, aradığın vasıf, arzu eden müminler, aynı aş, ayrı ayrı don, aziz millet, baharda kurumuş dallar, bakımlı ormanlar, bakımsız topraklar, Bakır'ın kazanda döktüğü ter, bakışları küllenmemiş kor, bastıkları yer, başka biçim, başka gün, başka köy, başladığım gün, beni gören dostlar, benliğin verecek bir dost, berrak sular, beş lira, beyaz bilek, beyaz elbise, beyaz kollar, beyaz tenli, biçare gönül, bin bir isim, bir ahu bakışlı, bir an, bir aşık, bir aylık maaş, bir bade, bir bakış, bir bilmece, bir büyük kurum, bir cevap, bir çalının üstü, bir çift kara göz, bir çift söz, bir dal, bir damla, bir deniz, bir diken, bir dilek, bir dolu, bir dolu, bir düzen, bir eşarp, bir garip, bir gecekondu, bir gemi, bir gencecik güzel, bir görüş, bir gül, bir gün, bir güzel, bir haber, bir hafta, bir hatıra, bir hınzır, bir huy, bir hüznün, bir ırmak, bir ilham, bir ismi, bir yudum, bir zem, bir zümre, birkaç ay, birkaç kişi, boş arazi, boş hayat, boş sözler, boşa geçen günler, boşa giden gün, boyalı basın, boz atlı, böyle birlik, böyle güzel, böyle kış, böyle millet, bu asırdaki dedeler, bu cahillik, bu can, bu canı yoluna verdiğim zaman, bu cihan, bu dert, bu duygu, bunu bilen milletler, bülbüle verdiğin dil , bütün açan güller, bütün Avrupa, bütün ırmaklarımız, bütün olan varım, büyük bir kitle, büyük bir ödev, Cafer'deki ilim, cilveli işveli nazlı Şaziye, civcivli yumurta, coşkun denizler, cümle canlı, çam dalından düşen yaprak, çaresi bulunmaz sızılar, çıplak bacılar, çıplak Şerban Ana, çifte benli, çifte turuncu, çok fakirler, dalından dökülen yapraklar, dalından kopmamış taze nar, dar görüşlü, deli gönül, deli gönül, deli serseri, derdi veren Allah, derin bir acı, dertli fakir, dev adımlar, dış deri, doğduğum köyüm, dokuz aylık yol, donuk donuk bakış, dost eli, dört kitap, dört köşe, dört sene, dört senede bir, dört yüz elli kişi, du cihan, durmadan dolanan aylar, dünyayı dolaşan yollar, dürüst bir kul, dürüst bir vatandaş, eksik yaram, ela gözlü, Elestide ikrar veren bu canlar, ellerim koynuma gerdiğim zaman, eserlerine eser katan , eski yanığı, esmer güzel kız, esmer ten, eşsiz refah, eylediğin

naz, fani dünya, fikir vadisi, gamlı gün, garip baş, garip fakir, garip kuş, garip kuşun gideceği yuva, garip Murat, garip yetimler, genç yaş, gezdiğim yer, gizli sırlar, gonca gül, göksündeki çeşme, gönlümde açılan tüm çiçekler, gönlümdeki bahçe, gönül kuşu, gönülden gördüğüm cisimler, gönülden sevecek bir dost, gören aşıkları, gül yüzlüm, güler yüzlü, gülümü derecek bir dost, güzel diller, güzel huy, güzel nazı, güzel rızık, güzel saz, Hakk'ın nişanını görmeyen ahmak, halimden anlayan yare, ham söz, haram mal, hasret çeken gönül, hasret kalan kuzu, haşmetli mürvetli şah, hayat denen şişe, hecesi silinmiş yazılar, helal kazanç, her aşık, her çiçek, her dakika, her faniye, her gece, her geçen gün, her gördüğün kul, her memleket, hiçbir yer, hilal kaş, hor göz, ıssız çöller, içdeli dere, iki gönül, iki oda, iki tahta tabut, iki Temmuzda, ince beller, ince elek, ince parmaklar, inci sedef dişler, inkar eden körlük, işsiz kimse, kalbimdeki çiçek, kanatlı uçaklar, kanlı Sivas, kara baht, Kara bulut, kara gözlü, kara herk, kara kaşlar, kara kaya, kara saban, kara talih, kara toprak, kara üzüm, kara yazı, kardeşçe bakışlar, karşiki yayla, katkılı kömür, kaymak döken diller, kazandığın mal, kefen denen kaput, kem göz, kırık dal, kırık telli saz, kıymetli varlık, koca salon, koklanacak gül, koklanmamış gül, komşu köyler, konuşacak dilin, kötü huy, kuru soğan, kurulduğun gün, kurumuş dal, kurumuş fidan, kuyruklu yıldız, küçük bir tepe, küçük esnaf, küçük yavrular, mah cemal, mekanda durmayan deli gönül, mutluluğa giden yol, mümün olan kişi, nazlı yarım, neşeli gün, nice baci kardeş, nice demler, nice gözyaşı, nice günler, nice güzeller, nice muhtarlar, nice peygamberler, nurlu yüzlük, o gerçek yüzünü gördüğüm zaman, o günden, o incecik bel, o kahpe felek, o küllenmiş maziler, o mercekleri, o muhtarın soyunu, ol bari Hüda, ol Hakka, on beş sene, on sekiz bin alem, on üç on dört yaş, onu seven vatandaş, ormansız bölgeler, orta boylu, orta direk, parti denen illet, prime verdiğim sevgi, rügan kemer, sade bir dil, sağ olan baş, sarı kızlar, sarı saçlı, sayılı günler, seda veren tel, seherde şakiyan o bülbüller, selvi boy, seni seven can, seni sevmeyen güzel, sessiz sessiz akış, seven ahbap, seven gönül, sıra ben, sırim el, sırma saç, sinemdeki yaram, sitemli taşlar, siyah kaşlar, siyah zülûf, soğuk su, sonunu düşünmez ahmak, söylediğin söz, suları kesilen çaylar, suları kesilmiş değirmen, şehit düşen

canlar, şifasız dertler, şirin sözlü Şaziye, şöyle bir güzel, şu alem, şu Ankara'da, şu asırda, şu benim köyüm, şu benim sevdiğim nazlı güzel, şu benim sevdiğim yara, şu deli gönlüm, şu dünya yüzüne her gelen kişi, şu dünyalar, şu Edna Murat, şu evren, şu fakirhane, şu fani alem, şu fani dünya, şu felek, şu göğüs, şu gönlüm, şu gönül, şu gönül, şu gönül, şu gurbet ele, şu günler, şu kanlı Sivas, şu kara toprak, şu millet, şu Özbek, şu sinemi, şu yaram, şu yeryüzü, tarikat sırrı, tatlı can, tatlı dil, tatlı günümüz, tatlı sözler, taze açmış bir gül, taze fidan, temiz ahlak, tertemiz hava, tertemiz toprağa, tombul elli, tomurcuk gül, tüm alem, tüm erenler, Türklüğün sonu, türlü madenler, türlü nimet, türlü türlü kokuş, ufukta yükselen bir güneş gibi, uğrunda ölecek bir dost, ulu canlar, ulu Mevla, usul boyun, uykudan uyanmış gözler, uzun bir yol, üç ay, üç baraj, üç beş bilek, üç cümle, üç gün, üç nur, vefasız dünya, yad eller, yağmuruna hasret topraklar, yalan dünya, yalvaran kul, yanan öz, yar sunup kevseri verdiği zaman, yaradılan kul, yaramı saracak bir dost, yarin otağına erdiğim zaman, yedi sene, yemeklik ekmek, yeşil el, yetmiş bin kişi, yetmiş iki kol, yırtık gömlek, yorulmaz bir deli gönül, yüksek mahkeme, yüz bin rekat namaz, yüz yetmiş bin lira aylık, zalim felek, zalim felek, Zeynel'in zindanda çektiği çile...

2.3.2.2. Deyimler

Akıl erdir-, arada kal-, ayağın tozuna süreyim yüzüm (ayağının tozuna yüz sür-), ayrı düş-, bade al-, bağı ezil-, baş koy-, beli bükül-, bir et-, boş çevir-, boy ölçüş-, boy ver-, boynun bük-, boyun eğ-, candan bezdir-, ciğerleri pare pare dilin-, çağ atla-, derde dalıp git-, dil ol-, dizleri tut-, el al-, el uzat-, ele al-, göç eyle-, gönlünü Hak yola düşür-, gönül kır-, gönül ver-, gözlere kan dol-, gücü yet-, hacet dile-, hakkını ye-, hesap gör-, hor görül-, içine gam çök-, kılıç çal-, kılıç vur-, kor karma-, kul et-, merhem çal-, nasip ver-, nazar et-, nura boğ-, pay et-, pul et-, Ser ver-, serden baştan geç-, sırra er-, sinemde tüt-, şifa bul-, var et-, yaraları depreş-, yola çık-, yola düş-, bahtı kara ol-, arabı kalk-, rahmet dile-, yareye merhem çal-, ikilik çıkar-, kırık dala tutun-,

senlik benlik güt-, bakmadan gör-, topraklara yaslan-, solundan yer ver-,
pirincin içinden taşı seç-, eteğinden tut-...

2.3.2.3. İkilemeler

Ah u zar, ana baba, arayı arayı, ayırt kayırt, ayrı ayrı, bağı bahçe, bazı bazı, bekleyi bekleyi, beni beni, birlik dirlik, bizi bizi, boşu boşuna, buram buram, büyük küçük, can cana, cıvı cıvı, çoluk çocuk, dağda bayırda (dağ bayır), damla damla, deli divane, diye diye, dizi dizi, donuk donuk, dostun düşmanın, elim dilim, ezine düzüne, fıkır fıkır, fitne ficir, garip garip, gece gündüz, genci ihtiyarı, girip girip, gözüm gönlüm, gündüz gece, halden hale, İç dış, ilim irfan, işi gücü, iyi kötü, kana kana, kat kat, kazma kürek, kolum kanadım, konu komşu, madde madde, medet mürvet, öğüt nasihat, parça parça, renk renk, sala sala, salına salına, serden baştan, sere serpe, sessiz sessiz, sızı sızı, sile sile, taşlı taşlı, tel tel, üç beş, yakın ırak, yakıp yık-, yaz kış, zaman zaman, zengin fakir, zevk sefa...

2.3.2.4. Edat Grupları

Ahı alması için, ahmaklar gibi, ahu gibi, ala karga gibi, Ali gibi, anasın yitirmiş kuzular gibi, âşıkların aşkı için, aşk odu ile, Ata'm gibisi, aylar misali, bahar seli gibi, bana göresi, başladığım günden beri, bir deve sunduğun gibi, borcunu verdiği gibi, bu işi duyması için, bülbül gibi, çaresi bulunmaz sızılar gibi, çaylar misali, çevirgen gibi, dallar misali, değirmen gibi, eli gibi, dostlar için, düldül atı ile, eğilmez gibi, esmer güzel kız için, eş olması için, eylediğin naz için, Eyüp gibi, fabrikatör kadar, felek ile, gerdiği gibi, gidenler için, gördüğü gibi, gül gibi, güneş gibi, hasret kalan kuzu gibi, hayal düş gibi, hecesi silinmiş yazılar gibi, huzur için, ikimiz için, irfan gibisi, kara bulut gibi, kardeş gibi, keklik gibi, kelebek gibi, kerem gibi, kibleye doğru, kılıç çalması için, kırdırmak için, kurduğun gibi, mehman gibi, muhtaç olmamak için, nebilerin hakkı için, Nil'e gömdüğün gibi, o günden beri, ol Hakka doğru, olduğun gibi, öğrenmek için, ölene kadar, para için, sağlık için, seçmek için,

sömürmek için, su gibi, şehitlerin başı için, topraklar gibi, vatan gibisi, vatan için, vatan için, Yakup gibi, yaprak gibi, yardım için, yatanlar için, yeşil hat ile, yetenler için, yollar misali, Yusuf gibi, zambak gibi...

2.3.2.5. Unvan Gurupları

Muhammed Mustafa, Peygamber, İslam'ın Aslanı / Kılıcı, Aliye'l Murtaza, İmam Ali, Şahı Merdan, Mazlum Hüseyin, Yakup peygamber, Yusuf Peygamber, Eyüp Peygamber, Şuayip Peygamber, İbrahim Peygamber, Molla Hüseyin, Mehdi Dede, Hünkar Bektaş, Yeşil Benli Pir, Evliyalar Şahı, Kul Himmet, Hoca Yesevi, Hoca Ahmed, Pîr, Şeriban Ana, Türebî, Nebi, Samut evladı, Şit Peygamber, Seyit Muradı Muratlar Verici Haydarı Gani, Yekda, Veysel Baba, Âşık Veysel, Ata'm, Âşık Sultan, Ehlibeyt Güneşi Haydar Dede, Şehitler Şahı, Rum Erenleri, Horasan Pirleri, İstanbul'da Gülle Tutan, Gaffur Rahim, Gani, Nasipler Verici Yekta, Veli, İlim Deryası, Âşık Aslan, Pir Sultan, İmam Hasan, Lokman, Mehmed Abdal, Muradı, Cibali, Sefil Edna Murat, Yudum Bacı, Nurettin Bey, Eşençaylı Arap Ali, Karun Aslan Bey, Firavun...

2.3.3. Mahallî Söyleyişler

Âşık Murat Özdemir'in şiirlerinde mahallî söyleyişler, kelimeler sıkça karşımıza çıkar. Bazı kelimeler hece, ölçü, kafiye gibi biçimsel özelliklere uygun düştüğünden değişik biçimlerde kullanılmıştır. Bazı sözcükler ise âşığın dilinde kelimelerin aslen öyle bilinmesinden dolayı kullanılmaktadır. Tezimizin giriş kısmında yörede kullanılan bazı mahallî söyleyişlere yer vermiştik. Burada ses özellikleri bakımından birbirine benzer söyleyişlerden birer örnek vermeye çalıştık. Âşığın şiirlerinde gördüğümüz yöresel kelimelere, mahallî söyleyişlere örnekler şöyledir: emanet> amanet, Azrail> Ezrail, zalim> zalım, mihman> mehman, kırmayın> gırmayın, kardeş> gardaş, eşik> eşik, tutanlar> dutanlar, hepsi> hepisi, tellal> dellal, yaralarım> yarelerim, usta> ustaz, tane> dane, hasret> hasiret, göğsünü> göksünü,

diyemiyorum> diyemiyom, ne edeyim> nideyim, pişmenin> bişmenin, bekleye bekleye> bekleyi bekleyi, payladı> payaladı, saklayın> saklan, lazım> ilazım, mümin> mühmün, gelene kadar> gelenecek, kazan> gazan, emanet> amanet, zalim> zalım, nikap> nigabını, giydiğimi> geydiğimi, damen> daman, bahane> mahana, kakül> kahkül, ben>men, dağnamak(kınamak), halaka, sıraç, farımak, zemetmek, mudara, emlemek, hakdar, koğlatmak, püsen...

Söz gurupları başlığı altında deyim ve söz öbeklerini incelemiştik.

Birkaçını anlamlarıyla burada verelim:

Arabı kalkmak: Talihi açılmak, şansı dönmek.

Rahmet Dileyek: Allah'a yalvaralım.

Yareye melhem çalmak: Bir sıkıntıyı, eksiği gidermek.

Sen ben ile / İkilik çıkarmak: Çekişme, ihtilaf ile.

Kırık dala tutunmak: Güvenilmeyecek bir yere bağlanmak.

Pirincin içinden taşı seçmek: İyi kötüyü ayırt etmek.

(Göle) su gelene kadar kurbağa ölür: Geç olan iş, olumsuzluklar doğurur.

Işık uzatmak: Aydınlatmak, bilgi vermek.

Kenardan yürüsen kabahat olur: Hiç kimseye zararın olmasa dahi seni suçlu sayabilirler.

Gördüğünü ört görmediğini söyleme: Sır tutmayı bil; dedikodu, gıybet yapma.

Suyu bulandırıp balık tutmak: Ortalığı karıştırıp çıkar sağlamak.

Yüzü koyun düşüp kalmak: Çaresiz kalmak.

2.4. EDEBÎ SANATLAR

2.4.1. Teşbih

Aralarında çeşitli yönlerden ilgi bulunan iki kavramdan zayıf olanı güçlü olana benzetme sanatıdır. Tam benzetmenin dört ögesi vardır: kendisine benzetilen (güçlü öge), benzeyen (zayıf öge) asıl ögeler; benzetme yönü ve benzetme edatı yardımcı ögelerdir. Teşbihin kısaltılmış, pekiştirilmiş benzetme gibi türleri vardır. Özdemir, edebi sanatlardan teşbihe başvurmuştur. Şiirlerle örneklendirelim:

Örnek1: İlk dörtlükte görülen benzetme diğer dörtlüklerde de örneklenmiştir. Anadolu (benzeyen), halı (kendisine benzetilen), süslemişler (benzetme yönü), gibi (benzetme edatı) ilk dörtlükteki birinci benzetmenin öğeleridir. İkinci olarak, âşıklar Anadolu'yu Edirne'den Kars'a kadar işlemek yönünden arıya benzetilmiştir. Böylece aynı dörtlükte iki benzetme örneği sunulmuştur.

MEMLEKETİM

Anadolu'mu âşıklar,

Süslemişler halı gibi.

Edirne'den Kars'a kadar,

İşlemişler arı **gibi**.

...

Üç kenarı derya deniz,

Uğruna canı verimiz.

Cihanda eşsiz görürüz.

Bu dünyanın gülü **gibi**, (2.şiir)

...

Örnek2:

SONUNU DÜŞÜNMEZ

Şu dünya yüzüne her gelen kişi,

Hem gelip giderken akıtır yaşı.

Nelere katlanır sağ olan başı.

Taze açmış bir gül, zambak gibidir.

Tüm bitkiler çiçek ile yapraktan.

Her icadın aslı daim topraktan.

Âdem topraktır, emiri Hak'tan.

Berrak sular temiz ahlak gibidir.

Kimler konup göçmüş kimler bu hana.

Hastalığın hepsi birer mahana.

Kimi gelir kimi gider cihana.

Çam dalından düşen yaprak gibidir.

Murat salmış yüreğini aşkın oduna.

Amel kazan, ulaş Hakk'ın katına.

Cahiller varamazlar aslı zatına.

Ne gelmiş ne gitmiş toprak gibidir. (37.şiiir)

Örnek3:

...

Kederliyim, gam çöküyor içime.

Aydos gibi karlar yağdı başıma.

Ben karışmam şu feleğin işine.

Daha neler verir bilemiyom ki. (126.şiiir)

...

Örnek4:

...

Hecesi silinmiş yazılar **gibi**,

Çaresi bulunmaz sızılar **gibi**,

Anasın yitirmiş kuzular **gibi**,

Meleyip arada kaldım gel gayrı. (182.şiiir)

...

Örnek5:

...

Meri keklik gibi başın kaldırmış.

Zülüflerin **mah yüzüne** saldırmış.

Kaşların üstüne bir ben kondurmuş.

Ufukta yükselen bir güneş gibi, (195.şiiir)

...

Yukarıdaki dörtlükte aynı zamanda bir benzetme çeşidi olan güzel benzetme (teşbihi belîğ) ‘mah yüz’ söz gurubuyla örneklendirilmiştir.

Örnek6:

...

Yanaklar kırmızı elma **gibidir**.

Dudaklar kiraza **benzer** demidir.

Kaşları ay **gibi** yağım eritir.

Arkını bendini yıkmış gidiyor. (229.şiiir)

...

Bu benzetme çeşidi ‘kadar, benzer’ kelimeleriyle de yapılabilir.

2.4.2. İstiare

Benzetmenin asıl öğelerinden yalnız biri kullanılarak yapılan söz sanatına istiare denir. Kendisine benzetilenle yapılanına açık istiare; benzeyenle yapılanına kapalı istiare diyoruz. Açık istiarede güçlü öge söylendiğinden benzeyen unsur da ortadadır. Kapalı istiarede ise güçlü öge söylenmez; ancak benzetme yönüyle sezdirilir, bu sebepten kapalı istiarede benzetme yönü önem kazanır. Aşağıdaki şiiirde işaretlenmiş kelimeler eğretilme yoluyla başka kelimelerin yerine geçmiştir.

Örnek1:

LAYIK OL

Bir sabah seherde **ötmek** istersen,

Çiçekli bahçede **güle** layık ol.

Sen de mutluluğa yetmek istersen,

Lâlü gevher saçan dile layık ol.

Bu yalan dünyada kim kalmış bâki?

Her ne iş tutarsan unutma Hakk'ı.

Dostun meclisinde olursan **saki**,

Açılan badeye kula layık ol.

Elbet bu âlemde yaşamak hakkın,
 Sen Hakk'a yakınsan Hak sana yakın.
Gülü dermek için **dikenden** sakın.
Yaprağı incitme **dala** layık ol. (309.şiiir)

...

Örnek2: İlk dördlüğün son dizesinde yaprağın dökülmesi ve solmak yönlerinden âşık kendisini ağaca, çiçeğe benzetmiştir. Ancak benzetme yönlerinden güçlü olan ağaç, çiçek şiirlerde geçmemektedir. Biz onları benzetme yönünden sezmekteyiz. Kapalı istiare vardır. İkinci dördlükte gül, bülbül tenasübü istiare ile kurulmuştur.

...

Ey benim haşmetli mürvetli şahım!
 Cemâline âşık oldum gel gayrı.
 Hasretinden göğe yükselir ahım.
Dökülür yaprağım soldum gel gayrı.

Gönül ayrılığa tahammül etmez.
Güllerim kurudu, **bülbülüm** ötmez.
 Sabır durağında bir karar tutmaz.
 Yar diye bir seni buldum gel gayrı. (182.şiiir)

...

Örnek3: Açık istiare yoluyla kara toprak, han dünya yerine, kervan ise dünyadan gelip geçenler yerine kullanılmıştır.

Dokuz ay, on günlük uzun bir yoldan,
 Acep şu dünyaya gelebildin mi?
 Saz çalamıyorum, sade bir dilden,
 Arzum meramımı verebildin mi?

Çok çalıştım **kara toprak** üstünde.
 Bir vefa görmedim ahabap dostunda.
 Deli gönül bir güzelin kastında,
 Kendi benliğini bilebildin mi?

Her şey sıra şu dünyada imtihan.
 Geçiyor **kervanlar**, boş kalmıyor **han**.
 Gün gelip Murat da olacak nihan.
 Gönül isteğine erebildin mi? (275.şiiir)

Örnek4:

...

Pirimden himmetim aldığıın zaman,
 Muhabbetler başlar **güher** saçılır.
 Girip **bahçesini** derdiğim zaman,
Çiçekler boy atar, **güller** açılır.

Müminleri yeşil ala bürünür.
 Her köşeye şavkı vurup görünür.
 Güzelleri Hu dost diye salınır.
Kervan menzil alır, yollar açılır.

Bu kervanda türlü **matah** satılır.
 Kervanına mümin canlar katılır.
 Müşküller hallolup benlik atılır.
 Bir olur gönüller, haller açılır. (86.şiiir)

...

Örnek5: Olmak fiili olgunlaşmak anlamında daha çok yetişmek manasıyla meyve vb. yiyecekler için kullanılır. Âşık yüz için bu tabiri kullanmak suretiyle kapalı istiareye başvurmıştır. Ayrıca güller utançtan yüzleri solması hasebiyle kişileştirilmiştir, insan yerine kullanılmıştır. Her kişileştirme aynı zamanda güçlü öge söylenmediği için birer kapalı istiare kurar; bu dizede de

kapalı istiare vardır. Döğmek eylemi kullanılarak top top zülüflerde de kapalı istiare yapılmıştır.

...

Kibarlığı tahsil edip almıştır.
On beşinde ay cemâli olmuştur.
Güllerin utançtan yüzü solmuştur.
Ancak bu güzellik sana yakışır.

Top top zülüflerin gerdanı döğer.
Hele bir gülüşü dünyayı değer.
Affet Edna Murat güzeli över.
Ancak bu güzellik sana yakışır. (174.şiir)

2.4.3. Mübalağa

Mübalağa, herhangi bir şeyi tasvir veya tarif ederken olduğundan fazla veya eksik göstermektir. Mübalağa sanatında sözün normal ölçülerinin sınırını aşmak esastır. Edebiyatta genellikle övme veya yerme yapılacağı zaman mübalağaya baş vurulur. Mübalağa sanatında amaç, ifade edilmek istenen duygu ve düşüncüyü daha etkili kılmaktır.

Örnek1:

...

Ey benim haşmetli mürvetli şahım!
Cemâline âşık oldum gel gayrı.
Hasretinden **göğ**e yükselir ahım.
Dökülür yaprağım soldum gel gayrı. (182.şiir)

...

Örnek2:

...

Aşkın şu sinemi yaktı **köz eder**.
Göz yaşlarım yanağımda iz eder.

Sevdiceğim âşığına naz eder.
Hüseyin aşkına gel bizim ile. (196.şiiir)

...

Örnek3:

...

Felek şu gönlüme oyuklar açtı.
Yıllardır bakımsız yola benzetti.
Ben yâre koşarken yâr benden kaçtı.
Lal olmuş söylemez dile benzetti. (165.şiiir)

...

2.4.4. Telmih

Bilinen bir olayı, sözü dolaylı biçimde anlatma, hatırlatma sanatıdır. Şiirlerde dinî hikayeler, din büyükleri, kahramanlar; derin izler bırakmış tarihi olaylar telmih konusu olmuştur.

Örnek1: Şiirde Yakup ve Yusuf peygamberlerin kıssası, Firavun'un Nil'de boğulması gibi hadiseler telmih edilmiştir.

...

Salih'e bir deve sunduğun gibi,
Firavun'u Nil'e gömdüğün gibi,
Ziryam'ın borcunu verdiği gibi,
Boş çevirme Muhammed'in aşkına.

Gök kubbeyi muallâkta durduran,
Kara herkte karıncayı gördüren,
Yakup'u da Yusuf'una erdiren,
Boş çevirme Muhammed'in aşkına. (60.şiiir)

...

Örnek2:

...

Şuha mıyım gizli sırlar bileyim?

İbrahim değilim, nara gireyim.

Sabırına **Eyüp** gibi ereyim.

Bir merhem çal ehlibeyti seversen. (59.şiiir)

...

Örnek3: On iki imamların hayatlarına telmihte bulunmuştur.

...

Zeynel'in zindanda çektiği çile,

Bakır'ın kazanda döktüğü tere,

Gül için bülbüle verdiği dile,

Ehlibeyt aşkına yandırma nara. (45.şiiir)

...

Örnek4:

...

Murat gönlüm gezer sarayda bağda.

Beni gören sanır delidir dağda.

Bir **Leyla** peşinden giden **Mecnun**'a,

Kerem gibi yanıp tütemiyom ki. (236)

...

Örnek5:

...

Dokuz ay, on günü özleyip geldim.

Bu kara bahtımı gizleyip geldim.

Yusuf Züleyha'yı izleyip geldim.

Şimdi söylüyorum aşkım sana ben. (240.şiiir)

...

2.4.5. Teşhis

Teşhis cansız varlıkları kişileştirme, intak konuşturma sanatıdır.

Örnek1: Şair dünyayı kişileştirerek onunla konuşmuş.

...

Kurulduğun günden böyle,
Kime güldün yalan dünya?
Derdin nedir bir kez söyle?
Zorun nedir yalan dünya?

...

Her gelen sana sarılır.
Dertli kederle yoğrulur.
Suçların desem darılır.
Söyleyim mi yalan dünya? (263.şiiir)

...

Örnek2:

...

Çağırayım sizi şirin dillerden.
Haberin alırım esen yellerden.
Çiçekli bahçeden, çamur yollardan,
Dost köyüne gelip kışlar mıydınız? (222.şiiir)

...

Örnek3: Âşık saç telini kişileştirmiştir.

...

Bana şikâr zülfün teli.
Saracaktım ince beli.
Filizlerin seher yeli,
Acı esip kırmadan gel. (151.şiiir)

...

Örnek4:

...

Akılsız çiğdemler kışın çıkarlar.

Eser acı poyraz candan bıkarlar.

Köylüler de yakasına takarlar.

Kendine has kokusu var, yeri var.

...

Kimi tomurcuktur, kimisi yetmiş.

Biri mahşerece **boynunu bükmüş.**

Birisi var, bir devire **hükmetmiş.**

Sayar isen yetmiş iki kolu var. (248.şiiir)

...

2.4.6. Tezat

Zıtlıklardan yararlanılarak yapılan bir sanattır. Âşğın şiirlerinde karşıt sözcüklerin oluşturduğu tezattan ziyade anlamsal olarak kurulan tezatlar daha fazladır.

Örnek1:

...

Şu dünyada benim başka kimim var.

Yaprağım döküldü, gülüm aldı hâr.

Uğruna baş koydum, bir tek canım var.

Dumansız yanarım, köze nazar et. (53.şiiir)

...

Örnek2:

...

Lütf eyledi bize ulu.

Onundur özdeki dolu.

Aranızda gezen ölü,

Ne sorarsın bize hocam? (30.şiiir)

...

Örnek3:

...

Erenler bağında çoktur hizmeti.

Bizleri görmeye çekmiş zahmeti.

İkrarı kadimdir almış himmeti.

Bakmadan cihanı görenim gelmiş. (82.şiiir)

...

Örnek4:

...

Balığım denizde suya hasretim.

Arıyım çiçekte bala hasretim.

Hâlimden anlayan yâre hasretim.

Yıllardır özlemin çektim sevdiğim. (169.şiiir)

...

2.4.7. Tenviye

İki farklı anlamı olan bir sözcüğü, şiirde her iki anlamını da kastederek kullanma sanatıdır. Yakın anlam söylenir uzak anlam sezdirilir.

Örnek1: 1.istek, emel 2.âşığın ismi

...

Senelerdir yollarını bekledik.

Çok şükür Mevla'ya, geldin bacanak.

Hasretlikten günü güne ekledik.

Artık **muradına** erdin bacanak. (280.şiiir)

...

Örnek2: 1.tavla zarı 2.ağlayıp inlemek

...

Eğer Ankara'dan haber sorarsan,

Tavla devam eder **zar** Ankara'nın.

Düşünür de şu gönlünü yorarsan.

Çok gecekondusu var Ankara'nın. (121.şiiir)

...

Örnek3: 1.çiçek 2.gülmek fiili

...

Eller bu halıma güldükten sonra,
Düzenim bozulmuş olduktan sonra,
Garip bülbül gibi kaldıktan sonra,
Çiçekli bahçeler **gül** senin olsun. (179.şiiir)

...

Örnek4: 1.onlar için akar 2.aynı soydan geliyoruz, kandaşız

...

Ehlibeyte çıkar bizim kanımız.
Kerbela'da şehit verdik canımız.
Uyandırmak Edna Murat kârımız.
Virane bahçede ötebildin mi? (91)

...

2.4.8. Hüsnütalil

Nedeni bilinen bir olayı, başka bir olaya, güzel bir sebebe bağlayarak yapılan edebî sanattır. Şiirin dizeleri arasında bağlantı kurarak anlam ve anlatıma incelik vermek amacını taşır.

Örnek1:

...

Güneş sabah erken doğar.
Kâinatı nura boğar.
Cıvı cıvı kuşlar öter.
Kısmet verir bana, diye.

Güvercinler kanat germiş.
Güller açıp çiçek vermiş.
Tüm bitkiler başın eğmiş.
Rahmet versin bana, diye. (15.şiir)

...

Örnek2:

...

Açar çiğdem gülü dostun izinde.
 Kerbela kokusu gelir yüzünde.
 Cavidan lezzeti vardır sözünde.
 Bu fakirhaneye sefa geldiniz. (279.şiir)

...

Örnek3:

...

Nelere katlanır insan sevmekle.
 Ayrılığa bazen boyun eğmekle,
Şifa bulur derdim elin değmekle.
 Merhem çalıp yaram sardıktan sonra. (237.şiir)

...

2.4.9. İstifham

Şiirde soru sorma yoluyla sanat yapmadır.

Örnek1:

...

Saygı ile şefkat birliği korur.
 Sevgisiz dünyada yaşam olur mu?
 Susuz ağaç, çiçek kökünden kurur.
 Sevgisiz dünyada yaşam olur mu? (302.şiir)

...

Örnek2:

...

Var oluşu incelersen,
Âşık olmaz ne olursun?
Kudretini dinler isen,
Âşık olmaz ne olursun? (13.şiiir)

...

2.5. ŞİİRLERDEKİ ANLATIM ÖZELLİKLERİ

2.5.1. Tasvir Yoluyla Anlatım

İzlenim uyandırmaya yönelik anlatım biçimidir. Varlıklar ayırt edici özellikleri ve nitelikleriyle söylenerek görünür kılınır. Sözcüklerle resim çizme sanatı olarak da nitelendirilir. Şiirlerde bu anlatım biçimi sayesinde imge ve imaj yoluyla etkileycilik arttırılır. Özdemir, şiirlerinde bu anlatım biçimine sık başvurmuştur.

Örnek1: yer, Ankara tasviri

ANKARA'NIN HALİ

Eğer Ankara'dan haber sorarsan,
Tavla devam eder zar Ankara'nın.
Düşünür de şu gönlünü yorarsan.
Çok gecekondusu var Ankara'nın.

Türkiye'nin kalbi burada atar.
Küçük bir tepede Ata'mız yatar.
Meclis şu günlerde kanunlar yapar.
Gel de bir halini gör Ankara'nın.

Altındağ'ı boy ölçüşür kaleye.
 Zenginleri temel atar ovaya.
 Her memleket özlem duyar buraya.
 Hele işsizleri sor Ankara'nın.

Çanağın içinde tozu çok olur.
 Altmış yedi ilden kızı çok olur.
 Çekilmez edası, nazi çok olur.
 Bahçede gülleri var Ankara'nın.

Yazları kuraklık, kışı dert olur.
 Düşmanlara karşı sesi sert olur.
 Güzellerin iyileri mert olur.
 Gerçek dostlarına yar Ankara'nın.

Üç barajdan suyu gelir, içilir.
 Yaz gelince güzelleri seçilir.
 Zenginleri Akdeniz'e saçılır.
 Fakirlerin işi zor Ankara'nın.

Murat yeter, uzun etme bu sözü!
 Gençlik Parkı, Çiftlik barajın özü.
 Merkezdir, Ulus'a getirir bizi.
 İlk meclis burada dur Ankara'nın. (121.şiiir)

Örnek2: güzel tasviri

SEVDİĞİM

Çiçeği açmadan daha başında,
 Şansı açmış on üç on dört yaşında.
 Seyrettim mehtabı hilal kaşında.
 Sevdim seni yedi sene evveli.

Siyah zülfün ak gerdana koyvermiş
 Özenip yaratan selvi boy vermiş.
 Dili baldan tatlı güzel huy vermiş.
 Şu benim sevdiğim nazlı güzeli.

Kaşların düzeltip sürmesin çekmiş.
 Çocukluk çağından gençliğe çıkmış.
 Açılan yanaklar orkide kokmuş.
 Âşığım ben onu gördüm görelî. (199.şiiir)

...

Örnek3: güzel tasviri
 DOLANDI KOLLARIM BELİN ÜSTÜNE
 Bu gün ben yârimin koynuna girdim.
 Saçların okşayıp hâlini sordum.
 Çiğdemler açılmış göğsünde gördüm.
 Başım koyup yattım kolun üstüne.

Gerdanda saçılmış sıra beni var.
 Miski amber kokar, esmer teni var.
 Gülün kıymetini gel sen bana sor.
 Bülbül gelir konar gülün üstüne.

Gözleri güneştir cemali kamer.
 Her âşık sevdiği güzeli över.
 Seven sevileni sıcacık sarar.
 Dolandı kollarım belin üstüne.

Sevip okşadıkça ince parmaklar,
 Tükenir hasretlik gider meraklar.
 Birbirine birleşince dudaklar,
 Hemen kaymak tutar dilin üstüne. (173.şiiir)

2.5.2. Tahkiye Yoluyla Anlatım

Anlatımı bir olay çevresinde aşamalı biçimde aktarmaktır. Şairler bir olay çevresinde şiir kurmak istediklerinde bu anlatım biçimini seçerler. Özdemir'in şiirlerinde bu anlatım biçimi de örneklenmiştir.

Örnek1: Âşık, rüyada mahlas almasını tahkiyeli yolla aktarmıştır.

DEDİLER

Hakikat şehrine yolum uğradı.

Destursuz giremen durun dediler.

Ciğerlerim kebab edip doğradı.

Buna sualini sorun dediler.

Hüda'ya kul diye dünyaya geldim.

Muhammed Mustafa habibim bildim.

Aliyel Murtaza'ya hem talip oldum.

Nereye bağlıdır elin dediler.

İrahberim Hanif oğlu yetirir

Türabi'nin huzuruna götürür.

Mürşidim Kalender sağda oturur.

Alın içeriye varın dediler.

Şeriatta dış derimi yüzdüler.

Tarikatta ince elek süzdüler.

Marifette matahımız düzdüler.

Hakikatte biraz durun dediler.

Yer verdiler, bir kenara oturduk.

Himmet etti, hizmetimiz yetirdik.

Şehitler şahına dolu götürdük.

Ednaya nasibin verin dediler.

Edna oldu lakabımız orada.
 Çok şükür göründük bizler sırada.
 Benliğimiz sermiş idik türaba.
 Evvel aslın yerin budur dediler.

Edna Murat ayan eyleme sözü.
 Ay gibi parlıyor pirimin yüzü.
 Şefaatten mahrum eyleme bizi.
 Var dünyada biraz görün dediler. (69.şiir)

Örnek2: Mükalemeyi hatırlatan bir üslupla yazılan bu şiirde tahkiye ve tasvir iç içedir.

YAR DEDİ BANA

Sabahın sehrinde uykuya yatmış.
 Gönül sevdasına bir huya tapmış.
 Sararmış gül benzi irengi atmış.
 Uykuda halimi gör, dedi bana.

Uykudan uyanmış gözler kamaşır.
 Zülfler perişan kâkül karışır.
 Ayrılanlar elbet bir gün kavuşur.
 Hele sefa geldin yâr, dedi bana.

Taradı zülfünü attı bir yana.
 Sar beyaz kolların dola boynuma.
 İki gönül sevişelim can cana.
 İnce bellerimi sar, dedi bana.

Murat bu fırsatı verene şükür,
 Belki murat alır bu garip fakir.
 Bülbül bile seher vaktinde şakır.
 Bu can sağ oldukça yar, dedi bana. (188.şiir)

Örnek3:

KÖYE MUHTARI

Öğretmen, imamı, köylü bir olduk.

Seçmek için bizim köye muhtarı,

Arayı arayı bir keli bulduk.

Seçmek için bizim köye muhtarı,

Şu benim köyümde ikilik olmaz.

Ayırt kayırt eden fazla yaşamaz.

Babası kılıyor beş vakit namaz.

Seçek, dedik bizim köye muhtarı.

Araştırdık o muhtarın soyunu.

Anladık ki yiyiciymiş huyunu.

Zenginler, ağalar köye dayı mı?

Seçmeseydik o adamı muhtarı.

Komşulara cezasını yazdılar.

Birkaç kişi hilesini sezdiler.

Fakir fukarayı bulup ezdiler.

Seçmeseydik o adamı muhtarı.

Satar mobilyayı, alır pirinci.

Üyelerin hepsi kendisi gibi,

Uyutur bizleri, yapar işini.

Seçmeseydik o adamı muhtarı.

Koperatif diye temeli attı.

Toplanan paranın üstüne yattı.

Bir sürü araba şoförü tuttu.

Böyle etti bizim köyün muhtarı.

Ceza yazmaz zengin ile sövene.
 Kul olduk biz kara saban dövene.
 Muhtaç kaldı köylü acı soğana.
 Zengin oldu bizim köyün muhtarı. (124.şiiir)
 ...

2.5.3. Nasihat Yoluyla Anlatım

Âşık Murat Özdemir'in şiirlerinde en çok başvurduğu anlatım yolu nasihattir. Âşık kuru kuru nasihatte bulunmamış, nasihat ettiği konuların gerekçelerini de açıklamıştır. Mesela güzele, niçin kendisini sevmesi gerektiğini nasihat yoluyla bir bir açıklamıştır. Dini-tasavvufi şiirlerinde hikmet-nutukvari üslup ve edayı nasihatlerle kurmuştur. Nasihatlerle milleti birliğe, doğruluğa, Hak yoluna, ehlibeyt sevgisine vb. davet eder.

Örnek1:

LAYIK OL

Bir sabah seherde ötmek istersen,
 Çiçekli bahçede güle layık ol.
 Sen de mutluluğa yetmek istersen,
 Lâlû gevher saçan dile layık ol.

Bu yalan dünyada kim kalmış bâki?
 Her ne iş tutarsan unutma Hakk'ı.
 Dostun meclisinde olursan saki,
 Açılan badeye kula layık ol.

Elbet bu âlemde yaşamak hakkın,
 Sen Hakk'a yakınsan Hak sana yakın.
 Gülü dermek için dikenden sakın.
 Yaprığı incitme dala layık ol.

Kadrin bilmeyenin peşinden koşma.
 Emsali bulunmaz olsa da yosma,
 Olura olmaza sırrını kuma.
 Mesut yaşamaya hâle layık ol.

Şu Edna Murat'tan budur nasihat.
 Cehalet fikrini kaldır çöpe at.
 Baharda yemyeşil bütün tabiat,
 Yaşamda gidecek yola layık ol. (309.şiir)

Örnek2:

KALMAZ

Gel hey güzel yüksek uçma!
 Seni seven candan kaçma.
 Her nadâna sırrın açma.
 Pişman olun halin kalmaz.

Harman gibi savururlar,
 Sütün kaymağın alırlar.
 Tomurcuğun koparırlar.
 Koklanacak gülün kalmaz.

Kırdırırsın filizlerin,
 Kan revan olur gözlerin.
 Taşımaz seni dizlerin.
 Gideceğin yolun kalmaz.

Düşenlerin dostu olmaz.
 Söylesem nasihat almaz.
 Kurumuş fidan yeşermez.
 Bir yaprağın dalın kalmaz.

Murat boşa seslenirsin.
 Bir gün olur uslanırsın.
 Küflenirsin, paslanırsın
 Konuşacak dilin kalmaz. (149.şiiir)

Örnek3:

VARMALI

Erenler cemine gireyim dersin,
 Mürşidin eliyle iyi yunmalı.
 Kırkların sırrına ereyim dersin,
 Girdiğin kapıdan niyaz almalı.

Nasip olup o meydanı bulursan,
 Mansur gibi çengel dara durursan,
 Benliğin öldürüp murat alırsan,
 Senlik benlik atıp pire varmalı.

Seni senden alır mürşidi kâmil.
 Hak'tan ne gelirse olmalı kâil.
 Dolan halakayı olasıñ sâil.
 Gönüller bir edip bire varmalı.

Otur halakaya, olasıñ sıraç.
 Eğer malın varsa Hak yoluna saç.
 Ere belin bağla gözlerini aç.
 Hak kelâmın dinle, sıra varmalı.

Evliya nazarı kalpteki öze.
 İnşallah Mürveti dokunur bize.
 Edna Murat söyler kulak ver söze.
 Enel Hak diyerek hüre varmalı. (68.şiiir)

Örnek4:

MUTLU OLMAK İSTEYENLER

Mutlu olmak düşleyenler,
Bu duyguyu besleyenler,
Murat almak isteyenler,
Arayıp dengin bulmalı.

Cahilleri bunu bilmez.
Evladına fırsat vermez.
Görücü usulü olmaz.
Anlaşarak evlenmeli.

Sağa sola bakmamalı.
Gördüğüne akmamalı.
Kafasını takmamalı.
Edepli uslu durmalı.

Gelir ile yetinmeli.
Birbirine tutunmalı.
Boş hayattan kurtulmalı.
Yuvasında aramalı.

Ayrı sırrı olmamalı.
Birbirini kırmamalı.
Dürüst itimat olmalı.
Eşini aldatmamalı.

Murat yabana atılmaz.
Süte, bala tuz katılmaz.
Almayana mal satılmaz.
Söze yalan katmamalı. (103.şiiir)

Örnek5:

TÜRKÜLERİ SESLENDİRİN

Sevda hamurunu katın.

Türkü alın, türkü satın.

Sevgi köşesini tutun.

Türküleri seslendirin.

Türkü söylen her köşeden.

Bal dudaktan öz neşeden,

Lale, çiğdem, menekşeden,

Türküleri seslendirin.

Ulaştırın bucaklara.

Emziğinde kucaklara,

Her hanede ocaklara,

Türküleri seslendirin.

Aslımızı yitirmeden,

Sazımızı yatırmadan,

Söze helal getirmeden,

Türküleri seslendirin.

Her şehide gönül yandı.

Kimler uykudan uyandı.

Ahım göklere dayandı.

Türküleri seslendirin.

Sevgim, sevdam, türküm benim,

Türkülere liman benim,

Sevmeyene olur kinim.

Türküleri seslendirin.

Ekşi, tatlı meyvelerden,
Yüce dağdan ovalardan,
Ehli kâmil havalardan,
Türküleri seslendirin.

Türkü söylen dilinizden.
Ne gelirse elinizden,
Diyarbakır ilimizden,
Türküleri seslendirin.

Söylenenler bizler için,
Acılardan sızlar içim.
Edna Murat sözler için,
Türküleri seslendirin. (3.şiiir)

2.5.4. Doğrudan Anlatım

Âşık Murat Özdemir, söyleyeceklerini arı, sade, akıcı, yoğun bir üslupla dosdoğru söylemiştir. Anlatımda dolambaçlı yollardan, süslü ve yapmacık söyleyişten kaçınmıştır.

Örnek1:

Biz de Âdem'den gelmeyiz.
İnsaf eyle, Nurettin Bey!
Bu kıştan da biz ölmeyiz.
İnsaf eyle Nurettin Bey!

Zengin olan fakir kollar,
Bize tıkanı mı yollar?
Bu dünyanın tersi de var.
İnsaf eyle Nurettin Bey!

N' olur bizleri de dinle!
 Bizde sözün olur günde.
 Kardeş sayılırız dince.
 İnsaf eyle Nurettin Bey!

Bu talihim kara mıdır?
 Sızlar gönlüm yara mıdır?
 İşin gücün para mıdır?
 İnsaf eyle Nurettin Bey! (267.şiiir)

...

Örnek2:

Aydınlıkevler Lisesi,
 Yükselir her ilmin sesi.
 Gençler ilim öğrendikçe,
 Gelir yurdumun neşesi.

Okul ilmin aynasıdır.
 Bura gençlik yuvasıdır.
 Medeniyet havasıdır.
 Hem vatanımın köşesi.

Liselere örnek olsun.
 Okumadık genç kalmasın.
 İlimden nasibin alsın.
 Onlardır yurdun filizi. (265.şiiir)

...

Örnek3:

İSTERİM

Dünya nimetleri dolu vatanım,
 Arayıp madenler bulmak isterim.
 Dışarıya muhtaç olmamak için,
 Çok okul fabrika kurmak isterim.

Ulaşalım medeniyet katına.
İlim, irfan yaysın vatan sathına.
Müsade etseler ehli zatına,
Yurdun yaraların sarmak isterim.

Anlatmak istiyor Murat varımız.
Barajlar kuralım çoktur suyumuz.
Asildir, temizdir, Türk'tür soyumuz.
Tüm cihana örnek olmak isterim. (8.şiir)

2.5.5. Soru Yoluyla Anlatım

Bu anlatım yolu şiirlerde istifham sanatını ortaya çıkarır. Özdemir, bu anlatım yolunu da birçok şiirinde kullanmıştır.

Örnek1:

...
Fikir edip düşündün mü?
Çok arayıp şaşırdın mı?
Aşkı boydan aşırdın mı?
Dünya döner yâr üstüne. (18.şiir)

...

Örnek2:

...
Bu dünyada gözlerini açtın mı?
Helal yeyip haramından kaçtın mı?
Pirincin içinden taşın seçtin mi?
Orada verecek cevabın nedir?

Bir mürşidin eteğinden tuttun mu?
Helal diye yetim malın yuttun mu?
Rıza'nın taşında un öğüttün mü?
Orada verecek cevabın nedir?

Sırat köprüsüne varınca yolun,
Orada nic' olur acaba halın?
Kimlere çağırın kime yalvarın?
Orada verecek cevabın nedir? (32.şiiir)

...

Örnek3:

...

Aylar oldu, yollarını gözlerim.
Gelmez oldun, sevdiceğim nedendir?
Gece gündüz hasretinle özlerim.
Gülmez oldun, sevdiceğim nedendir? (184.şiiir)

...

2.6. KONU BAKIMINDAN ŞİİRLER

Âşık Murat Özdemir'in elimizdeki 312 şiiirden 10'u millî; 92'si dinî-tasavvufî; 35'i sosyal; 7'si siyasi; 99'u aşk-sevgili-güzellik; 8'i doğa; 61'i kişisel duygu konuludur.

2.6.1. Millî Konular

Özdemir'in millî konulu olarak değerlendirdiğimiz on şiiiri vardır; ancak millet, birlik kavramlarını diğier şiiirlerinde de işlemiştir. Biz sınıflandırmayı baskın olan duygu çerçevesinde yaptığımızdan, o şiiirleri kendi başlıkları altında değerlendirdik. Âşığın bahsettiğimiz diğier şiiirlerinde milletin birlik olması, vatan sevgisi, toprağın değeri gibi anlayışların işlendiğini tespit ediyoruz. Bu şiiirlerden daha sonra bahsedeceğiz. Millî konular başlığı altında değerlendirdiğimiz şiiirlerden 1 şiiir 7'li; 2 şiiir 8'li; 7 şiiir 11'li hece ölçüsüyle yazılmıştır.

Bu başlık altındaki on şiiire hakim olan duygu ve düşünceler şunlardır: Atatürk'ü anma, Atatürk sevgisi ve övgüsü, vatan, ordu, vatan için çalışmak,

birlik düşüncesi, teröre lanet, Mehmetçik, memleket kaynaklarının verimli kullanılması. Bu konuları örneklendirelim.

Örnek1: Türkiye Cumhuriyetinin kurucusu Atatürk'ü anmak amacıyla yazılan bu şiirde, vatanın korunması, Atatürk'ün unutulamayacağı, ordumuzun gücü konuları işlenmiştir.

ON KASIM

Yurda temel atandır.

Koruyorsak vatandır.

O kabirde yatandır.

Yaşayacak On Kasım.

Damarımda kanımda,

Sanayide tarımda,

Teknoloji bilimde,

Yaşayacak On Kasım. (1. şiir)

...

Örnek2:

...

Türkü söylen dilinizden.

Ne gelirse elinizden,

Diyarbakır ilimizden,

Türküleri seslendirin. (3.şiir)

...

Örnek3:

ÇALIŞALIM VATAN İÇİN KARDEŞLER

Güneş batıp doğup sabah olanda,

Ağlayan garibin yaşın silende,

Kıymetli varlığın zaman bilende,

Çalışalım vatan için kardeşler.

Niçin uygarlıktan geri kalalım?
 Çalışalım fabrikalar kuralım.
 Arayalım madenleri bulalım.
 Çalışalım vatan için kardeşler.

Medeniyet dev adımla ilerler.
 Türlü madenlerle dolu bu yerler.
 İlim sunar öncü olur görenler.
 Çalışalım vatan için kardeşler.

Bu vatanda işsiz kimse olmasın.
 Bir karış toprağı düşman almasın.
 Ambargo koyana mihnet kalmasın.
 Çalışalım vatan için kardeşler.

Gelen günlerimiz boşa gitmesin.
 Madenler üstünde çalı bitmesin.
 Kötülük düşünen ömrü yetmesin.
 Çalışalım vatan için kardeşler.

Kimi beden gücü kimi fikriyle,
 Azmedenler neler yapmış aklıyla.
 Arı kovan yapar, birlik zikriyle.
 Çalışalım vatan için kardeşler.

Murat hizmet için yarışmayanlar,
 Millete topluma karışmayanlar,
 İnsan mı sayılır çalışmayanlar?
 Çalışalım vatan için kardeşler. (4.şiir)

Örnek4:

VATAN BEKÇİSİNE HİTABE

Mutlu görevinde sayın kardeşim,
Nöbetinde olsun Hızır yoldaşın.
Dünyada bulunmaz ordumun eşin.
Mukaddes borcunu yap da öyle gel.

Çalış ki layık ol ceddin soyuna.
Milletimiz sen getirdin rayına.
Canım feda olsun vatan uğruna.
Gözünü düşmandan sapma öyle gel.

Düşmana siperdir canınla etin.
Gölgende çalışır aziz milletin.
Boşuna değildir senin zahmetin.
İlmin görevine kat da öyle gel.

Murat bakış etti tarihte düne.
Nöbetinde asla düşünme hile.
Paşadan erine selamım söyle.
Teskereyi eline kap da öyle gel.

Örnek5:

...

Anlatmak istiyor Murat varımız.
Barajlar kuralım çoktur suyumuz.
Asildir, temizdir, Türk'tür soyumuz.
Tüm cihana örnek olmak isterim. (8.şiiir)

...

Örnek6: Dörtlüğün ait olduğu şiirin bütünü, sosyal içerikli olduğundan, sosyal konular başlığı altında verilmiştir; ancak bu dörtlükte millî hassasiyet dile getirilmiştir.

Para alıp Avrupa'ya borçlanman.
 Sömürür vatani sakın aldanman.
 Türkiye'ye yardım ediyor sanman.
 Gerçek dostumuzu göremez oldum. (123.şiiir)

...

Örnek7: Kişisel duyguları işleyen şiirlerden alınmıştır.

...

Evliyalar, tekke bizim.
 Gönül tavaf, Mekke bizim.
 Edna Murat Türk'tür özüm.
 Niye geldin, ne okunur? (255.şiiir)

...

Örnek8: Sosyal konulu şiirlerden alınmıştır.

...

Bulunur mu ilim irfan gibisi?
 Var mıdır dünyada vatan gibisi?
 Gelmiş mi cihana Ata'm gibisi?
 Yolundan gidelim sapmak değildir. (120)

...

2.6.2. Dinî-Tasavvufi Konular

Elimizdeki doksan iki dinî-tasavvufi konulu şiirden 1'i 12'li; 2'si 7'li; 19'u 8'li, 70'i 11'li hece ölçüsüyle yazılmıştır. Şiirlerde geçen bazı kelimeler, dinî-tasavvufi kavramlar şunlardır: Kalubela, seyit, kırklar meydanı, Kûn emri, Yekta, Habib, Kurretu'l Ayn, İnna Atayna, kıyamet, cin, ebter, ikrar, halaka, sail, marifet, hakikat, tarikat, şeriat, Şehitler Şahı, himmet, şefaât, Beli bes, Muharrem ayı, üçler, beşler, kırklar, kemerbes, salavat, Gafur, melek, dü cihan, saki, bade, dar, dört kapı, kırk makam, derviş, türbe, ulu, Cafer-i Sadık ilmi, helal-haram, mürşit, sırat köprüsü, ahret, imam, kem nefis, Kelime-i Şahadet, can gözü, masiva, bezm, kamil mürşit, İsm-i Azam, enel Hak babı, Fatiha, semah, seccade, niyaz, dergah, dara durmak, kevni mekan, ledün

ilmi, Kabe, namaz, Ente Munte, ervah, tahammül mülkü, Güruh-ı Naci, benlik, sıratı nizam, elest bezmi, İhlas, zikir, ilim meclisi, Kuran-ı Natık, rızk, pir, Nebi, Adem, Havva, emr-i nehy, gusül, fitre, zekat, lal-i güher, farz, sünnet, pir merhemi, erenler, görülmek, Kerbela, ilim...

Bu başlık altındaki doksan iki şiire hakim olan duygu ve düşünceler şunlardır: yaratılış, Allah sevgisi, Hz. Muhammed sevgisi, Muhammed nesline övgü, Ehlibeyt sevgisi, Hz. Ali ve 12 İmam sevgisi, Türebî'ye bağlılık, din büyüklerini ululama, dini öğüt, ahret inancı, ayin-i cem kuralları, Kerbela Olayı, imanı özde değil şekilde arayanlara taşlama... Bu konuları başlıklar altında, örnekleriyle değerlendirelim:

a) Allah: Bu başlık altında değerlendirdiğimiz şiirlerin bir kısmı tüm dörtlükleriyle Allah'ın birliği, övgüsü ve sevgisi üzerine kurulmuştur. Bunun dışındaki konuları işleyen şiirlerde, bir veya birkaç dörtlükte yine Allah sevgisi dile getirilmiştir. Bu konuda yazılmış yirmi beş şiir vardır. Özdemir'in şiirlerinde saf, koşulsuz bir Allah sevgisi vardır. Her şeyi yaratan, gören ve gözetene devamlı yalvarır, ondan yardım diler.

Örnek1: Âşığın bade aldığı rüyasından sonra, rüya üzerine kaleme aldığı üç şiirindendir. Burada olduğu gibi çoğu şiirde Allah, Muhammed, Ali üçlemesiyle şükrediliyor.

ELHAMDÜLİLLAH

Ehlibeyit güllerin,

Derdik elhamdülillah.

Ulu canlara gönül,

Verdik elhamdülillah.

Hu diyerek geleni,

Helal kazanç yiyeni,

Cemde hakkı göreni,

Gördük elhamdülillah. (11.şiir)

...

Örnek2: Allah aşkı.

...

İnsan değil ayırım yapan.
Hak'tan gayrisine tapan,
Günahkâra ceza kapan,
Âşık olmaz ne olursun?

Kulu vardır ilme dalmış.
Kimi yârdan ayrı kalmış.
Edna Murat kulun varmış.
Âşık olmaz ne olursun? (13.şiiir)

Örnek3: Rahmet dilemek.

RAHMET DİLEYEK

Yaratanın lütfü ihsanı çoktur.
Gelin hey erenler rahmet dileyek!
Bin bir ismi vardır, bir ismi Hak'tır.
Gelin hey erenler rahmet dileyek!

Rahmet kainatı cana getirir.
Canlılara güzel rızık bitirir.
Yalvaran kulunu nura götürür.
Gelin hey erenler rahmet dileyek! (46.şiiir)

Örnek4: Dünyanın geçiciliği, Allah'a kavuşma isteği.

İSTER GÖNÜL

Dünyanın varlığı fâni,
Dosta ermek ister gönül.
Havva, Âdem, Lokman hani,
Dostu sevmek ister gönül.

Kimler lezzet almış burdan.
 Kirlenmiştir dünya şurdan.
 Pazarımız ulu şardan.
 Dostu övmek ister gönül. (26.şiiir)

...

Örnek5: Allah aşkı

ALLAH AŞKINA

Hey erenler bir kovana,
 Dolalım Allah aşkına!
 Açak muhabbet üstüne.
 Konalım Allah aşkına!

Canı canana katalım.
 Dostun bağında ötelim.
 Cevher alıp gül satalım.
 Kanalım Allah aşkına! (31.şiiir)

Örnek6:

ŞİMDİ

Yalnızlık Allah'a mahsus diyorlar.
 Bunca nebilerin şurada şimdi.
 Âşık maşukuna mahpus diyorlar.
 Lütfü ihsanınız nerede şimdi?

Gafurdur, Rahimdir, Yaradan Gani.
 Nasipler verici ol kerem kani,
 Diriltir, öldürür, o verir canı.
 Hazırdır, nazırdır, burada şimdi. (73.şiiir)

b) Hz. Muhammed ve Ehlibeyit: Şiirlerde Hz. Muhammed'e, ehlibeyte sonsuz bir sevgi, saygı vardır.

Örnek1:

AYIRMA YARABBİ BİZİ

Muhammed'in Hak sözünden,

Ayırma yarabbi bizi.

Ali, Fatıma izinden,

Ayırma yarabbi bizi.

Evliya süreği yoldur.

Ali, Muhammed'e yardıır.

Bilmeyenin işi zordur.

Ayırma yarabbi bizi. (28.şiiir)

...

Örnek2:

...

Eyüp'ün yarasın kurutuveren,

Yummadan gözünü cihanı gören,

İbrahim'e nârda elini geren,

Azap verme ehlibeytin aşkına.

Muhammed Mustafa dişi hakkına,

İmam Hüseyin'in başı hakkına,

Edna Murat gözüm yaşı hakkına,

Azap verme ehlibeytin aşkına. (48.şiiir)

Örnek3:

EHLIBEYT'E

Övmüş de yaratmış hane halkını,

Gel gönül gidelim ehlibeyite.

Selman'dan göndermiş üzüm salkımı.

Gel gönül gidelim ehlibeyite.

Bilmiyorsan bilen cana soralım.
 Varıp huzuruna dâra duralım.
 Peygamberin amanetin görelim.
 Gel gönül gidelim ehlibeyite. (51.şiiir)

...

Örnek4:

SEVERSEN

Altı günde şu evreni var eden,
 Bir merhem çal ehlibeyti seversen.
 Muhammet, Ali'yi bize yar eden,
 Bir merhem çal ehlibeyti seversen.

Şuha mıyım gizli sırlar bileyim?
 İbrahim değilim, nara gireyim.
 Sabırına Eyüp gibi ereyim.
 Bir merhem çal ehlibeyti seversen. (59.şiiir)

Örnek5:

BİLİR Mİ?

Muhammed'dir şu dünyanın direği.
 Şefahattir cümle canlı dileği.
 Ol imam Ali'dir ilmin durağı.
 Muhammed'e dost olmayan bilir mi?

İki evlat aldı, kevseri verdi.
 Ehlibeyt anası dünyaya erdi.
 Hasan'la Hüseyin bir sırdan geldi.
 Muhammed'e dost olmayan bilir mi?

Kurretül aynımdır diye övdüğün.
 Gönülümün çiçeği bunlar sevdiğin.
 Akşamda sabahta eller gerdiğin,
 Muhammed'e dost olmayan bilir mi? (64.şiiir)

c) Hz. Ali ve 12 İmam: Özdemir, Hz. Ali'yi İslam'ın Kılıcı, İslam'ın direği, Allah'ın Aslanı, evliyalar şahı vasıflarıyla övmüş, Hz. Ali'ye, 12 İmama sevgi ve saygısını dile getirmiştir.

Örnek1: Hz. Muhammed, Hz. Ali, 12 İmamlar tarihî-menkıbevi hikâyeleriyle sayılmış ve övülmüştür.

DUVAZİMAM

Muhammed, Ali'yi seven,
Cemalinden belli olur.
Hasan, Hüseyin'i öven,
Kemalinden belli olur.

Zeynel'le zindana giren,
Bakır'ı gazanda gören,
Cafer'in ilmine eren,
Kelamından belli olur. (27.şiiir)

...

Örnek2:

ALİ HAYDAR'I

Dün gece seyrimde âleme doğdu.
Baktım, seyreyledim Ali Haydar'ı.
Özünden, sözünden ikilik kovdu.
Aktım, seyreyledim Ali Haydar'ı. (63.şiiir)

...

Örnek3:

...

İslam sancağını çeken sen idin.
Gönlüyle teraziye çıkan sen idin.
Küffarın tahtını yıkan sen idin.
Ali sana sen Ali'ye benziyon.

Cümle düşmüşlerin elin alansın.
 Ali, Veli, Kemal diye gelensin.
 Bunalanın imdadına yetensin.
 Ali sana sen Ali'ye benziyon.

Aşkı olan seni görür dediler.
 Şu Edna Murat'ın piri dediler.
 Cümlenin dileğin verir dediler.
 Ali sana sen Ali'ye benziyon. (94.şiiir)

ç) Kerbela Olayı: Özdemir, şiirlerinde Kerbela Olayı karşısındaki üzüntüsünü dile getirmiştir. Hz. Muhammed'in soyuna, ehlibeyte yapılan zulmü kınamış, lanetlemiştir.

Örnek1:

...
 Yetmiş bin kişiyle çıkmıştı yola.
 Her konak yerinde getirdi dile.
 Atamdan vasiyet gidek o çöle.
 Sinemdeki yaram o günden beri.

Kerbela çölünde çadır kuruldu.
 Yezidin askeri geldi dirildi.
 Ali evladına kılıç vuruldu.
 Sinemdeki yaram o günden beri.

İşte bu sorundan dertli fakirim.
 Mervan'a, Yezid'e lanet okurum.
 Edna Murat viranede şakırım.
 Sinemdeki yaram o günden beri. (80.şiiir)

Örnek2:

NEFES

Çektiğini Ehlibeytin duyunca,
İmanı olan da öz ağlamaz mı?
Akar gider isen Fırat suyunca,
Kerbela Çölleri düz ağlamaz mı?

Kurmuş Kerbela'ya kara çadırlar.
Şehitleri mümin olan hatırlar.
Zalimin elinde keskin satırlar.
Can evime düşen köz ağlamaz mı?

Abbas'ı, Kasım'ı yetmiş üç şehit,
Peygamber torunu hepisi seyyit,
Suçu işleyenler lanete kayıt,
Aşığın elinde saz ağlamaz mı? (81.şiiir)

d) Diğer Kişiler ve Din Büyükleri: Yukarıdakilerin dışında dinî-tasavvufi şiirlerde ismi geçen zatlar şunlardır: Yakup, Yusuf, Şuayip, Şit, İbrahim, Eyüp Peygamberler; Adem ve Havva, Hızır, Lokman, Selman, Şehriban Ana, Ahmed Yesevi, Hacı Bektaş-ı Veli, Haydar-ı Sultan, Kalender, Cibali, Türibi, Samud evladı, Mehmed Abdal, Hacı Bayram-ı Veli, Battal Gazi, Hasan Dede, Kulu Dede, Mansur, Kul Himmet, Taptuk, Yunus, Veysel Baba, Mahsuni. Bu isimler genellikle şiirlerde bir veya birkaç vasıflarıyla yer almışlardır. Bunlar adına yazılan müstakil şiirleri örneklendirelim.

Örnek1:

BATTAL GAZİ

Malatya şehrinin serdarı olan,
Hüseyin Gazi oğlu Battal Gazi,
Müminin İslam'ın yarasın saran,
Bizans'ı bıktıran Battalı Gazi.

Bizans askerinden ahtını alan,
 Tayfur'un toprağın eyledi talan.
 Hüseyin Gazi'nin kanını alan,
 Gaziler serdarı Battalı Gazi.

...

Örnek2: Özdemir, şiirlerinde pîri Seyit Ali Tûrabî'yi anmış ve vasfetmiştir.

PEŞİNE

Şu dünyanın ziynetini pul ettim.
 Tûrabî'nin yine düştüm peşine.
 Benliğimi kapısına kul ettim.
 Tûrabî'nin yine düştüm peşine.

Hazreti Âdem'in halk olduğunda,
 On sekiz bin âlem fark olduğunda,
 Bu kevni mekâna nur geldiğinde,
 Tûrabî'nin yine düştüm peşine. (52.şiir)

...

Örnek3:

...

Mart Köyü'nde dediler güzelin hası.
 Tûrabî sultandır güzeller bazı.
 Murat'a verirse gönüller yazı,
 Bağlandım sevdiğim yâr diye diye. (99.şiir)

Örnek4:

BAŞLADIM

Yunus'un izine basıp yürüdüm.
 İki gözüm bir görmeye başladım.
 Dünya tamahından geçip farıdım.
 Doğru yolda iz sürmeye başladım.

Ol Hacı Bektaş'ta buldum izini.
 Taptuk dergâhında gördüm yüzünü.
 İnsanlık içinde duydum sözünü.
 Hakk'a doğru er varmaya başladım. (77.şiiir)
 ...

e) İbadetle İlgili Hususlar ve Ayin-i Cemler: İbadete girebilecek insanda olması gereken vasıfları dile getirmiş; dünyanın geçiciliğini, insanın dünya malından geçerek iyilik, güzellik, doğruluk vb. özellikleri kazanmak için çalışması gerektiğini nutukvari bir üslupla anlatmıştır. İbadet kurallarını, İbadet ortamını ve aşamalarını da tasvir etmiştir.

Örnek1:

...
 Murat Edna bahana,
 Bir göz atın cihana.
 Gelen gider bu hana.
 Mahşerin yolcusuyuz. (12.şiiir)
 ...

Örnek2:

...
 İslamiyet kardeşliktir.
 Zengin fakir eşitliktir.
 Doğru hakka yöneliktir.
 Başka yola gidemem ki.

Erenler orda dirilir.
 Herkese sorgu sorulur.
 Suçluya sitem verilir.
 Görülmezsem duramam ki. (16.şiiir)

Örnek3:

Kamil mürşit teni yudu arıttı.
İsmi Azam duasıyla diriltti.
Birlik kervanına kattı yürüttü.
Enel Hak bâbını sorduğum zaman,

...

Orada önüme dört kapı çıktı.
Çeşmim coşa geldi, bendini yıktı.
Dört kapı önünde makamlar çoktu.
Kırklar meclisine girdiğim zaman,

...

Fatiha okunur geçmişlerine.
Yardım eli sunar düşmüşlerine.
Cemde derviş denir pişmişlerine.
Erenler gülünü derdiğim zaman,

Kırlara misaldir, semah dönerler.
Hak, Muhammed, ehlibeyti överler.
Bir lokmayı kırk parçaya bölerler.
Edna Murat olup geldiğim zaman, (35.şiiir)

Örnek4:

SÖYLEDİ

Yer yüzü su iken gök kubbe iken,
Yekta var etmeye karar eyledi.
Şakkal kamerde o bir nur iken,
Habibe orada nazar eyledi.

Evvel bir noktaydı, biri üç oldu.
On sekiz bin âlem cihana doldu.
Ârifler anlayıp rumuzun bildi.
Dünyayı imara düzen eyledi. (62.şiiir)

Örnek5: Âşık, “Soru” şiirinde kendisini sorgulamış, kendisine sorular yöneltilmiş, “Cevap” şiiriyle bu soruları cevaplamıştır.

SORU	CEVAP
Dünyadan ahrete göçtüğün zaman, Sorgucular gelip seçtiği zaman, İmamını seçip düştüğün zaman, Orada verecek cevabın nedir?	Dünyadan ahrete göçtüğüm zaman, Medet ya mürüvet derim o zaman. Bana imamımı sorduğu zaman, Pirimdir Tûrabi, imamım Ali.
Bu dünyada gözlerini açtın mı? Helal yeyip haramından kaçtın mı? Pirincin içinden taşın seçtin mi? Orada verecek cevabın nedir?	Bu dünyada gözlerimi açınca, Helal, haram fahmayleyip seçince, Bir ela gözlüye gönül düşünce, Pirimdir Tûrabi, imamım Ali.
Bir mürşidin eteğinden tuttun mu? Helal diye yetim malın yuttun mu? Rıza'nın taşında un öğüttün mü? Orada verecek cevabın nedir?	Bir kâmilî mürşidime bend oldum. Helal tarlasının ürünün aldım. Rıza'nın taşından çıkan un oldum. Pirimdir Tûrabi, imamım Ali.
Sırat köprüsüne varınca yolun, Orada nic' olur acaba halın? Kimlere çağırın kime yalvarın? Orada verecek cevabın nedir?	Sırat köprüsüne varınca yolum, Evvel Allah, ehlibeyte yalvarım. Pirim kanat olur orda kollarım. Pirimdir Tûrabi, imamım Ali.
Edna Murat sözlerini kısa kes. Vallahî zor gelir alınan nefes. Karga mı besledin, boş mudur kafes? Orada verecek cevabın nedir?	Edna Murat sözlerini kısa kes. Kem nefisle çıkmamıştır bu nefes. Ehlibeyte mekân olunca kafes, Pirimdir Tûrabi, imamım Ali.

Örnek6:

Allah, Muhammed'in yolun güderler.
 Müminler bir yere cem olduğunda,
 Ehlibeytin vasfın, zikrin ederler.
 Müminler bir yere cem olduğunda,

Dargın, küsülüler orda barışır.
 Koyun, kuzu bir dem olur karışır.
 Bacı kardeş Allah diye çağırır.
 Müminler bir yere cem olduğunda,

Evvel bir noktadan üçe varılır.
 Taliplerden yolu erkan sorulur.
 Kin ve kibir orda durmaz kovulur.
 Müminler bir yere cem olduğunda, (43.şiiir)
 ...

Örnek7:

...
 Ebter diyenlerin soyu kesildi.
 İkrarlılar lanet deyip seçildi.
 Edna Murat söyler gevher saçıldı.
 Ölmeden evveli öleni gördüm. (65.şiiir)

Örnek8:

...
 Otur halakaya, olası sıraç.
 Eğer malın varsa Hak yoluna saç.
 Ere belin bağla gözlerini aç.
 Hak kelâmın dinle, sıra varmalı. (68.şiiir)
 ...

f) Dinî-Tasavvufî Taşlamalar: Özdemir, dini özde değil biçimde arayanları, şekilciliği, dini kullananları; Allah'a sevgiyle değil korkuyla yaklaşanları eleştirmiştir.

Örnek1:

...

Edna Murat olana dek,
Durulanıp bulana dek,
Beni halktan sorana dek,
Beni Hak'tan sor da öğren. (14.şiiir)

Örnek2:

Hak ile bir hak olmuşuz.
Ne sorarsın bize hocam?
Fark edip özde bulmuşuz.
Ne sorarsın bize hocam?

Kimi baba kimi derviş,
Türabi'den himmet ermiş.
Özbek Türbesi de vermiş.
Ne sorarsın bize hocam?

Lütf eyledi bize ulu.
Onundur özdeki dolu.
Aranızda gezen ölü,
Ne sorarsın bize hocam?

Özümüz biz bilmemizdir.
Kin, kibiri silmemizdir.
Bu kaçınıcı gelmemizdir.
Ne sorarsın bize hocam?

Onundur söylenen sözü.
 Her nesnede odur özü.
 Edna Murat'taki gözü,
 Ne sorarsın bize hocam? (30.şiiir)

Örnek3:

...
 Can gözü kapanır, önün göremez.
 Çok arzular menziline varamaz.
 Yoluna gitmeye delil bulamaz.
 Mâsivadan elin almayanların. (34.şiiir)
 ...

Örnek4:

...
 İmanın kaybetme gönülde besle.
 Zikreyle Allah'ı dilinde sesle.
 Çember sakal ile arama feste.
 Bizi tanımadan itham eyleme. (93.şiiir)
 ...

Örnek5:

...
 Ehlibeyti hasır altı edersin.
 Mervan'dan bu yana nifak güdersin.
 Muhammed hasmına efendim dersin.
 Hangi yüzle varacaksın huzura? (97.şiiir)
 ...

Bu şiirlerde geçen bazı kavramları konunun başında vermiştik. Şiirlerde hakim ve belirleyici olduğunu düşündüğümüz bazı motifleri burada işlemek istiyoruz.

2.6.2.1. Dinî-Tasavvufi Motifler

*Pîr: Sözlük anlamı, İhtiyar, yaşlı; bir işi en iyi bilen kişi. Bir tarikatın kurucusu veya en ulusuna verilen addır. Pir, dedenin mürşididir. Özdemir'in bağlı olduğu ocak, Tûrabî ocağıdır. Ocağın piri Seyid Hacı Ali Tûrabi'dir. Âşık, pir motifini yardım dilemek, ululamak gibi noktalarda şiirde işlemiştir:

...

El uzatma harama.
Başka yerde arama.
Pir merhemi yarama,
Sürdük elhamdülillah. (11.şiir)

...

*Ehlibeyt: Anlam olarak ehlibeyt, Hz.Muhammed'in ailesi demektir. Bu aile başta Hz.Muhammed, Hz.Ali, Hz.Fatma, Hz.Hasan ve Hz.Hüseyin'den oluşmaktadır. Hazreti Peygamber soyundan olanlar da seyid, ehlibeyt olarak nitelendirilmektedir. Özdemir'in yaşam ve inanç felsefesinin temelindeki ehlibeyt sevgisini ve ona bağlılığı şiirlerde motif olarak işlemiştir:

...

Ehlibeyit güllerin,
Derdik elhamdülillah.
Ulu canlara gönül,
Verdik elhamdülillah. (11.şiir)

...

*Hu: "Allah" isminin son harfi olan "H" harfinin okunuşudur. Anlamı yine "Allah" demektir. Tarikatlarda zikir bu isimle bitirilir. İsmi Azam olarak kabul edilir. Nedeni tek harf oluşudur. Bölünemez, bütünlüğü vurgular. Bu kavram da şiirlerde yer alır:

...

Hu diyerek geleni,
Helal kazanç yiyeni,
Cemde hakkı göreni,
Gördük elhamdülillah. (11.şiir)

*Cem: Yukarıdaki dörtlükte de görüleceği üzere cem motifi şiirlerde yer almış ve bu yolla ibadet kuralları, ceme giriş kaideleri işlenmiştir. Cem, Alevi ve Bektaşî erkânının, zikrinin yapıldığı toplantıdır.

*Dolu: Buna “dem” de denir. İçecek doldurulmuş bardak. Menkıbeye göre Kırklar Meclisi’nde bir üzüm tanesinin ezilmesiyle elde edilen şerbetin dağıtılmasını temsilen ayin-i cemde dağıtılan içecektir. Tûrabi Ocağı dedeleri ile İbrahim Arslanoğlu’nun yaptığı görüşmede, ocak dedeleri dolu ile ilgili şunları söylüyorlar: “...Cem ayininde içilen dolu (üzüm suyu veya şerbet), İnsan(Dehir) Suresi 5-6, 12-21 arası ayetleriyle Nahl Suresi 67. ayetini temsilen cennet ehline Allah’ın va’dettiği temiz içecektir. Peygamberimiz, Allah’ı Zülcelal’in Miraç’ta kendisine hediye verdiği üzümü, ezerek şerbet edip kırklar meclisindeki evliya ruhlarına sunmuştur. İşte dolu bunu temsilen ikram edilir. Bu müminlerin manevi aşkını ve muhabbetini şuhut alemine açmak amacını taşır. Buna kalp gözünün açılması da denilebilir...” Dolu tabiri bu münasebetle ve ulaşılması gereken, arzulanan, ilahi bir vasıf olarak da şiirlerde geçmektedir:

...

Edna Murat can gönülden görüyor.
Cümlelizin hatırını soruyor.
Tûrabi isteyene dolu veriyor.
Canlar sefa geldi yüzüm üstüne. (67.şiir)

*Talip (Muhib): İsteklilik süresini başarı ile bitiren adayın, ikrar erkânı içinde biatının alınıp tarikata kabul edilmesine muhiblik denilir. İkrar verip nasip alan kimseye de Talip denir. Alevi inancında yola girmiş kişi taliptir. Taliplik tarikat içinde şeriat kapısıdır:

...

Anadan doğma garibim.
Tûrabi’ye hem talibim.
Elim, dilime sahibim.
Ben yalancı olamam ki. (16.şiir)

*Görölmek (Görgü cemi): Görölmek, gözden geçmek, özünü dara çekmek; aklanmak, ikrar tazelemek anlamlarındadır. Talip görölmeden ceme girip ibadet yapamaz. Âşık bu motifi şu dörtlükte ele almıştır:

...

Erenler orda dirilir.

Herkese sorgu sorulur.

Suçluya sitem verilir.

Görölmezsem duramam ki. (16.şiiir)

...

*Kerbela: Irak'ta, İmam Hüseyin'in öldürüldüğü ve türbesinin de bulunduğı yerdir. Kerbela Olayı, şiiirlerde sık biçimde, motif olarak geçmektedir:

Yaratana şükretmeyen,

Kerbela'yı fikretmeyen,

Ehlibeyt'i zikretmeyen,

Dilleri ben neyleyeyim. (17.şiiir)

...

*Dört Kapı Kırk Makam: Dört kapı kırk makam şeklindeki kâmil (olgun) insan olma ilkelerini Hacı Bektaş Veli'nin tespit ettiğine inanılır. Hacı Bektaş "Kul, Tanrı'ya kırk makamda erer, ulaşır, dost olur." demiştir. Bu ilkeler aşama aşama insanı olgunluğa ulaştırır. Bir başka yoruma göre ise şeriat anadan doğmak, tarikat ikrar vermek, marifet nefsini bilmek, hakikat Hakkı özünde bulmak yollarıdır. Dört Kapı şunlardır: 1.Şeriat 2.Tarikat 3.Marifet 4.Hakikat. Her kapının on makamı vardır:

Şeriat kapısının makamları:

1.İman etmek 2.İlim öğrenmek 3.İbadet etmek 4.Haramdan uzaklaşmak
5.Ailesine faydalı olmak 6.Çevreye zarar vermemek 7.Peygamberin emirlerine uymak 8.Şefkatli olmak 9.Temiz olmak 10.Yaramaz işlerden sakınmak

Tarikat kapısının makamları:

1.Tövbe etmek 2.Mürşidin öğütlerine uymak 3.Temiz giyinmek 4.İyilik yolunda savaşmak 5.Hizmet etmeyi sevmek 6.Haksızlıktan korkmak 7.Ümitsizliğe düşmemek 8.İbret almak 9.Nimet dağıtmak 10.Özünü fakir görmek

Marifet kapısının makamları:

1.Edepli olmak 2.Bencillik, kin ve garezden uzak olmak 3.Perhizkârlık 4.Sabır ve kanaat 5.Haya 6.Cömertlik 7.İlim 8.Hoşgörü 9.Özünü bilmek 10.Ariflik

Hakikat kapısının makamları:

1.Alçakgönüllü olmak 2.Kimsenin ayıbını görmemek 3.Yapabileceğin hiçbir iyiliği esirgememek 4.Allah'ın her yarattığını sevmek 5.Tüm insanları bir görmek 6.Birliğe yönelmek ve yöneltmek 7.Gerçeği gizlememek 8.Manayı bilmek 9.Tanrısal sırrı öğrenmek 10.Tanrısal varlığa ulaşmak

Özdemir, şiirlerde dört kapı kırk makam motifine yer vermiştir:

Şeriattan geçmeyince,
Tarikatta pişmeyince,
Marifete düşmeyince,
Gülleri ben neyleyeyim. (17.şiir)

...

*Nefsi Öldürmek: Nefsin isteklerinden kurtulmak, masivadan elini çekmek. Şiirlerde “can verip tenden geçmek, aranızda gezen ölü, benliğini Hak yoluna vermek, ölmeden evvel ölmek” gibi tabirlerle işlenmiştir. Nefsin isteklerine boyun eğmeyerek kamil insan olma yolunda atılan adımlardandır:

...

Dosttan hümmet olmayınca,
Yardan izin almayınca,
Nefsini öldürmeyince,
Kaymak tutmaz bal üstüne. (18.şiir)

*Kevser: Cennette bulunan bir akarsudur. Kuran-ı Kerim’de bir sûre: “Rahman Rahim olan Allah’ın adıyla:1.Şüphesiz, Biz sana Kevser’i verdik. 2.Şu halde Rabbin için namaz kıl ve kurban kes. 3.Doğrusu, asıl ebter (soyu kesik) olan sana kin duyandır.” Özdemir, Kevser’i Hz. Muhammed’in temiz soyu olarak nitelendirmiştir. Kevser sûresinin açıklaması olarak ele aldığı şiirinde bu görülmektedir:

Sonsuza dek akar gider bu ırmak.
Bunu anlamayan kalıyor ahmak.
Kevser’in kendisi Fatma’ya varmak.
Kıyamette imam olanı gördüm. (65.şiir)

...

*Sırat: Cehennem üzerinde bulunan kıldan ince kılıçtan keskin köprü:

...

Sırat köprüsüne varınca yolun,
Orada nic’ olur acaba halın?
Kimlere çağırın kime yalvarın?
Orada verecek cevabın nedir? (32.şiir)

...

*Mahşer: Kıyamette ölülerin dirilip toplanması ve toplanacakları yer:

...

Bir gün mahşer kurulacak.
Âlem orda dirilecek.
Hesaplar hep görülecek.
Murat’tan haberin var mı? (21.şiir)

*Güruhu Naci: Kurtulmuş topluluk, cehennem azabından azad edilmiş topluluk. Ehlibeyte bağlanarak kurtulan kimseler. Hz.Muhammed’in "Kıyamet günü ümmetimle birlikte cehenneme gireceğiz, geri dönüp cehennemden çıktığımız zaman günahkar olanlar cehennemde kalacak, geri kalanlar benimle cennete girecektir, işte bunlar 'Güruhu Naci'dir.' " dediğine inanılır. Şiirlerde bu motif de kullanılır:

Biri toprak, üçü deniz,
 Biz yedinci nesildeniz.
 Hem Güruhu Naci'deniz.
 Saklamaya ne gerek var. (23.şiiir)

...

*Ulu Şar: Yüce şehir. Hakk'ın katı. Özdemir, pazarımız ulu şardan
 derken Tanrı kelamı dinler ve söyleriz; Hak sohbeti ederiz, demektedir:

...

Kimler lezzet almış burdan.
 Kirlenmiştir dünya şurdan.
 Pazarımız ulu şardan.
 Dostu övmek ister gönül. (26.şiiir)

...

*On İki İmam: Şiirlerde on iki imam, çeşitli tarihi-menkıbevi hayat
 hikayeleriyle işlenmiştir. Şiirlerde 12 İmam ile ilgili geçen hadiseler, ayin-i
 cemlerde de anlatılan, 12 İmamların başlarından geçen olaylara telmihler
 yapılmıştır:

...

Zeynel'le zindana giren,
 Bakır'ı gazanda gören,
 Cafer'in ilmine eren,
 Kelamından belli olur.

Musayı Kâzım'ın erkân,
 Rıza'nın lokmasın yerken,
 Tâki, Nâki'ye giderken,
 Kervanından belli olur.

Askeri de yürür bir gün.
 Mehdi Dede'm gelir bir gün.
 Hayfımızı alır bir gün.
 Devranından belli olur. (27.şiiir)

*Erkân: Kurallar. Tarikat içindeki kuralları tümüne erkan denir. Arapça rûkn (direk) sözcüğünün çoğuludur. Tarikatın temel esaslarını, ruhsal aşamada en önde bulunan, ileri gelen tarikatlar ulularını anlatmak için kullanır. Hatta, ilkeler, kurallar, törenler bütünü de bu sözcükle ifade edilir.

*Elestü: Allah tarafından yaratılan tüm ruhların, ilk kez Allah katında toplanmasıdır. Bu toplantıda Tanrı ruhların, soru sormak suretiyle, biatlerini ister. “Ben sizin Rabbiniz değil miyim?” diye üç kez sorar. Ruhlar “Beli-Evet” diye cevap verirler. Allah ile ruhların sözleştiği bu olay kalubela olarak da geçer. Şiirlerde Özdemir, ikrar verdiğini, ta kalubeladan beri tam ikrarlı olduğunu anlatır:

...

Hacı Tûrabi'nin kulu,
Elestüden sürdük yolu.
Şu Edna Murat'ın dili,
Demanından belli olur. (27.şiir)

*Kalender: şiirlerde geçen Kalender, bir Seyid Kalender Veli Ocağı'nın kurucusudur. Bu ocağın kurucusu olan Seyit Kalender Veli, Seyit Siyami'nin oğludur. Seyit Siyami ise Hz. Muhammed'in beşinci nesilden torunu olan İmam Muhammed Bakır'ın neslinden gelmekte olup Horasan pirlerindendir. Türkistan piri Hoca Ahmet Yesevi'nin işaretiyle köselerini atıp Anadolu'ya göç etmişlerdir(Teberoğlu,1998:48).

...

Edna Murat Tûrabi'dan,
Mehmet Abdal Muradı'dan,
Kalender'den Cibalı'dan,
Ayırma yarabbi bizi. (28.şiir)

...

*Özbek Türbesi: Özdemir, Çankırı, Şabanözü, Özbek köydeki türbeye adak neticesinde, tekke vergisi olarak dünyaya geldiğini beyan etmiştir:

...

Kimi baba kimi derviş,
Tûrabi'den himmet ermiş.

Özbek Türbesi de vermiş.

Ne sorarsın bize hocam? (30.şiiir)

...

*Masiva: Allah'tan gayri olan her şey. Dünya ile ilgili olanlar.

Can gözü kapanır, önün göremez.

Çok arzular menziline varamaz.

Yoluna gitmeye delil bulamaz.

Masivadan elin almayanların. (34.şiiir)

...

*Mansur ve Enel Hak: Enel Hak, "Ben Hakkım" anlamında bir sözdür. Hallacı Mansur ise bu sözü söyleyen mutasavvufur. Bu söz batını anlamıyla Tanrılık iddiası değildir. Çünkü Mansur kendisini Tanrı'nın bir parçası olarak gördüğünden bu sözü söylemiştir. Bir vecd esnasında söylenmiş bu söz bir varlık iddiasından ziyade bir hiçlik iddiasıdır; ancak zamanında yanlış anlaşıl原因 olarak öldürülmüştür. Bu motifler şiirlerde şöyle geçer:

...

Nasip olup o meydanı bulursan,

Mansur gibi çengel dara durursan,

Benliğin öldürüp murat alırsan,

Senlik benlik atıp pire varmalı. (68.şiiir)

...

Evliya nazarı kalpteki öze.

İnşallah Mürveti dokunur bize.

Edna Murat söyler kulak ver söze.

Enel Hak diyerek hüre varmalı. (68.şiiir)

*Kırklar Meclisi: Hz. Muhammed'in Miraç'tan dönerken uğradığına inanılan meclistir; bu toplantı, cem törenlerinin ilk şekli olarak kabul edilir:

...

Orada önüme dört kapı çıktı.

Çeşmim coşa geldi, bendini yıktı.

Dört kapı önünde makamlar çoktu.

Kırklar meclisine girdiğim zaman, (35.şiiir)

*Kırklar: Alevi-Bektaşî inancına göre, Tanrı'nın ruhları yarattığında yaratılan, her devir ve zamanda yeryüzünde bulunduklarına inanılan kırk ermişlerdir. Başka bir bakışa göre; Bektaşilikte sır bir kurumdur. Hakkında çeşitli söylenceler vardır. Hiçbir baskı görmeden, içten gelerek Müslüman olan ve bu uğurda tüm varlığını, ailesini terk ederek Hazreti Muhammed'e bağlanan kimselerdir. Sayıları kırk olduğundan Kırklar olarak anılırlar. Adları kesin olarak söylenemez ya da bilinmez.

...

Kırklara misaldir, semah dönerler.
Hak, Muhammed, ehlibeyti överler.
Bir lokmayı kırk parçaya bölerler.
Edna Murat olup geldiğim zaman, (35.şiiir)

*Bir Noktadan Üçe Varmak: “Bir” Allah’tır. “Üç” Allah, Muhammed, Ali’dir. Bir’den başlayıp Üç’e varmak Allah, Muhammed, Ali sevgisinin Allah’tan başlayarak kalplere yerleşip zikredilmesidir:

...

Evvel bir noktadan üçe varılır.
Taliplerden yolu erkan sorulur.
Kin ve kibir orda durmaz kovulur.
Müminler bir yere cem olduğunda, (43.şiiir)

...

*Mahşer Darı Çekmek: Dar, Hallacı Mansur'un asıldığı direğe verilen ad. Alevilikte ise rızalık ve dua almak için Mürşid huzurunda ayak mühürleyerek dikilmektir. Dar, kutsaldır:

...

Unuturlar ticaretin kârını.
Âşıkları meydan eder varını.
Burada çekerler mahşer darını.
Müminler bir yere cem olduğunda, (43.şiiir)

...

*Battal Gazi: Battal Gazi, 8. yüzyılda yaşadığı tahmin edilen ve hakkında çeşitli inanışlar bırakmış bir liderdir. Farklı kaynaklarda etnik kökeni Türk, Arap veya Anadolu yerli halkından olarak belirtilmiştir. Battal Gazi, Malatya'da doğmuştur. Doğduğu ve yaşadığı evin yeri halen mevcuttur. Yıkıntı halinde korunmaktadır. Uzun yıllar halka yemek dağıtılan hayrat yeri olarak kullanılmıştır. Evliya Çelebi seyahatnamesinde bahsedilmektedir. Battal Gazi hakkında bugüne ulaşabilmiş kaynaklar sadece mesnevi tarzı yazılmış, birbirini hem destekleyen hem de çelişen olgular içeren destanlar ve halkın hafızasında kalmış olan bilgilerdir. Özdemir, Bir Türk ve Müslüman komutanı olarak onu övmüş, seyid olduğunu söylemiştir. İstanbul kuşatmasına da telmih vardır:

Malatya şehrinin serdarı olan,
Hüseyin Gazi oğlu Battal Gazi,
Müminin İslam'ın yarasın saran,
Bizans'ı bıktıran Battalı Gazi. (40.şiiir)

...

*Eyüp Sabrı: Eyüp Peygamber çok zengin olup çiftçilik ve hayvancılıkla uğraşıyordu. Yüce Allah kendisini imtihan etmek için önce mallarını, sonra çocuklarını elinden aldı ve daha sonra kendisine ağır bir hastalık verdi. Günlerce hasta yatağında yattı, vücudunu yaralar ve kurtlar sardı. Tüm bu musibetlere sabır ve şükür gösteren Eyüp Peygamber Cebraill'in getirdiği vahiy gereği ayağını yere vurdu ve yerden su fışkırdı. Bu su ile yıkanan Hz. Eyüp, vücudunu kaplayan yaralardan hemen kurtuldu. Daha sonra içtiği bu şifalı su içindeki bütün dertleri de yok etti. Bundan sonra, Allah kendisine hem çocuklarının, hem mallarının iki katını verdi. Bunun için Eyüp Peygamber “Sabır timsali” olarak tanınır ve musibete uğramış kimselere “Allah Hz. Eyüp sabrı versin” duasında bulunulur. Bu özellikleriyle Hz. Eyüp, şiirde motif olarak yer alır:

...

Eyüp'ün yarasın kurutuveren,
Yummadan gözünü cihanı gören,

İbrahim'e nârda elini geren,
Azap verme ehlibeytin aşkına. (48.şiir)

...

*İbrahim'e Narda Elini Geren: Şiirlerde Hz. İbrahim'in nara atılışı ve Allah'ın onu zulümden korumasına telmih vardır.

*Âlâk Suresi: Sureye, "İnsanı bir 'alak'tan/rahmin duvarına yapışmış bir embriyodan yarattı." Sözüne atıfta bulunulmuştur:

...

İki damla sudan var eyleyen Hak,
Kandan rızık verip büyüttü beni.
İsteğim var eden odur muhakkak.
Kemiğe et, deri bürüttü beni. (38.şiir)

...

*Al-i İmran 145'te Emanet Alan: "Allah'ın izni olmaksızın hiçbir nefis için ölmek yoktur. O, süresi belirtilmiş bir yazıdır. Kim dünyanın yararını (sevabını) isterse ona ondan veririz, kim ahret sevabını isterse ona da ondan veririz. Biz şükredenleri pek yakında ödüllendireceğiz." 145. ayete atıf yapılmıştır:

...

Alâk suresiyle cihana salan,
Azap verme ehlibeytin aşkına.
Al' İmran 145'te amanet alan,
Azap verme ehlibeytin aşkına. (48.şiir)

...

*Şit Peygamber: Adem aleyhisselâmdan sonra gönderilen peygamberdir. Âdem aleyhisselâmın oğludur. Âdem aleyhisselâmın oğullarından Hâbil ile Kâbil çıkan anlaşmazlık neticesinde Kâbil, Hâbil'i öldürünce, Allahü Teâlâ Hz. Âdem'e, Hâbil'e karşılık ihsân olarak, yeni bir oğul verdi. Âdem aleyhisselâmın bütün çocukları ikiz olarak doğduğu hâlde,

Şit aleyhisselâm tek doğdu. Şit adı verilen yeni oğlun ismi İbrânice olup, Arapça karşılığı "Allah'ın hibesi" mânâsınadır. İsmine "Şis"de denilmiştir. Âdem aleyhisselâmın oğullarından Kâbil, Hâbil'i şehit ettikten sonra doğmuş olan Şit aleyhisselâm, son peygamber Muhammed aleyhisselâmın nûrunu alnında taşıyordu. Bu sebeple Âdem aleyhisselâm onu pek fazla seviyordu. Bütün evlâdı üzerine onu reis yaptığı gibi, vefât edeceği sırada da bütün yeryüzünün halifeliğine onu tâyin etti. Bu hususta vâsiyette bulundu. Ayrıca ilâhi sırları bildirip, bütün ilimleri öğretti:

...

Âdem'den süzülüp Şit'e erince,
Güruhi Naci'den doğup gelince,
Varisleri ismi âzam olunca,
Soylarına güzel senin kurbanım. (83.şiiir)

...

*İkrar Vermek: Söz, yemin, and. Bir tarikata bağlanmak. Ruhların elest bezminde Allah'la sözleşmeleri ve ikrar vermeleri. Özdemir, ikrar motifini şiirlerde kullanmıştır:

Dünyaya gelmeden kalubelada,
Yaratana ikrar verenlerdeniz.
Yetmiş iki millet vardır geride.
Halkını Hak için sevenlerdeniz. (47.şiiir)

...

*Selman: Menkıbeye göre Kırklar Meclisi'nde bir üzüm tanesini ezip kırklara sunan zat. Şiirlerde bu olay hatırlatılmış; Salman motif olarak işlenmiştir:

Övmüş de yaratmış hane halkını,
Gel gönül gidelim ehlibeyite.
Selman'dan göndermiş üzüm salkımı.
Gel gönül gidelim ehlibeyite. (51.şiiir)

...

*On Sekiz Bin Âlem: Eski anlayışa göre on sekiz alem vardı ve bunun bin sayısı ile çarpımı on sekiz bin alemini meydana getirdi. Ayrıca tüm kainat anlamı da vardır:

...

Hazreti Âdem'in halk olduğunda,
On sekiz bin âlem fark olduğunda,
Bu kevni mekâna nur geldiğinde,
Türabi'nin yine düştüm peşine. (52.şiiir)

...

*Kevni Mekan: Yukarıdaki dörtlükte de görüldüğü üzere kainat, kevni mekandır.

*Yediler: Beşler, Şura suresinin 23. ayetinden kaynaklanır. İnanişâ göre bu ayet indiği zaman, Hazreti Muhammed, en yakınları olan Ali, Fatıma, Hasan, Hüseyin'i abası altına alarak: 'Allahım! ehlibeytim bunlardır. Ben bunları seviyorum, sen de sev. Bunları sevmeyene düşmanım, sen de düşman ol.' demiştir. Peygamberin abasından ötürü Al-i Aba (Aba Halkı) diye de adlandırılan bu zatlara ayrıca beşler de denilir. Beşlere Cebrail ve Selman'ın eklenmesiyle yediler ortaya çıkar:

...

Yedilerden sonra bütün seyitler.
Kerbela'da yatan başsız şehitler,
Yirmi dört bacılar, muhtar yiğitler,
Ebu Müslüm gibi coşâ âşığıım. (58.şiiir)

...

*Yirmi Dört Bacı: Kerbela'da İmam Zeynel Abidin'in etrafında dönüp dua ederek onu Yezid'in askerinden koruduğuna inanılan, Hz. Hüseyin'in eşi, kızları, kız kardeşleri ve akrabasından oluşan 'Yirmi dört bacı'yı ifade eder.

*Halaka: İbadet esnasında oturma biçimi, oturulacak bölüm. İbadette yüz yüze (cemal cemale) hilal biçiminde oturma biçimidir:

...

Seni senden alır mürşidi kâmil.

Hak'tan ne gelirse olmalı kâil.

Dolan halakayı olası sâil.

Gönüller bir edip bire varmalı.

Otur halakaya, olası sıraç.

Eğer malın varsa Hak yoluna saç.

Ere belin bağla gözlerini aç.

Hak kelâmın dinle, sıra varmalı. (68.şiiir)

...

*Sail: Soran, sual eden; muhabbet açan.

*Şahı Merdan: Hz. Ali'nin diğer bir ismi Şahı Merdan'dır. Bu isim de yiğitler yiğidi, bilgeler bilgisi anlamında kullanılır.

*Kun: Allah'ın "Ol" Anlamındaki emri. Allah her şeyi bu emir ile yaratmıştır.

*Ziryam'ın Borcu: Ziryam, Hz. Peygamber'imizin sağlığında kabile reisi. Mahiyetindeki doksan bin kişiyi Müslüman yapacağını ancak bunların masraflarını Hz. Peygamber'in karşılaması gerektiğini söyleyerek huzura geliyor. Hz. Peygamber kabul ediyor. Hz. Muhammed'in vefatından sonra Ziryam borcunu halifelerden istiyor; borcu ödemeyi sadece Hz. Ali kabul ediyor. Hz. Ali Zillihisar Kayası'ndan doksan deve çıkararak borcu ödüyor. Ancak ziryam'a Hz. Ali, borcunu aldın, geri dönüp bakma, dediği halde doksanıncı deve çıkarken Ziryam geri dönüp bakıyor; o anda deve, çıkmakta olduğu kayada taş kesilerek kalıyor. Özdemir, naklettiği bu efsanevi menkıbeye telmihte bulunmuştur:

...

Salih'e bir deve sunduğun gibi,

Firavun'u Nil'e gömdüğün gibi,

Ziryam'ın borcunu verdiği gibi,
Boş çevirme Muhammed'in aşkına. (60.şiiir)

...

*Samut Evladı: Şabanözü, Göldağı köyünde yatırı olan Âşık Ali Haydar Dede'dir.

*Niyaz: Mürşid'e sunulan lokma'ya denildiği gibi, ayin-i cemde ibadet edenlerin secdeye gelerek üç kere Allah, Muhammed, Ali aşkına deyip yeri veya Mürşid'in elini öpmesine de denilir. Yer öpülürken sağ el sol elin üstüne konulur, sağ elin üstü öpülür. Genel anlamda, tüm ibadet biçimlerini tarikatta bir makamı temsil eden şeye, yere ve bunlar aracılığıyla Tanrı'ya yalvarma, yakarma biçiminde uygulanan bir ibadet.

*On Dört Masum: Günahlardan arındırılmış olduğuna inanılan Hz. Muhammed, Hz. Fatıma ve on iki imamlara verilen ad. On dört masumu paklar, imamların büyük bir bölümü Kerbela'da, bebek ve çocuk yaşta öldürülen erkek evlatlarıdır:

...

On dördü masum on yedi kemerbes,
Yirmi dört bacıdır, hepsi de has.
Yetmiş üç şehide eyleyelim yas.
Benlik davasından geçelim gardaş. (71.şiiir)

...

*On Yedi Kemerbest: Hz. Ali'nin kemer (kılıç) bağladığı ve çoğunluğu Sıffiyın Savaşı'nda öldürülen on yedi ulu kişiyi simgeler.

*Ente Mute: Ölmezden evvel ölmek, dünyada dünyadan vazgeçip benliğini Hakka vermektir:

...

Elestide ikrar verip duranlar,
Ente mute kalple Hakk'ı görenler,
Edna Murat budur işte erenler.
Türabi'yle bir olmaya başladım. (77.şiiir)

*Mervan: Emevi komutanı ve halifesi.

*Yezid: Emevi devletinde Muaviye'nin oğlu. Kerbela'da İmam Hüseyin ve mahiyetini katlettiren 2. Emevi halifesi.

*Kıtmir: Yüzyıllar önce dinlerini yaşayamadıkları için kralın yönetiminden kaçıp bir mağaraya saklanarak, Allah'ın izniyle orada üç yüz dokuz sene uyuyan yedi gençle birlikte bulunan ve uyuyan köpektir.

*Rafızı: Şii mezhebinin bir kolu ve bu koldan olanların inancı.

2.6.3. Sosyal Konular

Sosyal konulu 35 şiirden 8'i, 8'li; 27'si 11'li hece ölçüsüyle yazılmıştır. Bu başlık altında değerlendirdiğimiz şiirlere hakim olan duygu ve düşünceler şunlardır: toplumsal mutluluk ve barış için öğütler, kadının değeri, birlik ve birlikte çalışıp toplumu kaldırmak, paraya tamah etmemek, çalışmak, Atatürk'ün ilminden ayrılmamak, Ankara'nın sosyal yaşamı, iftiradan kaçınmak, fakirlik, hayat pahalılığı, zam, sosyal taşlamalar. Bu konulardan örnekler verelim:

Örnek1:

...

Cahilleri bunu bilmez.

Evladına fırsat vermez.

Görücü usulü olmaz.

Anlaşarak evlenmeli. (103.şiir)

...

Örnek2: kadının değeri

KADINLARIMIZ

Kadınlık Havva'dan kaldı.

Adem'in sırdaşı oldu.

Bütün millet ondan geldi

Bu tarihi bilinmezmiş.

Ses verince ellerinde,
 Tatlı sözler dillerinde,
 Şu dünyanın her yerinde,
 Onsuz nesil üremezmiş.

Kadındır hepsin arıtan,
 Nice gözyaşı kurutan,
 Bizim neslimiz yürüten,
 Eşsiz huzur olmaz imiş.

...

Murat tamam eder sözü.
 Eşit olsun oğlu kızı.
 Huzur için yurdumuzu.
 Beraberce çalışmakmış. (105.şiir)

Örnek3: 1980 öncesi karışıklıklar eleştirilmiş, vatanın değeri vurgulanmış;
 milli ve toplumsal birliğe çağrı yapılmıştır.

...

Amerika, Çin'i Rus'u,
 Hep bize kurarlar pusu.
 Beraber silelim pası.
 Bir köşeye sinme kardeş.

Bir olanlar yıkılmazlar.
 İş arayıp şaşmazlar.
 Avrupa'ya dökülmezler.
 Fikrimi hor görme kardeş.

Anadolu'm maden dolu.
 Bırakalım sağı solu.
 Okusunlar kızı oğlu.
 Birbirini vurma kardeş.

Murat söyler nedenleri.
 Görün aya gidenleri.
 Boşa salma madenleri
 İşlemeden durma kardeş. (107.şiiir)

Örnek4: yoksulluk, işsizlik, yurdun kaynaklarının yatırıma dönüştürülememesi meseleleri işlenmiştir.

NE OLDUM

Mutfakta yemeklik, ekmek kalmadı.
 Cebimde beş lira bulamaz oldum.
 Çok bekledim, amma huzur gelmedi.
 Vatandaş perişan gülemez oldum.

Her ne geldi ise yokluktan geldi.
 Ulusum ağladı, ne zaman güldü?
 Benzin derdi, mazot derdi de yoldu.
 Doğduğum köyüme gidemez oldum.

Ne tarafa gitsen herkes işsizdir.
 Akarsularımız sonsuz ucsuzdur.
 Yapı briketten temel taşsızdır.
 Ağır bir fabrika göremez oldum.

Para alıp Avrupa'ya borçlanman.
 Sömürür vatani sakın aldanman.
 Türkiye'ye yardım ediyor sanman.
 Gerçek dostumuzu göremez oldum.

Murat milletimin derdi içimde.
 Boyalı basında başka biçimde.
 Çaresizlik fukaralık içinde,
 Kendim ne haldeyim bilemez oldum. (123.şiiir)

Örnek5: köyden kente göç, fakirliğe sosyal eleştiri

...

Köylüyü köyünden nedir yürüten?

Her gün şehirleri daha büyüten?

Bulunur mu bundan sorun eriten?

Köyünden göçünü çekmiş gidiyor.

...

Bu konu da yazmak ile bitmiyor.

Fakirlerin derdi benden gitmiyor.

Ölsem desem vadem hemen yetmiyor.

Murat sinesini yakmış gidiyor. (112.şiiir)

Örnek6: işsizlik

ALMANYA'YA MEKTUP

Hüzünlenme Almanya'da kardeşim.

İşsizlikten çoğu kırılıp gider.

Bulamadık kuru soğanla aşım.

Fakir yoksullukla bükülür gider.

İşleriniz nasıl sizler nassınız?

Hasretlik de olsa yine hassınız.

Burada olsanız belki boşsunuz.

Almanya'nın kahrı çekilir gider. (114.şiiir)

...

Örnek7: Şiirlerden âşığın içerisinde bulunduğu toplumun meselelerinden uzak olmadığı anlaşılmaktadır. Özdemir, içinde bulunduğu toplumun sorunlarını dile getirmiş ve milletin gözü, kulağı, dili olmuştur. Şiiri ve sosyal konulu diğer şiirlerindeki bu duygu, düşüncüyü birlikte değerlendirdiğimizde işsizlik, iç ve dış tehditler, milli kültürün popüler kültür karşısında baskı altına alınışı ve toplumsal yozlaşmaya vurgu yapıldığı görülmektedir.

...

İşsiz iş arıyor ekmek peşinde.
 Kuzgun fırsat kollar leş üleşinde.
 Âşık yenik düşmüş aşk güreşinde.
 Sevginin saygının adı kalmamış. (118.şiiir)
 ...

2.6.4. Siyasi Konular

Bu başlık altında incelediğimiz 7 şiirden 1'i 8'li, 6'sı 11'li hece ölçüsüyle yazılmıştır. Şiirlerin işlediği konular şunlardır: Yanlış yönetim sergileyen yöneticilere ve hükümetlere, memleketin kaynaklarını ve milletin değerlerini sömürenlere, PKK'yı besleyenlere, Avrupa'dan borç alarak milleti borçlandıranlara ve dışarı bağımlı yaparak fakirliğe itenlere, dini siyasete alet edenlere eleştirilerde bulunmuş; memleketin kaynaklarının yatırıma dönüştürülmesini ve ağır sanayi-teknoloji üretilmesini, yer altı kaynaklarının işlenmesini, yoksulluğun ortadan kaldırılmasını istemiştir. Sivas olaylarını ve bu münasebetle Erdal İnönü'yü eleştirmiştir. Şiirlerden örnekler verelim.

Örnek1:

...
 Sayın beyim sen bizlere,
 Zamdan başka ne getirdin.
 Perdemi çektin gözlere.
 Zamdan başka ne getirdin.
 ...
 Kime söylen garip Murat.
 Sonra yersin acı tokat.
 Şakşakçılar durmaz rahat.
 Zamdan başka ne getirdin. (138.şiiir)

Örnek2:

...

Dini siyasete alet etmedim.

Fakiri körleyip zengin tutmadım.

Komşum aç iken ben tok yatmadım.

Yoksulun yarasını saran olsaydı.

Fabrikalar kursak icatlar yapsak.

Alın terimizi madene katsak.

Teknoloji yapıp dışarı satsak.

Yüz yıl ileriye gören olsaydı. (139.şiiir)

...

Örnek3:

...

Topraklar satalım, ekmek alalım.

Araba alalım, gezip duralım.

Garibe bir sopa da biz vuralım.

Rahat etsin, geride kalanımız.

Maden aramamak petrol bulmayak.

Fabrika açmayak işe dalmamak.

Taze para bulak, borçsuz kalmamak.

Son deminde açar, vay yalanımız. (141.şiiir)

Örnek4:

Kuvvetli, kudretli hükümdar olsam.

Anayı kuzudan ayırmaz idim.

Şöyle dirayetli başbakan olsam.

Avrupa birliğin kayırmaz idim.

Boşuna salmazdım şaşalarımı.
 Yok yere kullanmam maşalarımı.
 Körlemek istemem paşalarımı.
 Dostu düşmanıma savurmaz idim.

Vermezdim yurdumun bir tek taşını.
 Hediye etmezdim garip kuşunu.
 Fabrika kurardım iş ve aşını.
 Çalışmayanları doyurmaz idim.

Soyguncu, vurguncu yaşatmaz idim.
 Düşmanı tavizde yeşertmez idim.
 Dürüst çalışana taş atmaz idim.
 Hastaya, yaşlıya buyurmaz idim.

Bir tutardım zengin ile fakiri.
 Uranyuma eş etmezdim bakırı.
 Yolda istemezdim engel çukuru.
 Dünya malı için yorulmaz idim.

...

Bu kısa ömrümüz imtihan yeri.
 Belki şu bizlere derler ki deli.
 Bu vatan uğruna Murat'ın seri.
 Beni eleştirdi, darılmaz idim. (143.şiiir)

Örnek5:

...

Videoya aldı Hasret Gültekin.
 Erdal İnönü'yü çağırman sakın.
 Böyle miydi emri yaradan Hakk'ın?
 Matem günü semah döndük erenler. (144.şiiir)

...

2.6.5. Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları

Âşığın en fazla işlediği konu aşk, sevgili konusudur. 99 şiirden 3'ü 7'li; 17'si 8'li; 79'u 11'li hece ölçüsüyle yazılmıştır. Bu başlık altında işlenen konular şunlardır: aşk, sevgili, sevgilinin vefasızlığı ve kıymet bilmemesi, sevgiliye yalvarış, sevgiliye kavuşamama-erişememe, sevgiliye ihtiyaç, sevgiliden haber, sevgiliye sitem ve beddua, özlem, ayrılık...

Özdemir, aşkı anlatmış; sevgiliyi övmüş, beklemiş, ona özlem duymuştur. Hasretini dile getirmiştir. Sevgilinin âşığa yüz vermediği veya ondan uzak durduğu zamanlarda, âşık sevgilisini önce uyarmış; neden kendisini sevmesi gerektiğini bir bir izah etmiştir. Hala sevgili yüz vermiyorsa önce sitem etmiş sonra bedduada bulunmuştur. Bazen âşığın sevgiliye kavuştuğu da olur. Özdemir'in şiirlerindeki sevgili, âşık edebiyatı şiir geleneğindeki somut sevgilidir. Aşk, sevgili, güzellik başlığı altında değerlendirdiğimiz şiirlerin hemen hepsi aşk ve sevgili üzerinedir. Şiirlerden örnekler vererek konuyu izah edelim:

a) Aşk: Âşık, sevgilinin peşinden koşmuş ve ona her daim aşkını anlatmıştır.

Örnek1:

...

Bunca yıldır sormaz oldun.

Arayıp da bulmaz oldun.

Aşkından sararıp soldum.

Bundan geri sorma beni. (148.şiir)

...

Örnek2: Âşık tüm eziyetlerine rağmen sevgiliden vazgeçmez.

Gurbet ellerine atsan,

Beni köle diye satsan,

Kanımı toprağa katsan,

Yine seni seviyorum.

Irmak gibi bulandırsan,
Dağı taşı dolandırsan,
Aşkın için dilendirsen,
Yine seni seviyorum.

Murat belim büküversen,
Hemen benden bıkıversen,
Gözüme mil çekiversen,
Yine seni seviyorum. (152.şiiir)

Örnek3: Âşık şiirinde sevgili vasıfları mazmunlaşmıştır. Bu mazmunlar etrafında âşık sevgilisini över, aşkına karşılık bekler. Burada tasvir edilen güzel âşığın gönlünü yakmıştır.

...
Sarı saçlı, beyaz tenli,
Yanakları çiftte benli,
Beyaz bilek, tombul elli,
Beni aşka salıp gitti. (160.şiiir)

...

Örnek4: Sevgilinin yeri âşığın gönlündeki köşktür, saraydır. Sevgili buraya gelmezse eğlenecek, barınacak yer bulamaz. Sevgilinin yanağı kokusu, rengi itibarıyla güle benzetilmiştir. Âşık gül yüzlü sevgili için aşkla bir saray yaptığını söylüyor.

...
Gönül vadisine bir saray yaptım.
Bilesin, gül yüzlüm ikimiz için.
İç dış sıvasına aşkımı kattım.
Göresin gül yüzlüm ikimiz için. (175.şiiir)

...

Örnek5: Âşık göz yaşları yanağında iz edene kadar ağlamış, aşkına karşılık beklemektedir.

...

Aşkın şu sinemi yaktı köz eder.
Göz yaşlarım yanağımda iz eder.
Sevdiceğim âşığına naz eder.
Hüseyin aşkına gel bizim ile. (196.şiiir)

...

Örnek6: Âşığın yüreğindeki aşk ateşi öyle bir hale gelmiştir ki sinesine sardığı taş dahi bu aşk ateşinden ısınırıyor.

...

Bedenim yakıyor aşkın ateşi.
Sarılarım sineme ısıtır taşı.
Sözüne sadıktır seven bir kişi.
Durmuyorsun sevdiceğim nedendir? (221.şiiir)

...

Örnek7: Âşık edebiyatında âşığın sevgisi bitmez; sevgiliye kavuşana kadar âşık yanmaya devam eder. Şiiirde âşık, aşkından vazgeçeceğini sanma, diyor.

...

Hayalinle Edna Murat yaşıyor.
Bendine sığmıyor, aşkım taşıyor.
Usanmıyor, gönül sana koşuyor.
Gönül bu sevdadan farıyor sanma. (243.şiiir)

b) Hasret, Ayrılık: Âşık edebiyatında gurbete çıkma, sıra özlemi, sevgiliden ayrılık çokça işlenen temalardandır. Âşık gurbete çıkar ve ayrı kaldığı sevgilisine özlemini anlatır. Özdemir'in şiiirlerinde âşık sevgiliyi bekler; Bir yere giden veya gelmeyen sevgilidir. Âşığın kolları "gül dalı gibi" açık sevgiliyi bekler. Ölüm sebebiyle ayrılık teması da işlenmiştir.

Örnek1: Âşık ayrılık acısından perişan olur.

Yokluğun bağırimi yaktı kavurdu.
 Derdinden her gece sarhoşum böyle.
 Özlemin bedenime harman savurdu.
 Derdinden her gece sarhoşum böyle.

Yağmursuz susamış çöllere döndüm.
 Düzeni bozulmuş tellere döndüm.
 Bir yıl rahmet görmez güllere döndüm.
 Derdinden her gece sarhoşum böyle. (233.şiiir)

...

Örnek2: Sevgilinin yollarını bekler.

...

Murat boynun bükmüş durur yuvada.
 Yâr gurbette zevki ile sefada,
 Gözlerim yollarda, elim duada,
 Yâr yolların ben bekleyi bekleyi. (186.şiiir)

Örnek3: Ayrılık acısı kor olmuş, âşık dumanı tüterek sevgiliyi beklemektedir.

...

Bağı bahçemizde bülbül ötüyor.
 Hicranı hasreti cana yetiyor.
 İçimdeki kordan duman tütüyor.
 Gelesin gül yüzlüm ikimiz için. (175.şiiir)

...

Örnek4: Âşık sevgilinin ölümü sonucu ayrılığı da işlemiştir.

...

Aşk kervanı bu vadiden geçince,
 Sevilenler sevdiğini seçince,
 Nazlı yârim mekânından göçünce,
 Ya ben nazlarımı kime edeyim?

Edna Murat yâre rahmet dilerim.

Geceleri tatlı uykum bölerim.

Yâr peşinden kuzu gibi melerim.

Ya ben nazlarımı kime edeyim? (178.şiiir)

c) Sevgilinin Methi: Âşık edebiyatında sevgili çeşitli şekillerde övülmüştür. Sevgilinin vasıfları her âşığın mizacı, yaşadığı çevre ve üslubu çerçevesinde az çok değişiklik gösterse de mazmun hâlini almıştır.

Örnek1: Sevgilinin kaşı kavisli olmasından hilale benzetilmiş. Sevgilinin gümüş gibi ak gerdanı, âşığı en fazla cezbeden büyü ve efsunlu zülûf ile süslenmiştir. Selvi boylu, baldan tatlı dilli, huyu güzel sevgili övülmüştür. Yanak kokusu yönünden orkideye benzetilmiş. Sevgilinin yanağı kokusu ve renginden dolayı gül, nar, misk ve elmaya benzetilir. Şiirde rengi yönünden yanak orkideye benzetilmiştir.

SEVDİĞİM

Çiçeği açmadan daha başında,
Şansı açmış on üç on dört yaşında.
Seyrettim mehtabı hilal kaşında.
Sevdim seni yedi sene evveli.

Siyah zülfün ak gerdana koyvermiş
Özenip yaratan selvi boy vermiş.
Dili baldan tatlı güzel huy vermiş.
Şu benim sevdiğim nazlı güzeli.

Kaşların düzeltip sürmesin çekmiş.
Çocukluk çağından gençliğe çıkmış.
Açılan yanaklar orkide kokmuş.
Âşığım ben onu gördüm görelî. (199.şiiir)

...

Örnek2: Sevgilinin güzelliği, ay yüzü karşısında güller soluk kalıyor. Çözülmemiş, top top saç gerdan üzerinde âşığı cezbediyor.

SANA YAKIŞIR

Endamıyla boyu ile huyuyla,
Ancak bu güzellik sana yakışır.
Elif gibi melek ile huriyle,
Ancak bu güzellik sana yakışır.

Yaradan özenmiş kaşları keman.
Bal ile yoğurmuş doğuran anan.
Bilmem ne gösterir gelecek zaman.
Ancak bu güzellik sana yakışır.

Kibarlığı tahsil edip almıştır.
On beşinde ay cemâli olmuştur.
Güllerin utançtan yüzü solmuştur.
Ancak bu güzellik sana yakışır.

Top top zülûflerin gerdanı döğer.
Hele bir gülüşü dünyayı değer.
Affet Edna Murat güzeli över.
Ancak bu güzellik sana yakışır. (174.şiiir)

Örnek3: Sevgili gövel ördeğe benzetilmiştir. Yanağa dökülen kakül âşığının aklını yitirmesine sebep olur. Rengi itibarıyla yanak elmaya, dudak kiraza benzetilmiştir. Kaşlar, âşığa cefa okları atan göze hizmet eder, devamlı kurulu bekler.

Katarın önünü çekmiş götürür.
Gövel ördek gibi akmış gidiyor.
Seni sevenlerin aklın yitirir.
Kakülün yanağa dökmüş gidiyor
Yanaklar kırmızı elma gibidir.
Dudaklar kiraza benzer demidir.

Kaşları yay gibi yağm eritir.

Arkını bendini yıkmış gidiyor. (229.şiiir)

...

Örnek4: Âşık nasıl bir sevgili istediğini anlatmış. Keklik ve ahuya benzettiği sevgilisinin saçını tel tel dökmesini ister. Sevgilinin top top, bağlı zülûflerini tel tel dökmesi âşığa ilgi gösterdiği manasına gelir.

...

Keklik gibi seken ister.

Ahu gibi bakan ister.

Saçın tel tel dökten ister.

Gözü gönlü kanmayınca, (164.şiiir)

...

Örnek5: Sevgili sarı saçlarıyla kanaryaya, boyuyla fidana, huyuyla meleğe benzetilmiştir. Âşık edebiyatında sevgilinin göğsü beyazlık, nakış, koku vb. yönlerden benzetme unsuru olarak kullanılır. Mermer, turunç, nara benzetilerek sevgili övülmüştür. Şiiirde göğüs, yaylaya ve toy kuşuna benzetilmiştir. Sevgili ince endamıyla arzı endam ettikçe meydana ay gibi şavkı vurmakta ve lale bahçesinde, gönlü yaralı âşıklar arasında karışıklık çıkmaktadır.

ŞÖYLE BİR GÜZEL

Sarı saçlarını salmış gerdana.

Kanarya sanmıştım şöyle bir güzel.

Sivri ayakkabı geldi meydana.

Kanarya sanmıştım şöyle bir güzel.

Kaşı ile gözün çokça boyanmış.

Yaşı gelmiş otuzlara dayanmış.

Dertlerini sinesine koyanmış.

Kanarya sanmıştım şöyle bir güzel.

Fidana benziyor, ince boyu var.

Bir melek misali olgun huyu var.

Göğsün yaylasında iki toyu var.
Kanarya sanmıştım şöyle bir güzel.

Yürüdükçe şavkı vurur meydana.
Gümüş kemer uymuş ince endama.
Sanki lalezarda gelmiş hengâma.
Kanarya sanmıştım şöyle bir güzel.

Görenlerin kaynatıyor kanını.
Yaradanım nazik etmiş canını.
Edna Murat anne katmış balını.
Kanarya sanmıştım şöyle bir güzel. (172.şiiir)

Örnek6: Zülûfler sevgilinin aya benzer yüzünü nasıl kapatıyorsa, ayı gölgeliyorsa, her teline âşığın gönlü asılı aynı zülûfler âşığın tüm ferini alır, âşık dermansız kalır. Ancak âşık sevgilinin saçlarını çözmesini, tel tel dökmesini, dağıtmasını ister. Âşk acısı cezbedicidir; ama vazgeçilmezdir de. Sevgilinin yüzündeki, gerdanındaki sıra sıra ben âşığı cezbeder ve makbuldür.

...

Meri keklik gibi başın kaldırmış.
Zülûflerin mah yüzüne saldırmış.
Kaşların üstüne bir ben kondurmuş.
Ufukta yükselen bir güneş gibi, (195.şiiir)

...

Örnek7:

...

Seni gören bakar kalır peşinden.
Yeni çıkmış tomurcuğu düşünden.
Beni alıkoyar hemen işimden.
Batmışım derdine çıkarmaz beni.
Rugan kemer takmış ince beline.
Oğul balı sürmüş tatlı diline.

Kement etmiş saçlarını eline.

Dolamış zülfüne bırakmaz beni. (211.şiiir)

...

d) Sevgilinin Vefasızlığı: Âşık aşkını anlatır, ayrılık acısını dile getirir, sevgilisini över. Buna rağmen sevgilinin âşığa yüz vermediği olabilir. Aşık bu durumda sevgilisine neden vefasız olduğunu, neden aşkına karşılık vermediğini sorar; onu ikna etmeye çalışır.

Örnek1:

...

Şu Edna Murat'ın gülleri diken.

Var mı benim gibi hasretlik çeken?

Vefasız yar oldu belimi büken.

Baktım şu ellerin yâri bulunur. (220.şiiir)

Örnek2:

...

Kara bağrım yanar sinem tütüyor.

Yıllarım azaldı günüm bitiyor.

Ey vefasız gençlik elden gidiyor!

Deli gönül yorulmadan gel yetiş. (224.şiiir)

...

Örnek3:

DİYEMEDİN

Yıllardır beklerim nazlı yâr seni.

Sen gelmedin bana gel diyemedin.

Bu kadar mı sevdin vefasız beni?

Bir buse vereyim gül diyemedin.

Boşuna vermişim emeklerimi.

Dilim ıslamadı damaklarımı.

Çifte turuncunda dudaklarımı,
Hayali aşkıma yel diyemedin.

Yol sonu göründü ömür bitiyor.
Hasretliğin tatlı cana yetiyor.
Viranede Edna Murat ötüyor.
Boşuna uğraşma öl diyemedin. (225.şiiir)

e) Sevgiliye Sitem-Beddua: Âşık, vefasız sevgiliyi bir taraftan ikna etmeye çalışırken bir taraftan da ona sitem eder; kadrini, kıymetini bilmeyen sevgiliye kızar. Son bir kez ona başına gelecekleri hatırlatır. Sevgili hala âşığa karşılık vermiyorsa, âşık sitemi bedduaya çevirir.

Örnek1:

KALMAZ

Gel hey güzel yüksek uçma!
Seni seven candan kaçma.
Her nadâna sırrın açma.
Pişman olun halin kalmaz.

Harman gibi savururlar,
Sütün kaymağın alırlar.
Tomurcuğun koparırlar.
Koklanacak gülün kalmaz.

Kırdırırsın filizlerin,
Kan revan olur gözlerin.
Taşımaz seni dizlerin.
Gideceğin yolun kalmaz. (149.şiiir)

...

Örnek2:

Yükseklerden bakan dilber,

Sen aşığı inmez misin?
 Sulu sepkın akan dilber,
 Usanıp da dinmez misin?

Bir gün olup uslanırsın.
 Topraklara yaslanırsın.
 Küflenirsin paslanırsın.
 Hiç sözünden dönmez misin? (155.şiiir)

...

Örnek3:
 Güvenip aldanma dünya varına.
 Geldik misafiriz âlem hanına.
 Bir kere gel desen n' olur yanına.
 Sana mı kalacak bu kahpe dünya? (177.şiiir)

...

Örnek4:
 ...
 Aylardır hatırım sormayan dilber,
 Yalancı dünyada kal senin olsun.
 Gizli göz yaşımı silmeyen dilber,
 Bir kuru selamın al senin olsun. (179.şiiir)

...

Örnek5:
 Sevdığım bir kere kırdın gönlümü.
 Dönüp de yüzüne bakmam billahi.
 Ta can evinden vurdun gönlümü.
 İnan ki sözümünden çıkmam billahi.
 Güneş olsan bana doğma istemem.
 Rüzgâr olsan tene değme istemem.

Bulut gibi kaşın eğme istemem.
Gül olsan da alıp takmam billahi.

Murat'ı beyhude yorma boşuna.
İster devlet kuşu konsun başına.
Kendimi kaptırmam meşakkatine.
Giremen gönlüme sokmam billahi. (185.şiiir)

Örnek6:

Sevdiceğim bana dost demez isen,
Söylemez lal olsun dilin sevdiğim.
Benden başkasına gönül verirsen,
İnşallah kırılır kolun sevdiğim.

Yazın kışın senin derdin bitmesin.
Yaren fazla olsun, merhem yetmesin.
Kötürüm ol, sağın solun tutmasın.
Hem de çolak olsun elin sevdiğim.

Ağrı gelsin, bütün dişin dökülsün.
Halin yaman olsun, saçın sökülsün.
Kendin kocamadan iki bükülsün,
Kamburlara dönsün belin sevdiğim.

Eğer kurtarmazsan beni yanmadan,
Vaden yetsin dileğine kanmadan,
Cenazeni defnetsinler yunmadan,
Bir hınzıra dönsün ölün sevdiğim.

Ağzından, burnundan kanlar akarak,
Melül mahzun dört yanına bakarak,

Yürüyesin düşüp düşüp kalkarak,
Sırata uğrasın yolun sevdiğim.

Bu garip Murat'ı düşürme zara.
Bedduamı alma sen kaşı kara.
Sıratan geçerken açarsa yara,
O zaman cürmünü bulun sevdiğim. (216.şiir)

f) Sevgiliye Kavuşma: Âşık edebiyatında âşığın sevgiliye kavuştuğu da olur.

Örnek1:

Bu gün ben yârimin koynuna girdim.
Saçların okşayıp hâlini sordum.
Çiğdemler açılmış göğsünde gördüm.
Başım koyup yattım kolun üstüne. (173.şiir)

...

Örnek2:

...

Uykudan uyanmış gözler kamaşır.
Zülûfler perişan kâkül karışır.
Ayrılanlar elbet bir gün kavuşur.
Hele sefa geldin yâr, dedi bana.

Taradı zülfünü attı bir yana.
Sar beyaz kolların dola boynuma.
İki gönül sevişelim can cana.
İnce bellerimi sar, dedi bana.

Murat bu fırsatı verene şükür,
Belki murat alır bu garip fakir.

Bülbül bile seher vaktinde şakır.

Bu can sağ oldukça yar, dedi bana. (188.şiir)

2.6.6. Doğayı İşleyen Konular

Doğa konulu 8 şiirden 2'si 8'li; 6'sı 11'li hece ölçüsüyle yazılmıştır. Ele alınan temalar şunlardır: Şabanözü'nün doğal güzelliği, tabiatın güzelliği, ilkbahar, ağaç dikmek, çiçekler, ormanın değeri.

Örnek1: doğa güzelliği

...

Çiçekler her yeri bezer.

Derelerden sular sızar.

Geyik yavru ile gezer.

Ceylan çölde ne güzeldir. (244.şiir)

...

Örnek2: ağaç dikmek

...

Aşılak'tan başla çamı dikmeye.

Üç ay usanmadan fidan çekmeye,

Uzansaydık İğdeli Dere çeşmeye.

Çalışıp terimi dökmek istiyom. (247.şiir)

...

Örnek3: çiçeklerin vasfı

...

Akılsız çiğdemler kışın çıkarlar.

Eser acı poyraz candan bıkarlar.

Köylüler de yakasına takarlar.

Kendine has kokusu var, yeri var.

Her birisi ayrı ayrı süslenmiş.

Kimi sarı kayaya çıkıp gizlenmiş.

Yüzün açıp sevdiğine seslenmiş.
Her çiçeğin ayrı ayrı hali var. (248.şiiir)

...

Örnek4:

...

Bahçelerde meyveleri sallanır.
Bülbülleri arasında dillenir.
Çiçekleri cananlara yollanır.
Yarenlerde orda olmak istiyom. (249.şiiir)

...

2.6.7. Kişisel Duyguları İşleyen Konular

Bu konuya dahil ettiğimiz 61 şiiirden 19'u 8'li; 42'si 11'li hece ölçüsüyle yazılmıştır. Kişisel duygular başlığı altında değerlendirdiğimiz şiiirlerde işlenen konular şunlardır: ölüm, dünya, dünyanın geçiciliği, felek, feleğe sitem, yalnızlık, dostluk, sevgi, baba sevgisi, bazı kurum veya kişilerle ilgili kişisel duygular, kişisel taşlamalar. Bunları genel özelliklerine göre başlıklar altında örneklendirelim:

a) Ölüm: Âşık ağıt türünde şiiirler yazmış, ölüm temasını işlemiştir. Şiiirlerde ölüm, gelinmez bir yer tabiriyle anlatılmış; ölümden duyulan acılar ağıtlaştırılmıştır. Eşinin vefatı üzerine yazdığı ağıtlar çoğunluktadır.

Örnek1: Babasının vefatı üzerine söylemiştir.

GARİP GARİP

Evin barkın Kara Senem,
Döktü anam garip garip.
Baba diye kime dönem.
Çöktü sinem garip garip.
Her tarafta belli yerin.
Ulaştı acı haberin.

Torunların, oğlun, gelin,
İçin çekti garip garip.

Evine figân kuruldu.
Konu komşular derildi.
Bacına haber verildi.
Ağlar şimdi garip garip. (261.şiiir)

...

Örnek2: Eşinin vefatı üzerine söylemiştir.

...

Unutamam kalp evimde serdesin.
Her saniye her dakika bendesin.
Biliyorum, gelinmez bir yerdesin.
Göremedim ilkbaharı bu sene. (293.şiiir)

...

Örnek3:

...

Dünyadan göçeli sekiz ay oldu.
Bu bayramda gelemedim küstün mü?
Yaşlı eşin boynu bükülmüş kaldı.
Yareli gönderdim bana küstün mü? (294.şiiir)

...

Örnek4:

KIZIMA HABER

...

Ananın yanına uğrayıp geldim.
Benliğim öldürüp doğrayıp geldim.
Kendine dualar eyleyip geldim.
Allah'a emanet eyleyip geldim.

O kara toprağa sırtını vermiş.
Yaşarken bizlere daim sipermiş.

Ömürü tükenmiş mezara girmiş.
Bir daha yanına uğrayıp geldim. (304.şiiir)

...

Örnek5: Trafik kazasında yaşamını yitiren Hüseyin Eroğlu için söylenmiştir.

...

Kefenleyip el üstünde götürdük.
Namazında Fatiha'sın yetirdik.
Göktepe'nin bir ucuna yatırdık.
Şu Edna Murat'ın hali perişan. (305.şiiir)

...

Örnek6:

Haberini aldım Haydar Hoca'mın.
Şu sinemi bir köz yakıp da gitti.
İlmin ışığıyla meclis ışırdı.
Kuyruklu yıldızdı, akıp da gitti. (311.şiiir)

...

Örnek7:

ÂŞIK ASLAN'A

Amasya'dan acı haber duyuldu.
Ahbapların hepsi yola koyuldu.
Senin kısmet gurbet ele verildi.
Allah'ım rahmet et Âşık Aslan'a.

Ocak doksan dokuz yirmi altısı,
Şu sinemin yandı gitti ortası.
Kaderimin böyle olmak hatası.
Allah'ım rahmet et Âşık Aslan'a.
Hamdullah Seyid'i ziyaret etmiş.
Sonra Suluova yolunu tutmuş.

Azrail peşinden orada yetmiş.

Allah'ım rahmet et Âşık Aslan'a. (312.şiiir)

...

b) Dünya, Felek: Özdemir, virane, divane, yalan dünya, kahpe felek tabirleriyle feleğe sitem etmiş, dünyanın geçiciliğini, ona adlanılmaması gerektiğini, yalan dünyanın kimseye gülmeyeceğini dile getirmiştir. Feleğin yazgısının değişmeyeceğini; insanın dünyada hangi nimetlere sahip olursa olsun, feleğin kahrından kaçamayacağını söylemiştir. Bunu “Muradını başaca alan bulunmaz.” sözüyle dile getirmiştir. Bu tema da âşığın çok işlediği konulardandır.

Örnek1:

...

Edna Murat yandı özden.

Damlalar süzülür gözden.

Kanunu bu almaz sözden.

Feleğin kahrı bizlere. (259.şiiir)

Örnek2:

Kurulduğun günden böyle,

Kime güldün yalan dünya?

Derdin nedir bir kez söyle?

Zorun nedir yalan dünya?

Tebessüm eder doğana,

Kim yaşamış kana kana?

Muhtaç edersin soğana.

Eşin var mı yalan dünya?

Her gelen sana sarılır.

Dertli kederle yoğrulur.

Suçların desem darılır.
Söyleyim mi yalan dünya? (263.şiiir)

...

Örnek3:

...

Dünya malı bir uğraştır.
Ölene kadar savaştır.
Kazandığın malın hiçtir.
Yalan dünya demedim mi?

Kimi doğar kimi ölür.
Arayan özünde bulur.
Kazancın dünyada kalır.
Bunu sana demedim mi?

Böyle kurulmuş temeli.
Güllerin döker gazeli.
Seni sevmeyen güzeli.
Saramazsın demedim mi?

Etmediysen bir iyilik,
Sızlanacak ilik kemik.
Kalmaz dostun hepsi dönük.
Yalnız kalın demedim mi?

Vakit harcama ahmağa.
Vurur Ezrail tokmağa.
Bir gün şu kara toprağa,
Giren gönül demedim mi?

Murat'a sen divane de.
Her şey yapar zamane de.

Ötme gönül viranede.

Duyan olmaz demedim mi? (269.şiiir)

Örnek4:

Kahpe felek senden şikâyetim var.

Feleğin düşmanı oldum ağlarım.

Gülmedim dünyaya geldim geleli.

Geldiğime pişman oldum ağlarım. (288.şiiir)

...

Örnek5:

Ayrı düştüm, sinem boşa geliyor.

Feleğin yazdığı başa geliyor.

İlkbahardı günüm kışa geliyor.

Durmadan dolanan aylar misali.

Faziletim gitti, bana ham kaldı.

Birikti dertlerim sonu gam kaldı.

Seller akıp gitti yeri kum kaldı.

Suları kesilen çaylar misali. (289.şiiir)

...

c) Kişisel Taşlamalar: Özdemir, kişisel konuları işleyen taşlamalar da yazmıştır.

Örnek1:

Biz de Âdem'den gelmeyiz.

İnsaf eyle, Nurettin Bey!

Bu kıştan da biz ölmeyiz.

İnsaf eyle Nurettin Bey!

Zengin olan fakir kollar,

Bize tıkanı mı yollar?

Bu dünyanın tersi de var.
İnsaf eyle Nurettin Bey!

N' olur bizleri de dinle!
Bizde sözün olur günde.
Kardeş sayılırız dince.
İnsaf eyle Nurettin Bey!

Bu talihim kara mıdır?
Sızlar gönlüm yara mıdır?
İşin gücün para mıdır?
İnsaf eyle Nurettin Bey! (267.şiiir)

...

Örnek2:
Ozanım diye gezmesin.
Kimseye yalan düzmesin.
Ahbaplarını üzmesin.
Eşençaylı Arap Ali.

Yaşın küçük tanınırsın.
İnsan gibi salınırsın.
Beş paraya kılınırsın.
Eşençaylı Arap Ali.

Âşıkların posasisın.
Yalancının paşasisın.
Ozanın yüz karasisın.
Eşençaylı Arap Ali.

Veresiye aldın balı.
Düşünmezsin kilükali.

Sonra nice olur hali.

Eşençaylı Arap Ali. (268.şiiir)

...

Örnek3:

Ali Rıza Kiyak olmaz olaydı.

Şu Özbek Köyü'ne gelmez olaydı.

Bahçenin yüzünü almaz olaydı.

Ovacık Köyü'nün eski muhtarı.

Bize bizden olur imiş kötülük.

Bizde vardı bahçe yüzü satılık.

Böyle insanlığa neden katılık?

Ovacık Köyü'nün eski muhtarı. (273.şiiir)

...

Örnek4:

Yüksek mahkemeye dilekçe verdim.

Davalısın orda bilin Aslan Bey.

Havale eyledim ulu Mevla'ya.

Var huzura orda görün Aslan Bey.

Nasılmış yoksulun hakkını yemek,

Bugün git de yarın yine gel demek,

Orada bell' olur yapılan emek,

Ona göre hale bürün Aslan Bey.

Kulun hakkı kulda kalırmış sanma.

Bura yalan dünya malına kanma.

Mazlumun kimsesi yok olur sanma.

Dünyanın zengini Karun Aslan Bey. (274.şiiir)

...

Örnek5:

TRT'DE AHMET MORTAŞ'A

Nedense sesimi duymuyor Mortaş.
 Sığar mı dünyaya böyle garip baş?
 Çayım, peynirim yok her gün aynı aş.
 Şu fakirhaneyi görene kadar.

Hani söz vermiştin, adresim aldın.
 Biçare gönlümü temaşa saldın.
 Particiler gibi yalancı oldun.
 Tanımazdım köyüme gelene kadar. (291.şiiir)
 ...

ç) Diğer Temalar: Âşığın kişisel duyguları işlediği diğer temalar şunlardır: yalnızlık, sevgi, dostluk, ustası Âşık Sultan'a rahmet, Türk halk müziğinin vazgeçilmezliği, âşıklık.

Örnek1: yalnızlık
 Yalnız dolaşırım şu Ankara'da.
 Halimi soracak bir dost ararım.
 Gam keder doludur bahtı karada.
 Yaramı saracak bir dost ararım. (300.şiiir)
 ...

Örnek2: Türk halk müziğinin vazgeçilmezliği
 Şu bizim Türk halk müziği,
 Söylemeden yaşayamam.
 Gönül yorgunu, eziği,
 Dinlemeden yaşayamam.

Kederimi nazımızı,
 Bağlamada sazımızı,
 Nazlı yâre sözümüzü,
 Söylemeden yaşayamam.
 Acılara dil gerekir.
 Arılara bal gerekir.

Âşıklara yâr gerekir.

Dinlemeden yaşayamam. (253.şiiir)

...

Örnek3: Ustası Âşık Sultan'a rahmet

Hak rahmet eylesin Garip Sultan'a

Rabbimize giden yolu öğretti.

Özüme öz kattı, üstadım bana.

Bülbül gibi öten dili öğretti.

Âdem'den, Havva'dan beri sayardı.

Hak içinse bir lokmadan doyardı.

Ehlibeytin kervanına uyardı.

Kırklar meclisinde hâli öğretti. (301.şiiir)

...

Örnek4: Sevgi

Saygı ile şefkat birliği korur.

Sevgisiz dünyada yaşam olur mu?

Susuz ağaç, çiçek kökünden kurur.

Sevgisiz dünyada yaşam olur mu?

İlimsiz çekilmez dünyanın kahrı.

İster filozof ol, istersen bahrî.

Severek bal olur, dünyanın zehri.

Sevgisiz dünyada yaşam olur mu? (301.şiiir)

...

Örnek5: Âşıklık

Değirmenin kurup argın açmayan,

Ben âşığım diye yola çıkmasın.

Derdini un edip serden geçmeyen.

Saz çalarım diye tele çıkmasın.

Su vurup çarkına taş dönmeyince,

Buğday girip taşa un olmayınca,

Erişmez menzile nefis ölmeyince.

Bülbülüm diyerek güle çıkmasın.

Edna murat oldu özünü yuyan.

Benliğini tanı gafletten uyan.

Ellerin malına benimdir diyen.

Köyden kasabadan ile çıkmasın. (283.şiiir)

III. BÖLÜM

ŞİİRLER

3.1. Millî Konular

ON KASIM¹

Yurda temel atandır.
Koruyorsak vatandır.
O kabirde yatandır.
Yaşayacak On Kasım.

Edna Murat varımız,
İlerlemek çağımız.
Önderimiz yolumuz,
Yaşayacak On Kasım.

Damarımda kanımda,
Sanayide tarımda,
Teknoloji bilimde,
Yaşayacak On Kasım.

Savanora gemimiz,
Yükselmektir azmimiz.
Atatürk'tür hepimiz.
Yaşayacak On Kasım.

Şu dünyalar durdukça,
Ordumuz var oldukça,
Atamızı andıkça,
Yaşayacak On Kasım

¹Hece Ölçüsü: 7 (4+3)
Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb...
Uyak: Tam, tunç uyak; redif
Konusu: (Milli Konular) (1)

MEMLEKETİM²

Anadolu'mu âşıklar,
Süslemişler halı gibi.
Edirne'den Kars'a kadar,
İşlemişler arı gibi.

Dağı, ovayı gezmişler.
Üstüne vatan düzmüşler.
Kurtaran Atam yazmışlar.
Ozanların dili gibi,

Üç kenarı derya deniz,
Uğruna canı verimiz.
Cihanda eşsiz görürüz.
Bu dünyanın gülü gibi,

Ülkemde her şey yetişir.
Koyun, kuzuya karışır.
Hasret olanlar tutuşur.
Gezer sersem deli gibi,

Edna Murat çekmez yası.
Gönüllerden silek pası.
Yaşayalım demokrasi.
Atamızın yolu gibi,

²Hece Ölçüsü: 8 (4+4)
Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
Uyak: Yarım, tam uyak; redif
Konusu: (Milli Konular) (1)

TÜRKÜLERİ SESLENDİRİN³

Sevda hamurunu katın.
Türkü alın, türkü satın.
Sevgi köşesini tutun.
Türküleri seslendirin.

Sevgim, sevdam, türküm benim,
Türkülere liman tenim,
Sevmeyene olur kinim.
Türküleri seslendirin.

Türkü söylen her köşeden.
Bal dudaktan öz neşeden,
Lale, çiğdem, menekşeden,
Türküleri seslendirin.

Ekşi, tatlı meyvelerden,
Yüce dağdan ovalardan,
Ehli kâmil havalardan,
Türküleri seslendirin.

Ulaştırın bucaklara.
Emziğinde kucaklara,
Her hanede ocaklara,
Türküleri seslendirin.

Türkü söylen dilinizden.
Ne gelirse elinizden,
Diyarbakır ilimizden,
Türküleri seslendirin.

Aslımızı yitirmeden,
Sazımızı yatırmadan,
Söze helal getirmeden,
Türküleri seslendirin.

Söylenenler bizler için,
Acılardan sızlar içim.
Edna Murat sözler için,
Türküleri seslendirin.

Her şehide gönül yandı.
Kimler uykudan uyandı.
Ahım göklere dayandı.
Türküleri seslendirin.

24.03.2007

³Hece Ölçüsü: 8 (4+4)
Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb...
Uyak: Yarım, tam, zengin uyak; redif
Konusu: (Milli Konular) (1)

ÇALIŞALIM VATAN İÇİN KARDEŞLER⁴

Güneş batıp doğup sabah olanda,
Ağlayan garibin yaşın silende,
Kıymetli varlığın zaman bilende,
Çalışalım vatan için kardeşler.

Kimi beden gücü kimi fikriyle,
Azmedenler neler yapmış aklıyla.
Arı kovan yapar, birlik zikriyle.
Çalışalım vatan için kardeşler.

Niçin uygarlıktan geri kalalım?
Çalışalım fabrikalar kuralım.
Arayalım madenleri bulalım.
Çalışalım vatan için kardeşler.

Murat hizmet için yarışmayanlar,
Milleto topluma karışmayanlar,
İnsan mı sayılır çalışmayanlar?
Çalışalım vatan için kardeşler.

Medeniyet dev adımıyla ilerler.
Türlü madenlerle dolu bu yerler.
İlim sunar öncü olur görenler.
Çalışalım vatan için kardeşler.

Bu vatanda işsiz kimse olmasın.
Bir karış toprağı düşman almasın.
Ambargo koyana mihnet kalmasın.
Çalışalım vatan için kardeşler.

Gelen günlerimiz boşa gitmesin.
Madenler üstünde çalı bitmesin.
Kötülük düşünen ömrü yetmesin.
Çalışalım vatan için kardeşler.

⁴Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb...
Uyak: Yarım uyak; redif
Konusu: (Milli Konular) (1)

VATAN BEKÇİSİNE HİTABE⁵

Mutlu görevinde sayın kardeşim,
Nöbetinde olsun Hızır yoldaşın.
Dünyada bulunmaz ordumun eşin.
Mukaddes borcunu yap da öyle gel.

Çalış ki layık ol ceddin soyuna.
Milletimiz sen getirdin rayına.
Canım feda olsun vatan uğruna.
Gözünü düşmandan sapma öyle gel.

Düşmana siperdir canınla etin.
Gölgede çalışır aziz milletin.
Boşuna değildir senin zahmetin.
İlmin görevine kat da öyle gel.

Murat bakış etti tarihte düne.
Nöbetinde asla düşünme hile.
Paşadan erine selamım söyle.
Teskereyi eline kap da öyle gel.

⁵Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb...
Uyak: Yarım uyak; redif
Konusu: (Milli Konular) (1)

KARDEŞ⁶

Vatan için serin verenler hani?
Toprakta sızlıyor atanın kanı.
Böyle mi olacak Türklüğün sonu?
Bırakıp kinleri atalım kardeş.

Murat sahtekâra uyanık olun.
Haksızın başına bir yumruk vurun.
Bu zulmü yapana maksadın sorun.
Birlikte huzura yetelim kardeş.

Senelerce biz kalmışız hep geri.
Zulümlerle gidilmez ki ileri.
Vatandaşın vuran deli serseri,
Gel birliğe gönül katalım kardeş.

Bu vatan kardeşçe yaşama yeri.
Şehitler boşa mı verdiler seri?
Bu zulümler yüz yıl götürür geri.
Çok okul fabrika açalım kardeş.

Bizi bize düşürürler ne için?
Kardeşi kardeşe kırdırmak için,
Maksat madenleri sömürmek için,
Santral rafineri yapalım kardeş.

Hangi kitapta yazar tabanca çekmek?
Doğru olmaz gencin kanını dökmek.
Nice ana baba boynunu bükmek,
Vicdan terazidir, tartalım kardeş.

⁶Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb...
Uyak: Yarım, tam, zengin uyak; redif
Konusu: (Milli Konular) (1)

CANA KIYAMAZ⁷

Kendin değil elin aybın görenler,
Helal haram demeyip de yiyenler,
Bana yalancıdır, haksız diyenler.
Üç cümleyi bir araya koyamaz.

Bu vatan evladı birdir, diyenler,
Kalp evinden kötülüğü silenler,
İnsanlığın kıymetini bilenler,
Milletinin evladını vuramaz.

Murat bu sözümde kimler alacak?
Bu gidişin sonu neye varacak?
Bu yalancı dünya kime kalacak?
İnsan olan insan cana kıyamaz.

⁷Hece Ölçüsü: 11 (6+5)

Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb

Uyak: Yarım uyak; redif

Konusu: (Milli Konular) (1)

İSTERİM⁸

Dünya nimetleri dolu vatanım,
 Arayıp madenler bulmak isterim.
 Dışarıya muhtaç olmamak için,
 Çok okul fabrika kurmak isterim.

Ulaşalım medeniyet katına.
 İlim, irfan yaysın vatan sathına.
 Müsade etseler ehli zatına,
 Yurdun yaraların sarmak isterim.

Anlatmak istiyor Murat varımız.
 Barajlar kuralım çoktur suyumuz.
 Asildir, temizdir, Türk'tür soyumuz.
 Tüm cihana örnek olmak isterim.

⁸Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abcb/dddb/eeeb
 Uyak: Tam uyak; redif
 Konusu: (Milli Konular) (1)

BİRİ HACI BEKTAŞ BİRİ ATATÜRK⁹

Halkı kucaklayıp Hakk'a yarayan,
Biri Hacı Bektaş biri Atatürk.
İnsanlığı ilim ile tarayan,
Biri Hacı Bektaş biri Atatürk.

Peteğinde arı gibi bal olan,
Işık tutup halkı ile hâl olan,
İrfan meclisinde koca dal olan,
Biri Hacı Bektaş biri Atatürk.

Biri sevgi verdi, birisi vatan.
Yaşamın içine uygarlık katan,
İlim bir mürşittir, demiştir Ata'm.
Biri Hacı Bektaş biri Atatürk.

İnsan sevgisiyle kalplere dolan,
Devrimleri bize hatıra kalan,
Medeniyet açıp meşale olan,
Biri Hacı Bektaş biri Atatürk.

Arap kültüründen milleti alan,
Yurda göz diken talana salan,
Şu Edna Murat'ın ilhamı olan,
Biri Hacı Bektaş biri Atatürk.

⁹Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
Uyak: Tam, zengin uyak; redif
Konusu: (Milli Konular) (1)

İNSANLIK¹⁰

Çark eyleyip dört köşeyi boyladım.
 Hatıra bırakmak için söyledim.
 Göz atıp dünyaya fikir eyledim.
 Akıl ermez, şu dünyanın işine.

Bir millette ilim irfan yok ise,
 Özü bitmiş fitne fücür çok ise,
 Eğer insanlıktan haber yok ise,
 Az yaşamış, çok yaşamış boşuna.

Hür yaşamış asil millet soyumuz.
 İnsanığa örnek olmak konumuz.
 Ne yazık bunu da bilmez çoğumuz.
 Murat bunlar sorun başlı başına.

¹⁰Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb...
 Uyak: Redif
 Konusu: (Milli Konular) (1)

3.2. Dinî-Tasavvufi Konular

ELHAMDÜLİLLAH¹¹

Ehlibeyit güllerin,
Derdik elhamdülillah.
Ulu canlara gönül,
Verdik elhamdülillah.

Hu diyerek geleni,
Helal kazanç yiyeni,
Cemde hakkı göreni,
Gördük elhamdülillah.

El uzatma harama.
Başka yerde arama.
Pir merhemi yarama,
Sürdük elhamdülillah.

Âşığın gülü solmaz.
Yalvaran yolda kalmaz.
Emekler zayi olmaz.
Bildik elhamdülillah.

Edna Murat veliye,
Allahümmesalli'ye,
Hak, Muhammed, Ali'ye,
Erdik elhamdülillah.

¹¹Hece Ölçüsü: 7 (4+3)
Uyak Şeması: abcb/dddb/eeeb...
Uyak: Tam, zengin,tunç uyak; redif
Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

MAHŞERİN YOLCUSUYUZ¹²

Sana bana kul demiş.
Kul yarattım, ol demiş.
Çalış ilmi bul demiş.
Âdem'in evladıyız.

İlmimi açın, demiş.
Aleme saçın, demiş.
Nehyimden kaçın, demiş.
Muhammed ümmetiyiz.

Doğru râhı bilelim.
Kötülüğü silelim.
İnsanlığa inelim.
Bir ağaç meyvesiyiz.

Vatanı kökten yıkar.
Kötülükten ne çıkar.
İslam ahlakı şıkar,
İnsanlık hevesiyiz.

Murat edna bahana,
Bir göz atın cihana.
Gelen gider bu hana.
Mahşerin yolcusuyuz.

¹²Hece Ölçüsü: 7 (4+3)
Uyak Şeması: aaab/cccd/eeef...
Uyak: Yarım, tam, tunç uyak; redif
Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

NE OLURSUN?¹³

Var oluşu incelersen,
 Âşık olmaz ne olursun?
 Kudretini dinler isen,
 Âşık olmaz ne olursun?

İnsan değil ayırım yapan.
 Hak'tan gayrisine tapan,
 Günahkâra ceza kapan,
 Âşık olmaz ne olursun?

Uçsuz bucaksız çölleri,
 Ormanları o gölleri,
 Türlü türlüdür dilleri.
 Âşık olmaz ne olursun?

Kulu vardır ilme dalmış.
 Kimi yârdan ayrı kalmış.
 Edna Murat kulun varmış.
 Âşık olmaz ne olursun?

Kudretinden sual olmaz.
 Ahmakları ilham almaz.
 İzinsiz yaşam bulunmaz.
 Âşık olmaz ne olursun?

Kâinatı seyredersen,
 Sırlar ayan fark edersen,
 Doğru râha meyledersen,
 Aşık olmaz ne olursun?

Yerde karınca var etmiş.
 Mayasına sevgi katmış.
 İsteyeni ilim tutmuş.
 Âşık olmaz ne olursun?

¹³Hece Ölçüsü: 8 (4+4)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
 Uyak: Yarım, tam uyak; redif
 Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

SORMA GARDAŞ¹⁴

Beni benden sorma gardaş.
 Beni Hak'tan sor da öğren.
 Bedenini yorma gardaş.
 Beni Hak'tan sor da öğren.

Ne kazanıp yediğimi,
 Yırtık gömlek geydiğimi,
 Ne görünüp dediğimi,
 Beni Hak'tan sor da öğren.

Edna Murat olana dek,
 Durulanıp bulana dek,
 Beni halktan sorana dek,
 Beni Hak'tan sor da öğren.

¹⁴Hece Ölçüsü: 8 (4+4)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb
 Uyak: Yarım uyak; redif
 Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

DİYE¹⁵

Hak Teâla kulu dinler.
 Er kalkana nasip verir.
 Kullar uykusunu böler.
 Hak'tan gelen bana, diye.

Topraktaki cömertliği,
 Ara, bulursun birliği.
 Murat denen şu faniyi,
 Kalmaz bir gün göçer, diye.

Güneş sabah erken doğar.
 Kâinatı nura boğar.
 Cıvı cıvı kuşlar öter.
 Kısmet verir bana, diye.

Güvercinler kanat germiş.
 Güller açıp çiçek vermiş.
 Tüm bitkiler başın eğmiş.
 Rahmet versin bana, diye.

Gönlünü aşkla pişiren,
 Coşup kabını taşıran,
 İssız çöllerde şaşıran,
 Bir yol versin bana, diye.

Bir lütfünde bir kahrında,
 Arayan bulur yakında,
 Bir kez etrafa bakın da,
 Ne gelirse Hak'tan, diye.

¹⁵Hece Ölçüsü: 8 (4+4)
 Uyak Şeması: abcd/eefg/(düzensiz)
 Uyak: Yarım uyak; redif
 Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

TARİKATA GÖNÜL VERDİM¹⁶

Tarikata gönül verdim.
İstesem de dönemem ki.
Yar elinden bir doluyu,
İçmeyince kanamam ki.

Murat dilin durmaz niye?
Sırrın açma her faniye.
Ölüm gelir her haneye.
İstesem de duramam ki.

Anadan doğma garibim.
Türabi'ye hem talibim.
Elim, dilime sahibim.
Ben yalancı olamam ki.

Gönlüm geri dönmez oldu.
Zalımlara kanmaz oldu.
Kalp evimi sevgi aldı.
Kardeşlikten dönemem ki.

İslamiyet kardeşliktir.
Zengin fakir eşitliktir.
Doğru hakka yöneliktir.
Başka yola gidemem ki.

Erenler orda dirilir.
Herkese sorgu sorulur.
Suçluya sitem verilir.
Görülmezsem duramam ki.

¹⁶Hece Ölçüsü: 8 (4+4)

Uyak Şeması: abcb/dddb/eeeb...

Uyak: Yarım, tam uyak; redif

Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

NEYLEYEYİM¹⁷

Yaratana şükretmeyen,
Kerbela'yı fikretmeyen,
Ehlibeyt'i zikretmeyen,
Dilleri ben neyleyeyim.

Özünü aşk bürümeyen,
Doğru yola yürümeyen,
Eğrilikten farimeyen,
Yolları ben neyleyeyim.

Şeriattan geçmeyince,
Tarikatta pişmeyince,
Marifete düşmeyince,
Gülleri ben neyleyeyim.

Hakikati seçmeyince,
Kırk çeşmeden içmeyince,
Seri baştan geçmeyince,
Elleri ben neyleyeyim.

Edna Murat dillerinde,
Erenlerin güllerinde,
Aklı olan bellerinde,
Kulları ben neyleyeyim.

¹⁷Hece Ölçüsü: 8 (4+4)

Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb...

Uyak: Yarım, tam, zengin uyak; redif

Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

BÜLBÜL KONMAZ DAL ÜSTÜNE¹⁸

Fikir edip düşündün mü?
 Çok arayıp şaşırdın mı?
 Aşk boydan aşırдың mı?
 Dünya döner yâr üstüne.

Dosttan hümmet olmayınca,
 Yardan izin almayınca,
 Nefsini öldürmeyince,
 Kaymak tutmaz bal üstüne.

Kötü huya tapar ise,
 Kem göz ile bakar ise,
 Dikenleri batar ise,
 Bülbül konmaz dal üstüne.

Murat pak eyle özünü.
 Alana söyle sözünü.
 Çiçek açmazsa yüzünü,
 Arı konmaz gül üstüne.

¹⁸Hece Ölçüsü: 8 (4+4)
 Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb...
 Uyak: Yarım uyak; redif
 Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

RAHMETİNİ ESİRGEME¹⁹

Rahman Rahim Yüce Kadir,
Rahmetini esirgeme.
Senden dileğimiz budur.
Rahmetini esirgeme.

Pak olmayan kul olsam da,
Söylemeyen dil olsam da,
Kahrın ile kül olsam da,
Rahmetini esirgeme.

Edna Murat helak olsam,
Ot bitmeyen çorak olsam,
Zikretmeyen yürek olsam,
Rahmetini esirgeme.

¹⁹Hece Ölçüsü: 8 (4+4)
Uyak Şeması: abab/cccb/dddb
Uyak: Yarım uyak; redif
Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

MUHAMMED'İN TORUNLARI²⁰

Muhammed'den nesli olan,
Muhammed'in torunları.
Ali, Fatıma'dan gelen,
Muhammed'in torunları.

İşte Tûrabi birisi,
Hünkar Bektaş'tır irisi,
Cümleye dilek verisi,
Muhammed'in torunları.

Aslı Kevser'den süzülmüş.
Anadolu'ya düzülmüş.
Arifler bilmiş, sezilmiş.
Muhammed'in torunları.

Işık tutan inanana,
Nurda yatsın kana kana.
Edna Murat talip ona.
Muhammed'in torunları.

Nesli cihana yayılmış.
Bilmeyen ne de cahilmiş.
Güneş buluttan sıyrılmış.
Muhammed'in torunları.

Aydınlığa yol açmışlar.
İlmi insana saçmışlar.
Can verip tenden geçmişler.
Muhammed'in torunları.

Sıra dağlar gibi duran,
Gelecek günleri gören,
Avkatın* sürüsün kıran,
Muhammed'in torunları.

²⁰Hece Ölçüsü: 8 (4+4)

Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...

Uyak: Yarım, zengin uyak; redif

Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

* Avkat: Yöresel bir olaya telmih vardır.

HABERİN VAR MI?²¹

Bana Kızılbaş diyenler,
Kanından haberin var mı?
Kulun hakkını yiyenler,
Canından haberin var mı?

Emre karşı çıkmak mıdır?
Benzin döküp yakmak mıdır?
Dönüp seyre bakmak mıdır?
Sırat'tan haberin var mı?

Hakkın yaşamında varız.
Bazen ateş bazen koruz.
Temiz dürüst Müslüman'ız.
İmandan haberin var mı?

Bir gün mahşer kurulacak.
Âlem orda dirilecek.
Hesaplar hep görülecek.
Murat'tan haberin var mı?

Varlığın sahibi birdir.
İnanmayan mutlak ködür.
Kurani natik Ali sırdır.
İnsandan haberin var mı?

Tüm âleme rızık verir.
Onu ancak gören bilir.
Bilenler de doğru yürür.
İslam'dan haberin var mı?

Eksik sıfat yaratmamış.
Kullarına hor bakmamış.
Ayı, günü karartmamış.
Rahmandan haberin var mı?

²¹Hece Ölçüsü: 8 (4+4)
Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
Uyak: Yarım, tam uyak; redif
Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

VER²²

Ya Hak benim dileğimi,
Sazımla ver, sözümle ver.
Zay' eyleme emeğimi.
Sazımla ver, sözümle ver.

Okuduğum ezber olsun.
Söylediğim Ekber olsun.
Dinleyenler ilham alsın.
Sazımla ver, sözümle ver.

N' olur pirim kırma beni.
Dünyada hor görme beni.
Elim boş çevirme beni.
Sazımla ver, sözümle ver.

Nebilerin hakkı için,
Âşıkların aşkı için,
Şehitlerin başı için,
Sazımla ver, sözümle ver.

Şu Murat'a kulum, dersin;
Söyle benim dilim dersin,
Dünyada dellalım dersin,
Sazımla ver, sözümle ver.

²²Hece Ölçüsü: 8 (4+4)
Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
Uyak: Yarım, zengin uyak; redif
Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

NE GEREK VAR²³

Hele gel meydana âşık.
Aklımı etme garışık.
Âdem'den geldik, gardaşık.
Yoklamaya ne gerek var.

Biri toprak, üçü deniz,
Biz yedinci nesildeniz.
Hem Güruhu Naci'deniz.
Saklamaya ne gerek var.

Yaratılmış her ne varsa,
Cahiller gönlünü yorsa,
Âlemi bir gözle görse,
Paklamaya ne gerek var.

Âşıkları aşka düşer.
Piri olmayanlar şaşar.
Yaratılan kuluz beşer.
Haklamaya ne gerek var.

Edna Murat diyor kulum.
Kelamı derceder dilim.
Türabi'ye bağlı elim.
Aklamaya ne gerek var.

²³Hece Ölçüsü: 8 (4+4)
Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb...
Uyak: Yarım, zengin uyak; redif
Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

İNSAN YARATMIŞ²⁴

Kâinata hükmedecek.
Bizleri insan yaratmış.
İlim, bilim üretecek.
Bizleri insan yaratmış.

Küçültmeden insanlığı,
Kurutmadan fidanlığı,
Aydınlatan karanlığı,
Bizleri insan yaratmış.

Arayan bulur cismini.
Kula benzetmiş resmini.
Zikretmek için ismini,
Bizleri insan yaratmış.

Kul hakkını bilmek için,
Cehaleti silmek için,
Kemaletin vermek için,
Bizleri insan yaratmış.

Tüm insanlar kardeş bana.
Şükranımız yaratana.
Edna Murat kuldur sana.
Bizleri insan yaratmış.

²⁴Hece Ölçüsü: 8 (4+4)
Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
Uyak: Tam uyak; redif
Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

ORDA KALMAZ²⁵

Kabe'ye giden hacılar,
 Vebalinden var acılar,
 Âbı Kevseri sucular,
 Günahınız orda kalmaz.

Edna Murat etnik midir?
 Uygarlığa teknik midir?
 Mekke size çöplük müdür?
 Günahınız orda kalmaz.

Haccın niçin oldu farzdır?
 Yoksula yardımın azdır.
 Mekke, Medine'yi gezdir.
 Günahınız orda kalmaz.

Kapınızda hac bilerseniz,
 Kin, kibiri silerseniz,
 Kula kıymet vererseniz,
 Günahınız orda kalmaz.

İlim, bilime sarılın.
 Sevgi, şefkatle yoğrulun.
 İstersen bana darılın.
 Günahınız orda kalmaz.

Herkes günahını çeker.
 Kimi haram kimi şeker.
 Orda kalsa Kâbe çöker.
 Günahınız orda kalmaz.

²⁵Hece Ölçüsü: 8 (4+4)
 Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb...
 Uyak: Yarım, tam uyak; redif
 Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

İSTER GÖNÜL²⁶

Dünyanın varlığı fâni,
Dosta ermek ister gönül.
Havva, Âdem, Lokman hani,
Dostu sevmek ister gönül.

Kimler lezzet almış burdan.
Kirlenmiştir dünya şurdan.
Pazarımız ulu şardan.
Dostu övmek ister gönül.

Dosta karşı küsülür mü?
Hazinesi eksilir mi?
Dosttan ümit kesilir mi?
Dostu görmek ister gönül.

Bilmeyen yoktur ününü.
Topalı, sağır, körünü
Bin can olsa her birini,
Dosta vermek ister gönül.

Hilesi yoktur işinde.
Âlemi takmış peşinde.
Edna Murat'ın düşünde,
Dostu sarmak ister gönül.

²⁶Hece Ölçüsü: 8 (4+4)
Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
Uyak: Yarım, zengin uyak; redif
Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

DUVAZİMAM²⁷

Muhammed, Ali'yi seven,
 Cemalinden belli olur.
 Hasan, Hüseyin'i öven,
 Kemalinden belli olur.

Zeynel'le zindana giren,
 Bakır'ı gazanda gören,
 Cafer'in ilmine eren,
 Kelamından belli olur.

Musayı Kâzım'ın erkân,
 Rıza'nın lokmasın yerken,
 Tâki, Nâki'ye giderken,
 Kervanından belli olur.

Askeri de yürür bir gün.
 Mehdi Dede'm gelir bir gün.
 Hayfımızı alır bir gün.
 Devranından belli olur.

Hacı Tûrabi'nin kulu,
 Elestüden sürdürük yolu.
 Şu Edna Murat'ın dili,
 Demanından belli olur.

²⁷Hece Ölçüsü: 8 (4+4)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
 Uyak: Yarım, zengin uyak; redif
 Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

AYIRMA YARABBI BİZİ²⁸

Muhammed'in Hak sözünden,
Ayırma yarabbi bizi.
Ali, Fatıma izinden,
Ayırma yarabbi bizi.

Evliya süreği yoldur.
Ali, Muhammed'e yardıır.
Bilmeyenin işi zordur.
Ayırma yarabbi bizi.

Peygamberin yüz suyundan,
Hanedanın öz soyundan,
Hasan, Hüseyin huyundan,
Ayırma yarabbi bizi.

Hacı Türesi, Ali'den,
Hoca Ahmedî Ulu'dan,
Hacı Bektaş-ı Velî'den,
Ayırma yarabbi bizi.

Edna Murat Türesi'dan,
Mehmet Abdal Muradî'dan,
Kalender'den Cibalı'dan,
Ayırma yarabbi bizi.

²⁸Hece Ölçüsü: 8 (4+4)
Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
Uyak: Yarım uyak; redif
Konusu: (Dini-Tasavvufî Konular) (2)

BİR SOFUYA²⁹

Sofu kural bilmeyince,
Giremezsin cemimize.
Hak ışığı görmeyince ,
Giremezsin cemimize.

Sen bu sırra eremezsen,
Kırk makamı bilemezsen,
Fark eyleyip göremezsen,
Giremezsin cemimize.

Bir mürşide varmayınca,
Nefsine kor karmayınca,
Özünü aşk sarmayınca,
Giremezsin cemimize.

Murat Edna olmayınca,
Hakikatte dolmayınca,
Diri iken ölmeyince,
Giremezsin cemimize.

Hak yoludur cemlerimiz.
Dost aynası demlerimiz.
Yok olmazsa gamlarınız,
Giremezsin cemimize.

Şeriatta yoklanmadan,
Tarikatta paklanmadan,
Marifette aklanmadan,
Giremezsin cemimize.

Benliğini atmayınca,
Ateş olup tütmeyince,
Türap olup yatmayınca,
Giremezsin cemimize

²⁹Hece Ölçüsü: 8 (4+4)
Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
Uyak: Tam uyak; redif
Konusu: (Dini- Tasavvufi) (2)

HOCAM³⁰

Hak ile bir hak olmuşuz.
Ne sorarsın bize hocam?
Fark edip özde bulmuşuz.
Ne sorarsın bize hocam?

Kimi baba kimi derviş,
Türabi'den himmet ermiş.
Özbek Türbesi de vermiş.
Ne sorarsın bize hocam?

Lütf eyledi bize ulu.
Onundur özdeki dolu.
Aranızda gezen ölü,
Ne sorarsın bize hocam?

Özümüz biz bilmemizdir.
Kin, kibiri silmemizdir.
Bu kaçınıcı gelmemizdir.
Ne sorarsın bize hocam?

Onundur söylenen sözü.
Her nesnede odur özü.
Edna Murat'taki gözü,
Ne sorarsın bize hocam?

³⁰Hece Ölçüsü: 8 (4+4)
Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
Uyak: Yarım, tam uyak; redif
Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

ALLAH AŞKINA³¹

Hey erenler bir kovana,
Dolalım Allah aşkına!
Açak muhabbet üstüne.
Konalım Allah aşkına!

Canı canana katalım.
Dostun bağında ötelim.
Cevher alıp gül satalım.
Kanalım Allah aşkına!

Müminler bilir halini.
Kemden hıfzeyle dilini.
Cafer-i Sadık ilmini,
Sunalım Allah aşkına!

Benliği özden kovalım.
Kini, kibiri dövelim.
Muhammed neslin övelim.
Sevelim Allah aşkına!

Edna Murat yüzümüzde,
Hilaf yoktur sözümüzde.
Ehlibeyit özümüzde,
Duralım Allah aşkına!

³¹Hece Ölçüsü: 8 (5+3)
Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
Uyak: Yarım uyak; redif
Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

SORU³²

Dünyadan ahrete göçtüğün zaman,
 Sorgucular gelip seçtiği zaman,
 İmamını seçip düştüğün zaman,
 Orada verecek cevabın nedir?

Bu dünyada gözlerini açtın mı?
 Helal yeyip haramından kaçtın mı?
 Pirincin içinden taşın seçtin mi?
 Orada verecek cevabın nedir?

Bir mürşidin eteğinden tuttun mu?
 Helal diye yetim malın yuttun mu?
 Rıza'nın taşında un öğüttün mü?
 Orada verecek cevabın nedir?

Sırat köprüsüne varınca yolun,
 Orada nic' olur acaba halın?
 Kimlere çağırın kime yalvarın?
 Orada verecek cevabın nedir?

Edna Murat sözlerini kısa kes.
 Vallahi zor gelir alınan nefes.
 Karga mı besledin, boş mudur kafes?
 Orada verecek cevabın nedir?

³²Hece Ölçüsü: 11 (6+5)

Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb...

Uyak: Yarım, tam uyak; redif

Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

CEVAP³³

Dünyadan ahrete göçtüğüm zaman,
 Medet ya mürüvet derim o zaman.
 Bana imamımı sorduğu zaman,
 Pirimdir Tûrabi, imamım Ali.

Bu dünyada gözlerimi açınca,
 Helal, haram fehmeyleyip seçince,
 Bir ela gözlüye gönül düşünce,
 Pirimdir Tûrabi, imamım Ali.

Bir kâmilî mürşidime bend oldum.
 Helal tarlasının ürünün aldım.
 Rıza'nın taşından çıkan un oldum.
 Pirimdir Tûrabi, imamım Ali.

Sırat köprüsüne varınca yolum,
 Evvel Allah ehlibeyte yalvarım.
 Pirim kanat olur orda kollarım.
 Pirimdir Tûrabi, imamım Ali.

Edna Murat sözlerini kısa kes.
 Kem nefisle çıkmamıştır bu nefes.
 Ehlibeyte mekân olunca kafes,
 Pirimdir Tûrabi, imamım Ali.

³³Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb...
 Uyak: Yarım, tam uyak; redif
 Konusu: (Dini-Tasavvufî Konular) (2)

AMENTÜ İNANCI OLMAYANLARIN³⁴

Gerçek Ehlibeytin solmuyor gülü.
Açarlar kitabı, okumaz dili.
Yarın mahşer günü ne olur hali?
Amentü inancı olmayanların,

Kelime-i Şahadet'i ederler.
Ben de ehlibeyti severim, derler.
Garezi, buğuzu ona ederler.
Yuh dil cezasını bilmeyenlerin.

Can gözü kapanır, önün göremez.
Çok arzular menziline varamaz.
Yoluna gitmeye delil bulamaz.
Mâsivadan elin almayanların.

Murat söyler bu dünyanın direğîn.
Evladı resuldür, bunu bilelim.
Gözü kördür, pas tutmuştur kulağın.
Ehlibeyt vasfını duymayanların,

³⁴Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb...
Uyak: Yarım uyak; redif
Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

ZAMAN³⁵

Gaflet uykusundan uyandım geldim.
Can gözüyle kendim gördüğüm zaman,
Muhabbet bezminde boyandım geldim.
Bir kâmil mürşide vardığım zaman,

Fatiha okunur geçmişlerine.
Yardım eli sunar düşmüşlerine.
Cemde derviş denir pişmişlerine.
Erenler gülünü derdiğim zaman,

Kamil mürşit teni yudu arıttı.
İsmi Azam duasıyla diriltti.
Birlik kervanına kattı yürüttü.
Enel Hak bâbını sorduğum zaman,

Kırlara misaldir, semah dönerler.
Hak, Muhammed, ehlibeyti överler.
Bir lokmayı kırk parçaya bölerler.
Edna Murat olup geldiğim zaman,

Erenler yol kurmuş, döner taşları.
Hak için secdeye iner başları.
Ehlibeyt kervanı almaz boşları.
Muhabbet bezmine erdiğim zaman,

Orada önüme dört kapı çıktı.
Çeşmim coşa geldi, bendini yıktı.
Dört kapı önünde makamlar çoktu.
Kırklar meclisine girdiğim zaman,

Âdem'den Hatem'e orda sayılır.
Muhabbet edilir, hazdan doyulur.
Kerbela vakıa elem duyulur.
On iki erkânı sürdüğüm zaman,

³⁵Hece Ölçüsü: 11 (6+5)

Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...

Uyak: Yarım uyak; redif

Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

YÂR SUNUP KEVSERİ VERDİĞİ ZAMAN³⁶

Bir çift sözüm vardır gerçek dostuma,
Gün olur varırız belki destine.
Yâr alırsa seccadenin üstüne,
O gerçek yüzünü gördüğüm zaman,

Feleğin yazgısı kesin silinmez.
Herkesin ameli gizli bilinmez.
Daha benden mutlu olan bulunmaz.
Yârin otağına erdiğim zaman,

Murat o günlere azık lazımdır.
Eğri büğrü değil, düzlük lazımdır.
Kara değil, nurlu yüzlük lazımdır.
Yâr sunup kevseri verdiği zaman,

³⁶Hece Ölçüsü: 11 (6+5)

Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb

Uyak: Yarım, tam uyak; redif

Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

SONUNU DÜŞÜNMEZ³⁷

Şu dünya yüzüne her gelen kişi,
Hem gelip giderken akıtır yaşı.
Nelere katlanır sağ olan başı.
Taze açmış bir gül, zambak gibidir.

Tüm bitkiler çiçek ile yapraktan.
Her icadın aslı daim topraktan.
Âdem topraktandır, emiri Hak'tan.
Berrak sular temiz ahlak gibidir.

Kimler konup göçmüş kimler bu hana.
Hastalığın hepsi birer mahana.
Kimi gelir kimi gider cihana.
Çam dalından düşen yaprak gibidir.

Murat salmış yüreğini aşkın oduna.
Amel kazan, ulaş Hakk'ın katına.
Cahiller varamazlar aslı zatına.
Ne gelmiş ne gitmiş toprak gibidir.

³⁷Hece Ölçüsü: 11 (6+5)

Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb...

Uyak: Yarım, zengin, tunç uyak; redif

Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

ALÂK SURESİNDEN³⁸

İki damla sudan var eyleyen Hak,
 Kandan rızık verip büyüttü beni.
 İsteğim var eden odur muhakkak.
 Kemiğe et, deri bürüttü beni.

Dokuz ay, on günlük yoldan gelince,
 Kudret çeşmesinden rızık verince,
 Düşe kalka hem ağlayıp gülünce,
 Bir insan eyleyip yürüttü beni.

Yaratanı halik bilesin deyi,
 Muhammed neslini sevesin deyi,
 Tûrabi Seyid'e eresin deyi,
 Bu Edna Murat'ı eğitti beni.

³⁸Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb
 Uyak: Yarım, tam uyak; redif
 Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

DERMANI YARATMIŞ ARA BUL DEMIŞ³⁹

Çalışıp uğraşıp işkence zulme,
Yoksulluk, ayrılık, hasretlik, ölüme,
Yine de şükreder yaşam gününe,
Her şeye katlanır, ona kul demiş.

Bazı kullarına büyük dert vermiş.
Kimisine bir isteğe dört vermiş.
Nice kula taşınamaz yük vermiş.
Dermanı yaratmış, ara bul demiş.

İstedğin zengin etmiş sıradan,
Yoksulları sürgün etmiş sıladan,
Kime çok kime az vermiş yaradan.
Murat'ın nasibi kalem, pul demiş.

³⁹Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb...
Uyak: Yarım uyak; redif
Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

BATTAL GAZİ⁴⁰

Malatya şehrinin serdarı olan,
 Hüseyin Gazi oğlu Battal Gazi,
 Müminin İslam'ın yarasın saran,
 Bizans'ı bıktıran Battalı Gazi.

Bizans askerinden ahtını alan,
 Tayfur'un toprağın eyledi talan.
 Hüseyin Gazi'nin kanını alan,
 Gaziler serdarı Battalı Gazi.

Anadol toprağın eyledi vatan,
 Atılan gülleyi havada tutan,
 El aman diyene imdada yeten,
 İslam'ın sancağı Battalı Gazi.

Başlarını kesip terkiye alan,
 İmamlar neslidir, söylemez yalan.
 Konstantine'yi de telaşa salan,
 Türk'ün er kişisi Battalı Gazi.

Edna Murat methin eyliyor sizi.
 Türbene varınca sürüyor yüzü.
 Hakk'ın divanında unutma bizi.
 Ehlibeyit nesli Battalı Gazi.

⁴⁰Hece Ölçüsü: 11 (6+5)

Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...

Uyak: Yarım, zengin uyak; redif

Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

SENİN EMRİNDE⁴¹

Âdemi halk edip dünyaya attın.
Eş olması için Havva yarattın.
Nice yıllar ayrı koyup ağlattın.
Her şeyi yarattın senin emrinde.

Ölümlü dünyanın sonu virandır.
Her nereye baksam orda hemandır.
Murat'ı söyletir kendi nihandır.
Her şeyi yarattın senin emrinde.

Âdemoğulları, bütün milletle,
Toprağı donatmış türlü nimetle,
İsteğim alırım sana hizmetle,
Her şeyi yarattın senin emrinde.

Sensiz kimse nefesini alamaz.
Sensiz kimse gözün açıp göremez.
Sensiz kimse bu cihanda olamaz.
Her şeyi yarattın senin emrinde.

Denizler önünü gerdiğin gibi,
Kulunun kalbine girdiğin gibi,
Cihan kulluk eder gördüğün gibi,
Her şeyi yarattın senin emrinde.

Ağaçlar yeşermez, çiçekler açmaz.
İnsanlar yürümez, kelebek uçmaz.
Balıklar oynamaz, geyikler kaçmaz.
Her şeyi yarattın senin emrinde.

⁴¹Hece Ölçüsü: 11 (6+5)

Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb...

Uyak: Yarım, tam uyak; redif

Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

OLUR MU HİÇ SULTANIM⁴²

Söyle dostum, benim suçum var ise.
Kul kusursuz olur mu hiç sultanım?
Bahçenizi harap eden hâr ise,
Gül kusursuz olur mu hiç sultanım?

Dermek istiyorum gonca gülleri.
Görmek istiyorum yârim yolları.
Affeyleyin benim gibi kulları.
Dil kusursuz olur mu hiç sultanım?

Yârin meclisinde söyler dillerim.
Ateşim karardı, kaldı küllerim.
Hak yolunda coşa gelir sellerim.
Sel kusursuz olur mu hiç sultanım?

Gökten rahmet yağar, kokar topraklar.
Zaman gelir, dökülecek yapraklar.
Söylemez dillerim, yazmaz parmaklar.
El kusursuz olur mu hiç sultanım?

Bağışlarsan Edna Murat gedânı,
Seven çeker nazlarını, edanı.
Aşlamak istersen dostum fidanı,
Dal kusursuz olur mu hiç sultanım?

⁴²Hece Ölçüsü: 11 (6+5)

Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...

Uyak: Yarım, tam uyak; redif

Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

CEM OLDUĞUNDA⁴³

Allah Muhammed'in yolun güderler.
Müminler bir yere cem olduğunda,
Ehlibeytin vasfın, zikrin ederler.
Müminler bir yere cem olduğunda,

Dargın, küsülüler orda barışır.
Koyun, kuzu bir dem olur karışır.
Bacı kardeş Allah diye çağırışır.
Müminler bir yere cem olduğunda,

Evvel bir noktadan üçe varılır.
Taliplerden yolu erkan sorulur.
Kin ve kibir orda durmaz kovulur.
Müminler bir yere cem olduğunda,

Unuturlar ticaretin kârını.
Âşıkları meydan eder varını.
Burada çekerler mahşer darını.
Müminler bir yere cem olduğunda,

Edna Murat binmiş aşkın salına.
Ulaşmak istiyor nazlı yârine.
Ruhsat olup dursam pirin darına.
Müminler bir yere cem olduğunda,

⁴³Hece Ölçüsü: 11 (6+5)

Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...

Uyak: Yarım, tam, zengin uyak; redif

Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

Hak'tan himmet alıp işe koyulduk.
Üç günde pasaport aldık çok şükür.
Elçiliğe varıp orda sayıldık.
Sonunda vizeyi aldık çok şükür.

Hacı Bayram Veli, Baddal-ı Gazi,
Erenler bağında keskindir sözü.
Hasan Dede köyü güzeldir özü.
Orada bir niyaz kıldık çok şükür.

Kulu Dede'me de niyaz eyledik.
Haydar-ı Sultan'ın yolun boyladık.
Muhabbet eyleyip kelam söyledik.
Aşk niyazını aldık çok şükür.

Oradan yolumuz Hacı Bektaş'a,
Sözünü geçirir hem kara taş.
Nazenin yolunda padişah başa,
Bir gece ceminde olduk çok şükür.

Oradan gelince uçağa bindik.
Hak yolunda şimdi benliği sildik.
Buradan doğruca Necef'e indik.
Aşkın deryasına daldık çok şükür.

Oradan doğruca Kerbela çölü,
Ziyaret eyledik yetmiş üç gülü.
Orada sanmayın hür şehit ölü.
Şehitlere yüzler sürdük çok şükür.

Otobüse binip Mekke'ye vardık.
Orada cumanın farzını kıldık.
Sonunda Muhammed darına durduk.
Bakide Fatma'ya vardık çok şükür.

Mina'da şükürler namazı kıldık.
Şeytanı taşılayıp sineye vurduk.
Hacer Ana'mızın sırrına erdik.
Zemzemin gölünü gördük çok şükür.

On altı günde tam eyledik tavafı.
Yardımcımız oldu orda Tütabı.
Yaradan şad etti Edna Murat'ı.
Yeniden dünyaya geldik çok şükür.

⁴⁴Hece Ölçüsü: 11 (6+5)

Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...

Uyak: Yarım, tam uyak; redif

Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

DUVAZİMAM45

Bin bir isme bürünmüşsün, birsin Hak. İmam Tâki gönülleri bir eder.
 Ehlibeyt aşkına yandırma nara. Ali, Nâki yürekleri pay eder.
 Bugün dünya, yarın ahret muhakkak, Çekmiş ordusunu Askeri gider.
 Ehlibeyt aşkına yandırma nara. Ehlibeyt aşkına yandırma nara.

Habibin aşkına var ettin cihan. Mehdi Dede'm hazırlandı, gelecek.
 Nebiler, veliler oldular nihan. Gelip zalimlerden ahtın alacak.
 Ali, Fatma, Hasan, Hüseyin ayan. Edna Murat bu uğurda ölecek.
 Ehlibeyt aşkına yandırma nara. Ehlibeyt aşkına yandırma nara.

Musahip Gazi'ye yetenler için,
 Kerbela'da başsız yatanlar için,
 Soyunup kervanda gidenler için,
 Ehlibeyt aşkına yandırma nara.

Zeynel'in zindanda çektiği çile,
 Bakır'ın kazanda döktüğü tere,
 Gül için bülbüle verdiği dile,
 Ehlibeyt aşkına yandırma nara.

Gören hayran Cafer'deki ilime,
 Musa, Rıza sabreyledi zulüme.
 Medet mürvet baş koymuşuz yoluna.
 Ehlibeyt aşkına yandırma nara.

⁴⁵Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
 Uyak: Yarım, tam uyak; redif
 Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

RAHMET DİLEYEK⁴⁶

Yaratanın lütfü ihsanı çoktur.
Gelin hey erenler rahmet dileyek!
Bin bir ismi vardır, bir ismi Hak'tır.
Gelin hey erenler rahmet dileyek!

Rahmet kainatı cana getirir.
Canlılara güzel rızık bitirir.
Yalvaran kulunu nura götürür.
Gelin hey erenler rahmet dileyek!

Cümle canlı rahmetinden var oldu.
Ehlibeyte gönül veren nur oldu.
Bilmeyenin ahireti nâr oldu.
Gelin hey erenler rahmet dileyek!

Rahmetsiz yaşanmaz deryada bile.
Rahmet cansızları getirir dile.
Damla damla yağar, dönüşür sele.
Gelin hey erenler rahmet dileyek!

Balçığımız rahmet ile yoğrulur.
Lütfü kerem ile âdem dirilir.
Türabi'den Edna Murat sorulur.
Gelin hey erenler rahmet dileyek!

⁴⁶Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
Uyak: Yarım uyak; redif
Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

GÖRENLERDENİZ⁴⁷

Dünyaya gelmeden kalubelada,
Yaratana ikrar verenlerdeniz.
Yetmiş iki millet vardır geride.
Halkını Hak için sevenlerdeniz.

Edna murat olup geldik kemâle.
Bağlanmadık seraplara hayâle.
Çok şükür eriştik dosta cemâle.
Kula bakıp Hakk'ı görenlerdeniz.

Dokuz aylık yoldan geldik hepimiz.
İnsanları eşit kıldı Rabbimiz.
Dünyada kalmaya yoktur tapumuz.
Âlemi bir gözle görenlerdeniz.

Rab katında ayrı değil hiç kimse.
Herkes ecirini çeker ne ise.
Vebalimiz senden sorulmaz ise,
Eyüp'ün sabrını bilenlerdeniz.

İnsanlara rızkın üretiminde,
Beraberce varız tüketiminde.
Kulun Hak yanında etiketinde,
Dünyadan ahreti görenlerdeniz.

Yolcuyuz buradan elbet gideriz.
Hizmet edenlere selam ederiz.
Dost bağında bir gül gibi tüteriz.
Tertemiz toprağa girenlerdeniz.

⁴⁷Hece Ölçüsü: 11 (6+5)

Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...

Uyak: Yarım, tam uyak; redif

Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

ALLAH'A YALVARIŞ⁴⁸

Alâk suresiyle cihana salan,
Azap verme ehlibeytin aşkına.
Al' İmran 145'te amanet alan,
Azap verme ehlibeytin aşkına.

Âdem atamız aslı hakkı için,
Şit Peygamber'in nesli hakkı için,
Lut'a haber veren dostu hakkı için,
Azap verme ehlibeytin aşkına.

Şuayip Peygamber'e sürüler veren,
Musa'yı başına çoban gönderen,
Lokman'a da her çiçeği söyleten,
Azap verme ehlibeytin aşkına.

Eyüp'ün yarasın kurutuveren,
Yummadan gözünü cihanı gören,
İbrahim'e nârda elini geren,
Azap verme ehlibeytin aşkına.

Muhammed Mustafa dişi hakkına,
İmam Hüseyin'in başı hakkına,
Edna Murat gözüm yaşı hakkına,
Azap verme ehlibeytin aşkına.

⁴⁸Hece Ölçüsü: 11 (6+5)

Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...

Uyak: Yarım, tam uyak; redif

Konusu:, (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

ŞİMDİ⁴⁹

Hayır himmet edin erenler bize.
Niyaza düşmenin zamanı şimdi.
Pirin huzuruna erebilirsek,
Kaynayıp bişmenin zamanı şimdi.

Cahiller sözünden alırsa hisse,
Sınık gönüllerde kalmasın husa.
Bugün pirimizden destur olursa,
Muhabbet deşmenin zamanı şimdi.

Edna murat özün bişirdi ise,
Gönlünü Hak yola düşürdü ise,
Sevdasın boyundan aşırıldı ise,
Serinden geçmenin zamanı şimdi.

⁴⁹Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: abcb/dddb/eeeb
Uyak: Yarım, tam uyak; redif
Konusu: (Dini- Tasavvufi Konular) (2)

VER DİYE GELDİK⁵⁰

Sensin âlemlerin yolun rehberi.
İkrarımız tamdır bil diye geldik.
Umudumuz sensin ezelden beri.
Yaraya bir merhem sür diye geldik.

Buluruz, bizlerden aracı iste.
Ağlatma n' olursun imdat et dostu.
Bülbüllerim ötmez, güllerim hasta.
Bu garip halimiz gör diye geldik.

Hak nasip eyledi, kapına erdik.
Dergâh kapısında niyaza indik.
Zalımın elinden gül gibi solduk.
Cümlenin muradın ver diye geldik.

Sözlerim dinleme, talip olmazsam.
İkrar verip ikrarımda durmazsam,
Ele, bele, dile sahip olmazsam,
Ahret sorgusunu sor diye geldik.

Erenler gönlünde vallahi birsin.
Garip yetimlerin yüzleri gülsün.
Bu Edna Murat da uğrunda ölsün.
Cihana bir düzen ver diye geldik.

⁵⁰Hece Ölçüsü: 11 (6+5)

Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...

Uyak: Yarım, zengin uyak; redif

Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

EHLİBEYT'E⁵¹

Övmüş de yaratmış hane halkını,
 Gel gönül gidelim ehlibeyite.
 Selman'dan göndermiş üzüm salkımı.
 Gel gönül gidelim ehlibeyite.

Bilmiyorsan bilen cana soralım.
 Varıp huzuruna dâra duralım.
 Peygamberin amanetin görelim.
 Gel gönül gidelim ehlibeyite.

Hak yoludur ehlibeyitin yolu.
 Ne çamuru vardır ne yağar dolu.
 Onları bilmeyenin nic' olur hali.
 Gel gönül gidelim ehlibeyite.

Ehlibeyit benzer güneşe, aya.
 Onları sevmeyen yürüyor yaya.
 Umarım emekler göndermez zaya.
 Gel gönül gidelim ehlibeyite.

Peygamberin vasiyeti bunlardır.
 Zehirlenip şehit düşen canlardır.
 Edna Murat seri size kurbandır.
 Gel gönül gidelim ehlibeyite.*

⁵¹Hece Ölçüsü: 11 (6+5)

Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...

Uyak: Tam, zengin uyak

Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

* Şûra Suresi 23. ayetten esinlenilerek yazılmıştır.

PEŞİNE⁵²

Şu dünyanın ziynetini pul ettim.
 Tûrabî'nin yine düştüm peşine.
 Benliğimi kapısına kul ettim.
 Tûrabî'nin yine düştüm peşine.

Hazreti Âdem'in halk olduğunda,
 On sekiz bin âlem fark olduğunda,
 Bu kevni mekâna nur geldiğinde,
 Tûrabî'nin yine düştüm peşine.

Karşıkı yaylanın çiçeklerinden,
 Arıda kovanda peteklerinden,
 Erduran Dağı'nın eteklerinden,
 Tûrabî'nin yine düştüm peşine.

Gördüm ki âleme nasip veriyor.
 Talip olan izi sıra yürüyor.
 Benliğinden geçen yüzün görüyor.
 Tûrabî'nin yine düştüm peşine.

Edna Murat benliğinden geçince,
 Ârif olanlara sırrın açınca,
 Dost elinden badesini içince,
 Tûrabî'nin yine düştüm peşine.

⁵²Hece Ölçüsü: 11 (4+4+3)

Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...

Uyak: Yarım, tam, zengin uyak; redif

Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

NAZAR ET⁵³

N' olursun sultanım merhemini çal.
 Mahrum etme, canım bize nazar et.
 Yetiş Şahı merdan bundan* elim al.
 Aşkın ile yanan öze nazar et.

Şu dünyada benim başka kimim var.
 Yaprığım döküldü, gülüm aldı hâr.
 Uğruna baş koydum, bir tek canım var.
 Dumansız yanarım, köze nazar et.

Edna Murat dersin alır pirinden.
 Merhemini bulur yine yârinden.
 Âşıkların seda veren telinden,
 Ustaz isen eğer söze nazar et.

⁵³Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb
 Uyak: Tam uyak; redif
 Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)
 * Bun: Sıkıntı

GÜL YÜZLÜ ŞAHIM⁵⁴

Gündüz can evimde, gece düşümde,
Nazar et bizlere gül yüzlü şahım.
Aşkî sevdan yer etmiştir döşümde.
Nazar et bizlere gül yüzlü şahım.

Sevdan ile şu cihanda gezerim.
Aşkın ile kalp evimi bezerim.
Dergâhımda ledün ilmi düzerim.
Nazar et bizlere gül yüzlü şahım.

Garip kuşun gideceği yuvadır.
Dostun ili bedestendir, ovadır.
Hizmetiniz gönlümüze ciladır.
Nazar et bizlere gül yüzlü şahım.

Nevruzunuz bize yazı getirir.
İçimizden gamı gaflet götürür.
Rıza bahçesinde güller bitirir.
Nazar et bizlere gül yüzlü şahım.

Edna Murat dilden goymaz şükürü
Şad eyleyin benim gibi fakiri.
Hak demişiz sana evvel ahiri.
Nazar et bizlere gül yüzlü şahım.

⁵⁴Hece Ölçüsü: 11 (6+5)

Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...

Uyak: Yarım, tam uyak; redif

Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

DUVAZİMAM⁵⁵

Kalbime nakşettim isimlerini.
 Ehlibeytin didarından ayırma.
 Gönülden gördüğüm cisimlerini,
 Ehlibeytin didarından ayırma.

Rızkî âlem ehlibeytin yüzünden,
 Talip olan ayrılır mı izinden?
 Ali ile Muhammed'in kızından,
 Ehlibeytin didarından ayırma.

Hasan Hüseyin'de nur birleşince,
 İmam Zeynel imamlığa geçince,
 Çıplak Şerban Ana'm yola düşünce,
 Ehlibeytin didarından ayırma.

Bakır'dan Cafer'den yürüdü erkân.
 İmam Musa Kazım, Rıza var iken,
 Şefaât umarız biz yalvarırken.
 Ehlibeytin didarından ayırma.

Tâki, Nâki askerini görünce,
 Mehdi Dede'm zuhur edip gelince,
 Edna murat bu uğurda ölünce,
 Ehlibeytin didarından ayırma.

⁵⁵Hece Ölçüsü: 11 (6+5)

Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...

Uyak: Yarım, zengin uyak; redif

Konusu: (Dini-Tasavvufî Konular) (2)

DUVAZİMAM⁵⁶

Yükleyip günahım kapına geldim.
Mürvet didarından ayırma bizi.
Derdime dermanı ben sizde buldum.
Mürvet didarından ayırma bizi.

Kazım Musa, Rıza'dandır damanım.
Tâki'den, Nâki'den imdat umarım.
Hasan Ali Askeri'ye yanarım.
Mürvet didarından ayırma bizi.

Ben doğmadan ırzıgımı verensin.
Dünyayı halk edip bina kuransın.
Çağırmadan dört köşeyi görensın.
Mürvet didarından ayırma bizi.

Kul diye yarattın Edna Murat'ı.
Bekleriz mehdî'yi yolu ıradı.
Bağışla suçumu sultan Tûrabı.
Mürvet didarından ayırma bizi.

Anadan doğunca kendimi bildim.
Gözümün pusunu dokuzda sildim.
Nefsim ile kalubelada öldüm.
Mürvet didarından ayırma bizi.

Nesli Muhammed'i başında gördüm.
Aliye'l Murtaza'yı düşümde gördüm.
Hasan, Hüseyin'in nuruna erdim.
Mürvet didarından ayırma bizi.

İmam Zeynel pir postunu serince,
İmam Bakır ol kazana girince,
İmam Cafer ledün dersin verince,
Mürvet didarından ayırma bizi.

⁵⁶Hece Ölçüsü: 11 (6+5)

Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...

Uyak: Yarım uyak; redif

Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

Hak yoludur, hiçbir yola benzemez.
 Gelin hey erenler bu yola gelin!
 Hiçbir dinde halk mahkeme edilmez.
 Gelin hey erenler, bu yola gelin!

Hakk'ın gönderdiği ferman içinde,
 Yaram saran var, derman içinde.
 Müşküller hallolur harman içinde.
 Gelin hey erenler, bu yola gelin!

Şeriattan arınırsınız, geçeriz.
 Tarikattan nasibimiz içeriz.
 Marifette matahımız seçeriz.
 Gelin hey erenler, bu yola gelin!

Hakikat kapısın burda açarız.
 Benlik senlik davasından geçeriz.
 Ruhen burada Hakk'a doğru uçarız.
 Gelin hey erenler, bu yola gelin!

Edna Murat var mı sözümde hata?
 Daha bir yol var mı buradan öte?
 Yüz yirmi dört nebi, ol Âdem Ata,
 Gelin hey erenler, bu yola gelin!

⁵⁷Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
 Uyak: Yarım, zengin uyak; redif
 Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

ÂŞIĞIM⁵⁸

Hey erenler şunda dağnaman* beni!
 Bir, ikiye, üçe, beşe âşığım.
 Dünya tamahında anlaman beni.
 Hatice, Fatıma, Şeş'e âşığım.

Dört kapıdan kırk makamı bilerek,
 Evliyadan enbiyaya ererek,
 Bir lokmayı kırk parçaya bölerek,
 Veysel Karani'de dişe âşığım.

Yedilerden sonra bütün seytler.
 Kerbela'da yatan başsız şehitler,
 Yirmi dört bacılar, muhtar yiğitler,
 Ebu Müslüm gibi coşa âşığım.

Dünya bir kazandır, kaynar durulmaz.
 Neler etsek ulu divan kurulmaz.
 Edna Murat deli gönül yorulmaz.
 Kısacası ehlibeyte âşığım.

Bu aşkı sevdalar düşürdü dile.
 Erenler cemine giremez hile.
 Kırklar meydanına varalım hele.
 Şehitler serdarı başa âşığım.

Ehlibeyt olanlar şehit düştüler.
 Sevenler ahu zar serden geçtiler.
 Zalimleri dünya malın seçtiler.
 Hür pehlivan gibi işe âşığım.

Neler çekti imam Zeynel zindanda.
 Niceleri hüküm sürdü bu handa.
 Can eğlenmez oldu kevni mekânda.
 Gördüğüm rüyaya düşe âşığım.

⁵⁸Hece Ölçüsü: 11 (6+5)

Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...

Uyak: Tam uyak; redif

Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

* Dağnaman: Kınamayın, kötölemeyin

SEVERSEN⁵⁹

Altı günde Şu evreni var eden,
 Bir merhem al ehlibeyti seversen.
 Muhammet, Ali'yi bize yar eden,
 Bir merhem al ehlibeyti seversen.

Şuha mıyım gizli sırlar bileyim?
 İbrahim değilim, nara gireyim.
 Sabırına Eyüp gibi ereyim.
 Bir merhem al ehlibeyti seversen.

Tek sevdiğim vardır cihan içinde.
 Şu'ara suresinin yirmi   nde,
 Yaram vardır kalp evimin içinde.
 Bir merhem al ehlibeyti seversen.

Çok alıŐtıım, bu dert benden gitmedi.
 Çok yalvardım, kader beni tutmadı.
 Yetiş Şahı merdan gücüm yetmedi.
 Bir merhem al ehlibeyti seversen.

T rabi z denin aslı hakkı için,
 Şehitler Şahı'nın nesli hakkı için,
 Edna Murat gözüm yaşı hakkı için,
 Bir merhem al ehlibeyti seversen.

⁵⁹Hece  l s : 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
 Uyak: Yarım uyak; redif
 Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

AŞKINA⁶⁰

Kalkıp divanında hacet diledik.
 Boş çevirme Muhammed'in aşkına.
 Seni sevenleri tespih eyledik.
 Boş çevirme Muhammed'in aşkına.

Kûn emriyle kâinatı yaratan,
 Ayırma katardan, cemden sıradan.
 İmdat senden ola ya Şahı merdan.
 Boş çevirme Muhammed'in aşkına.

Salih'e bir deve sunduğun gibi,
 Firavun'u Nil'e gömdüğün gibi,
 Ziryam'ın borcunu verdiği gibi,
 Boş çevirme Muhammed'in aşkına.

Gök kubbeyi muallâkta durduran,
 Kara herkte karıncayı gördüren,
 Yakup'u da Yusuf'una erdiren,
 Boş çevirme Muhammed'in aşkına.

Yok iken var ettin, kul oldu isek,
 Muhammet, Ali'ye yâr oldu isek,
 Edna Murat kapında dil oldu isek,
 Boş çevirme Muhammed'in aşkına.

⁶⁰Hece Ölçüsü: 11 (6+5)

Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...

Uyak: Yarım, tam uyak; redif

Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

ÜSTÜNE⁶¹

Aslı nurdan halk eylemiş yaradan.
 Bir güzel salınır yolun üstüne.
 Efendim ayırma bizi sıradan.
 Bülbüller dolanır gülün üstüne.

İzine düşüyor bilen ezelin.
 Gören geçemez, yolun nazenin.
 Hak katında kabul olur sözlerin.
 Şükür, gıda vermiş kulun üstüne.

Hakk'ın öz nurundan bölünüp gelmiş.
 Bastıkları yere bereket vermiş.
 Erenler rızkını bu elden almış.
 Başka gün doğar mı günün üstüne?

Bunu fark etmeyen arada kalır.
 Şifa arayanlar merhemini bulur.
 Severecek yaşayan yarsız mı olur?
 Tüm erenler döner nurun üstüne.

Talip olmayanlar yoluna gelmez.
 Cahilin nasihat alanı olmaz.
 Bu Edna Murat da yolundan kalmaz.
 Bize bir dua et bunun üstüne.

⁶¹Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
 Uyak: Yarım, tam uyak; redif
 Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

SÖYLEDİ⁶²

Yer yüzü su iken gök kubbe iken,
 Yekta var etmeye karar eyledi.
 Şakkal kamerde o bir nur iken,
 Habibe orada nazar eyledi.

Evvel bir noktaydı, biri üç oldu.
 On sekiz bin âlem cihana doldu.
 Ârifler anlayıp rumuzun bildi.
 Dünyayı imara düzen eyledi.

Nice peygamberler geldiler beli.
 Kimi şehit gitti kimisi veli.
 Evveli ahiri Muhammed, Ali.
 Edna Murat inanana söyledi.

⁶²Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb
 Uyak: Tam, zengin uyak; redif
 Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

ALİ HAYDAR'I⁶³

Dün gece seyrimde âleme doğdu.
Baktım, seyreyledim Ali Haydar'ı.
Özünden, sözünden ikilik kovdu.
Aktım, seyreyledim Ali Haydar'ı.

Cihana düzeni versen ne olur.
Irak'ta İslam'ı görsen ne olur.
Zalımın hakkından gelsen ne olur.
Çöktüm, seyreyledim Ali Haydar'ı.

İncil'de İlya'dır, ismini bildim.
Zebur'da Berya'dır gümanım sildim.
Tevrat'ta Haydar'dır aşikâr buldum.
Söktüm, seyreyledim Ali Haydar'ı.

Kuran'da bulunan aslında zattı.
Hayber'in kapısın koparıp attı.
Fazlı'nın borcuna kendini sattı.
Haktır, seyreyledim Ali Haydar'ı.

Yaratan hayıra çıkarsın düşüm.
Ehlibeyt aşkına yanmaktır işim.
Kerbela'da Edna Murat gözyaşım,
Döktüm, seyreyledim Ali Haydar'ı.

17.02.2007

⁶³Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
Uyak: Yarım uyak; redif
Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

BİLİR Mİ?⁶⁴

Muhammed'dir şu dünyanın direği.
Şefahattir cümle canlı dileği.
Ol imam Ali'dir ilmin durağı.
Muhammed'e dost olmayan bilir mi?

Selatine karşı değiliz amma,
Birisi sünnetim demiştir sanma.
Üç günlük dünyaya sakın aldanma.
Muhammed'e dost olmayan bilir mi?

İki evlat aldı, kevseri verdi.
Ehlibeyt anası dünyaya erdi.
Hasan'la Hüseyin bir sırdan geldi.
Muhammed'e dost olmayan bilir mi?

Zeynel Abidin'den seyitler geldi.
Kerbela sahnesi sinemi deldi.
Edna Murat gözüm yaşları seldi.
Muhammed'e dost olmayan bilir mi?

Kurretül aynımdır diye övdüğün.
Gönlümün çiçeği bunlar sevdiğin.
Akşamda sabahta eller gerdiğin,
Muhammed'e dost olmayan bilir mi?

Fatıma'ya hedik, bahçe saldığın,
Ümmetine iki miras kaldığın,
Biri Kuran biri evlat olduğun,
Muhammed'e dost olmayan bilir mi?

Testinin içine zehir koyduran,
Kerbela'da güllerini solduran,
Yirmi dört bacının üstün soyduran,
Muhammed'e dost olmayan bilir mi?

⁶⁴Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb...
Uyak: Yarım, tam uyak; redif
Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM⁶⁵

İnna A'tayna'dan* söze başladık.
Şu dünyaya direk vuranı gördüm.
Kahi bahar gördük kahi kışladık.
Kâbe'de putları kıranı gördüm.

Sonsuza dek akar gider bu ırmak.
Bunu anlamayan kalıyor ahmak.
Kevser'in kendisi Fatma'ya varmak.
Kıyamette imam olanı gördüm.

Müminlere, cine hidayet eder.
İnanmayan kâfir adavet güder.
Her asırda vardır, gelen devreder.
Tabisi sözünde duranı gördüm.

Yaratan ismiyle birlik okuyor.
Bilmeyenler yadırgayıp bakıyor.
Kerbela'da hala kanlar akıyor.
Şehit düşmüş canlı Kuran'ı gördüm.

Ebter diyenlerin soyu kesildi.
İkrarlılar lanet deyip seçildi.
Edna Murat söyler gevher saçıldı.
Ölmeden evveli öleni gördüm.

⁶⁵Hece Ölçüsü: 11 (6+5)

Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...

Uyak: Yarım, tam uyak; redif

Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

* Kevser Suresi'ne mealen söylenmiştir.

UNUTULUR MU?⁶⁶

Samut evladını ettik ziyaret.
Elinde kemanı unutulur mu?
Şu kısa ömürden bir gün ticaret,
Muratlar verici unutulur mu?

Musayı Kazım'dan geliyor soyu.
Hoca Yesevi de göndermiş boyu.
Mazlum Hüseyin'den almıştır huyu.
Fatıma'nın gülü unutulur mu?

Ceddi Kerbela'da etmedi minnet.
Onlar bizler için çektiler zahmet.
Sevip gelenlere eylesin rahmet.
Kevser'in bir dalı unutulur mu?

Horasan, Malatya, Çorum'a gelmiş.
Yörede erenler kıymetin bilmiş.
Göldağı Köyü'ne otağın kurmuş.
Bakmadan görenler unutulur mu?

Ziyarete gelen dileğin alsın.
Bütün müminlerin şaduman olsun.
Bu Edna Murat da yolunda ölsün.
Ehlibeyt güneşi unutulur mu?

⁶⁶Hece Ölçüsü: 11 (6+5)

Uyak Şeması: abab/cccb/dddb

Uyak: Yarım, tam, zengin uyak; redif

Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

YÜZÜM ÜSTÜNE⁶⁷

Hakk'ı arz eyleyip gelen mehmanlar,
 Canlar sefa geldi yüzüm üstüne.
 Elestide ikrar veren bu canlar,
 Canlar sefa geldi yüzüm üstüne.

Himmet edin, muhabbetler derelim.
 Hak yoluna gelenleri görelim.
 Hüseyin yoluna seri verelim.
 Canlar sefa geldi yüzüm üstüne.

Erenler gelmişler ikişer üçer.
 Aşnası olanlar muhabbet açar.
 Mehmanız dünyaya gelenler göçer.
 Canlar sefa geldi yüzüm üstüne.

Aşkî olanlara sevdası yakın.
 Mehmanın gönlünü gırmayın sakın.
 Mehmanda görürüm cemalin Hakk'ın.
 Canlar sefa geldi yüzüm üstüne.

Edna Murat can gönülden görüyor.
 Cümlelizin hatırını soruyor.
 Tûrabi isteyene dolu veriyor.
 Canlar sefa geldi yüzüm üstüne.

⁶⁷Hece Ölçüsü: 11 (6+5)

Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...

Uyak: Yarım, tam, zengin uyak; redif

Konusu: (Dini-Tasavvufî Konular) (2)

VARMALI⁶⁸

Erenler cemine gireyim dersen,
 Mürşidin eliyle iyi yunmalı.
 Kırkların sırrına ereyim dersen,
 Girdiğin kapıdan niyaz almalı.

Nasip olup o meydana bulursan,
 Mansur gibi çengel dara durursan,
 Benliğin öldürüp murat alırsan,
 Senlik benlik atıp pire varmalı.

Seni senden alır mürşidi kâmil.
 Hak'tan ne gelirse olmalı kâil.
 Dolan halakayı* olası sâil.
 Gönüller bir edip bire varmalı.

Otur halakaya, olası sıraç.
 Eğer malın varsa Hak yoluna saç.
 Ere belin bağla gözlerini aç.
 Hak kelâmın dinle, sıra varmalı.

Evliya nazarı kalpteki öze.
 İnşallah Mürveti dokunur bize.
 Edna Murat söyler kulak ver söze.
 Enel Hak diyerek hüre varmalı.

⁶⁸Hece Ölçüsü: 11 (6+5)

Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...

Uyak: Tam uyak; redif

Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

* Halaka: Ayin-i cemde cemal cemale, hilal
 biçiminde kavisli oturma düzeni; oturulacak bölüm.

DEDİLER⁶⁹

Hakikat şehrine yolum uğradı.
Destursuz giremen durun dediler.
Ciğerlerim kebab edip doğradı.
Buna sualini sorun dediler.

Edna oldu lakabımız orada.
Çok şükür göründük bizler sırada.
Benliğimiz sermiş idik türaba.
Evvel aslın yerin budur dediler.

Hüda'ya kul diye dünyaya geldim.
Muhammed Mustafa habibim bildim.
Aliyel Murtaza'ya hem talip oldum.
Nereye bağlıdır elin dediler.

Edna Murat ayan eyleme sözü.
Ay gibi parlıyor pirimin yüzü.
Şefaatten mahrum eyleme bizi.
Var dünyada biraz görün dediler.

İrahberim Hanif oğlu yetirir
Türabi'nin huzuruna götürür.
Mürşidim Kalender sağda oturur.
Alın içeriye varın dediler.

Şeriatta dış derimi yüzdüler.
Tarikatta ince elek süzdüler.
Marifette matahımız düzdüler.
Hakikatte biraz durun dediler.

Yer verdiler, bir kenara oturduk.
Himmet etti, hizmetimiz yetirdik.
Şehitler Şahı'na dolu götürdük.
Ednaya nasibin verin dediler.

⁶⁹Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
Uyak: Yarım, tam uyak; redif
Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

Hak, Muhammed, Ali diyen kulları, Perdesiz cihanı görenler için,
 Medet mürvet, darda bunda koymayın. Bu yolu erkânı kuranlar için,
 Kırklardan devralıp süren yolları, Horasan'dan gelen erenler için,
 Medet mürvet, darda bunda koymayın. Medet mürvet, darda bunda koymayın.

İkrarında durup ceme gelenler, Kerbela'dan beri dinmez acımız.
 Eri evliyayı burda bilenler, Affet yaradanım çoktur suçumuz.
 Yardım edin erler, pirler, erenler. Sefil Edna Murat yetmez gücümüz.
 Medet mürvet, darda bunda koymayın. Medet mürvet, darda bunda koymayın.

Kerbela'da şehit yası çekeriz.
 Matem günlerinde yaşlar dökeriz.
 İkrarlı kullarız, boyun bükeriz.
 Medet mürvet, darda bunda koymayın.

Hatice, Fatıma kevser suyuna,
 Beli bes demişiz nurdan soyuna.
 Bağışlayın ol Muharrem ayına.
 Medet mürvet, darda bunda koymayın.

Hakk'ın cemalidir bu gelen canlar.
 Başımızdan gitsin gussalar gamlar.
 Enginde yücede yatan imamlar,
 Medet mürvet, darda bunda koymayın.

⁷⁰Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
 Uyak: Yarım uyak; redif
 Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

KARDAŞ⁷¹

Âşık senin ile Pazar edelim.
 Ehlibeyti sevmeyeni n' idelim?
 Bizi anlamayan elden gidelim.
 Muhabbet gölüne uçalım gardaş.

Akpınar'dan elma akıtanlar var.
 Üç yüz kuzu kesip bakıtanlar var.
 Kâhi aslan olup korkutanlar var.
 Koğudan, gıybetten kaçalım gardaş.

Üçler, beşler, kırklar pazar etmişler.
 Ehlibeytin kervanına yetmişler.
 Bahçe mamur, meyvesini satmışlar.
 Helâlî haramdan seçelim gardaş.

Edna Murat yâda etmez mudara.
 Kalender Cibali düşürmez dara.
 Tûrabi Mehmet Abdal'ı özünde ara.
 Gün bu gündür şimdi coşalım gardaş.

On dördü masum on yedi kemerbes,
 Yirmi dört bacıdır, hepsi de has.
 Yetmiş üç şehide eyleyelim yas.
 Benlik davasından geçelim gardaş.

Sekizen bin Urum erleri nerde?
 Horasan pirleri düşürmez derde.
 Yüz bin kayıp erler kandilde nurda.
 Hakk'ın birliğini açalım gardaş.

Hünkârın yanında yatanlar vardır.
 İstanbul'da gülle dutanlar vardır.
 Car deyince gelip yetenler vardır.
 Birlik mücevherin saçalım gardaş.

⁷¹Hece Ölçüsü: 11 (6+5)

Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb...

Uyak: Yarım, tam uyak; redif

Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

MİSALİ⁷²

Muhammed'i, ehlibeyti zikreden,
 Yaratan ses vermiş bülbül misali.
 Şu alemin var oluşun fikreden,
 Tomurcuğun açmış bir gül misali.

Sesini duyunca hülyaya daldım,
 Aradım, bir zaman benliğim buldum.
 Zikrinden, fikrinden ilhamı aldım.
 Turnadan alınan bir dil misali,

Söyledikçe beni alır götürür.
 Kültürümüz tamam eder yetirir.
 Salavatın Edna Murat getirir.
 Kaynağını bulmuş bir sel misali,

⁷²Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb
 Uyak: Tam, zengin uyak; redif
 Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

ŞİMDİ⁷³

Yalnızlık Allah'a mahsus diyorlar.
 Bunca nebilerin şurada şimdi.
 Âşık maşukuna mahpus diyorlar.
 Lütfü ihsanınız nerede şimdi?

Gafurdur, Rahimdir, Yaradan Gani.
 Nasipler verici ol kerem kani,
 Diriltir, öldürür, o verir canı.
 Hazırdır, nazırdır, burada şimdi.

Binlerce melek var emrine made.
 Âşıklar coşturan bir yudum bade.
 Bin bir ismi vardır emsalsiz sade.
 Hayırlı nasip ver Murat'a şimdi.

⁷³Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb
 Uyak: Zengin uyak; redif
 Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

GELDİM⁷⁴

Sultanım cemalin nurdur dediler.
 Lütfeyle sırrına ermeye geldim.
 Bulunmaz emsalin birdir dediler.
 Kaldır nikâbını görmeye geldim.

Gönül bu ya şu âlemi dolaşır.
 Pirin sesi dü cihana ulaşır.
 Cemalin görenin aklı karışır.
 Hikmetinden fikir almaya geldim.

Ayrılmadım geldim pirin izinden.
 Üç nur balkır bu güzelin yüzünden.
 Dertlileri derman bulur sözünden.
 Yareme melhemin sürmeye geldim.

Âlemde güzeli arar gezerdim.
 Cihanda mekânın sorar gezerdim.
 Şu deli gönlümü yorar gezerdim.
 Eşşiğinde serim vermeye geldim.

Bu Edna Murat'ı kurtar aradan.
 Kovulandan eylemesin Yaradan.
 Ayırma bizleri cemden sıradan.
 Kıtırmır olup kapıda ürmeye geldim.

⁷⁴Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
 Uyak: Yarım, tam uyak; redif
 Konusu: (Dini-Tasavvufî Konular) (2)

ALLAH BİR MUHAMMED ALİ
DİYEREK⁷⁵

Ey kurban olduğum huzura geldim.
Allah bir Muhammed, Ali diyerek,
Sakinin elinden bir bade aldım.
Allah bir Muhammed, Ali diyerek,

Canım kurban erenlerin yoluna,
Hak nasip eyledi bugün darına.
Şükürler kavuştum nazlı yârime.
Allah bir Muhammed, Ali diyerek,

Murat'ı söyleten dostun cemali.
Aslı paktır kendi bulmuş kemali.
Kusurum bağışla sultan Tûrabi.
Allah bir Muhammed, Ali diyerek,

⁷⁵Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: abab/cccb/dddb
Uyak: Yarım uyak; redif
Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

DERDE DERMAN EHLİBEYTTEN OLUR⁷⁶

Sözüm gafillere beni dinlerse,
Derde derman ehlibeyitten olur.
Dört kitabı okuyup da anlarsa,
Derde derman ehlibeyitten olur.

Ehlibeyti biz bilmeyiz deseler,
Ömür boyu helal kazanç yeseler,
İbrahim'in kâbesine girseler,
Derde derman ehlibeyitten olur.

Günde yüz bin rekât namaz kılsan da,
Her gördüğün kula selam versen de,
Ömür boyu ol kâbede dursan da,
Derde derman ehlibeyitten olur.

Ehlibeyit Muhammed'dir, Ali'dir.
Fatıma'yı Zehra Ali yâridir.
Hasan'la Hüseyin gözüm nurudur.
Derde derman ehlibeyitten olur.

Türabi verdi Edna Murat dili.
Gelin hey erenler sürelim yolu!
Ehlibeyt bilmeyen nic' olur halî.
Derde derman Ehlibeyitten olur

⁷⁶Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
Uyak: Yarım uyak; redif
Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

BAŞLADIM⁷⁷

Yunus'un izine basıp yürüdüm.
İki gözüm bir görmeye başladım.
Dünya tamahından geçip farıdım.
Doğru yolda iz sürmeye başladım.

Elestide ikrar verip duranlar,
Ente mute kalple Hakk'ı görenler,
Edna Murat budur işte erenler.
Türabi'yle bir olmaya başladım.

Ol Hacı Bektaş'ta buldum izini.
Taptuk dergâhında gördüm yüzünü.
İnsanlık içinde duydum sözünü.
Hakk'a doğru er varmaya başladım.

Veysel'i aradım daim illerde.
Bazen çamurlarda karlı yollarda,
Bir bahar ayında açan güllerde,
Hak aşkına gül dermeye başladım.

Nesimi, Virani, Koca Kul Himmet,
Muhabbet yolunda olmaz muhannet.
Pir Sultan halkına etmez ihanet.
Kerbela'ya yol almaya başladım.

Elli yedi bin âşık açmış yolları.
Cümle âlem yaratanın kulları.
Fikirleri aydın birdir dilleri.
Yeşil benli pir görmeye başladım.

⁷⁷Hece Ölçüsü: 11 (6+5)

Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...

Uyak: Yarım, tam uyak; redif

Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

ETTİĞİNDENDİR⁷⁸

Neden güller bülbülüne kavuşmaz?
 Gece gündüz zarı öttüğündendir.
 Âşıklar kaderle daim barışmaz.
 Nasipleri böyle gittiğindendir.

Bülbül güle hasret gül de bülbüle.
 Nameler dökülüp gelirdi dile.
 Mecnun Leyla diye uğramış çöle.
 Aklı başından zay' ettiğindendir

Manası olmasa Âdem gelmezdi.
 Ârifler çözmese özün bilmezdi.
 Yakup ağlamaktan âmâ olmazdı
 Kardeşleri Yusuf'u sattığındandır.

Sevdası ile âşıkların coştığı,
 Maldan mülkten hem serinden geçtiği,
 Muhammed'in vasi diye seçtiği,
 İlmin kapısını tuttuğundandır.

Şu Murat'ın aklı bu kadar yeter.
 Ustazım hasretin sinemde tüter.
 Acemi bülbülüm bu kadar öter.
 Mevla ervahta pay ettiğindendir.

⁷⁸Hece Ölçüsü: 11 (6+5)

Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...

Uyak: Yarım uyak; redif

Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

DEYİŞ⁷⁹

Öyle sağlam düzen kurmuş yaradan,
Fark etmeyen burda ne var bilemez.
Kimi gelir kimi gider dünyadan.
Cahil olan kimse ibret alamaz.

Kimisi ömrünce yârini arar.
Aldanmış dünyaya ediyor zarar.
Tahammül mülkünde eylemez karar.
Can vermeyen canan nedir bulamaz.

Edna Murat olmuş kapında feda.
Canandan gelirmiş dertlere deva.
Kuran'da emretmiş ol Bari Hüda,
Bu dünyada hiçbir canlı kalamaz.

⁷⁹Hece Ölçüsü: 11 (6+5)

Uyak Şeması: abab/cccb/dddb

Uyak: Yarım, zengin uyak; redif

Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

O GÜNDEN BERİ⁸⁰

Halime gülmeyin bacı kardeşler.
Sinemdeki yaram o günden beri.
Gözlerim yumdukça dökülür yaşlar.
Sinemdeki yaram o günden beri.

İmam Hasan'ın suyuna ağı ekildi.
Ciğerleri parça parça döküldü.
Onları sevenin boynu büküldü.
Sinemdeki yaram o günden beri.

Yetmiş bin kişiyle çıkmıştı yola.
Her konak yerinde getirdi dile.
Atamdan vasiyet gidek o çöle.
Sinemdeki yaram o günden beri.

Kerbela çölünde çadır kuruldu.
Yezidin askeri geldi dirildi.
Ali evladına kılıç vuruldu.
Sinemdeki yaram o günden beri.

İşte bu sorundan dertli fakirim.
Mervan'a, Yezid'e lanet okurum.
Edna Murat viranede şakırım.
Sinemdeki yaram o günden beri.

⁸⁰Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
Uyak: Yarım uyak; redif
Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

NEFES⁸¹

Çektiğini Ehlibeytin duyunca,
İmanı olan da öz ağlamaz mı?
Akar gider isen Fırat suyunca,
Kerbela Çölleri düz ağlamaz mı?

Kurmuş Kerbela'ya kara çadırlar.
Şehitleri mümin olan hatırlar.
Zalimin elinde keskin satırlar.
Can evime düşen köz ağlamaz mı?

Abbas'ı, Kasım'ı yetmiş üç şehit,
Peygamber torunu hepisi seyyit,
Suçu işleyenler lanete kayıt,
Aşığın elinde saz ağlamaz mı?

Şehitler sıralı, yan yana yatar.
Mümin olanların figanı artar.
Matem günlerinde yasını tutar.
Ehlibeyti seven göz ağlamaz mı?

Edna Murat acı çıkmaz hatırdan.
Kurtulmasın bunu yapan satırdan.
Zeynel feryat eder kara çadırdan.
Zeynep'i Şehriban kız ağlamaz mı?

⁸¹Hece Ölçüsü: 11 (6+5)

Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...

Uyak: Yarım, tam, zengin uyak; redif

Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

NEFES⁸²

Özlemine hayli demdir çektiğim,
 Muhabbet güllerin derenim gelmiş.
 Şu boynumu garip kalıp büktüğüm,
 Kırkların cemine girenim gelmiş.

Canım kurban arzu edip gelene.
 Gelip hâki paye yüzler sürene,
 Sevabı yazılır cemal görene,
 Dertlerime deva sürenim gelmiş.

Erenler bağında çoktur hizmeti.
 Bizleri görmeye çekmiş zahmeti.
 İkrarı kadimdir almış himmeti.
 Bakmadan cihanı görenim gelmiş.

Âşığının canan bilir halini.
 Sultan olan yaban atmaz kulunu.
 Medet mürvet cümle derdin emini,
 Gönlümün yarasın saranım gelmiş.

Şu Edna Murat'ın hasret çektiği,
 Boşa salmaz gözüm yaşın döktüğü,
 Cümle erenlerin yola baktığı,
 Kerbela'da serin verenim gelmiş.

⁸²Hece Ölçüsü: 11 (6+5)

Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...

Uyak: Yarım, zengin uyak; redif

Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

KURBANIM⁸³

Yaratan nurundan halk etmiş seni.
 Soylarına güzel senin kurbanım.
 Alıp da kapına kul eyle beni.
 Soylarına güzel senin kurbanım.

Âdem'den süzülüp Şit'e erince,
 Güruhi Naci'den doğup gelince,
 Varisleri ismi âzam olunca,
 Soylarına güzel senin kurbanım.

Nice nebilerle doğup dulunmuş.
 Üç yüz on mürselden akıp durulmuş.
 Âhir zaman nebi derler bulunmuş.
 Soylarına güzel senin kurbanım.

Hatice'den Kevser Fatıma geldi.
 Peygamber efendim şad olup güldü.
 Hüseyin'den Zeynel emanet kaldı.
 Soylarına güzel senin kurbanım

Yetmiş üç noktadan benliğim seçtim.
 Böyle bir güzelin peşine düştüm.
 Şu dünyadan Edna Murat vazgeçtim.
 Soylarına güzel senin kurbanım.

⁸³Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
 Uyak: Yarım uyak; redif
 Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

VAR⁸⁴

Arzu eden müminler buyursun gelsin.
Bugün erenlerde seyranımız var.
Biz gibi garipler ne olur gülsün.
Hüseyni Kerbela sultanımız var.

O meydanda matahımız çözülür.
Kerbela deyince bağrım ezilir.
Hak için gelene sevap yazılır.
Bizim Ali gibi merdanımız var.

Mümin kulları yolundan kalmaz.
Vallahi dürüstten sorgu sorulmaz.
Şu dertli Murat da boşa yorulmaz.
Sıratı nizamda sultanımız var.

⁸⁴Hece Ölçüsü: 11(6+5)
Uyak Şeması: abab/cccb/dddb
Uyak: Yarım uyak; redif
Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

DEYİŞ⁸⁵

Bana bu sevdadan vazgeç diyene,
 Sevsen ehlibeyti ayrılaman ki.
 Söyleyin bu yolu hiç bilmeyene,
 Görsen ehlibeyti ayrılaman ki.

Neylersin dünyanın parasın, malın.
 İster saray olsun, isterse hanın.
 Yarın mahşer günü nic' olur halın?
 Ersen ehlibeyti ayrılaman ki.

Dünyada âşıklar sevdasın çeker.
 Matem günlerinde gözyaşı döker.
 Divanda onlardan şefaât bekler.
 Bilsen ehlibeyti ayrılaman ki.

Nurundan halk etmiş böyle güzeli.
 Elesti bezminden vardı ezeli.
 Cihanda âşıklar sever nazeni.
 Sarsan ehlibeyti ayrılaman ki.

Edna Murat bu ikrardan ayrılmaz.
 Ezasına cefasına darılmaz.
 İhlas ile seven gönül yorulmaz.
 Yârsen ehlibeyte ayrılaman ki.

⁸⁵Hece Ölçüsü: 11(6+5)

Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...

Uyak: Yarım, tam uyak; redif

Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

NEFES⁸⁶

Pirimden himmetim aldığım zaman,
 Muhabbetler başlar güher saçılır.
 Girip bahçesini derdiğim zaman,
 Çiçekler boy atar, güller açılır.

Müminleri yeşil ala bürünür.
 Her köşeye şavkı vurup görünür.
 Güzelleri Hu dost diye salınır.
 Kervan menzil alır, yollar açılır.

Bu kervanda türlü matah satılır.
 Kervanına mümin canlar katılır.
 Müşküller hallolup benlik atılır.
 Bir olur gönüller, haller açılır.

Yol aldıkça ehlibeyt kervanı,
 Mürvet dileyene basmaz amanı,
 Yarelerin burda vardır dermanı.
 Merhem çalar lokman, canlar açılır.

Şükür Edna Murat bulmuşuz yâri.
 Anlamayan talip bilmez bu hali.
 Bu yolun sahibi Muhammed, Ali.
 Gönül murat alır, diller açılır.

⁸⁶Hece Ölçüsü: 11(6+5)

Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...

Uyak: Yarım, tam uyak; redif

Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

MİSALİ⁸⁷

Muhammed'i ehlibeyti zikreden,
 Yaradan ses vermiş bülbül misali.
 Şu âlemin var oluşun fikreden,
 Tomurcuğun açmış bir gül misali.

Sesini duyunca hülyaya daldım.
 Aradım bir zaman benliğim buldum.
 Zikrinden, fikrinden ilhamı aldım.
 Turnadan alınan bir dil misali.

Söyledikçe beni alır götürür.
 Kültürümüz tamam eder yetirir.
 Salavatın Edna Murat getirir.
 Kaynağını bulmuş bir sel misali.

⁸⁷Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb
 Uyak: Yarım uyak; redif
 Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

.....

Muhammed, Ali'nin güzel yolları,
Güzel görüp güzel gitmek güzeldir.
Burada halledek türlü halleri.
Güzel hane temiz tutmak güzeldir.

Yolumuz doğrudur, eğri giremez.
Mürşide yetmeyen yolu göremez.
Benliğin atmayan Hakk'a eremez.
Güzel yola güzel gitmek güzeldir.

Muhammed, Ali'nin yolun güdelim.
İkiliği atıp bire gidelim.
Ehlibeytin muhabbetin edelim.
Güzel Ali'm virdin etmek güzeldir.

İmamların ayrılmayın yolundan.
On iki budağın tutun dalından.
Onların virdini yapın Kuran'dan.
Güzeldir kervanı yetmek güzeldir.

Edna Murat sözüm sanmayın şaka.
Güzel bir söz söyle yarasın Hakk'a.
Güzel talip isen doğru gel râha.
Güzel mürşit sözün dutmak güzeldir.

⁸⁸Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
Uyak: Yarım uyak; redif
Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

ALLAH ÇAĞIRIR⁸⁹

Kulak verdim bülbüllerin sesine.
Hepsi bir ağızdan Allah çağırır.
Anlamayan duymaz, hem de nesine.
İnleşir şafakta Allah çağırır.

Hem de konmuş bir çalının üstüne
Şükür eder yaratana, dostuna.
Tan vaktinde bir sabahın üstüne,
Şakıyıp öterler Allah çağırır.

Sesin duyan gafletinden uyanır.
Kapanır secdeye nura boyanır.
Bir salavat hakkı için dayanır.
Bunu bilen kulları Allah çağırır.

Bir zümre gördüm de hepsi rafizi.
Allah Allah diye yükselir sesi.
Dünyanın varlığın boştur hepisi.
Farkına varanlar Allah çağırır.

Murat'ın bir ilham vermiş gönlüne.
Dilerim ki engel çıkmaz önüne.
Defteri, kalemi almış eline.
Durmada yazıyor Allah çağırır.

⁸⁹Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
Uyak: Yarım, tam uyak; redif
Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

ANLA GAFİL⁹⁰

Neden ikiliğe gönül edersin?
 Cahilliğin belli nifak güdersin.
 Bu cahilliğini ağır ödersin.
 Aslımız neslimiz görmezsin gafil.

Murat cahilleri ben dava etmem.
 Ârifim dilimden ham söz sarf etmem.
 Allah bir kitap bir gayriye gitmem.
 Şükür Amentü'ye ermezsin gafil.

Kitap okumamış çok cahil kalmış.
 Dar görüşlü çevreden öğüt almış.
 Ne yazık ki gözü kapalı dalmış.
 Bin bir ismin birin bilmezsin gafil.

İnsanlarla tanışıp da bilmeden,
 Kalp evinden kötülüğü silmeden,
 İftira etme gözünle görmeden,
 Dil yarası ağır, silmezsin gafil.

Ta kalubeladan ikrarım verdim.
 Şükür yaratana doğruyu derdim.
 6666 ayetin ilmine erdim.
 Abdestin manasın bilmezsin gafil.

Neden güdüyorsun nesil davasın?
 Benliklerin alır Hak'tan havasın.
 Et desem edemez sofraya duvasın.
 Kendinden gayriyi görmezsin gafil.

⁹⁰Hece Ölçüsü: 11 (6+5)

Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb...

Uyak: Yarım, tam uyak; redif

Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

BİLDİN Mİ?⁹¹

Ağzını açınca İslam'ım dersin.
İslam'ın i'sine yetebildin mi?
Şeriat, şeriat, şeriat dersin.
Şerleri üstünden atabildin mi?

Türbana bürüdün kadın bacıyken,
Elinle alırsın biber acıyken,
Karnın tok yatarsın komşun aç iken.
Yoksulun elinden tutabildin mi?

Şeriatın on makamın bildin mi?
Senlik benlik davasını sildin mi?
Hakikat ilimde şimdi gördün mü?
İnsanları eşit tutabildin mi?

Ehlibeyte çıkar bizim kanımız.
Kerbela'da şehit verdik canımız.
Uyandırmak Edna Murat kârımız.
Virane bahçede ötebildin mi?

Allah'ı gören yok, insanlık nazır.
Rabbini kulda bil, olasın vezir.
Hak nerde çağırırsan orada hazır.
Birlik kervanına yetebildin mi?

İnsanları eşit yaratmış Allah.
Yok bunda hilafım vallahi billah.
Şu benim delilim Âmentübillah.
İnsanlığa hizmet edebildin mi?

Kilisede havrada yok mudur yeri?
Camiler yıkıldı, haniydi evi?
Badireler geçtik Âdem'den beri.
Kendini kul diye yorabildin mi?

⁹¹Hece Ölçüsü: 11 (6+5)

Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...

Uyak: Yarım, tam, tunç uyak; Redif

Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

SOFU⁹²

Yaşın altmış, gönlün daha gencecik.
 Usul konuş, olsun sözün incecik.
 Düşün düşün konuş yerli demcecik.
 Sonra gözlerini açarız sofı.

Kirli gaz lambası ışık vermiyor.
 Yakını ırağı gözün görmüyor.
 Mamur bir bahçede güller dermiyor.
 İlmî meclisinde saçarız sofı.

Nimetini yeriz alın terinden.
 Anlarsan söyleriz ilmî derinden.
 Kaçamayız kader, hikmet elinden.
 Emri nehyinden de kaçırız sofı.

Azrail gelirse bir gün bizlere,
 Açarlar defteri bakar sözlere.
 Acı, elem, keder dolar gözlere.
 O kervan gelince naçarız sofı.

Dünyanın dağları, düzü kalacak.
 Alırsan gevherin yüzü kalacak.
 Şu Edna Murat'ın izi kalacak.
 Sancağın altına uçarız sofı.

⁹²Hece Ölçüsü: 11 (6+5)

Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb...

Uyak: Yarım, tam uyak; redif

Konusu: (Dini-Tasavvufî Konular) (2)

İTHAM EYLEME⁹³

Yaşanan İslam'ı görmez değiliz.
 Bizi tanımadan itham eyleme.
 Kuran-ı Kerim'i bilmez değiliz.
 Bizi tanımadan itham eyleme.

Solumdaki melek misin yazacak?
 Sağımdaki melek misin bozacak?
 Haşa Rahman mısın bize kızacak?
 Bizi tanımadan itham eyleme.

İmanın kaybetme gönülde besle.
 Zikreyle Allah'ı dilinde sesle.
 Çember sakal ile arama feste.
 Bizi tanımadan itham eyleme.

Bu Edna Murat'a kulum der iken,
 Bütün canlılara rızık verirken,
 Her kulunu neler eder görürken,
 Bizi tanımadan itham eyleme.

Şeş bakışla vaktin boşa geçirme.
 Çevrene bal diye zehir içirme.
 Mümin görünüp de münkir geçinme.
 Bizi tanımadan itham eyleme.

Gusülü, abdesti almaz değiliz.
 Hak için namazı kılmaz değiliz.
 Fitreyi, zekâtı vermez değiliz.
 Bizi tanımadan itham eyleme.

Kul hakkıyla varmam, Allah darılmaz.
 Sular hep engine akar, yorulmaz.
 Bizim günahımız sizden sorulmaz.
 Bizi tanımadan itham eyleme.

⁹³Hece Ölçüsü: 11 (6+5)

Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...

Uyak: Yarım, zengin uyak; redif

Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

ALİ SANA SEN ALİ'YE BENZİYON⁹⁴

Dün gece seyrimde Ali'yi gördüm.
 Ali sana sen Ali'ye benziyon.
 Eğilip ayağa yüzümü sürdüm.
 Ali sana sen Ali'ye benziyon.

Cümle düşmüşlerin elin alansın.
 Ali, Veli, Kemal diye gelensin.
 Bunaların imdadına yetensin.
 Ali sana sen Ali'ye benziyon.

Kaşlar elif yanakları gamzeli,
 İkrar verdim ta ezelden ezeli.
 Gören aşıkları edersin deli.
 Ali sana sen Ali'ye benziyon.

Aşkî olan seni görür dediler.
 Şu Edna Murat'ın piri dediler.
 Cümlenin dileğin verir dediler.
 Ali sana sen Ali'ye benziyon.

Alnında yazılı Elham suresi.
 Ağzından dökülür Âzam duası.
 Kaşların arasında Nur'un ziyası,
 Ali sana sen Ali'ye benziyon.

Dudakları lali güher bürünür.
 İnci sedef dişlerinden görünür.
 Peşi sıra Fatıma Ana'm salınır.
 Ali sana sen Ali'ye benziyon.

İslam sancağını çeken sen idin.
 Gönlüyle teraziye çıkan sen idin.
 Küffarın tahtını yıkan sen idin.
 Ali sana sen Ali'ye benziyon.

⁹⁴Hece Ölçüsü: 11 (6+5)

Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...

Uyak: Yarım, tam, zengin uyak; redif

Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

YA ALİ⁹⁵

Haktan izin mi yok artık gelmeye?
Mazlumların intikamın almaya,
Sabrımız kalmadı artık durmaya.
Daha neyi bekliyorsun ya Ali!

Ehlibeyt atası biliriz sizi.
Kerbela'dan beri dinmiyor sızı.
Astılar, yüzdüler, yaktılar bizi.
Daha neyi bekliyorsun ya Ali!

Sizi sevenlere bu çile yeter.
Her çağda başında dumanlar tüter.
Kurduğun dört kapı, kırk makam biter.
Daha neyi bekliyorsun ya Ali!

İslam'ın kılıcı, aslanı sendin.
Şu cihan içinde yok idi dengin.
Evliyalar şahı derler efendim.
Daha neyi bekliyorsun ya Ali!

Şu Edna Murat'ın halleri kötü.
Türbeni yıkıyor gavurun iti.
Hani gelecekti Muhammed Mehdi.
Daha neyi bekliyorsun ya Ali!

⁹⁵Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb...
Uyak: Yarım, tam uyak; redif
Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

HAMİN HASINI⁹⁶

Muhammet'ten daha var mı yücesi?
 Dönüyor mevsimler gündüz gecesi.
 Yüz yirmi dört nebinin de atası.
 İrşat etti benim vücut tasımı.

Dolaştık dünyayı seyrana kaldık.
 Ramazan bayramı, Kurban'a kaldık.
 Her işi bitirdik, türbana kaldık.
 Taç etmiş başına eski hasımı.

Kuran ehlibeyti emanet etmiş.
 İkrarlı ümmeti sözlerin tutmuş.
 Sorun öbürleri nereye yetmiş.
 Silebilmişler mi kalp aynasını?

Edna Murat yeter uzatma sözü.
 Ne kadar söyleyen utanmaz yüzü.
 Türban eder başa bir metre bezi.
 Bizi eleştirir dünya basını.

Şu sinemde aşk ateşi alışsa.
 Âşıkları meydan olup yarışsa.
 Bir kâmilce zarraf işe karışsa.
 O bilir cevherin hamın hasını.

Oturup bir yere cem olsa idik.
 Uysak uygarlığa kalmasak gedik.
 Şu uzay çağında fazla mı dedik.
 Yıkayıp silseydik gönül pasını.

Hep bir seda ile birden söylesek.
 Ayarı yirmi dört dürden söylesek.
 Kâmili mürşitten, pirden söylesek.
 Kerbela'nın tutsak orda yasını.

⁹⁶Hece Ölçüsü: 11 (6+5)

Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb...

Uyak: Yarım uyak, redif

Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

SOFUYA⁹⁷

Hakkın emirlerin yanlış bildiren,
 Hangi yüzle varacaksın huzura?
 Sünnet miydi seni ilgilendiren?
 Hangi yüzle varacaksın huzura?

Bizim doğru sözlerimiz ağır mı?
 Senin sevdiklerin Kuran da var mı?
 Gözlerin kör müdür, kulak sağır mı?
 Hangi yüzle varacaksın huzura?

Kılmaz mısın farzdan önce sünneti?
 Böyle mi olmalı sadık ümmeti?
 Ehlibeyt düşmanına eyle laneti.
 Hangi yüzle varacaksın huzura?

Viranede Edna Murat şakırım.
 Hak, Muhammed, ehlibeyte şükürüm.
 Onlara düşmana lanet okurum.
 Hangi yüzle varacaksın huzura?

Sünnetin sonunda kılman mı farzı?
 Kendisince Hakkı ediyor razı.
 Kuran'ın ehlibeyt değil mi sözü?
 Hangi yüzle varacaksın huzura?

Ehlibeyti hasır altı edersin.
 Mervan'dan bu yana nifak güdersin.
 Muhammed hasmına efendim dersin.
 Hangi yüzle varacaksın huzura?

Muaviye'nin düzenine uyarsın.
 Helalı, haramı yiyip doyarsın.
 Allahümme Salli'yi hiçe sayarsın.
 Hangi yüzle varacaksın huzura?

⁹⁷Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
 Uyak: Yarım uyak, redif
 Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

VAR DİZİ DİZİ⁹⁸

Âşık gel seninle bir zem edelim.
Erenler dinlesin şu bizi bizi.
Uzanalım Kerbela'ya gidelim.
Kurmuşlar çadırı var dizi dizi.

Hastadır Zeynel'i sarmış deveye.
Çıplak bacıları sürmüş Kufe'ye.
Haval' ettik davayı Ulu Mevla'ya,
Sırası gelince sor bazı bazı.

Söyleyelim ehlibeytin vasfını.
Silelim şu gönüllerin pasını.
Tutalım biz şehitlerin yasını.
Vücutta yaralar var dizi dizi.

Müslüm gelmiş ahı alması için,
Zalimlere kılıç çalması için,
Duymayan bu işi duyması için,
Murat'ı söyletir hem bazı bazı.

Zalim vurmuş büyük küçük dememiş.
Elinden geleni geri koymamış.
Tepince toprağa suyu kaynamış.
Akıtmış kanları hem sızı sızı.

Ser vermişler evliyanın yoluna.
Nişanını bağlamışlar koluna.
Abbas'ı da çağırmışlar yanına.
Kimi suya gitmiş hem bazı bazı.

Kara bulut gibi çökmüş kalkmamış.
Susuzluktan dudakları çatlamış.
Şikarlanmış Fırat bile akmamış.
Sıralı şehitler var dizi dizi.

⁹⁸Hece Ölçüsü: 11 (6+5)

Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...

Uyak: Redif

Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

YAR DİYE DİYE⁹⁹

Gönlüm düştü bir güzelin peşine.
Ne evine gider ne de işine.
Başa gelir, gülmeyin el kişine.
Ararım her yeri yâr diye diye.

Murat dolanırsın boşu boşuna.
Takıldı şu gönlüm sırma saçına.
Bakarsan görürsün gönlüm içine.
Arama boşuna yâr diye diye.

Özbek'in önünden akıyor çayı.
Bahçeleri çoktur, kurumuş bağı.
Şu sineme batar kaşların yayı.
Dolandım orayı yâr diye diye.

Tepeler kaplamış sağıyla solu.
Yolundan geçerken başladı tolu.
Derenin içinde Kutluşar Köyü.
Aradım orayı yâr diye diye.

Çay kenarı sıra yolumu tuttum.
Göldağı Köyü'ne bir bakış ettim.
Bulgurcu Köyü'ne zor bela yettim.
Dolandım köyleri yâr diye diye.

Mart Köyü'nde dediler güzelin hası.
Türabi sultandır güzeller bazı.
Murat'a verirse gönüller yazı,
Bağlandım sevdiğim yâr diye diye.

⁹⁹Hece Ölçüsü: 11 (6+5)

Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb...

Uyak: Yarım, tam uyak; redif

Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

GİZLENDİ¹⁰⁰

Koca kâinata sığmayan aşkın,
 Gelip bedenime girdi gizlendi.
 Bulmayan aradı, bilmeyen şaşkın.
 Sıfatı benliğim, bildi gizlendi.

Bilmedim bir zaman, elde aradım.
 Yağmurda, doluda, selde aradım.
 Bahçede, arıda, gülde aradım.
 Öldürdü nefsimi, sildi gizlendi.

Şu Edna Murat'ı sen ettin dellal.
 Emsali dünyada olmayan meral,
 Yüzünden nur doğar kaşları hilal.
 Şöyle bir bakıp da, güldü gizlendi.

¹⁰⁰Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb
 Uyak: Tam, zengin, tunç uyak; redif
 Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

EREMEYİNCE¹⁰¹

Erenler Hak için gelmezse ceme,
Hakk'a eremez ki ölemeyince,
Gördüğün ört, görmediğin söyleme.
Şaşırır isteğin bulamayınca.

Yaratıcı doğru özde bilmeyen,
Evliyanın buyruğuna gelmeyen,
Gelip pirden himmet destur almayan,
Can gözünü açıp göremeyince,

Talip olan doğru raha gelmeli.
Secde süresin on beşini* bilmeli.
Ya Hüseyin deyip yüzün sürmeli.
Bulmaz teslim talip gelemeyince.

Benim pirim kurda koyun yedirir.
İrahber sözleri taşı eritir.
Ceme gelen bacı melek gibidir.
Kör önünü görmez eremeyince.

Edna Murat Hak yoluna gelmezse,
Kem damarı bu meydanda ölmezse,
Pire teslim olup ikrar vermezse,
Boşa gelip gider alamayınca.

¹⁰¹Hece Ölçüsü: 11 (6+5)

Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...

Uyak: Yarım uyak; redif

Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

* Secde Suresi'nin 15. ayetinde etkilenilerek yazılmıştır.

BİR ÇARE¹⁰²

İki damla sudan gelmişiz bir kere.
 Ömürden götürür her günüm bir zerre.
 Dilerim her kulun muradını vere.
 Cömertsin cömert kani kuldur avare.

Hikmetinden sual olmaz imiş senin.
 Simanız kuldadır, el, yüz ile tenin.
 Muhammed Mustafa yüzünden kandilin
 Bir aciz kuluyuz dertlere bir çare.

Ehlibeytin yüzü suyu hürmetine,
 Rahmet eyle bari Resul ümmetine.
 Edna Murat kulun layık zahmetine.
 Yüzü ak varmak dileriz mahşerine.

¹⁰²Hece Ölçüsü: 12 (6+6)
 Uyak Şeması: aaaa/bbba/ccca
 Uyak: Tam, zengin uyak; redif
 Konusu: (Dini-Tasavvufi Konular) (2)

3.3. Sosyal Konular

MUTLU OLMAK İSTEYENLER¹⁰³

Mutlu olmak düşleyenler,
Bu duyguyu besleyenler,
Murat almak isteyenler,
Arayıp dengin bulmalı.

Murat yabana atılmaz.
Süte, bala tuz katılmaz.
Almayana mal satılmaz.
Söze yalan katmamalı.

Cahilleri bunu bilmez.
Evladına fırsat vermez.
Görücü usulü olmaz.
Anlaşarak evlenmeli.

Sağa sola bakmamalı.
Gördüğüne akmamalı.
Kafasını takmamalı.
Edepli uslu durmalı.

Gelir ile yetinmeli.
Birbirine tutunmalı.
Boş hayattan kurtulmalı.
Yuvasında aramalı.

Ayrı sırrı olmamalı.
Birbirini kırmamalı.
Dürüst itimat olmalı.
Eşini aldatmamalı.

¹⁰³Hece Ölçüsü: 8 (4+4)
Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb...
Uyak: Yarım, tam uyak; redif
Konusu: (Sosyal Konular) (3)

SENLIK BENLIK OLMASAYDI¹⁰⁴

İnsan hali ne olurdu?
Arzusunu kim bulurdu?
Olduğu yerde kalırdı.
Aklını kullanmasaydı.

Yazı dahi yazamazdı.
Toprakları kazamazdı.
Hiçbir icat yapamazdı.
Madenleri bulmasaydı.

İnsanlar durmaz arardı.
Boşa giden gün zarardı.
Madenler neye yarardı.
Fabrikalar kurmasaydı.

Zulüm olmasa n' olurdu?
Dünya huzuru bulurdu.
Yaşantı güzel olurdu.
Senlik benlik olmasaydı.

Dünyamız cennet olurdu.
Âlem payını alırdı.
Murat da mutlu kalırdı.
Zalim cana kıymasaydı.

¹⁰⁴Hece Ölçüsü: 8 (4+4)
Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb...
Uyak: Yarım, zengin uyak; redif
Konusu: (Sosyal Konular) (3)

KADINLARIMIZ¹⁰⁵

Kadınlık Havva'dan kaldı.
Adem'in sırdaşı oldu.
Bütün millet ondan geldi
Bu tarihi bilinmezmiş.

Ses verince ellerinde,
Tatlı sözler dillerinde,
Şu dünyanın her yerinde,
Onsuz nesil üremezmiş.

Kadındır hepsin arıtan,
Nice gözyaşı kurutan,
Bizim neslimiz yürüten,
Eşsiz huzur olmaz imiş.

Kimi çocuk avutuyor.
Bilgisince eğitiyor.
Her dertleri öğütüyor.
Böylesinden geçilmezmiş.

Kadın sözü bir ilaçtır.
Evlat ataya muhtaçtır.
İkisi bir başa taçtır.
Onsuz cennet bulunmazmış.

Kara yazı yazılınca,
Dertler sıra dizilince,
Başı bir kez bozulunca,
Hiçbir yerde duramazmış.

Garibandır böyle kişi.
Akıtır gözünden yaşı.
Bir eşarba sığan başı,
Tüm cihana sığmaz imiş.

Tahsilsiz cahildir varlık.
Onu inkâr eden körlük.
Onunladır birlik dirlik.
Onsuz hayat yaşanmazmış.

Eğer çalışkan olursa,
Edepli uslu durursa,
Kadrin bileni bulursa,
Ona kıymet biçilmezmiş.

İleriyi görmeyenler,
Ona hakkın vermeyenler,
Gerçek sırra ermeyenler,
Medeniyetten uzak kalmış.

¹⁰⁵Hece Ölçüsü: 8 (4+4)
Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb...
Uyak: Yarım uyak; redif
Konusu: (Sosyal Konular) (3)

Bunca nebi ondan gelmiş.
Onun kıymetini bilmiş.
Her acıyı kadın silmiş.
Onsuz deva bulunmazmış.

Uygarlıkta, her yarışta,
Hem savaşta hem barışta,
Çalışırlar türlü işte.
Üstüne gül koklanmazmış.

Murat tamam eder sözü.
Eşit olsun oğlu kızı.
Huzur için yurdumuzu.
Beraberce çalışmakmış.

BAŞIMIZA GELENE BAK¹⁰⁶

Nazar ettim sağa sola.
Giden azdır doğru yola.
Fakir düşer kötü hale.
Bu duruma gülene bak.

İtimat kalmayıp gider.
Namus çoğunu terk eder.
Durmaz dili küfür eder.
Başımıza gelene bak.

Kıymet kalmadı parada.
Tefeci çoğaldı arada.
Ne alırsan dur sırada.
Şu asırda olana bak.

Cani yurdumuz bölüyor.
Millete tuzak kuruyor.
Gençler birbirin vuruyor.
Nice güller solana bak.

Murat düşün kendi halin.
Kısalt biraz uzun dilin.
Gecem zindan kara günüm.
Hiç uğruna gidene bak.

¹⁰⁶Hece Ölçüsü:8 (4+4)
Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb...
Uyak: Yarım uyak; redif
Konusu: (Sosyal Konular) (3)

VURMA KARDEŞ¹⁰⁷

Uzaktan bakıp da geçme.
N' olur beni dinle kardeş.
Şu yarama basıp geçme.
Sarıp yaram emle kardeş.

Amerika, Çin'i Rus'u,
Hep bize kurarlar pusu.
Beraber silelim pası.
Bir köşeye sinme kardeş.

Bir olanlar yıkılmazlar.
İş arayıp şaşmazlar.
Avrupa'ya dökülmezler.
Fikrimi hor görme kardeş.

Anadolu'm maden dolu.
Bırakalım sağı solu.
Okusunlar kızı oğlu.
Birbirini vurma kardeş.

Murat söyler nedenleri.
Görün aya gidenleri.
Boşa salma madenleri
İşlemeden durma kardeş.

¹⁰⁷Hece Ölçüsü: 8 (4+4)
Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
Uyak: Tam uyak; redif
Konusu: (Sosyal Konular) (3)

DOST OLALIM¹⁰⁸

Beni görüp öte dönme.
Kardeşâne dost olalım.
Her yüze gülene kanma.
Ben sendenim dost olalım.

Gönlümüzü arıtalım.
İşlerimiz yürütelim.
Kardeşliği diriltelim.
Güven bana dost olalım.

Dostluktan olmaz düşmanlık.
Kuruyup yanmaz fidanlık.
Bir zarar görmez insanlık.
Gel birliğe dost olalım.

Murat ayrı değil senden.
Can geçer mi bedeninden?
Eğer gelirse elinden,
Uyan kardeş dost olalım.

Kardeşâne konuşalım.
Çareleri düşünelim.
Sağcı solcu birleşelim.
Gel gönülden dost olalım.

Kötü düşten arınalım.
Gönlümüzce salınalım.
Yazık cana kıymayalım.
Biz kardeşiz dost olalım.

Kimler gelip gitmiş hana.
Yaşayalım kana kana.
Örnek olalım cihana.
İnan bana dost olalım.

¹⁰⁸Hece Ölçüsü: 8 (4+4)
Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
Uyak: Tam uyak; redif
Konusu: (Sosyal Konular) (3)

İNANMAZLAR¹⁰⁹

Yaratanı vekil etsen,
 İnanmaz inanmazlar.
 Kuran'ı da hatim etsen,
 İnanmaz inanmazlar.

Yemin nedir söylesen de,
 Pîre niyaz eylesen de,
 Hak kelamı söylesen de,
 İnanmaz inanmazlar.

İnançları para olmuş.
 İtikatları sel olmuş.
 Cebinde metelik kalmış.
 İnanmaz inanmazlar.

İnancı paraya satmış.
 Meteliğe kuruş katmış.
 Benliğini para yapmış
 İnanmaz inanmazlar.

¹⁰⁹Hece Ölçüsü: 8 (4+4)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
 Uyak: Redif
 Konusu: (Sosyal Konular) (3)

ÖZBEK KÖYÜ¹¹⁰

Bu zaman birlik zamanı,
Birlik olun Özbek Köyü.
Fesada vermen amanı.
Birlik olun Özbek Köyü.

Birinize ham söz etmen.
Haram malı tutup satman.
Arada fitne yaşatman.
Birlik olun Özbek Köyü.

Bacı kardeş sınıırıyla,
Muhtar, öğretmen, İmamla,
Amca, dayı, hala ile,
Birlik olun Özbek Köyü.

Birlik olanlar yıkılmaz.
Üç beş bilek bir bükülmez.
Bir kişiyle iş yapılmaz.
Birlik olun Özbek Köyü.

Yaptığınız hem fen ile,
Yola gitmen sen ben ile.
O kötüyse iyi söyle.
Birlik olun Özbek Köyü.

Bir de zalim gelmek ister.
Parçalayıp bölmek ister.
Soyumuzu silmek ister.
Birlik olun Özbek Köyü.

Kimimiz genç, kimi yaşlı,
Konuşmayın taşlı taşlı.
Komşu köyler bize şaştı.
Birlik olun Özbek Köyü.

Arılardan ibret alın.
Tüm köylere örnek olun.
Uygarlıktan nasip alın.
Birlik olun Özbek Köyü.

Kırık dala tutunmayın.
Olan işle yetinmeyin.
Başka köye satılmayın.
Birlik olun Özbek Köyü.

Bölünmeler harap eder.
Sular hep birliğe gider.
Şehirli köylü beraber.
Birlik olun Özbek Köyü.

Kızıp Murat'ı dağlaman.
Sözlerim hilaf anlaman.
Pişman olup da ağlaman.
Birlik olun Özbek Köyü.

¹¹⁰Hece Ölçüsü: 8 (4+4)

Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...

Uyak: Yarım, tam, tunç uyak; redif

Konusu: (Sosyal Konular) (3)

BİZLERİZ¹¹¹

Akıl erdiremem ben bu millete.
 İşsiz kalıp hor görülen bizleriz.
 Tutulmuşlar parti denen illete.
 Dört senede zor görülen bizleriz.

Odun yok, kömür yok, yoksulluk kötü.
 Senede bir kere bulamaz eti.
 Yoktur arabası, alamaz seti.
 Gülde diken hâr görülen bizleriz.

Bir gecekonduyu zoraki bulur.
 İçine sermeye muşamba alır.
 Yıkım ekipleri padişah olur.
 Dünya geniş dar görülen bizleriz.

Yolu yok, suyu yok, yolları çamur.
 Maaşlar yetmiyor, geçiyor ömür.
 İthal diye verir katkılı kömür.
 Kül olmuşuz kor görülen bizleriz.

Saymakla bitmiyor, sorunlar çoktur.
 Söylesem dertleri dinleyen yoktur.
 Murat boş sözlere karnımız toktur.
 Sefalete yâr görülen bizleriz.

¹¹¹Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
 Uyak: Tam, tunç uyak; redif
 Konusu: (Sosyal Konular) (3)

GİDİYOR¹¹²

Akıl ermez oldu felek işine.
Kim ayak uydurur bu gidişine.
Sağ olanın neler gelir başına.
Zenginler tarlayı ekmiş gidiyor.

Kur deseler kurmaz ağır sanayi.
Şahsına yaptırır köşkü sarayı.
Üç beş apartmandan alır kirayı.
Kiracının belin bükmüş gidiyor.

Köylüyü köyünden nedir yürüten?
Her gün şehirleri daha büyüten?
Bulunur mu bundan sorun eriten?
Köyünden göçünü çekmiş gidiyor.

Bu konu da yazmak ile bitmiyor.
Fakirlerin derdi benden gitmiyor.
Ölsem desem vadem hemen yetmiyor.
Murat sinesini yakmış gidiyor.

Zenginler fakirin halini bilmez.
Alınan aylıkla aybaşı gelmez.
Bir göz ağlar iken öbürü gülmez.
Yetimler gözyaşın dökmüş gidiyor.

Alana sözünü bulup demeli.
Kişi dürüstlkle bulur kemali.
Yüzünde kalmamış çoğunun arı.
Moda diye yoldan çıkmış gidiyor.

Anlayan çıkar mı işsiz hâlimden?
Yoksulların kim anlar ki dilinden?
Bir lokmayı vermez zengin elinden.
Mersedes altına çekmiş gidiyor.

¹¹²Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb...
Uyak: Yarım, tam uyak; redif
Konusu: (Sosyal Konular) (3)

İlim irfan meclisinde üç prof,
Sütü süzüp kaymağını alırlar.
Sözlerimiz için açarlar paraf.
Ballarını petek petek alırlar.

Balı cevher yapar kıymetin bilen.
Benliğini bulmuş ilmine inen.
Yaşarken yok olur köşeye sinen.
Viranede baykuş gibi kalırlar.

Edna Murat ı ışık tutsam ileri.
Çalışan uluslar kalmazlar geri.
Görmeyene tutsan dahi feneri,
Şu âlemi mağarada sanırlar.

¹¹³Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: abab/cccb/dddb
Uyak: Yarım, zengin uyak; redif
Konusu: (Sosyal Konular) (3)

ALMANYA'YA MEKTUP¹¹⁴

Hüzünlenme Almanya'da kardeşim.
İşsizlikten çoğu kırılıp gider.
Bulamadık kuru soğanla aşım.
Fakir yoksullukla bükülür gider.

İşleriniz nasıl sizler nassınız?
Hasretlik de olsa yine hassınız.
Burada olsanız belki boşsunuz.
Almanya'nın kahrı çekilir gider.

Adresini alıp unuttu sanma.
Sakin ol ki sarı kızlara kanma.
Sevgileri markınadır aldanma.
Halin perişana dökülür gider.

Ne haber istersen sorun söyleyim.
Dilim durmaz işte her gün böyleyim.
Derdimi kimlere izah eyleyim.
Vicdanım sızlayıp yıkılır gider.

Okusan basını aklınız şaşar.
Fakir bir lokmanın peşinde koşar.
Stokçu kasası dolup da taşar.
Her gün cinayetler sökülür gider.

Geliri az fakir veremez kira.
Erzurum'da daire üç milyon lira.
İşçi ile memur vergiyi vere.
Her geçen gün zengin kalkınır gider.

Vatanımın hali bundan ibaret.
Herkes korkusuzca etmez ibadet.
Kenardan yürüsen olur kabahat.
Her gün anarşistler sapıtır gider.

İzine gelince Murat'ı yoklan.
Hatıradır sizlere şiirim saklan.
Başınızı ağrıttım, kusura bakman.
Bir gün toprağa tıklılır gider.

¹¹⁴Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
Uyak: Yarım, tam uyak; redif
Konusu: (Sosyal Konular) (3)

Köye alışınca geri gelinmez.
 Kerbela Çölü'ne döndü köyümüz.
 Kader midir hikmet midir bilinmez?
 Kerbela Çölü'ne döndü köyümüz.

Kepçe gelip kazdı sular akıyor.
 Elektrik kurumu ışık yakmıyor.
 Müracaat ettik, hayır çıkmıyor.
 Kerbela Çölü'ne döndü köyümüz.

Ağaları, beyi sorun ne diyor.
 Bostanı domuzlar, kurt, inek yiyor.
 Edna Murat destan edip söylüyor.
 Kerbela Çölü'ne döndü köyümüz.

¹¹⁵Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
 Uyak: Yarım uyak; redif
 Konusu: (Sosyal Konular) (3)

SOSYAL SİGORTALAR¹¹⁶

Sosyal Sigortalar bir büyük kurum.
Birlikten doğuyor bu varlık durum.
Dispanser, hastane, klinik, doğum,
Büyük bir kitleyi tedavi eder.

Çok memur, hemşire, işçi çalışır.
Doktorları sağlık için yarışır.
Yurdumuz da hastaneye kavuşur.
İşçimizin hepsi buraya gider.

Elli yedi de temelleri atılmış.
Servisler eklenmiş, hizmet yapılmış.
Bir de ilaç fabrikası katılmış.
Uğraşımız sağlık amacı güder.

Saymakla bitmiyor, her servis mevcut.
Çalış insanlığın bir ucundan tut.
İnşaat eklenir, yükselir kat kat.
Tedavi görenler taburcu gider.

Murat beraberlikten kuvvet doğar.
Birlik olmayanlar ne işe yarar.
Hizmet bitireni emekli sayar.
vatana hizmeti böylece öder.

¹¹⁶Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb...
Uyak: Yarım, tam uyak; redif
Konusu: (Sosyal Konular) (3)

EDEN AŞIĞIM¹¹⁷

Mühendis değilim, mimar değilim.
Sömürüden yana değil eğilim.
Fakirliği kırmak bütün meyilim.
Yoksulluğa isyan eden aşığım.

Uranyumun fabrikasın kursaydık.
Düşlerimiz hepsin hayra yorsaydık.
Mazlum milletlere örnek olsaydık.
Yoksulluğa isyan eden aşığım.

Bor boraksı işleyip de satsaydık.
Fakir fukaranın elin tutsaydık.
Uygarlığın menziline yetseydik.
Yoksulluğa isyan eden aşığım.

Asgari ücretle ödenmez kira.
Bu ücreti alan sayılır mera.
Aileyi besler mi bu kadar lira?
Yoksulluğa isyan eden aşığım.

Fakirliğe sıksam bir kuru mermi.
Çalışana verim yaradan emri.
Edna Murat yaşlı tükenir ömrü.
Yoksulluğa isyan eden aşığım.

¹¹⁷Hece Ölçüsü: 11 (6+5)

Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb...

Uyak: Yarım, tam, tunç uyak; redif

Konusu: (Sosyal Konular) (3)

KALMAMIŞ¹¹⁸

Şu dünyanın adaletin aradım.
 Şahı merdan adaleti kalmamış.
 Şekeri, şerbeti, balı taradım.
 Yoğurdun, kaymağın tadı kalmamış.

İşsiz iş arıyor ekmek peşinde.
 Kuzgun fırsat kollar leş üleşinde.
 Âşık yenik düşmüş aşk güreşinde.
 Sevginin saygının adı kalmamış.

Kervanını sordum geçti dediler.
 Güzeller yârini seçti dediler.
 Edna Murat burdan göçtü dediler.
 Ocağı yuvası odu kalmamış.

¹¹⁸Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb
 Uyak: Tam, tunç uyak, redif
 Konusu: (Sosyal Konular) (3)

DİYE¹¹⁹

Dostlar düşman oldu, çıktı karşıma.
 İnsanlık neslini seviyom diye.
 Çekti tabancayı, koydu başıma.
 İlim yaratana övüyom diye.

Komşu köyün şimdi hocası imiş.
 Kuran okuyormuş, hecesi imiş.
 Zemheri kış günü gecesi imiş.
 Şimdi yobazları kovuyom diye.

Edna Murat kıymet bilinmez imiş.
 İlim yarat, ismin silinmez imiş.
 Edison'a rahmet dilenmez imiş.
 Sanki Amentü'yü biliyom diye.

¹¹⁹Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb
 Uyak: Tam uyak; redif
 Konusu: (Sosyal Konular) (3)

DEĞİLDİR¹²⁰

Dinleyin ey millet Kemalist isek,
Her yere heykelin dikmek değildir.
Eserine sahip çıkacak isek,
Nutuklar atıp da yatmak değildir.

Onu seven vatandaşın sevmeli,
Çalışmanın gururuyla övmeli.
İlim yaratmalı, kıymet değmeli.
Kemalist'im deyip yatmak değildir.

Bulunur mu ilim irfan gibisi?
Var mıdır dünyada vatan gibisi?
Gelmiş mi cihana Ata'm gibisi?
Yolundan gidelim sapmak değildir.

Ata'yı anlamayan hayli yorulur.
Duyanlar sözüme belki darılır.
Anlayanlar eserine sarılır.
Maksadım izinden çıkmak değildir.

Onu seven vatandaşın vuramaz.
Onu sayan tembel olup duramaz.
Murat milletinden ayrı olamaz.
Eserinin ardından bakmak değildir.

¹²⁰Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
Uyak: Yarım uyak; redif
Konusu: (Sosyal Konular) (3)

ANKARA'NIN HALİ¹²¹

Eğer Ankara'dan haber sorarsan,
Tavla devam eder zar Ankara'nın.
Düşünür de şu gönlünü yorarsan.
Çok gecekondusu var Ankara'nın.

Üç barajdan suyu gelir, içilir.
Yaz gelince güzelleri seçilir.
Zenginleri Akdeniz'e saçılır.
Fakirlerin işi zor Ankara'nın.

Türkiye'nin kalbi burada atar.
Küçük bir tepede Ata'mız yatar.
Meclis şu günlerde kanunlar yapar.
Gel de bir halini gör Ankara'nın.

Murat yeter, uzun etme bu söz!ü!
Gençlik Parkı, Çiftlik barajın özü.
Merkezdir, Ulus'a getirir bizi.
İlk meclis burada dur Ankara'nın.

Altındağ'ı boy ölçüşür kaleye.
Zenginleri temel atar ovaya.
Her memleket özlem duyar buraya.
Hele işsizleri sor Ankara'nın.

Çanağın içinde tozu çok olur.
Altmış yedi ilden kızı çok olur.
Çekilmez edası, nazı çok olur.
Bahçede gülleri var Ankara'nın.

Yazları kuraklık, kışı dert olur.
Düşmanlara karşı sesi sert olur.
Güzellerin iyileri mert olur.
Gerçek dostlarına yar Ankara'nın.

¹²¹Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
Uyak: Yarım, tam, zengin uyak; redif
Konusu: (Sosyal Konular) (3)

BİLEMEZ¹²²

Yoksullukla savaş bize kalıyor.
 Beyler bizim halimizi bilemez.
 Yüz yetmiş bin lira aylık alıyor.
 Beyler bizim halimizi bilemez.

Kimi mobilya satar kimi köprüyü.
 Anlayan olmadı garip haklıyı.
 Millet nereden bilsin içte saklıyı.
 Beyler bizim halimizi bilemez.

Ben Türk ulusuyum yoksuldur halkım. Para atlı oldu milletse yayan.
 Bir şey öğrenmeye yok mudur hakkım? Murat mı milyonları yiyip de doyan?
 Rabbim Resulüm bir ben ona taptım. Bankerin parasıyla partiyi kuran,
 Beyler bizim halimizi bilemez. Beyler bizim halimizi bilemez.

Okulumuz olsa fabrika kursak,
 Fukaralık zincirini bir kırsak,
 İlimle bilinçli çalışsak dursak.
 Beyler bizim halimizi bilemez.

Bütün Avrupa'ya biz olduk köle.
 Madenimiz zengin, geçirsek ele.
 Dövizimiz yetmiyor ki petrole.
 Beyler bizim halimizi bilemez.

Ben amele oldum elimde kürek.
 Sabrımız kalmadı, dayanmaz yürek.
 Her gelen kandırdı, daha ne diyek.
 Beyler bizim halimizi bilemez.

¹²²Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
 Uyak: Yarım, tam uyak; redif
 Konusu: (Sosyal Konular) (3)

NE OLDUM¹²³

Mutfakta yemeklik, ekmek kalmadı.
 Cebimde beş lira bulamaz oldum.
 Çok bekledim, amma huzur gelmedi.
 Vatandaş perişan gülemez oldum.

Her ne geldi ise yokluktan geldi.
 Ulusum ağladı, ne zaman güldü.
 Benzin derdi, mazot derdi de yoldu.
 Doğduğum köyüme gidemez oldum.

Ne tarafa gitsen herkes işsizdir.
 Akarsularımız sonsuz uçsuzdur.
 Yapı briketten temel taşsızdır.
 Ağır bir fabrika göremez oldum.

Para alıp Avrupa'ya borçlanman.
 Sömürür vatani sakın aldanman.
 Türkiye'ye yardım ediyor sanman.
 Gerçek dostumuzu göremez oldum.

Murat milletimin derdi içimde.
 Boyalı basında başka biçimde.
 Çaresizlik fukaralık içinde,
 Kendim ne haldeyim bilemez oldum.

¹²³Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
 Uyak: Yarım uyak; redif
 Konusu: (Sosyal Konular) (3)

KÖYE MUHTARI¹²⁴

Öğretmen, imamı, köylü bir olduk.
Seçmek için bizim köye muhtarı,
Arayı arayı bir keli bulduk.
Seçmek için bizim köye muhtarı,

Şu benim köyümde ikilik olmaz.
Ayırt kayırt eden fazla yaşamaz.
Babası kılıyor beş vakit namaz.
Seçek, dedik bizim köye muhtarı.

Araştırdık o muhtarın soyunu.
Anladık ki yiyciymiş huyunu.
Zenginler, ağalar köye dayı mı?
Seçmeseydik o adamı muhtarı.

Komşulara cezasını yazdılar.
Birkaç kişi hilesini sezdiler.
Fakir fukarayı bulup ezdiler.
Seçmeseydik o adamı muhtarı.

Satar mobilyayı, alır pirinci.
Üyelerin hepsi kendisi gibi,
Uyutur bizleri, yapar işini.
Seçmeseydik o adamı muhtarı.

Koperatif diye temeli attı.
Toplanan paranın üstüne yattı.
Bir sürü araba şoförü tuttu.
Böyle etti bizim köyün muhtarı.

Ceza yazmaz zengin ile sövene.
Kul olduk biz kara saban dövene.
Muhtaç kaldı köylü acı soğana.
Zengin oldu bizim köyün muhtarı.

Sahtekâr, hırsız muhtar etmeyek.
Eski yanılığa yine gitmeyek.
İnsan seçek, zenginleri seçmeyek.
Çalışanı seçek köye muhtarı.

Murat söyle dünya sana da kalmaz.
Fakirin hakkını yiyenler onmaz.
Sahtekâr hırsızdan hiç hayır gelmez.
Dürüst seçek bizim köye muhtarı.

¹²⁴Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
Uyak: Yarım uyak; redif
Konusu: (Sosyal Konular) (3)

DAYANMAZ¹²⁵

Yolculuk başladı Özbek Köyü'nden.
 Arabamız gider, benzin dayanmaz.
 Ankara'ya gider Çubuk Köyü'nden.
 Döner teker, çıkmış yollar dayanmaz.

Her dakika uzaklaştık köyümden.
 Hiçbir şair çıkmamıştır soyumdan.
 Tertemiz havası soğuk suyundan,
 Meyveler sallanır, dallar dayanmaz.

Sonbahar mevsimi güneşli günde,
 Sebze, meyve doldu her bir öğünde.
 Esenboğa alanının önünde,
 Kanatlı uçaklar dağlar dayanmaz.

Gönlüm ister fabrikasın kuralım.
 İmal edip gökyüzüne salalım.
 Sondaj vurup petrolünü bulalım.
 İthalin etmeye döviz dayanmaz.

Murat söylüyorsun alan bulunmaz.
 Gazoz, bisküviyle kalkınma olmaz.
 Güvencim halkıma böylece kalmaz.
 Uygarlık yolunda engel dayanmaz.

¹²⁵Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
 Uyak: Yarım uyak; redif
 Konusu: (Sosyal Konular) (3)

DİLEMİYOM Kİ¹²⁶

Neleri söyleyim üstadım sana?
 Hangisi arzunuz bilemiyom ki.
 Daima ağlama, gül derler bana.
 Şu fani âlemde güle miyom ki.

Kederliyim, gam çöküyor içime.
 Aydos gibi karlar yağdı başıma.
 Ben karışmam şu feleğin işine.
 Daha neler verir bilemiyom ki.

Düşündükçe sarpa sarıyor işler.
 Ağzımda sıralı kalmadı dişler.
 Yorsam da hayıra çıkmıyor düşler.
 Arzum var, sizlere gelemiyom ki.

Söyleyim, bir kelam geldi dilime.
 Çok fakirler razı oldu ölüme.
 Ben yanıyom şu milletin haline.
 Gelsin diye zamlar dilemiyom ki.

Daha neler desin Murat sizlere.
 Ağladıkça kan doluyor gözlere.
 Yaşamak da haram oldu bizlere.
 Öleyim desem de ölemiyom ki.

¹²⁶Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
 Uyak: Yarım, tam uyak; redif
 Konusu: (Sosyal Konular) (3)

İftira taşlardan katı derlerdi.
 Bilmezdim başıma gelene kadar.
 İki bin dört'te de eşim yerlerdi.
 Bilmezdim başıma gelene kadar.

Meğer çok katıymış eritemezsin.
 Yaksan, suya atsan, çürütemezsin.
 El âlem gönlünü yürütemezsin.
 Bilmezdim başıma gelene kadar.

Şimdiye dek ben bu halı yemedim.
 Zehir kussam kimselere demedim.
 Bir insanda hatır nedir kırmadım.
 Bilmezdim başıma gelene kadar.

Bu, köylünün işi mesleği olmuş.
 Dedikodulardan ne kârı almış.
 Her şeyi yapanlar geride kalmış.
 Bilmezdim başıma gelene kadar.

Yediğim yemekte dedikoduda,
 Ne hakim bitirir ne de kadıda.
 Edna Murat uyuyamaz odada.
 Bilmezdim başıma gelene kadar.

¹²⁷Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
 Uyak: Yarım, tam uyak; redif
 Konusu: (Sosyal Konular) (3)

AZALMIŞ¹²⁸

Türklüğüme atom atıp gitmişler.
 Dili parça, ili parça etmişler.
 Eski benliğimden neler yitmişler.
 Gerçek Türklüğünü bilen azalmış.

Avcı olmuş, çıkmış dağlar başına.
 Ceylan bulsa, bakmaz gözün yaşına.
 Sürme diye boya çalmış kaşına.
 Ördek diye ateş etmiş, kaz almış.

Edna Murat uzun etme sözünü.
 Bilenler söylemez kendi özünü.
 Zemheride zengin alır yazını.
 Nasibini orta direk az almış.

¹²⁸Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb
 Uyak: Yarım, tam uyak; redif
 Konusu: (Sosyal Konular) (3)

ÇALIŞMAK GEREK¹²⁹

İlimle sistemli çalışmak gerek.
Düşünürsen eğer şu yeryüzünü,
Kâmiller safına karışmak gerek.
Hatırlarsan eğer öbür yüzünü.

Dürüst bir vatandaş yetiştirmeli.
Kalbinde imanı pekiştirmeli.
Varlıklıysan işçi çalıştırmalı.
Kasada çürütme para kozunu.

Zulümkâr olup da kul hakkı alma.
Nefsini teskin et, yolundan kalma.
Şeytana uyup da saçını yolma.
Suçlu etme oğul ile kızını.

Murat yazma boşa bitiremezsin.
Gider bu gençliğin getiremezsin.
Dünya senin olsa götüremezsin.
Öldür hem nefsinin tamah hızını.

¹²⁹Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
Uyak: Yarım, tam uyak; redif
Konusu: (Sosyal Konular) (3)

MİLLETİN SIRTINDAN

GEÇİNENLERE¹³⁰

Düşün gidenlerden kim geri gelir.
 Bugün yeşerenler mutlaka kurur.
 Kime iyilik etsen işte o kalır.
 Şu ömrün sonunu düşünenlere,

Her meyve tadını topraktan alır.
 Kimi tatlı kimisi acı olur.
 Cahil olan anlar ama geç olur.
 Bu gelmiş fırsatı kaçıranlara,

Yetimin hakkını vermeyenlere,
 Bunun vebalini bilmeyenlere,
 Yürüyüp önünü görmeyenlere,
 Acımam sonunda şaşırınlara.

Murat bu günün ne, düşün dünün ne?
 Haksıza kahrından verir önünde.
 Mevla'm dert verir amma sonunda.
 Milletin sırtından geçinenlere,

¹³⁰Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb...
 Uyak: Yarım uyak; redif
 Konusu: (Sosyal Konular) (3)

ANLAR İSEN GEL¹³¹

Anlamak istersen benim derdimden,
 Fakir neden çıkar gelir yurdundan?
 Yaratıcı eksik etmez virdinden.
 Yoksulun halinden anlar isen gel.

Ala karga gibi sekip de ötme.
 İleri geriye kem göz sarf etme.
 Bakımlı bahçenin gülüne gitme.
 Virane gülünden anlar isen gel.

Yoksulluktan bilmem nasıl çıkarım.
 Düşünür fakiri candan bıkarım.
 On iki ay argım bendim yıkarım.
 Fırat'ın selinden anlar isen gel.

Azgın yaralarım kangiren olur.
 Bu yaralar nasıl dermanı bulur.
 Su gelene dek göle kurbağa ölür.
 Fakirin dilinden anlar isen gel.

Viranda bülbülüm durmaz öterim.
 Yanardağ gibiyim, daim tüterim.
 Ayrıldım yârimden ne gün yeterim.
 Murat'ın hâlinden anlar isen gel.

¹³¹Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb
 Uyak: Yarım, tam uyak
 Konusu: (Sosyal Konular) (3)

YARABBI¹³²

Ehl olmayan iş başında durursa,
Hükümetler canileri korursa,
Öğrenciler çekip prof vurursa,
Ne acı günlere kaldık Yarabbi!

Murat der sözümde var mıdır hile?
Haksızlık edenler belasın bula.
Hak musibet vermez dürüst bir kula.
Ne acı günlere kaldık Yarabbi!

Başta olan görmezlikten geliyor.
Bunca ana baba her gün inliyor.
Fakir fukaranın yüzü gülmüyor.
Ne acı günlere kaldık Yarabbi!

Elimizden gelen budur, diyorlar.
Yoksulun yetimin hakkın yiyorlar.
Kardeşi kardeşe kırdırıyorlar.
Ne acı günlere kaldık Yarabbi!

Fiyatlar başını almış gidiyor.
İşçi milyonerce vergi ödüyor.
Asgari ücrete daha dur diyor.
Ne acı günlere kaldık Yarabbi!

Odun, kömür alamıyor vatandaş.
Seçim zamanında diyorlar kardeş.
Fakir gezer ama bulamaz bir iş.
Ne acı günlere kaldık Yarabbi!

¹³²Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb...
Uyak: Yarım uyak; redif
Konusu: (Sosyal Konular) (3)

ÖZBEK'TE¹³³

Altı asır önce göç eylemişler.
Burada kalmaya karar vermişler.
Şimdiki Özbek'in yerin seçmişler.
Beğenip burayı yurt eylemişler.

Mümin olan kişi gönüller gırmaz.
Kendisini bilen boşa yorulmaz.
Kendi öz evladı halini sormaz.
Belki bakar diye düş eylemişler.

Özbek zatlarının çokları ermiş.
Kimi zengin fakir kimisi derviş.
Düşünün bu dünya kimlere kalmış.
Genci ihtiyarı göç eylemişler.

Allah'ın kuluna kötü diyemem.
Helalı koyup da haram yiyemem.
Murat der herkese iyi olamam.
Kimisi dedikodu iş eylemişler.

Bir zat atı ile erkâna girmiş.
Birisi civcivli yumurta yemiş.
Arkadaş boz atlı geçerken görmüş.
Müminler ehlibeyt virt eylemişler.

Nicesini gönlünde kalmış havası.
Çok görmem cahile almaz kafası.
Haydar Hoca Özbek ilim deryası.
Çokları onu da beğenmemişler.

Nice bacı kardeş semah dönmüşler.
Âşıkları sevdiğini övmüşler.
Muhtarları halkın malın yemişler.
Hepsini mekândan yad eylemişler.

¹³³Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb...
Uyak: Yarım uyak, redif
Konusu: (Sosyal Konular) (3)

İNSANOĞLU¹³⁴

Yirminci asırda Şu insanoğlu,
 Her Şeyi bilinmez nesne oluyor.
 Akılı vicdanı kenara koyup,
 Para için kardeŐini vuruyor.

Her biri bir Şeye âşık oluyor.
 Dünya malı elde daha ağlıyor.
 Düşünün bu dünya kime kalıyor.
 Hak için çalışsak deva oluyor.

Kimi sağcı kimi solcudur gya.
 Kardeşçe yaŐasak bu zulüm niye?
 İnsanlıktan eser kalmıyor diye,
 Murat'ın gl benzi her gün soluyor.

¹³⁴Hece ls: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abcb/dddb/eeeb
 Uyak: Redif
 Konusu: (Sosyal Konular) (3)

GİDİYOR¹³⁵

Bu dünyanın hali nedir yaradan?
 Fitne fecir çekilmiyor aradan.
 Ne denizde huzur ne de karadan,
 Yoksul daha yoksul olup gidiyor.

Her geçen gün uçuruma yitiyor.
 Suyu bulandırıp balık tutuyor.
 Zenginler işçinin hakkın yutuyor.
 Anarşi yurdumu sarıp gidiyor.

Nemize gerekti sağıyla solu.
 Huzuru arayanların birliktir yolu.
 Okula gidemez kızıyla oğlu.
 Gençler bir kurşuna ölüp gidiyor.

Bu gidişin sonu ne olacaktır.
 İzdıraplar nasıl son bulacaktır.
 Bir gün mutluluğa gün doğacaktır.
 İçimden bu umut gelip gidiyor.

Giyindim üstüme siyah libasın.
 Evlat saymaz oldu şimdi atasın.
 Kim verecek bu gençlerin hesabın.
 Murat üzüntüden solup gidiyor.

¹³⁵Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb...
 Uyak: Yarım, tam, tunç uyak; redif
 Konusu: (Sosyal Konular) (3)

ÖLÜNCE OLUR¹³⁶

Yoksulun bayramı olmazmış meğer.

Garibin bayramı ölünce olur.

Fakiri kollamak dünyaya değer.

Garibin bayramı ölünce olur.

Kimsesi yok yazık sokakta yatar.

Yetimin elinden hangisi tutar.

Üstüne bir çulu kim alır örter.

Garibin bayramı ölünce olur.

Kahretmiş dünyaya bir iş vermezler.

Elbisesi yoktur sırta giymezler.

Fakirleri insan bile görmezler.

Garibin bayramı ölünce olur.

Kediye köpeğe mama dökerler.

Birahane, barda kafa çekerler.

Kimsesize hoyrat gözle bakarlar.

Garibin bayramı ölünce olur.

Bu yüzden tinerci, balici oldu.

İlgisizlik geldi, gençlerim soldu.

Edna Murat şimdi hüznle doldu.

Garibin bayramı ölünce olur.

¹³⁶Hece Ölçüsü: 11 (6+5)

Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...

Uyak: Yarım, tunç, zengin uyak; redif

Konusu: (Sosyal Konular) (3)

GELSİN¹³⁷

Her şey sana ayan yaratan gani.
 Batın kılıcını sal gayrı gelsin.
 Ben vekil eyledim ey ulu bari!
 Haklının hakkını al gayrı gelsin.

Gücü yeten mazlum malın gasp eder.
 Sınırı sağına kaydırır gider.
 Er olanlar Hakk'ın davasın güder.
 Haksıza bir kılıç çal gayrı gelsin.

Mühendis, tapucu sözüne bakar.
 Dilerim ağzından irinler akar.
 Yalvardım Mevla'ya ahım tez çıkar.
 Şu Celal Abbas'ı sal gayrı gelsin.

Haksızlığı bırakmıyor elinden.
 Hak kelâmı çıkar mı hiç dilinden?
 Oy ister insandan, kızıdan, gelinden.
 Kökünden söküsün dal gayrı gelsin.

Ey Allah'ım, davacıyım muhtardan!
 Mülküm vardır temizlendi hakedardan
 Edna Murat emeklidir sektörden.
 Zalımı ikiye yar gayrı gelsin.

¹³⁷Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
 Uyak: Yarım, tam uyak; redif
 Konusu: (Sosyal Konular) (3)

3.4. Siyasi Konular

NE GETİRDİN¹³⁸

Sayın beyim sen bizlere,
Zamdan başka ne getirdin.
Perdemi çektin gözlere.
Zamdan başka ne getirdin.

Kime söylen garip Murat.
Sonra yersin acı tokat.
Şakşakçılar durmaz rahat.
Zamdan başka ne getirdin.

Başkanlık yeri rahatmış.
İşi gücü seyahatmış.
Arı bala zehir katmış.
Zamdan başka ne getirdin.

Hani fabrika yapacaktın .
İşsizliği atacaktın.
Fakiri yaşatacaktın.
Zamdan başka ne getirdin.

Küçük esnafı kapattın.
İşçi, memura ne kattın.
Holdingleri zengin yaptın.
Zamdan başka ne getirdin.

İki oda, bir arası,
Bir aylık maaş kirası,
Hey Allah'ından bulası,
Zamdan başka ne getirdin.

¹³⁸Hece Ölçüsü: 8 (4+4)
Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
Uyak: Yarım, tam uyak; redif
Konusu: (Siyasi Konular) (4)

OLSAYDI¹³⁹

Beni de severdi bu âlem halkı.
 Cepte zengin olup param olsaydı.
 Bilmiyorum, halk mı ben miyim haklı.
 Gocunurdum belki yaram olsaydı.

Dini siyasete alet etmedim.
 Fakiri körleyip zengin tutmadım.
 Komşum aç iken ben tok yatmadım.
 Yoksulun yarasın saran olsaydı.

Fabrikalar kursak icatlar yapsak.
 Alın terimizi madene katsak.
 Teknoloji yapıp dışarı satsak.
 Yüz yıl ileriye gören olsaydı.

Arı kovanını yakan olmazdı.
 Hakk'ın binasını yıkan olmazdı.
 Doğru yoldan her gün çıkan olmazdı.
 Atanın izini süren olsaydı.

Edna Murat sevincinden ağlardı.
 Komşuların barışını sağlardı.
 PKK'yı bir kazığa bağlardı.
 Vekiller oğlundan ölen olsaydı.

¹³⁹Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
 Uyak: Yarım, tam uyak; redif
 Konusu: (Siyasi Konular) (4)

ALLAHIM¹⁴⁰

Bozdular dünyanın tadı kalmadı.
Allah'ım bizlere bir sahip gönder.
Eski düzen gitti, adı kalmadı.
Allah'ım bizlere bir sahip gönder.

Soyguncu, vurguncu bir bir bilindi.
Ciğerlerim pare pare dilindi.
Orta direk yok olup da silindi.
Allah'ım bizlere bir sahip gönder.

Evinde, plajda anarşi besler.
Demokrasi sözde kaldı hevesler.
Çıkmış nutuk atar o edepsizler.
Allah'ım bizlere bir sahip gönder.

İnsan öldürenler vekil oturur.
Çağ atladık deyi geri götürür.
Nice erimizi şehit yatırır.
Allah'ım bizlere bir sahip gönder.

Hacetimiz senden ulu yaradan,
Murat'ı ayırma yoldan sıradan.
Bizi beterine koyma yaradan.
Allah'ım bizlere bir sahip gönder.

¹⁴⁰Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: abab/cccb/dddb
Uyak: Yarım, tam, tunç uyak; redif
Konusu: (Siyasi Konular) (4)

MEMLEKETİN HALİ¹⁴¹

Tütmez oldu fabrikalar bacası.
Hiç memnun olur mu prof hocası?
İşten atılanın dinmez acısı.
Kalkınıyor böyle bu vatanımız.

On haneye bir de cami yapalım.
Hakk'ı koyup Emevi'ye tapalım.
Hortumlayıp bankaları satalım.
Kin yaptırana beddualarımız.

Memurunu azalt, kurtar maaştan.
Belediye verir ekmekten, aştan.
Gecekondu yıkın önce en baştan.
Palazlıyor parası olanımız.

Edna Murat budur size sözümüz.
Hakkın dergâhında tutak yüzümüz.
Mamalarla besleniyor azımız.
Bilmez mi baştaki hacılarımız?

Topraklar satalım, ekmek alalım.
Araba alalım, gezip duralım.
Garibe bir sopa da biz vuralım.
Rahat etsin, geride kalanımız.

Maden aramayak petrol bulmayak.
Fabrika açmayak işe dalmayak.
Taze para bulak, borçsuz kalmayak.
Son deminde açar, vay yalanımız.

Ağır sanayide işimiz olmaz.
Sahilde bahçenin gülleri solmaz.
Otuz iki sudan enerji almaz.
Ağalar elinde vah yularımız.

¹⁴¹Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb...
Uyak: Yarım, tam uyak; redif
Konusu: (Siyasi Konular) (4)

HUZURA YETMEZ¹⁴²

Şu fani dünyaya geldim geleli,
Akıl balık olup kendim bileli,
Bu fikire gönül verdim vereli,
Felek ile bir günümüz hoş geçmez.

Sözde halktan yana önlem alırlar.
Kim başa geçerse ondan olurlar.
Maaşları için karar alırlar.
Bir de derler bütçe on bir ay yetmez.

İşçiler hakkını alması gerek,
Yoksulların yüzü gülmesi gerek,
Amirlerin bunu bilmesi gerek,
Odunsuz kömürsüz böyle kış geçmez.

Allah'a kalmıştır bizim işimiz.
Sağcı, solcu derler vatandaşımız.
Acımaz dökerler şu gözyaşımız.
Murat senin aklın ileri yetmez.

Hafta değil, aylar yıllar bitmiyor.
Alınan aylıklar üç gün yetmiyor.
Aç kalan insanı uyku tutmuyor.
Böyle millet elbet huzura yetmez.

Seçilmek içindir hepsinin fendi.
Dört senede bir defa derler efendi.
Hangisi halkıma huzuru sundu.
Sanmayın ki bu halk daha uyanmaz.

Seçim biter meclis tekrar kurulur.
Dört yüz elli kişi hazır bulunur.
Hepisine aynı yemin sunulur.
Hiçbirisi ikrarını tam tutmaz.

¹⁴²Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb...
Uyak: Yarım, tunç uyak; redif
Konusu: (Siyasi Konular) (4)

İDİM¹⁴³

Kuvvetli, kudretli hükümdar olsam.
Anayı kuzudan ayırmaz idim.
Şöyle dirayetli başbakan olsam.
Avrupa birliğin kayırmaz idim.

Yurt dışından mahsul almaz olurdum.
İşçimi köle diye salmaz olurdum.
Düşman sularına dalmaz olurdum.
Mahşerde kul hakkı sorulmaz idim.

Boşuna salmazdım şaşalarını.
Yok yere kullanmam maşalarını.
Körlemek istemem paşalarını.
Dostu düşmanıma savurmaz idim.

Bu kısa ömrümüz imtihan yeri.
Belki şu bizlere derler ki deli.
Bu vatan uğruna Murat'ın seri.
Beni eleştirdi, darılmaz idim.

Vermezdim yurdumun bir tek taşını.
Hediye etmezdim garip kuşunu.
Fabrika kurardım iş ve aşını.
Çalışmayanları doyurmaz idim.

Soyguncu, vurguncu yaşatmaz idim.
Düşmanı tavizde yeşertmez idim.
Dürüst çalışana taş atmaz idim.
Hastaya, yaşlıya buyurmaz idim.

Bir tutardım zengin ile fakiri.
Uranyuma eş etmezdim bakırı.
Yolda istemezdim engel çukuru.
Dünya malı için yorulmaz idim.

¹⁴³Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
Uyak: Yarım, tam, zengin uyak; redif
Konusu: (Siyasi Konular) (4)

OLDUK ERENLER¹⁴⁴

93 Yılında İki Temmuz'da,
Pir Sultan diyerek vardık erenler.
Bir sevinç içinde kanlı Sivas'ta,
Alevler içinde yandık erenler.

Biz oraya vardık, hiç düşünmedik.
Severek toplandık, biz üşenmedik.
Böylesi dünyada hiç yaşamadık.
Madımak Otel'e daldık erenler.

Videoya aldı Hasret Gültekin.
Erdal İnönü'yü çağırman sakın.
Böyle miydi emri yaradan Hakk'ın?
Matem günü semah döndük erenler.

Şu kanlı Sivas'ta üç gün kalmadık.
Çorum'la Maraş'tan ibret almadık.
Başımıza ne gelecek bilmedik.
Yüzü koyun düşüp kaldık erenler.

Edna Murat uzatma sen sözünü.
Bahane ettiler Aziz Nesin'i.
Sivas'ta kaybettim körpe kuzumu.
Haklı iken haksız olduk erenler.

¹⁴⁴Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
Uyak: Tam uyak; redif
Konusu: (Siyasi Konular) (4)

3.5. Aşk, Sevgili, Güzellik Konuları

SEV BENİ¹⁴⁵

Kollarına alarak,
Seveceksen sev beni.
Kamer gözler ve yanak,
Seveceksen sev beni.

Yaşayalım duralım.
Hak'tan ömür soralım.
Gel bir yuva kuralım.
Seveceksen sev beni.

Gözlerime bakarak,
Bir su gibi akarak,
Kalbe girip yakarak,
Seveceksen sev beni.

Yardım eyle Türabı.
Viran etme harabı.
Mesut et sen Murat'ı.
Seveceksen sev beni.

Boşa beni yoklama.
Sevmiyorsan saklama.
Başka teni koklama.
Seveceksen sev beni.

Kötü huyu budadım.
Bu hayatı tadalım.
Ömrüm sana adadım.
Seveceksen sev beni.

¹⁴⁵Hece Ölçüsü: 7 (4+3)
Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
Uyak: Yarım, tam, zengin uyak; redif
Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

BİR ÇİFT KARA GÖZ İÇİN¹⁴⁶

İlkbaharım güz oldu.
Eksik yaram yüz oldu.
Sinem ateş köz oldu.
Esmer güzel kız için,

Kara sevda getirdim.
Benliğimi yitirdim.
Şu ömrümü bitirdim.
Bir çift kara göz için,

Saçlarıma ak doldu.
Didem yaşı sel oldu.
Bekledim yıllar oldu.
Bir kelime söz için,

Beni ele kaptırdın.
Gönül köşküm yıktırdın.
Murat'ı çok bıktırdın.
Eylediğin naz için.

¹⁴⁶Hece Ölçüsü: 7 (4+3)
Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb...
Uyak: Yarım, tam uyak; redif
Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

GÖNLÜM¹⁴⁷

Gönlümdeki bahçeye,
 Kim tahtını kuracak?
 Kalbimdeki çiçeğe,
 Hangi arı konacak?

Karamsara düşmeden,
 Şu yarımıdeşmeden,
 Göksündeki çeşmeden,
 Gönlüm içip kanacak.

Bir kere beni dinle.
 Bu hâlîme gel gülme.
 Murat bu hasretinle,
 Ölene dek yanacak.

¹⁴⁷Hece Ölçüsü: 7 (4+3)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb
 Uyak: Yarım uyak; redif
 Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

SORMA BENİ¹⁴⁸

Şu benim sevdiğim yâra,
 Teni esmer gözü kara,
 Yirmi senede bir kere,
 Gel sevdiğim kırma beni.

Bunca yıldır sormaz oldun.
 Arayıp da bulmaz oldun.
 Aşkından sararıp soldum.
 Bundan geri sorma beni.

O küllenmiş mazileri,
 Dost bağında gezileri,
 Geçmişteki o günleri,
 Hatırlatıp yorma beni.

Murat boşa oyalandı.
 Sevdan bana miras kaldı.
 Kalp evime hançer çaldı.
 Yaralandım sarma beni.

¹⁴⁸Hece Ölçüsü: 8 (4+4)
 Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb...
 Uyak: Yarım, tam uyak; redif
 Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

KALMAZ¹⁴⁹

Gel hey güzel yüksek uçma!
 Seni seven candan kaçma.
 Her nadâna sırrın açma.
 Pişman olun halin kalmaz.

Harman gibi savururlar,
 Sütün kaymağın alırlar.
 Tomurcuğun koparırlar.
 Koklanacak gülün kalmaz.

Kırdırırsın filizlerin,
 Kan revan olur gözlerin.
 Taşımaz seni dizlerin.
 Gideceğin yolun kalmaz.

Düşenlerin dostu olmaz.
 Söylesem nasihat almaz.
 Kurumuş fidan yeşermez.
 Bir yaprağın dalın kalmaz.

Murat boşa seslenirsin.
 Bir gün olur uslanırsın.
 Küflenirsin, paslanırsın
 Konuşacak dilin kalmaz.

¹⁴⁹Hece Ölçüsü: 8 (4+4)

Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb...

Uyak: Yarım, tam uyak; redif

Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

GİDER¹⁵⁰

Bir güzele gönül verdim.
 Kolum kanadımı gerdim.
 Arayıp aslını sordum.
 Kalp evimi delip gider.

Elinden badesin içtim.
 Güzeller içinden seçtim.
 Şifasız dertlere düştüm.
 Saçlarımı yolup gider.

Murat sarıldı kaleme.
 Büründü gönlü eleme.
 Rezil eyledi âleme.
 Benliğimi silip gider.

¹⁵⁰Hece Ölçüsü: 8 (4+4)
 Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb...
 Uyak: Yarım, zengin uyak; redif
 Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

SENİ SEVEN ÖLMEDEN GEL¹⁵¹

Söylüyorum yârim sana.
 Tomurcuğun solmadan gel.
 Döneceksen eğer bana,
 Yaprak gazel olmadan gel.

Silinir kalpten izlerin.
 Hani ne oldu sözlerin.
 Döner diye yol gözlerim.
 Yâd elleri sarmadan gel.

Bana şikâr zülfün teli.
 Saracaktım ince beli.
 Filizlerin seher yeli,
 Acı esip kırmadan gel.

Murat dalındaki çiçek,
 Bir gün olup dökülecek.
 Fayda etmez sonra emek.
 Seni seven ölmeden gel.

¹⁵¹Hece Ölçüsü: 8 (4+4)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
 Uyak: Tam uyak; redif
 Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

YİNE SENİ SEVİYORUM¹⁵²

Ağrı kadar uzak olsan,
Yine seni seviyorum.
Hayatıma tuzak olsan,
Yine seni seviyorum.

Görünsen de öcü gibi,
Zehir biber acı gibi,
Sen başımın tacı gibi,
Yine seni seviyorum.

Gurbet ellerine atsan,
Beni köle diye satsan,
Kanımı toprağa katsan,
Yine seni seviyorum.

Irmak gibi bulandırsan,
Dağı taşı dolandırsan,
Aşkın için dilendirsan,
Yine seni seviyorum.

Murat belim büküversen,
Hemen benden bıkıversen,
Gözüme mil çekiversen,
Yine seni seviyorum.

¹⁵²Hece Ölçüsü: 8 (4+4)
Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
Uyak: Yarım, tam, tunç uyak; redif
Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

SELSİN GÜZEL¹⁵³

Sevmiyorsun, gel diyorsun.
 Kaderimde sensin güzel,
 Başımdaki yel diyorsun.
 Özlediğim tensin güzel.

Yadlara koğlatma beni.
 Ellere koklatma beni.
 Nazlanıp ağlatma beni.
 Gözlerimde nemsin güzel.

Aram açık gurbet gibi,
 İçsen beni şerbet gibi,
 Edna Murat berbat gibi,
 Didemdeki selsin güzel.

¹⁵³Hece Ölçüsü: 8 (4+4)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb
 Uyak: Tam, zengin uyak; redif
 Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

BENİ¹⁵⁴

Güzel sana yalvarıyom.
Düşürme dillere beni.
Yel önünde savruluyom.
Gönderme ellere beni.

Bakışlara vurulurum.
Dolandırma yorulurum.
Fazla germe kırılırim.
Benzetme tellere beni.

Yüce dağda dumanlara,
Savrulacak harmanlara,
Karışırım ummanlara,
Kaptırma sellere beni.

Sensin beni harap eden.
Yetim gibi koyup giden,
Hasretinden kurur beden.
Yollama çöllere beni.

Tanırım sesle sedayı.
Unutmam asla Huda'yı.
Edna Murat bu gedayı,
Savurma yellere beni.

¹⁵⁴Hece Ölçüsü: 8 (4+4)
Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
Uyak: Yarım, tam, zengin uyak; redif
Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

DİLBER¹⁵⁵

Yükseklerden bakan dilber,
 Sen aşağı inmez misin?
 Sulu sepkini akan dilber,
 Usanıp da dinmez misin?

Bir gün olup uslanırsın.
 Topraklara yaslanırsın.
 Küflenirsin paslanırsın.
 Hiç sözünden dönmez misin?

Varlığınız elinde kir.
 Cümle âlemi eşit gör.
 Seni beni yaradan bir,
 Hakk'a yarar olmaz mısın?

Aslanlar güçlüdür, açtır.
 Dağlar ovaya muhtaçtır.
 Sevgi sana ihtiyaçtır.
 Bu pınardan kanmaz mısın?

Yüce dağlar karlı olur.
 Güzelleri yârlı olur.
 Sevenler efkârlı olur.
 Murat gibi yanmaz mısın?

¹⁵⁵Hece Ölçüsü: 8 (4+4)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
 Uyak: Yarım, tam, tunç uyak; redif
 Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

ÖMRÜME¹⁵⁶

Sevdan beni kör eylemiş.
 Vah ömrüme vay ömrüme!
 Dalga geçtiğin söylemiş.
 Vah ömrüme vay ömrüme!

Senelerdir oyaladı.
 Sevgi bilmez payaladı.
 Eşe dosta karaladı.
 Vah ömrüme vay ömrüme!

Acırım kendi halime.
 Gençliğim verdim yoluna.
 Göz atmadı hiç gülüme.
 Vah ömrüme vay ömrüme!

Sevilenler kalles olur.
 Bu güzellik kime kalır.
 Âşıklar murat mı alır?
 Vah ömrüme vay ömrüme!

Edna Murat ecel hani?
 Ecel alır seni beni.
 Toprak eder güzel teni.
 Vah ömrüme vay ömrüme!

¹⁵⁶Hece Ölçüsü: 8 (4+4)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
 Uyak: Yarım, tam uyak; redif
 Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

BULUŞAMAM¹⁵⁷

O yâr yükseklerle çıkmış.
Gücüm yoktur erişemem.
Suyumun bendini yıkmış.
Çarkım dönmez yarışamam.

Binmişim aşkın atına.
Oto ile yarışamam.
Kem sözüm yok zâtına.
Mor sümbüle karışamam.

Ben bir divaneyim âşık.
Aklımı etti karışık.
O yâr benimle barışık.
Huzurunda konuşamam.

Haddimi bilen biriyim.
Ne ölüyüm ne diriyim.
Müsaade yok gireyim.
Bu dünyada kavuşamam.

Edna Murat özde ara.
Tabip olan sarar yara.
Benden selam olsun yâra.
Randevu yok buluşamam.

¹⁵⁷Hece Ölçüsü: 8 (4+4)
Uyak Şeması: abab/cbcb/dddb...
Uyak: Tam, zengin uyak; redif
Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

YAŞAMAYI SEVİYORUM¹⁵⁸

Hor görme gel gülüm beni.

Yaşamayı seviyorum.

Mutlu etmek için seni,

Yaşamayı seviyorum.

Yaradanım izin versin.

Ellerin elime ersin.

Cümle âlem bizi görsün.

Yaşamayı seviyorum.

Kerem ile Aslı gibi,

Yalnız ömür yaslı gibi,

Küf tutmayak paslı gibi,

Yaşamayı seviyorum.

Kamber ile Arzu'ya bak.

Şahsenem ol koluna tak.

Dilekleri verici Hak.

Yaşamayı seviyorum.

Edna Murat kahirinde,

Ömrümün son ahirinde,

Şu gönlümün şehirinde,

Yaşamayı seviyorum.

¹⁵⁸Hece Ölçüsü: 8 (4+4)

Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...

Uyak: Tam, zengin uyak; redif

Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

CAN ARARIM¹⁵⁹

Her halimden anlayacak,
 Senin gibi can ararım.
 Garip dilim dinleyecek,
 Senin gibi can ararım.

Yaşamıma hayat versin.
 Kiskanana siper gersin.
 Mutluluğu bende görsün.
 Senin gibi can ararım.

Dünya handır kervan bizler.
 Tatlı diller güler yüzler,
 İncitmeden seven sözler,
 Senin gibi can ararım.

Kırık kanat uçamıyom.
 Dünya güzel geçemiyom.
 Güzel çoktur seçemiyom.
 Senin gibi can ararım.

Emekliyim kahretmeyen,
 Ne olduğun fark etmeyen,
 Edna Murat terk etmeyen,
 Senin gibi can ararım.

¹⁵⁹Hece Ölçüsü: 8 (4+4)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
 Uyak: Yarım, tam uyak; redif
 Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

DALIP GİTTİ¹⁶⁰

Sarı saçlı, ela gözlü,
 Şu gönlümü alıp gitti.
 Güler yüzlü, açık sözlü,
 Benliğimi çalıp gitti.

Sarı saçlı, beyaz tenli,
 Yanakları çifte benli,
 Beyaz bilek, tombul elli,
 Beni aşka salıp gitti.

Dur desem de duramıyom.
 Sırım ele diyemiyom.
 Yemek dahi yiyemiyom.
 Gözüm gönlüm dolup gitti.

Sallanışı bir gülüşü,
 Gözleri yaptı bu işi.
 Yok mu bu işin çıkışı?
 Murat derde dalıp gitti.

¹⁶⁰Hece Ölçüsü: 8 (4+4)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
 Uyak: Tam uyak; redif
 Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

SENİN YOLUNDA¹⁶¹

Dünya malı nedir bunda?
Hak eğlenir kalp evinde.
Arayan bulur gönlünde.
Sevdiğim senin yolunda,

Ben bir diken sen bir gülsün.
Sevenler ömrünü versin.
Murat canım feda olsun.
Sevdiğim senin yolunda.

Sevenler yârini över.
Can da cananını sever.
Bir nazarın dünya değer.
Sevdiğim senin yolunda,

Sen bir deniz ben bir damla.
Beni yâd ellere salma.
Mürvet sıradan ayırma.
Sevdiğim senin yolunda,

Sen bir gemi, ben bir yaprak,
Gönlüm dileğimi almak,
Etme sonum kara toprak.
Sevdiğim senin yolunda,

N' olur beni yada atma.
Edna kullarını satma.
Yalvarırım mahrum etme.
Sevdiğim senin yolunda,

¹⁶¹Hece Ölçüsü: 8 (4+4)
Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb...
Uyak: Yarım uyak; redif
Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

NASİP EYLE¹⁶²

Canlı, cansız var eden Hak,
 Bizler eder isek idrak,
 Takdiridir olur mutlak,
 Soyu güzel nasip eyle.

Beni gönülden sevecek,
 Kolun kanadın gerecek,
 Beraber hayat verecek,
 Huyu güzel nasip eyle.

Edna Murat dileğimi,
 Sızılatma yüreğimi,
 Zay' eyleme emeğimi,
 Boyu güzel nasip eyle.

¹⁶²Hece Ölçüsü: 8 (4+4)
 Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb
 Uyak: Tam uyak; redif
 Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

GÜLÜM SENİ¹⁶³

Kırk yıl beraber yaşadık.
Unutamam gülüm seni.
Kâhi güler, kâh şaşardık.
Unutamam gülüm seni.

Ak saçlarım tarasam da,
Gece gündüz arasam da,
Yaprak gibi sararsam da,
Unutamam gülüm seni.

Güller açtı dalımızda.
Beraberdik yolumuzda.
Çiçek petek balımızda,
Unutamam gülüm seni.

Edna Murat tatmayınca,
Ruhuna ruh katmayınca,
Mezarıma yatmayınca,
Unutamam gülüm seni.

Tek başıma kalmak kârım.
Üç ağacım dört de dalım,
Perişanlar oynar halim.
Unutamam gülüm seni.

Beş ağacın kökü sendin.
Aldatıp da beni yendin.
Yıkılmıştır argım bendim.
Unutamam gülüm seni.

Sen gideli özlem çektim.
Kaderime boyun büktüm.
Göz yaşlarım kalbe döktüm.
Unutamam gülüm seni.

¹⁶³Hece Ölçüsü: 8 (4+4)
Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
Uyak: Yarım, tam uyak; redif
Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

SEVDİĞİNİ ALMAYINCA¹⁶⁴

Gül budamaya başlanır.
 Meyve dikene aşlanır.
 Yiğit güzelden hoşlanır.
 Yoksul olup kalmayınca,

Gülleri sabahtan açar.
 Kokusun etrafa saçar.
 Yiğit kendisinden geçer.
 İstedğin olmayınca,

Keklik gibi seken ister.
 Ahu gibi bakan ister.
 Saçın tel tel döken ister.
 Gözü gönlü kanmayınca,

Güzel sevenler çürümez.
 Gönlüm güzelden farimez.
 Her güzel bana yaramaz.
 Huyu güzel olmayınca,

Murat güzele bakılır.
 Ömrü ardından sökölür.
 Genç yaşta beli bükölür.
 Sevdğini almayınca,

¹⁶⁴Hece Ölçüsü: 8 (4+4; 5+3)
 Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb...
 Uyak: Yarım, tam uyak; redif
 Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

BENZETTİ¹⁶⁵

Felek şu gönlüme oyuklar açtı.
 Yıllardır bakımsız yola benzetti.
 Ben yâre koşarken yâr benden kaçtı.
 Lal olmuş söylemez dile benzetti.

Ne kara kaşlısı, ne sarı saçlı,
 Elimden tutarken kuş olup uçtu.
 Hepisi bedende yaralar açtı.
 Yağmura hasiret çöle benzetti.

Ben gibi sevdaya dalan bulunmaz.
 Gün olur dünyada kalan bulunmaz.
 Muradın başaca alan bulunmaz.
 Zemheride esen yele benzetti.

Kervanım yürümez yollarda kaldım.
 Ne isteğim buldum ne dilek aldım.
 Ne yağmurum yağdı, ne suyum buldum.
 Kökleri kurumuş dala benzetti.

Edna Murat arar gider dostunu.
 İçi sevda dolu, kırdı destimi.
 Bir gün kara toprak örter üstümü.
 Gelip yaşamamış kula benzetti.

¹⁶⁵Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
 Uyak: Yarım, tam uyak; redif
 Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

Sonbaharım geldi yaş altmış oldu.
 Anlamıyor şimden sonra yâr beni.
 Dallarım kurudu, yaprağım soldu.
 Anlamıyor şimden sonra yâr beni.

İlkbahar aylarım hayalde kaldı.
 Yazımı görmeden kara kış aldı.
 Elin almadığı dert beni buldu.
 Anlamıyor şimden sonra yâr beni.

Saçıma kar yağdı, bıyık buz tuttu.
 Kahbe felek bizi erken uyuttu.
 Sevgilim bu toprak kimleri yuttu.
 Anlamıyor şimden sonra yâr beni.

Son üç gün Azrail gelmek üzere,
 Gelip şirin canım almak üzere,
 Edna Murat yârin ölmek üzere,
 Anlamıyor şimden sonra yâr beni.

¹⁶⁶Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
 Uyak: Yarım, tam,tunç uyak; redif
 Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

GİDİVER¹⁶⁷

Ümit verip beni terk edeceksen.
 Kalbime bir kurşun sık da gidiver.
 Gönül tarlasını herk edeceksen.
 Ölmüş de nazlı yâr yok de gidiver.

Hayal vadisine karlar yağdırma.
 Bu kalbime kötü imaj sıgdırma.
 İstemezsen beni plan uydurma.
 Sevda kervanını çek de gidiver.

Endamına güzel boya hasretim.
 Huri melek olan soya hasretim.
 Çiçekler kuruyor, suya hasretim.
 Ellerinle bir su dök de gidiver.

Eğer çiçeklerim bir gün açarsa,
 Etrafına miski amber saçarsa,
 Yaşam yaylasından maral kaçarsa,
 Diktiğin gülleri sök de gidiver.

Allah'ım Murat'a sen yardım eyle.
 Gücenme ey güzel doğruyu söyle.
 Sevmiyorsan eğer naz etme böyle.
 Verdiğin sözlerden çık da gidiver.

27.02.2007

¹⁶⁷Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
 Uyak: Yarım, tam, zengin uyak; redif
 Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

İHTİYACIM VAR¹⁶⁸

Kucağa aldığın bir çocuk gibi,
 Gülüm şefkatine ihtiyacım var.
 Zemheride dulda bir oyuk gibi,
 Gülüm şefkatine ihtiyacım var.

Çaresi bulunmaz sızılar gibi,
 Bu yürek bir seni arzular gibi,
 Anasın yitirmiş kuzular gibi,
 Gülüm şefkatine ihtiyacım var.

Sen de benim gibi garipsen eğer,
 Âşıklar her zaman yârini öğer,
 Senin bir gülüşün dünyayı değer.
 Gülüm şefkatine ihtiyacım var.

Gel yaşayak mutlu dostlar sağ olsun.
 Çevre yanın mor sümbüllü bağ olsun.
 Uçup kurtulalım ister ağ olsun.
 Gülüm şefkatine ihtiyacım var.

Ben Edna Murat'ım anlarsan beni.
 Susuz toprak gibi özledim seni.
 Komşular mezara koymadan teni,
 Gülüm şefkatine ihtiyacım var.

¹⁶⁸Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
 Uyak: Tam, zengin uyak; redif
 Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

ZALİM ÇIKTIN SEVDİĞİM¹⁶⁹

Ayrılmam diyordun bırakıp gittin.
 Seviyordum seni, beni terk ettin.
 Bal şerbeti diye hüsrân uzattın.
 Derdimi sazıma döktüm sevdiğim.

Dalından dökülen yapraklar gibi,
 Yağmuruna hasret topraklar gibi,
 Bir şeyden anlamaz ahmaklar gibi,
 Sadece uzaktan baktım sevdiğim.

Balığım denizde suya hasretim.
 Arıyım çiçekte bala hasretim.
 Hâlimden anlayan yâre hasretim.
 Yıllardır özlemin çektim sevdiğim.

Mevla bilir bunda koymaz kulunu.
 Her canlıya verir dengi yârini.
 Halimden anlayan tutar elimi.
 Hoş görünüp zalim çıktın sevdiğim.

Murat'a layık mı kahrını çekmek?
 Marifet mi âşıkını aldatmak?
 Sevdalara salıp sinenin yakmak,
 Kaderime boyun büktüm sevdiğim.

¹⁶⁹Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb...
 Uyak: Yarım, tam uyak; redif
 Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

AYRILIK GÜNLERİ GELİP YETİNCE¹⁷⁰

Ayrılık günleri gelip yetince,
 Himmet edin, dostlar biz de gidelim.
 Buram buram aşk ateşi tütünce,
 Himmet edin dostlar, biz de gidelim.

Konu komşu yükün toplayıp gider.
 Kolay mı ayrılık, bunu kim çeker?
 Ayrılık acıdır, ölümden beter?
 Himmet edin dostlar, biz de gidelim.

Ayrılık deyince belim bükülür.
 Bağım viran olur, bahçem yıkılır.
 Yusuf'u Kenan'da kalmış çekilir.
 Himmet edin dostlar, biz de gidelim.

Ayrılıktan gazel döker güllerim.
 Ah çekmekle geçer bütün günlerim.
 Ruhsat verin ırahberim, pirlerim.
 Himmet edin dostlar, biz de gidelim.

Murat bu ayrılık sinem dağlıyor.
 Müminler ariftir, halden anlıyor.
 Himmet alan yarı yolda kalmıyor.
 Himmet edin dostlar, biz de gidelim.

¹⁷⁰Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb...
 Uyak: Yarım uyak; redif
 Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

VARM' OLA¹⁷¹

Dertlerim kalbimde göl olur durur.
Deşip akıtacak sucu var m' ola?
Bilmem bu garibi el nasıl görür.
Acep ki feleğin suçu var m' ola?

Bütün geçmişimi bende aradım.
Kafamda, kalbimde, tende aradım.
Güzel gücenme ki sende aradım.
Endamı güzeldir saçı var m' ola?

Aradım ömrümce vefalı yâri.
Anlayan anladı anlamaz biri.
Ben kendi kendimi bilelden beri,
Kırık şu curanın içi var m' ola?

Anlamaz bu aşkla ateşlenmeyen.
Sevip seilmeyip hem tutuşmayan,
Kanadını açmayıp yâre uçmayan,
Beli bükülmüş mü dişi var m' ola?

Bu derdi gamları toprağım pekler.
Yarem doksan dokuz yüz olur dekler.
Edna Murat şimdi eceli bekler.
Acaba dünyanın ucu var m' ola?

¹⁷¹Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
Uyak: Yarım, tam uyak; redif
Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

ŞÖYLE BİR GÜZEL¹⁷²

Sarı saçlarını salmış gerdana.
 Kanarya sanmıştım şöyle bir güzel.
 Sivri ayakkabı geldi meydana.
 Kanarya sanmıştım şöyle bir güzel.

Kaşı ile gözün çokça boyanmış.
 Yaşı gelmiş otuzlara dayanmış.
 Dertlerini sinesine koyanmış.
 Kanarya sanmıştım şöyle bir güzel.

Fidana benziyor, ince boyu var.
 Bir melek misali olgun huyu var.
 Göğsün yaylasında iki toyu var.
 Kanarya sanmıştım şöyle bir güzel.

Yürüdükçe şavkı vurur meydana.
 Gümüş kemer uymuş ince endama.
 Sanki lalezarda gelmiş hengâma.
 Kanarya sanmıştım şöyle bir güzel.

Görenlerin kaynatıyor kanını.
 Yaradanım nazik etmiş canını.
 Edna Murat anne katmış balını.
 Kanarya sanmıştım şöyle bir güzel.

¹⁷²Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
 Uyak: Tam, zengin uyak; redif
 Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

DOLANDI KOLLARIM BELİN
ÜSTÜNE¹⁷³

Bu gün ben yârimin koynuna girdim.
Saçların okşayıp hâlini sordum.
Çiğdemler açılmış göğsünde gördüm.
Başım koyup yattım kolun üstüne.

Gerdanda saçılmış sıra beni var.
Miski amber kokar, esmer teni var.
Gülün kıymetini gel sen bana sor.
Bülbül gelir konar gülün üstüne.

Gözleri güneştir cemali kamer.
Her âşık sevdiği güzeli över.
Seven sevileni sıcacık sarar.
Dolandı kollarım belin üstüne.

Sevip okşadıkça ince parmaklar,
Tükenir hasretlik gider meraklar.
Birbirine birleşince dudaklar,
Hemen kaymak tutar dilin üstüne.

Murat'ım söylerim yâre kelamı.
Ayda bir kerecik gelir selamı.
En sonunda keder ile elemi,
Yapıştırma felek bunun üstüne.

¹⁷³Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb...
Uyak: Yarım, tam, zengin uyak; redif
Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

SANA YAKIŞIR¹⁷⁴

Endamıyla boyu ile huyuyla,
Ancak bu güzellik sana yakışır.
Elif gibi melek ile huriyle,
Ancak bu güzellik sana yakışır.

Yaradan özenmiş kaşları keman.
Bal ile yoğurmuş doğuran anan.
Bilmem ne gösterir gelecek zaman.
Ancak bu güzellik sana yakışır.

Kibarlığı tahsil edip almıştır.
On beşinde ay cemâli olmuştur.
Güllerin utançtan yüzü solmuştur.
Ancak bu güzellik sana yakışır.

Top top zülüflerin gerdanı döğer.
Hele bir gülüşü dünyayı değer.
Affet Edna Murat güzeli över.
Ancak bu güzellik sana yakışır.

¹⁷⁴Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
Uyak: Tam uyak; redif
Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

İKİMİZ İÇİN¹⁷⁵

Gönül vadisine bir saray yaptım.
 Bilesin, gül yüzlüm ikimiz için.
 İç dış sıvasına aşkımı kattım.
 Göresin gül yüzlüm ikimiz için.

Pencereler açık kibleye doğru.
 Üstünde yaşmağı değildir eğri.
 Kervanım gidiyor ol Hakk'a doğru.
 Eresin gül yüzlüm ikimiz için.

Dostum bahçemize fidanlar diktim.
 Nimet tarlasına tohumlar ekim.
 Çağlayan suları göllere çektim.
 Sulasın gül yüzlüm ikimiz için.

Bağı bahçemizde bülbül ötüyor.
 Hicranı hasreti cana yetiyor.
 İçimdeki kordan duman tütüyor.
 Gelesin gül yüzlüm ikimiz için.

Edna Murat ben aklım yitirdim.
 Gelir diye çok salâvat getirdim.
 Ömrüm sonu altmış üçe yetirdim.
 Kalasın gül yüzlüm ikimiz için.

¹⁷⁵Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
 Uyak: Yarım uyak; redif
 Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

İSTERİM¹⁷⁶

Hiç güneş görmemiş tomurcuk gibi,
 Nazlı yâr gülünü dermek isterim.
 Sözün baş üstüne emircik gibi,
 Seni kollarımda görmek isterim.

Kederin kederim kahrın ölüm.
 Seni incitirsem lal olsun dilim.
 Güneşe bakıyor açacak gülüm.
 Lütfü ihsanına ermek isterim.

Şad edersen Edna Murat kulunu,
 Diken olsa bal ederim dilimi.
 Düz ovaya düşürürsen yolumu,
 Ömrümü uğruna vermek isterim.

¹⁷⁶Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb
 Uyak: Yarım uyak; redif
 Konusu: (Aşk, Sevgili Güzellik Konuları) (5)

SANA MI KALACAK BU KAHBE
DÜNYA?¹⁷⁷

Güvenip aldanma dünya varına.
Geldik misafiriz âlem hanına.
Bir kere gel desen n' olur yanına.
Sana mı kalacak bu kahpe dünya?

Nice dünya güzeli, nice zenginler,
Nice koç yiğitler, nice enginler,
Buradan göçmüşler baksana kimler.
Sana mı kalacak bu kahpe dünya?

Bu gün var yarın yok bu Edna Murat.
Nice diyarlardan çağlıyor Fırat.
Canlıların tümü olacak türap.
Sana mı kalacak bu kahpe dünya?

26.02.2007

¹⁷⁷Hece Ölçüsü: 11(6+5)
Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb...
Uyak: Tam, tunç uyak; redif
Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

KİME EDEYİM¹⁷⁸

Gönlümün kışını yazın bilmezler.
 Ya ben nazlarımı kime edeyim?
 Toluya tutuldum yaşım silmezler.
 Ya ben nazlarımı kime edeyim?

Aşk kervanı bu vadiden geçince,
 Sevilenler sevdiğini seçince,
 Nazlı yârim mekânından göçünce,
 Ya ben nazlarımı kime edeyim?

Edna Murat yâre rahmet dilerim.
 Geceleri tatlı uykum bölerim.
 Yâr peşinden kuzu gibi melerim.
 Ya ben nazlarımı kime edeyim?

¹⁷⁸Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb
 Uyak: Yarım,tam uyak; redif
 Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

SENİN OLSUN¹⁷⁹

Aylardır hatırım sormayan dilber,
Yalancı dünyada kal senin olsun.
Gizli göz yaşımı silmeyen dilber,
Bir kuru selamın al senin olsun.

Eller bu halıma güldükten sonra,
Düzenim bozulmuş olduktan sonra,
Garip bülbül gibi kaldıktan sonra,
Çiçekli bahçeler gül senin olsun.

Irmağı köprüsüz geçemez oldum.
Metah dükkânımı açamaz oldum.
Kanadım kırıldı, uçamaz oldum.
Kovanın, peteğin, bal senin olsun.

Farimez de deli gönül farimez.
Bahanesiz dost elleri görülmez.
Müsadesiz yâr bağına girilmez.
Ağacın, yaprağın, dal senin olsun.

Yorgun gönül yokuş aştıktan sonra,
Kepçeyi ni' deyim taşıttıktan sonra,
Murat bu dünyadan göçtükten sonra,
Mor sümbüllü bağın yâr senin olsun.

¹⁷⁹Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
Uyak: Yarım uyak; redif
Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

ÖYLE GİT¹⁸⁰

Karşıma çıkmaya yüzün yok ise,
Kaşlarını çatıp yık da öyle git.
Bir çift laf etmeye sözün yok ise,
Uzaktan olsa da bak da öyle git.

Doyup usanmadım vefasız senden.
Şu benim özlemim can ile tenden.
Ne çabuk vazgeçtin sen ise benden.
Verdiğin sözlerden çık da öyle git.

Yaratana duam her gün habire,
Bu kadar bürünme gel kız kibire.
Kollarımdan tutup indir kabire.
Murat'ı toprağa tık da öyle git.

¹⁸⁰Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: abab/cccb/dddb
Uyak: Yarım, tam, zengin uyak; redif
Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

BENİM SEVDİĞİM¹⁸¹

Ezeli evrakta kandilden nurdan,
Süzülüp gelmiştir benim sevdiğim.
Mektubun alınca gönlüm varından,
Dizilip gelmiştir benim sevdiğim.

Şükür yaratana, buldum yolumu.
Hayalin karşımda mah cemâlini,
Esirgeme bizden yeşil elini,
Seçilip gelmiştir benim sevdiğim.

O yari kamber düldül atı ile,
Şu sinemi yaktın aşk odu ile.
Cennet kapısında yeşil hat ile,
Yazılıp gelmiştir benim sevdiğim.

Görürüm rengini açılan gülde.
Lezzeti bulunmaz kaymakta balda.
Sevgisi gönlümde, söylenir dilde.
Çözülüp gelmiştir benim sevdiğim.

Kim âşık olurdu, sen olmasaydın.
Azardı yaralar, sen sarmasaydın.
Murat haberini hiç almasaydın.
Üzülüp gelmiştir benim sevdiğim.

¹⁸¹Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
Uyak: Yarım uyak; redif
Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

GEL GAYRI¹⁸²

Ey benim haşmetli mürvetli şahım!
 Cemâline âşık oldum gel gayrı.
 Hasretinden göğе yükselir ahım.
 Dökülür yaprağım soldum gel gayrı.

Gönül ayrılığa tahammül etmez.
 Güllerim kurudu, bülbülüm ötmez.
 Sabır durağında bir karar tutmaz.
 Yar diye bir seni buldum gel gayrı.

Hecesi silinmiş yazılar gibi,
 Çaresi bulunmaz sızılar gibi,
 Anasın yitirmiş kuzular gibi,
 Meleyip arada kaldım gel gayrı.

İstemedен göz yaşlarım akıyor.
 Ayrılığın şu sinemi yakıyor.
 Gören beni deli diye bakıyor.
 Aşkın çilesine daldım gel gayrı.

Edna Murat sözü elde silahı,
 Kavuştur bizleri artık ilahi.
 Gönülden dileğim budur billahi.
 İsteğin bu ise öldüm gel gayrı.

¹⁸²Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
 Uyak: Yarım, tam tunç uyak; redif
 Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

ZEYNEP¹⁸³

Bahar seli gibi coşkun akarsın.
 Normal bir kez akıp durulmaz Zeynep.
 Geçtiğin yerleri yakıp yıkarsın.
 Bir deli gönlün var yorulmaz Zeynep.

Gözün yükseklerde gönlün yücedir.
 Unutma gündüzün sonu gecedir.
 Bu dünya bu yaşam bir bilmecedir.
 Şu gönül herkese verilmez Zeynep.

Murad'ı düşürme yaradan dara.
 Üzülme gel gönül dengini ara.
 Şu asırda itibar görüyor para.
 Aşıklar her söze darılmaz Zeynep.

¹⁸³Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb
 Uyak: Yarım, tam, tunç uyak; redif
 Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

NEDENDİR?¹⁸⁴

Aylar oldu, yollarını gözlerim.
 Gelmez oldun, sevdiceğim nedendir?
 Gece gündüz hasretinle özlerim.
 Gülmez oldun, sevdiceğim nedendir?

Usul boyun sala sala gelirdin.
 Bir bakışta hallerimi bilirdin.
 Derdim kederimi benden alırdın.
 Sormaz oldun, sevdiceğim nedendir?

Murat'ı bıraktın dert ile gama.
 Çıkıp da gelmedin bir kez odama.
 Selam bile vermiyorsun adama.
 Almaz oldun, sevdiceğim nedendir?

¹⁸⁴Hece Ölçüsü: 11 (4+4+3)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb
 Uyak: Yarım, tam, tunç uyak; redif
 Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

BİLLAHİ¹⁸⁵

Sevdiğim bir kere kırdın gönlümü.
Dönüp de yüzüne bakmam billahi.
Ta can evinden vurdun gönlümü.
İnan ki sözümünden çıkmam billahi.

Güneş olsan bana doğma istemem.
Rüzgâr olsan tene değme istemem.
Bulut gibi kaşın eğme istemem.
Gül olsan da alıp takmam billahi.

Murat'ı beyhude yorma boşuna.
İster devlet kuşu konsun başına.
Kendimi kaptırmam meşakkatine.
Giremen gönlüme sokmam billahi.

¹⁸⁵Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: abab/cccb/dddb
Uyak: Yarım uyak; redif
Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

BEN BEKLEYİ BEKLEYİ¹⁸⁶

Beklemekten harap oldum sevdiğim.
 Yâr yolların ben bekleyi bekleyi.
 Çürüyüp de tûrap oldum sevdiğim.
 Yâr yolların ben bekleyi bekleyi.

Bekleyi bekleyi ben oldum helak.
 Masum cemâlini sanırdım melek.
 Dizler tutmaz oldu kollarım çolak.
 Yâr yolları ben bekleyi bekleyi.

Haber veren yoktur, nasıl bulurum?
 Felek bırakmaz ki murat alırım.
 Bu sevdadan genç yaşımda ölürüm.
 Yâr yolların ben bekleyi bekleyi.

Murat boynun bükmüş durur yuvada.
 Yâr gurbette zevki ile sefada,
 Gözlerim yollarda, elim duada,
 Yâr yolların ben bekleyi bekleyi.

¹⁸⁶Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
 Uyak: Yarım, zengin uyak; redif
 Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

OLAYDIM¹⁸⁷

Seni gördüm sanki iyi mi ettim?
 Keşke mahallene gelmez olaydım.
 Kimseler bilmez ki tükenip bittim.
 N' olaydı yüzünü görmez olaydım.

O siyah kaşları, yüzünü sevdim.
 Endamı güzeldir, nazını sevdim.
 Anasına bakıp kızını sevdim.
 Bir çare gönlümü vermez olaydım.

Boşuna harcadım emeklerimi.
 Dilim ıslamadı damaklarımı.
 Çifte turuncuna dudaklarımı,
 Dokunduruverdim değmez olaydım.

Dalından kopmamış taze nar sandım.
 Bakışları küllenmemiş kor sandım.
 Güzel sende istediğim var sandım.
 Murat şu güzeli sevmez olaydım.

¹⁸⁷Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
 Uyak: Yarım uyak; redif
 Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

YAR DEDİ BANA¹⁸⁸

Sabahın sehrinde uykuya yatmış.
 Gönül sevdasına bir huya tapmış.
 Sararmış gül benzi irengi atmış.
 Uykuda halimi gör, dedi bana.

Uykudan uyanmış gözler kamaşır.
 Zülûfler perişan kâkül karışır.
 Ayrılanlar elbet bir gün kavuşur.
 Hele sefa geldin yâr, dedi bana.

Taradı zülfünü attı bir yana.
 Sar beyaz kolların dola boynuma.
 İki gönül sevişelim can cana.
 İnce bellerimi sar, dedi bana.

Murat bu fırsatı verene şükür,
 Belki murat alır bu garip fakir.
 Bülbül bile seher vaktinde şakır.
 Bu can sağ oldukça yar, dedi bana.

¹⁸⁸Hece Ölçüsü: 11 (6+5)

Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb...

Uyak: Yarım, tam uyak; redif

Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

DİLEKÇE¹⁸⁹

Bir dilekçe sundum gani Hûda'ya.
 Bir güzel rast getir bana yâr olsun.
 Hasretim dünyada sevgi, edaya.
 Huyu melek, boyu selvi dal olsun.

Ağlarken ağlasın, gülünce gülsün.
 Uzakta olmasın yanıma gelsin.
 Bu garip gönlümün hâlini bilsin.
 Yüzü elma gibi, dudak bal olsun.

Bilmem dilekçeye cevap gelirse,
 İsteğimiz belki kabul olursa,
 Edna Murat burda nasip alırsa,
 Kıymetin bilmezin dili lal olsun.

¹⁸⁹Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
 Uyak: Yarım, tam uyak; redif
 Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

BU SIRA¹⁹⁰

Güzel şahım ayırma sen sıradan.
 Gelmez oldun bizden yana bu sıra.
 Kavuştursun gül yüzüne Yaradan.
 Gelmez oldun bizden yana bu sıra.

Sağlığın mı bozuk sorun mu vardır?
 Bağım viran oldu, güllerim hârdır.
 Özleminiz bana ölümden zordur.
 Gelmez oldun bizden yana bu sıra.

Hafta altı gündür, geldik pazara.
 Uğradık mı yoksa bizler nazara?
 Konmadan gel Edna Murat mezara.
 Gelmez oldun bizden yana bu sıra.

¹⁹⁰Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb
 Uyak: Tam, zengin uyak; redif
 Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

KALDI SEVDİĞİM¹⁹¹

Sevdiceğim senden cevap gelmedi.
Gözlerim postada kaldı sevdiğim.
İnan bu faniye bir gün gülmedi.
Gönlümü bir hüznün aldı sevdiğim.

Acaba ben seni üzdüm mü bilmem?
Yerde mi gökte mi gezdiğim bilmem?
Sanmam amma benden bezdin mi bilmem?
Ellerim koynumda kaldı sevdiğim.

Bu sevgimin mümünlere darısın.
Görür isem güzel şahın korusun.
Pirime verdiğim sevgin yarısın.
Vallah senin aşkın böldü sevdiğim.

Gün olur gelirse senden bir cevap.
Şad olur bülbüller, ötüşürler hep.
Ne bir deva ne merhemi ne de hap,
Aşkın şu sinemi deldi sevdiğim.

İnan iki aydır şiir yazmadım.
Kedersizce sere serpe gezmedim.
Bir mümin bulup da bade süzmedim.
Murat düşünceden soldu sevdiğim.

¹⁹¹Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
Uyak: Yarım, tam, tunç uyak; redif
Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

NURİYE¹⁹²

Bir kara gözlüye uğradı yolum.
Yüzünü görünce durmazdı dilim.
Bağlasalar hemi ayağım kolum.
Birbirimiz seçip sevdik Nuriye.

Salına salına gider gelirdi.
Her görüşte kalbim yağın erirdi.
Teklif ettim bana gönlünü verdi.
Sen bana ben sana eştik Nuriye.

Bir hafta gelirdi bize bir sene.
Her pazar da buluşurduk bir kere.
Beraberce boyun eğdik kadere.
En sonunda ayrı düştük Nuriye.

Ayrılan gam çeker sevda yüklüdür.
Arasam yerini nerde saklıdır.
Her yazın sonunda bir kış eklidir.
O kahpe feleğe küstük Nuriye.

Tatlı günümüzde bir rüzgâr esti.
Yanımda dururdu uzağa göçtü.
Bulamadım seni tebdilim şaştı.
Murat der umudu kestik Nuriye.

¹⁹²Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb...
Uyak: Yarım, tam, zengin uyak; redif
Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

ŞAZİYE¹⁹³

Halimce gezerken Gençlik Parkı'nda,
Aşk suları çağlar idi argımda,
Süzerken gözlerin oldu farkında.
Sevdiceğim kara gözlü Şaziye.

Kanım kaynamıştı yâri görünce.
Beslemiş göğsünde çifte turuncu.
Orta boylu ince belin sarınca,
Cilveli, işveli, nazlı Şaziye.

Murat güzellerin kahrı çekilir.
Siyah zülfü gerdanına dökülür.
Sevip almayanın ömrü sökülür.
Edalıdır şirin sözlü Şaziye.

¹⁹³Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb
Uyak: Yarım, tam, zengin uyak; redif
Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

GÜL DEDİ BANA¹⁹⁴

Teselli ararken gezdiğim yerde,
Hüzün bulutları olmuştu perde.
Tedavi olurum böyle güzelde.
Aradığın vasıf var dedi bana.

Yâd elinden mey olsa da içilmez.
Sevgimiz kadimdir, asla geçilmez.
İçmeyince gam yükümüz eksilmez.
Alev dudağımdan em dedi bana.

Arkadaş aradım nice demlerde.
Yoğrulmuşum keder ile gamlarda.
Beklerim yolunu senin günlerce.
İzin al haftaya gel dedi bana.

Murat'ı düşürme sonra hüsrana.
Biçare gönlünü vermişken sana,
Fırsatı bıraktım şimdi zamana.
Sordum ismini de Gül dedi bana.

¹⁹⁴Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb...
Uyak: Yarım, tam uyak; redif
Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

ÖZENİP YARATMIŞ OL BARI

HÜDA¹⁹⁵

Meri keklik gibi başın kaldırmış.
Zülüflerin mah yüzüne saldırmış.
Kaşların üstüne bir ben kondurmuş.
Ufukta yükselen bir güneş gibi,

Biri ahu bakışlı diğeri ceylan,
Beraber gezerler ederler seyran.
Her gören kişiyi bırakır hayran.
Bir gelip geçerler hayal düş gibi,

Tazele de gönlüm derdin tazele.
Açmadan güllerim döner gazele.
Kardeşçe bakarım böyle güzele.
Tükenmez kanaat sabra eş gibi,

Murat güzellere söyle bir daha,
Gelemezsin şu dünyaya bir daha,
Özenip yaratmış ol bari Hüda,
Sorarım hatırın bir kardeş gibi.

¹⁹⁵Hece Ölçüsü: 11 (6+5)

Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb...

Uyak: Yarım, tam, zengin uyak; redif

Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

GEL BİZİM İLE¹⁹⁶

Çoktan beri hasretini çekerim.
Allah'ın aşkına gel bizim ile.
Yakup gibi göz yaşlarım dökerim.
Yusuŕ'un aşkına gel bizim ile.

Aşkın şu sinemi yaktı köz eder.
Göz yaşlarım yanağımda iz eder.
Sevdiceğim âşığına naz eder.
Hüseyin aşkına gel bizim ile.

Âşıkların aklı ermez işime.
Ben Mecnun'um Leyla gelmez peşime.
Gündüz hayalime, gece düşüme,
Selman'ın aşkına gel bizim ile.

Hasret olur âşıkların hepsi.
Girdap denizine batar gemisi.
Kurtarmaya gelir yârin iyisi.
O veli aşkına gel bizim ile.

Şu Murat'ı hasretliğin söyleten.
Ayrılıktır âşıkları ağlatan.
Dileğim bu benim ulu Mevla'dan.
Erenler aşkına gel bizim ile.

¹⁹⁶Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: abcb/dddb/eeeb...
Uyak: Yarım uyak; redif
Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

İNANMAZ MISIN?¹⁹⁷

Özün sözün vardı benim bir tanem.
Sözlerin latife, yalandan mısın?
Allah'ım yaratmış seni nur tanem.
Sevenim var diye, kıvanmaz mısın?

Belki kaderimiz birlik yazılmış.
Alnımıza birer birer dizilmiş.
Sanıyorum seni nurdan süzülmüş.
Şimdi sevenine güvenmez misin?

Kalbim, aklım, zihnim Allah'a ayan.
Bizlerde bulunmaz aldatma yalan.
Edna Murat olsun kapıda kölen.
Uğrunda ölsem de inanmaz mısın?

¹⁹⁷Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: abab/cccb/dddb
Uyak: Yarım, tam uyak; redif
Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

ELİF¹⁹⁸

Aradım defteri, buldum bir kalem.
Dilime gelmişken söyleyim kelam.
Yârimi görmezsem çekerim elem.
Dilim durmaz kalem Elif yazıyor.

Sevdiğimden beri gönlüm yanıyor.
Gece sayıklarım gündüz kanıyor.
Beni gören dostlar hasta sanıyor.
Deli gönlüm Elif diye geziyor.

Okşamak isterim sevgi dalını.
Koklamak isterim gonca gülünü.
Her sarışta o incecik belini,
Anlayışlı her hâlimden seziyor.

Murat çeker yâr uğruna emekler.
Güzel benim için turuncu saklar.
Gönlüm havuzunda yeşil ördekler,
Kanat çırpır, Elif diye yüzüyor.

¹⁹⁸Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb...
Uyak: Yarım, tam, zengin uyak; redif
Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

SEVDİĞİM¹⁹⁹

Çiçeği açmadan daha başında,
 Şansı açmış on üç on dört yaşında.
 Seyrettim mehtabı hilal kaşında.
 Sevdim seni yedi sene evveli.

Siyah zülfün ak gerdana koyvermiş
 Özenip yaratan selvi boy vermiş.
 Dili baldan tatlı güzel huy vermiş.
 Şu benim sevdiğim nazlı güzeli.

Kaşların düzeltip sürmesin çekmiş.
 Çocukluk çağından gençliğe çıkmış.
 Açılan yanaklar orkide kokmuş.
 Âşığım ben onu gördüm görelî.

Seven gönül şu göğsünü dövmez mi?
 Âşık olan sevdiğini övmez mi?
 Gözüm görüp gönlüm seni sevmez mi?
 Her gece düşümde sevdim seveli.

Murat bul çareyi kendi başına.
 Sevmeyene gönül verme boşuna.
 Gitmemiş olursun belki hoşuna.
 İlkbaharda döküp gittim gazeli.

¹⁹⁹Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb...
 Uyak: Yarım, tam uyak; redif
 Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

HATIRA GETİRİP AN BENİ BENİ²⁰⁰

Yar başında esen seher yelleri,
Solduruyor bütün açan gülleri.
Seherde şakıyan o bülbülleri,
Hatıra getirip an beni beni.

Mihman gibi safa geçip oturan,
Erenlerin hizmetini yetiren,
Görür isen yâre dolu götüren,
Hatıra getirip an beni beni.

Ellerim koynuma gerdiğim zaman,
Bu canı yoluna verdiğim zaman,
Nerede bir garip gördüğün zaman,
Hatıra getirip an beni beni.

Unutup Murat'ı geçme sıradan.
Ar ederim eşten, dosttan, sıladan.
Kaderimiz böyle yazmış yaradan.
Hatıra getirip an beni beni.

Ah edip içini çeken olunca,
Baharda gülünü döken olunca,
Şöyle melûl, mahzun bakan olunca,
Hatıra getirip an beni beni.

Neşeli gününde, gamlı gününde,
Saf olunca Tûrabi'nin önünde,
Muhabbetin başlangıcı sonunda,
Hatıra getirip an beni beni.

Şu dünyada gençliğine kanmayan,
Görür isen muradını almayan,
Her ayında gamsız günü olmayan,
Hatıra getirip an beni beni.

²⁰⁰Hece Ölçüsü: 11 (6+5)

Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb...

Uyak: Yarım uyak; redif

Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

BU YALAN DÜNYA²⁰¹

Tanrı selamını almayan güzel,
Sana mı kalacak bu yalan dünya?
Olura olmaza varmayan güzel,
Sana mı kalacak bu yalan dünya?

Yavru şahin gibi yüksek uçarsın.
Uzayda mı doğdun niye kaçarsın?
Olura olmaza sırrın açarsın.
Sana mı kalacak bu yalan dünya?

Süleyman değilim saray getirem.
Her isteğin zamanında yetirem.
Zümrüt kuşu gibi alıp götürüm.
Sana mı kalacak bu yalan dünya?

Maddiyat görünce hemen akarsın.
Seven gönülleri bir bir yıkarsın.
Her nesneden çekilip de çıkarsın.
Sana mı kalacak bu yalan dünya?

Varlığıyla kim girmiştir mezara.
Uğratırlar gülüm seni nazara.
Edna Murat yoksul varmaz pazara.
Sana mı kalacak bu yalan dünya?

²⁰¹Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
Uyak: Yarım, zengin uyak; redif
Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

DERECEK MİSİN?²⁰²

Kutsal bir amanet yolun gözlerim.
Acaba yanıma gelecek misin?
On beş aydır gece gündüz özlerim.
Bana bir ümidi verecek misin?

Bu yaşama bizler beraber baksak.
Birimiz tombuldur birimiz aksak,
Ömür fenerini birlikte yaksak.
Kararsızlık yolu süreceksin?

Gel yalan dünyada mesut olalım.
El ele beraber çare bulalım.
Kasımpatlarını ele alalım.
Dikenli gülleri derecek misin?

Yüksek kayalarda sekenler gibi,
Çalışıp terini dökenler gibi,
Ümitsiz boynunu bükenler gibi,
Beni uzaklardan göreceksin?

Perişan eyleme Edna Murat'ı.
Yalnızlık bilmem kime yaradı.
Kaderim talihim seni aradı.
Birlikte huzura erecek misin?

²⁰²Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
Uyak: Yarım, tam, tunç uyak; redif
Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

OLUR MU?²⁰³

Şu dünyada köşe bucak dolaşsam,
Yaşamak çağında yârsız olur mu?
Dağlarına ovasına ulaşsam,
Everest Tepesi karsız olur mu?

Kavlim vardı ela gözlü yâr ile,
Alış veriş zarar ile kâr ile,
Boyun eğdik kader ile zor ile,
Bahçedeki güller hârsız olur mu?

Bu Edna Murat'ı nedir söyleten?
O yârin uğuna köle eyleten,
Gelmesini üç beş yıla seyreten,
Aşığın yüreği korsuz olur mu?

²⁰³Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: abab/cccb/dddb
Uyak: Tam uyak; redif
Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

ÂŞIKLARIN GÖNLÜ HEP YARA MIDIR?²⁰⁴

Sevenler hep çile çeker diyorlar.
Sevilmez boynunu bükerek diyorlar.
Ağlar göz yaşlarının döker diyorlar.
Âşıkların gönlü hep yara mıdır?

Bana sakat diye hor gözle baktın.
Gördüğün yerlerde kaşını yıktın.
Zengini görünce su gibi aktın.
Mutluluğa giden yol para mıdır?

Dünya güzel olsa bana yaramaz.
Her isteyen menziline varamaz.
Kısmet değil sevdiğini alamaz.
Şu Murat'ın bahtı hep kara mıdır?

²⁰⁴Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb
Uyak: Yarım uyak; redif
Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

BENİM²⁰⁵

Bir kuş gibi kanadımı gererken,
 Kendi durumunu kendin bilirken,
 Ben senin yoluna canım verirken,
 Sevdiğim kıymetimi bilmedin benim.

Taze fidan iken kırdın dalımdan.
 Beni alıkoydun doğru yolumdan.
 Zorla mı tut dedim benim kolumdan?
 Şu kara bahtımı gülmedin benim.

Beni bu canımdan bezer eyledin.
 Tomurcuk gül idim gazel eyledin.
 Beni el âleme rezil eyledin.
 Akan göz yaşlarımı silmedin benim.

Böyle midir sizin ilin töresi?
 Kendini ak etmenin bu mu çaresi?
 Yok mu benim için bana göresi?
 Hayatta dileğim olmadın benim.

Murat gece gündüz işim zâr oldu.
 Bir gül sevdim tomurcuğun el aldı.
 Genç yaşımda ömrüm tarumar oldu.
 Felek şu canımı almadın benim.

²⁰⁵Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb...
 Uyak: Yarım, tam uyak; redif
 Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

KAVUŞTURANA²⁰⁶

Ey sevdiğim hasretinle yanardım!
 Çok şükürler olsun kavuşturana.
 Yolun bekler o tarafa dönerdim.
 Çok şükürler olsun kavuşturana.

İsmin gibi cismin sadıkmış meğer.
 Bakışın, cemâlin dünyaya değer.
 Men helak olurdum görmesem eğer.
 Çok şükürler olsun kavuşturana.

Kara kaşlar kirpik ile söyleşir.
 Dudakları söylemeden dilleşir.
 Hasret kalan, kuzu gibi meleşir.
 Çok şükürler olsun kavuşturana.

Ağzı güher saçar dilleri kaymak.
 Olur mu sevdiğim sizlere doymak?
 Hakk'ın nişanını görmeyen ahmak.
 Çok şükürler olsun kavuşturana.

Güzel dillerinden dökülür kelim.
 Murat'a bir ustaz göndermiş mevla'm.
 Bu can sağ olursa olayım kulam.
 Çok şükürler olsun kavuşturana.

²⁰⁶Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
 Uyak: Yarım, tam, zengin uyak; redif
 Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

YETİŞTİRDİM SENİN İÇİN
SEVDİĞİM²⁰⁷

Çok aradım bulmak için dengimi.
Çiğdem güllerinden almış rengini.
Mekânda durmayan deli gönlümü,
Aşıtırdım senin için sevdiğim.

Açıkça söylerim hep gerçekleri.
Görürüm istemem o mercekleri.
Gönlümde açılan tüm çiçekleri,
Yetiştirdim senin için sevdiğim.

Murat kuşum kurmak ister yuvasın.
Sen sararsın bu sinemin yarasın.
Ateşledim hemen gönlüm çırasın.
Tutuşturdum senin için sevdiğim.

²⁰⁷Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb
Uyak: Yarım, zengin uyak; redif
Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

SİLİP KALP EVİNİ
PAKLANMAYINCA²⁰⁸

Çiğdem gülü erken açar diyorlar.
Gün olur toprağa kaçır diyorlar.
Gülün ömrü boşa geçer diyorlar.
Bir güzel elinde koklanmayınca,

Eşini bulanın günü hoş geçer.
Dengine düşmeyen ömrü boş geçer.
Mutluluk kelimesi ona düş geçer.
Çok dikkatli, titiz saklanmayınca,

Kıymetini bilen daim has tutar.
Ayrı düşen gece gündüz yas tutar.
Bakımsız güllere hemen pas tutar.
Bir yiğit elinde okşanmayınca,

Murat bu dünyada baki kalamaz.
Herkes aradığın her an bulamaz.
Dışı yunsa içi temiz olamaz.
Silip kalp evini paklanmayınca,

²⁰⁸Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb...
Uyak: Yarım, tam, tunç uyak; redif
Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

ÖĞRENDİM²⁰⁹

Yirmi iki Temmuz Cuma ertesi,
Bir görüşte yandı yürek ortası.
İkisinin de yoktur hiçbir hatası.
İşçi imiş görüp meslek öğrendim.

Sözlerime darılıp da kızmayın.
Çok naz edip gözleriniz süzmeyin.
Sakın olun ahlâkınız bozmayın.
Ağır başlı huylarını öğrendim.

Leyla mı, Hülya mı ikisi bacı.
Kalbime bıraktı derin bir acı.
Ben şairim daim Hakk'a duacı.
Bilmiyordum memleketin öğrendim.

Murat taşta çalma garip başını.
Onların rast etsin Mevla'm işini.
Erzurum yaylası sandım döşünü.
İnce imiş bellerini öğrendim.

Bu güzelin çalışması hak mıdır?
Zengine kıymet var fakir yok mudur?
Olsa birer gelin o da çok mudur?
Evin sorup mahallesin öğrendim.

Mey değildir birer yudum içilmez.
İkisi de güzel birden seçilmez.
Gönül bu ya güzellerden geçilmez.
Bekâr imiş hâllerini öğrendim.

Çamdalı misali boylar uzundur.
Zülüfler gerdana dizim dizimdir.
Kaşlar siyah, gözler kara üzümdür.
Tatlı imiş, dillerini öğrendim.

²⁰⁹Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb...
Uyak: Yarım, tam, zengin uyak; redif
Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

Sarp kayada kalmış bir top orkide.
 Ne göreni olmuş ne de fark eden.
 Âmâlar göremez sağlar farkı ne?
 Ne bendi açılmış ne de ark eden.

Güzel diye koklayanı olmamış.
 İyi ile hası bilen kalmamış.
 Çiçeklerin rûzgâr dahi almamış.
 Ne arılar gelmiş ne de çark eden.

Mecnun erken gitmiş, Ferhat dağ delmiş.
 Şemsi'nin aşkından Hidayet ölmüş.
 Hangi âşık gördün muradın almış.
 Ne bir merhem çalan ne de gark eden.

²¹⁰Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb
 Uyak: Yarım, tunç uyak; redif
 Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

BENİ ²¹¹

Salına salına şöyle bir güzel,
Eşini yitirmiş yalnız gezer.
Bir kere göreni ediyor keder.
Silip de gönlünden atamaz beni.

Seni gören bakar kalır peşinden.
Yeni çıkmış tomurcuğu döşünden.
Beni alıkoyar hemen işimden.
Batmışım derdine çıkarmaz beni.

Rugan kemer takmış ince beline.
Oğul balı sürmüş tatlı diline.
Kement etmiş saçlarını eline.
Dolamış zülfüne bırakmaz beni.

Hep senin yüzünden benim çektiğim.
Hasretine gözüm yaşın döktüğüm,
Murat bu gönlümden benim bıktığım,
Gördüğü güzele takıyor beni.

²¹¹Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: abbc/dddc/eeec...
Uyak: Yarım uyak; redif
Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

ÖLÜR MÜ OLA?²¹²

Gönül seyyah olmuş, cihan dolaşır.
 Acep aradığın bulur mu ola?
 Kakülüne siyah perçem ulaşır.
 Seven bu sevdadan farır mı ola?

Boyum gibi buldum, huyu benzemez.
 Yıldızı benzese, ayı benzemez.
 Adeti benzese, toyu benzemez.
 Dünya güzellere kalır mı ola?

Salkım söğüt gibi saçları salmış.
 Gerdanı terlemiş, yanağı almış.
 Edna Murat güzel sana mı kalmış?
 Seni saran yiğit ölür mü ola?

²¹²Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb
 Uyak: Tam uyak; redif
 Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

KADERİN TAKDİRİ²¹³

Ömrümün mevsimi bahar gününde,
 Kıymetim bilmeyen cahil elinde,
 Gönlüm kaldı koklanmamış gülünde.
 Evvel tomurcuktu, al oldu şimdi.

Götürüp bahçeye fidanın diktim.
 Dikenin budayıp emeğin çektim.
 Çiçeğin aldırılmış, kökünden söktüm.
 Yıllarca kurumuş dal oldu şimdi.

Beni görmeyince günü geçmezdi.
 Benden ayrı bir yudum su içmezdi.
 Dünya bir tarafa benden geçmezdi.
 Uzaktan bakıyor el oldu şimdi.

Gönlümün şehrinde zelzele oldu.
 Hayaller yıkıldı, yerle bir oldu.
 Bahçemin yerini virane aldı.
 Yaprığım gazeldi, yel oldu şimdi.

Bağım viran oldu, gezemez oldum.
 Dertlerim çoğaldı, yazamaz oldum.
 Kaderin takdirin bozamaz oldum.
 Murat kederinden del' oldu şimdi.

²¹³Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb...
 Uyak: Yarım uyak; redif
 Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

DELİ GÖNLÜM ŞU BAŞIMIN
BELASI²¹⁴

Şurda bir güzelin kara kaşlısı,
Bir ahu bakışlı, inci dişlisi,
Teni buğday rengi, sarı saçlısı,
Beni mecnun etti, yoktur çaresi.

Neler etsem beni çeker kendine.
Tutulmuşum girdabına fendine.
Bazen soruyorum kendi kendime.
Daha yok mu bundan başka âlâsı?

Dur desem de deli gönlüm durmuyor.
Teselliye, nasihate kanmıyor.
Murat çok denedim, öğüt almıyor.
Deli gönlüm şu başımın belası.

²¹⁴Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb
Uyak: Zengin uyak; redif
Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

ÇİLE GETİRİR²¹⁵

Yaz ayları seher vakti gelince,
 Bülbül hasretini güle getirir.
 Âşık maşukuyla beraber gezer.
 Eller sevdiğini kola getirir.

Yüksek kayalarda keklikler öter.
 Reyhanı, menekşe, sümbülü biter.
 Yârinden ayrılan ah edip tüter.
 Akıtır gözyaşın sele getirir.

Anlamaz derdimden sevdalanmayan,
 Kanayan yaresin yâri sarmayan,
 Şu dünyada bir kez yüzü gülmeyen,
 Söyler dertlerini dile getirir.

Dünya tamahından geçmeyenlere,
 Öldürüp nefsinı pişmeyenlere,
 Acırım dengine düşmeyenlere,
 Murat'ın günleri çile getirir.

²¹⁵Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abcb/dddb/eeeb...
 Uyak: Yarım uyak; redif
 Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

BEDDUA²¹⁶

Sevdiceğim bana dost demez isen,
Söylemez lal olsun dilin sevdiğim.
Benden başkasına gönül verirsen,
İnşallah kırılır kolun sevdiğim.

Bu garip Murat'ı düşürme zara.
Bedduamı alma sen kaşı kara.
Sıratan geçerken açarsa yara,
O zaman cürmünü bulun sevdiğim.

Yazın kışın senin derdin bitmesin.
Yaren fazla olsun, merhem yetmesin.
Kötürüm ol, sağın solun tutmasın.
Hem de çolak olsun elin sevdiğim.

Ağrı gelsin, bütün dişin dökülsün.
Halin yaman olsun, saçın sökülsün.
Kendin kocamadan iki bükülsün,
Kamburlara dönsün belin sevdiğim.

Eğer kurtarmazsan beni yanmadan,
Vaden yetsin dileğine kanmadan,
Cenazeni defnetsinler yunmadan,
Bir hınzıra dönsün ölün sevdiğim.

Ağzından, burnundan kanlar akarak,
Melül mahzun dört yanına bakarak,
Yürüyesin düşüp düşüp kalkarak,
Sırata uğrasın yolun sevdiğim.

²¹⁶Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: abab/cccb/dddb
Uyak: Yarım uyak; redif
Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

LÜTFİYE²¹⁷

İnsanlara sevgi, şefkatle bakar.
Gerçek güzelliğin bendini yıkar.
Saçları da tel tel orkide kokar.
Kıymeti biçilmez gülsün Lütfiye.

Eksik olamasın tebessüm senden.
Boşuna geçilen günler ömürden,
Ayrılmasın ruhun nazik bedenden.
Dünyalar durdukça dursun Lütfiye.

Var mı böyle bir can etrafa bakın?
Kend' özüne benlik getirme sakın.
Kardeşçe bakışlar çok cana yakın.
Örnek olmak için birsin Lütfiye.

Murat'tan geliyor içten bu övgü.
Bu tebessüm sana Mevla'dan vergi
Saçları kumral, teni buğday rengi,
Tanrı isteğini versin Lütfiye.

²¹⁷Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb...
Uyak: Yarım, zengin uyak; redif
Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

SEN VARSIN²¹⁸

Gönül tezgâhında şiir dokudum.
İbrişimin nakışında sen varsın.
Aşk yolunda fermanını okudum.
Madde madde satırında sen varsın.

Gönül pazarımı seyran edersen.
Orda neler vardır bakıp da görsen.
Murat der bahçemin gülünü dersin.
Bülbüllerin ötüşünde sen varsın

Fikir vadisinden bir ırmak geçer.
Buna layık olan suyundan içer.
Bağrında ay doğar, zambaklar açar.
Sessiz sessiz akışında sen varsın.

Öz suyusun hayat denen şişenin.
Madenisin keder ile neşenin.
Sevda cephesinde şehit düşenin,
Donuk donuk bakışında sen varsın.

Hep senin renginde görür baharı.
Yaprakta yeşili, gülünde harı,
Yoluna veririm ömrümün varı.
Türlü türlü kokuşunda sen varsın.

Gidip de yorulma çok uzaklara.
Gel kendini kalbim içinde ara.
Umut güneşinin mor bulutlara,
Girip girip çıkışında sen varsın.

²¹⁸Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
Uyak: Yarım, tam, tunç uyak; redif
Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

HÜDA SEVDİĞİM²¹⁹

Yaratandan olsun bize hidayet.
 Evrendeki insanoğlu emanet.
 Seni sevmek benim için ibadet.
 Bu sevdaya salan Hüda sevdiğim.

Kaşlarında gördüm yârin nakışı.
 Kalp evime işler sözü bakışı.
 Muhabbete sular gibi akışı,
 İsmi zikretmek gıda sevdiğim.

Tanı hey sevdiğim sen seni tanı!
 Bunca âşıkların nerede hanı?
 Sevgine istersen eğer ki kanı,
 Edna Murat olsun feda sevdiğim.

²¹⁹Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb
 Uyak: Tam, zengin uyak; redif
 Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

YÂRİ BULUNUR²²⁰

Kahreyleme gönül kahpe feleğe.

Seven âşıklarda zarı bulunur.

Deve gelir, pire geçer eleğe

Yüce dağ başının karı bulunur.

Püsen yolu tutar duman çökerse.

Gözlerim nemlenir yaşlar dökerse.

Dostlarım karşıma düşman çıkarsa,

Düğümlemiş ipin darı bulunur.

Şu Edna Murat'ın gülleri diken.

Var mı benim gibi hasretlik çeken?

Vefasız yar oldu belimi büken.

Baktım şu ellerin yâri bulunur.

²²⁰Hece Ölçüsü: 11 (6+5)

Uyak Şeması: abcb/dddb/eeeb

Uyak: Yarım, tam, tunç uyak; redif

Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

NEDENDİR²²¹

Aşkın ile kavrulup da yanan var.
 Görmüyorsun sevdiceğim nedendir?
 Şu sinemde gizli gizli yaram var.
 Sarmıyorsun sevdiceğim nedendir?

Bedenim yakıyor aşkın ateşi.
 Sararım sineme ısıtır taşı.
 Sözüne sadıktır seven bir kişi.
 Durmuyorsun sevdiceğim nedendir?

Edna Murat yıllarını say oldu.
 Çekip gitti, emeklerim zay' oldu.
 Günüm hafta, gecelerim ay oldu.
 Gelmiyorsun sevdiceğim nedendir?

²²¹Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb
 Uyak: Yarım, tam uyak; redif
 Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

SUÇLAR MIYDINIZ?²²²

Gezdiğin bahçede bir ağaç olsam,
Gelip de başını yaslar mıydınız?
Dudaklarım sevdan ile çatlasa,
Buse verip onu ıslar mıydınız?

Çağırayım sizi şirin dillerden.
Haberin alırım esen yellerden.
Çiçekli bahçeden, çamur yollardan,
Dost köyüne gelip kışlar mıydınız?

Sevenlerin aklı daim karışık.
Gönül arz ediyor sarmaş dolaşık.
Hayaline nail olmayan âşık,
Bu Edna Murat'ı suçlar mıydınız?

²²²Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: abcb/dddb/eeeb
Uyak: Yarım uyak; redif
Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

ÇÜRÜR MÜ OLA?²²³

Şu yüce dağların başı kar olmuş.
Hakk'ın emri ile erir mi ola?
Âşıkları yâre hasiret kalmış.
Allah istekleri verir mi ola?

Yıllardır uğraştım, barışamadım.
Kader senin ile yarışamadım.
Erenler bağında buluşamadım.
Felek bizleri de görür mü ola?

Gönülden gönüle yâre erenler,
Varıp ayağına yüzler sürenler,
Edna Murat burda güzel sevenler.
Ölünce mezarda çürür mü ola?

²²³Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: abab/cccb/dddb
Uyak: Yarım, tam uyak; redif
Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

GEL YETİŞ²²⁴

Yıllar oldu yollarını beklerim.
Sözlerime darılmadan gel yetiş.
Günü aya, ayı yıla eklerim.
Yâd ellere sarılmadan gel yetiş.

Kara bağrım yanar sinem tütüyor.
Yıllarım azaldı günüm bitiyor.
Ey vefasız gençlik elden gidiyor!
Deli gönül yorulmadan gel yetiş.

Şu Edna Murat'a gelmek istersen,
Ömrünün sonunda gülmek istersen,
Hâl ve hatırlımı sormak istersen,
Mezarıma konulmadan gel yetiş.

²²⁴Hece Ölçüsü: 11 (4+4+3)
Uyak Şeması: abab/cccb/dddb
Uyak: Yarım, zengin, tunç uyak; redif
Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

DİYEMEDİN²²⁵

Yıllardır beklerim nazlı yâr seni.
 Sen gelmedin bana gel diyemedin.
 Bu kadar mı sevdin vefasız beni?
 Bir buse vereyim gül diyemedin.

Boşuna vermişim emeklerimi.
 Dilim ıslamadı damaklarımı.
 Çifte turuncunda dudaklarımı,
 Hayali aşkıma yel diyemedin.

Yol sonu göründü ömür bitiyor.
 Hasretliğin tatlı cana yetiyor.
 Viranede Edna Murat ötüyor.
 Boşuna uğraşma öl diyemedin.

²²⁵Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb
 Uyak: Yarım, tam uyak; redif
 Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

DUYAMADIN MI?²²⁶

Dün gece dolaştım senin çevrende.
 Ayak seslerimi duyamadın mı?
 Yâr diye bir seni seçtim evrende.
 Ay gözlüm uykuya doyamadın mı?

Seçmişim sevdiğim seni yâr diye.
 Hançerini sinem üzre vur diye.
 Telefon açınca beni gör diye,
 Kulağın tıkalı duyamadın mı?

Edna Murat derde göğsünü gersin.
 Yaratan dilerim isteğin versin.
 Şampanya içersin havyar mı yersin?
 Dünden beri hala ayamadın mı?

²²⁶Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb
 Uyak: Yarım, tam, tunç uyak; redif
 Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

ZİNDAN İMİŞ YAR²²⁷

Ne geceler biter, ne akşam olur.
 Meğer sensiz hayat zindan imiş yâr.
 Ne ömür tükenir, ne çilem dolar.
 Meğer sensiz hayat zindan imiş yâr.

Cahil iken bilmez olduk kıymetin.
 Çoluğun çocuğun çektik zahmetin.
 Üzerine olsun Hakk'ın rahmetin.
 Meğer sensiz hayat zindan imiş yâr.

Gündüz güneşimdin, gece ayımdın.
 Elimde bağlamam, telde yayımdın.
 Ömrümün yarısı, hem de karımdın.
 Meğer sensiz hayat zindan imiş yâr.

Dünyada çekilir yaşam şartları.
 Böyle midir güzellerin mertleri?
 Bana mı bıraktın bütün dertleri?
 Meğer sensiz hayat zindan imiş yâr.

Ağrılar başladı bacak, kolumdan.
 Ne torundan vefa ne de oğlumdan,
 Edna Murat bir yer ister solundan.
 Meğer sensiz hayat zindan imiş yâr.

²²⁷Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
 Uyak: Tam, zengin uyak; redif
 Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

YAR BENİ BENİ²²⁸

Yârim uzaklardan bakıp da geçme.
 N' olursun sevdiğim gör beni beni.
 Olmuş iki gözüm ikisi çeşme.
 Senede bir kere sor beni beni.

Gözüm yaşlarına ark eyleseydin.
 Şu benim sevgimi fark eyleseydin.
 Gururu, kibiri terk eyleseydin.
 Sarsaydın sinene yâr beni beni.

Şu Edna Murat da dilek alır mı?
 Muhannet yâr sende ahım kalır mı?
 Beden ölür amma gönül ölür mü?
 Götürür toprağa kor beni beni

²²⁸Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb
 Uyak: Yarım, tam, zengin uyak; redif
 Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

GİDİYOR²²⁹

Katarın önünü çekmiş götürür.
 Gövel ördek gibi akmış gidiyor.
 Seni sevenlerin aklın yitirir.
 Kakülün yanağa dökmüş gidiyor

Yanaklar kırmızı elma gibidir.
 Dudaklar kiraza benzer demidir.
 Kaşları yay gibi yağm eritir.
 Arkını bendini yıkmış gidiyor.

Bizim ele yolu düşüp kalmamış.
 Ne yazık ki kaderi yâr olmamış.
 Edna Murat gibi yüzü gülmemiş.
 Kahrından gözyaşın dökmüş gidiyor.

²²⁹Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb
 Uyak: Yarım, uyak; redif
 Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

DOSTUM²³⁰

Dostum vefalıydın, bırakıp gittin.
 Şu garip bedeni perişan ettin.
 Hem canını cananını terk ettin.
 Sevenler beraber yaşam seçiyor.

Hafta, aylar, yıllar açar arayı.
 Felek bize nasıl verir sırayı?
 Sarar idin bende olan yarayı.
 Hayali aşkınla günler geçiyor.

Şu Edna Murat'ın n' olacak hali?
 Yazmıyor kalemi, tutmuyor dili.
 Yaratan mahşerde verirse eli.
 Günbegün hasretlik ara açıyor.

²³⁰Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb
 Uyak: Yarım, tam uyak; redif
 Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

ÇIKIP GELMEDİN²³¹

Sabırla bekledim bütün günümü.
Zindan ettin bugünümü, dünümü.
Kalbim hasta, bekliyordum ölümü.
Bir günden bir güne çıkıp gelmedin.

Salına salına gelir sanmıştım.
Kalbim elemin alır sanmıştım.
Arayı arayı bulur sanmıştım.
Verip de bir buse yüze gülmedin.

Aşkın ateşiyle kavurdun beni.
Tınaz edip yele savurdun beni.
Rüsvayla âleme duyurdun beni.
Şu Edna Murat'ın bir gün olmadın.

²³¹Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb
Uyak: Yarım, tam uyak; redif
Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

BULDUN²³²

Ela gözlüm gelmez oldun yanıma.
 Hevesin mi geçti, güzel mi buldun?
 Düşündükçe eza edem canıma.
 Tanışmadan önce ezel mi buldun?

Sohbetin duyunca ilham alırım.
 Nerde güzel görsem orda kalırım.
 Lezzetim gıdamı yardan alırım.
 Dillere mi düştük, özel mi buldun?

Şu Edna Murat'ı zara düşürme.
 Bağlan bir güzele, yolu şaşıрма.
 Elde güzel çoktur, aklın taşıрма.
 Meyveli mi buldun, gazel mi buldun?

²³²Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb
 Uyak: Yarım, tam, zengin, tunç uyak; redif
 Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

SARHOŞUM BÖYLE²³³

Yokluğun bağırimi yaktı kavurdu.
 Derdinden her gece sarhoşum böyle.
 Özlemin bedenime harman savurdu.
 Derdinden her gece sarhoşum böyle.

Yağmursuz susamış çöllere döndüm.
 Düzeni bozulmuş tellere döndüm.
 Bir yıl rahmet görmez güllere döndüm.
 Derdinden her gece sarhoşum böyle.

İbrahim efkârdan esti söyledi.
 Belki anlar diye küstü söyledi.
 Sözleri heceye kesti söyledi.
 Derdinden her gece sarhoşum böyle.

²³³Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
 Uyak: Yarım, zengin uyak; redif
 Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

MUHANET²³⁴

Bunca yıldan sonra bir işim düştü.
Beni hasret görmedin ki muhanet.
N' ideyim ki gönül bir seni seçti.
Gelir dedim gelmedin ki muhanet.

N' olaydı ki beni kırmasa idin,
Özürlü gözüyle görmese idin,
Çarşamba gününde gelmese idin,
Bir selamın salmadın ki muhanet.

Bu Edna Murat'ı garip mi sandın?
Aşkın girdabına inanıp kandım.
Bir vefasız yerde bahçeye kondum.
Kalır dedim kalmadın ki muhanet.

²³⁴Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: abab/cccb/dddb
Uyak: Yarım uyak; redif
Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

BELLİYDİ²³⁵

Şu güzelin böyle dilbaz olması,
 Miski amber kokuşundan belliydi.
 Kahkülünü yanağına salması,
 Bülbül gibi ötüşünden belliydi.

Kültürünü almış gelmiş kemale.
 Kanadı kırılmış olmuş avare.
 Bakar m' ola benim gibi hamale?
 Keklik gibi sekişinden belliydi.

Dünyanın nimeti bende bir karar.
 Yalnız yaşanmıyor ömüre zarar.
 Edna Murat garip eşini arar.
 Melül mahzun bakışından belliydi.

²³⁵Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb
 Uyak: Yarım, zengin uyak; redif
 Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

TÜTEMİYOM Kİ²³⁶

Şöyle bir gencecik güzel peşinden,
 Benliğimle koştum yetemiyom ki.
 Fikir bahçesinde gönül kuşunu,
 Kafese koysam da tutamıyom ki.

Göksümde gezinse beyaz ellerin.
 Meftunuyum kaymak döken dillerin.
 Gül ağacı gibi açık kolların.
 Bülbül gibi konup ötemiyom ki.

Murat gönlüm gezer sarayda bağda.
 Beni gören sanır delidir dağda.
 Bir Leyla peşinden giden Mecnun'a,
 Kerem gibi yanıp tütemiyom ki.

²³⁶Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abcb/dddb/eeeb
 Uyak: Yarım uyak; redif
 Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

SONRA²³⁷

Ayrı düştük diye üzölme yârim.
 Efkârlanıp her gün artırma zârın.
 Bu gün de olmazsa mutlaka yarın,
 Sonunda beraber olduktan sonra.

Nelere katlanır insan sevmekle.
 Ayrılığa bazen boyun eğmekle,
 Şifa bulur derdim elin değmekle.
 Merhem çalıp yaram sardıktan sonra.

Rabbine şükür et zarar vermesin.
 Adın dile düşüp gülünç olmasın.
 Yâd elleri değip gülün solmasın.
 Neyleyim gül yüzün solduktan sonra.

Murat serden geçer, geçmez yârinden.
 Güller bile ayrı düşer dalından.
 Ayrılmakla kimse geçmez yârinden.
 Sen beni, ben seni sevdikten sonra.

²³⁷Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb...
 Uyak: Tam uyak; redif
 Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

BENİ²³⁸

Gönülün sevdiği güzel olurmuş.
Gelip de ahvalin bildirsen beni.
Bu yalancı dünya kime kalırmış.
Bir ömür boyunca güldürsen beni.

Özünü özüme katabilirsin.
Sözünü sözüme atabilirsin.
Kölemdir diyerek satabilirsin.
Diyardan diyara sürdürsen beni.

Edna Murat seni sevip de gitmem.
Mezara girmeden asla terk etmem.
Huzuru mahşerde şikayet etmem.
Çekip hançerini öldürsen beni.

²³⁸Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: abab/cccb/dddb
Uyak: Yarım, tam uyak; redif
Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

SENİ²³⁹

Ela gözlerini sevdiğim dilber,
Yaradan ne güzel yaratmış seni.
İsminiz dilimde daima ezber,
Yaradan ne güzel yaratmış seni.

Hüda size servi dalı boy vermiş.
Fatıma'ya benzer güzel huy vermiş.
Güzellerin serverinden soy vermiş.
Yaradan ne güzel yaratmış seni.

Aşlanır ağaçlar meyveye, döle.
Suyu seven kuşlar gelirler göle.
Edna Murat olsun kapıda köle.
Yaradan ne güzel yaratmış seni.

²³⁹Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: abab/cccb/dddb
Uyak: Yarım, tam, zengin uyak; redif
Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

SANA BENİ²⁴⁰

Daha gelmemiştim fani cihana.
 Sevgi vermiş anam ile babama.
 İki damla sudan hayat bedene,
 Misafir olmuşum tende kana ben.

Dokuz ay, on günü özleyip geldim.
 Bu kara bahtımı gizleyip geldim.
 Yusuf Züleyha'yı izleyip geldim.
 Şimdi söylüyorum aşkım sana ben.

Âşıkların gönlü dünyayı gezer.
 Gördüğü çiçekten balları süzer.
 Edna Murat sonra canından bezer.
 Yaradan koymasın senden sona ben.

²⁴⁰Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb
 Uyak: Yarım, zengin uyak; redif
 Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

SEN OLMAYINCA²⁴¹

Benim için dünya ne işe yarar?
 Sevgilim yanımda sen olmayınca,
 Yaşamak anlamsız ömüre zarar.
 Sevgilim yanımda sen olmayınca.

Yâr gelince güneş doğar, gül açar.
 Kederler, elemeler hep bizden kaçar.
 Eğer ki gelmezsen olurum naçar.
 Sevgilim yanımda sen olmayınca.

Gelir diye ayı, yıla bağlarım.
 Şu sinemi aşk oduna dağlarım.
 Edna Murat gizli gizli ağlarım.
 Sevgilim yanımda sen olmayınca.

²⁴¹Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb
 Uyak: Zengin, tunç uyak; redif
 Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

EYLE BENİ²⁴²

Hasretin bağıma çöktü oturdu.
 Özlemin benliğim tutup yatırdı.
 Bu sevda başıma neler getirdi.
 N' olursun gel diye el eyle beni.

Halim sorman, sevdan ile hastayım.
 İnan bana aylar oldu yastayım.
 Bade oldum, doldurdular tastayım.
 Döküver toprağa, gül eyle beni.

Edna Murat gibi gülmüyor isen,
 Kibire büründün gelmiyor isen,
 Şu benim sesimi dinliyor isen,
 Duymazın ağzına dil eyle beni.

²⁴²Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb
 Uyak: Yarım, zengin uyak; redif
 Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

FARIYOR SANMA²⁴³

Beni sevmesen de severim seni.
 Gönül maksudunu buluyor sanma.
 İsterdim bir kere sevseydin beni.
 Dudağım yüzünde kalıyor sanma.

Senin cemâlinde buldum aşkımı.
 Gönül bahçesine yaptım köşkünü.
 N' olur mutlu etse idin düşkünü.
 Yâd ellerden mutlu oluyor sanma.

Hayalinle Edna Murat yaşıyor.
 Bendine sığmıyor, aşkım taşıyor.
 Usanmıyor, gönül sana koşuyor.
 Gönül bu sevdadan farıyor sanma.

²⁴³Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb
 Uyak: Yarım, tam uyak; redif
 Konusu: (Aşk, Sevgili ve Güzellik Konuları) (5)

3.6. Doğayı İşleyen Şiirler

NE GÜZELDİR²⁴⁴

İlkbaharda mayıs ayı,
Çiçek dalda ne güzeldir.
Eşler birbirini bulmuş.
Güzel kolda ne güzeldir.

Ağaçları hışır hışır,
Yalnız âşıkları üşür.
Murat aklın başın devşir,
Böylesi daha güzeldir.

Çiçekler her yeri bezer.
Derelerden sular sizar.
Geyik yavru ile gezer.
Ceylan çölde ne güzeldir.

Gönül dağı, taşı gezer.
Turnalar katarın düzer.
Üveyikler öter ezel.
Ördek gölde ne güzeldir.

Koyun, kuzu geziniyor.
Güzel bağda süzülüyor.
Koparınca bozuluyor.
Güller dalda ne güzeldir.

Boyu fidan gibi çıkmış.
Saçların omzuna dökmüş.
Sevenlerin belin bükmüş.
Kemer belde ne güzeldir.

²⁴⁴Hece Ölçüsü: 8 (4+4)
Uyak Şeması: abcb/dddb/eeeb...
Uyak: Yarım uyak; redif
Konusu: (Doğayı İşleyen Şiirler) (6)

ŞABANÖZÜ²⁴⁵

İki dağın arasında,
Şabanözü Şabanözü,
Güller açar ovasında,
Şabanözü Şabanözü.

Şabanözü bir kazadır.
Laleleri hep tazedir.
Şirin sözleri mezedir.
Şabanözü Şabanözü.

Ortasında çarşı Pazar,
Güzeller kol kola gezer.
Edna Murat petek dizer.
Şabanözü Şabanözü.

²⁴⁵Hece Ölçüsü: 8 (4+4)
Uyak Şeması: abab/cccb/dddb
Uyak: Yarım, zengin uyak; redif
Konusu: (Doğayı İşleyen Şiirler) (6)

NE GÜZEL²⁴⁶

Dağlar ak giyinmiş baharı bekler.
 Karlar eriyince çimen ne güzel.
 Güneş vurup sular akar çay dekler.
 Her yer yeşil giyer aman ne güzel.

Kuşlar çiftleşirler yuva kurarlar.
 Her biri bir dalda karar kılarlar.
 Sürüler yayılır, kuzular meler.
 Yağmurlar yağarsa zaman ne güzel.

²⁴⁶Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abab/cccb
 Uyak: Tam uyak; redif
 Konusu: (Doğayı İşleyen Şiirler) (6)

İSTİYOM²⁴⁷

Ekmekçi Gediği, Ezine düzüne,
 Çam fidanı, ardıç dikmek istiyom.
 Gülerek bakıyor herkes yüzüme.
 Dostla düşmanımı seçmek istiyom.

Dutulmaz fukara garip sözleri.
 Gönül ne hayale salar bizleri.
 Akyar ardı, Selman çukur düzleri,
 Kazma ile karnın deşmek istiyom.

Aşılak'tan başla çamı dikmeye.
 Üç ay usanmadan fidan çekmeye,
 Uzansaydık İğdeli Dere çeşmeye.
 Çalışıp terimi dökmek istiyom.

Dikmen, Akdere'de kaya kırarak,
 Sıralı dikelim hem de sayarak.
 Karakaya derler düze çıkararak.
 Güneye, kuzeye dikmek istiyom.

Edna Murat gönlü ile döğüşür.
 Keklikler çoğalır, kuşlar ötüşür.
 Şu Özbek'in iklimi de değişir.
 Dostlarla yaylaya çıkmak istiyom.

²⁴⁷Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
 Uyak: Yarım, tam uyak; redif
 Konusu: (Doğayı İşleyen Şiirler) (6)

ÇİÇEKLER SİZİ²⁴⁸

Nasıl mest ediyor çiçekler sizi.
Kimi beyaz açar kimi kırmızı.
Mevla'nın aşkına severim sizi.
Dikeni var, yaprağı var, dalı var.

Akılsız çiğdemler kışın çıkarlar.
Eser acı poyraz candan bıkarlar.
Köylüler de yakasına takarlar.
Kendine has kokusu var, yeri var.

Her birisi ayrı ayrı süslenmiş.
Kimi sarp kayaya çıkıp gizlenmiş.
Yüzün açıp sevdiğine seslenmiş.
Her çiçeğin ayrı ayrı hali var.

Kimi utanır da açmaz yüzünü.
Arı alır çiçeklerin özünü.
Her aşık çekemez güzel nazını.
Ayrı ayrı edası var, gülü var.

Kimi pembe açar kimi kırmızı.
Seven sevdiğine gönderir bazı.
Her mevsimde biri gösterir yüzü.
Anlar isen her lisandan dili var.

Kimi tomurcuktur, kimisi yetmiş.
Biri mahşerece boynunu bükmüş.
Birisi var, bir devire hükmetmiş.
Sayar isen yetmiş iki kolu var.

Kimi has bahçede kimi dağdadır.
Kimi susuz kalmış, ahu zardadır.
Kimi bir saksıda kimi eldedir.
Her renginden ayrı ayrı donu var.

Murat çiçekleri methodip gider.
Kimi siyah açmış, yas edip gider.
Bülbül hasret kalmış, ah edip gider.
Papatya, kuşkonmaz, hanımeli var.

²⁴⁸Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb...
Uyak: Yarım uyak; redif
Konusu: (Doğayı İşleyen Şiirler) (6)

İSTİYOM²⁴⁹

Boynumda kalmasın komşu hakları.
 Görüp de helallik almak istiyom.
 Doğup büyüdüğüm o toprakları,
 Gidip de bir gece kalmak istiyom.

Köylerini, ilçesini, ilini,
 Özlemişim sohbetini, dilini.
 Şabanözü yağmurunu selini,
 Gölet çaylarını dalmak istiyom.

Bahçelerde meyveleri sallanır.
 Bülbülleri arasında dillenir.
 Çiçekleri cananlara yollanır.
 Yarenlerde orda olmak istiyom.

Eldivan'ın kirazının olması,
 Burcu burcu Dümeli'nin elması,
 Saray Köyü cevizini kırması,
 Seyit Muradı'ya varmak istiyom.

²⁴⁹Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
 Uyak: Tam, tunç uyak; redif
 Konusu: (Doğayı İşleyen Şiirler) (6)

HAKİKAT²⁵⁰

Etrafıma bakıp farkına vardım.
 Gerçek, hakikati o zaman gördüm.
 Ben kendi kendimi tanıyıp bildim.
 İnsanı insana hizmette buldum.

Bir mahlûkat vardır, ışığın yakar.
 Bir kuş gördüm, seherde şakır.
 Bir küçük yaratık ipeği dokur.
 Aradım böceği, yaprakta buldum.

Murat yanar, yüreğinde derdi var.
 Her âlemin vatani var, yurdu var.
 Her meyvenin ayrı birer tadı var.
 Her türlü isteğim toprakta buldum.

²⁵⁰Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: aabb/cccb/dddb...
 Uyak: Yarım uyak; redif
 Konusu: (Doğayı İşleyen Şiirler) (6)

ORMANLARIMIZ²⁵¹

Yollar kan damarı yurdu sarıyor.
Boş arazi dağlar neye yarıyor?
Düşünün ağaçtan neler oluyor.
Boş dağlara orman ne güzel olur.

Bütün sularımız boşuna akar.
Olanca toprağı denize çeker.
Ağaçsız vatana erozyon çöker.
Orman yurdumuza hem sıhhat verir.

Ormansız bölgeler çok kurak olur.
Çamlığın havası net berrak olur.
Bakımsız topraklar hep çorak olur.
Orman sağlığınıza hayat verir.

Bunu bilen millet orman diyor.
Kıymetin bilmeyen ateş yakıyor.
Orman köylüsüne kim el uzatıyor.
Bakımlı ormanlar yaz kış göverir.

Murat der ki ağaç dikmek emelim.
Elimde kitabım ilim kemâlim.
Şu andaki elimdeki kalemim,
Uygarlık ağaçtan eller övünür.

²⁵¹Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb...
Uyak: Yarım, tam uyak; redif
Konusu: (Doğayı İşleyen Şiirler) (6)

3.7. Kişisel Duyguları İşleyen Şiirler

OLURSA²⁵²

Sessizlik dünyamda yeter.
Dilden anlayan olursa,
Buram buram sevgi tüter.
Gülden anlayan olursa,

Mücadele başaretle.
Anlaşırız işaretle.
Hayat boyu cesaretle,
Halden anlayan olursa,

Murat ne var bu âlemde.
Sevinç, keder ve elemde,
Geri kalmayız ilimde,
Yoldan anlayan olursa.

²⁵²Hece Ölçüsü: 8 (5+3; 4+4)

Uyak Şeması: abab/cccb/dddb

Uyak: Yarım, zengin uyak

Konusu: (Kişisel Duyguları İşleyen Şiirler) (7)

* Âşığın çalıştığı Dışkapı SSK Hastanesi'ne gelen dilsiz bir gence yazdığı şiidir.

* Başaretle: Çalışmakla

YAŞAYAMAM²⁵³

Şu bizim Türk halk müziği,
Söylemeden yaşayamam.
Gönül yorgunu, eziği,
Dinlemeden yaşayamam.

Kederimi nazımızı,
Bağlamada sazımızı,
Nazlı yâre sözümüzü,
Söylemeden yaşayamam.

Acılara dil gerekir.
Arılara bal gerekir.
Âşıklara yâr gerekir.
Dinlemeden yaşayamam.

Oynadıkça beni üttün.
Kara gözlü yâri n' ittin?
Kahpe felek sana n' ettim?
Söylemeden yaşayamam.

Doktorları, tabipleri,
Ermişleri, habipleri,
Edna Murat garipleri,
Dinlemeden yaşayamam.

²⁵³Hece Ölçüsü: 8 (4+4)

Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...

Uyak: Yarım, tam, zengin uyak; redif

Konusu: (Kişisel Duyguları İşleyen Şiirler) (7)

İÇİN²⁵⁴

Göksünü hep siper etmiş.
İki körpe yavru için,
Hayatını beter etmiş.
İki körpe yavru için,

İki yavru iki gözü,
Bu dertler yaralar bizi.
İki çeşme olmuş gözü.
İki körpe yavru için,

Günden güne erir olmuş.
Paslanıp da çürür olmuş.
Kalan ömrün verir olmuş.
İki körpe yavru için,

Allah kimseye vermesin.
Sebebin gözü görmesin.
Dilerim ömrü ermesin.
İki körpe yavru için,

Edna Murat dünya yalan.
Benim halim Hakk'a ayan.
Her şeyini etmiş talan.
İki körpe yavru için.

²⁵⁴Hece Ölçüsü: 8 (4+4)

Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...

Uyak: Yarım, tam uyak; redif

Konusu: (Kişisel Duyguları İşleyen Şiirler) (7)

NE OKUNUR?²⁵⁵

Kabristana Sayın Valim,
Niye geldin, ne okunur?
Türabi'ye bağlı elim.
Niye geldin, ne okunur?

Müracaat Mevla'yadır.
Vasıtamız evliyadır.
Mevtalara Fatiha'dır.
Niye geldin, ne okunur?

Kabirdeki neyi bekler?
İnsan yaratana haklar.
Beynamaz oluyor çoklar.
Niye geldin, ne okunur?

Yobaz değil tapınmayız.
Laiklikten sakınmayız.
Hak yolundan sapınmayız.
Niye geldin, ne okunur?

Ecel şerbetin içene,
Fani dünyadan göçene,
İslamiyet'i seçene,
Niye geldin, ne okunur?

Evliyalar, tekke bizim.
Gönül tavaf, Mekke bizim.
Edna Murat Türk'tür özüm.
Niye geldin, ne okunur?

Hoca Ahmet'ten yetmişler.
Bu vatana yurt etmişler.
Benlik davasını satmışlar.
Niye geldin, ne okunur?

Demokrasi temelini,
Türk ve İslam emelini,
Vermiş bize kemalini,
Niye geldin, ne okunur?

²⁵⁵Hece Ölçüsü: 8 (4+4)
Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
Uyak: Yarım, tam,zengin uyak; redif
Konusu: (Kişisel Duyguları İşleyen Şiirler) (7)

FAYDA ETMEZ GÖRMEYENE²⁵⁶

İlk önce bir düzen kurmak,
 Hece kafiyesin bulmak,
 Söylediğin sözü bilmek,
 Temel budur anlayana.

Düşündün mü hiç hâlini?
 Düzenli tutsan dilini.
 Sarf et alana malını.
 Nasihattir dinleyene.

Murat kanadın düz etme.
 İyi kötüyü gözetme.
 Herkese ışık uzatma.
 Fayda etmez görmeyene.

²⁵⁶Hece Ölçüsü: 8 (4+4)
 Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb
 Uyak: Yarım uyak; redif
 Konusu: (Kişisel Duyguları İşleyen Şiirler) (7)

SEN DE YAZ YAZABİLİRSEN²⁵⁷

Yazdım diye kızma canım.
 Fani bütün olan varım.
 Nedir bunda benim kârım.
 Sen de yaz yazabilirsen.

Gönlüm arı bakar gezer.
 Coşkun sudur, akar gezer.
 Argım bendim yıkar gezer.
 Sen de gez gezebilirsen.

Kalktı gönlüm dizeledi.
 Ben değil dilim söyledi.
 Murat gönlünü eyledi.
 Sen de diz dizebilirsen.

²⁵⁷Hece Ölçüsü: 8 (4+4)
 Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb
 Uyak: Yarım uyak; redif
 Konusu: (Kişisel Duyguları İşleyen Şiirler) (7)

BEN ARIYIM²⁵⁸

Geçti günler yaş otuz beş,
 Gider yollarda yarıyım.
 Gönül gezer çiçek çiçek.
 Dünya bahçe ben arıyım.

Gönül her şeyi umuyor.
 Aradığın kim buluyor.
 İnsanlık bâki kalıyor.
 Eller piring ben darıyım.

Murat der halim n' olacak?
 Bir gün yüzümüz solacak.
 Dünyada eser kalacak.
 Güzeller gül ben çalıyım.

²⁵⁸Hece Ölçüsü: 8 (5+3)
 Uyak Şeması: abcb/dddb/eeeb
 Uyak: Tunç uyak; redif
 Konusu: (Kişisel Duyguları İşleyen Şiirler) (7)

BİZLERE²⁵⁹

Bu sene kötü belledi.
 Feleğin kahrı bizlere,
 Kalpten ciğeri elledi.
 Feleğin kahrı bizlere.

Sevileni aldı elden.
 Çiçekler kopardı gülden.
 Merhametsiz bilmez halden.
 Feleğin kahrı bizlere.

Yüzümüze gülmez oldu.
 Yalvarsak da bilmez oldu.
 Aldıkların vermez oldu.
 Feleğin kahrı bizlere.

Orta yaşlı genç demedi.
 Arsızları hiç görmedi.
 Belki sabrımız denedi.
 Feleğin kahrı bizlere.

Edna Murat yandı özden.
 Damlalar süzülür gözden.
 Kanunu bu almaz sözden.
 Feleğin kahrı bizlere.

²⁵⁹Hece Ölçüsü: 8 (5+3)

Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...

Uyak: Yarım, tunç uyak; redif

Konusu: (Kişisel Duyguları İşleyen Şiirler) (7)

BABACIĞIM²⁶⁰

Gözüm açıp seni gördüm.
 Elinde varlığım bildim.
 Ata şefkatini buldum.
 İnkâr etmem babacığım.

Yaşam bahçemde gülümsün.
 Tutanak kolum dalımsın.
 Hayatta bir tek varımsın.
 Ben terk etmem babacığım.

Birlik hakikat yolunda,
 Hayat verirsin dilinde.
 Sol ağrırsa, sağ kolumda,
 Gezdiririm babacığım.

Varlığın üstüme perde,
 Mevla düşürmesin derde.
 Merde değil namerde de,
 Muhtaç etmem babacığım.

Kanadını geren sensin.
 İleriye gören sensin.
 Beni bana veren sensin.
 Seni kırmam babacığım.

Tanrı'dan izin olursa,
 Türcibi himmet verirse,

Bu can bedende durursa,
 Ben yâd olmam babacığım.

Kısa kesmem sözüm çoktur.
 Başka benim kimsem yoktur.
 Zenginlikte gözüm yoktur.
 Buna şükür babacığım.

Hem gönlümde hem zihnimde,
 Gezip yaşadığım yerde,
 Öz değil ki adam sen de,
 Söyletemem babacığım.

Ana, baba kadim yâdır.
 Çoluk çocuk bir meyvadır.
 Benim başka kimim vardır.
 Bir sen varsın babacığım.

Kimi sever, kimi küser.
 İyi kötü günler geçer.
 Yetiştirdiğin bahçeler,
 Birer eser babacığım.

Mevla rast getir işimi.
 Dik tutmak için başımı,
 Hiçbir sebeple kaşımı,
 Eğdiremem babacığım.

Murat dünyada oyalan.
 Zengin fakir göster kalan.
 Var mı bizim gibi olan?
 Her şeyimsin babacığım.

²⁶⁰Hece Ölçüsü: 8 (4+4)

Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb...

Uyak: Yarım, tam uyak; redif

Konusu: (Kişisel Duyguları İşleyen Şiirler) (7)

GARİP GARİP²⁶¹

Evin barkın Kara Senem,
 Döktü anam garip garip.
 Baba diye kime dönem.
 Çöktü sinem garip garip.

Her tarafta belli yerin.
 Ulaştı acı haberin.
 Torunların, oğlun, gelin,
 İçin çekti garip garip.

Evine figân kuruldu.
 Konu komşular derildi.
 Bacına haber verildi.
 Ağlar şimdi garip garip.

Sağlığını bekler idim.
 Gelenleri dekler idim.
 Allah'a duacı idim.
 Babam göçtü garip garip.

Murat'ın beli kırıldı.
 Mevta salası verildi.
 Sitemli taşlar vuruldu.
 İçim ağlar garip garip.

²⁶¹Hece Ölçüsü: 8 (4+4)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
 Uyak: Yarım, tam uyak; redif
 Konusu: (Kişisel Duyguları İşleyen Şiirler) (7)

GEÇMEYİNCE²⁶²

Giden suya bent bulunmaz.
 Kazma kürek eşmeyince,
 Dostun düşmanın bilinmez.
 Yoksul olup düşmeyince.

Dostlar gelip bulmaz imiş.
 Can cananı bilmez imiş.
 Kalp evini silmez imiş.
 Kamil olup pişmeyince.

Murat Edna bulamazsın.
 Bulsan dahi olamazsın.
 Uzak kalır varamazsın.
 Serden baştan geçmeyince.

²⁶²Hece Ölçüsü: 8 (4+4)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb
 Uyak: Yarım uyak; redif
 Konusu: (Kişisel Duyguları İşleyen Şiirler) (7)

YALAN DÜNYA²⁶³

Kurulduğun günden böyle,
Kime güldün yalan dünya?
Derdin nedir bir kez söyle?
Zorun nedir yalan dünya?

Kefen denen kaputu da,
Yoksula bir sabunu da,
İki tahta tabutu da,
Çok görürsün yalan dünya.

Tebessüm eder doğana,
Kim yaşamış kana kana?
Muhtaç edersin soğana.
Eşin var mı yalan dünya?

Murat'ı candan bezdirdin.
Deli divane gezdirdin.
Sır verip hâlin sezdirdin.
Viranesin yalan dünya.

Her gelen sana sarılır.
Dertli kederle yoğrulur.
Suçların desem darılır.
Söyleyim mi yalan dünya?

Söyle bana var mı kalan?
Çalış durmadan oyalan.
Göstersene murat alan.
Böylesin sen yalan dünya.

Kimisini süründürür.
Bir an olur sevindirir.
Kimisini yerindirir.
Divanesin yalan dünya.

²⁶³Hece Ölçüsü: 8 (4+4)

Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...

Uyak: Yarım, tam, zengin uyak; redif

Konusu: (Kişisel Duyguları İşleyen Şiirler) (7)

KOCA SALON²⁶⁴

Başladığım günden beri,
Beni yordun koca salon.
Olduğun gibi durursun.
Sen değilsin benim solan.

Murat bıkmadı işinden.
Kimler ayrıldı peşinden.
Bu kadar işçi içinden,
Beni buldun koca salon.

Sabah gelip başla hele.
Bitiremem sile sile.
Beni koydun hâlden hâle.
Buna güldün koca salon.

Her isteğim buldum şükür.
Anlayana neler okur.
Akvaryumun fıkır fıkır,
Neyin eksik koca salon.

Sıra sıra direklerin,
Perdendedir irenklerin.
Kauçuğun çiçeklerin,
Toplamışsın koca salon.

İmza atan işe gider.
Güzelliğin hoşâ gider.
Posta kutun ayrı değer.
Sende bildin koca salon.

²⁶⁴Hece Ölçüsü: 8 (4+4)
Uyak Şeması: abcb/dddb/eeeb...
Uyak: Yarım uyak; redif
Konusu: (Kişisel Duyguları İşleyen Şiirler) (7)

AYDINLIKEVLER LİSESİ²⁶⁵

Aydınlıkevler Lisesi,
Yükselir her ilmin sesi.
Gençler ilim öğrendikçe,
Gelir yurdumun neşesi.

Murat ilmi hep sayıklar.
Pak eder kalbin ayıklar.
Suyu tutmuş lamba yakar.
Bu da ilmin yapısıdır.

Okul ilmin aynasıdır.
Bura gençlik yuvasıdır.
Medeniyet havasıdır.
Hem vatanımın köşesi.

Liselere örnek olsun.
Okumadık genç kalsın.
İlimden nasibin alsın.
Onlardır yurdun filizi.

Her ilmin bir dalı vardır.
İlimsizin ahı vardır.
Bilmeyenin gözü kördür.
Âmâ gezen birisidir.

İlimsiz kalkınma olmaz.
Çalışanlar geri kalmaz.
Okumayan boştur dolmaz.
Okul ilmin kapısıdır.

²⁶⁵Hece Ölçüsü: 8 (4+4)

Uyak Şeması: aaba/ccca/ddda/eeef/gggf

Uyak: Yarım uyak

Konusu: (Kişisel Duyguları İşleyen Şiirler) (7)

* Uyak şemasının akışı değişmiştir.

Gamlı günler geçmiş olsun.
 Gözünüz aydın kaynana.
 Gönüller meramın bulsun.
 Gözünüz aydın kaynana.

Bugün sayma geçen günü.
 Unut artık dünkü günü.
 Mutlu sayak, bilek bunu.
 Gözünüz aydın kaynana.

Hayırla zikret dilini.
 Bunda koymasın kulunu.
 Eksiltme sevgi elini.
 Gözünüz aydın kaynana.

Hepimiz beş ay ağladık.
 Sevenler kara bağladık.
 Gerekli imkân sağladık.
 Gözün aydın kaynana.

Murat'ın sözleri haklı.
 Dertlerim sinemde saklı.
 Macera bizi de yıktı.
 Gözünüz aydın kaynana

²⁶⁶Hece Ölçüsü: 8 (4+4; 5+3)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
 Uyak: Yarım, zengin uyak; redif
 Konusu: (Kişisel Duyguları İşleyen Şiirler) (7)

NURETTİN BEY²⁶⁷

Biz de Âdem'den gelmeyiz.
İnsaf eyle, Nurettin Bey!
Bu kıştan da biz ölmeyiz.
İnsaf eyle Nurettin Bey!

Zengin olan fakir kollar,
Bize tıkanı mı yollar?
Bu dünyanın tersi de var.
İnsaf eyle Nurettin Bey!

N' olur bizleri de dinle!
Bizde sözün olur günde.
Kardeş sayılırız dince.
İnsaf eyle Nurettin Bey!

Bu talihim kara mıdır?
Sızlar gönlüm yara mıdır?
İşin gücün para mıdır?
İnsaf eyle Nurettin Bey!

Murat'ın ettiği zârdı
Felek bizleri hor gördü.
Hayırın hacca mı vardı?
İnsaf eyle Nurettin Bey!

²⁶⁷Hece Ölçüsü: 8 (4+4)
Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
Uyak: Yarım, tam, zengin uyak; redif
Konusu: (Kişisel Duyguları İşleyen Şiirler) (7)

ARAP ALİ²⁶⁸

Ozanım diye gezmesin.
 Kimseye yalan düzmesin.
 Ahbaplarını üzmesin.
 Eşençaylı Arap Ali.

Yaşın küçük tanınırsın.
 İnsan gibi salınırsın.
 Beş paraya kılınırsın.
 Eşençaylı Arap Ali.

Âşıkların posasıdır.
 Yalancının paşasıdır.
 Ozanın yüz karasıdır.
 Eşençaylı Arap Ali.

Veresiye aldın balı.
 Düşünmezsin kilükali.
 Sonra nice olur hali.
 Eşençaylı Arap Ali.

Sahtekârdan ozan olmaz.
 Bin nasihat versen almaz.
 Murat söyler sana kalmaz.
 Eşençaylı Arap Ali.*

²⁶⁸Hece Ölçüsü: 8 (4+4)

Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb...

Uyak: Yarım, tam uyak; redif

Konusu: (Kişisel Duyguları İşleyen Şiirler) (7)

* Çorum'un Eşençay Köyü'nden Arap Ali'ye söylenmiştir.

GÖNÜL SANA DEMEDİM Mİ?²⁶⁹

Anadan doğduğun zaman,
Gönül sana demedim mi?
Feryat ettin zaman zaman.
Gönül sana demedim mi?

Dünya malı bir uğraştır.
Ölene kadar savaştır.
Kazandığın malın hiçtir.
Yalan dünya demedim mi?

Apalarken, emeklerken,
Pisliğin annen paklarken,
Yürümeyi yoklar iken,
Düşen kalkan demedim mi?

Kimi doğar kimi ölür.
Arayan özünde bulur.
Kazancın dünyada kalır.
Bunu sana demedim mi?

Yürüyüp gezip dolaştın.
Öğrenmek için uğraştın.
Dağda bayırda çalıştın.
Gönül sana demedim mi?

Böyle kurulmuş temeli.
Güllerin döker gazeli.
Seni sevmeyen güzeli.
Saramazsın demedim mi?

Bir işlere başlamazsan,
Çırak olup çalışmazsan,
İlim için yarışmazsan,
Öğrenemen demedim mi?

Etmediysen bir iyilik,
Sızlanacak ilik kemik.
Kalmaz dostun hepsi dönük.
Yalnız kalın demedim mi?

Sabredersen gündüz gece,
Çalışırsan senelerce,
Sonra girersin düzene.
Gönül sana demedim mi?

Vakit harcama ahmağa.
Vurur Ezrail tokmağa.
Bir gün şu kara toprağa,
Giren gönül demedim mi?

Murat'a sen divane de.
Her şey yapar zamane de.
Ötme gönül viranede.
Duyan olmaz demedim mi?

²⁶⁹Hece Ölçüsü: 8 (4+4)
Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
Uyak: Yarım, tam uyak; redif
Konusu: (Kişisel Duyguları İşleyen Şiirler) (7)

GÖNÜL SENİ²⁷⁰

Kati yükseklerden uçan,
İndiremem gönül seni.
Çiçek diye bir çalıya,
Konduramam gönül seni.

Hiç hâlini düşünmezsin.
Yakın, ırak üşenmezsin.
Sürünürsün aşınmazsın.
Kandıramam gönül seni.

Öğüt nasihati almaz.
Ve de aradığın bulmaz.
Murat gönlün hiç farımaz.
Yandıramam gönül seni.

²⁷⁰Hece Ölçüsü: 8 (4+4)
Uyak Şeması: abcb/dddb/eeeb
Uyak: Yarım uyak; redif
Konusu: (Kişisel Duyguları İşleyen Şiirler) (7)

YARA GÖRÜNÜR²⁷¹

Şu yalan dünyaya gönül vermeyin,
 Dışı süslü, içi kara görünür.
 Açsam perdesini baksam içine,
 Sevenlerin gönlü yara görünür.

Canın yâr yoluna feda kılanlar,
 Sevmek nedir bilincine varanlar,
 On iki ay yare hasret kalanlar,
 Gece gündüz ahu zara bürünür.

Murat yalınızdır canından bezer.
 Eller cananıyla beraber gezer.
 Sevip alamamak ayrı bir keder.
 Ah ettikçe garip bağrım delinir.

²⁷¹Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abcb/dddb/eeeb
 Uyak: Yarım, tam, zengin uyak; redif
 Konusu: (Kişisel Duyguları İşleyen Şiirler) (7)

NEDENDİR?²⁷²

Dostlar beni konuşup da süzmüşler.
 Bu garibin gülmediği nedendir?
 Düşünüp de nedenini çözmüşler.
 Şu Edna'nın bilmediği nedendir?

Dostlar karar etmiş hatalarımı.
 Olmaza olur diyen atalarımı,
 Düşünmezler bundan ötelerini.
 Şu feleğin silmediği nedendir?

Ağlarım gözümü yaş edemedim.
 Çifte kumruları eş edemedim.
 Gücüm yok felekle baş edemedim.
 İsteklerim vermediği nedendir?

Düşünüp de gece gündüz ah çeken,
 Var mı benim gibi sinesin yakan?
 Siz gibi dostlara derdini döken,
 Bu talihin gülmediği nedendir?

Edna Murat şu dünyada gülmedi.
 Ördeğim kazlarım göle gelmedi.
 Vade teknil olup ömür dolmadı.
 Tevekkülüm ölmediği nedendir.

²⁷²Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
 Uyak: Yarım, tunç uyak; redif
 Konusu: (Kişisel Duyguları İşleyen Şiirler) (7)

MUHTAR²⁷³

Ali Rıza Kıyak olmaz olaydı.
 Şu Özbek Köyü'ne gelmez olaydı.
 Bahçenin yüzünü almaz olaydı.
 Ovacık Köyü'nün eski muhtarı.

Bize bizden olur imiş kötülük.
 Bizde vardı bahçe yüzü satılık.
 Böyle insanlığa neden katılık?
 Ovacık Köyü'nün eski muhtarı.

Ehlibeyti seven yalancı olmaz.
 Daneyi bırakıp samancı olmaz.
 Bu yalan dünyadır, sana da kalmaz.
 Ovacık Köyü'nün eski muhtarı.

Söz verip sözünde durmaz imişsin.
 Fakiri garibi görmez imişsin.
 Helâli haramı sormaz imişsin.
 Ovacık Köyü'nün eski muhtarı.

Ol matem ayında gireriz yasa.
 Kerbela olayı bizlerde tasa.
 Edna Murat sunar Celal Abbas'a.
 Ovacık Köyü'nün eski muhtarı.

²⁷³Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb...
 Uyak: Yarım, zengin uyak; redif
 Konusu: (Kişisel Duyguları İşleyen Şiirler) (7)

ASLAN BEY²⁷⁴

Yüksek mahkemeye dilekçe verdim.
 Davalısın orda bilin Aslan Bey.
 Havale eyledim ulu Mevla'ya.
 Var huzura orda görün Aslan Bey.

Nasılmış yoksulun hakkını yemek,
 Bugün git de yarın yine gel demek,
 Orada bell' olur yapılan emek,
 Ona göre hale bürün Aslan Bey.

Kulun hakkı kulda kalırmış sanma.
 Bura yalan dünya malına kanma.
 Mazlumun kimsesi yok olur sanma.
 Dünyanın zengini Karun Aslan Bey.

Kalmadı takatim, tükendi sabrım.
 Elesti gününde ikrarlı taptım.
 Kimin hakkın yedim, sana ne yaptım.
 Divanda kendini savun Aslan Bey.

Bunalanı bunda koymayan Allah,
 Murat'a yardımcı hem vallah billâh.
 İkrarımda durdum, Elhamdülillah.
 İşte burasında sorun Aslan Bey.

²⁷⁴Hece Ölçüsü: 11 (6+5)

Uyak Şeması: abcb/dddb/eeeb...

Uyak: Tam, zengin uyak; redif

Konusu: (Kişisel Duyguları İşleyen Şiirler) (7)

EREBİLDİN Mİ?²⁷⁵

Dokuz ay, on günlük uzun bir yoldan,
 Acep şu dünyaya gelebildin mi?
 Saz çalamıyorum, sade bir dilden,
 Arzum meramını verebildin mi?

Çok çalıştım kara toprak üstünde.
 Bir vefa görmedim ahbap dostunda.
 Deli gönül bir güzelin kastında,
 Kendi benliğini bilebildin mi?

Her şey sıra şu dünyada imtihan.
 Geçiyor kervanlar, boş kalmıyor han.
 Gün gelip Murat da olacak nihan.
 Gönül isteğine erebildin mi?

²⁷⁵Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb
 Uyak: Tam, zengin uyak; redif
 Konusu: (Kişisel Duyguları İşleyen Şiirler) (7)

Kimisi²⁷⁶

Şu vefasız dünya gerçekten boşmuş.
Her gelen gidenler peşinden koşmuş.
Kimisi ağlamış kimisi coşmuş.
Hiç birisi umduğunu bulmamış.

Kimisi aht etmiş zengin olmaya.
Kimisi arz etmiş dostu bulmaya.
Kimisi azmetmiş güzel almaya.
Gönül kuşu yuvasını kurmamış.

Kimisi uğraşır suçun örtmeye.
Çalışır servete milyon katmaya.
Çokları genç yaşta girer toprağa.
Kimisini gelmez yere yollamış.

Kimi zevki sefa, kimi dilenir.
Kimi mümin hak sevdaya dolanır.
Günler geçer ömür biter ünlenir.
Yeni gelen taze fidan olmamış.

Kimi millete hizmet ediyor.
İnsanlık bilmeyen nifak güdüyor.
Kimi yerde kimi aya gidiyor.
Murat bu dünyaya bâki gelmemiş.

²⁷⁶Hece Ölçüsü: 11 (6+5)

Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb...

Uyak: Yarım, tam uyak; redif

Konusu: (Kişisel Duyguları İşleyen Şiirler) (7)

SONRA²⁷⁷

Dünyanın serveti hep benim olsa,
İstemem ben benden geçtikten sonra.
Şu gönül deryaya, ummana dalsa,
N' idem ela gözlüm göçtükten sonra.

Virane yurduna konsam ne olur.
O yârin aşkıyla yansam ne olur.
Şimden sonra âşık olsam ne olur.
Nazlı yar elimden uçtukten sonra.

Gün olur ki viran olur ilimiz.
Hakk'a ayan evliyaya halimiz.
Zikrediyor ehlibeyti dilimiz.
Gönül yorgun olup düştükten sonra.

Başımıza neler gelir seçilmez.
Dünya allı gelin gibi geçilmez.
Muhanetten gelen sular içilmez.
El atıp yaramı deştikten sonra.

Kahreyleme Murat kahpe feleğe.
Karıncaya eşler verir meleğe.
Girecektir cümle âlem eleğe.
Benden önce eşim geçtikten sonra.

²⁷⁷Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
Uyak: Yarım, zengin uyak; redif
Konusu: (Kişisel Duyguları İşleyen Şiirler) (7)

SIRAMIZ BİZİM²⁷⁸

Küçük yavrulardan ayrı düşeli,
İki gözüm görmez oldu şişeli.
Hasret çeken gönül olmaz neşeli.
Her geçen gün uzar aramız bizim.

Yakup gibi ben hasretlik çekerim.
Yusuf gibi göz yaşlarım dökerim.
Eyüp gibi tatlı candan bıkarım
El değmeden azar yaramız bizim.

Murat kaderiyle durmaz dövüşür.
Bu dünyaya gelen gider savuşur.
Ayrılanlar elbet bir gün kavuşur.
Acep ne gün gelir sıramız bizim.

²⁷⁸Hece Ölçüsü: 11(6+5)
Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb
Uyak: Yarım uyak; redif
Konusu: (Kişisel Duyguları İşleyen Şiirler) (7)

SEFA GELDİNİZ²⁷⁹

Sizi gönderene kurban olurum.
 Bu fakirhaneye sefa geldiniz.
 Mehmanımı âli cenap bilirim.
 Bu fakirhaneye sefa geldiniz.

Açar çiğdem gülü dostun izinde.
 Kerbela kokusu gelir yüzünde.
 Cavidan lezzeti vardır sözünde.
 Bu fakirhaneye sefa geldiniz.

Bedesteni dostlar için düzerdim.
 Hasret idim, deli gibi gezerdim.
 Hayalimde cemalini süzerdim.
 Bu fakirhaneye sefa geldiniz.

Cemalin görünce aklım yitirdim.
 Şu gönlümde nergisleri bitirdim.
 O dosttan mı geldin selam getirdin?
 Bu fakirhaneye sefa geldiniz.

Bir âşık geliyor der ise bizim.
 Ayağın tozuna süreyim yüzüm.
 Murat der çekinmen haneler sizin.
 Bu fakirhaneye sefa geldiniz.

²⁷⁹Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
 Uyak: Yarım uyak; redif
 Konusu: (Kişisel Duyguları İşleyen Şiirler) (7)

BACANAK²⁸⁰

Senelerdir yollarını bekledik.
 Çok şükür Mevla'ya, geldin bacanak.
 Hasretlikten günü güne ekledik.
 Artık muradına erdin bacanak.

Baldız hastaymış bir gün iyi olur.
 Derdi veren Allah dermanın verir.
 Sağ olası başın daha ne görür.
 Gezip ne ülkeler gördün bacanak?

Açıktır sözlerin güler yüzün var.
 Sedanıza uygun güzel sazın var.
 Yanında baldızım bir de kızın var.
 Bize çok mutluluk verdin bacanak.

Murat'ı söyleten dilde kelâmı.
 Fikir edip ele aldım kalemi.
 Edna kuldan hepinize selamı,
 Oymak ailesine verdim bacanak.

²⁸⁰Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
 Uyak: Yarım, tunç uyak; redif
 Konusu: (Kişisel Duyguları İşleyen Şiirler) (7)

ALAMIYORUM²⁸¹

Kaderim, talihim, yolum bağıladı.
Yaşamdan bir lezzet alamıyorum.
Zalim felek yüreğimi dağıladı.
Neler etsem mutlu olamıyorum.

Garibim yoksulum gücüm yetmiyor.
Bağım viran bülbüllerim ötmüyor.
Kara talihim de yaver gitmiyor.
Kırık telli sazı çalamıyorum.

Murat çile cephesinde savaşıır.
Elem, keder benim ile yarışır.
Eller şimdi mutluluğa karışır.
Dünyadan bir dilek alamıyorum.

²⁸¹Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: abab/cccb/dddb
Uyak: Yarım, tam uyak; redif
Konusu: (Kişisel Duyguları İşleyen Şiirler) (7)

KAZANIRIZ²⁸²

Dostlar meclis kurmuş imtihan eder.
 Belki imtihanı kazanırsınız ha.
 Hak'tan ruhsat olur pir yardım eder.
 Belki imtihanı kazanırsınız ha.

İmtihanda senin sözün tartarlar.
 Noksanını seçip hamın atarlar.
 Pişmiş baklavaya şurup katarlar.
 Belki imtihanı kazanırsınız ha.

Kaybedersem zarar eder şaşarım.
 Allah'ım lütfeder engel aşarım.
 Kazanırsam kitap olur yaşarım.
 Belki imtihanı kazanırsınız ha.

Mecliste muhabbet olduğu demde,
 Bülbül olur dilim erenler cemde.
 Anarlar bizleri koymazlar gamde.
 Belki imtihanı kazanırsınız ha.

İmtihanda gizli sırlar sorulur.
 Sel suları aka aka durulur.
 Edna Murat bir gün olur yorulur.
 Belki imtihanı kazanırsınız ha.

²⁸²Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
 Uyak: Tam uyak; redif
 Konusu: (Kişisel Duyguları İşleyen Şiirler) (7)

ÇIKMASIN²⁸³

Değirmenin kurup argın açmayan,
Ben aşığım diye yola çıkmasın.
Derdini un edip serden geçmeyen.
Saz çalarım diye tele çıkmasın.

Su vurup çarkına taş dönmeyince,
Buğday girip taşa un olmayınca,
Erişmez menzile nefis ölmeyince.
Bülbülüm diyerek güle çıkmasın.

Edna murat oldu özünü yuyan.
Benliğini tanı gafletten uyan.
Ellerin malına benimdir diyen.
Köyden kasabadan ile çıkmasın.

²⁸³Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: abab/cccb/dddb
Uyak: Yarım, Tunç uyak; redif
Konusu: (Kişisel Duyguları İşleyen Şiirler) (7)

GELDİM²⁸⁴

Hasret idim iki aydır sizlere.
Bahçenizden bir gül almaya geldim.
Güzel cemaliniz güzel yüzlere,
Seher yeli gibi dalmaya geldim.

Mayıs ayı gibi çiçekler açar.
Arılar toz alır peteğe saçar.
Dosta âşık olan serinden geçer.
Âşıklar sathında kalmaya geldim.

Edna Murat şimdi sizden birisi.
Pir Sultan'la Âşık Veysel irisi.
Türkler tarihinde binler sürüsü,
Aynı yolda yolcu olmaya geldim.

²⁸⁴Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: abab/cccb/dddb
Uyak: Yarım Uyak
Konusu: (Kişisel Duyguları İşleyen Şiirler) (7)
* Âşıklar yarışmasında söylenmiştir.

ÜSTÜNE²⁸⁵

Yudum Bacı'm ele almış sazını.
 Vurmuş mızrabını telin üstüne.
 Pir Sultan, Mahsuni, Veysel Baba'dan,
 Söyler eserlerin dilin üstüne.

Eserlerin bir bir izah ediyor.
 Alıp gönlüm diyar diyar gidiyor.
 Âşıkların kervanını yediyor.
 Hak bülbül eylemiş ilin üstüne.

Edna Murat dizelere başlamış.
 Ardahan'dan gelip burda kışlamış.
 Kuşburnuya alıp gülü aşlamış.
 Bir kelebek konmuş gülün üstüne.

²⁸⁵Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abcb/dddb/eeeb
 Uyak: Yarım uyak; redif
 Konusu: (Kişisel Duyguları İşleyen Şiirler) (7)

MEKTUP²⁸⁶

Yârim sen gideli birkaç ay oldu.
 Bir haberin alamadım sevdiğim.
 Ne mektubun geldi ne bir selamın.
 Ne haldesin bilemedim sevdiğim.

Hatırın sorarım Ali Bektaş'ı.
 Kirpikleri oktur, yay olmuş kaşı.
 Aslını sorarsan ser çeşme başı.
 Mah cemâlin göremedim sevdiğim.

Bir doluyu içemedim elinden.
 Dökülür kelimeler tatlı dilinden.
 Bense Çankırı'nın Özbek Köyü'nden,
 Muhabbete eremedim sevdiğim.

Nice günler geçti özledim seni.
 Hatıra getirip anmazsın beni.
 Burnuma tütüyor şu Çorum ili.
 İzin alıp gelemedim sevdiğim.

Murat'a izini Tûrabi versin.
 Yenge çocuklara selamım olsun.
 Dilerim sıhhatli haberin gelsin.
 Hastalığın iyi midir, sevdiğim?

²⁸⁶Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abcb/dddb/eeeb...
 Uyak: Yarım, tam uyak; Redif
 Konusu: (Kişisel Duyguları İşleyen Şiirler) (7)

GİDER²⁸⁷

Hediye ettiğin bana kalemin,
Yazdıkça sevdiğim göl olur gider.
Ağzından dökülen her bir kelamın,
Duydukça içime gül olur gider.

Hayat verir dizeleri sözleri.
İlkbahara çeviriyor güzleri.
Dinledikçe mest ediyor bizleri.
Boy verir filizler dal olur gider.

Ağaçtan kalemim boyası gülden.
Defterim görünmez, dökülür dilden.
Dostları severim canı gönülden.
Murat da sizlere yâr olur gider.

²⁸⁷Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: abab/cccb/dddb
Uyak: Yarım uyak; redif
Konusu: (Kişisel Duyguları İşleyen Şiirler) (7)

AĞLARIM²⁸⁸

Kahpe felek senden şikâyetim var.
 Feleğin düşmanı oldum ağlarım.
 Gülmedim dünyaya geldim geleli.
 Geldiğime pişman oldum ağlarım.

Şu bizim köyümüz dağdır erandır.
 Kadir Mevla'm çok dilekler verendir.
 Gönlümde aynası pusu, dumandır.
 Şu dünyanın kışı geldim ağlarım.

Gezdim bizim ili yâran bulunmaz.
 Gün olur dünyada kalan bulunmaz.
 Sinemde yaramı saran bulunmaz.
 Ellerim koynumda kaldım ağlarım.

Sevdim ehlibeyti dost düşman oldu.
 Sevenlerden acep kim murat aldı?
 Şu bizim davamız mahşere kaldı.
 Serimi sevdaya saldım ağlarım.

Murat bu kaderi kendim mi yazdım?
 Mecnun gibi nice çölleri gezdim.
 Yâr dünyadan göçtü canımdan bezdim.
 Yaprığım dalımda soldum ağlarım.

²⁸⁸Hece Ölçüsü: 11 (6+5)

Uyak Şeması: abcb/dddb/eeeb...

Uyak: Yarım, tam, zengin uyak; redif

Konusu: (Kişisel Duyguları İşleyen Şiirler) (7)

BAHARDA KURUMUŞ DALLAR MİSALİ²⁸⁹

Ayrı düştüm, sinem boşa geliyor.
Feleğin yazdığı başa geliyor.
İlkbahardı günüm kışa geliyor.
Durmadan dolanan aylar misali.

Faziletim gitti, bana ham kaldı.
Birikti dertlerim sonu gam kaldı.
Seller akıp gitti yeri kum kaldı.
Suları kesilen çaylar misali.

Sıhhatin gün be gün bozulup gider.
Dertlerim katara dizilip gider.
Bir türlü eksilmez, yazılıp gider
Dünyayı dolaşan yollar misali.

Bir kez olsun felek bana gülmedi.
Cevri cefa verdi, geri kalmadı.
Murat bu yaşamdan bir tat almadı.
Baharda kurumuş dallar misali.

²⁸⁹Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb...
Uyak: Yarım, tam uyak; redif
Konusu: (Kişisel Duyguları İşleyen Şiirler) (7)

GİDER²⁹⁰

Evliyalar Şahı adlı kitabı,
 Zatın birisi benden aldı da gider.
 Getirip de bana geri vermedi.
 Sandım kütüphane hepsi de gider.

Alıp vermeyenin namusu var mı?
 Bilmem mezhebi geniş mi dar mı?
 Alırken kolay da verirken zor mu?
 Kulağı duyar da çekilip gider.

Çağırdığı pirden hayır bulmasın.
 Zikrettiği şahtan dilek almasın.
 Dilerim ki zürriyeti gelmesin.
 Sakalı diline ekilip gider.

Lal olsun dilleri okuyamasın.
 Hakikat libasın dokuyamasın.
 İrfan meclisinde şakıyamasın.
 Dili boğazına tıkılıp gider.

O da ehlibeyti sevendir hazer.
 Murat efkârlandı deyişi yazar.
 Mahşer günü kurulunca pazar.
 Herkesin emeli dökülüp gider.

²⁹⁰Hece Ölçüsü: 11 (6+5)

Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...

Uyak: Tam, zengin uyak; redif

Konusu: (Kişisel Duyguları İşleyen Şiirler) (7)

TRT'DE AHMET MORTAŞ'A²⁹¹

Nedense sesimi duymuyor Mortaş.
Sığar mı dünyaya böyle garip baş?
Çayım, peynirim yok her gün aynı aş.
Şu fakirhaneyi görene kadar.

Hani söz vermiştin, adresim aldın.
Biçare gönlümü temaşa saldın.
Particiler gibi yalancı oldun.
Tanımazdım köyüme gelene kadar.

Murat ne kaybettin neyi bulacak?
Var mı gariplere merhem olacak?
Mortaş Bey benden de sitem duyacak.
Şiirim yayına verene kadar.

²⁹¹Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb...
Uyak: Tam uyak; redif
Konusu: (Kişisel Duyguları İşleyen Şiirler) (7)

YERDE KALMAZ İRAHBERİN
DEDİĞİ²⁹²

Bir ricamız oldu Ahmet Mortaş'a.
O anda ricamı kırmadı beni.
İntizar aldım da o gelir başa.
Şiirim yayında vermedi beni.

On beş sene evvel rehberim vardı.
Eve geldiğinde sazımı gördü.
TRT'ye gidersin diyerek sordu.
O zaman münasip görmedi beni.

Yerde kalmaz ırâhberin dediği.
Sayılı günlerden bizi koyduğu,
Tarikat sırrından elem duyduğu,
Murat'ım fikrimi sormadı beni.

²⁹²Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
Uyak: Yarım, tam uyak; redif
Konusu: (Kişisel Duyguları İşleyen Şiirler) (7)

BU SENE²⁹³

Esti mart rüzgârı kökten devirdi.
Göremedim ilkbaharı bu sene.
Nisanımı zemheriye çevirdi.
Göremedim ilkbaharı bu sene.

Karlar erimeden ayazlar esti.
Güneşi bekledim, bulutlar kesti.
Suçum ne idi ki yâr bana küstü.
Göremedim ilkbaharı bu sene.

Kırk senelik yuvam birden yıkıldı.
Yüreğim yanıyor, canım sıkıldı.
Gülseren'im gidip kabre tıkıldı.
Göremedim ilkbaharı bu sene.

Unutamam kalp evimde serdesin.
Her saniye her dakika bendesin.
Biliyorum, gelinmez bir yerdesin.
Göremedim ilkbaharı bu sene.

Kurtulurum bir gün olur bu handan.
Doyup usanmadım sevdiğim senden.
Ayrılacak Edna Murat can tenden.
Göremedim ilkbaharı bu sene.

²⁹³Hece Ölçüsü: 11 (6+5; 4+4+3)
Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
Uyak: Tam uyak; redif
Konusu: (Kişisel Duyguları İşleyen Şiirler) (7)

SEÇTİN Mİ?²⁹⁴

Dünyadan göçeli sekiz ay oldu.
 Bu bayramda gelemedim küstün mü?
 Yaşlı eşin boynu bükülmüş kaldı.
 Yareli gönderdim bana küstün mü?

Sebze, katık ne bulduysan yiyordun.
 Siparişim getir, haşlık diyordun.
 Emeğimin sonun aldım, diyordun.
 Selamı sabahı benden kestir mi?

Maziye bakınca seni görürüm.
 Aklıma düşünce hemen eririm.
 Elimden gelseydi ömrüm veririm.
 Gönül koyup gelmez yola düştün mü?

Rabbim seni darda bunda koymasın.
 Bize zulüm yapan karnı doymasın.
 Sürünsünler pislik ile oynasın.
 Sıratı, nizamı uçup geçtin mi?

Bilmem ki yerini kimler tutacak?
 Gün olup bu toprak bizi yutacak.
 Edna Murat sol yanına yatacak.
 Ehlibeyt'in katarını seçtin mi?

²⁹⁴Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
 Uyak: Yarım, tam uyak; redif
 Konusu: (Kişisel Duyguları İşleyen Şiirler) (7)

KAHPE FELEK²⁹⁵

Kahpe felek bize kurmuş tuzağı,
 Geldim ki yârimin yuvası boştur.
 Dökülmüş yerlere tüyü, tozağı.
 Viranedir gönül havası boştur.

Herkes ticarette kısmet karince,
 Âlem bayram eder yâri görünce,
 O yârsız bomboşmuş eve varınca.
 Ara izlerini boşuna koştur.

Hiç halimden zalim eller bilmiyor.
 Kahpe felek bir gün bana gülmüyor.
 Hızır çağırdım o da gelmiyor.
 Edna Murat şimdi berhava coştur.

²⁹⁵Hece Ölçüsü: 11 (6+5)

Uyak Şeması: abab/cccb/dddb

Uyak: Yarım, tam, zengin uyak; redif

Konusu: (Kişisel Duyguları İşleyen Şiirler) (7)

GİDİYOR²⁹⁶

Erenler bağına bir fidan diktim.
 Kimi yaprakların yolup gidiyor.
 Meyveler aşıladım, yola gül ekim.
 Kimi dallarında solup gidiyor.

Meyveleri daha hamken yoldular.
 Çiğneyip de alıp çöpe koydular.
 Kabukların birer birer soydular.
 Kimi odun diye çalıp gidiyor.

Edna Murat bilmem halim n' olacak?
 İşğim sönecek beden solacak.
 Gün olup gözüme toprak dolacak.
 Kimi kazma kürek alıp gidiyor.

²⁹⁶Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb
 Uyak: Tam uyak; redif
 Konusu: (Kişisel Duyguları İşleyen Şiirler) (7)

SEN BENİ²⁹⁷

Kahırını yirmi yıldır çektiğim.
 Anlamadın nazlı yârim sen beni.
 Kalp evime göz yaşlarım döktüğüm.
 Anlamadın nazlı yârim sen beni.

Engelliyim her işleri yaparım.
 Yaratana, ehlibeyte taparım.
 Ev, araba olsa idin satarım.
 Anlamadın nazlı yârim sen beni.

Yaradan denermiş iki melek.
 Süzülüp gelmişim hem de elekle.
 Şu benim davam da kahpe felek.
 Anlamadın nazlı yârim sen beni.

Kaderime boyun eğdim gül gibi.
 Tatlı dilin yoktur tıpkı el gibi.
 Bendimi yıkarım coşkun sel gibi.
 Anlamadın nazlı yârim sen beni.

Yasemin derdimin aslı bilinmez.
 Feleğin yazgısı asla silinmez.
 Bir gül yetiştirdim misli bulunmaz.
 Anlamadın nazlı yârim sen beni.

²⁹⁷Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
 Uyak: Yarım, tam, zengin uyak; redif
 Konusu: (Kişisel Duyguları İşleyen Şiirler) (7)

DENEDİ²⁹⁸

Kederle baş başa evde dururken,
Dostlar telefonda beni aradı.
Yalnızlık kendime hayal kurarken,
Hatır gönül alıp işe yaradı.

Bun günümde aramayan dostlarım,
Serilmez ki onlar için postlarım.
Aylar oldu durulmadı yaslarım.
Kader bahtım sanki beni taradı.

Haberiniz sular serpti tenime.
Şehitler şahından bir can gönlüme,
Sözleşmiştik o yâr ile ölüme.
Yaradanım denemiştir Murat'ı.

²⁹⁸Hece Ölçüsü: 11 (6+5)

Uyak Şeması: abab/cccb/dddb

Uyak: Tam, tunç uyak; redif

Konusu: (Kişisel Duyguları İşleyen Şiirler) (7)

HEMŞİRELER²⁹⁹

Hastalara yardım için dolaşır.
Gece gündüz demez, her an uğraşır.
Daha iyi hizmet için yarışır.
Çiçekler içinde bir çiçek gibi.

Her hasta yanında hazır hemşire.
Arkadaşı gelir nöbet devşire.
Giyinmiş üstüne beyaz elbise.
Başında kepleri bir çiçek gibi.

Hasta yakınıni koymaz tasaya.
Kardeş şefkatini verir hastaya.
Murat der gönlümü koymaz husaya.
Hastalar içinde keleşek gibi.

²⁹⁹Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb
Uyak: Yarım uyak; redif
Konusu: (Kişisel Duyguları İşleyen Şiirler) (7)

BİR DOST ARARIM³⁰⁰

Yalnız dolaşırım şu Ankara'da.
 Halimi soracak bir dost ararım.
 Gam keder doludur bahtı karada.
 Yaramı saracak bir dost ararım.

Bir suna uçurdum sevda gölünden.
 Bir dalım kırıldı gönül gülünden.
 Anlayan olursa âşık hâlinden,
 Gülümü verecek bir dost ararım.

Yaprağım dalımdan rüzgâr almadan,
 Ellerim koynumda garip kalmadan,
 Bu naçiz vücudum toprak olmadan,
 Gönülden sevecek bir dost ararım.

Yaşım elli sonbaharı yaklaşıp.
 Şu sinemde yaralarım depreşir.
 Duyar düşmanlarım bana gülüşür.
 Benliğin verecek bir dost ararım.

Murat'ın ömründen biter mi çile?
 Attı felek beni şu gurbet ele.
 Muhtaç olan vardır bunca sevgiye.
 Uğrunda ölecek bir dost ararım.

³⁰⁰Hece Ölçüsü: 11 (6+5)

Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...

Uyak: Yarım, tam, tunç uyak; redif

Konusu: (Kişisel Duyguları İşleyen Şiirler) (7)

ÖĞRETTİ³⁰¹

Hak rahmet eylesin Garip Sultan'a
Rabbimize giden yolu öğretti.
Özüme öz kattı, üstadım bana.
Bülbül gibi öten dili öğretti.

Âdem'den, Havva'dan beri sayardı.
Hak içinse bir lokmadan doyardı.
Ehlibeytin kervanına uyardı.
Kırklar meclisinde hâli öğretti.

İrfan meclisinde sohbeta girmiş.
Kerbela Çölü'nde benliğin vermiş.
Türabi Sultan'ın lütfüne ermiş.
Erenler bağında gölü öğretti.

İkrar verip ikrarında durmayı,
Destur alıp has bahçeye girmeyi,
Seri başı Hak yoluna vermeyi,
Diri bedenleri ölü öğretti.

Türabi'ye açtırmıştır bendimi.
Yaşar iken ölü saydı kendini.
Hak, Muhammed, Ali evlat virdini,
Şu Edna Murat'a sırrı öğretti.

³⁰¹Hece Ölçüsü: 11 (6+5)

Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...

Uyak: Yarım, zengin uyak; redif

Konusu: (Kişisel Duyguları İşleyen Şiirler) (7)

* Ustası Âşık Sultan Demir için söylenmiştir.

YAŞAM OLUR MU?³⁰²

Saygı ile şefkat birliği korur.
 Sevgisiz dünyada yaşam olur mu?
 Susuz ağaç, çiçek kökünden kurur.
 Sevgisiz dünyada yaşam olur mu?

İlimsiz çekilmez dünyanın kahrı.
 İster filozof ol, istersen bahrî.
 Severek bal olur, dünyanın zehri.
 Sevgisiz dünyada yaşam olur mu?

İsterim cihanda savaşlar dursa.
 Her millet insana hoşgörü olsa.
 Yeryüzünde seven seveni alsa.
 Sevgisiz dünyada yaşam olur mu?

Çıkarı bırakıp sevgi saçalım.
 Sinemizi insanlığa açalım.
 Senlik benlik davasından kaçalım.
 Sevgisiz dünyada yaşam olur mu?

Habibin aşkına var olmuş cihan.
 Bir gün bu canlılar olacak nihan.
 Şu Edna Murat'ı götürür kervan.
 Sevgisiz dünyada yaşam olur mu?

³⁰²Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
 Uyak: Tam uyak, redif
 Konusu: (Kişisel Duyguları İşleyen Şiirler) (7)

KİMLER SEVECEK³⁰³

Babasız dolaştım hayli seneler.
 Babasızlar şimdi kimi seveler?
 Yavruları atıp giden sersemler,
 Bunların vebalin kimler verecek?

Bayram gelir boynu bükük dolaşır.
 Sevgisiz gönüller soğuk ulaşır.
 Eller bayram eder dosta kavuşur.
 Garipler gönlüne kimler girecek?

Bir sıcak yuvanın hasretin çeker.
 Gecenin hüznü üstüne çöker.
 Emsalin görünce gözyaşı döker.
 Öksüzün hâinden kimler bilecek?

Yetimlerin gönlün kimler hoş eder?
 Analı babalı günün kuş eder.
 Kimsesiz çocuklar zehir nuş eder.
 Saçların okşayıp kimler sevecek?

Vicdansız birine düşerse yolu,
 Gözlerin kör eder kırarlar kolu.
 Geceler kar yağar gündüzü dolu.
 Murat bu talihi kimler silecek?

³⁰³Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb...
 Uyak: Yarım uyak; redif
 Konusu: (Kişisel Duyguları İşleyen Şiirler) (7)

KIZIMA HABER³⁰⁴

Ananın yanına uğrayıp geldim.
 Benliğim öldürüp doğrayıp geldim.
 Kendine dualar eyleyip geldim.
 Allah'a emanet eyleyip geldim.

O kara toprağa sırtını vermiş.
 Yaşarken bizlere daim sipermiş.
 Ömürü tükenmiş mezara girmiş.
 Bir daha yanına uğrayıp geldim.

Dünyada meşalem bana yak dedi.
 Yaradan ihsanı burda çok dedi.
 Yavrulara Allah için bak dedi.
 O zaman derinden kaynadım geldim.

Dedim sefa ile geziyor sanma!
 Koca dünya bana oldu dar amma,
 Dedi süslü dünya sakın aldanma!
 Dedim ki ben sana doymadım geldim.

Yat dedim burada huzurla diye,
 Pirim yardım etsin hızırda diye,
 Bana da bir mekân hazırla diye,
 Edna Murat söze uymadım geldim.

³⁰⁴Hece Ölçüsü: 11 (6+5)

Uyak Şeması: aaaa/bbba/ccca...

Uyak: Yarım, tam uyak, redif

Konusu: (Kişisel Duyguları İşleyen Şiirler) (7)

PERİŞAN³⁰⁵

Hüseyin göçmüştü fani dünyadan.
Gördüm yaraları hâli perişan.
Nefes ile canı gitmiş bünyeden
Raporu yazanın eli perişan.

Konu komşu dizilmişler yollara.
Acı haber tez ulaşır illere.
Yârin amaneti o yavrulara.
Kefenin biçenin eli perişan.

Sokakları alamadı mehmanı.
Zalim felek hiç koymamış dermanı.
Ani ecel geldi Hakk'ın fermanı.
Bağı harap olmuş gülü perişan.

Hoca başlamadan besmele çekti.
Seven ahbabları gözyaşı döktü.
Felek acımadı genç yaşta çöktü.
Özbekli yas tutar evi perişan.

Kefenleyip el üstünde götürdük.
Namazında fatihasın yetirdik.
Göktepe'nin bir ucuna yatırdık.
Şu Edna Murat'ın hali perişan.

³⁰⁵Hece Ölçüsü: 11 (6+5)

Uyak Şeması: aaaa/bbba/ccca...

Uyak: Yarım, zengin uyak; redif

Konusu: (Kişisel Duyguları İşleyen Şiirler) (7)

* Trafik kazasında yaşamını yitiren Hüseyin Eroğlu için söylenmiştir.

DOSTA TESELLİ³⁰⁶

Eşsiz yaratmamış hiçbir varlığı.
 Onların bilmezi kendi körlüğü.
 Arar bulamazlar böyle birliği.
 Seni bir kız seçer üzülme Ayhan.

Rüzgârın kesilir, yağmurun yağar.
 Bulutlar çekilir, güneşin doğar.
 An gelir uykudan arabın kalkar.*
 Her şey gelir geçer üzülme Ayhan.

Kimlere dengini aratmamış ki,
 Dürüst kullarını daraltmamış ki,
 Hiçbir canlıyı tek yaratmamış ki,
 Bir gün bahtın açar üzülme Ayhan.

Murat tesellisin etmek kastına,
 Arı konmaz açmaz çiçek üstüne.
 Gün gelir alırsın yârin destine.
 Bu günler de geçer üzülme Ayhan.

³⁰⁶Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb...
 Uyak: Yarım, tam uyak; redif
 Konusu: (Kişisel Duyguları İşleyen Şiirler) (7)
 * Arabı kalkmak: Talihi açılmak

DEMEDİN³⁰⁷

Allah'a sığınıp evine geldim.
 Allı gelin, sefa geldin demedin.
 Gönlünü ayırıp yâr benden küsmüş.
 Allı gelin, sefa geldin demedin.

Gördüm ki göç etmiş yârim yurdundan.
 Gece gündüz yatamadım derdinden.
 Vekil bile yoktur bana merdinden.
 Allı gelin, sefa geldin demedin.

Bu kadar küsmeye ne idi sorun?
 Gelip bulamadı zavallı yârin.
 Bir bizde değil âlemde durum,
 Allı gelin, sefa geldin demedin.

Kahpe felek sen her zaman böylesin.
 Yârini yitiren acep neylesin.
 Yaradanım sana rahmet eylesin.
 Allı gelin, sefa geldin demedin.

Bahçelerin layık olur şanına.
 Askerlerin koştı geldi hanına.
 Edna Murat bir gün gelir yanına.
 Allı gelin, sefa geldin demedin.*

³⁰⁷Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abcb/ dddb/eeeb...
 Uyak: Yarım, tam, zengin uyak
 Konusu: (Kişisel Duyguları İşleyen Şiirler) (7)
 * Eşini yitirince söylemiştir.

OLMADI³⁰⁸

Sen gideli yalnız kaldı yurdumuz.
Beş gün sonra bize gelen olmadı.
Günbegün artıyor efkâr derdimiz.
Halin nedir diye soran olmadı?

Sen var iken her gün bize gelenler,
Hizmetinin sevgisini görenler,
Yok oldular bizim için ölenler.
Muhabbet gülünü deren olmadı.

Ehlibeyit sevgisini bitirmiş.
İnsanlık adına neler yitirmiş.
Ezrail gelip seni götürmüş.
Garipler yüzünü gören olmadı.

Kahpe felek etti bizlere oyun.
Atan Şükrü deden, Molla Hüseyin,
Allah reva görmüş, kime küseyim.
Yarama bir merhem süren olmadı.

Edna Murat artık yalnız başına.
Kim karışır yâr edenin işine.
Kuşlar çeşme yaptı gözüm yaşına.
Şu benim yasımı bilen olmadı.

³⁰⁸Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: abab/ cccb/dddb...
Uyak: Tam uyak; redif
Konusu: (Kişisel Duyguları İşleyen Şiirler) (7)

LAYIK OL³⁰⁹

Bir sabah seherde ötmek istersen,
 Çiçekli bahçede güle layık ol.
 Sen de mutluluğa yetmek istersen,
 Lâlû gevher saçan dile layık ol.

Bu yalan dünyada kim kalmış bâki?
 Her ne iş tutarsan unutma Hakk'ı.
 Dostun meclisinde olursan saki,
 Açılan badeye kula layık ol.

Elbet bu âlemde yaşamak hakkın,
 Sen Hakk'a yakınsan Hak sana yakın.
 Gülü dermek için dikenden sakın.
 Yaprığı incitme dala layık ol.

Kadrin bilmeyenin peşinden koşma.
 Emsali bulunmaz olsa da yosma,
 Olura olmaza sırrını kuma.
 Mesut yaşamaya hâle layık ol.

Şu Edna Murat'tan budur nasihat.
 Cehalet fikrini kaldır çöpe at.
 Baharda yemyeşil bütün tabiat,
 Yaşamda gidecek yola layık ol.

³⁰⁹Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
 Uyak: Yarım, tam, zengin uyak; redif
 Konusu: (Kişisel Duyguları İşleyen Şiirler) (7)

BİLİR³¹⁰

Yeni bir dost buldum, gel hele kardaş.
 Ayaktan, uyaktan, hecesin bilir.
 İlimli, tahsilli olacak sırdaş.
 Belki bizim gibi nicesin bilir.

Dur ki soracaktır Hakk'ın atasın.
 Kalubela evelinden ötesin,
 Sorar bize zülfikarın atasın.
 Elifi miminde ucasın bilir.

On sekiz bin âlem orda derilmiş.
 Her birine ayrı ilim verilmiş.
 Çoğunun gözüne perde gerilmiş.
 İlmin deryasını açasın bilir.

On iki katara uyar gideriz.
 Veriyor rızkımız, doyar gideriz.
 Üçleri beşleri sayar gideriz.
 Mahlukata yemi saçasın bilir.

Helata suresi inmiş şanına.
 Nebinin kevserin almış boynuna.
 Edna Murat varma cahil yanına.
 Candan usandırır kaçasın bilir.

³¹⁰Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abab/cccb/dddb...
 Uyak: Yarım, tam uyak, redif
 Konusu: (Kişisel Duyguları İşleyen Şiirler) (7)

GİTTİ³¹¹

Haberini aldım Haydar Hoca'mın.
 Şu sinemi bir köz yakıp da gitti.
 İlmin ışığıyla meclis ışırdı.
 Kuyruklu yıldızdı, akıp da gitti.

Resulü Ekrem şefahatin kılsın.
 Hacı Tûrabi de yarasın sarsın.
 Duyan ehlibeyt Fatiha sunsun.
 Murat gözyaşların döküp de gitti.

Ben ilim almaya kime varayım?
 Gerçek hakikati kimden alayım?
 Elden gelmez idi yaren sarayım.
 Bir ulu kervandı çekip de gitti.

Bir ulu çınardı eğilmez gibi.
 Bitmezdi kaynağı çevirgen gibi.
 Suları kesilmiş değirmen gibi,
 Argımı bendimi yıkıp da gitti.

İlmiyle amildi ne olsa biraz.
 Oğluna bırakmış ilminden miras.
 Yas edecek Âşık Sultan da biraz.
 Şu Özbek Köyü'ne bakıp da gitti.

Dünya malı elde olsa ne eyle?
 Temelden kuruluş âdeti böyle.
 Âşık Ali Niyazi'ye selamım söyle.
 Sağların kıymeti deyip de gitti.

³¹¹Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
 Uyak Şeması: abcb/dddb/eeeb...
 Uyak: Yarım uyak, redif
 Konusu: (Kişisel Duyguları İşleyen Şiirler) (7)

ÂŞIK ASLAN'A³¹²

Amasya'dan acı haber duyuldu.
Ahbabların hepsi yola koyuldu.
Senin kısmet gurbet ele verildi.
Allah'ım rahmet et Âşık Aslan'a.

Her yörede vardı âşığın ünü.
Cemde belli olur Aslan'ın yeri.
İşte bundan sonra hep yanar yâri.
Allah'ım rahmet et Âşık Aslan'a.

Ocak doksan dokuz yirmi altısı,
Şu sinemin yandı gitti ortası.
Kaderimin böyle olmak hatası.
Allah'ım rahmet et Âşık Aslan'a.

Arzuladı Amasya'yı gezecek.
Gurbet elde nazını kim düzecek.
Destanını Edna Murat yazacak.
Allah'ım rahmet et Âşık Aslan'a.

Hamdullah Seyid'i ziyaret etmiş.
Sonra Suluova yolunu tutmuş.
Azrail peşinden orada yetmiş.
Allah'ım rahmet et Âşık Aslan'a.

Ehlibeyti zikir etmiş diline.
O güzel sazını almış eline.
Bizler ne diyelim Senem geline.
Allah'ım rahmet et Âşık Aslan'a.

Yansın da derdime gül canım yansın.
Ben kanmadım ona topraklar kansın.
Gelen ahbabların namazın kılsın.
Allah'ım rahmet et Âşık Aslan'a.

³¹²Hece Ölçüsü: 11 (6+5)
Uyak Şeması: aaab/cccb/dddb
Uyak: Yarım uyak, redif
Konusu: (Kişisel Duyguları İşleyen Şiirler) (7)

SONUÇ

Âşık edebiyatı Ozan-baksı geleneğinin bir devamı olarak 16. yüzyılda teşekkül etmiştir. Gerek Türklerin bilinen ilk dönemlerinden 16. yüzyıla kadar ozanlık geleneğinde gerekse ozanlığın devamı olarak 16. yüzyıldan günümüze kadar âşıklık geleneği içerisinde, bu geleneği sağlayan şekil ve muhteva özellikleri ana kurallarda değişikliğe uğramamıştır. Kullanılan nazım öğeleri, hece vezni, dörtlükler, kafiye kullanımı, müzik eşliğinde ve bir enstrümanla nazım, dinleyiciyle diyalog, irticalen şiir söyleme gibi hususiyetler, Türk kültür ve edebiyatının sağlam kurulmuş gelenek öğeleri, başlangıcından günümüze kadar devam etmiştir. Ortaya çıkan yenilikler, yeni sosyo-kültürel yaşam biçimleri, ekonomik, siyasi, dinî vb. unsurların değişimi paralelinde âşık edebiyatı da değişmiş; yeni durumlara göre özellikler kazanarak geleneğin akışı içerisinde mevcudiyetini devam ettirmiştir.

Âşıkların prototipi olarak değerlendirebileceğimiz ozanlar, İslamiyet öncesi Türklerde savaşları, kahramanlıkları konu almış, şiirleriyle ruh bakımından orduyu savaşa hazırlamış; destansı eserler vermiştir. Bunun yanında sığır denilen av törenlerini, şölen denilen ziyafetleri, yuğ denilen cenaze törenlerini de yönetmiş; bu dinî ve askerî ortamlarda sanatını icra etmiştir. Ozanlar, bu eski yaşam biçimi içerisinde, sadece şair değildir; ozanın kopuzla şiirler söylemenin yanında büyü yapma, gelecekte haber verme, ölümlerin ruhlarını gökyüzüne gönderme, hekimlik gibi işlevleri de vardır. Daha sonra işbölümü, yeni ekonomik ilişkiler, kültürel algılayışlar, zihniyet değişimi gibi olaylar neticesinde ozan, şairlik dışındaki, saydığımız diğer işlevlerini yitirmiştir. Gelenek sözlü ortaya çıktığından ve sözlü devam ettiği için ilk şiir numunelerine ulaşamamıştır. Eldeki ilk ürünlere Çin yıllıklarında, Turfan kazılarında rastlanmıştır. Daha sonra İslami kültür ve medeniyet dairesinde yazılan; ancak ilk kültür ve edebiyat hususiyetlerini de taşıyan örnekler Divan-ı Lügati't Türk'te ve Kutadgu Bilig'de karşımıza çıkar.

Gelenek, Anadolu'da İslamiyet etkisinde gelişmiş ve ozan bundan sonra İslam'ın ve tasavvufun etkisi altında âşığa dönüşmüştür. Ozan kelimesi de eski hususiyetini yitirmiştir. Ozanın görevleri İslamiyet'ten sonra değişmiş, âşık,

şaman denilen din adamı hususiyetlerinden sıyrılmıştır. Bundan sonra âşık, İslami vasıflar altında eserler vücuda getirmiştir. Âşıklar, âşıklık hususiyetlerini usta-çırak ilişkisi içerisinde öğrenmiş, rüya motifi neticesinde adeta âşıklıklarını tescil ettirmişlerdir. Âşıklar diyar diyar gezerek geleneği devam ettirmişler, halkın bedii zevkine uygun eserler vermek suretiyle sanatlarını icra etmişlerdir. Yerleşik hayat içerisinde yaşayan halka, köylere giderek halk hikayeleri anlatmışlar, şiirler söylemişlerdir. Her yeri gezen âşık bu yaşam biçimi içerisinde, gittiği bu kapalı toplumlara göre entelektüel bir bireydir ve önemli bir işlev üstlenmiştir. Zira bu kapalı toplumlarda halk neredeyse yerleşim yerinin dışına çıkmazken âşıklar gezdikleri yerlerde değişik kültürleri tanıyor, yeni gelişmelerden haberdar oluyorlardı; bundandır ki âşıklar halkın gözü, kulağı, dili olmuşlardır.

16. yüzyıl, geleneğin tarihî gelişimi içerisinde İslam'ın ve tasavvufun etkisi altında yeni hususiyetler kazandığı ve bu çeşniye göre âşıklar yetiştirdiği bir dönemdir. 17. yüzyıl Karacaoğlan, Âşık Ömer, Gevheri ve Ercişli Emrah gibi zirve isimlerin ortaya çıktığı altın bir dönem olarak nitelendirilir. 18. yüzyılda büyük şehirlerde yetişen, eğitim gören âşıklar Arapça, Farsça tamlama ve dil kurallarıyla klasik şiir örnekleri vermişlerdir. Halk şiirinin en önemli kaynakları cönklerdir. Bu yüzyılda bazı âşıklar divan şairlerince tezkirelere alınmıştır. Bu yüzyıl, halk şiirinin divan şiirine yaklaştığı bir dönem olarak değerlendirilir. 19. yüzyıl âşık şiiri için yeniden bir yükseliş dönemidir. Dadaloğlu, Dertli, Erzurumlu Emrah, Seyrani gibi temsilciler bu yüzyılda yetişmişlerdir. 20. yüzyılda birçok ekonomik, sosyal ve tarihî hadise yaşanmış, âşık edebiyatı bu yenilik ve değişikliklere ayak uydurmaya çalışmıştır. Özellikle 20. yüzyılın ikinci yarısında hızlanan teknolojik gelişmeler, âşıkların toplumdaki yerleri ve işlevlerini önemli ölçüde etkilemiştir. Bu gelişmelerin geleneği olumlu mu olumsuz mu etkileyeceği noktasında muhtelif görüşler vardır. Bu gelişmelerin gelenek üzerindeki etkisi günümüzde de devam etmektedir.

İnsan hayatının bir alanında meydana gelen değişim, diğer tüm alanları da etkilemiş ve değiştirmiştir. Türk milletinin tarih sahnesine çıktığı dönemden beri hiç değişmeyen en önemli iki hususiyeti millet olma bilinci ve dilidir. Bu hususiyetler, içerisinde bulunulan çağa göre ön plana çıkmış, geri planda kalmış; ama hiçbir zaman kesintiye uğramamıştır. Türk milletinin kültür, din, ekonomi,

sosyal hayat gibi hususiyetleri ise çeşitli dönemlerde çeşitli şekillerde değişikliğe uğramış ve millet hayatında etkilerinin derinliği ölçüsünde izler bırakmıştır. Girilen medeniyet daireleri milletin zihnî dünyasını şekillendirirken ve bu hususiyetleri etkileyip değiştirirken kültürün bir parçası olan âşıklık geleneğini etkilememesi beklenemez. Çağlarda yaşanan olaylar âşıklık geleneğini müspet-menfi çeşitli şekillerde etkilemiş ve içerisinde bulunduğumuz yüzyıla kadar gelenek varlığını devam ettirmiştir. Günümüzde de dönemin şartları içerisinde bu gelenek varlığını sürdürmeye çalışmaktadır.

Son yüzyılda insan ve toplum hayatında meydana gelen bilim, teknoloji, ekonomi, şehirleşme, sanayileşme alanlarındaki yenileşmeler ve sosyo-kültürel değişiklikler karşısında âşıklık geleneği ve âşıklar bu değişikliklere ayak uydurmaya çalışmışlardır. Hayatın ve insanın bu değişimi geleneğin icra biçiminden icra mekanlarına kadar birçok alanda farklılaşmasına sebep olmuştur. Her bitki kendi toprağında yetişir. Bir bitkiyi başka bir toprakta yahut serada yetiştirmeye kalkarsanız, o asıl tadı bulamazsınız ve yapmacıklıktan kurtaramazsınız. Köyden kente göçle birlikte, büyük yerleşim yerlerinde yeni üretim biçimleri ve sanayileşmenin tesiriyle âşıklık geleneğinin eski icra mekanları neredeyse ortadan kalkmış; gelenek yeni yaşam biçiminin ve popüler kültürün etkisinde şehirlerde, aslında özüyle de farklılaşmış bir mahiyette, icra edilmiş ve edilmektedir. Kökleri ve yaşanmışlığı, felsefesi ve duygu değeri olan âşık şiiri mahsullerinin asıl formlarının hızlı yaşam biçimi içerisinde, âşıkların pek de aşına olmadığı kişiler ve enstrümanlarla sunulup icra edilmesi, millî, folklorik gelenek mahsullerinin “arabesk” bir mahiyette popüler kültürün kullanımına sunulması olarak da nitelendirilebilir. Bu değişikliklerin altında, montaj sanayisinin hızlı gelişimi ve bu gelişimin etkisi altında köyden kente göçün ortaya çıkardığı plansız şehirleşme de yatmaktadır. Bahsedilen değişiklikler neticesinde ortaya çıkan kültürel farklılaşmaların geleneği ve gelenek mahsullerini olumsuz etkilediği söylenebilir. Bunun yanında dünya daha hızlı bir değişim içerisine girmiş; tüm dünya milletlerinin halk bilimi unsurları popüler tüketim anlayışı altında kullanılmaktadır. Burada yöneticiler, sanatçılar, araştırmacılar duyarlı ve özverili biçimde hareket etmeli ve bu gidişi sosyolojik

açıdan değerlendirerek kültürümüzün olumsuz durumlara maruz kalmamasını sağlayacak gerekli tedbirleri almalıdır.

Âşıklar, teknolojik gelişmeler ve icra mekanlarının farklılaşmasından sonra eserlerini kaset, cd vasıtasıyla daha geniş kitlelere daha hızlı bir biçimde ulaştırabilmektedir. Televizyonlar vasıtasıyla çabucak tanınabilmektedirler. Geleneğin eski icra mekanları ve halkın eski yaşam biçimleri âşığın bireysel tanınmasına pek imkan vermiyorsa da toplum içerisinde âşık çok değer verilen, hürmet gösterilen kişidir; çünkü âşığın ,hangi kişi olursa olsun, belli özellikleri vardır ve bu özellikler halkın ihtiyaçlarına cevap vermektedir. Mesela âşık saz çalıp müzik eşliğinde halk hikayeleri anlatabilmektedir. Halkın köyünde işiyle uğraşırken dışarıyla olan bağlantısını yine bu âşıklar sağlamakta, memleketin herhangi bir yerinde ortaya çıkan gelişmeyi ücra yerleşim yerlerine duyurmaktadırlar. Bundan dolayı bir köye âşık geldiği zaman, şu kişi geliyor, denmez; âşık gelmiş denilerek, köy odasında misafir edilir ve ona sanatını icra edecek ortamlar oluşturulurdu. Günümüzde, çok azalmakla birlikte, âşıklar bu muhitlerde de sanatlarını icra etmektedirler. Daha ziyade şehirlerde açış ve açılışlara katılarak şiirlerini söyleyen âşıklar, bireysel sunumlarla elektronik ortamı da kullanmaktadırlar. Günümüzde bilgi çağında, herkesin bilgiye daha kolay ulaşabildiği bir dönemde, âşıklara toplumun önünde gitme, toplumdan daha uzağı, daha hızlı bir biçimde görme gibi özellikleri kazanabilmeleri noktasında büyük görevler düşmektedir.

Âşık şiiri ürünleri öncelikle Türk dili ve folklorunun en saf, öz ve asıl ürünleridir. Şiirlerde folklor, dil, antropoloji, tarih, sosyoloji vb. alanlarda malzeme vardır ve işlenmeyi beklemektedir. Tüm coğrafyada aynı kültür dairesi ve gelenek etrafında teşekkül eden âşık şiirleri yöresel malzemeyi de en iyi biçimde saklayan ürünlerdir. Ayrıca çok önemli bir özelliği de Türkçenin başka dillerin etkisi altında kaldığı, asıl mahiyetinin olumsuz etkilendiği dönemlerde canlılıkla kullanıldığı ve korunduğudur. Âşıklar, yüzyıllar boyu halkın gözü, kulağı, dili olmanın yanında, halk ile yönetim arasında bir köprü olmuşlardır. Yönetimin kararları âşıklar vasıtasıyla geniş halk kitlelerine ulaştırılmıştır. Yukarıda saydığımız belli başlı hususiyetler dışında âşıklar ve âşıklık geleneği

Türk kültürünün bir parçası olarak günümüze kadar devam etmiştir ve günümüzde de dönemin şartları altında şekillenmektedir.

Tez çalışmamız âşıklık geleneğinin günümüz temsilcilerinden Âşık Murat Özdemir'in eserlerinin incelenmesidir. Âşık Murat Özdemir'in şiirlerini ve sanat anlayışını incelememizde amaç; özelde Çankırı, Şabanözü âşıklığını ve Âşık Edna Murat'ın hayatını, edebî şahsiyetini, eserlerini değerlendirmek; genelde ise Türk kültür ve edebiyatı ürünlerinden olan Özdemir'in şiirlerinin kaybolup gitmesini önleyerek Türk millî kültürüne katkı sağlamak ve şiirleri incelemek suretiyle de 20. yüzyıl âşık edebiyatının, âşıklık geleneğinin değerlendirilmesine yardımcı olmaktır.

Hayatı, sanatı ve eserlerini incelediğimiz Âşık Murat Özdemir Çankırı, Şabanözü'ne bağlı Özbek köyündendir. Hayatının ilk yıllarını köyünde geçirmiş, ilkokulu köyünde bitirmiş ve daha sonra Ankara'ya gelmiştir. Ankara'da çalışma hayatına girmiş, evlenmiştir. Ankara SSK Hastanesi'nde engelli kadrosunda işe başlamış, buradan emekli olmuştur. Halen kunduracılık mesleğine devam etmektedir. Ömrünün büyük bir kısmını şehirde geçirmesine rağmen onun şiirinin ilk temellerinin olduğu yer olan köy ortamlarından şiiri halen beslenmektedir.

Özdemir, âşıklık geleneğinin birçok hususiyetini bilmekte ve bu özelliklerden çoğunu taşımaktadır. Gelenek özelliklerinden olan irticalen şiir söyleme için uğraşmamıştır; ancak irticalen şiir söyleyecek formel kalıplara da zihnen hakimdir. Kaleme aldığı şiirler üzerinde sonradan değişikliğe gitmemektedir. Özdemir, rüya motifi sonucu bade içmiş, mahlas almıştır; badeli âşıktır. Bade, Özdemir'e göre âşıklık yeteneklerinin kazanıldığı bir motif değil; âşıklığa istidadı olan, mizacen hazır bir âşık adayının âşıklığının tescili, icazetidir. Usta-çırak geleneği içerisinde yetişmiştir. Ustası köyünden Âşık Sultan'dır. Özdemir, saz çalamamaktadır. Şiirlerini kaset, cd gibi elektronik ortamlara taşımamıştır. Âşık, atışma yapmamıştır; taşlama türü şiirleri fazladır. Tarih bildirdiği birkaç destansı şiiri vardır. Leb değmez ve muamma asmayı duymuş, ancak bunları icra edecek bir ortam oluşmamıştır.

Özdemir'in elimizdeki 312 şiirini incelememiz neticesinde şu sonuçlara vardık:

Konuları Bakımından Şiir	Şiir Sayıları	7'li şiir	8'li şiir	11'li şiir
1. Millî Konular	10	1	2	7
2. Dinî-Tasavvufi Konular	92	2	19	70
3. Sosyal Konular	35	-	8	27
4. Siyasi Konular	7	-	1	6
5. Aşk, Sevgili, Güzellik Konuları	99	3	17	79
6. Doğayı İşleyen Konular	8	-	2	6
7. Kişisel Duyguları İşleyen Konular	61	-	19	42

*Dinî-tasavvufi konulu 12'li heceyle yazılmış 1 şiiri vardır.

Özdemir yukarıda da görüldüğü gibi 237 şiirle en fazla 11'li hece ölçüsünü kullanmıştır. Yine burada görüldüğü üzere âşığın en çok işlediği konu aşk, sevgili, güzellik ve din-tasavvufur.

Duraklar:

Duraklar	Şiir Sayısı
4+4+3	3
6+5	233
4+4	62
5+3	3
4+3	6
6+6	1

* Bazı şiirlerde birden fazla durak kullanıldığı görülebilir, bazı şiirlerde de serbest durak vardır.

Uyaklar:

Kafiye Dizilişi Şiir Sayısı

aaab/cccb/dddb	87
abab/cccb/dddb	196
abcb/dddb/eeeb	21
aaab/cccd/eeef	1
aaaa/bbba/ccca	3
aabb/cccb/dddb	1
aaba/ccca/ddda	1
abbc/dddc/eeec	1
abcd/efgf/düzensiz	1

Âşık Murat Özdemir, şiirlerinde önceleri ismini mahlas olarak kullanırken rüyada bade almasından sonra Edna Murat mahlasını kullanmıştır. Özdemir'in şiirlerinde dil sade halk dilidir. Üslubu nasihatli konuşma üslubudur. Hitabete dayalı ve öğüt vermeye yönelik şiirler ve eda biçim kaygısının önüne geçmiştir; bu şiirlerin çoğunda kafiyesiz redif veya düzensiz yarım kafiyeyle birlikte redif kullanılmıştır. Aşk, sevgili veya bir güzelliğin anlatıldığı şiirlerde yapmacıksız, akıcı, sade bir üslup etkileyici olmuştur. Bu şiirlerde benzetmeler veya süslü kelimeler şeklen bir estetiği sağlamak düşüncesinden değil ihtiyaçtan kullanıldığından şiirler yapmacıktan uzaktır; bu şekil unsurları yapıştırma durmaz. Kelimeleri daha çok köy yaşamının izlerini taşır; yöresel söyleyişler sık karşımıza çıkmaktadır.

Âşık Murat Özdemir, âşıklık geleneğinin günümüz temsilcilerindendir ve şiirlerinde geleneğin hususiyetleri yer almaktadır. Özdemir, dışa kapalı bir şairdir. Teknolojinin imkanlarından yararlanmamış; kendi deyimiyle şan, şöhret peşinde koşmamıştır. Kendisini sohbet aşinası, serini Hak için hâk etmiş bir Hak âşığı olarak nitelendirmektedir. Tezimizin Türk halk edebiyatına, Türk millî kültürüne katkı sağlayacağı ümidindeyiz. Yüzyılın âşıklık geleneği değerlendirilirken âşığın şiirlerine de başvurulacak kanaatindeyiz.

KAYNAKÇA

- ACAROĞLU, Türker
1981 **Ozanlar ve Yazarlar**. Özgün Yayınları. İstanbul.
- AKSAN, Doğan
1999 **Halk Şiirimizin Gücü**. Bilgi Yayınevi. Ankara.
- AKSOY, Ömer Asım
1988 **Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü 1-2**. İnkılâp Kitabevi. İstanbul.
- ALPTEKİN, Ali Berat
2003 **Gönül Kervanı-Âşık Kul Nuri**. Lazer Ofset. Ankara.
- ALTINTAŞ, Hayrani
1991 **Tasavvuf Tarihi**. Ankara Üniversitesi ilahiyat Fakültesi Yayınları.
- ARAZ, Nezihe
t.y. **Anadolu Evliyalari**. Milliyet Yayınları. İstanbul.
- ARSLANOĞLU, İbrahim
1999 "Türabi Ocağı Dedeleri İle Söyleşi", **Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi**, Güz 2003, 11.Sayı: 93-108, Ankara.
- ARTUN, Erman
2001 **Âşıklık Geleneği ve Âşık Edebiyatı**. Akçağ Yayınları. Ankara.
- AYHAN, Bahattin
2007 **Çankırı Tarih, Kültür, Turizm**. Uzman Matbaacılık. Ankara.
- AYTAÇ, Pakize
2003 "Âşık Veysel'in Şiirlerinde Mistik Unsurlar", **Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi**, Yaz 2003, 26. Sayı: 253-271, Ankara.
2006 "Malum u Meçhul Olan İnsan", **Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi**, Kış 2006, 40. Sayı, Ankara.
- BANARLI, N. Sami
1997 **Resimli Türk Edebiyatı Tarihi**. MEB Yayınları. İstanbul.
- BORATAV, Pertev Naili
1938 "Folklor, Halk Edebiyatı ve Âşık Edebiyatı", *İnsan*, 2. Sayı.
1999 **Yüz Soruda Türk Folkloru**. Gerçek Yayınevi. İstanbul.
2000a **Halk Edebiyatı Dersleri** (Haz: M. Sabri Koz). Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları. İstanbul.
2000b **Yüz Soruda Türk Halk Edebiyatı**. Gerçek Yayınevi. İstanbul.
- ÇANKIRI İL YILLIĞI
1967 Ajans Türk Matbaacılık. Ankara.
- ÇANKIRI KÜLTÜR SEMPOZYUMLARI-I
2004 **"Doğumunun 100. Yılında Zeki Ömer Defne ve Çankırlı Şairler"**, Sempozyum Bildirileri. Atatürk Kültür ve Sanat Merkezi. Detamat. Çankırı.
- II. ÇANKIRI KÜLTÜRÜ BİLGİ ŞÖLENİ BİLDİRİLERİ
2004 **"Yaran Kültürü ve Çankırı"**, TC. Çankırı Valiliği.
- ÇOBANOĞLU, Özkul
1999 **Halkbilimi Kuramları ve Araştırma Yöntemleri Tarihine Giriş**. Akçağ Yayınları. Ankara.
1999 "Elektronik Kültür Ortamında Âşık Tarzı Şiir Geleneği Bölgemizde Çukurova Âşıklar Üzerine Tespitler", *Uluslar Arası*

- Çukurova Halk Kültürü Sempozyumu Bildirileri, Adana Ofset.
2000 **Âşık Tarzı Kültür Geleneği ve Destan Türü**. Akçağ Yayınları. Ankara.
- DALKILIÇ, A. Hikmet ve başk.
2000 **Hizmet Düvazımları**. Kale Ofset. Ankara.
- DEVELLIOĞLU, Ferit
1996 **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat**. Aydın Kitabevi. Ankara.
- DİLÇİN, Cem
1997 **Örneklerle Türk Şiir Bilgisi**. Türk Dil Kurumu Yay. Ankara.
- DİZDAROĞLU, Hikmet
1968 **Halk Şiirinde Türler**. Türk Dili, TDK Yayınları. Ankara.
- DOĞAN, D. Mehmet
1996 **Büyük Türkçe Sözlük**. İz Yayınları. İstanbul.
- DORSON, Richard M.
1984 **Günümüz Folklor Kuramları** (Çev. Nermin Ulutaş), İzmir.
- ELÇİN, Şükrü
1986 **Halk Edebiyatına Giriş**. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay. Ankara.
1987 **Âşık Ömer**. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay. Ankara.
1988 **Halk Şiiri Antolojisi**. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay. Ankara.
- EYUBOĞLU, İsmet Zeki
1991 **Alevi-Bektaşî Edebiyatı**. Der Yayınları. İstanbul.
- GÖKYAY, O. Şaik
1973 **Dedem Korkut'un Kitabı**. Başbakanlık Kültür Yayınları. İstanbul.
- GÖRSEL GENEL KÜLTÜR ANSİKLOPEDİSİ. 2.Cilt, 1984. (Âşık Edebiyatı)
- GÜNAY, Umay
1999 **Türkiye'de Âşık Tarzı Şiir Geleneği ve Rüya Motifi**. Akçağ Yayınları. Ankara.
2005 **Türkiye'de Âşık Tarzı Şiir Geleneği ve Rüya Motifi**. Akçağ Yayınları. Ankara.
- GÜNAY, Umay ve O. HORATA
2004 **Risâletü'n-Nushiyye**. Akçağ Yayınları. Ankara.
- GÜNŞEN, Ahmet
2005 "Gizli Dil Açısından Alevilik ve Bektaşilik Erkan ve Deyimlerine Bir Bakış", (Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırma ve Uygulama Merkezi'nce 13-14 Nisan 2005'te düzenlenen uluslararası 'Gizli Diller Sempozyumu'nda Sunulan yayımlanmamış bildiridir)"Erişim"
<http://www.turkishstudies.net/dergi/cilt1/sayi4/gunsenahmet.pdf>
- GÜZEL, Abdurrahman
1989 **Kaygusuz Abdal Sarayname**. Kültür Bakanlığı Yayınları. Ankara.
2002 **Hacı Bektaş Veli ve Makalat**. Akçağ Yayınları. Ankara.
2004 **Kaygusuz Abdal**. Akçağ Yayınları. Ankara.
- HALICI, Feyzi
1992 **Âşıklık Geleneği ve Günümüz Halk Şairleri**. Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, AKM Yayını. Ankara
- HECE DERGİSİ, Türk Şiiri Özel Sayısı.

- İLAYDIN, Hikmet
1997 **Türk Edebiyatında Nazım**. Akçağ Yayınları. Ankara.
- İMLÂ KILAVUZU
2000 **İmlâ Kılavuzu**. Türk Dil Kurumu Yayınları. Ankara.
- İVGİN, Hayrettin
1994 **Geredeli Âşık Fiğani**. Kültür Bakanlığı Yayınları. Ankara.
- KABAKLI, Ahmet
1985 **Türk Edebiyatı**. 2. cilt. İstanbul: 439-440.
- KAHRAMAN, Seyit Ali ve Y. DAĞLI
1999 **Evliya Çelebi Seyahatnamesi**. Atlan Matbaacılık. İstanbul.
- KARAER, M.Necati
t.y. **Karacaoğlan**. Tercüman, 1001 Temel Eser. Kervan Ofset.
- KAYA, Doğan
1994 **Sivas'ta Âşıklık Geleneği ve Âşık Ruhsatî**. Dilek Matbaası. Sivas.
1999 **Anonim Halk Şiiri**. Akçağ Yayınları. Ankara.
2000 **Âşık Edebiyatı Araştırmaları**. Bayrak Matbaası. İstanbul.
- KESKİN, Özgen
1984 **Türk Saz Şairliği ve Ardanuçlu Efkârî**. Öner Matbaası. Bursa.
- KÖPRÜLÜ, M. Fuad
1976 **Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar**. Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları. Ankara.
1999 **Edebiyat Araştırmaları**. Türk Tarih Kurumu Yayınları. Ankara.
2004 **Saz Şairleri**. Akçağ Yayınları. Ankara.
2005 **Anadolu'da İslamiyet**. Akçağ Yayınları. Ankara.
- KUNOŞ, Ignacz
1978 **Türk Halk Edebiyatı** (Çev: Tuncer Gülensoy). Tercüman Yayınları. İstanbul.
- KUYUDAYIOĞLU, Mehmet
2003 "Haydar Teberoğlu, Horasan Pirlerinden Alperen S.Hacı Ali Turab-ı Veli Velayetnamesi Tanıtım", **Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi**, Yaz 2003, 26. Sayı: 289-291, Ankara.
- MAKAL, Tahir Kutsi
1975 **Köroğlu**. Toker Yayınları. İstanbul.
1994 **Halkbilim ve Edebiyat**. Toker Yayınları. İstanbul.
- MUTLUAY, Rauf
1977 **100 Soruda Edebiyat Bilgileri**. Gerçek Yayınevi. İstanbul.
- OĞUZ, M. Öcal
1995 "Azerbaycan ve Türkiye Sahasında Âşık Edebiyatının XVI. Yüzyılına Dair", İpek Yolu Uluslararası Halk Edebiyatı Sempozyum Bildirileri, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
1988 **Yozgatlı Hüznî**. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları. Ankara.
2001 **Halk Şiirinde Tür, Şekil ve Makam**. Akçağ Yayınları. Ankara.
2003 **Ferdî Sözlü Edebiyat (Âşık Edebiyatı)**, M.Ö. Oğuz ve başk., Türk Dünyası Ortak Edebiyatı, Türk Dünyası Edebiyat Tarihi. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları. Cilt 3: 507-619.
2004 **Türk Halk Edebiyatı El Kitabı**. M. Ö. Oğuz ve başk., Grafiker

- Yayıncılık. Ankara
- ONAY, Ahmet Talât
- 1933 **Âşık Tokatlı Nuri**. Çankırı.
- 1996a **Türk Halk Şiirlerinin Şekil ve Nev'i**. (Haz: Cemal Kurnaz). Akçağ Yayınları. Ankara.
- 1996b **Türk Şiirlerinin Vezni**. Akçağ yayınları. Ankara.
- ÖZARSLAN, Metin
- 2001 **Erzurum Âşıklık Geleneği**. Akçağ Yayınları. Ankara.
- ÖZKAN İsa
- 1989 **Yusuf Bey-Ahmet Bey(Bozoğlan) Destânı**. Kültür Bakanlığı Yayınları. Ankara.
- 2006 "Şehriyar'ın Şiirlerindeki Kültür Değerleri", **Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 2006/1 (Özel Sayı), 20. Sayı:143-151.
- ÖZKIRIMLI, Atilla
- 1982 **Türk Edebiyatı Ansiklopedisi**. İstanbul.
- ÖZTELLİ, Cahit
- 1989 **Pir Sultan Abdal**. Acar Matbaacılık. İstanbul.
- SAKAOĞLU, Saim
- 1986 **Dadaloğlu**. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları. Ankara.
- 1998 **Türk Saz Şiiri**, S. Sakaoğlu ve başk., Türk Dünyası El Kitabı. Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları. 3. Cilt: 369-401.
- t.y. "Ozan, Âşık, Saz Şairi ve Halk Şairi Kavramları Üzerine", **Halk Ozanlarının Sesi**, 28-30.
- TAŞĞIN, Ahmet
- t.y. "Ayetten Nefese: Alevi-Bektaşî Edebiyatında Dönüşüm", **Yol Dergisi**, t.y., 18.Sayı:28-43(Alevi Bektaşî Edebiyat Sempozyumu)
- TATCI, Mustafa
- 2004 "Çankırılı Bir Melami Şair, Abdullah Özay", **Dergâh**, 171:15-20.
- 2005 **Yûnus Emre Külliyyatı I, Yûnus Emre Divânı(Tahlil)**. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları. İstanbul.
- TURAN, Fatma Ahsen
- 1999a "Yaşayan Âşık İsmail Elibol", **Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi**, Bahar, 9.Sayı: 37-40, Ankara.
- 1999b "Çubuklu Ali Koç", **Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi**, Bahar, 13.Sayı: 185-192. Ankara.
- 2003 "Türabi Ocağından ve Haydar Tombak'tan Alınan Cönkler Üzerine Birkaç Söz", **Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi**, Güz 2003, 27. Sayı: 107-120. Ankara.
- TÜRK DİLİ
- 1986 **Türk Şiiri Özel Sayısı I(Eski Türk Şiiri)**. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları. Sayı:409/Ocak.
- 1989 **Türk Şiiri Özel Sayısı III(Halk Şiiri)**. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları. Sayı:445-450/Ocak-Haziran.
- TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANSİKLOPEDİSİ 1
- 1977 Dergah Yayınları. İstanbul.

- USLU, Necati Asım
 2005 **Çankırı'dan Sözler**. Kelebek Matbaası. İstanbul.
- UYGUR, Tahsin Nahit
 2002 **Çankırı Halk Edebiyatı**. Okuyan Adam Yayınları. Ankara.
- ÜÇÖK, Ahmet Kemal
 2002 **Çankırı Coğrafyası**. Okuyan Adam Yayınları. Ankara.
- ÜLKEN, Hilmi Ziya
 2007 **Türk Tefekkürü Tarihi**. Yapı Kredi Yayınları. İstanbul.
- YAKICI, Ali
 1991 "Âşıklarımızda Türkçe Sevdası", **Milli Folklor**, Bahar 9:24-27.
 1992 **Konyalı Âşık Mehmet (Hayatı-Sanatı-Şiirleri)**. Ankara.
 (Gazi Üniv. Sos. Bil. Enst. Yayınlanmamış Doktora Tezi).
 1993 "Âşık Tarzı Türk Şiirinde Destan Türünün Tasnifi", **Milli Folklor**,
 Güz, 19. Sayı: 19-22.
 2005 **Üniversiteler İçin Türk Dili ve Kompozisyon Bilgileri**. A.
 Yakıcı ve başk. Bilge Yayınları. Ankara.
- YILDIRIM, Dursun
 1998 **Türk Bitiği**. Akçağ Yayınları. Ankara.

www.alevi.aleviweb.com
<http://alevibektasi.org>
www.alevikonsevi.com
<http://ansiklopedi.turkcebilgi.com>
<http://www.cankiri.gov.tr>
<http://www.cankirikulturturizm.gov.tr>
<http://www.cankirininsesi.com/>
www.cankiri.web.tr/
www.cansaati.org/ - 15k
<http://www.cemvakfi.org/>
<http://ermeydani.trtc.biz>
www.geocities.com/sabanozum/index.htm
<http://www.haber18.com>
<http://www.hbektas.gazi.edu.tr>
<http://www.kenthaber.com>
http://www.odek-koyu.com/asiklar_ozanlar_secme_siirler.htm
<http://www.sabanozu.meb.gov.tr>
www.sabanozum.com/toplist/
www.tdk.gov.tr
<http://www.turkcu.com>
<http://www.turkiyerehberi.gen.tr/sehirler>
<http://turkoloji.cu.edu.tr>
<http://www.turkuler.com>
<http://www.yaprakli.gov.tr>
http://tr.wikipedia.org/wiki/Ehli_Beyt
tr.wikipedia.org/wiki/Şabanözü_Çankırı

EKLER

Ek 1: ÂŞIK MURAT ÖZDEMİR'İN FOTOĞRAFLARI

Fotoğraf 1

Fotoğraf 2

Fotoğraf 3

ÖZET

Tezimize bu konuyu seçmedeki amacımız, çalışmamızla özelde Çankırı, Şabanözü âşıklığını ve Âşık Edna Murat'ın hayatını, edebî şahsiyetini, eserlerini değerlendirmek; genelde Türk kültür ve edebiyat ürünlerinden olan Özdemir'in şiirlerinin kaybolup gitmesini önleyerek Türk millî kültürüne, Türk edebiyatına katkı sağlamak ve şiirleri incelemek suretiyle de 20. yüzyıl âşık edebiyatının, âşıklık geleneğinin değerlendirilmesine yardımcı olmaktır.

Tezimiz, Türk edebiyatı içerisinde âşık edebiyatının mahiyeti, Çankırı, Şabanözü âşıklık geleneği ve âşıklarından başlayarak Özbekli Âşık Edna Murat'ın hayatı, edebî şahsiyeti ve şiirlerini incelemeye yönelik hazırlanmıştır. Âşığımızın yaşadığı coğrafyanın onun hayatı, sanatı, eserleri üzerindeki tesirini değerlendirmede kolaylık sağlayacağı düşüncesiyle girişte Çankırı ve Şabanözü ile ilgili tarih, coğrafya, kültür, dil vb. yönlerden umumi bilgiler verilmiştir. Girişin son kısmı âşıklık geleneğinin tarihî gelişimi, Çankırı âşıklık geleneği ve âşıklarına ayrılmıştır. Birinci bölümde âşığın hayatı, şahsiyeti, yetiştiği kültür muhitinin âşıklığı ve âşıklık geleneğindeki yeri incelenmiştir. İkinci bölümde şiirler, ahenk unsurları, şekil özellikleri, dil hususiyetleri, edebî sanatları, anlatım özellikleri ve konuları bakımından değerlendirilmiştir. Üçüncü bölümde şiirler, konularına ve ölçülerine göre tasnif edilerek toplu olarak verilmiştir.

1943 yılında dünyaya gelen Âşık Murat Özdemir köy kültürü altında yetişmiş, daha sonra 1961'de Ankara'da yaşamaya başlamıştır. Ancak köyüyle bağını hiçbir zaman koparmamıştır. Sanatının teşekkül yerlerinden olan köy icra ortamlarında halen şiirlerini söylemektedir. Köyünde ev oturmalarındaki sohbet ortamları, köy odasında yapılan sohbetler, anlatılan tarihî ve menkıbevi hikayeler, ayin-i cemlerdeki dinî sohbetler ve okunan şiirler onun zihnine çocukluk dönemlerinde kazınmış ve tüm edebî dünyasının temel taşlarından olmuştur. Özdemir, Fuzulî'nin Saadete Ermişlerin Bahçesi'ni, Hazreti Yusuf kıssası üzerine hikayeler ve şiirleri, Karacaoğlan'ı, Kerem Bey'i, Kesik Baş hikayesini, Hz. Ali cenklerini, Kumru ve Gülizar'ı, Hazreti Peygamber ve ehlibeytin hayat hikayelerini köy odasında dinlediğini dile getirmektedir. Ayrıca

Özdemir, ustası Âşık Sultan'ı bu muhitlerde tanımış, ondan şiir ile ilgili ilk bilgileri edinmiştir. Bu kültür muhitlerinde sanatının temellerini atan âşık, şehre yerleştikten sonra da buralarla bağını koparmamıştır.

Ankara'ya geldikten sonra oto boyacılığı yapmıştır. Âşık, çocukluğunda bir kaza geçirmiş ve kalça çıkığı oluşmuş; bundan dolayı bir bacağı engellidir. Oto boyacılığı sağlığını olumsuz etkilediğinden bir yıl sonra oturak zanaatı olarak kunduracılığa başlamıştır. 1977'de engelli kadrosuyla Dışkapı SSK Hastanesi'ne işe başlamış, buradan emekli olmuştur. Halen kunduracılığa devam etmektedir. Özdemir, şehirde pek dışarı açılmamış; ancak bazı radyo ve tv programlarına katılarak şiirlerini söylemiştir. Bazı yöresel toplantılara, açılışlara da katılmış ve katılmaktadır. Özdemir, kendisini sohbet aşinası olarak nitelemektedir; Dışkapı'daki kunduracı dükkanını bir edebi muhit haline getirmiştir. Dükânına âşık, şair, hoca gibi birçok sohbet ehli kişi gelmekte ve burada şiir üzerine sohbetler kurulmaktadır.

Özdemir'in incelediğimiz 312 şiirinden 99 şiirde aşk, sevgili, güzellik; 92 şiirinde din ve tasavvuf konuları işlenmiştir. Konu bakımından yoğunluğu bunlar oluşturur. Allah, Hz. Muhammed, Hz. Ali ve ehlibeyt sevgisi şiirlerde sık işlenen konulardandır. Aşk, sevgili, sevgilinin vefasızlığı, güzelliği; ayrılık, ölüm, felek, dünyanın geçiciliği, yoksulluk da şiirlerde işlenen temalardandır. Şiirlerde sevgiliye, dinî sömürülere, fakirliğe dair taşlamalar da vardır.

Âşığın 237 şiiri 11'li hece ölçüsüyle yazılmıştır. En fazla kullanılan ölçü 6+5=11'li hece ölçüsüdür. İkinci olarak 68 şiirde 8'li hece ölçüsü kullanılmıştır; âşığın ölçüsüz şiiri yoktur. Şiirlerde durak kullanılmıştır; ancak bazı şiirlerde durak değişebilmektedir. Serbest duraklı şiirler az da olsa vardır. Şiirlerde kafiye den ziyade rediflerle ve tekrarlarla ahenk sağlanmaya çalışılmıştır. Bu, düşünceyi serbest bırakmak, söylemek istediğini daha açık söyleyebilmek düşüncesinden kaynaklanır. Özdemir'in şiirlerinde nasihate dayalı, öğüt verici ve telkin edici bir üslup vardır. Düşüncenin ağır bastığı şiirler kuru değildir. Redifler, tekrarlar, ayak ve kavuştaklarla şiirlerde ahenk kurulmuştur. Kullanılan kafiye genellikle yarım kafiye'dir. Aynı şiirde tek tip kafiye kullanımına pek rastlanmaz. Özdemir, âşık edebiyatının şekil ve tür hususiyetlerinin tüm mahiyetlerini bilmekten ziyade şekil ve türleri geleneğe dayalı, gelenekten öğrendiği gibi

kullanmaktadır. Şiirlerinin geneli koşma tarzındadır. En çok kullandığı türler güzelleme, taşlama, ağıttır.

Özdemir'in şiir dili sade halk dilidir. Yöresel kelimeler, söz kalıpları şiirlerde kullanılmıştır. Bir kelimenin yöresel söyleyişi ölçüye ve ahenge uygun biçimde değişik şekillerde kullanılabilmektedir. Şiirlerde ortak dilde kullanımdan düşmüş bazı Türkçe kelimeler, Arapça ve Farsça'dan dilimize girmiş kelimelerin yöresel biçimleri ve ağız hususiyetleri görülür. Devrik cümle de âşığın üslubunda belirleyici biçimde kullanılmıştır.

Âşık Murat Özdemir, halen Ankara'da ikâmet etmekte ve şiir yazmaya devam etmektedir.

Anahtar Kelimeler:

1. Âşık edebiyatı
2. Âşıklık geleneği
3. Çankırı, Şabanözü
4. Edna Murat
5. Şiir

ABSTRACT

Our goal is to select this topic; with this study to evaluate in special Çankırı, Şabanözü and the life of Bard Edna Murad, his literary personality, his works; in general forestall to disappear from sight the poems of Özdemir which are the works of Turkish culture and literature in order to contribute to the Turkish national culture and Turkish literature and with examining the poems help to evaluate the 20th century bard's literature and the tradition of bard's literature.

Our study was prepared to examine the life of Uzbekian Bard Edna Murad, his literary personality and his poems for the content of the bard's literature in Turkish literature, Çankırı, beginning with the tradition of bard's literature of Şabanözü and the bards. The geography of where our Bard lived will provide us easiness to evaluate the effect on his life, his art, his works with giving common information about Çankırı and Şabanözü with the aspects of history, geography, culture, language etc. in the introduction part. The last part of intrduction is about the historical development of Bard's tradition, the bard's tradition and the bards of Çankırı. In the first part, the life of bard, his personality, the bard's literature of cultural atmosphere where he was grown up and his place in the bard's tradition were examined. In the second part, the poems were evaluated with the terms of the harmony components, the peculiarities of shape, the peculiarities of language, literary skills, the peculiarities and the subjects of expression. In the third part, the poems were given as a group with classifying according to their subjects and their metres.

Bard Murat Özdemir who was born in 1943 was grown up in the village culture, then he began to live in Ankara in 1961. But he has never cut his relations with his village. He is still telling his poems in his village's common places. The talk atmospheres in his village house, the talks in the village room, the historical and religious stories which are told, the religious talks in the religious gatherings and the poems that are told were scraped into his mind when he was a child and those were the foundation stones of his all literary world.Özdemir says that he had listened the mystics garden by Fuzuli, the

stories and poems about the tale of Hz.Yusuf, Karacaoğlan, Kerem Bey, the story of Cut Head, the wars of Hz. Ali, Kumru and Gülizar, the lives of Holly Prophet and his family in the village room. Also Özdemir recognized his master Bard Sultan in these places and he got the first knowledge about poetry from him. The bard who laid the foundation of his art in these places has not cut the realitions after he moved to the city.

After he had moved to the city he worked as a car painter. The Bard had an accident when he was a child and there had been a hipbone dislocation after the accident so he can not use one of his leg. Car painting affected his health negatively then one year later he began to work as a shoemaker. In 1977 he began to work in Dışkapı SSK Hospital by the help of handicaped staff and he retired from there. Now he is working as a shoemaker. Özdemir did not open up to the outside but attending to some of the radio and tv programs, he has told his poems. He describes himself as a talk familiar and he has made his shoemaker shop in Dışkapı a literary enviroment. A lot of bards, poets,teachers come to this shop and in here there have been talks about poetry.

In the 99 poems which we have examined of his 312 poems he has worked on love, lover, beauty;in his 92 poems he has worked on religion and sufism subjects. These subjects form intensity as topics. Allah, Hz. Muhammad, Hz. Ali and the love of the family of Prophet are mostly worked up topics in his poems. Love, lover, unfaithfulness of the lover, her beauty, separateness, death, faith, impermanence of the life, poverty are the themes in his poems.In his poems there also satires to the lover, exploitation of the religion and poverty.

The 237 poems of the Bard were written as the 11 syllabic meter.The mostly used meter is the 6+5=11syllabic meter. As the second in his poems Bard used the 8 syllabic meter; the bard has no poems without meter. The caesura was not used in the poems; but the caesure might change in some of the poems. There are a few poems with the caesura. It was worked to gain harmony with more redif and repetitions than rhymes. This, to release the idea, in other words it is formed to say clearly what you want. In his poems there are styles which are related to advice, giving advice and indoctrinative. The poems

which are full of thoughts are not in vain. The harmony has been built by redifs, repetitions, rhyme words and refrains. The rhymes are generally half rhymes. In the same poem prototype rhyme usage is not extremely encountered. Özdemir by more knowing all the peculiarities of the types and the sorts of bard literature than he has used the types and the sorts based on the tradition and just like as what he has learnt from the tradition. The most of the poems are in the style of free-form poet. The mostly kinds which he has used are lyric, satire and dirge.

The language of Özdemir is pure public language. Local words and utterance forms have been used in the poems. The local saying of one word can be used suitable for meter and harmony in different ways. In the poems it can be seen some Turkish words which were fallen on the usage of common, the local styles and the peculiarities of local style of the words which were gone into our language from Arabic and Persian language. The inverted word order also has been used characteristicly in the style of the bard.

At present Bard Murat Özdemir lives in Ankara and keeps on writing poems.

Key Words

1. Literature of Bard
2. Tradition of Bard Literature
3. Çankırı, Şabanözü
4. Edna Murat
5. Poem